

İÇERİK.DİZİNİ

. Yayın.Kurulu'ndan.....XXIX.

. Başkan'ın.Penceresi'nden.....XXXI.

• YAZILAR....

Prof.Dr.Selçuk Demirbulak

. Avrupa Birliği Hukuku Uyarınca Ortaklık Hukukumuz 3.

Av.Atilla Özen

. Yeni Düzenlemeler Işığında Uzlaşma. 21.

Erdoğan Gökçe

. Bölünmezliği Ortaya Çıkan Sabit Tenkis Oranında Karar
Gününe Uyarlanması Yöntemi ve Bir Yargıtay Kararı 35.

Av.Nafi Pakel

. Gıflas Davasında Hakem Şartı Geçerli midir? 39.

Av.Şevket Güney Bigat

. Ülkemizde İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunun
Tarihsel Gelişimine Kısa Bir Bakış 43.

Enver Karmış

. [Usulsüz Tebligat ve Memurun İşleminde İcra Memurunun Sorumluluğu](#). 53.

Av.Ezgi Yavuz

. Ücretin Ödenmesi Kanıtlanması Gününde Ödenmemesi ve Sonuçları 75.

Av.Deniz Muşlu

. KİFikir ve Sanat Eserleri Düzenlemelerinde Eser Kavramı. 95.

Av.Remzi Aydın

. Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Disiplin ve Tahkim Kurullarının
Yapısı, İşleyişi ve Değerlendirilmesi 105.

N.Ege Güral, Ph D.

. Ses Kayıtlarının Yazdırılarda Oluşan Bilirkişilik Sorunları 115.

Av.Başar Yaltı

. Avukatlık Mesleğinde Etik. 121.

• YARGITAY KARARLARI

- [Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları](#) 129.
- [Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Kararları](#) 185.
- [Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Kararları](#) 189.
- [Yargıtay 3. Hukuk Dairesi Kararları](#) 207.
- [Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Kararları](#) 213.
- [Yargıtay 5. Hukuk Dairesi Kararları](#) 223.
- [Yargıtay 6. Hukuk Dairesi Kararları](#) 227.
- [Yargıtay 7. Hukuk Dairesi Kararları](#) 235.
- [Yargıtay 9. Hukuk Dairesi Kararları](#) 241.
- [Yargıtay 10. Hukuk Dairesi Kararları](#) 265.
- [Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Kararları](#) 275.
- [Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Kararları](#) 297.
- [Yargıtay 13. Hukuk Dairesi Kararları](#) 303.

• Yargıtay 14. Hukuk Dairesi Kararları	313.
• Yargıtay 15. Hukuk Dairesi Kararları	321.
• Yargıtay 17. Hukuk Dairesi Kararları	325.
• Yargıtay 18. Hukuk Dairesi Kararları	333.
• Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Kararları	339.
• Yargıtay 20. Hukuk Dairesi Kararları	349.
• Yargıtay 21. Hukuk Dairesi Kararları	355.
• AIHM KARARLARI	
• Moğul/Türkiye Davası	375.
• Yararlı Bilgiler	383.
• Aktarımlar	447.
• Ayrılmalar	449.
• Yitirdiklerimiz	451.

YENİ BİR YAYIN YILINA GİRERKEN

Yeni bir yayın yılına daha birlikte giriyoruz. Ülkenin ve de mesleğimizin sorunlarının giderek devasa boyutlara ulaştığı bir dönemde sizlerle hukuku, hak ve adalet ilkelerini, hoşgörüyü, estetiği, bilimselliği paylaştık.

Yayın Kurulumuz yeni dönemde iki ayda bir çıkan dergimizin yayında olmadığı aylarda özel sayılarla tematik özel dergiler sunma kararı aldı. Bunu daha önceki sayılarımızda sizlerle paylaşmıştık. Bu sayımız yayına hazırlanma aşamasında iken ilk özel sayımız olan **Ceza Hukuku Özel Sayısı** elinizdeydi. Şimdi sırada Mart ayında çıkacak **Aile Hukuku Özel Sayısı** var... Özel sayılarımızı maliyet fiyatına sizlere sunuyoruz.

Bu sayımızda 11 makale, yüzü aşan sayıda karar ve yararlı bilgiler yer almakta.

Arkadaşımız Av. Başar Yaltı'nın "**Avukatlık Mesleğinde Etik**" yazısını özellikle okumanızı salık veririz: **Yaltı** bu yazısında;

"Etik değer, ahlakın hukukudur. Öznel ahlaksal bilinci yansıtır. Öznel (subjektif) iyilik ile nesnel (objektif) iyilik arasında koşutluk bulunmadığı zaman, ahlak ve hukuk çatışır. Hukuku aşkın bir konumdan hayata döndüren sürece olan yargılama sırasında etik değer gerçek anlamını bulur. Etik değerlerin, hukukun öz denetiminde

önemli bir işlevi olduğu bir gerçekliktir. Çünkü yargılananların hukuka ve yargulamaya güvenleri ancak bu yolla sağlanabilir. Erdemli hukukçuların varlığı adaletin gerçekleşeceğine olan güveni artırır. Ahlaksallık, aynı zamanda hukukun içselleştirilmesi demektir. Bu bir öz denetim sorunu olarak da karşımıza çıkabilir." diyerek **Erdemi** ve **Erdemli** hukukçu olmayı sorguluyor. Gerçekten hak ve adaletin gerçekleşmesi için önemli bir işlev görmekte mesleğimiz. Tez ve Antitez çarpışarak Senteze, yani doğruya, güzele ulaşmamızı sağlamakta.

Hepimiz sorgulamalıyız bu konuları... Günlük uğraşılardan, davalardan, keşiflerden zaman zaman koparak sorgulamalıyız kendimizi. Başarı nedir? Başarı çok para kazanmak mı, yoksa hak ve adalet ilkelerinin gerçekleşmesi uğruna savaşım vermek mi?

Yanlardan biri ile çok fazla özdeşleşmeden, duvara bir adım geri atıp bakarak, her şeyin bütünü görmek isteyerek ve de meslek kurallarına tam uyararak yapacağımız görev bizi yüceltmekle kalmayacak mesleğimizi de yüceltecektir...

Başar Yaltı'nın bu yazısının bu konuda başka yazıları doğurmasını bekliyoruz.

Başka yayınlarda buluşmak umuduyla...

Hoşça kalın...

Av. Celal Ülgen

Yayın Kurulu Başkanı

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ
“AİLE HUKUKU ÖZEL”
SAYISI
MART’DA ÇIKIYOR!

BU SAYIDA

**AİLE KONUTU; KAVRAMI,
ŞERHİ VE ÜZERİNDEKİ HAKLAR**

Ömer Uğur GENÇCAN
Yargıtay 2. HD Üyesi

* * *

**MEDENİ KANUNUN YENİ DÜZENLEMELERİNE GÖRE
YOKSULLUK NAFKASI**

Ali İhsan ÖZUĞUR
Yargıtay 2. HD Önceki Başkanı

* * *

YASAL MAL REJİMİ

Av. Nazan MOROĞLU
İstanbul Barosu
Meslek İçi Eğitim Merkezi Eşgüdüm Sorumlusu

* * *

**TÜRK MEDENİ YASASINDA ZİNA NEDENİ İLE
BOŞANMA VE SONUÇLARI**

İzzet DOĞAN
İstanbul 1. Aile Mahkemesi Yargıcı

* * *

NEREDEN ÇIKTI AİLE MAHKEMELERİNDEKİ BU UZMANLAR

Neşe Doğan YÜKSEL
İstanbul 1. Aile Mahkemesi Psikoloğu

Ve de

AİLE HUKUKUNA İLİŞKİN

M A K A L E L E R
YARGITAY KARARLARI
UYGULAMADAN ÖRNEKLER

2006 YILINDA HUKUK SİSTEMİMİZ

AV. KÂZIM KOLCUOĞLU

İSTANBUL BAROSU BAŞKANI

Geride bıraktığımız 2006 yılı, gelişen olaylarla hukukun, yargı bağımsızlığı ve adil yargılanma hakkının işlerliği açısından ne yazık ki arzuladığımız bir yıl olmadı. Hatta bu konuda beklenen iyileştirmelerin gerçekleştirilemediğini de söyleyebiliriz. Bu süreçte hukukun ve yargı bağımsızlığının zedelenmesine yol açan kimi olaylar geliştiği gibi, siyasi iktidar tarafından önerilen ve meclisten geçerek yasalaşan tasarı ve teklifler de geriye gidişte büyük rol oynadı.

İnsan haklarını yakından ilgilendiren temel yasa niteliği taşıyan Türk Ceza Yasası ve Ceza Muhakemesi Yasası'nın hazırlanmasında bizimle birlikte, önerilerde bulunan birçok baro ve örgütün hatta bilim adamlarının görüş ve önerileri dikkate alınmadan yasalaştırma faaliyeti sürdürüldü. Uygulamada eksiklikler kendini gösterdiğinden, kısa bir süre sonra bu yasalarda birden çok değişiklik önerileri getirilmesi zorunluluğu da ortaya çıktı.

Temel yasaların yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra bu denli çok değişikliğe uğraması, halkımızın yasalara olan güvenini sarsmış ve onları yeni beklentiler içine itmiştir.

2006 yılında hukuku uygulamakla görevli yargıya verilen en büyük zarar, kuşku yok ki bir gazetenin kışkırtmasıyla Danıştay'a yapılan silahlı baskındır. Bu baskın yalnız yüksek mahkemeye değil, demokratik, laik hukuk devletine yapılmış bir hoyrat saldırıdır.

Diğer yandan yargı kararlarını uygulamakla görevli idarenin, yargı kararlarına karşı gösterdiği sert tepkiler, laik hukuk devletine olan gerçek niyetlerini de ortaya koymuştur. Bu konudaki görüş ve düşüncelerimizi o günlerde bir basın açıklamasıyla kamuoyuyla paylaşmıştık.

Yargıya karşı bir başka saldırı da yargının kurucu unsurunu oluşturan ve de savunma görevini yapan meslektaşlarımıza karşı yapılmıştır. Bu saldırılar sonucunda bazı meslektaşlarımız yaşamını yitirmiş, çoğu meslektaşımız da yaralanmış ya da sakat kalmıştır.

Baro olarak bu güvenlik yetmezliğinin giderilmesi için çeşitli girişimlerde bulunduk. Duruşmalara girmeme eylemimiz ile tepkimizi kararlı biçimde ortaya koyduk. Bu konudaki uğraşımızı kararlılıkla sürdürüreceğiz.

Sosyal Güvenlik Kurumları'nın tek çatı altında birleştirilmesi ve Genel Sağlık Sigortasının yaşama geçmesini amaçlayan 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu, sosyal devlet tanımına uymayan kimi hükümleriyle dikkat çekti. Sayın Cumhurbaşkanımızın bu maddelerin yeniden görüşülmesi için yaptığı veto-yu da göz önünde bulundurmayan hükümet, Anayasa engeline takılmaktan kurtulamadı. IMF'ye verilen sözlerin yerine getirilmesi için hukukun genel ilkeleri ile yurttaşlarımızın gelir duru-

mu, ortalama yaşam süresi ve sosyal konumları göz önünde bulundurulmadan bu yasalar hazırlanmıştı. Diğer bir anlatımla, yasaya vatandaşlarımızın sosyal güvenliği ve sağlığı açısından değil, ekonomi veri kaynaklı bir anlayışla yaklaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin bu yasaların bazı maddelerini iptal ederken kullandığı "kamu görevlisi ölçütü", mahkemenin "Eşitlik" ilkesine aykırı karar verdiği yönündeki eleştirileri de beraberinde getirdi. Hükümetin Tek Çatı sistemi, yüksek mahkemenin bu kararıyla daha başlamadan çöktü. Yasaların yürürlüğünün altı ay süreyle ertelenmesi ise soruna çözüm olmaktan hayli uzaktır. Altı ay gibi kısa bir süre içinde mahkemenin iptal ettiği konularda yeni bir düzenlemenin yapılması olanaksız görünmektedir. Tüm toplum kesimlerinde tartışılarak, işçi sendikaları, meslek odaları ve konunun uzmanlarının sunacağı görüşler doğrultusunda ülkemiz için en uygun sosyal güvenlik sisteminin oluşturulması gerekmektedir. İstanbul Barosu olarak bu konudaki önerilerimizi daha önce sunduğumuz gibi bundan sonra da sürdüreceğiz.

26 - 27 Ocak 2007 günlerinde İstanbul Hukuk Fakültesi ile ortaklaşa düzenlediğimiz sempozyumda konu enine boyuna masaya yatırıldı. Öğretim üyeleri ve uygulayıcılar tarafından son derece yararlı sunumlar yapıldı. Buradaki sunumlar, ilerideki günlerde kitap-

laştırılarak okurlara ve ilgililere sunulacaktır.

Hukukun geriye götürüldüğü bir diğer düzenleme de Ceza Hukuku alanında yaşandı. Zorunlu müdafilik alanının daraltılması, adil yargılanma hakkına ve adalete erişim hakkına indirilmiş ağır bir darbedir. Çünkü bizler hukukçu olarak yıllardır adil yargılanma hakkının genişletilerek toplumun tüm bireylerine eşit biçimde en ufak bir engelle karşılaşmadan uygulanması için uğraşıyoruz. Doksanlı yıllarda CMUK'da yapılan düzenlemeler ve yeni yasa CMK ile getirilen değişiklikleri bu anlamda kısmen ileriye gidış olarak değerlendirmiştik. Ancak CMK'da son yapılan değişiklikler zorunlu müdafiliği daraltmakla kalmamış adil yargılanma hakkını ve adalete erişim hakkını zedelemiştir. Böylece parası olmayanların adil yargılanma hakkından yararlanması bu düzenleme ile güçleştirilmiştir.

Son olarak 2006 yılının sonlarına doğru yapılan "gece değişiklikleri"nden bir diğeri de Avukatlık Sınavının kaldırılmasında yaşanmıştır. Sınavın yapılma şekli ve niteliği tartışılıp değiştirilmesi ve düzenlenmesi yerine, sınavın tamamen kaldırılması, ileride önemli sıkıntıların yaşanmasına neden olabilir.

İçinde bulunduğumuz yılın, laik, demokratik ve sosyal hukuk devleti ekseninde, olumlu gelişmelerin yaşanacağı bir yıl olmasını diliyoruz.

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU UYARINCA ORTAKLIK HUKUKUMUZ

Prof. Dr. SELÇUK DEMİRBULAK^()*

31.07.1959 yılında altı devletin (*Federal Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg*) oluşturduğu AET'ye yapılan başvuru ile başlayan Avrupa ilişkimiz, dönem içinde AT ile devam etmiş halen de AB ile sürmektedir. 47 yıllık süreçte oluşan Ortaklık Hukuku'nun temelini 12.09.1963 tarihinde imzalanarak 01.12.1964'de yürürlüğe giren ortaklık yaratan *Ankara Antlaşması* oluşturur. Bunu 23.11.1970 tarihinde imzalanıp 01.01.1973'te yürürlüğe girmiş olan *Katma Protokol* izlemiştir. Bilahare Ortaklık Konseyi'nin 20.12.1976 tarih ve 2/76 sayılı kararı, 19.12.1980 tarih ve 1/80 sayılı kararı, 1980 tarih ve 3/80 sayılı kararı, 06.03.1995 tarih ve 1/95 sayılı *Gümrük Birliği* kararı ve süreç içinde ön karar yolu ile önüne gelen hukukî sorunlar (ihtilaflar) hakkında Adalet Divanı'nın yorumları ve kararları izlemiştir.

Ortaklık Hukuku'nun oluşumunda etkili olan *Adalet Divanı Kararları* kronolojik olarak aşağıda sayılmıştır.

Karar: C-12/86 Demirel 30.09.1987

Karar: C-192/89 - Sevince - 20.09.1990

Karar: C-237/91 - Kuş - 16.12.1992

Karar: C-355/93 - Eroğlu - 05.10.1994

Karar: C-434/93 - Bozkurt - 06.06.1995

Karar: C-171/95-Tetik-23.01.1997

Karar: C-351/95 - Kadıman - 17.04.1997

Karar: C-285/95-Kol-01.06.1997

Karar: C-98/96 - Ertanır - 30.09.1997

Karar: C-36/96 - Günaydın - 30.09.1997

Karar: C-210/97- Akman- 19.11.1998

Karar: C-1/97 - Birden - 26.11.1998

(*) T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

Karar: C-340/97 -Nazlı- 10.02.2000

Karar: C-329/97 - Ergat - 16.03.2000

Karar: C-65/98 - Eyüp - 22.06.2000

Karar: C-37/98 - Savaş- 11.05.2000

Karar: Abatay / Şahin - 21.10.2003

Karar: C-230/03 - Sedef- 10.01.2006

Bu kararların tümü Ortaklık Hukuku'nun *ihdas edilmesinde* önem taşırlar. Yapısı itibari ile *ulusalüstü* nitelik taşıyan bu hukukun normlar hiyerarşisi açısından ulusal hukuka üstün olduğu açıktır. Re'sen kullanılmamakla birlikte *Ortaklık Hukuku'nun* ihlali *AB Adalet Divanı'nın* denetim yetkisi dâhilindedir. *Zira Ortaklık Hukuku'nu* oluşturan antlaşmalar ve kararlar *Acquis Communautaire'in(*)* mütemmim cüz'üdür. *Adalet Divanı'nın* 11.05.2000 tarihli *A. Savaş Davası'nda* verdiği kararda Katma Protokol'un m. 41/1 *standstill clause* veya *klausel* yani elde edilmiş hakların kötüleştirilemeyeceğinin vurgulanması, üye devletlerin ulusal hukuklarındaki hukukî tasarruflarla vatandaşlarımızın haklarını kısıtlamayacağını açıkça belirtir. Ortaklık Hukuku uyarınca malların serbest dolaşımı, emek piyasası, çalışma koşulları ve sosyal güvenlik, hizmetlerin serbest dolaşımının genişletilmesi ve kişilerin serbest dolaşımının kademeli olarak gerçekleştirilmesi, serbest meslek erbabının ve şirket, sınıî haklar, sermaye gibi mal ve hizmet üreticilerinin dolaşımı, yerleşmesi ve rekabet edebilmesi düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin bir kısmı açık ve koşulsuz değildir ve bir niyet ifade etmektedir. Bir kısmının ise açık ve koşulsuz olduğu *Adalet Divanı* kararları ile de teyit edilmiştir. Bu nedenle de doğrudan uygulanabilir ve doğrudan etkilidirler.

Temel haklardan olan kişilerin serbest dolaşımı istihdam, ikamet ve seyahat haklarını da kapsar. Elbette ki üye devletler vatandaşlığına istinaden ayrımcılık yapamazlar.

Ankara Antlaşması'nın m. 12 ve Katma Protokol'ün m. 36-40, Kuruca Anlaşma'nın m. 48-50'den ilham alarak serbest dolaşımı düzenler. Katma Protokol'ün III. Kısım 1. Bölümünde yer alan işçilerin serbest dolaşımını düzenleyen m. 36-40 uyrukluğa dayanan ayrımcılığı reddettiği Ortaklık Konseyi'nin (OK) serbest dolaşımın usullerini, sosyal güvenlik hükümlerini tespit edip kararlaştıracağını zikreder. Bu bağlamda günümüzde işadamlarının vize engeli ile karşı karşıya kalmaları Katma Protokol'ün m. 41 ve 1/95 sayılı Gümrük Birliği kararı ile çeliştiğini söyleyebiliriz. Zira Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği tipik bir gümrük birliğinin ötesindedir. Rekabet, teknik mevzuatın uyumlaştırılması, tekellerin kaldırılması ve fikrî mülkiyetin korunması alanlarını kapsamaktadır. 1/95 sayılı Karar sanayi mallarının ve işlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşımını kapsamakla beraber yürürlük tarihi 01.01.1996'dan başlayarak

* *Acquis Communautaire* =Topluluk Müktesebatı

AB ve Türkiye arasında kamu ihalelerinin karşılıklı açılması ve hizmet ticaretinin serbestleştirilmesine yönelik müzakerelerin başlatılması için Ortaklık Konseyi'ne görev tevdi edilmesine de vesile olmuştur. Zaten AB ve Türkiye arasında ortaklık kuran *Ankara Antlaşması* da, iki taraf arasında yerleşme ve hizmet sunma özgürlüklerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını öngörür. Ayrıca 1/95 sayılı Kararın m. 8 gereği ticaretin önündeki engellerin kaldırılması, m. 16 uyarınca ticaret politikasının uyumlaştırılması ve Topluluk tercihli gümrük rejiminin uygulanması, m. 42 gereği devlet tekellerinin kaldırılması, m. 34 gereği ekonomik gelişmeyi teşvik için devlet yardımları ve yapısal intibakın gerçekleştirilmesi gibi Türkiye'nin Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükleri iddiasındaki AB, Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükleri (örneğin vaat edilen mali yardımları) yapmamıştır. Öte yandan 1/95 sayılı OK Kararı uyarınca Gümrük Birliği Türk ticaret politikasının AB'nin ticaret politikası ile uyumlaştırılmasını gerekli kılar. Türkiye de oy mekanizmasının dışında tutulduğu bu durumda AB'nin kendileriyle tercihli anlaşmalar yapmış olduğu üçüncü ülkelerle serbest ticaret anlaşmaları müzakere eder. Türkiye'nin oy kullanmadığı sadece iki ayda bir yapılan bilgilendirme toplantılarıyla ticaret politikasından haberdar edildiği bu durumun sona erdirilmesi gerekir. Yukarıda açıklanan tüm olgular AB-Türkiye ilişkisinin 3. devletle olan ilişkiden farklı olduğunun somut göstergesidir.

1/95 sayılı OK Kararı'nın m. 32 gereği rekabetin engellenmesi, kısıtlanması, saptırılması ile ilgili hukukî tasarrufların geçersizliğine işaret ederken m. 33 hâkim durumun kötüye kullanımını yasaklar. Gerek m. 32 ve gerekse m. 33 hizmet sunuculara, işverenlere uygulanan vizenin hukukî mesnedi olmadığının somut göstergeleridir.

12.09.1963 tarihinde imzalanan Ankara Antlaşması'nın 1. maddesi uyarınca Türkiye-AET arasında kurulan bu ortaklık m. 2/1 gereği taraflar arasında ticari ve ekonomik ilişkileri sürekli ve dengeli güçlendirip geliştireceği, m. 2/2'de de kademeli biçimde Gümrük Birliği'nin tesis edileceği zikredilir. Antlaşmanın m. 12'ye göre işgücünün Topluluk içinde serbest dolaşımını, m. 7 serbest dolaşımı engelleyen sınırlamalar getirilmesini, m. 9 vatandaşlığa dayalı ayrımcılığın yasak olduğunu, m. 13 yerleşme serbestisini, m. 14 hizmet edinim serbestisini hükme bağlamıştır. Ankara Antlaşması'nın tarafları alınan kararların uygulanmasını sağlayan tedbirleri alma sorumluluğunun yanı sıra antlaşmanın uygulanması ve yorumuyla ilgili uyuşmazlıkları Ortaklık Konseyi'ne götürülebilirler. OK uyuşmazlığı alacağı kararla çözebilir veya Adalet Divanı'na veya tahkime götürebilir. Elbette ki üretilecek karar ve/veya kararlar taraflar için bağlayıcıdır.

Adalet Divanı'nın C12/86 sayı ve 30.09.1987 tarihli Meryem Demirel Kararı ile Ankara Antlaşması'nın ve Katma Protokol'ün *Acquis Communautaire*'in mütemmim cüz'ü olduğu tescil edilmiştir. Katma Protokol m.36 serbest dolaşım için aşamalara 1973'den başlayarak 12 ve 22 yıl olarak

işaret eder. Protokol m. 37 ile uyrukluğa bağlı ayrımcılık yasağını, m. 38'de serbest dolaşımın gerçekleşme döneminde Türk işçilerinin üye devletlerdeki çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla O. Konseyi'nin girişimlerini, m. 39'da işçilerin ve ailelerinin sosyal güvenlik haklarının muhafazası için alınması gereken önlemleri, m. 41/1'de ise akit tarafların kendi aralarında yerleşme hakkı ve hizmet sunma hakkına yönelik her türlü yeni kısıtlama getirmekten imtina etmek zorunda oldukları belirtilir.

AB Adalet Divanı'nın 11.05.2000 tarihli *Abdülnasır Savaş* davası ile ilgili kararı, *Ankara Antlaşması*'nin m. 13 ile Katma Protokol'ün m. 41/1 AB üye ülkeleri iç hukuklarında doğrudan uygulanabilir ve doğrudan etki doğurduğunu hükme bağlamıştır. Anglo-sakson hukukundaki "*standstill clause*" veya Alman Hukuku'ndaki "*klausel*" ilkesi gereği antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihteki durumu geriye götüren, sınırlayan düzenleme ve/veya şart getirmeme zorunluluğunu hükme bağlayan Adalet Divanı vize uygulamalarını 1980 yılında ilk olarak uygulayan Federal Almanya ve onu izleyen diğer üye devletlerin uygulamalarının hukukî temelden yoksun olduğunu da tescil etmiştir. Bu itibarla Türk işadamlarının Avrupa Birliği egemenlik alanında dolaşımının vizeye tabi tutulması açıkça haksız rekabet oluşturmaktadır. Zira Adalet Divanı'nın kararı uyarınca Ankara Antlaşması'nın ve Katma Protokol'ün yürürlüğe girdiği tarihteki mevcut durumdan daha kısıtlayıcı koşul ya da düzenleme getirmeme zorunluluğu taraflara açık, kesin ve koşulsuz bir sorumluluk getirdiği gibi uygulanması bakımından da herhangi bir işlem veya düzenlemeye de gerek kalmamaktadır. Hizmet sunucuların maruz kaldığı haksız rekabetin önlenmesi için kullanılacak hukuk yollarının başında AB Komisyonu Ankara Temsilciliği aracılığı ile AB Adalet Divanı'nda dava ikame edilebilir. Fakat AB Komisyonu Türkiye Temsilciliği'nde "*Tarafların karşılıklı olarak görüşmelerde bulunması gerektiği ve bu konuda gerekli siyasi adımların atılmadığını söz konusu engellerin hukuktan ziyade siyasetten kaynaklandığı*" gibi hukukun üstünlüğü ilkesini ihlal eden düşünce tarafımızca da bilinmesine karşın yine de Temsilcilik kanalıyla AB Adalet Divanı'nda dava açılması gerekir. 1/95 sayılı OK Kararı doğrultusunda konunun Gümrük Birliği Ortak Komitesi'ne götürülerek Lahey Adalet Divanı veya uluslararası tahkim nezdinde ihtilafın çözümü için girişimde bulunulabilir. Ayrıca gerek Türkiye gerekse AB Gümrük Birliği aralarındaki ihtilafları Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) içinde gündeme getirebilir. Konu ile ilgili DTÖ'nün Anlaşmazlıkların Halli Konusundaki Kural ve Yöntemleri Tespit Eden Mutabakat Metni çerçevesinde DTÖ Paneli oluşturulması talebinde bulunulabilir. Ayrıca *Hizmet Ticareti Genel Anlaşması*'nin (GATS) Gerçek Kişilerin Hareketliliği Hakkındaki Ek çerçevesinde hukukî girişimler gerçekleştirilebilir. Öte yandan GATS Avrupa Birliği Ortak Ticaret Politikası ile bütünleşmiştir. Ayrıca 1/95 sayılı Gümrük Birliği kararı dolayısıyla iki taraf arasında bir uyum şarttır. Bu itibarla vize uygulaması bir ticarî engeldir.

Katma Protokol m. 37'de AB üye ülkelerinde çalışan Türk işçilerine ücret ve çalışma koşulları açısından vatandaşlık temelinde ayrımcılık yapılamayacağı sarıh ve şarta bağlanmamış biçimde zikredilmiştir. Günümüzde *ırk, etnik gruba aidiyet, cinsiyet, cinsel tercih, özürüllük, yaş, din, inanç* nedeniyle istihdam alanında *Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı* ve 2000/43, 2000/78 sayılı Yönergeler *dolaysız ayrımcılığı* ve *dolaylı ayrımcılığı* yasaklar. Bu itibarla kriter olmaksızın tekil olarak dolaysız ayrımcılığa ve/veya amacı aşan ölçütler uyarınca dolaylı ayrımcılığa maruz kalan yurttaşlarımızla ilgili bu tür olumsuzlukların giderilmesi de *ayrımcılık karşıtı dava* ikamesi ile mümkündür. Serbest dolaşım ile ilgili olarak *Ankara Antlaşması'nın* 12. maddesi ve Katma Protokol'ün 36. maddesi kademeli olarak yürürlüğe girmesi için de Ortaklık Konseyinin 2/76 ve onun daha gelişmiş şekli olan 1/80 sayılı Kararları düzenlenmiştir. Katma Protokol m. 39 uyarınca AB sosyal güvenlik sisteminin Türk işçilerine AB vatandaşlarına uygulandığı gibi eşit uygulanması için de 3/80 sayılı OK Kararı üretilmiştir. Tüm bu kararlar Ortaklık Hukuku'nun kilometre taşlarıdır.

2/76 sayılı OK Kararı uyarınca 01.12.1976 tarihinden başlayarak dört yıl sürecek ilk kademeyi 1/80 sayılı karar izlemiştir. 1/80 sayılı OK Kararı m. 6 uyarınca bir yıl çalıştıktan sonra çalışma izinlerini temdit hakkını elde edebilen işçilerimiz üç yıl çalışmayı müteakip aynı üye ülkede aynı meslekte istediği firmada çalışma hakkını ve 4 yıl çalıştıktan sonra da istediği alanda ve firmada çalışma hakkını haizdir. Söz konusu kararın 7. maddesi AB üyesi ülkede ikamet izni olan emekçilerimizin aile fertlerinin çalışma koşullarını düzenler. 1/80 sayılı OK Kararı m. 9 uyarınca işçilerimizin çocukları üye devletlerdeki çocuklarla aynı haklardan eksiksiz yararlanırken m. 10 gereği işçilerimize ücret ve çalışma koşullarında ayrımcılık yapılamaz.

Görülebileceği gibi AB-Türkiye ilişkileri klasik gümrük birliği entegrasyonunun ötesinde *fikri, sınai mülkiyet haklarını* ve ortak ticaret politikasını kapsadığı gibi 1/80 sayılı OK Kararı'nın m. 6 ve m. 7'nin varlığı ile de farklı statüyü işaret eder. Bu itibarla AB üye devletleri ile ilişkilerinde Türkiye 3. ülke değildir. Ortaklık Hukuku çerçevesinde mevcut olan haklar siyaseten engellenmektedir. Türkiye tarafında da eksik olan siyasi iradedir. 3/80 sayılı OK Kararı'nda da m. 3 vatandaşlığa dayalı ayrımcılık yasaklanır. Bir başka deyişle muamele eşitliği belirtilir. AB Adalet Divanı adı geçen maddenin AB üye ülkelerinde doğrudan uygulanabilir ve bağlayıcı olduğunu *Taflan ve Sürül* kararlarında tescil etmiştir. Türk işçileri ile AB vatandaşı işçilerin sosyal güvenlik hak ve yükümlülükleri açısından muamele eşitliğini vurgulayan 3. maddenin yanı sıra m. 6 gereği de Türk işçilerinin hak sahibi oldukları üye ülkeden başka bir üye ülkeye ikametlerini nakletmeleri durumunda da hak kazandıkları maluliyet, yaşlılık, dulluk ve yetimlik, iş ve/veya meslek kazası, ölüm, işsizlik, aile

ödeneklerinde veya aylıklarında değişiklik ve/veya geri alınamayacağı zikredilir.

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği (GB) Kararı'nda gümrük tarifelerinin ve eş etkili vergi ve resimlerinin yanı sıra miktar kısıtlamalarının ve eş etkili önlemlerin kaldırılması düzenlenirken GB'nin tarım dışı malların serbest dolaşımı ve ticaretini kapsadığı vurgulanır. 1/95 sayılı kararın 4. kısım II. bölümü rekabet ile ilgili normlardan oluşur. Madde 32 rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması ile ilgilidir. Bu bağlamda üreticinin, pazarların, arz kaynaklarının, ticaretin baskı altına alınması, paylaşılması, anlaşmalı uygulamalar gerçekleştirilmesi yasaktır. Madde 33 ise *hâkim durumun kötüye kullanımı* gümrük birliğini olumsuz etkileyeceğinden yasaktır. Bu alanda ülkemiz gündeminde önemini koruyan bir konuyu sergilemek de yararlı olacaktır. TIR taşımacılığında AB'nin Türk TIR'larına 1996'dan beri kota-geçiş belgesi uygulaması Türk mallarının İç Pazarda serbest dolaşımını engellemekte ve haksız rekabet yaratmaktadır. Türk mallarını taşıyan TIR taşımacılığını 1/95 sayılı OK Kararı çerçevesinde malların serbest dolaşımı ile ilgili olduğunu redderek hizmetlerin serbest dolaşımı kapsamında değerlendiren AB üye devletlerinden İtalya, Avusturya, Macaristan Türkiye'nin ihracatını ve ihracatçısını haksız rekabete maruz bırakmaktadır. Böylesi bir tarife dışı engelin Türk taşımacılık sektörünü olumsuz etkileyerek Türkiye ile rekabet edemeyen AB İç Pazarındaki bazı sektörleri haksız rekabet olgusu ile *acquis-communautaire*'i ihlal ederek desteklediği açıktır. Hizmetlerin serbest dolaşımı argümanında hizmet sunumu için zımnî olarak yerleşim serbestisinin varlığına karşın Türk plakalı TIR'larla AB İç Pazarı'nda serbest dolaşıma tabi malları taşıyan şoförler, İç Pazarda hizmet sunumu serbestisine sahip olmadıkları gibi ücretlerini de Türkiye'de mümkün kuruluştan sağlayıp daimî ikametgâhları Türkiye'de olan T.C. yurttaşlarıdır. Sonuç olarak 2002-2005 yılları arasında ihracatını %103 artıran Türkiye'nin TIR belge kotası %32 artmıştır. Bir diğer haksız rekabet konusu da Türk işadamlarına uygulanan vize alanında görülmür.

ORTAK ORGANLAR

1960 yılında başlayan bireysel göçler bilahare organize bir hal alınca ülkemizle Federal Almanya arasında 1961, Hollanda, Belçika, Avusturya ile 1964, Fransa ile 1965, İsveç ile 1967 tarihlerinde *işgücü*, İngiltere ile 1961, Federal Almanya ile 1965, Belçika, Hollanda ile 1968, Avusturya ile 1969, Fransa ile 1973 tarihlerinde *sosyal güvenlik anlaşmaları* yapılmıştır. Ayrıca İngiltere, İrlanda, Danimarka ile 1973, Portekiz ile 1986, Yunanistan ile 1988'de uyum anlaşmaları imzalanmıştır.

Kurucu Antlaşmanın 238. maddesine istinaden ortaklığın hedef ve prensiplerini gümrük birliği, kişi, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımı, tarım, ulaştırma, rekabet, ekonomi politikalarının eşgüdümü, mevzuat uyum, ihtilafların hal yolları ve nihai hedef üyelik olanağını

içeren *Ankara Antlaşması*, Türkiye ile AB arasında ortaklık ihdas eder yürürlük süresi de öngörmediğinden amaçlar gerçekleşinceye dek yürürlükte kalacaktır. Tarafların tek taraflı fesih hakkı yoktur. Ortaklık antlaşmasının öngördüğü geçiş dönem ve yöntemlerini içerir *Katma Protokol* ise sanayi mallarının, işgücünün, hizmetlerin serbest dolaşımı, devlet yardımları, rekabet, mali yardımlar ve yabancı sermaye ile ilgili uygulama hükümlerini ihtiva eder.

Ankara Antlaşması m. 1 uyarınca ortaklık gerçekleştirmek amacıyla akdedildiğinden bu hedefe varılabilmesi için Türkiye ve üye devletler, Konsey ve Komisyon temsilcilerinden oluşan ve yürütme işlevini gören ve *Ankara Antlaşması*'nın uygulanmasını sağlayan Ortaklık Konseyi oluşturulur. Ayrıca Ortaklık Konseyi'ne yardımcı idari organ olarak da teknokratlardan oluşan Ortaklık Komitesi, *Ankara Antlaşması*'nın m. 24/3 uyarınca kurulmuştur. *Ankara Antlaşması* m. 22 de düzenlenen TBMM ve Avrupa Parlamentosu üyelerinden oluşan, denetim organı işlevini gören Karma Parlamento Komisyonu da bir diğer organdır.

Üye devletlerin işgücüne kayıtlı ve yasal olarak ikamet eden T.C. uyruklu işçilerin ve aile bireylerinin serbest dolaşımını sağlayan düzenleme 2/76 ve onu genişleten 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararlarıdır. 3/80 sayılı OK Kararı ise *sosyal güvenlikle* ilgili hukukî statülerini belirler.

Ortaklık Hukuku'nun oluşturan antlaşmaların ve kararların ihlali halinde Kurucu Anlaşma'nın 177. maddesi gereği uygulamada farklı yorumlanmaların engellenmesi açısından yorum tekeline haiz Adalet Divanı'nın denetimi ve dolayısıyla yorum yetkisi vardır. Ayrıca *Kurucu Anlaşma*'nın m. 169 uyarınca Ortaklık Hukuku'nun uygulanmasında Komisyon da denetleme yetkisine sahiptir. Komisyon *Kurucu Anlaşma*'nın m. 155 göre de Topluluk organlarınca yapılan düzenlemelerin uygulanmasını sağlamakla görevlidir.

Ortaklık Hukuku'nun Adalet Divanı kararları uyarınca doğrudan uygulanabilirliği tescil edilmiştir. Ortaklık Hukukunun doğrudan etki yaratan hükümlerinin üye devlet ulusal yargı mercilerinde görülen hukukî ihtilaflarda ulusal yargıcın ulusal üstü hukukla ters düştüğünde iç hukuk normlarının uygulanmaması zorunluluktur. Bu açıdan ulusal yargıcın da Ortaklık Hukuku'nun uygulanmasında önemli işlevi vardır.

ORTAKLIK HUKUKU İLE İLGİLİ ADALET DİVANI KARARLARI

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) C 36/96 sayılı 30.09.1997 günlü *Günaydın* karar uyarınca meslek eğitimi alanlar 1/80 sayılı OK Kararından yararlanarak çalışma izni alabilirler ve iş akitlerini uzatabilirler. ABAD'ın 21.10.2003 tarihinde TIR şoförü E. Atabay ve TIR filosu N. Şahin ile ilgili olarak verdiği karar uyarınca Türk işverenlerine karşı uygulanmakta olan vizenin yeniden gözden geçirilmek zorunda olduğu, Katma Protokol'ün meriyete girdiği 1973'den sonra AB üye devletlerinin ulu-

sal hukukları uyarınca çıkardıkları yasalar AB-Türkiye Ortaklık Hukuku ile çelişki yaratıyorlarsa Türk firmalarının bu uygulamalardan bağışık olduğu ve yeni çıkarılacak yasalar AB üyesi ülke gerçek kişileri ve tüzel kişileri için geçerli ise ancak o zaman Türk uyruklu gerçek ve tüzel kişilere de uygulanabileceği ön görülmüştür. ABA Divanı'nın C 434/93 sayılı ve 06.06.1995 tarihli *Bozkurt* Kararında zikredildiği gibi TIR sürücülerin üye ülke ile olan ilişkisinin kanıtlanması, istihdam yeri, işe gidilen yerin tespiti önemlidir. Divanının C 98/96 sayılı 30.09.1997 *Ertanır* Kararı uzman olarak yasal iş piyasasına giren emekçilerin 1/80 sayılı OKK koruması altında olduğunu gösterir. Staj eğitimi alan T.C. vatandaşları da bir yıllık yasal çalışmayı müteakip 1/80 sayılı OK Kararı'ndan yararlanabilirler. 22.06.2000 tarih ve C 65/98 sayılı *Eyüp* Kararı ile Adalet Divanı 1/80 sayılı OK Kararı'nın 7. maddesinin doğrudan uygulanabilirliğini tescil ederken üye devlette istihdam edilen T.C. uyruklu işçinin aile fertlerinin haklarını teyit eder. Anılan madde uyarınca AB üye ülkesinde yasal olarak çalışan işçinin birlikte yaşadığı aile fertleri üye ülke vatandaşlarının öncelikleri saklı kalmak şartıyla o üye ülkede en az üç yıl yasal olarak ikamet etmişlerse her türlü iş arzına talep haklarının yanında eğer o üye ülkede en az beş yıl yasal olarak ikamet etmişlerse istedikleri her türlü işe serbestçe talepte bulunma hakkına sahiptirler. Eğer ebeveynlerinden biri o üye ülkede en az üç yıl çalışmışsa ve T.C. uyruklu işçinin çocukları bir mesleki eğitim kursunu ikmal etmişlerse, o üye ülkede kalış süreleri dikkate alınmadan her türlü iş arzına talip olabilirler.

Acquis Communautaire, vatandaşlığı esas alan her türlü ayrımcılığı yasakladığı gibi muamele eşitliğini temel kural olarak kabul eder. Bu bağlamda 1/80 sayılı OK Kararı'nın m. 10 uyarınca T.C. uyruklu işçiler ücret ödemeleri ve diğer çalışma şartları açısından üye ülke vatandaşları ile eşit yararlandığı gibi gerek kendileri gerekse aile fertleri işe almada, iş ve işçi bulma kurumlarından üye ülke vatandaşları ile fırsat eşitliği çerçevesinde yararlanırlar.

ATA m. 48, 49, 50'den esinlenen *Ankara Antlaşması*'nin 12. maddesi akit tarafların aralarında işgücünün serbest dolaşımını aşamalı olarak gerçekleştireceğini hükme bağlar. Ortaklık Antlaşması'nın 13. maddesi *Kurucu Anlaşma*'nın 52 ila 56 ve 58. maddelerinden esinlenir ve yerleşme serbestisi üzerindeki kısıtlamaların kaldırılmasını belirler. *Kurucu Anlaşma*'nın 55, 56 ve 58 ila 65. maddeleri de Ankara Antlaşması'nın 14. maddesine kaynaklık ederek hizmet sunma serbestisinin üzerindeki kısıtlamaların kaldırılması amacını taşır.

Ortaklık Antlaşması m. 22 Ortaklık Konseyi'nin karar alma yetkisini ve gerekli hallerde tavsiyelerde bulunmasını, m. 22 Ortaklık Konseyi'nin yapısını ve oybirliği ile hareket etme zorunluluğunu, m. 25 Ortaklık Antlaşması'nın uygulanma ve yorumuna dair uyuşmazlıkların akit taraflarca Ortaklık Konseyi'ne ve/veya Adalet Divanı'na götürülebileceğini hükme bağlar.

Ankara Antlaşması gibi Ortaklık Hukuku'nun temelini oluşturan Katma Protokol da Avrupa Birliği Hukuk Sistemi'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Katma Protokol'ün kişilerin ve hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin bölümünde yer alan m. 36 gereği üye devletlerle Türkiye arasında serbest dolaşım Protokol'ün yürürlüğe girişini izleyen 12. yılın sonu ile 22. yılın sonu arasında kuralları Ortaklık Konseyi'nce kararlaştırılarak aşamalı olarak gerçekleştirilecektir. Katma Protokol m. 37 gereği Türk işçilere ücret ve çalışma koşulları açısından vatandaşlığa dayalı ayrımcılık yapılmamasını, m. 39 da ise Türk işçilerinin sosyal güvenlik haklarının korunması için alınması gereken önlemleri düzenler. Katma Protokol'ün 2. bölümündeki m. 41 yerleşme hakkı ve hizmetlerini düzenlerken m. 41/1 akit tarafların aralarında yerleşme hakkı ve hizmet sunmada yeni kısıtlamalar getiremeyeceklerini m. 42/2 Ortaklık Konseyi'nin m. 13 ve 14'deki ilkelere uygun akit tarafların yerleşme hakkı ve hizmet sunma serbestisi üzerindeki kısıtlamaları kademeli kaldırmalarında sıra, süre ve prosedürü tespit edeceği belirtilir. Adalet Divanı'nın 11.05.2000 tarihindeki Savaş davası ile ilgili kararında Katma Protokol m. 41/1'in *standstill* olduğu ve doğrudan uygulanabilirliği vurgulanır. Ankara Antlaşması m. 12 ve Katma Protokol m. 36'da işaret edilen serbest dolaşımın gerçekleştirilmesiyle ilgili 20.12.1976 tarih ve 2/76 sayılı ve 19.09.1980 tarih ve 1/80 sayılı OK Kararları ilk aşamayı oluştururken Katma Protokol'ün m. 39'dan esinlenerek 19.09.1980 tarih ve 3/80 sayılı OK Kararı da işçilerin ve aile fertlerinin sosyal güvenlik haklarını düzenlemiştir. Adalet Divanı kararlarında da vurgulandığı gibi Avrupa Birliği Hukuku için ayrılmaz parçaları olan OK Kararları'ndaki taahhütler üye devletler tarafından yerine getirilmelidirler. Aksi tutum *acquis communautaire*'in ihlalidir. 2/76 sayılı OK Kararı'nın m.1 gereği Türk işçilerinin serbest dolaşımının 01.12.1976'dan itibaren 4 yıl içinde ilk aşamasının tamamlanacağı belirtilir. Türk işçilerin hukuki durumlarını güçlendiren 1/80 sayılı OK Kararı ise m. 13 uyarınca Türk işçilerinin işe giriş koşullarında yeni kısıtlamalar getirilemeyeceğini hükme bağlar. Adalet Divanı kararları uyarınca bu madde de *standstill* özellik taşır. 01.12.1980'den itibaren 2/76 sayılı OK Kararı'nın serbest dolaşım ile ilgili dezavantajlı maddeleri 1/80 sayılı OK Kararı'nın daha avantajlı maddeleri ile ikame edilmişlerdir. 2/1 b sayılı OK Kararı'nın m. 2/1 b üye devletlerin herhangi birinde 5 yıl yasal çalışan Türk işçisinin bizzat seçeceği bir işte serbest çalışacağını belirtir. Adalet Divanı *Sevince* Kararında bu hükmün doğrudan uygulanabilir olduğunu tescil eder. Aynı kararda Divan 2/76 OK Kararı'nın m. 7 uyarınca üye devletlerde yasal olarak ikamet eden ve çalışan Türk işçilerinin işe giriş koşullarında yeni kısıtlama getirilememesinin de doğrudan uygulanır olduğuna hükmetmiştir. 1/80 sayılı OK Kararı'nın 6. maddesi 2/76 sayılı OK Kararı'nın 2/1 b maddesini işçilerimiz için daha avantajlı hale getirmiş ve m. 6/1 uyarınca 3. bentte bir üye devlette bir yıl yasal çalışmadan sonra aynı işveren nezdinde çalışma iznini uzatma hakkı, bir üye devlette üç

yıl yasal çalışmadan sonra bizzat seçeceği işveren iş bulma bürolarına kayıtlı iş arzını yanıtlama hakkı ve bir üye devlette dört yıl yasal çalışmadan sonra bizzat seçeceği bir işe girme hakkı da Adalet Divanı'nın *Sevince* Kararında doğrudan uygulanır olduğu tescil edilmiştir. Adalet Divanı *Eroğlu ve Kadıman* davalarındaki kararları ile 1/80 sayılı OK Kararı'nın bir üye devlette yasal olarak çalışan ve ikamet eden ve aile birleştirmesine izin verilen aile fertlerinin bir üye devlette üç yıl yasal ikameti müteakip tüm iş arzlarına talep haklarını ve asgari beş yıl yasal ikamet sonrası diledikleri işe talip olma haklarını düzenleyen 7. maddesini de doğrudan uygulanabilir bulmuştur.

1/80 sayılı OK Kararı'nın 10. maddesi üye ülkelerde yasal olarak çalışan T.C. uyruklu işçilere ücret ve diğer çalışma koşulları ile ilgili ayrımcılık yapılamayacağı ve gerek işçilerin ve gerekse aile bireylerinin iş ararken iş ve işçi bulma hizmetlerinden yararlanma konusunda üye devlet vatandaşları ile eşit işleme tabi tutulacaklarını belirtir. Üye devletlerin ekonomik korunmalarını amaçlayan 2/76 sayılı OK Kararı'nın 6. maddesi ve onun tekrarı olan 1/80 sayılı OK Kararı'nın 12. maddesi üye devletlerin herhangi birinde bir bölge, bir sektörde istihdamın veya yaşam düzeyinin tehlike ve/veya tehdidi halinde üye devletlere yukarıda tadat edilen hükümleri uygulamama yetkisi verilmektedir. 1/80 sayılı OK Kararın 13. maddesi 2/76 sayılı kararın 7. maddesinin tekrarıdır. Bu bağlamda *standstill* nitelik taşıyan bu madde de Adalet Divanı'nın *Sevince* Kararı uyarınca doğrudan uygulanır özelliği haizdir. Söz konusu maddenin ayrık durumu 1/80 sayılı OK Kararı'nın 14. maddesinde kamu güvenliği, sağlığı ve güvenliği esas alınarak kısıtlamalar uygulayabileceğini düzenler. Madde 15 uyarınca Ortaklık Komitesi'nin Ortaklık Konseyi'ne yıllık faaliyet raporu sunması ve Türkiye ile üye devletler arasında ekonomi, istihdam, toplumsal alanlarda eşgüdümü sağlaması hüküm altına alınır.

Serbest dolaşımın kademeli gerçekleştirilmesi amacıyla ihdas edilen 2/76 ve 1/80 sayılı OK Kararları, uygulama prosedürünün ulusal kurallarla oluşturulmasını müteakip tarafların Kararların uygulanması için gerekli önlemleri alacağını belirtirse de bu konuda üye devletlerin çaba göstermediği açıktır.

Kurucu Anlaşma'nın m. 177, m. 228 ve m. 238 uyarınca Ankara Antlaşması'nı ve Katma Protokol'ü yorumlama tekeli haiz Adalet Divanı gerek Ankara Antlaşması'nın ve gerekse Katma Protokol'ün *acquis communautaire*'in mütemmim cüz'ü olduğuna *Demirel* davasında karar vermiştir. Kurucu Anlaşma'nın 177. maddesi tüm üye devletlerde uygulamada birliği sağlama amacıyla hukukî yorum tekeli haiz Divan'ın kuruluş hükümlerinde, Topluluk organlarının tasarruflarını hukuken yorumuna dolayısıyla ön karar yetkisine sahip olduğu belirtilir. Üye devletler ve Topluluk Kurumları için bağlayıcı olan 228. madde ise Kurucu Anlaşma'nın hedefleri doğrultusunda Konsey'in 3. ülkelerle antlaşma yapabileceğini, 238. madde ise Topluluğun karşılıklı hak ve yükümlülükler temelinde 3.

ülkelerle ortaklık antlaşmaları yapabileceğini hükme bağlar. Bu bağlamda Divan işçilerin serbest dolaşımının Kurucu Antlaşma kapsamına girmesinden dolayı Topluluğun yetkili olduğunu, üye devletlerin de anlaşmadan mülhem taahhütlerini gerçekleştirmek zorunda oldukları yorumunu getirdiği *Demirel* davasında serbest dolaşım ile ilgili *Ankara Antlaşması* m. 12 ve Katma Protokol m. 36'nın açık ve kesin olmaması nedeniyle doğrudan uygulanır olmadığını ve uygulamayı düzenleyen kuralların *Ankara Antlaşması*'nin m. 2'ye göre yetkili Ortaklık Konseyi tarafından düzenlenmemiş olmasından ötürü serbest dolaşım hakkının kullanılmayacağı yorumunu yapmıştır. Adalet Divanı *Sevince* davasındaki kararında Ortaklık Konseyi Kararları üzerinde de aynen *Ankara Antlaşması* ve Katma Protokol'de olduğu gibi yorum yetkisini haiz olduğunu belirtir. Böylece tüm üye devletlerde farklı uygulama ve yorumları da önlemiş olur.

Gerek *Ankara Antlaşması* gerekse Katma Protokol işçilerinin sosyal güvenlik alanında işlem eşitliğine tabi tutulmasını muhtevi değildir. Bu alandaki boşluk ATA m. 51'den esinlenen Katma Protokol'ün 31. maddesi uyarınca işçilerimizin aile bireylerinin sosyal güvenlik haklarının korunması için çıkarılan 3/80 sayılı OK Kararının 3. maddesinde yer alır. Bu bağlamda Katma Protokol m. 39/2 yaşlılık, maluliyet sağlık ve ölüm yardımları açısından üye devletler arasında eşgüdüm öngörülürken Türkiye'deki çalışma ve sigorta süreleri dikkate alınmaz. 3/80 sayılı OK Kararı 4. maddesinde işsizlik yardımı ile bir diğer boşluğu da doldurmuştur. 1408/71 ve onu değiştiren 574/72 sayılı Tüzüklerin çeşitli maddelerine atıfta bulunan 3/80 sayılı OK Kararının 2. maddesinde "*bir veya birden ziyade üye devletin mevzuatına tabi olan veya daha önce tabi olmuş olan Türk vatandaşlarına bunların Toplulukta oturan aile bireylerine ve geride kalan hak sahiplerine uygulanacaktır*" demek suretiyle uygulama alanını işçilerimizin sosyal güvenlik haklarını üye devletlerarası ile sınırlamış gözükmektedir. Gerçi *Ankara Antlaşması*'nin m. 13 ve m. 14 ve Katma Protokol'ün m. 41 yerleşme serbestisi ve hizmetlerin serbest dolaşımının ayrıntılarını düzenlemek üzere Ortaklık Konseyi'nce bir karar alınmıştır. Bu itibarla da *Ankara Antlaşması*'nin m. 13 ve Katma Protokol'ün m. 41 *standstill* özellik taşımalarına karşın yerleşme hakkı ve hizmet sunma serbestisi ile ilgili kısıtlamaları kademeli kaldırılmalarına uygulanacak prosedür, süre ve sıralamanın Ortaklık Konseyi'nce tespit edilmesi gerekirken "*bu alanda belirlenen ayrıntılı kurallar tespit edilmediğinden Türk vatandaşlarının bağımsız çalışma hakkı dolayısıyla yerleşim serbestisi, hizmet sunma serbestisi ve dolayısıyla sosyal güvenlik hakları koordinasyonu ile ilgili kurallar yoktur*" yorumu yapılmaktadır. Oysaki *Ankara Antlaşması*'nin m. 22/3 uyarınca Ortaklık Konseyi, 3/80 sayılı OK Kararının uygulama alanını, bağımsız çalışanları da ihtiva eder şekilde genişletebilir. Böylece yerleşme serbestisi ve hizmet sunma serbestisi önündeki engeller de aşılmış olur. 1/80 sayılı OK Kararı da Türk işçilerinin üç-

retli olarak çalıştıktan sonra bağımsız çalışmaları ile ilgili hüküm ihtiva etmeseler de Katma Protokol m. 41/1 gereği bağımsız çalışma ve dolayısıyla yerleşim serbestisine getirilen 1973 sonrası kısıtlamalar Türk işçilerine hukuken uygulanamaz, uygulanmamalıdır.

3/80 sayılı OK Kararının Adalet Divanı'nın 04.05.1999 tarihli *Sürül* Kararında doğrudan uygulanır m. 3/1 uyarınca sosyal güvenlik yardımları konusunda Türk işçileri üye devlet yurttaşı işçilerle aynı hak ve yükümlülöklere sahip olduğundan işlem eşitliği öngörölmüştür. 3/80 sayılı OK Kararı Türk işçilerinin yaralanacağı sigorta yardımlarını, hastalık ve analık çalışma gücünün arttırılması ve korunması dâhil maluliyet aylıkları, yaşlılık aylıkları, dulluk ve yetimlik ödenekleri, iş kazası ve meslek hastalıkları ödenekleri, ölüm yardımları, aile ödenekleri ve işsizlik yardımları olarak saymış ve işsizlik yardımları sigorta branşlarının düzenlendiği III. Başlıktaki özel hükümlerde yer almadığından, süreç içinde yer verilmediğinden Türk işçileri Adalet Divanı'nın C 18/90 ECR 1-199 sayılı ve 1991 tarihli ayrımcılık yasağı ilkesinin işsizlik yardımlarına da uygulanacağı kararna dek olumsuzluklar yaşamışlardır.

Adalet Divanı'nın 10.09.1996 tarihli *Taflan* Kararıyla kabul edildiği tarihten itibaren taraflar için bağlayıcı olan 3/80 sayılı OK Kararı'nın esin kaynağı 1408/71 sayılı tüzüktür. 3/80 sayılı OK Kararı'nın 9. maddesinde Tüzüğün m. 13/1, 2 a, 2 b m. 14, m. 15, m. 17'ye atıf yaparak uygulanacak mevzuatı belirleyip farklı hukuk sistemleri arasında eşgüdüm kurulmak istenmiştir.

3/80 sayılı OK Kararının m. 10 ila m. 19 arasında düzenlenen 1408/71 sayılı Tüzük'te tadat edilenlerin tekrarı olan yardımlarla ilgili özel hükümler belirtilir. 3/80 sayılı OK Kararı hükümleri 1408/71 sayılı Tüzükten alındığı gibi 3/80 sayılı karar 1408/71 ve 574/72 sayılı tüzüklerin kapsama alanını Türk işçilerini de içine alacak şekilde genişletmektedir.

3/80 sayılı OK Kararı'nın CEE/TR 134/80 sayılı Ekinde yardım haklarının kazanılması, ödenmesi, yeniden değerlendirilmesi ve yardımların hesaplanmasında Türkiye'de geçen sigorta sürelerinin dikkate alınması hususunda üye devletlerin yasal imkânları ve düzenlemeleri sağlama hususunda taahhütte buldukları beyan edilmişse de yaşam pratiğinde sadece üye devletlerde tamamlanan sigorta sürelerinin birleştirilmesi öngörölmüştür.

Ortaklık Hukuku'nun derinleşip, gelişmesinde AB egemenlik alanında yaşayan yurttaşlarımızın hak arama kültürlerinin büyük rolü vardır. Yurttaşlarımızın bireysel çabalarının organize edilmesi ve bir merkezden yönetilmesinin sağlayacağı yararların geometrik diziyle artacağı da kesindir. Ortaklık Hukuku'nun gelişiminde Adalet Divanı kararları da çok etkili olmuştur. Bu bağlamda Ortaklık Hukuku'ndan doğan hakların ihlali dolayısıyla üye devletlerin ulusal mahkemelerinde açılan davalardan bek-

letici unsur ön karar yoluyla Adalet Divanı önüne gelen *M. Demirel* davasından başlayarak ikame edilen davalarla ilgili Divan yorumlarında öncelikle Ankara Antlaşması, Katma Protokol ve OK Kararlarını Acquis Communautaire'in mütemmim cüz'ü (tümleyici parçası) olarak nitelendirmiştir. Divan yorumlarında *Ankara Antlaşması'nın, Katma Protokol'ün ve OK Kararları'nın uygulanmalarının şarta bağlı olmayan, sarih, kesin ve doğrudan uygulanır hükümler olduğunu ve doğrudan etkili olduğunu* belirtmiştir. Bu itibarla açık, kesin ve şarta bağlı olmayan hükümleri uygulamak için üye devletin ulusal hukuklarında ek hukuki tasarruflara ihtiyaç olmadığı gibi yurttaşlarımız anılan hükümlere istinaden üye devletlerin ulusal yargı mercilerinde de hak iddiasında bulunabilirler. Divan Ankara Antlaşması gereği bağlı olmayı kabul eden akit tarafların OK Kararları'nın açık, kesin ve şarta bağlı olmayan hükümlerini uygulamaktan kaçınması halinde Anlaşmayı ihlal etmiş olacaktır. Üye devletler, Ortaklık Konseyi'nin Topluluk Organı olmadığını ve yasama yetkisine sahip bulunmadığını 2/76 ve 1/80 OK Kararları'nın Resmî Gazete'de yayınlanmadığından doğrudan etkili olmadığını yurttaşlarımızın bu nedenle üye devlet ulusal mahkemeleri önünde bu kararlara istinaden hak iddiasında bulunamayacağını ve 2/76 sayılı OKK m. 2/2 ve 1/80 OKK m. 6/3 uyarınca tanıyan hakların üye devlet ulusal hukukuna göre uygulama prosedürünün tespiti gerektiğini bu nedenle OK Kararlarının doğrudan uygulanabilir olmadığını ileri sürmüşlerdir. Adalet Divanı ise kararlarında laf'î olmaktan ziyade teleolojik amaca yönelik yorumlar üreterek *Ankara Antlaşması* üzerinde ön karar yetkisini haiz olduğunu ve bu Anlaşma'nın oluşturulan ve Anlaşma'yı uygulayan Ortaklık Konseyi'nin ürettiği kararların yorum yetkisinin kendisinde olduğuna karar vermiştir. ATA m. 177/1 b Topluluk kurumlarının tasarruflarının geçerlilik ve yorumunun Divan'a ait olduğunu m. 177/2 gereği bu tür ihtilafı ulusal yargı organının ön karar için Adalet Divanı'na götüreceği, m. 177/3 ise kararlarına karşı iç yargı yolu tüketilen ulusal yargı organının Adalet Divanı'na başvurmak zorunda olduğunu belirtir. Dolayısıyla hukuki denetim yetkisinin yanı sıra Divan ATA m. 177 uyarınca sahip olduğu yorum tekeli ile OK Kararları'nın üye devletlerde farklı uygulanmasının yaratacağı kaosu önlemiştir. Divan OK Kararları'nın Resmî Gazete'de yayınlanmamış olmasının OK Kararları'nın açık, kesin, şarta bağlı olmayan hükümlerine istinaden yurttaşlarımızın üye devlet ulusal yargı mercileri önünde haklarını ileri sürmelerini engelliyemeyeceğini ve bu tür hükümlerin yurttaşlarımıza tanıdığı hakların üye devlet ulusal hukuklarınca şarta bağlanamayacağını ve kısıtlanamayacağını hükme bağlamıştır.

Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin uygulanmasındaki önemi yadsınmaz ulusal yargıç, Acquis Communautaire'in mütemmim cüz'ü olan Ortaklık Hukuku'nun uygulanmasında da şarta bağlı olmayan, açık, kesin, doğrudan uygulama hükümlerinin ulusal hukukla çelişik durum arz etmesi halinde Ortaklık Hukuku'nun hükümlerini uygulamalıdır. Ulusal

yargıç ulusal hukukta uygulanmakta olan, normların Ortaklık Hukuku'nun ulusal üstü nitelik taşıyan normlarına ters düşmesi durumunda aynen *acquis communautaire* için yapmak zorunda olduğu gibi *supra national* hukuku gözetmek ve uygulamak zorundadır.

Ankara Antlaşması'nın 7. maddesi, 2/76 sayılı OK Kararı'nın 12. ve 1/80 sayılı OK Kararı'nın 29. maddeleri OK Kararlarındaki normların uygulanması ile hukuki ve idari tedbirlerin alınması konusunun üye devletlerin sorumluluğunda olduğunu vurgulamaktadır. Adalet Divanı kararlarında 2/76 sayılı OK Kararı'nın m. 2/1 b ve m. 7, 1/80 sayılı OK Kararı'nın m. 6/1, m. 7/1-2, m. 13 ve 3/80 sayılı OK Kararı'nın ise m. 3/1 doğrudan uygulanır ve doğrudan etki özelliklerini taşıırken işçilerin serbest dolaşımını düzenleyen ATA m. 48'den esinlenen *Ankara Antlaşması* m. 12 ve Katma Protokol m. 36 şarta bağlı olduğu, açık ve kesin olmadıkları için ve 3/80 sayılı OK Kararı'nın m. 12 ve m. 13'ün de uygulama önlemleri olmadığından doğrudan uygulanabilir nitelik taşımadıkları belirtilmiştir. Divan, Türk işçilerine AB vatandaşlarına tanınan serbest dolaşım hakkının tanınmadığı sonucuna varmıştır. Bu son derece dar bir yorumdur.

Ülkemizde, *AB Adalet Divanı*'nın yurtttaşlarımızla ilgili kararlarına dek, AET ve/veya AB ile imzalanan karar ve antlaşmaların hukukî niteliği tam olarak özümsememiştir. Hatta AB Adalet Divanı kararlarının sadece yurtdışında yasayan ve çalışan Türk vatandaşlarını ilgilendirdiğini ileri süren görüşler ağırlık kazanmıştır. Bu gerçekten uzak analizlerin temelinde esas unsurlardan hareket yerine Avrupa Birliği'ni sadece siyasi organizasyon olarak görmek yatmaktadır. Oysa Türkiye gerek imzaladığı antlaşmalar ve gerekse AB Adalet Divanı içtihatları gereği oluşan Ortaklık Hukuku uyarınca hak sahibidir. Bunun en çarpıcı örneği Federal Almanya'da Bavyera Eyaleti'nde yaşanmıştır. *Abdülnasır Savaş*'ın Birleşik Krallığa karşı açtığı davanın ön karar yolu ile AB Adalet Divanı önüne gelmesi sonucu Divan'ın 11 Mayıs 2000 tarihinde verdiği kararın uygulanmasını sağlamak ve muhtemel tazminat yükü ile karşılaşmamak için Bavyera Eyaleti İçişleri Bakanlığı 10.08.2001 tarihinde işadamlarımız ve kamyon şoförlerimiz için vize uygulamasını kaldırmıştı. Fakat Federal Almanya İçişleri Bakam Otto Schilly'nin iç genelgesi ve biteviye hukuk dışı baskısı sonucu 25.09.2001 tarihi itibarıyla vize tekrar uygulanmaya başlandı. Yani 45 günlük sürede Federal Almanya Bavyera Eyaleti sınır kapısında yurtttaşlarımız için vize askıya alınmış oldu.

AB Adalet Divanı'nın yurtttaşlarımızla ilgili içtihatlarının ilkinin teşkil eden 30.09.1987 tarihli *Dcmirel* davasının sonucu aleyhe de olsa Divan AET ile Türkiye arasında imzalanan Ankara Antlaşması, Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi Kararları ile ilgili ihtilaflarda kendini yetkili görmeyen yanını sıra AET'in 3.ülkelerle yaptığı antlaşmaların anlam, amaç ve ifade açısından sarıh, şarta bağlı olmayan bir durum arz etmeleri halinde doğrudan uygulanabilir özelliği taşıdıklarını vurgulamıştır. 20.09.1990 tarihli *Sevince* kararında Divan, AET ile Türkiye arasında akdedilen *Ankara Antlaşması*,

Katma Protokol'ün AB tarafından uygulanması zorunlu devletler hukuku antlaşmaları olduğunu vurgularken Ortaklık Konseyi Kararları'nın *Ankara Antlaşması* ile doğrudan bağlantılı olması nedeniyle bu kararların AB Hukuku'nun mütemmim cüz'ü olduğunu belirtmiştir. 11 Mayıs 2000 tarihinde *Abdülnasır Savaş* kararında ise Katma Protokol m. 41/1'in hakların kötüleştirilemeyeceği (*stand still*) niteliğinin tüm üye ülkelerde doğrudan uygulanacak hüküm olduğunu belirtmiştir. Bu itibarla yerleşim özgürlüğü ve hizmet edimini kısıtlayacak yeni engeller getirilemez. Katma Protokol 1971'de imzalanıp 1973'de yürürlüğe girmiştir. Divan Kararı gereği mevcut haklar korunmalıdır. **Bu itibarla 1980 tarihinden başlayarak Türk yurttaşlarına uygulanan vize AB Hukuku'na aykırıdır.** Mevcut hakların korunması hükümleri bireye yerleşim hakkı vermemekte ama AB üye devletlerine de Katma Protokol'ün yürürlüğe girdiği tarihten sonra yeni kısıtlamalar koyma hakkını vermemektedir. Baviera Eyaleti İçişleri Bakanlığı bu hükme istinaden Türklerin hizmet sunucu veya kamyon şoförü olarak Federal Almanya'ya gelmesi durumunda 01.01.1973 tarihinde Federal Almanya'da geçerli olan Alman Yabancılar Kanunu'nun Uygulama Yönetmeliğinin m.2/2 gereği "*işadamları, hizmet grupları, sporcular ve istisna akdi ile gelenler önceden izin almaksın Almanya'da 2 ay kalabilirler hükmüne*" istinaden iki ay süre ile bu nitelikteki kişilerin Almanya'da vizesiz kalabileceklerini teyit etmiştir. Bu itibarla Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına uygulanabilecek hukuk düzeni 1973'teki hukuk düzenidir.

Amsterdam Antlaşması sonrasında AB'de sınırların korunması ile ilgili ve tüm üye ülkeler için geçerli olan VO 574/1999/EG sayılı ve 1999 tarihli Vize Yönetmeliği ihdas edilmiş ve Yönetmeliğin m. 4/1 uyarınca diplomatik pasaportlara ve hizmet pasaportlarına istisna tanınmıştır. Bilindiği gibi Avrupa Birliği Hukuk Sistemi'nde yönetmelikler ikincil hukuk kaynaklarıdır- Hâlbuki AET'nin Türkiye ile akdettiği *Ankara Antlaşması*, Katma Protokol devletler hukuku antlaşmalarıdır. Adalet Divanı içtihatları uyarınca normlar hiyerarşisi açısından devletler hukuku antlaşmaları ikincil hukuk tasarruflarından önce gelir. Ayrıca Alman Anayasa Mahkemesi de 1987'deki kararı ile devletler hukuku antlaşmasından sonra yapılan hukuki düzenleme devletler hukuku antlaşmasındaki maddeleri doğrudan kaldırma amacını taşımıyorsa devletler hukuku antlaşmasının önceliğe sahip olduğuna hükmetmiştir. Bu itibarla ikincil hukuk tasarrufları devletler hukuku antlaşmaları ile çatışmayacak biçimde yorumlanmalıdır. Bu bağlamda Katma Protokol m. 41/1 AB Vize Yönetmeliğinden önce gelir. **Bu nedenle hizmet sunucuları istisna akdi ile gelenlere AB Vize Yönetmeliği tatbik edilemez.**

Bazı Alman hukukçularına göre Türk işadamlarından istenilen vizenin, vize yönetmeliği ve Katma Protokol ile beraber incelendiğinde bunun yol gösterici niteliğinin kurucu niteliğine nazaran daha ağır bastığını bu nedenle vizenin sınırda pasaportun kontrolü hükmünde olması gerektiğini ve vizenin sefaletler ve/veya konsolosluklara bedelsiz verilmesi gerek-

tiği görüşünü ileri sürmektedir. Divan çeşitli kararlarında *Acquis Communautaire*'i ihlal eden üye devletlerin sorumluluğunu belirtmiştir. Divan "üye ülkelerin örneğin yönergelerin üye devletlerin iç hukuklarına yanlış, eksik veya geç duhul edilmeleri halinde yasama düzeninde haksızlık yarattıklarını ve/veya bir üye devletin organlarının veya çalışanlarının mevzuatı ihlali üye devletin sorumluluğunu gerektirir" demektedir. Üye devlette yönetimin *Acquis Communautaire*'i ihlali, idarî haksızlığı veya yargı kararlarının ihlal edilmesi, yargı kararlarına karşı haksızlık olgusunu ortaya çıkarır. AB Hukuk Sistemi'nin bireylere sağladığı hakların verilmemesi idarenin sorumluluğunu dolayısıyla üye devletin bireye Karşı tazminat sorumluluğunu gündeme getirir.

AB Hukuku'nun ihlali, AB Adalet Divanı kararlarının yerine getirilmemesi ve/veya yerleşik içtihata aykırı davranma halinde ortaya çıkar. Burada kusursuz sorumluluk söz konusudur.

AET ve süreç içinde AT ve AB ile ortaklık kuran *Ankara Antlaşması*, *Katma Protokol* ve 2/76, 1/80, 3/80, 1/95 sayılı OK Kararlarına aykırı davranışlarla ilgili Divan Kararı yoktu. Ancak Divan kararlarının doğrudan uygulanabilirliği özelliğini taşıması nedeniyle vize uygulamasından dolayı tazminat hakkı doğmaktadır. Halen 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı çerçevesinde entegre olduğumuz Gümrük Birliği kapsamında AB üye ülkelere ihracat yapan Türkiye'de mukim firmalarla, AB üye ülkelerinden ithalat yapan Türkiye'deki firmalar AB üyesi ülkeler tarafından özellikle vize işlem ve sürelerinde eşit muameleye tabi tutulmamaktadır. AB'den ithalat yapanlara çok kısa sürede uzun süreli (3 ila 5 yıllık) vize verilirken AB'ye ihracat yapanlara yapay güçlükler çıkarılarak 3-5 günlük vizeler verilmektedir. İhracatın böylesi bir kısa sürede ticari bağlantılara girmesinin güçlüğü yanı sıra ihraç ürününün ayıplı olması, ödeme vb. sorunların ortaya çıkması halinde vize sorunu nedeniyle Türk işadamlarının ilgili üye ülkelerde temaslarda bulunması engellenmektedir. Böylesi bir muamele eşitsizliğinin AB-Türkiye dış ticaret hadlerinde ülkemiz aleyhine sonuç vermesi doğaldır. AB üye devletlerinin kusursuz sorumluluğunu yaratan bu durum *İç Pazar*'da rekabeti engellemekte, bozmaktadır. Rekabetin engellenmesi, ATA'ya, *Acquis Communautaire*'in mütemmim cüz'ü *Ankara Antlaşması*, *Katma Protokol* ve 1/95 sayılı OK Kararına aykırıdır. Yukarıda somut örneklerini verdiğimiz ihlallerle ilgili olarak merkezî idarenin yönlendirici şemsiyesi altında hukuk yollarının kullanılması gerektiği inancındayız. Bu bağlamda Avrupa Birliği Komisyonu Türkiye Temsilciliği aracılığı ile AB Adalet Divanı'na gidilebileceği gibi AB-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin toplanmasını ve bu alandaki ihtilafa *Katma Protokol*'ün m. 41/1 doğrultusunda çözüm getirilmesi için siyasi iradenin ağırlıgım koyması gerekir.

Kullanılacak hukuk yollarından biri de ihtilaf yaratan AB üyesi çeşitli ülkelerde iç hukuk yolları olabilir. Böylesi bir tercih hem üye devletlerin bidayet mahkemeleri, istinaf mahkemeleri ve temyiz gibi iç hukukun

tüketilmesini gerektirdiğinden uzun zaman alacağı gibi üye devletlerin mahkemelerinin ihtilafa ulusal çıkar açısından bakmaları riskini taşır. Ayrıca genel uygulama imkânı olan tek karar alınmasını, engellediği gibi yargı giderleri ve avukatlık harcamaları da çok yüksek meblağlar tutabilir.

Hukukî sorunla ilgili olarak bir diğer hukuk yolu da AB Komisyonu ve/veya AB Adalet Divanı nezdinde yapılacak başvurudur. Bunun için de bir AB üye ülkesinde dava açılması zorunluluğu vardır. Bu tür hukuk yolu kullanımında firma bazında bir başka deyişle gerçek ve/veya tüzel kişi olarak dava açıldığı takdirde Adalet Divanı şahsi haklar temelinde ihtilafa *-deneyim ile sabit-* özel önem atfetmektedir. Zira Divan ülkelerin resmî görüşlerini ihtiva eden resmî duruşlardan ziyade gerçek ve/veya tüzel kişilerin şahsi haklar çerçevesinde uygulamadaki olumsuzluklara daha sıcak yaklaşmaktadır. Ayrıca Adalet Divanı *İç Pazarda* rekabetin engellenmesi alanında çok duyarlı olduğundan dava stratejisi saptanırken hukukî ihtilafın rekabet hukuku ile bağlantısının kurulmasını sağlayacak uygun taktiklerin kullanımı başarıyı getirecektir. Bu bağlamda ihtilafın en çarpıcı biçimde ortaya çıktığı üye ülkede açılan davanın ön karar yolu ile Adalet Divanı'na taşınması gerekir. Ayrıca AB Komisyonu'nun da şahsı haklar ile ilgili ihtilaflarda son derece duyarlı olduğunu bilmekteyiz. Gerçek ve/veya tüzel kişinin bir hukuki ihtilafı AB Adalet Divanı'na veya AB Komisyonu'na götürmesi için istinat ettiği kararın gerekçesi olan normun doğrudan etkili olması gerekir. Bilindiği gibi AB Adalet Divanı *Sevince* Kararıyla 2/76, 1/80 OK Kararları'nın doğrudan etkisine hükmetmiş ve *Kuş, Eroğlu, Tetik, Taflan, Kadıman, Ertanır, Günaydın, Eker, Birden* kararlarında da bu durumu teyit etmiştir. *Ankara Antlaşması*'ndan esinlenen 1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararının da doğrudan etkili olduğu yani AB üye devletleri için bağlayıcı olduğu ve doğrudan etki de ihtiva ettiğinden üye ülkelerin yanı sıra yararları zedelenen gerçek ve tüzel kişilerin de dava ehliyetine sahip oldukları açıktır. Açılacak davanın hareket noktası 1/95 sayılı Gümrük Birliği Kararındaki malların serbest dolaşımının vize engeli ile sınırlandırılmasının yanı sıra *İç Pazar*'da rekabetin korunması ilkesinin ihlal edilmesi savıdır. *Ankara Antlaşması* da, *Katma Protokol* da rekabetin korunması, engellenmemesi, saptırılmamasının yanı sıra simetrik ilişkilerin kurulmasını ihtiva ederler. Bazı hukukçuların Gümrük Birliği'nin yararlar dengesini içermediğini bu nedenle Türk ithalatçısı ile ihracatçısı arasında ilişkilerde denge aramanın yersiz olduğu yolundaki görüşleri kanımızca geçersizdir. İhtilafı yaratan rekabetin kısıtlanması ve/veya hâkim durumun kötüye kullanılmasıdır. Vize engelinde de hem *İç Pazar*'da malların serbest dolaşımı önüne engeller konulmakta hem de *Acquis Communautaire*'in rekabet hükümlerine aykırı davranılmaktadır.

YENİ DÜZENLEMELER İŞİĞİNDA UZLAŞMA

Av. ATILLA ÖZEN^(*)

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren yeni *Türk Ceza Kanunu* ve *Ceza Muhakemesi Kanunu* ile Ceza Hukukumuzda uyuşmazlıkların alternatif çözüm sistemi denilen *uzlaşma* kurumu getirilmiş; sonra da *Çocuk Koruma Kanunu* ile, suça sürüklenen çocuklar açısından uzlaşmanın kapsamı genişletilmişti.

06.12.2006 tarihinde kabul edilip 19.12.2006 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, uzlaşma ile ilgili de mevzuatta önemli değişiklik yapılan 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla, uzlaşma kurumu yeni bir döneme girmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren *5560 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanuna* göre; CMK'nın Cumhuriyet Savcısına kimi hallerde kamu davasını açmada taktir yetkisi veren 171. maddesi değiştirilerek, bu yetki ile birlikte kimi suçlarda ve kimi koşullarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verebilme yetkisi de verilmiştir.

Düzenlemeye, CMK 253/19. maddede yer alan, uzlaşma neticesi edimin ileri tarihte ödenmesi, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi gibi hallerde kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir ve bu karar verilebilmesi için 171. maddede yer alan koşullar aranmaz denilmek suretiyle, istisna getirilmiştir. 171. maddenin 2. fıkrasının ilk cümlesinde, 253/19. madde hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Yine CMK'nın "*Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması*" şeklinde başlığı değiştirilen 231. maddesine eklenen fıkralar ile, daha önce Çocuk Koruma Kanununun 23. maddesi ile mevzuatımıza dahil edilen hükmün açılmasının geri bırakılması müessesesi CMK'ya da dahil edilmiştir.

(*) İstanbul Barosu Uzlaşma Servis Sorumlusu

231. maddeye eklenen fıkralarla, kimi cezalarda kimi koşulların varlığı halinde hükmün açıklanmasının ertelenebileceği ve, maddenin 5. fıkrasında da uzlaşmaya ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 73 üncü maddesinin başlığında yer alan "uzlaşma" ibaresi metinden çıkarılmıştır.

Değişiklik ile maddede yer alan uzlaşma ile ilgili 8. fıkra değiştirilmemiş, maddenin başlığında yer alan uzlaşma ibaresi çıkartılmıştır. Uzlaşmanın maddi ceza hukuku ile ilgili olmadığı, usul ile ilgili bir düzenleme olduğu şeklinde eleştiriler üzerine düzenlemenin yapıldığını düşünmekteyim. Ancak madde içeriği ile, CMK'nın 253. maddesinin son hali arasında bir uyumsuzluk gözlenmektedir. Maddede şikayete bağlı suçlarda uzlaşmanın olabileceği belirtilmiş, CMK 253. maddenin son halinde ise şikayete bağlı suçlar ile şikayete bağlı olmayan kimi suçların uzlaşma kapsamında olduğu belirtilmiştir. Dolayısı ile TCK ile yapılan düzenleme, CMK ile genişletilmiştir.

Yine CMK'da suçu kabullenme koşulu düzenlenmemişken, TCK'da suç kabulü düzenlemesi koşulu devam etmektedir. CMK'da edimin defaten yerine getirilmemesi halinde kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi kurumlar düzenlenmiş iken, TCK'da halen kovuşturmayaya yer olmadığından ve davanın düşmesinden bahsedilmektedir.

5271 sayılı Kanununun 253. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 253 – (1) Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:

a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.

b) Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),
2. Taksirle yaralama (madde 89),
3. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
4. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),
5. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

Fıkroda, uzlaşmaya tabi suçlar açıklanmıştır.

a) bendinde TCK 73/8 ile paralel düzenleme ile şikayete tabi suçlarda uzlaşmanın olacağı, b) bendinde ise Kasten Yaralama suçlarının düzenlendiği TCK 86/1-2 ile 88. madde, Taksirle Yaralama suçunun düzenlendiği 89. madde, Konut Dokunulmazlığının İhlali suçunun düzenlendiği 116. madde, Çocuğun Kaçırılması ve Alıkonulmasının düzenlendiği

234. madde ile ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması suçunun düzenlendiği 239/1-2-3. maddelerinin uzlaşma kapsamında olduğu belirtilmiştir.

Yasalaşan bu kanun bir yasa teklifi olup, bu yasa teklifinden önce Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı adı altında 170 Ceza hükmü içeren yasa da değişiklik yapılmasına dair *torba yasa* tasarısı hazırlanmıştı. Bu tasarıya göre; *Taksirle öldürme (madde 85), Kasten yaralama (madde 86, 87, 88), Taksirle yaralama (madde 89), Tehdit (madde 106, fıkra 1), Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116), Haksız arama (madde 120), Kişisel verilerin kaydedilmesi (madde 135, 137), Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (madde 136, 137), Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154), Kötü muamele (madde 232), Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (Madde 233), Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234), Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), Bilişim sistemine girme (madde 243), Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (madde 244), Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf (madde 261)'a ilişkin suçlar da uzlaşma kapsamına alınmış idi.*

(2) *Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.*

Düzenleme öncesi, TCK 73/8'de şikâyete bağlı suçların uzlaşma kapsamında olduğu belirtilmişti. 5560 Sayılı Yasa yürürlüğe girmeden önce, özel ceza kanunlarında düzenlenen şikâyete tabi suçların da uzlaşma kapsamında olup olmadığı tartışılmaktaydı. Örneğin Çek Kanunu ve İcra İflas Kanununda düzenlenen suçlar gibi. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2005/10-84 E. 2005/90 K. sayılı ilamı ile Çek Kanunundan kaynaklı şikâyete bağlı suçlarda uzlaşmanın uygulanmayacağına karar verilmişti. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bu kararı dikkate alınarak fıkroda özel düzenleme yapılmıştır.

(3) *Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.*

denilmek suretiyle, Cinsel Dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda uzlaşma hükümlerinin uygulanmamasına ilişkin hassasiyet gösterilmiştir.

(4) *Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan*

zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmedeği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.

Fıkra ile yeni bir düzenleme yapılmıştır. Yürürlükteki yasada ve yasa tasarısında uzlaşma teklifinin Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılacağı düzenlenmiş ve öngörülmüş iken, yasalasın fıkra ile Cumhuriyet Savcısının, adli kolluğa talimatı ile de uzlaşma teklifinde bulundurabileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile Cumhuriyet Savcılarının soruşturmayı pratikleştirmesini sağlayacak olması ile birlikte kolluğun uzlaşmanın mahiyetini taraflara anlatma noktasında sıkıntı yaşanıp hak kayıplarına neden olunabileceği yönünde endişeler dile getirilmektedir. Yasanın bu haliyle sağlıklı uygulanabilmesi için, kolluğun öncelikle uzlaşmanın cezai ve hukuksal sonuçları ile ilgili kendisinin bilgilenmesi ve tarafları bilgilen-dirmesi gerekmektedir. Ayrıca uzlaşma istiyorum veya istemiyorum beyanının matbu formlara bağlanmaması gerekmektedir. Maddenin 5. fıkrasında buna ilişkin yasal düzenlemede yapılmıştır.

Fıkranın devamında uygulamada yaşanan bir sıkıntı giderilmeye çalışılmıştır. Tarafların reşit olmaması halinde uzlaşma teklifinin kime yapılacağı konusunda tereddütler yaşanmaktaydı. Aynı şekilde reşit olmayan yahut temyiz kudretine sahip bulunmayanların uzlaşma görüşmelerini sona erdirecek beyanda bulunma yetkisi kime ait olduğu konusunda da görüş farklılıkları yaşanmaktaydı. Uygulama bu sorunu, Yargıtayın şikayette bulunma veya şikayetten vazgeçme ölçütü olan “temyiz kudretine sahip bulunma” ölçütünü kıyasen uygulama ile çözümlemişti. Dolayısı ile temyiz kudretine haiz olanlar, uzlaşma ile ilgili bizzat kendi irade beyanında bulunabiliyorlardı. Yasal düzenlemeyle artık “reşit olma” ölçütü uygulanacaktır. Yasa tasarısında ise “temyiz kudretine sahip olma” ölçütü konulmuştu.

Yasa metni “reşit olma” kriteri getirmiş ancak gerekçe “temyiz kudretine sahip olma” kriterini belirlemiştir. Gerekçede, “tarafların reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifinin kanuni temsilciye yapılacağı: kişilerin ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları Cumhuriyet savcısı tarafından araştırıldıktan sonra, uzlaşma teklifinin muhatabının belirleneceği belirtilmiştir.” Gerekçe usule uygunluk taşımaktadır. Cumhuriyet Savcısı tarafından temyiz kudretine haiz olup olmama, gerekli görülmesi halinde Adli raporla da tespit edilebilecektir. Madde metninin gerekçede belirtilen şekilde yorumlanmasında, usul hukuku anlamında yarar vardır.

Yine fıkranın devamında Cumhuriyet Savcısının uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabileceği, tarafların kendilerine teklifte bulunulmasından itibaren 3 gün içinde kararını bildirmedeği takdirde teklifi reddetmiş sayılacağı düzenlenmiştir. Fıkranın bu haliyle düzenlenmesi, uygulamada yaşanan uzlaşma tekliflerine yanıt verilmemesinden kaynaklı soruşturmanın yahut kovuşturmanın sürüncemede kalmasını engellemek içindir.

(5) Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçları anlatılır.

Fıkra ile ilgili bir önceki fıkrada açıklamalar yapılmıştır. Bu şekilde bir düzenleme yapılamamış olsaydı dahi, uzlaşmanın içeriği ve hukuksal sonuçları hakkında taraflara bilgi verilmeliydi. Yine de düzenleme yerinde olmuştur. Verilecek bilginin mahiyeti ile ilgili yasanın gerekçesinde detaylı bilgi verilmiştir. Gerekçede; “*Bu noktada şüpheliye yapılacak açıklamalar ile mağdur veya suçtan zarar görene yapılacak açıklamalar farklı olacaktır. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları bu maddenin çeşitli fıkralarında düzenlenmektedir. Örneğin şüpheliye yönelik açıklamada; uzlaşmış olmasının suçu kabul anlamına gelmediği, uzlaştırma müzakereleri sırasında yapacağı açıklamaların ve bu açıklamalara ilişkin tutanakların, mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılmayacağı, mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen kendisinin kabul etmemesi halinde; şartları gerçekleşmiş olsa bile, hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyeceği ve yeterli delil varsa kamu davası açılacağı söylenebilecektir*” denilmiştir.

(6) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.

4. fıkrada yapılan açıklamalar, bu fıkra içinde söylenebilir. Soruşturma aşamasında uzlaşma prosedürünün uygulanmaması iddianamenin iadesi nedeni, kovuşturma aşamasında ise temyiz nedeni olmaktadır. Uygulamada taraflara ulaşamama halinde sorunun çözülmesi için getirilmiş bir hükümdür.

(7) Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

denilerek fıkra ile uygulamada yaşanan bir sorun çözümlenmiştir.

(8) Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.

Önceki yasa döneminde uzlaşma teklifinin kabul edilmesi halinde soruşturmanın sürdürülmeyeceği belirtilmişti. Yeni yasayla; uzlaşma teklifinde bulunulması halinde teklifin sonucunun bilinmemesi, teklifin kabulü halinde uzlaşmanın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin bilinmemesi ve nihayet uzlaşma gerçekleşmiş olsa dahi 19. fıkra uyarınca edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arzeden bir edim söz konusu olması hallerinde, kamu davasının

açılmasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, sonradan uzlaşma gereğinin yerine getirilmemesi neticesinde kamu davasının açılabilmesi için, kamu davasını açmayı gerektiren şüphe, yani toplanmış delilin bulunması aranacaktır. Bu nedenle madde metni, yasanın düzenlediği uzlaşma kurumu mantığına uyumlu hale dönüştürülmüştür.

(9) *Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi halinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir.*

Önceki yasa döneminde, uzlaştırıcının ancak avukat olabileceği düzenlenmişti. Yasa tasarısında Cumhuriyet savcısının uzlaştırmayı gerçekleştirebileceği, bunun yanında uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebileceği, kamu görevlileri ya da toplumda saygınlığı olan kişiler arasından da uzlaştırmacı görevlendirmesi isteyebileceği düzenlenmişti. Yasalaşan 5560 sayılı kanunda, uzlaştırıcı olarak kamu görevlileri ya da toplumda saygınlığı olan kişiler çıkartılmıştır.

(10) *Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.*

Madde metninde, hakimin davaya bakamayacağı haller ile reddi nedenleri, uzlaştırmacı görevlendirmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur denilmiştir. CMK 27. madde gereğince Hakimin reddine Mahkemece karar verilir. Soruşturma esnasında savcılık aşamasında görevlendirilen uzlaşmacının reddi istemine fıkranın bu haliyle kimin karar vereceği belirli değildir. Soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısının yasa gereği uzlaşmacının reddine karar verebilmesi mümkün değildir. Yorum yoluyla soruşturma aşamasında Sulh Ceza Hakiminin bu kararı verebileceği söylenebilir.

(11) *Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.*

Uygulamada uzlaştırıcıya dosya belgelerinin teslimi ile tereddütler, yasa hükmüyle giderilmiştir.

(12) *Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verdikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.*

Yasa çıkmadan önceki düzenlemede uzlaştırma süresi otuz gün, ek olarak da otuz gün daha Cumhuriyet Savcısı tarafından uzlaşma süresi uzatabilmekteydi. Yeni düzenlemede, ilave süre 20 güne indirilmiştir.

Yine uzlaştırıcının görev başlama anı ile ilgili önceki yasa döneminde 253/4'de, "başvurunun yapıldığı" tarih ölçütü getirilmiş idi. Başvuru yapıldığı tarih ise uygulamada farklı yorumlanmaktaydı. Fıkroda, uzlaşma görüşmelerinin tamamlanması için gereken süre olan otuz günlük sürenin, dosya içeriği belgelerin birer örneğinin uzlaştırıcıya verilmesinden itibaren başlayacağı bildirilmiştir.

(13) *Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.*

Fıkroda, kanuni temsilci, müdafî ve vekillerinde uzlaştırma müzakerelerine katılabileceği düzenlenmiştir. Uygulama, tarafların yaşlarının küçük olması halinde uzlaştırma müzakerelerinde zorunlu müdafilik/vekilliğin olacağı yönündeydi. Fıkra düzenlemesinde "katılabilir" denilmek suretiyle bu zorunluluk ortadan kaldırılmıştır. Yasanın gerekçesinde de açık olarak "Müdafîin müzakerelere katılmamasının uzlaşmaya olumsuz bir etkisi kabul edilmemiştir" denilmiştir.

(14) *Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.*

Uygulamada, tarafları coğrafik anlamda farklı yerlerde olanların uzlaştırma görüşmeleri için nasıl biraraya getirileceği sorun teşkil etmekteydi. Bu sorun uygulamada devam edecek olup, buna benzer sorunların çıkması halinde, 1. fıkra hükmü uygulanıp, uzlaştırıcı müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili Cumhuriyet Savcısı ile görüşebileceği belirtilmiştir.

Fıkranın son cümlesi ise, uzlaştırıcının avukat olması halinde, Avukatlık Meslek Kurallarının 2. maddesinde belirtilen "Mesleki çalışmasında avukat bağımsızlığını korur" ilkesi ile çelişmektedir.

(15) *Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.*

Yasanın gerekçesinde de belirtildiği üzere, uzlaşmacıya verilen belgelerden kasıt, Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen soruşturma dosyası belge örnekleridir. Yoksa taraflarca uzlaştırıcıya belge örnekleri verilmeyecektir.

Uygulamada sadece uzlaşma tutanağı tanzim edilmekteydi. Önceki yasada, uzlaştırıcının rapor tanzim edeceği belirtilmiş olmasına karşın, uygulamada doğru bir şekilde tarafların imzasını içeren bir uzlaşma tutanağı hazırlanmaktaydı. Bu düzenleme ile doğru yapılan uygulama, mevzuata işlenmiş olmaktadır. Yine önceki yasa döneminde uzlaştırıcının

yaptığı işlemleri ve uzlaşmayı sağlayıcı müdahalelerini belirten raporu on gün içerisinde Cumhuriyet Savcılığına sunacağı, yasanın gerekçesinde, bu on günlük sürenin, uzlaştırıcının atanmasından itibaren başlayacağı belirtilmişti. Ancak uygulama anlamında bu işlem gereksiz bürokratik işlemlere neden olmakta, uzlaştırıcı çoğu zaman bu on günlük süre içerisinde taraflara dahi ulaşamamaktaydı. Böylece gereksiz raporlar tanzimi ile karşı karşıya kalınmaktaydı. Zaten otuz günlük ve gerekirse ilave otuz günlük süreler sonunda rapor sunulacağından, pratik bir fayda sağlanamamakta ve neticede böyle bir rapor uygulamada tanzim edilmemekteydi. Yeni yasa ile uzlaşma raporu, müzakereler sonucunda verilecektir. Raporun ibrazı için bir süre öngörülmemiş ancak makul sürede rapor ibraz edilmelidir.

(16) Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.

Fıkra ile yeni bir düzenleme getirilmiş, uzlaşmadan yararlanma için yeni bir hak daha verilmiştir. Ancak, bu hak uzlaştırıcı olmadan kullanılmak zorundadır ve fıkroda belirtildiği üzere en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar yani iddianamede yazılan tarihe kadar kullanılabilir.

(17) Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.

Fıkra ile uygulamada tartışılan, Cumhuriyet Savcısının uzlaşma raporunu denetleme yetkisi, fıkra ile mevzuata işlenmiştir. Her ne kadar uygulamada bu yetki tartışılıyor olsa dahi, Cumhuriyet Savcıları tarafından bu denetim yapılmamaktaydı. Yeni düzenleme, uzlaşılacak edimin hukuka uygunluğu ve tarafların özgür iradelerine dayanıp dayanmadığı noktasında Cumhuriyet Savcısına denetim yetki ve sorumluluğunu yüklemiştir. Fıkranın devamında ise usulü işlemlerden bahsedilmiştir.

(18) Uzlaştırmanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.

Fıkraya göre, sonuçsuz kalmış bir uzlaştırma neticesinde taraflara yeniden uzlaştırma teklifinde bulunulmayacaktır. Ancak 16. fıkraya göre tarafların haricen uzlaşma olanağından faydalanmaları gerektiğini düşünmekteyim.

(19) Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksit bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi ka-

rarından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.

Uygulamada edimin nakden ve defaten mi yerine getirileceği, yoksa zararın tazimini haricinde de örneğin aynen iade, eski hale getirme yahut özür şeklinde de ve taksitle, ileri tarihte de yerine getirilebileceği yönünde farklı görüşler dile getirilmekteydi. Yasa, nakden ve defaten haricinde de zararın giderilmesine olanak tanımaktadır.

Yasaya göre, eğer edim defaten yerine getirilmiş ise kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilecektir.

Yasanın gerekçesinde de belirtildiği üzere, “yerine getirilecek olan edim, maddi veya manevi bir zararın karşılığı olabileceği gibi, örneğin özür dileme şeklinde de olabilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitle bağlanması veya örneğin mağdurun belirli bir süre istihdam edilmesi gibi, süreklilik arz etmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecektir. Bu durumda 171 inci maddedeki şartların aranmayışının ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verip vermemek hususunda Cumhuriyet savcısının bir takdir yetkisinin bulunmamasının nedeni; ileri bir tarihe bırakılmış veya taksitle bağlanmış olan ya da süreklilik arzeden edimin yerine getirileceği taahhüdünün izlenmesi gereğidir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilememesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılmak üzere şüpheli hakkında iddianame düzenlenecektir. Bunun için, uzlaşma sürecinde de delil toplamaya devam edilmesi gerekmektedir.”

Edimin yerine getirilmesi ileri tarihe bırakılmış yahut taksitle bağlanmış veya süreklilik arz ediyorsa, askıda bir süreç izlenip kamu davasının açılması, edimin gerçekleşmesine kadar ertelenmektedir. Eğer edim yerine getirilmemiş ise, kamu davası açılacaktır.

Fıkranın son kısmında, yine uygulamada farklı görüşlere neden olan ancak çoğunlukla karşılıklı kabul ve feragattan oluşan sulh sözleşmesi niteliğinde olduğu yönünde görüşlerin hakim olduğu uzlaşma tutanağının hukuksal mahiyeti belirtilmektedir. Yine bu tutanağın ispat gücü ile ilgili farklı yorumlara çözüm bulunmuştur. Buna göre uzlaşma tutanağı, feragat niteliğinde değerlendirilmiş, uzlaşılan olayla ilgili uzlaşmanın hukuksal mahiyetine ilişkin anlaşmalardan dolayı, tazminat davası açılmayacak ve yasanın gerekçesinde belirtildiği üzere açılmış bir dava var ise bundan feragat edilmiş sayılacaktır. Eğer uzlaşma tutanağının gereği

yerine getirilmemiş ise, bu tutanak İcra İflas Kanununun 38. maddesi kapsamında yazılı bir ilam mahiyetine haiz belge olup, doğrudan ilamlı icra konusu yapılabilecektir.

(20) Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.

Fıkra metni, önceki yasanın 253/6. fıkrasına paralel bir düzenlemedir. Müzakereler sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada, yasanın gerekçesinde belirtildiği gibi başka bir disiplin muhakemesinde, hukuk davasında, idarî bir davada veya başka herhangi bir uyuşmazlıkta da delil olarak kullanılamayacaktır.

Aynı şekilde, önceki yasanın en çok eleştirilen yönü olan failin önceden "suçu kabullenme" ilkesi, yasa metninden çıkartılmıştır. Her ne kadar önceki yasada suçu kabullenmenin ikrar niteliğinde aleyhe delil olarak kullanılmayacağı belirtilmiş olsa dahi, uygulamada faillerin bu nedenle uzlaşma olanağından faydalanmak istememelerine neden olmaktadır.

(21) Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.

Fıkra ile zamanaşımı süresi ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

(22) Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.

Önceki yasa döneminde, uzlaştırıcı ücretinin belirlenme yöntemi, 5320 sayılı CMK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanununun 13. maddesinde düzenlenmişti. Maddede, uzlaştırıcı ücretinin, CMK ücret tarifesinde gösterileceği belirlenmişti. Yasanın yürürlüğünden sonraki ilk CMK Ücret tarifesinde uzlaştırıcı ücreti gösterilmiş, daha sonra uzlaştırıcı ücreti Avukatlık Ücret tarifesinde belirlenmiş, son çıkan CMK Ücret tarifesinde, yeniden uzlaştırıcı ücreti gösterilmiştir.

Yeni dönemde ise 5320 sayılı yürürlük yasasında uzlaştırıcı ücreti düzenlenmemektedir. Fıkraya göre uzlaştırıcı ücreti bir tarifede dahi belirlenmeyecektir. Ücret ve gider, uzlaştırmacının çalışma ve masraflarıyla orantılı olarak soruşturma aşamasında Cumhuriyet Savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından belirlenecektir. En azından ücret, alt sınır olarak tarifede belirlenmeli, bunun üzerinde bir emek ve çalışma varsa, ödenecek ücret arttırılmalıydı.

Uzlaştırıcı ücret ve giderlerinin yargılama gideri olduğu belirtilmiştir. Yargılama giderlerinin kime yükletileceğine ilişkin CMK 324 ve devam eden maddeleri uygulanacaktır.

Yasa çıkmadan önceki dönemde, uzlaştırıcı ücret ve giderlerinin fail tarafından ödeneceği belirtilmişti. Tarafların uzlaşmama ihtimaline binaen uzlaştırıcı ücret ve giderlerinin peşin ödeneceğine ilişkin Türkiye Barolar Birliği Türk Ceza Kanunu 73.Maddesi İle Ceza Muhakemesi Kanunu 253, 254 Ve 255. Maddelerinde Düzenlenen Uzlaşmanın Uygulanması Hakkında Yönergesi gereğince ücretin ve giderin peşin alınması gerektiği belirtilmişti. Yine Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün konuyla ilgili benzer bir görüşü vardı. Bu nedenle uygulama, uzlaştırıcı ücret ve giderinin fail tarafından peşin ödenmesi şeklindeydi. Fıkra bu haliyle, uzlaşma halinde uzlaştırıcı ücret ve giderlerin Devlet Hazinesi tarafından karşılanacağı, ancak uzlaşmanın gerçekleşmemesi halinde uzlaştırıcı ücretinin nasıl ödeneceği konusunda halen tereddütlere yol açacaktır.

(23) Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.

Fıkra kanun yollarına başvuru düzenlenmiştir.

(24) Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir."

Fıkra ile uzlaşmanın uygulanmasına ilişkin Adalet Bakanlığınca Yönetmelik çıkartılacağı belirtilmiştir. Yönetmelikte, özellikle uzlaştırıcı ücret ve giderlerinin ödenme usulü belirtilecektir.

5271 sayılı Kanununun 254 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 254 – (1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, uzlaştırma işlemleri 253 üncü maddede belirtilen esas ve usüle göre, mahkeme tarafından yapılır.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini defaten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksitli bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır."

Yasanın gerekçesinde, uzlaşmanın asıl olarak soruşturma evresinin bir kurumu olduğu belirtilmiştir. Madde, bu mantıkla hareket ederek, kovuşturma evresinde suç vasfının değişmesi ve değişen suç vasfının uzlaş-

ma kapsamına dahil olması halinde, kovuşturma evresinde uzlaşmanın gerçekleşebileceği belirtilmiştir. Madde ile gerekçede de belirtildiği gibi "Suçun uzlaşma kapsamında olduğunun ilk defa duruşmada anlaşılması halinde, uzlaşma imkânının bu aşamada da tanınması amaçlanmıştır" denilmiştir. Böylece soruşturma aşamasında uzlaşma gerçekleşmemiş ise, kovuşturma aşamasında ayrıca tarafları uzlaştırma girişiminde bulunulmayacak, taraflar 253. maddenin 16. fıkrasında yer alan haricen uzlaşma olanağından da yararlanamayacaktır.

Maddenin ikinci fıkrasında, soruşturma aşamasında uzlaşılma halinin düzenlendiği 19. fıkraya paralel bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre sanığın edimi defaten yerine getirmesi halinde soruşturma aşamasında kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilirken, kovuşturma aşamasında düşme kararı verilecektir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, taksidde bağlanması veya süreklilik arzemesi halinde, soruşturma aşamasında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilirken, kovuşturma aşamasında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilecektir. Edimin gereğinin yerine getirilmemesi halinde, soruşturma aşamasında kamu davası açılacak, kovuşturma aşamasında ise hüküm açıklanacaktır.

5395 sayılı Kanununun 24 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 24 – (1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır."

Çocuk Koruma Kanununun yasa değişikmeden önceki 24. maddesi uyarınca, 15 yaşını doldurmamış suça sürüklenen çocuklar açısından, soruşturması yahut kovuşturması şikayete bağlı olan veya kasten işlenen ve alt sınırı üç yılı aşmayan hapis veyahutta adli para cezasını gerektiren ya da taksirle işlenen suçlarda uzlaşmanın mümkün olabileceği, 15-18 yaş grubu suça sürüklenen çocuklar açısından ise soruşturması yahut kovuşturması şikayete bağlı olan veya kasten işlenen ve alt sınırı iki yılı aşmayan hapis veyahutta adli para cezasını gerektiren ya da taksirle işlenen suçlarda uzlaşmanın mümkün olabileceği belirtilmişti.

Yani suça sürüklenen çocuklar açısından uzlaşmanın kapsamı genişletilmişti. Yeni yasa ile suça sürüklenen küçükler açısından da CMK'nın ilgili hükümlerinin atfen uygulanacağı belirtilmiştir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla hükme bağlanmış olmakla beraber henüz kesinleşmemiş olan dosyalarda, uzlaşma kapsamının genişlediğinden bahisle bozma kararı verilemez.

Geçici madde ile, hükme bağlanmış ancak kesinleşmemiş dosyalarda, suçun uzlaşma kapsamına dahil olduğundan bahisle bozma kararı verilemeyeceği belirtilmiştir. Böylece Yargıtayda bulunan pek çok dosyanın uzlaşma kapsamında olduğundan bahisle bozulması önlenmiştir. Madde ile düzenleme yapılmamış olsaydı, CMK'nın hemen uygulanma il-

kesi gereğince kesinleşmemiş dosyalarda, suçun uzlaşma kapsamına alındığından bahisle bozulması gündeme gelebilecekti.

Kesinleşmemiş dosyalarda yahut iddianamenin kabulüne karar verilmemiş soruşturmalarda, suç yeni yasaya göre uzlaşma kapsamına alınmış ise, uzlaşma usulünün uygulanması gerekir.

Uzlaşma ile, mağdurun zararının bir an önce giderilmesi, uzun süren soruşturma ve kovuşturma ile kanun yolları aşamalarında mağdurun ikinci bir mağduriyete uğramaması, aynı zamanda uzlaşmanın tazmin boyutu da olduğundan, hem ceza hem de hukuk yargısının işi yükünün azaltılması amaçlanmıştır. Aynı zamanda taraflar arasında barış sağlanmış olacaktır.

Uzlaşmanın, eski kanun uyarınca uygulanmasında, gerek suçu önceden kabul gerekse de uzlaştırıcı ücreti ile ilgili belirsizlikleri nedeni ile sağlıklı uygulanamadığı gözlemlenmekteydi. Buna karşın uzlaşma prosedüründen geçen dosyalarda sanıldığı gibi aksine büyük oranda uzlaşma başarısı görülmüştür. Bunda büyük etken, uzlaştırıcı olan avukatların fedakar çalışmalarıydı. Aynı zamanda usul eksiklikleri de uygulamada kıyas ve yorum yoluyla giderilmişti. Yeni usul yasasında önceden suç kabulü kaldırılmış ve hatta uzlaşmanın suç kabulü anlamına gelmediği belirtilmiş olmasına karşın, TCK'nın 73/8. maddesinde uzlaşmada failin suçu kabullenmesi ilkesi muhafaza edilmektedir.

Tarafların uzlaşmaması halinde uzlaştırıcının ücretinin nasıl ödeneceği de belirsizliğini korumaktadır. Bu da yeni dönemde uzlaşma uygulamalarını etki edecek bir durumdur. Hem önceki yasa hem de yeni yasa açısından uzlaşmanın çıkmazı diye nitelendirilen tarafların ayrı yerlerde olmaları halinde uzlaşmanın nasıl gerçekleşebileceği sorunu büyük bir soru işaretidir. Tüm bu eleştirilere karşın uzlaşmanın uygulanabilir olmasını ümitlendiren etken, toplumun sanılanın aksine toplumsal barışa ve uzlaşmaya olan yatkınlığıdır.

BÖLÜNMEZLİĞİ ORTAYA ÇIKAN SABİT TENKİS ORANINIDA PARANIN KARAR GÜNÜNE UYARLANMASI YÖNTEMİ VE BİR YARGITAY KARARI

ERDOĞAN GÖKÇE⁽¹⁾

Bir Hukuk Dergisinin son sayısında yayınlanan Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 14.03.2005 günlü ve 2005/2870 – 2005/3900 sayılı kararının yazılışında eksiklik bulunduğu ve okuyanları hataya düşürebileceğini düşünerek bu eleştiriye kaleme aldım.

Daha önce İstanbul Barosu Dergisi'nin 3/1998, 2/2000, 1/2001, 2/2002 sayılarında Tenkis Davası'nda Delillerin Nasıl Toplanacağı konulu yazılarımda Tenkis Davasının 11.11.1994 gün ve 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararından sonra oluşan uygulama anlatıldığı gibi, Yeni Medeni Kanun'un getirdiği yenilikler ve getirdiği uygulama da açıklanmaya çalışılmış ve dayanakları gösterilmiştir.

Bu kez anılan kararın SONUÇ bölümünden önceki bentte (*Tasarrufa konu malın sabit tenkis oranında bölünmezliği ortaya çıktığı takdirde, sözü geçen 564. maddedeki tercih hakkı gündeme gelecektir. O zaman davalıdan tercihi sorulmak, sabit tenkis oranına göre bölünemeyen malın mirasın açıldığı günündeki değerleri, o günden karar gününe kadar geçen süre içindeki Toptan Eşya Fiyat endeksleri ile bu süre içinde oluşan nitelik ve imar değişikliği gibi fiyatlara etkili özel unsurlar ve hakkaniyet kuralları dikkate alınıp, değer Hâkim tarafından belirlenmeli ve davalıya fazla verilen bölümün değerinin sabit tenkis oranıyla çarpımından bulunacak nakdin ödetilmesine karar verilmelidir.*) denerek yerel Mahkemenin kararı bozulmuştur.

Yeni Medeni Kanun; 11.11.1994 gün ve 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nı ortadan kaldırmamıştır. Yeni Medeni Kanun'un 564. maddesinin sonundaki cümlede (*deyim noksan olarak*) *sabit tenkis oranı* deneneği yerde *tenkis oranı* diye hatalı yazılmasına karşılık, teyit edilmiştir.

(1) Fatih Emekli Hukuk Hâkimi

11.11.1994 gün ve 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre her iki Medeni Kanun'un sistemlerine göre, miras bırakanın ölüm gününe (*mirasın açılış günü*) göre terekenin aktif ve pasifi belirlenecek, yapılacak hesaplaşma ile davacı mirasçının el atılan saklı payının karşılığı (pay) ve miras bırakanın davalı veya davalılara yaptığı kazandırmaların toplamı (payda) olarak kabul edilerek bir oran bulunacaktır. Bu oranın ortaya çıkmasından sonra, miras bırakanın davalı tarafa kazandırdığı malların sabit tenkis oranına göre değerlerinde azalmaksızın bölünmelerinin mümkün olup olmadığı araştırılacak ve bu işlemi teknik bilirkişiler yapacak ve bölünmenin mümkün olmadığı ortaya çıkması halinde, önce davalıya ve kullanılmaması halinde davacıya seçimlik hak kullanılacak ve daha sonra miras bırakanın davalıya kazandırdığı malların seçimlik hakkın kullanılma tarihindeki değerlerini bilirkişiler yeniden belirleyeceklerdir. Daha sonra bu yeni değer sabit tenkis oranının paydası ile çarpılıp, payına bölünecek ve ödenecek para bulunacaktır.

Bulunacak para Yeni Medeni Kanun'un 564. maddesinin 2. bendinde yazılı olduğu üzere, 2004 yılı sonuna kadar DİE'nin Toptan Eşya Fiyat Endeksi ve 1.1.2005 ten itibaren DİE'nin (adının değişmesi ile (Türkiye İstatistik Kurumu - TÜİK) TEFE yerine düzenlediği ÜFE (Üretici Fiyat Endeksi) ile artırılarak karar tarihine getirilecektir.

Yazılışını eleştirdiğim kararda (*seçimlik hakkın kullanılma gününe göre belirlenmesi gereken değerden bahsedilmemekte ve ölüm tarihindeki değerlerin TEFE ile karar tarihine getirileceği*) yolunda açıklama yer almaktadır. Bir hata da 11.11.1994 gün ve 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında yer alan (*değerinde azalma olmaksızın bölünmenin mümkün olup olmadığının*) araştırılmasının yazılması gereğine rağmen kararda sadece (*bölünmesinin mümkün olup olmadığının araştırılması gerektiği*) yazılmasıdır.

Kararın yazımında yer alan bu iki noksanlıktan *ikincisi* bir hayli zamandır, 2. Hukuk Dairesinin pek çok kararında - *nedenini bilmeye imkân olmayacak şekilde* - yer almaktadır.

Seçimlik hakkın kullanılma günündeki değerlerin sabit tenkis oranı ile çarpılması sonunda bulunacak parasal değer, seçimlik hak 2005 yılından önce kullanılmış ile TEFE ile ve 2005 ve sonraki yıllarda karar verilecek ise, ÜFE değerleri ile artırma yapılacaktır.

Ben Yargıç olsam karar tarihini ayın sonuna göre belirlerim. Nedeni ise endeks oranları her ayın ilk haftası ortasında belirlenmektedir. Bu oranlar dergilerde geç yer almaktadır. DİE - TÜİK'in İnternet Sitelerinden bu değerlerin öğrenilmesi mümkün bulunmaktadır. DİE - TÜİK'in TEFE - ÜFE değerleri İstanbul Barosu Dergisinin Yararlı Bilgiler sayfasında ve TRT Televizyonlarının teleteks'inin 591. sayfasında yer almaktadır.

Bu artırımın endekslerle nasıl yapılacağına dair bir örnek verelim:

Seçimlik hakkın kullanılma günündeki değerlere sabit tenkis oranının uygulanması suretiyle ödenecek para 13.344.299.459.-TL olsun.

Seçimlik hak 14.07.2003 günü kullanılmış olsun.

Karar tarihi 24.05.2006 günü olsun. (TÜİK 12 AYLIK ORTALAMALARA GÖRE FİYAT ARTIŞ ENDEKSLERİ KULLANILARAK)

14.07.2003 ile 14.07.2004 arasında TEFE artış hızı = % 12.51

14.07.2004 ile 14.07.2005 arasında TEFE (ÜFE) artış hızı = % 11.72

14.07.2005 ile 14.07.2006 arasında ÜFE artış hızı= % 5.82

14.07.2005 ile 24.05.2006 arasındaki süre 314 gündür.

5.82: 365 x 314 gün = Bu süreye düşen artış hızı = %05,00679451758 olarak bulunur.

Yukarıdaki TEFE VE ÜFE VERİLERİNE GÖRE Hesap aşağıdaki gibi yapılacaktır:

$$13.344.299.459 \times 1.1251 = 15.013.671.321 \times 1,1172 = 16.773.273.599.8 \times 1,0500679451758 = 17.613.076.942.7$$

Ödenecek para = (17.613.076.942.7-TL) olarak bulunur.

Karar 2005 yılında verileceği için bu parayı YTL ye çevirmemiz gerek-mekle =

Ödenecek para = (17.613.077.YTL) dir.

Yukarıdaki hesaplamada ödenecek paraları artırırken endeks sayısının başına hep (1.) sayısını koydum. Çarpımda paranın önüne (x) işare-tini ve onun önüne (1.) ve sonra endeks sayısını koyduğumuzda iki işle-mi tek kerede yapmış olmaktadır.(1) çarpılacak paranın kendisidir. Bu hesabı iki kerede yaparsak aynı sonuca varırız. Yukarıdaki ilk işlemi örnek olarak bu biçimde yaparsak;

13.344.299.459 + (13.344.299.459: 100 x 12.51= 1.669.371.862.32) = 15.013.671.321- TL olarak buluruz. Ancak hesaplamayı yukarıdaki gi-bi yaparsak bir defada sonuca ulaşmış oluruz.

Eğer endeks % 128,40 gibi olursa o zaman paranın önüne (1.) değil 2 katı gösterir (2.) sayısını koyacağız. 1994 yılında bu büyük enflasyon oranlarını yaşamış, hesapları öyle yapmıştık.

Ancak burada bir başka özellik ortaya çıkmaktadır. Karar tarihi han-gi senenin hangi ayında olursa olsun, endeks ile artırmayı kira tespiti, ec-rimisil, uyarılma davalarında bilirkişilerin hesapladıkları gibi gerçek ay-ların endeksi ile yapamayacağımızı bilmemiz gerekir. Kira tespiti, ecrimi-sil, uyarılma davalarında bilirkişiler endekslerle yaptıkları artış hesapl-arını endekslerin yayınlanmasından aylarca, senelerce, sonra yapmaktadırlar.10.07.2006 günü verilecek bir tenkis kararında, 07/2006 ayna ait endeksi kullanmamıza imkân yoktur. Nedeni ise,07/2006 ayının endeksi 8/2006 ayı ayının ilk haftasında hesaplanıp yayınlanacaktır. Bu açıkla-madan anlaşıldığına göre, tenkis davasında verilecek karar tarihinde ya-yınlanmış olan endeks sayısı, gerçekte bir önceki aya ait karar tarihinde yayınlanmış olan endeks sayısı gerçekte bir önceki aya, yani 6/2006 ayı-

na ait endeks sayısıdır. Her teknik kararında bir önceki ayın endeks oranına göre, karar vermenin mümkün olduğunu bilmemiz gerekir. Bunun bir başka yolunun bulunmadığını bilmeliyiz.

Dikkat edilecek diğer birçok önemli nokta Yargıtay artırım endeksi ile kısıtlamamakta ve Hâkime kararda yer alan Toptan Eşya Fiyat endeksleri ile bu süre içinde oluşan nitelik ve imar değişikliği gibi fiyatlara etkili özel un unsurlar ve hakkaniyet kuralları dikkate alınıp, değer Hâkim tarafından belirlenmelidir, demektedir.

Hâkim artırım yaparken gerekçesini de göstererek endeks oranından daha fazla artırma yapabilecektir. Artırımın dayanakları bu kararda vardır. Böyle endeks oranından daha fazla bir artırım nasıl olabilir diye sorulursa bir örnek vermek gerekirse: Seçimlik hakkın kullanılma gününde sonra, davaya konu taşınmazın bulunduğu bölgede taşınmaz mal değerlerinin büyük oranda artmasına neden olacak olaylar meydana gelmişse, bu gelişme değer biçen bilirkişilerin raporlarında gereği gibi değerlendirilmemişse, endeks oranlarından daha fazla bir artış olabilir diye düşünüyorum.

Bu açıklamaları Yeni Medeni Kanun'un uygulaması Hâkimlere anlatan Ankara'dan gelen Sn. Hukuk Profesörleri ve Doçentlerinden ve İstanbul Barosu Avukatlarına aynı konuyu açıklayan Sn. *Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu*'ndan dinlediğimi söylemem gerekir. Her her iki anlatımda da uygulamanın endekslerle yapılacağı belirtiliyordu.

Aynı konu ile Yargıtay 2. HD'nin bir başka kararı hukuk kamuoyuna ulaşmadı. Yargıtay Kararları Dergisi'nde bu konuda karar nedense yayınlanmadı.

Söylemeliyim ki, emekli olduğum 1982 yılından bu yana 24 yıl içinde en az 3.000 kadar tenkis, binlerce kira tespiti, ecrimisil, uyarılma raporu yazdığımı tahmin ediyorum. Tenkis davaları dışında yazdığım üç çeşit raporda endeksler yoğun şekilde kullanılmaktadır.

İFLAS DAVASINDA HAKEM ŞARTI GEÇERLİ MİDİR?

Av. NAFİ PAKEL

Bilindiği gibi iflas yolu ile takip İcra İflas Yasamızın 155. ve 177. maddelerinde, iki farklı durum gözetilmek sureti ile ayrı ayrı düzenlenmiş bulunmaktadır. İflas yolu ile adi takip olarak anılan İİK'nın 155. maddesi hükmüne göre alacaklının başlattığı icra takibinde, iflasa tabi olan borçlunun borcunu ödemesi veya takibe itiraz etmesi halinde alacaklı borçlunun iflasını istemeye hak kazanır.

Doğrudan iflas olarak anılan İİK'nın 177. maddesi hükmünde ise, öngörülen dört ayrı durumdan herhangi birisinin varlığı halinde alacaklıya, önceden bir takip yapmasına gerek olmaksızın, borçlunun iflasını istemek hakkı tanınmıştır. Uygulamada ortaya çıkan sorun, taraflar arasında yapılmış bir sözleşmede uyuşmazlığın hakem yolu ile çözümlenmesi öngörülmüş ise bu hakem sözleşmesinin iflas davasında hüküm ifade edip etmediği, hakem sözleşmesi definin iflas davasında geçerli olup olmadığı noktasındadır.

Öğretide ve uygulamada, İİK'nın 177. maddesi hükmüne göre borçlunun doğrudan iflasını gerektiren bir durumun mevcudiyeti halinde tahkim sözleşmesi savunmasının söz konusu dahi olamayacağı tartışmalıdır. Borçlunun doğrudan iflasını gerektiren bir durum olmadığı için İİK'nın 155. maddesi gereği icra takibi yolu ile iflas prosedürünü başlatan alacak iddaciısının, borçlunun bu takibe "*hakem sözleşmesi nedeni ile*" itiraz etmesi halinde Ticaret Mahkemesinin bu itirazın kaldırılması talebini incelemekle görevli olup olmadığı noktasında doktrinde farklı görüşler vardır. Doç. Dr. Oğuz Atalay ve Talih Uyar, sadece İİK'nın 177. maddesinde öngörülen doğrudan iflas davasının amme intizamından olduğunu, bu nedenle bu kabil bir iflas davasında hakem sözleşmesinin hüküm ifade etmeyeceği, oysa İİK'nın 155. maddesi hükmüne göre adi takip yolu ile başlatılan iflas prosedüründe tahkim şartının geçerli olduğunu, bu nedenle de söz konusu uyuşmazlık hakem tarafından çözümlenip kesin hükme bağlanmadığı sürece tahkim sözleşmesi tarafı olan alacak iddaciısının iflas yolu ile adi takip başlatamayacağını, Ticaret Mahkemesinin bu takibe karşı yapılan itirazı inceleyemeyeceği görüşündedir. Sü-

mer Altay ise, “Alacaklının borçlunun iflasının istemeye hakkı olması nedeni ile tahkim yolu mecburi kılınırsa, alacaklı ancak hakem kararının kesinleşmesinden sonra iflas yoluna başvurabilecektir. Oysaki iflas kararı almak için kesinleşmiş bir ilam elde etmeye gerek yoktur” görüşündedir. (S. Altay Türk İflas Hukuk 2004 S.25) Bu ifadeden çıkan sonuca göre, İİK'nın 155. maddesi uyarınca başlatılan adi takibe vaki itirazın, taraflar arasında tahkim sözleşmesi olsa bile, mahkemece incelenmesi gerekmektedir.

Uygulamada 13.02.1969 tarihli bir Yargıtay kararında

“Tahkim şartı, kamu düzeni ile ilgili olmayan anlaşmazlıklar için geçerlidir. Kamu düzeni ile ilgili iflas davaları bu şartın dışındadır. Önceden bir takibe hacet kalmaksızın açılan (doğrudan doğruya) iflas davasında alacağın varlığını araştırma yetkisi davayı gören Ticaret Mahkemesine ait bulunması nedeni ile kararın düzeltilmesi talebinin reddine” ifadesi aynen yer almaktadır.

Bu gerekçeden açıkça anlaşıldığı gibi, “kamu düzeni ile ilgili iflas davaları tahkim şartına tabi olamaz” ifadesinde kastedilmek istenen, İİK'nın 177. maddesinde düzenlenen doğrudan iflas davasıdır. Bu nedenle “kamu düzeni ile ilgili iflas davaları bu şartın dışındadır” ifadesinin tek başına alınıp, İİK'nın 155. maddesinde düzenlenen takip yolu ile iflas davasına da *teşmili* kanımızca isabetli bir yorum değildir. Günümüz uygulamasında emsal bir davada, alacak iddaciısının İİK'nın 155. maddesi uyarınca başlattığı takibe borçlunun tahkim sözleşmesi gerekçesi ile yaptığı itirazın incelenmesi aşamasında mahkeme davalının hakem savunmasını, yukarıda sözü edilen Yargıtay İlaminin “*İflas davası amme intizamından olup hakem sözleşmesi geçerli değildir.*” kısmi ifadesine binaen reddetmiş ve alacağın varlığını araştırmak sureti ile neticede iflas kararı vermiştir. (Kadıköy Asliye 1. Tic. 2002/954 E 2005/142 K) Bu kararın temyiz başvurusunu inceleyen Yargıtay, yanlar arasında mevcut hakem sözleşmesine itibar etmemiş ve, “*kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle iflas davasında sözleşmedeki tahkim kaydının uygulanmamasında bir isabetsizlik olamamasına göre*” gerekçesi ile, kararı onamıştır. (19. HD. 2005/ 5676 - 10004 13.10.2005) Borçlunun doğrudan iflasını gerektiren bir durum söz konusu olmamasına karşın, İİK'nın 177 ve 155. maddeleri hükümlerinin ayrı ayrı düzenlenmesindeki amacın dikkate alınmaksızın “*tüm iflas davalarının amme intizamından olduğu*” sonucunu doğuran bu ilamın düzeltilmesi istemi de reddedilmiştir. Bu durumda Yargıtay 19. HD'nin söz konusu ilamı uyarınca günümüzdeki uygulamada, İİK'nın 155. maddesi hükmüne dayalı bir iflas davasında dahi hakem sözleşmesinin hüküm ifade etmediği sonucu çıkmaktadır. Bu sonucun, temyiz ve düzeltme dilekçelerimizle yer verdiğimiz, aşağıda sıralanan nedenlerle adil olmadığı görüşündeyiz.

* *Hakem sözleşmesine rağmen, alacağın varlığını hakem belirlemeden önce iflas yolu ile takip yapılabileceğinin kabulü halinde, tacirler arasında-*

ki hakem sözleşmesinin hiçbir hukuki geçerliği olmadığına da peşinen kabulü gerekir. Bu kabul, kötü niyetli tacirin himayesi sonucunu doğurur. İyi niyetten yoksun tarafa, hakem sözleşmesinin getireceği mali yükten kurtulmak için iflas yolu ile takip yapmak imkânı tanınmış olur.

** Serbest iradesi ile imzaladığı sözleşmede hakem şartını kabul eden tarafın, İİK'nın 177. maddesi söz konusu olmamasına rağmen, hakeme götürmekle yükümlü bulunduğu uyuşmazlığı mahkemeye taşıma girişimi akde vefa ve dürüstlük kuralına aykırıdır. Bu nedenle de hukuken himayesi düşünülemez.*

** Hukukumuzda geçerli **akit serbestisi** ilkesi uyarınca, bir sözleşmenin konusu emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmadıkça o sözleşme tarafları için bağlayıcıdır.*

Sonuç olarak, İİK'nın 177. maddesinde sıralanan koşullar bulunmadıkça kamu düzeni söz konusu değildir. Bu nedenle de, İİK'nın 155. maddesi uyarınca başlatılan adi takipte hakem sözleşmesi geçerli olmalıdır görüş ve düşüncesindeyiz.

ÜLKEMİZDE İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİNE KISA BİR BAKIŞ⁽¹⁾

Av. ŞEVKET GÜNEY BİGAT

1. GENEL OLARAK

Ülkemizde iş ve sosyal güvenlik hukukunu genel olarak; ekonomi, sosyal ve siyasal yapı ve buna bağlı olarak günümüze kadar yaşanan süreç içerisinde toplumumuzun koşulları ve gereksinimleri belirlemiştir. Ancak bu gelişmeler Avrupa ile aynı paralelde olmamıştır. Bunun nedeni de sanayi devriminin veya sanayileşme sürecinin aynı dönemlerde gerçekleşmemiş olmasıdır.

Ülkemizde iş ve sosyal güvenlik hukukunun gelişimini; Tanzimat'tan önceki dönem, Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi, Kurtuluş Savaşından sonraki dönem olarak üç bölümde incelemek mümkün⁽²⁾ olduğu gibi bu ayrımı *Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Kurtuluş Savaşı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi* olarak da yapmak mümkündür⁽³⁾. Ancak bu ayrımı Osmanlı Dönemi, Kurtuluş Savaşı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak yine üçlü bir ayırım yapılarak incelenecektir.

1.1. OSMANLI DÖNEMİ

Osmanlı döneminde, sanayileşme sürecine girilememiş olması sosyal politika ve sosyal güvenlik sisteminin kurulmasını engellemiştir. Ancak sosyal koruma gereksinimi her zaman varolmuştur. Osmanlı döneminde toplumumuz sosyal güvenlik ihtiyacını aile içi yardımlaşma, meslek örgütleri ve dinsel temele dayalı diğer hayır kurumları ile gidermeye çalışmış, yasal düzeydeki önlemlerin etkinliği ise çok sınırlı olmuştur.⁽⁴⁾

Osmanlı döneminde çalışma hayatı aile bireylerinin dayanışması şeklinde yürümekteydi. Aile bir tür üretim ve tüketim birliği oluşturmaktay-

(1) Av. Şevket Güney BİGAT, İstanbul Barosu avukatlarından.

(2) Çelik, Nuri, *İş Hukuku Dersleri*, 16. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Ekim 2003, s.5.

(3) Güzel, Ali / Okur, Ali Rıza, *Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 10.Baskı*, Beta Yay., İstanbul, 2004, s.26.

(4) Güzel / Okur, s.27.

dı. Aile bireylerinden herhangi birinin hastalık ya da geçirdiği kazadan dolayı çalışamaz duruma gelmesi veya ölümü halinde üretim etkinliği diğer aile bireyleri tarafından sürdürülmekteydi. Aile, koruyucu bir birim olma işlevini üstlendiği için sosyal korumanın bir ihtiyaç olarak algılanmasına engel oluşturmuştur.⁽⁵⁾ Bu sebeple de gerçek anlamda sosyal güvenlik kurumlarının kurulması bazı ülkelere göre toplumumuzda daha geç olmuştur.

Bu dönemde nüfusumuzun çoğunluğu tarım alanında çalışmaktaydı. Tarım faaliyetinin yanında tezgah ve el sanatlarına dayalı geniş bir faaliyet alanında da çalışma yapılmaktaydı.

Osmanlı dönemi de kendi içinde Tanzimat'tan Önceki Dönem, Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemi olmak üzere dönemin koşullarına göre farklı özellikler sergilemektedirler.

1.1.1. TANZİMATTAN ÖNCEKİ DÖNEM

Ülkemizde çalışma hukukuna, örf ve adet kuralları ile özellikle din kuralları kaynaklık etmiştir. Dinin çalışma hayatında etkisi ile zaviye denilen esnaf birlikleri doğmuştur. İslam dininin etkisi ile dini bazı koşullar gerçekleşmedikçe bir meslek veya sanat yapılamazdı. Çalışma hayatında bir kimsenin bir mesleğe veya sanata girmesi ve ilerlemesi “*Fütüvvetname*” denilen bir kaynakta yazılı koşulların oluşmasına bağlıydı. Buna göre, her meslek ve sanat kolunda bir hiyerarşiye yani çıraklık, kalfalık, ustalık olarak dini merasimler ile geçirilen üç aşamayı tamamlaması ile mümkün olabiliyordu⁽⁶⁾.

1.1.1.1 AHİLİĞİN GELİŞMESİ VE ETKİLERİ

XIII. yüzyılda “*ahilik*”, çalışma hayatında etkili olmuştur. Ahilik kavram olarak, Osmanlı Devleti'nin kurulmasından sonra Anadolu'da kurulmuş olan, belli kurallarla işlemiş esnaf ve sanatkarlar birliğini ifade etmektedir. Ahlakla sanatın uyumlu birleşiminden oluşan ahilik, örgüt olarak Anadolu'da XIII. Yüzyılda *Ahi Evran* tarafından kurulduğu ve adını da kurucusundan aldığı bilinmektedir. Ahilik, toplumumuzda çalışma ilişkilerini dini ve ahlaki ilkelere dayandıran önemli bir kuruluş olarak çalışma hayatında etkili olmuştur ayrıca yüzyıllarca bütün esnaf ve sanatkarlara yön vermiş, onların işleyişini düzenlemiş, yeniçeri teşkilatının kuruluşunda, önemli rol oynamış, devlet adamları bu kuruluşa girmeyi şeref saymışlardır⁽⁷⁾. Ancak, XIV. yüzyıldan itibaren ahilik özelliklerini yitirmeye, amacı dışında faaliyetlerde bulunmaya, ana kurala uyulmamaya başlanmış ve bu nedenle esnafın yararlarını koruyacak yeni bir teşkilata gereksinim duyulmuştur⁽⁸⁾. Ahi teşkilatı, Osmanlı Devleti esnaf ve sanat-

(5) Güzel / Okur, s.27.

(6) Çelik, Nuri, s.6.

(7) <http://www.samsunesob.org.tr/ahilik.asp>

(8) Saymen, Ferit Hakkı, “Türkiye’de Sosyal Sigortalarn Gelişme Hareketleri ve Yeni Temayülleri”, İHFM, C. XVIII, S. 3-4, İstanbul 1953, s. 1070.

karlarının üzerindeki etkileri XV. Yüzyılın ortalarından sonra hemen hemen bitmiştir. Esnaf, önceleri toplandığı dergah ve zaviyeleri yavaş yavaş terk ederek loncaları oluşturmaya başlamıştır.

1.1.1.2. LONCALARIN GELİŞMESİ ETKİLERİ

Ahiliğin zayıflamaya başladığı bu dönemden sonra, devletin uyguladığı merkezîyetçi politikaya ayak uydurabilen, her an yönetimin denetim ve gözetimine açık, üst yöneticileri Sultan'ın "Berat-ı Şerif"i ile atanan lonca teşkilatı doğmaya başlamış⁽⁹⁾ ve daha sonraki yıllarda iyice güçlenerek esnaf ve sanatkarlara egemen olmuştur⁽¹⁰⁾. Osmanlı Devleti'nde, sosyal yardım (kamu yardımı) sağlayan ahilikten sonra otaya çıkan meslek kuruluşuna lonca adı verilmiştir. İlk esnaf kuruluşları olan ahilik şeklinde teşekkül eden esnaf zaviyeleri XIV. yüzyıldan itibaren azalmaya başlamış, onların yerini zamanın gereksinimlerini daha iyi karşılayabilecek özellikler taşıyan loncalar almıştır⁽¹¹⁾.

Kavram olarak lonca, sanat sahiplerinin ve esnafın kendi aralarında kurdukları düzeni, birliği ve özel işleri için toplandıkları yeri (odayı) ifade etmektedir⁽¹²⁾. Lonca teşkilatı, mesleğe giriş ve ilerleme açısından, esnaf zaviyeleri ölçüsünde ağır koşullar koymadığı gibi, din ve tarikat esaslarına da tabi olmamıştır. Merasimsiz olarak ve hangi dinden olursa olsun bütün esnafın toplanabileceği ve serbestçe müzakere yapabileceği bu tür yerlere lonca denildiği için bu esnaf örgütüne de lonca teşkilatı (*örgütü*) adı verilmiştir.

Lonca yönetim kurulu, esnaf ustaları tarafından seçilen beş kişiden oluşmuş; esnafa ait her tür iş bu kurulca incelenmiş ve sonuçlandırılmıştır. Alınan kararlardan lonca (*yönetim kurulu*) esnafa karşı; başkan da loncaya (*yönetim kuruluna*) karşı sorumlu tutulmuştur⁽¹³⁾. Yönetim kurulu, aynı zamanda başkanın idaresinde olan "(esnafa) yardım (teavün) sandığı"nın denetiminden de sorumlu olmuştur.

Lonca teşkilatında esnafın işleri doğrudan doğruya esnaf tarafından seçilmiş olan bir başkan (reis) tarafından yönetilmiştir. Esnafa karşı sorumlu olan başkanın başlıca görevleri, esnafla ilgili uyumsuzlukları çözümlenmek, esnafın sandık gelirlerini almak, hesabını tutmak, esnafa ait hayır kurumları varsa onların idarelerini ve devamını sağlamak, esnafın özel ve genel durumunu incelemek, kontrol etmek, lonca yönetim kuruluna başkanlık etmek, çirak ve kalfa merasimini icra etmek gibi işlerdir⁽¹⁴⁾.

(9) Dilik, Sait, *Sosyal Güvenlik*, Ankara 1992, s. 32.

(10) Dilik, Sait, *Türkiye'de Sosyal Sigortalar, İktisadi Açıdan Bir Tahlil Denemesi*, 2. Baskı, Ankara 1972, s. 32.

(11) Karpat, Kemal H., *Türk Demokrasi Tarihi, Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller*, İstanbul 1967, s. 74.

(12) Özkaya, Yücel, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*, Ankara 1985, s. 65; Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. II, İstanbul 1993, s. 369.

(13) Ağaoglu, Samet / Hüdaioğlu, Selahattin, *Türkiye'de İş Hukuku, İş Hukuku Tarihi*, C. I, 1938, s.70.

(14) Ağaoglu / Hüdaioğlu, s. 69.

Loncalar bünyelerinde iki sandık bulundurmaktaydı. Bunlar; Orta Sandığı ve Teavün Sandığı idi⁽¹⁵⁾. “Orta Sandığı” yaşlılık, hastalık, sakatlık ve ölüm gibi hallerde lonca mensuplarına veya geride kalanlara yardım götürmekteydi⁽¹⁶⁾. Orta veya teavün sandıklarının gelir kaynakları yani sermayesi, öncelikle, geleneklere göre belirli zamanlarda (*her hafta veya her ay*) lonca mensubu esnaftan (*işçi ve işverenlerden*) eşit miktarda (*işçi ve işveren için gelirinin yüzde biri oranında*) alınan aidatlardan oluşmuş⁽¹⁷⁾; sonra, yapılan bağışlar da gelir kaynakları arasında yer almıştır. Ayrıca, çiraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa yükselenler için yapılan merasimlerde alınan para ve harçlar (*mesleki terfilerde ustalar tarafından verilen paralar*) da sandığa gelir olarak kaydedilmiştir⁽¹⁸⁾.

Esnaf sandıklarının karşıladığı risklerin kapsamı oldukça geniştir. Sandıkların yardım yapması genelde muhtaç olma koşuluna bağlı tutulmuştur. Sandıklar, genel itibariyle, üyeleri veya bunların aile fertlerine, yaşlılık, sağlık, sakatlık ve ölüm yardımları ile sosyal yardım kapsamında, muhtaç durumda bulunan kimselere yardım yapmışlardır.

Loncaların orta veya teavün (yardımlaşma) sandıkları, sandık üyesi ile onun ailesine öncelikle hastalanmaları ve sakatlanmaları durumunda tedavileri için gerekli sağlık yardımları yapmış; doğum halinde de doğum yardımı yapmıştır⁽¹⁹⁾. Sonra, fakir üyeleri ile bunların aile fertlerine, ölüm halinde sosyal seviyelerine uygun bir şekilde cenaze törenleri düzenlemiş ve yapılan masrafları karşılamıştır. Yine, sandıklar, muhtaç duruma düşmüş olan esnafa ve aileleri ile fakirlere yardım etmişlerdir. Ayrıca, yaşlanarak işini terk etmiş ve muhtaç duruma düşmüş ustalarla, tedavisi mümkün olmayan bir hastalık ve sakatlık sonucu iş görmez duruma düşmüş usta, kalfa ve çiraklar gibi bütün meslek mensuplarının geçimlerini sağlamak da bu sandıkların amaçları arasında yer almıştır. Bundan başka, sandıklar esnafa faiz karşılığı ödünç para da vermişlerdir⁽²⁰⁾.

Loncaların yardımlaşma sandıkları Osmanlı Devleti’nde XIX. Yüzyılda yıkılmaya yüz tutmakla birlikte, bu yüzyılın sonlarına kadar ayakta kalabilmişlerdir. Lonca sistemi boyunca bu sandıklar, önemli bir sosyal ihtiyacı karşılamışlar, ailenin geleneksel görevlerini desteklemişler, ona yardımcı olmuşlar ve loncalarla birlikte ortadan kalkmışlardır⁽²¹⁾.

XIX. Yüzyılda Avrupa’nın sanayileşmesi ve özellikle yüzyılın sonlarına doğru büyük fabrikalar kurması ile artan rekabet gücü, devleti iktisadi bakımdan artık iyice etkisi altına almıştır. Günün liberal anlayışı ve

(15) <http://www.ssk.gov.tr>

(16) Süzek, Sarper, *İş Hukuku, Genel Esaslar-İş Akdi, İstanbul 2002*, s. 11

(17) Talas, Cahit, *Sosyal Ekonomi, 6. Baskı, Ankara, 1983*, s. 593.

(18) Talas, s. 590.

(19) Saymen, s. 1071-1072.

(20) Ağaoğlu, / Hüdaioglu, s. 71.

(21) Güzel / Okur, s.27.

özellikle kapitülasyonların bu sarsıcı ve yıkıcı rekabete karşı konulmasını engellemesi, öte yandan çok az da olsa yurt içinde yer yer makineli üretimin başlaması yüzünden devlette küçük sanayi iyice çökmüştür. Bunun sonucu olarak esnaf loncaları ve bunların kurmuş oldukları yardımlaşma sandıkları gittikçe sarsılarak XIX. Yüzyılın sonlarında bütünüyle ortadan kaybolmuşlardır⁽²²⁾.

XVII. Yüzyıl'dan sonra çeşitli dinlere mensup olanlar arasında ortak çalışma ortamı doğmuş; bu toplumsal konum “gedik” denilen aslında loncadan farkı olmayan onun devamı sayılan fakat üyeleri arasında din farklı gözetmeyen kuruluşların meydana gelmesine neden olmuştur⁽²³⁾.

1.1.2. TANZİMAT DÖNEMİ (1839–1876)

Tanzimat döneminde en önemli gelişme 1877 tarihli Mecelle'dir. Mecelle, çalışma hayatına ilişkin bazı hükümler kapsamı bakımından önemlidir. Ancak iş hukuku ile ilgili hükümler “İcare-i âdemi” (adam kirası) başlığı altındaki dördüncü fasılda toplanmış olup çalışma hayatını düzenlemeye çalışmıştır. Ancak gerek kapsamı gerekse Roma Hukuku'ndaki kölelik ilişkisi ile işçiye bakan bir anlayışı olduğu için yetersiz ve geri kalmış bir düzenleme olarak tarihteki yerini almıştır.

Bu dönemde, 1863 tarihli Maden Nizamnamesi ile kömür işçileri için Osmanlı İmparatorluğu döneminde işçilerle ilgili ilk özel tedbirler getirilmiştir. Ereğli Kömür Bölgesi ile sınırlı olmak üzere ve kömür üretimini arttırmak amacıyla çıkarılan 1865 tarihli *Dilaver Paşa Nizamnamesi*dir. Bu nizamname ücretli iş yükümü getirmiştir. Bu nizamnameden sonra çıkartılan 1869 tarihli *Maadin Nizamnamesi* işçi sağlığı ve iş güvenliği kurallarının yer aldığı, madenlerdeki iş yükümlülüğünü kaldırması bakımından önemlidir. Bu nizamname, işçilerin dinlenme ve tatil zamanları, çalışma saatleri, ücretleri ve ücretlerin ödeme biçimi, barınma ve iş kazalarına karşı koruyucu önlemler, madenlerde bir doktor ve ilaçların bulundurulması, kaza halinde durumun derhal o yerdeki memura ya da maden mühendisine bildirilmesi, iş kazasına uğrayan işçilere ve ölümleri halinde ailelerine mahkemece kararlaştırılacak bir tazminat ve yardım parası verilmesi şeklinde getirilen hükümler, sosyal hayatı düzenleyen ilk belgeler ve çalışmalar olması bakımından önemlidir. Ayrıca, asker ile ilgili 1866 tarihinde *Askeri Tekaüt Sandığı* da kurulmuştur. Bunun dışında memurlara da sınırlı olarak ve bazı işyerlerinde çalışanların özellikle yaşlılık ve hastalık durumlarında korunmalarını öngören resmi ve özel emeklilik sandıkları kurulmuştur.

(22) Dilik, Sait, *Sosyal Sigortalar*, s. 25; Talas, Cahit, *Sosyal Güvenlik ve Türk İşçi Sigortaları*, Ankara, 1953, s. 70.

(23) Gönencan, Zahit, “Osmanlı Döneminde Sosyal Güvenlik Sistemleri”, *Çimento İşveren*, C. 15, S. 1, Ocak 2001, s.33.

1.1.3. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1876-1878 / 1908-1920)

Meşrutiyet Döneminde de çalışma hayatında bazı düzenlemeler yapılmaya devam olunmuştur ancak bunlar belirli bir sistemde çıkarılan düzenlemeler olmamıştır. Bu dönemde, 1881 tarihli *Sivil Memurlar Emekli Sandığı*, 1890 tarihli *Seryi Sefain Tekaüt Sandığı*, 1909 tarihli *Asker ve Mülk Tekaüt Sandıkları* ile 1917 tarihli *Şirketi Hayriye Tekaüt Sandıkları* olarak sayılabilir. Birinci Meşrutiyetin sona ermesinden sonra çoğu yabancı sermayenin elinde bulunan sanayi işyerlerindeki işçiler ağır ve düşük ücretler nedeniyle zor çalışma koşulları içerisinde hayatlarını idame ettirmek durumundaydılar. İkinci Meşrutiyet ile meydana gelen hareketten de yararlanılarak ağır çalışma koşullarına karşı tepki olarak ardarda grevler yapılmıştır. İşçilerin bu tepkisi sonuçsuz kalmamış ve 1909 yılında *Ta'til'i Eşgal Kanunu* çıkartılmıştır.⁽²⁴⁾ 1910 tarihli *Hicaz Demir Yolu Memur ve Müstahdemlerine Yardım Nizamnamesi* daha çok işçilerin çalışma şartları ve kısmen de kaza, hastalık, yaşlılık gibi risklere karşı öngördüğü yardımların o dönemde de düşünülmesi ve bu şekilde çalışma hayatının düzenlenmesi dikkat çekicidir. Bu dönemde çıkartılan ve sanayi hareketini başlatmayı amaçlayan 1913 tarihli *Teşviki Sanayi Kanunu* geçici olarak yürürlüğe konulmuş ancak Birinci Dünya Savaşı ile bunu izleyen Kurtuluş Savaşı sanayinin gelişmesine olanak vermemiştir.

1.2. KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ

1.2.1. CUMHURİYETİN İLANINDAN ÖNCEKİ DÖNEM

Cumhuriyetin ilanından önceki Büyük Millet Meclisi Hükümeti döneminde (1921-1923) kalabalık bir işçi kitlesi ağır çalışma koşulları içinde madenlerde çalışıyorlardı. Bu dönemde, Zonguldak ve Ereğli kömür bölgesinde üretim esnasında ortaya çıkan kömür tozlarının açık arttırma yoluyla satılarak işçiler yararına kullanılmasına dair önce 28/04/1921 tarih ve 114 sayılı *Zonguldak ve Ereğli Havza-i Fahmiyesinde, Mevcut Kömür Tozlarının Amele Menafii Umumiyesine olarak Furuhtuna Dair Kanun* ile işçilerin ve işverenlerin zorunlu katılmasıyla *ihtiyat*⁽²⁵⁾ ve *teavün*⁽²⁶⁾ sandıkları kurulmasını ve işverenlerin belirli hallerde işçilere zorunlu sağlık yardımını yapmasını öngören 10.09.1921 tarih ve 151 sayılı *Ereğli Havzai Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun* çıkartılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler dönemin koşulların göre iyi birer başlangıç adımlarıdır. Yapılan bu düzenlemeler sadece bireysel iş hukukunda değil sosyal sigortalar ile ilgili bazı önemli kurallara da yer vermiştir. Bu kanunlar çok

(24) Çelik, Nuri, s.7.

(25) Bu sandıklar daha sonra "Amele Birliği" adı altında birleşmişlerdir.

(26) Özön, Mustafa Nihat, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük, İnkılap ve Aka Kitapevleri*, 4. Basım, İstanbul 1965, s.724, ("Teavün" kelimesi, Arapça kökenli olup [Avn'den] gelmektedir ve birbirine yardım etme, yardımlaşma anlamında kullanılmaktadır)

yetersiz de olsa Türkiye'de ilk sosyal güvenlik belgeleri olmaları yönünden önemlidir⁽²⁷⁾.

1.3. CUMHURİYET DÖNEMİ

1924 yılında kabul edilen *Anayasa* ile toplanma ve dernek kurma hakkı tanınmıştır. Yine aynı tarihte *Hafta Tatili Kanunu* yürürlüğe girmiştir. *Borçlar Kanunu*, 08.05.1926 tarihinde yayınlanıp 04.10.1926 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1927 yılında Teşviki Sanayi Kanununa konulan hükümler ile işyerlerinin sayıları ve kapasiteleri artmış bu da iş yaşamını olumlu yönde etkilemiştir. Bu gelişmeler ile birlikte 1927, 1929 ve 1932 yıllarında iş kanunu tasarıları hazırlanmış, ilk tasarı olan *Mesai Kanunu Layihası* ve daha sonra 1932 tarihinde hazırlanan ilkinde göre daha az liberal olan tasarı da kanunlaşmamıştır. Ancak devlet öncülüğünde ulusal sanayinin kurulması ile 1934 yılında iş kanununa olan ihtiyaç da tekrar gündeme gelmiştir. 1934 yılında hazırlanan bu tasarı 1936 yılında kanunlaşmış ve *3008 Sayılı Kanun* olarak 15.06.1937 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde Cumhuriyetin ilanından sonra kabul edilen ilk İş Kanunu *3008 Sayılı* ve 1936 yılında kabul edilen kanundur. 1936 yılında çıkarılan *3008 sayılı ilk İş Kanunu'nun*⁽²⁸⁾ 107. maddesinde⁽²⁹⁾ Sosyal Sigortaların kademeli olarak kurulması ve temel ilkeleri belirlenmiştir. *3008 Sayılı İş Kanununa* dayanılarak çıkarılan, 07.07.1945 tarihinde kabul edilen ve 01/07/1946 tarihinde yürürlüğe konulan *4772 sayılı İş kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu* ile mesleki risk sigortası uygulanmaya konulmuştur. 1949 yılında çıkarılan *5417 sayılı Kanunla* 01.04.1950 tarihinde uygulamaya konulan *İhtiyarlık Sigortası Kanunu*, 5752, 5937, 6391, 6708 sayılı Kanunlarla 1952, 1954 ve 1956 yıllarında yapılan değişikliklerden sonra, 01.06.1957 tarihinde yürürlüğe giren *6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunu* ile tamamen yürürlükten kaldırılmıştır. 1959 yılında yapılan son değişiklikten sonra 01.03.1965 tarihinden kısa vadeli sigorta kollarını da kapsayan, *506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu* metni içerisinde müstakil bölümler halinde yer almıştır. Kısa vadeli sigorta kolu olan Hastalık ve Analık Sigorta Kolları da, 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu ile 01.03.1951 tarihinden itibaren uygulamaya konulmuş, uygulama alanı sigortalılar yönünden zaman içerisinde genişletilerek 01.10.1961 tarihinde tüm ülkeye teşmili sağlanmıştır. 5502 ve değişiklik getiren yasalar, *506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası'nın* yürürlüğe girmesiyle uygulamadan kaldırılmıştır.

(27) Güzel, Ali / Okur, Ali Rıza, *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Yenilenmiş 10.Baskı, Beta Yay., İstanbul, 2004, s.29.

(28) *3008 Sayılı İş Kanunu*, RG, 08.06.1936 kabul, 15/06/1936 neşir ve ilan olunmuştur.

(29) *3008 Sayılı İş Kanunu*, "Madde 107: İşçi sigorta idaresi, ilk önce "iş kazasıyla mesleki hastalıklar" ve "Analık" sigortalarını yapar. İşbu sigortalara ait hükümleri havi kanunlar en geç bu kanunun mer'iyetinin altıncı ayı sonuna kadar, ve diğer sigorta kollarına aid kanunlar ise o sigortalarnın tabakatına imkan hasıl oldukça, Hükümet tarafından Büyük Millet Meclisine sevk edilir."

Bu gelişmeler yaşanırken birçok değişik iş ve meslek grupları için çok sayıda sandık kurulmuştur. Bu sandıklardan bir kısmını, 1926 tarihli ve 895 sayılı Kanunla kurulan *İmalatı Harbiye Teavün ve Sigorta Sandığı* (1939'da 3575 sayılı Kanunla adı Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı olarak değiştirilmiş, 23.01.1968 tarihli ve 991 Sayılı Kanun ile Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilmiştir.), 1934'de 2454 sayılı Kanunla kurulan *DDY ve Liman İşletme İdaresinin Memur ve Müstahdemleri Tekaüt Sandığı* da 991 Sayılı Kanun ile 1968 yılında Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilmiştir. 1935'de *PTT Telgraf ve Telefon İdaresi Biriktirme ve Yardım Sandığı Nizamnamesi*, 1937'de 3137 sayılı Kanunla *Deniz Yolları ve Akay İşletmeleriyle Fabrika ve Havuzlar İdareleri Memur ve Müstahdemleri Tekaüt Sandığı*, 1937'de 3202 Sayılı Kanunla *T.C. Ziraat Bankası Memurları Tekaüt Sandığı*, 1938'de *Emlak ve Eytam Bankası Memurları Tekaüt Sandığı*, *Merkez Bankası Memurları Tekaüt Sandığı*, *Devlet Hava Yolları*, *Umum Müdürlüğü Memur ve Müstahdemleri Tekaüt Sandığı* gibi biçimde sıralamak mümkündür.

İş hukuku ülkemizde gelişirken bir sistem içinde gelişmemiştir. Günün koşullarına göre bir yol izlemiştir. Tarihi süreç içerisinde bu yolda ilerlerken ilk iş kanunumuz olan *3008 Sayılı İş Kanunu* yerini 1967 yılında kısa bir süreliğine yürürlükte kalacak olan *931 Sayılı İş Kanunu*na bırakmıştır. 931 Sayılı İş Kanunu, Anayasa Mahkemesi tarafından 14.05.1970 tarihinde 1967/40 E. – 1970/26 K. ile şekil yönünden iptal etmiş, yaklaşık on ay sonra birkaç maddesi dışında bütünüyle aynı olan *1475 Sayılı İş Kanunu* 25.08.1971 tarihinde kabul edilip 01.09.1971 tarihinde yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 1475 Sayılı İş Kanunu'da 10.06.2003 tarihinde ise yerini *4857 sayılı* (halen yürürlükte olan) *İş Kanunu*'na bırakmıştır.

1.4. SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN KURULUŞU VE GELİŞMESİ

17.07.1964 tarihinde kabul edilip 01.03.1965 tarihinde yürürlüğe giren *506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu*⁽³⁰⁾ mevcut diğer kanunları yürürlükten kaldırıp, o tarihe kadar olan değişik tarihlerde ve bir bütünlük oluşturmayan sosyal sigortalar kollarını bünyesinde toplamıştır. İş kazası ve meslek hastalığı (m.11-12), hastalık (m.32), analık (m.43), malullük (m.52), yaşlılık (m.59), ölüm (m.65), sigortalarının ayrı ayrı yerlerde duran muhtelif kanunlarını bu dağınıklıktan kurtarmak, bir araya getirmek için daha önce yapılmış kanunlar kaldırılarak içinde değişik sigorta kollarını toplayan 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu isimli tek bir Kanun çıkartılmıştır. *4447 Sayılı Kanun* ile 08.09.1999 tarihinden itibaren "*işsizlik sigortası prim ve yardımı*" eklenmiştir⁽³¹⁾. Bu nedenle sosyal güvenlik uygulamasında yeni bir dönemin başladığını kabul etmek gerekir. 506

(30) RG. 29-31.07 ve 01.08.1964, No.11766-11769.

(31) Çakmak, İhsan, *Hizmet Tespiti Davaları*, Kasım 2005, Adalet Yayınevi, Ankara, s. XIII.

Sayıli Sosyal Sigortalar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.03.1965 tarihine kadar mevcut sigorta haklarından sadece 3008 Sayılı İş Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanunu ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkındaki Kanun uygulamasına giren işyerlerinde çalıştırılanlardan bu Kanunlara göre sigortalı sayılanlar yararlanmakta iken, 01.03.1965 tarihinden itibaren Kanunun uygulama alanı, istisnalar hariç, bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan herkesin sigortalı sayılacağı hükmü getirilerek kapsamı genişletilmiştir. 5502 sayılı Kanunun uygulanmasında olduğu gibi, 506 Sayılı Yasa uygulaması da, geçici birinci maddesinde de belirtildiği üzere bu kanun hükümleri, şehir ve kasabalarda belediye sınırları içinde bulunan yerlerde dört kişiden, bunlar dışında kalan yerlerde sekiz kişiden az kimse çalıştıran işverenler ile bunların çalıştırdıkları kimseler hakkında, sigorta kollarının hepsi veya bir kısmı ihtiyacı karşılayacak sağlık tesisleri ve Kurum teşkilatı kurulduktan sonra, Bakanlar Kurulunca tespit edilerek karara bağlanacak tarihlerden başlanarak uygulanır hükmüne yer verilmiş olup Bakanlar Kurulu tarafından bu geçici madde uyarınca alınacak uygulama kararları takdirde olmak üzere sigorta kollarının hepsini veya bir kısmını kapsayabilecektir.

Bakanlar Kurulunca zaman içerisinde çıkarılan kararnemelerle, tüm yurttaki bir kişi çalıştıran iş veya işyerlerini de 506 Sayılı Yasa hükümlerine tabi tutmuştur. Ülkemizde Sosyal Sigortalar kurulması ilk kez 3008 Sayılı İş Kanunu ile öngörülmüştür. 3008 Sayılı Kanun'un 100. maddesi⁽³²⁾ ile kanunun yürürlüğe giriş tarihinden itibaren işçi sigortaları idaresinin kurulması emredilmiştir. Ancak bu hükmün uygulanması 3516 ve 3612 sayılı kanunlarla iki kez ertelendikten sonra 16.07.1945 tarih ve 6058 sayılı resmi gazetede yayınlanan 09.07.1945 tarih ve 4792 sayılı kanunla yürürlük tarihi 01.01.1946 dan başlamak üzere *İşçi Sigortaları Kurumu* kurulmuştur. *İşçi Sigortaları Kurumu*'nun adı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 136'ncı maddesi ile Sosyal Sigortalar Kurumu olarak değiştirilmiştir. Çalışma Bakanlığına bağlı olarak kurulan Kurum, 18.12.1974 tarihinde Sosyal Güvenlik Bakanlığına, daha sonra 184 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlanmıştır⁽³³⁾.

Bugünün Türkiyesinde; çalışma ilişkisine dayalı üç sosyal güvenlik kurumu bulunmaktadır. Bunlar bir işveren emrinde çalışanlar için Sosyal Sigortalar Kurumu, işveren ve kendi nam ve hesabına çalışanlar için Bağ-Kur ve memurlara yönelik olarak Emekli Sandığı'dır. Bu kurumlar

(32) 3008 Sayılı İş Kanunu, "Madde 100: İş hayatında, "iş kazalarile mesleki hastalıklar", "Analık", "İhtiyarlık", "İşten kalma", "Hastalık" ve ölüm hallerine karşı yapılacak sosyal yardımlar devlet tarafından tanzim ve idare edilir. Bu vazifenin ifası için, işbu kanunun mer'iyete girdiği tarihten bir yıl sonra, Devlet müessesesi olmak üzere, bir "işçi sigorta idaresi" kurulur. "İşçi sigorta idaresi" İş Kanunu tatbikatını temin ve takib ile muvazaf genel teşkilata bağlıdır."

(33) <http://www.ssk.gov.tr/>

hizmetlerini verirken kişilerden prim toplarlar. Onun için bunlara primli sistem denilmektedir. Bir de prim veremeyen kişilere hizmet eden kurumlar vardır. Bunlar da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile Sosyal Yardımlaşma Genel Müdürlüğü'dür. Bu kurumların harcamaları devlet bütçesinden ayrılan kaynaklarla finanse edilmektedir⁽³⁴⁾.

Ülkemizdeki sosyal güvenlik kurumlarının temeli yukarıda da açıklandığı üzere 1860'lı yıllara dayanmaktadır. Tüm çalışanlara yönelik ilk defa 1946 yılında İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu ile mesleki risk sigortası uygulanmaya konularak Sosyal Sigortalar Kurumu'nun temelleri atılmıştır. 1949 yılında memurlar için Emekli Sandığı, 1964 yılında Sosyal Sigortalar Kanunu ve en son 1971'de ise Bağ-Kur kurulmuştur. Ancak köklü bir değişiklik yapılarak tüm sosyal güvenlik kurumlarının bir çatı altında toplanması amaçlanmıştır. 16.05.2006 tarihinde kabul edilen 5502 Sayılı Yasa ile Sosyal Güvenlik Kanunu⁽³⁵⁾ 20.05.2006 tarihinde 26173 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ardından 506 Sayılı Yasa'nın yerini alacak 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası⁽³⁶⁾ 31.05.2006 tarihinde, kanunlaştırılmış ve bu Yasa bir çok tartışmalar ile birlikte 01.01.2007 tarihinde de yürürlüğe girmektedir.

İş ve sosyal güvenlik hukukunun ülkemizde tarih içerisinde nasıl geliştiğini bilmek bu bilim dalının temellerini daha iyi kavramamızı sağlamaktadır. Bu düşünce ile tarihsel gelişmeye, kronolojik sıralamaya bağlı kalınarak yer verilmeye çalışılmıştır.

Ancak yaşanan tüm bu değişimlere karşın, ülkemizde halen iş ve sosyal güvenlik hukukunun bir sistem içerisinde düzenlenemediği kanısı uyanmaktadır.

(34) <http://www.ssk.gov.tr/>

(35) RG. 20.05.2006 tarih, 26173 sayı, (5502 Sayılı Yasa)

(36) RG. 31.05.2006 tarih, 26200 sayı, (5510 Sayılı Yasa)

USULSÜZ TEBLİGAT ve MEMURUN İŞLEMİNDE İCRA MÜDÜRÜNÜN SORUMLULUĞU

ENVER KARMİŞ^(*)

BÖLÜM -A

TEBLİĞ EDİLMİŞ TEBLİĞ MAZBATASINA DAYANARAK İŞLEM YAPACAK KAMU GÖREVLİLERİ, PTT MEMURUNUN YERİNE GETİRDİĞİ TEBLİGAT İŞLEMİNİ USULSÜZLÜKTEN İPTAL EDEBİLİR Mİ?, USULSÜZ TEBLİGATIN SORUMLUSU KİMDİR?

Muhatabın adreste bulunmama sebebi belirtilmemişse, beyanda bulunanlar veya imtina sebebiyle yerine posta memuru imzalamamışsa, adrese gelinmesi, tebligatın yediemine bırakılması- 2 nolu formülün muhatabın kapısına asılması ve komşuya haber verilmesi zincirinde kopukluk varsa veya tebligat kanunu 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21. md. merasimine uygun şerhle tebligat düzenlenmemişse icra müdürü veya tebligatı uygulayan diğer kamu görevlileri Posta memurunun bu işlemini iptal edebilir mi?

Usulsüz tebligat işleminde mesul tutulacak memur, asli görevi olarak tebligat yasasını uygulayan PTT memuru mu?, PTT memurunun disiplin ve idare amiri olmayan, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre Posta memuru'nun yaptığı tebligat işlemini denetlemeyen, disiplin cezası uygulamayan, kendi yanlış işlem ve kararını iptal edemediği gibi, başka bakanlığın memurunun yaptığı tebligatı iptal yetkisi de olmayan, icra müdürü veya tebligata dayanarak işlem yapan diğer kamu görevlileri midir?.

1/a- Yüce Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin "Usulsüz Tebligata Dayanarak Satış Yapan İcra Müdürünün Tazminata Mahkum Edilmesi Gerektirğine" **Dair Kararı:**

ÖZET: Dava konusu icra takibinin yapıldığı Samandağ İcra Müdürlüğü'nün 1997/2335 sayılı dosyası içinde mevcut ödeme emrinin tebliğine ilişkin tebligatın "muhatabın dağıtım saatlerinde adreste bulunmaması nedeniyle Yalı Mahallesi muhtarına bırakıldığı, 2 nolu kağıt yapıştırılıp, komşusu bulunmadığından haber bırakılmadığından" şerhi ile tebliğ edildiği görülmek-

(*) İstanbul İcra ve İflas Müdürü
İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi Eğitmeni

tedir. Muhatabın adreste bulunmama nedeni tevsik edilmeden yapılan tebligat, Tebligat Yasasının 21. maddesine aykırıdır. İcra Dosyasında mevcut tebligat bu açıklamalar ışığında incelendiğinde, davacının adreste bulunmama nedeninin tevsik edilmediği, dolayısıyla tebligatın Tebligat Yasası 21. maddeye aykırı olduğu görülmektedir. İcra Müdürü tebligatın Tebligat Yasası hükümlerine uygun olarak tebliğ edilip edilmediğini denetlemekle yükümlüdür. Tebligatın usulsüz olduğu yukarıda yapılan açıklamalar ışığında anlaşıldığı gibi Samandağ İcra hukuk mahkemesinin 1999/122 Esas dosyasında yapılan yargılama sonucunda verilen karar ile de sabit olmuştur. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek İİK'nun 5. maddesine göre sorumluluğun kapsamı belirlenerek hüküm kurulması gerekirken davanın reddedilmiş olması ve kısa kararda dava ispatlanamadığından reddedilmiş olmasına rağmen gerekçeli kararda hem husumetten ve hem de esastan ret kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

Dava: Davacı Fevziye A. vekili Avukat MD tarafından, davalı Adalet Bakanlığı aleyhine 17.4.2000 gününde verilen dilekçe ile tazminat istenmesi üzerine yapılan yargılama sonunda; Mahkemece davanın husumet ve esastan reddine dair verilen 30.4.2002 günlü kararın Yargıtayda duruşmalı olarak incelenmesi davacı vekili tarafından süresi içinde istenilmekle, daha önceden belirlenen 16.1.2003 duruşma günü için yapılan tebligat üzerine temyiz eden davacı vekili Avukat MD ile karşı taraftan davalı vekili Avukat AS geldiler. Açık duruşmaya başlandı. Süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve hazır bulunanların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra taraflara duruşmanın bittiği bildirildi. Dosyanın görüşülmesine geçildi. Tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü:

Karar: Dava, tazminat istemine ilişkindir. Davacı uzun yıllar yurtdışında yaşamasına rağmen dava dışı Otomotiv Ltd. Şti. tarafından Samandağ İcra Müdürlüğünde aleyhine yapılan icra takibi sırasında çıkarılan ödeme emrine ilişkin tebligatın usulüne uygun olarak tebliğ edilmediği gözetilmeksizin icra takibinin kesinleştirilerek İzmir Karşıyaka Şemikler Mahallesi 16 nolu parsel üzerindeki apartman dairesinin satışı nedeniyle uğradığı zararın İcra İflas kanununun 5. maddesi gereğince tahsilini istemiş, davalı İcra Müdürünün tebligatın usulüne uygun yapıp yapılmadığını inceleme sorumluluğu bulunmadığından davanın reddini savunmuş, yerel mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.

Dava konusu icra takibinin yapıldığı Samandağ İcra Müdürlüğünün 1997/2335 sayılı dosyası içinde mevcut ödeme emrinin tebliğine ilişkin tebligatın "muhatabın dağıtım saatlerinde adreste bulunmaması nedeniyle Yalı Mahallesi muhtarına bırakıldığı, 2 nolu kağıt yapıştırılıp, komşusu bulunmadığından haber bırakılmadığından" şerhi ile tebliğ edildiği görülmektedir.

Tebligat Yasasının 21. maddesi ve Tebligat Tüzüğü'nün 28. maddesi birlikte değerlendirildiğinde; muhatabın adreste bulunmaması halinde, muhata-
tap adına tebliğ yapılabilecek olanlardan hiçbiri gösterilen adreste bulun-

mazsa tebliğ memurunun, adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar kurulu ve meclis üyeleri, zabita amir ve memurlarından tahkik ederek beyanlarını tebliğ tutanağına yazıp altını imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde bu durumu yazarak kendisinin imzalaması gerekir. Anılan düzenleme ile PTT memuruna ilgilinin neden adreste bulunmadığını tahkik etme görevi yüklenmiştir. Adreste bulunmama nedeni tevsik edilmeden yapılan tebligat Tebligat Yasasının 21. maddesine aykırıdır. İcra Dosyasında mevcut tebligat bu açıklamalar ışığında incelendiğinde davacının adreste bulunmama nedeninin tevsik edilmediği, dolayısıyla tebligatın Tebligat Yasası 21. maddeye aykırı olduğu görülmektedir. İcra Müdürü tebligatın Tebligat Yasası hükümlerine uygun olarak tebliğ edilip edilmediğini denetlemekle yükümlüdür. Tebligatın usulsüz olduğu yukarıda yapılan açıklamalar ışığında anlaşıldığı gibi Samandağ İcra hukuk mahkemesinin 1999/122 Esas dosyasında yapılan yargılama sonucunda verilen karar ile de sabit olmuştur. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilerek İİK'nın 5. maddesine göre sorumluluğun kapsamı belirlenerek hüküm kurulması gerekirken davanın reddedilmiş olması ve kısa kararda dava ispatlanamadığından reddedilmiş olmasına rağmen gerekçeli kararda hem hususmetten ve hem de esastan ret kararı verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

Temyiz olunan kararın açıklanan nedenlerle BOZULMASINA ve temyiz eden davacı vekili için takdir olunan 275.000.000 lira duruşma avukatlık ücretinin davalıya yükletilmesine ve peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 16.1.2003 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (Yargıtay. 4. Hukuk Dairesi E: 2002/8860, K: 2003/344 sayı ve 6.01.2003 tarihli kararı, 2004 S. Kan. Md. 5, 7201 S. Kan. Md. 21) şeklinde içtihadta bulunmuştur.

b- Diğer taraftan, İcra Mahkemeleri'nin kararlarını, Yüksek Mahkeme olarak inceleme Dairesi olan Yargıtay 12. Hukuk Dairesi "İcra Müdürü, Tebligatın Usulsüzlüğüne kendiliğinde karar veremez" yolunda kararlılıkla sürdürdüğü İçtihatlarında;

1- Özet: Tebligatın usulsüzlüğü hakkında icra memurunun karar verme yetkisi bulunmayıp, bu konuda ilgilinin Tetkik Merciiine başvurusu gerekir.

"...Borçlu hakkında kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapılmış ve ödeme emri 25.03.1980 tarihinde tebliğ edilmiştir. Borçlu 04.04.1980 tarihinde icra memurluğuna başvurarak tebliğatın usulsüz olduğunu, 04.04.1980 tarihinde hakkındaki takibe muttali olduğunu beyan etmiş, icra memuru tebliğatın usulsüzlüğünü kabul ederek tebliğatın geçersiz sayılmasına ve alacaklı vekilinin dilediği takdirde borçluya yeniden ödeme emri tebliğine karar vermiş, alacaklı vekilinin haciz talebinin reddedilmesi üzerine, alacaklı icra memuru muamalesine mercide şikayette bulunmuş ve merci şikayeti reddetmiştir. Bu karar, alacaklı tarafından temyiz edilmiştir.

Özetlenen şu duruma göre borçlunun, icra muamalesine karşı öğrendiğini iddia ettiği 04.04.1980 tarihinden itibaren İİK'nun 16. maddesi gereğince "tebliğatın usulsüzlüğüne" dair şikayetini, 7 gün içerisinde icra tetkik merciiine bildirmesi ve 04.04.1980 tarihinden itibaren 5 gün içerisinde esasa ait itirazlarını itiraz türüne göre mercieye ve icra memurluğuna bildirmesi gerekir. 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 32. maddesi hükümlerine göre bu şekilde yapılacak şikayetin incelenmesi tetkik merciiine aittir.

İcra memurunun tebliğatın usulsüzlüğüne dair iddia hakkında karar verme yetkisi yoktur. Diğer taraftan icra memurunun "tebliğatın usulsüzlüğüne" dair karar verip "yeniden ödeme emri çıkarılmasına" dair karar vermesi yasaya aykırı olduğundan, takibin kesinleştiğine ilişkin alacaklı şikayetin bu nedenle kabulü gerekirken reddilmesi esas yönden yanlıştır.

Diğer taraftan, borçlu "04.04.1980 tarihinde hakkındaki takibe muttali olduğunu" bildirdiğine göre, bu tarihten itibaren 5 gün içerisinde itirazını uslü veçhile yaptığı takdirde 7201 sayılı Tebligat kanununun 32. maddesi gereğince bu itirazın mevcudiyeti muvacehesinde borçluya yeniden ödeme emri çıkarılmasına lüzum yoktur. İcra memurunun yasanın bu hükmüne rağmen "yeniden ödeme emri çıkarılmasına" karar vermesi de yanlış olduğundan, şikayetin bu şekilde değerlendirilmesi icap eder. Borçlu, imzanın esasına ilişkin bir itiraz yapmayıp, "bonoları imza edenlerin kooperatifi temsil ve ilzama yetkili olmadıklarından dolayı borçlu olmadığı"nu bildirdiğine göre, bu itirazın İİK'nun 168. maddesinin 4. bendi ile ilgili bir yönü olmayıp, 5. bendi ile ilgili olduğundan mercie yapılması gerekirdi. İcraya yapılan bu tür itiraz geçersiz olup, bu yönden de takibin kesinleştiği göz önünde tutulmadan şikayetin reddine karar verilmesi de kabul şekline göre yasaya aykırıdır.." (Y. 12 HD. 08.07.1980 gün E: 4315, K: 5997 sayılı karar)⁽¹⁾

II- Özet: İİK 16. Md. göre, memur işlemleri olması sebebiyle Tebligat Kanunu'na aykırı bulunan tebliğata ilişkin şikayetlerin de mercie halledilmesi gerekir.

"..İİK. 134. md. ihalenin feshine ilişkin taleplerin şikayet yolu ile halledilmesi gerekeceğini açıkladığı gibi, bu yasanın 16. maddesi de memur işlemleri olması sebebiyle Tebligat kanununa aykırı bulunan tebliğata ilişkin şikayetlerin de mercie halledilmesi gerekeceğini açıklamış ve ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takiplere ilişkin olarak gönderilen icra emirlerine karşı itirazların da mercie yapılmasını yine bu yasanın diğer hükümleri belirtmiştir. Brçlu bu üç yönden mercie bidayette 30.01.1976 tarihinde müracatta bulunarak şikayette bulunmuş ve ancak alacaklı olarak takiple alakasız olan M.'yi dilekçesinde göstermiştir. Mercie esas takip dosyasını celbederek alacaklı olarak gösterilen M.'nin bu takipde ilgisi bulunmadığından dolayı şikayeti husumet yönünden reddetmiştir. Borçlu ilgilileri göstererek yeni bir dilekçe vererek isteklerini mercie arz etmiştir.

(1) T. Uyar, "İcra Hukukunda Şikayet", 2. baskı sayfa 35,

Olaya, HUMK'un dava ikame usulünün uygulanmasına olanak yoktur. Şu halde mercii talep hakkında İİK'nin şikayete ilişkin usulü uygulamakla mükellef olduğundan, şikayetin niteliğine göre delil toplanması gerekeceğinden, duruşma yapılmasını icabettirir. İcra tetkik mercii bidayette verilen şikayet dilekçesi üzerine icra dosyasını tetkik ederek ilgililerine tebligat yaptırıp duuşma yapması gerekirdi. Şikayetten amaç icra işlemlerinin düzeltilmesi, ıslah edilmesi olduğuna göre, ilgililerin şikayet dilekçesinde yanlış gösterilmesi şikayetin husumet yönünden reddine gerektirmez ve bu halde 23.2.1976 tarihli karar yalnız yanlış olarak alacaklı gösterilen L. Yönünden hüküm ifade eder nitelikte olup, işin esası incelenmediğinden şikayet süresinin mevdei olarak ilk dilekçenin verildiği 30.01.19976 tarihinin alınması gerekir. Bu itibarla, brçlunun bilahare verdiği dilekçe tarihinin 7 günlük süreye başlangıç olarak alınması isabetsizdir..." (Y. 12. HD. 24.05.1976 tar. E: 4346, K: 6550)⁽²⁾

III-Özet: Usulsüz tebligat halinde, "tebliğ tarihinin düzeltilmesine" icra müdürü değil, Tetkik Merci karar verebilir.

"...İcra memurunun yetkisi dışında, tebliğ tarihini düzeltilmesinin mümkün bulunmadığı, böyle bir tasarrafun hukuki sonuç doğurmayacağı, "tebliğ tarihinin beyan edilen tarih olarak düzeltilmesine" dair, mercice verilmiş ve kesinleşmiş bir karar olmadığı nazara alınmadan, İİK. 67. maddesinde yazılı mecburitte dayalı süresinde yapılmayan itirazın kabul olunması isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görülmeyle, mercii kararının İİK. 366. ve HUMK.nun 428. maddeleri uyarınca bozulmasına, 16.10.1984 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (Y. 12. HD. 16.10.1984 tarih E: 7518, K. 10498 sayılı kararı)

IV-Özet: İcra Müdürü'nün (yardımcısının) "ödeme emrinin borluaya usulüne uygun olarak tebliğ edilmemiş olduğunu" kendiliğinden gözetecek, alacaklının haciz talebini reddedemez.

"...Tebliğat K. nun 21. Md. göre yapılan tebligatın yasaya uygun olup olmadığının takdir ve tesbiti memura ait değildir. Bu hususta şikayet vaki olduğu takdirde, tebligatın usulüne uygun olup olmadığı hakkında ve tebliğ tarihinin düzeltilmesi gerekip gerekmediğine, Tebligat K. nun 32. maddesi de nazara alınarak mercice karar verilir.

Memurun görevi dışında yaptığı muamalenin iptaline karar vermek suretiyle, şikayetin kabul gerekirken, tebligatın muhatabı tarafından tebliğata yönelik bir şikayet varmışcasına, yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görüldüğünden mercii kararının İİK. 366. ve HUMK'un 428. maddeleri uyarınca bozulmasına, 10.12.1982 gününde oybirliğiyle karar verildi..." (Y. 12. HD. 10.12.1982 tarih E: 8519, K. 9294)

".....7201 sayılı Tebligat K'nun 32. maddesi hükümlerine göre -tebliğatın usulsüzlüğüne dair- yapılacak şikayetin tetkiki mercie aittir. İcra memuru

(2) Y. Kararlar Dergisi, 1978/2 Sayfa 238

runun tebliğatın usulsüzlüğüne dair iddia ve hakkında karar verme yetkisi yoktur. Diğer taraftan icra memuru tebliğatın usulsüzlüğüne dair karar verip yeniden ödeme emri çıkarmasına dair karar vermesi yasaya aykırı olduğundan, takibin kesinleştiğine ilişkin alacaklı şikayetinin bu nedenle kabulü gerekirken reddedilmesi esas yönünden yanlıştır...” (Y. 12. HD. 08.07.1980 tarih E:4315, K: 5997 sayılı kararı)⁽³⁾

Yüce Yargıtay 4. Hukuk dairesi'nin kararından da görüleceği gibi, Tebliğatı kendisi yapmadığı halde, usulsüz tebligatlardan dolayı Yargılanan ve son zamanlarda Tazminatlarla mahkum edilen ve taşınmaz satışı gibi bir dosyada bazen 100'lere varan, çoğunlukla usulsüz veya 35. maddeye göre “adrese asılarak”, Tebligat Yasası'nın 21. Md. cümlesinde “Muhtar, İhtiyar Heyeti, Zabıta veya Emniyete bırakılarak” yapılan tebligatlarla, çoğunlukla muhatabın ulaşamadığı bu tür habervermelere dayanılarak, borçlunun ödeme ve Yasal itiraz-şikayet haklarını kullanmadan, taşınmazının satışını yapan, haciz uygulayan, karar veren Kamu Görevlileri zor durumda kalmaktadırlar.

Hukukun temel kuralı herkesin yaptığı iş, eylem, verdiği karardan bizzat kendisinin sorumlu tutulmasıdır.

Bir İdari birimin, Bakanlığın, Kamu Görevlisinin yaptığı iş, verdiği karar veya yaptığı tasarruf Yargı denetimine açıksa ve yakınma bağımsız Mahkeme'lere götürülebiliriyorsa, hukuka uygunluğu Mahkeme tarafında incelenip karar altına alınması gerekir. Ya da İdare'nin daimi gözetim ve denetimi altında o iş yapılıyorsa, 657 Sayılı Yasa, İç Disiplin, Tüzük, Yönetmelik hükümlerine göre disiplin amiri, Müdürü veya denetim görevi verilmiş Memurlar tarafından bir merasim içinde yapılan tebliğatın da hukuka uygunluğu denetlenip, incelenmesi ve uygulama için dairesine tebligat parçasının iade edilmesi, Kanun ve Tüzüğe uygun tebligat yapılmamış ise, Merciiine iade edilmeden öncelikle eksikliğin ikmali yoluna gidilmesi İdare Hukuku ve Kamu düzeninin gereğidir.

Bizzat Tebligat Kanun ve Tüzüğünü uygulayan PTT Memurları, Amir, Denetleyici ve Disiplin Amirleri yerine ve bu incelemelerden geçtikten sonra parçası iade edilmiş olduğu kabul edilen Tebliğatın, asli görevi olmayan İcra Müdürü veya diğer Kamu görevlileri tarafından “tebligat kanunu ve tüzüğüne uygun değildir, iptal kararı verdim” diyerek yapılan tebliğatı yok sayması, aslında önü alınmaz hak kayıpları ve sorumluluklar doğuracaktır.

a- Ödeme emri tebliğatının iptal edilerek haciz kararı verilmemesi, borçlunun bu arada alacaklılarından mallarını kaçırması ve daha sonra Yargı kararıyla aslında bu tebliğatın “usulüne uygun olduğu” şeklinde bir karar verilmesi ve bu arada kaçırılan, devredilen borçlunun mallarına bir daha ulaşamamasında doğan sorumluluğa,

(3) T.Uyar. “İcra Hukukunda Haciz” 2. Baskı, Sayı 190”

b- Çoğunlukla rehin ve haciz yoluyla takiplerde büyük meblağlara varan alacakları teminen, borçlu taşınmazlarının satış ilanının İİK 127. madesine göre borçlular ve iştirak alacaklıları, hissedarlara yapılan “tebligatlardan birinin usulsüz olması” ve bu sebeple satışın İcra Müdürü tarafında re’sen durdurulması, ancak sonradan Yargı kararıyla, “tebligatın usulüne uygun olduğu” şeklinde bir karar çıkması halinde, geçicek günler faizi, münzam zarar, gazete ilan ve masraflarından dolayı “mesuliyet haline” çözüm bulunması gerekir.

Tebliğat Kanun’u, Tüzüğü, Yönetmeliği, Postada Tebligat İşlemleri Rehberi, PTT Personel Yönetmeliği.. gibi düzenlemelere rağmen, tebligatın yapılmasına memur olmayan diğer kamu görevlileri, usulsüz tebligattan dolayı verdikleri karar ve yaptıkları işlemlerden sorumlu tutulmalarını gerekir. Kamu ciddiyetinin sağlanması ve görev bilincinin aşılması için, Yasaya uygun görevini yapmayan Kurum ve Personelin sorumlu tutulması gerekir.

7201 Sayılı Tebligat Kanunu Madde 1 - (Değişik: 6/6/1985 - 3220/1 md.) *Kazai merciler, genel ve katma bütçeli daireler, belediyeler, köy hükmi şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından yapılacak bilcümle tebligat, bu Kanun hükümleri dairesinde Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü veya memur vasıtasıyla yapılır.*

POSTADA TEBLİGAT İŞLEMLERİ REHBERİ:

Madde 3- *Kazai ve idari tebligat ile vergi tebligatı bu rehberde gösterilen usullerle PTT aracılığıyla yapılır.*

Madde 20- *Tebliğ evrakı, Teslim Belgesi ve tebligat defterinin ilgili sütununa her tebliğ evrakı için ayrı ayrı imza alınmak suretiyle tebliğ işlemini yapacak dağıtıcıya teslim edilir.*

Madde 68- *Tebliğ mazbatası, tebliğin ne zaman nerede ve kime yapıldığını ispatlayan tek belgedir. Bu sebeple tebliğ mazbatası, tebliğ memuru tarafından, tebliğ yerinde tam ve okunaklı bir şekilde düzenlenir.*

Madde 70- *Muhatabına tebliğ edilen evraka ait tebliğ mazbataları ile tebliğ edilemeyen tebliğ evrakı, çıkarılan mercie verilmek üzere tebliğ memuru tarafından geri getirilir.*

Tebliğ memurundan alınan tebliğ mazbataları, tetkik edildikten sonra tebligat defterindeki kayıtları karşısında ilgili sütunlara tebliğ tarihi ve çıkarılan mercie verildikleri tarih; tebliğ edilemeyen tebligat evrakı da yine tebligat defterindeki kayıtları karşısında ilgili sütunlara tebliğ edilememe sebebi ve çıkarılan mercie iade edildiği tarih yazıldıktan sonra usulü gereğince ilgili mercie verilir.

Tebliğ edilemeyen tebliğ evrakından çıkarılan mercie geri verilmek üzere başka bir merkeze gönderilmesi gerekenlerin, tebligat defterindeki kayıtları karşısında düşünceler sütununa gönderildikleri merkezin adı yazılır.

Tebliğ alındıkları da merkezde aylık sırasına göre saklanır.

Madde 76- Tebliğ işlemlerinde kusuru tespit edilen personel hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu hükümleri de tatbik edileceğinden görevli personelin bu görevi dikkatle eksiksiz ve hatasız yapması gerekir.

PTT PERSONEL YÖNETMELİĞİ:

Madde 46- Çalışmanın değerlendirilmesi, personelin işi ile ilgili yetenekleri, genel durum ve davranışları bakımından olumlu ve olumsuz niteliklerinin belli bir devre içinde amirleri tarafından sistemli olarak bir rapor halinde belirtilmesidir.

Madde 43- Hizmet içi eğitim, Teşekkür personelinin işleri ile ilgili pratik ve teorik bilgilerinin artırılması, işe ait beceriler kazandırılması, davranışlarının olumlu yönde geliştirilmesi için yapılan ve bu suretle hizmette verim, ekonomi ve etkenlik sağlayan çalışmalardır.

Madde 112- Disiplin cezaları, Teşekkür hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile bu Yönetmeliğe tabi personelin görevleri ile ilgili kusurlu hareketleri halinde verilmesi gereken idari cezalardır.

Madde 130- Başmüdürlükler ile Genel Müdürlüğe doğrudan bağlı ünitelerde personel hakkında disiplin işlemlerini yürütmeye ve disiplin cezası vermeye yetkili olan bir <<Teşkilat Disiplin Kurulu>> kurulur.

Bu Kurul, ünite amirinin veya görevlendireceği yardımcılarından birinin başkanlığında personel ve muhasebe servis amirleri ve konu ile ilgili diğer servis amirinden teşekkür eder.

Görüldüğü gibi 7201 Sayılı Tebligat Yasası'nın 1. maddesi, tebliğatin yapılmasını Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü'ne vermiştir. 657 Sayılı Devlet Memurları Yasası'na tabi PTT'nin tebligat (posta) görevlileri tarafında tebligatlar yapılmaktadır.

Posta Tebligat İşlemleri Rehberi de tebligatların teslim alınmasını, adresleri itibarıyla dağıtımını ve Tebligat Memuruna zimmetlenmesini, tebliğatin yapılma şeklini, geri alınmasını, incelenmesi ve Merciiine iadesini düzenlemiştir. Kamu kurumu olan ve Yasa'dan görev ve yetkisini alan PTT Devlet Memurları tarafından Tebligat Yasası ve Nizamnamesi uygulanarak tebligat işlemleri yapılmaktadır.

Tebliğatin, Tebligat Kanunu ve Tüzüğüne göre düzenlenip düzenlenmediğini, tabii olarak bu iş için ücret alan PTT Kurumunun amir, Müdür ve denetleyicileri tarafında yapılması, usulsüz tebligatlardan da zincirleme olarak kendilerinin sorumlu olması gerekir.

Sorumluluğu olmayan bir iş ve eylemin verimli, kaliteli ve emsalleriyle yarışabilir olması da mümkün değildir. Sorumluluk aynı zamanda görevin bilinçli ve etkin yapılması, meslek içi eğitim kursları açılarak görevlilerin eğitilmesi, belli aralıklarla kendini yetiştirme ve yenileme sınavlarında başarılı olmayanlara yaptırımlar uygulanması ve görev kabul edilirken işinin ehli bireylerin Kamu'ya alınmasının da yol ve yön-

temidir. Çağdaşlık, dava ve takip ekonomisi, verimlilik, serbest yarışma ve ilerleme bu şekilde sağlanabilir.

PTT Memuru ve denetleyenlerinin yaptığı yanlış tebligatta kendileri yerine, başka daire ve kurumun görevlilerinin sorumlu tutulması, adalet dengesine ve İdare Hukuku'na da uygun olmadığı gibi, aksi durumda şu andaki gibi %80'lere varan usulüne uygun yapılmayan tebligatların sürekliliği halinde, Kamu idaresi, Yargı ve Ekonomik hayat çok zarar görecektir.

2- YILLAR ÖNCE TAPU Mdr. TRAFİK Mdr. VERGİ DAİRESİ Mdr. 'ne BİLDİRİLEN, ANCAK TAYİN, EMEKLİLİK, NAKİL..... SEBEPLERİYLE O ADRESİ TERKETMİŞ OLAN YURTTAŞLARIN, ANILAN ADRESİN KAPISINA 35. M'YE GÖRE TEBLİGAT YAPIŞTIRILMAK SURETİYLE BELGESİZ BORÇLANDIRILMASI, TAŞINMAZLARININ SATIŞI, BOŞANMA, ALACAK DAVA ve TAKİPLERİ SONUÇLANDIRILIR MI?

YURTTAŞLARIN, İÇİŞLERİ BAKANLIĞI YOLUYLA YURTDIŞI, DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI VASITASIYLA YURTDIŞI EV ve İŞYERİ TEBLİGAT ADRESLERİNE ULAŞIMININ SAĞLANMASI:

aa- TEBLİGAT YASASI ve UYGULANMMASI:

Tebliğ ile ilgili 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve Tüzüğü hükümleri tamamen şeklidir. Kanun ve Tüzüğün amacı, tebliğin muhatabına ulaşması ve bu hususun belgeye bağlanmasıdır. Bu nedenle kanun ve tüzük hükümlerinin ayrıntılarına kadar uygulanması gerekir. Kural olarak tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen son adresinde yapılır. Ancak tebliği alacak kişinin müracaatının bulunması, kabulü koşuluyla her yerde yapılabilir. (Teb. K. M. 10) Tebligatın muhatabı adına almaya yetkili kimseler yasayla ayrıca belirtilmiştir.

Bu cümleden olarak tebliğin vekil vasıtası ile takip edilen işlerde vekile (Teb. K. M. 11); tüzel kişilerde yetkili temsilciye, bunlar birden ziyade ise yalnız birine, (Teb. K. M. 12); tüzel kişiler adına kendilerine tebligat yapılacak kimselerin mutad iş saatlerinde bulunamamaları veya o sırada evrakı bizzat alamayacak bir durumda oldukları takdirde orada hazır bulunan memur veya müstahdemlerinden birine (Teb. K. M. 13); muhatabın ikametgah adresinde bulunmadığı hal için, kendisiyle birlikte oturan ailesi efradından veya hizmetçilerinden birine (Teb. K. m. 16); belli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenlerin o yerde bulunmadıkları takdirde aynı yerdeki daimi memur veya müstahdemlerinden birine, meslek veya sanatını evinde icra edenlerin memur veya müstahdemlerinden biri bulunmadığı takdirde birlikte oturan aile efradından veya hizmetçilerinden birine (Teb. K. m. 17), otel, hastane, fabrika ve mektep gibi içine serbestce girilemeyen veya arananın kolayca bulunması mümkün olmayan yerdekiler için o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kıs-

mın amirine (Teb. K. m. 18); mevkuf veya mahkumlar için buldukları yerin müdür veya memuruna (Teb. K. m. 19) yapılması gerektiği belirtilen yasa maddeleri ile hüküm altına alınmıştır.

Kendisine tebligat yapılacak kimse veya muhatap namına kendisine tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbirisinin gösterilen adreste bulunmamaları veya tebellüğden imtina etmeleri durumunda yapılacak işlemler de aynı yasanın 21. maddesinde düzenlenmiştir.

bb- Teb. Kan. 13, 14, 16, 17 Ve 18. Maddesine Göre Toplu Yaşanılan, Çalışılan Yerlerde Muhatap Adına Tebligat Yapılması Halinde Tebliğ Tarihine 15 Gün İlavesi, Tebligat Yasası'nın 21 ve 35. Md. Göre Yapılan Tebliğatlarda da Uygulanır Mı?

a- Tebligat Kanunu Madde 20 - (Değişik: 6/6/1985 - 3220/6 md., 27.03.2003 - 4829/4. md.) 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerde yazılı şahıslar, kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka yere gittiğini belirtirlerse; keyfiyet ve beyanda bulunanın ad ve soyadı tebliğ mazbatasına yazılarak altı beyan yapan tarafından imzalanır ve tebliğ memuru tebliğ evrakını bu kişilere verir. Bu kişiler tebliğ evrakını kabule mecburdurlar. Kendisine tebliğ yapılacak kimsenin muvakkaten başka bir yere gittiğini belirten kimse, beyanını imzadan imtina ederse, tebliğ eden bu beyanı şerh ve imza eder. Bu durumda ve tebliğ evrakının kabulden çekinme halinde tebligat, 21 inci maddeye göre yapılır. Bu maddeye göre yapılacak tebliğatlarda tebliğ, tebliğ evrakının 13, 14, 16, 17 ve 18 inci maddelerle yazılı kişilere verildiği tarihte veya ihbarnamenin kapıya yapıştırılmışsa bu tarihten itibaren 15 gün sonra yapılmış sayılır.

b- Tebligat Tüzüğü Madde 26 - (Değişik: 5.10.1987 - 87/12170 K.) Bu Tüzüğün 18, 19, 20, 22, 23 ve 24 üncü maddelerinde yazılı kişiler, tebliğ yapılacak olanın geçici olarak başka yere gittiğini belirtirlerse, tebliğ memurunca durum ve beyanda bulunanın kimliği tebliğ tutanağına yazılır; altı imzalatırılarak tebliğ edilecek evrak beyanı yapana verilir.

Bu kişiler, tebliğ evrakını kabule mecburdurlar; almaktan veya imzadan kaçınırlarsa, tebliği yapan, durumu tutanağa yazar ve imzalar.

27.03.2003 - 4829/4. md ile Tebligat Yasası'nın 20. maddesinde yapılan değişiklikle, Tebliğ evrakının, Md. 13 (Askeri şahıslara tebligat), Md. 14 (Sefer halinde tebligat), Md. 16 (Belli bir yerde veya evde meslek veya sanat icra edenlere tebligat), Md. 17 (Otel, Hastahane, Fabrika ve Mektep gibi yerlerde tebligat) ve Md. 18. (Mevkuf ve mahkumlara tebligat) göre yapılması halinde, bu maddelerde yazılı kişilere tebliğatin verildiği tarihte veya ihbarname kapıya yapıştırılmış ise bu tarihten itibaren 15 gün sonra tebligat yapılmış olur.

Bu Yasal düzenlemeyle, toplu olarak yaşanan, barınılan, çalışılan, hastahane, okul, cezaevi, otel, fabrika, atölye, askeri birlik gibi yerlerde

muhatabın bulunmaması ve tebligatın bizzat yapılamaması halinde, tebligatın muhatap adına birine yapılması veya yediemin olarak muhtar, zabıtaya bırakılıp kapısına ihbarname asılması durumunda, aynı gün muhatabın tebligata haberdar olamayabileceği ve Yasal olarak belli zaman içinde kullanması gereken haklarını kullanamayacağı gerekçesiyle, 15 gün ek süre vererek haklı olarak haberdar olma ve yasal haklarını kullanabilme zamanı tanınmıştır.

Tebliğat tarihine eklenen 15 gün, tebliğ tarihinden sonra Yasa'larda geçmesi gereken süreye dahil edilmez. Başka bir söylemle 10.06.2005 tarihinde Tebligat Yasası'nın 13, 14, 16, 17 ve 18. maddesine göre yapılan tebligatın tebliğ tarihine 15 gün ilave edilerek 25.06.2005 günü tebliğatın yapılmış olduğunun kabulü ve mesela ilamsız (genel takipte) haciz kararı verilecekse 7 gün ödeme veya itiraz süresinin ayrıca geçmesi ve ancak 03.07.2005 tarihinde haciz kararı verilebilmesi gerekir.

cc- Tebliğ İmkansızlığı veya Muhatabın Tebliğde İmtina Etmesi Halinde, Zarfın Yediemine Bırakılarak Tebligatın Yapılmış Olması Hali;

Tebliğat Kanunu Madde 21 - (Değişik: 6/6/1985 - 3220/7 md.) *Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebliğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memuruna imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.*

(27.03.2003 - 4829/5 md. ile ilave edilmiştir.) *Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları yukarıdaki fıkra uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar.*

Tebliğat Tüzüğü Madde 28 - (Değişik Birinci Fıkra: 5.10.1987 - 87/12170 K.) *Muhatap veya muhatap adına tebliğ yapılabilecek olanlardan hiç biri gösterilen adreste bulunmazsa, tebliğ memurunun, adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar kurulu veya meclisi üyeleri, zabıta amir ve memurlarından tahkik ederek beyanlarını tebliğ tutanağına yazıp altını imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde bu durumu yazarak imzalaması gerekir.*

(Değişik: 5.10.1987 - 87/12170 K.) *Muhatap ölmüşse veya gösterilen adresten devamlı olarak ayrılmış ve yeni adresi de tebliğ memurunca tespit edilmemişse, tebliğ evrakı, çıkarılan mercie geri gönderilir.*

Yeni adres tebliğ memuru tarafından tesbit edilmiş ise bu adres tebliğ mazbatasındaki mahsus yerine ve tebliğ evrakındaki adresin bulunduğu tarafa yazılır.

Bu halde;

A) Yeni adres, tebliğ memurunun tevzi bölgesi dahilinde bulunduğu takdirde tebligat o adrese yapılır.

B) Yeni adres, aynı PTT merkezinin diğer bir tevzi bölgesinde veya başka bir PTT merkezinin muntıkası içinde bulunursa, tebliğ evrakı yeni adreste tebliğinin temini için tebliğ memuru tarafından bağlı olduğu merkeze iade olunur.

Tebliğat evrakında yazılı tarihe kadar 12 nci maddede gösterilen müddetlerden daha az bir zaman kalmış veya yeni adres yabancı bir memlekete ait ise PTT merkezi tebliğ evrakını tebligatı çıkaran mercie geri gönderir.

Muhatap ve onun yerine tebligat yapılacak kimseler, o adreste buldukları halde tebliğin yapılacağı sırada orada mevcut değilse 30 uncu maddeye göre muamele yapılır.

Tebliğat Tüzüğü Madde 30 - 28 inci maddenin son fıkrasında ve 29 uncu maddede zikredilen ahvalde tebliğ memuru, tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti veya meclisi azasından birine veyahut zabta amir, veya memuruna imza mukabilinde teslim eder.

(Değişik: 5.10.1987 - 87/12170 K.) Tebliğ memuru, Tüzüğe ekli 2 numaralı örneğe uygun olarak düzenlenen ihbarnameyi, gösterilen adresteki kapıya yapıştırır. Durumu, muhataba duyurmasını mümkünse en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirir.

Ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

Tebliğat Tüzüğü Madde 31 - Yukarıki maddenin 1 inci fıkrasında zikredilen kimseler, kendilerine teslim edilen tebliğ evrakını, 3 ay saklamakla mükelleftirler. Tebliğ evrakı muayyen müddeti ihtiva ederse, mezkür evrak ihtiva ettiği müddetin bitiminden itibaren 3 ay daha saklanır. Yukarıki maddede yazılı ihbarname kapıya yapışmış olarak 10 gün kalır.

Kanunun 21. md. göre yapılan tebligatlarda, Tüzüğün 28. maddesinin emredici hükmüne aykırı olarak düzenlenen kaşeler kullanılmakta ".....muhatap adreste bulunmadığından...." şeklinde düzenlenen kaşe kullanılarak tebliğ parçası dairesine iade edilmektedir. Bu şekilde yapılan tebligatlar PTT vasıtasıyla yapılan tebligatların içinde yüksek sayıları bulmaktadır.

Muhatabın "adreste bulunmama sebebi.." yazılmamış ve beyanda bulunanların imzası alınmamış veya imzadan imtina halleri imzayla doğrulanmamış tebligatlar geçersiz olduğuna göre, Yasa hükmüne aykırı şekilde düzenlenmiş kaşelerin kullanılmaması gerekir.

Tebliğat Yasası'nın 21. maddesine göre tebligat yapılması halinde;

a- Muhatabın adreste bulunmama sebebi komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar kurulu veya meclis üyeleri ile zabıta amir ve memurlarından araştırılarak tespit edilerek, adreste bulunmama sebebi tebligata yazılıp beyanda bulunanların imzası alınmalı, imzada imtina halinde PTT memuru imzasıyla tasdik etmeli (*Nizamname Md. 28*),

b- Tebliğ olunacak evrak, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti veya meclis azalarında birine veya zabıta amir ve memuruna imza mukabili teslim edilmeli,

c- Tebligat Tüzüğüne ekli 2 nolu örneğe uygun düzenlenen ihbarna-me tebligata yazılı adresteki kapiya yapıştırılmalı,

d- Keyfiyetin muhataba duyurulması için en yakın komşu, yönetici veya kapıcıya haber verilmelidir.

Bu merasime uygun olmayan ve zinciri kopuk olan tebligat geçersiz olacağına göre, adım adım bu şerhlerin yazılarak tebligat tamamlandıktan sonra PTT Memurunun Amir, Müdür veya Yöneticileri tarafında incelenmeli, Yasa ve Tüzüğe uygunluğu tespit edildiğine dair görüldü yapıldıktan sonra parçası çıktığı mercie iade edilmelidir. Usulsüz tebligatın Yasa'nın emredici hükmüne uygun yapılması sağlanmadan, ücret karşılığı bu işle görevli PTT Kurumu geçersiz tebligatı geri göndermemelidir.

Tebligat yasasının 20, 21 ve özellikle tüzüğün 28. maddesi uyarınca muhatap veya muhatap adına tebliğ yapılabilecek olanlardan her biri gösterilen adreste bulunmaz iseler tebliğ memurunun, adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar kurulu, zabıta amir ve memurlarından tahkik ederek, beyanlarını tebliğ tutanağına yazıp imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde de bu durumu yazarak imzalaması şekli geçerlilik koşuludur.

Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina başlıklı 21. maddede kendisine tebligat yapılacak kimse veya muhatap namına kendisine tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbirisinin gösterilen adreste bulunmamaları veya tebellüğden imtina etmeleri durumunda yapılacak işlemler açıklanmıştır. Madde dikkatlice incelendiğinde burada iki ayrı halin birlikte düzenlendiği görülecektir. Bunlardan birincisi kendisine tebligat yapılacak kimse veya muhatap adına tebligatı kabul edebilecek olanlardan (*muhatapla birlikte oturan ailesi afradı daimi memur veya müstahdemi.. vs.*) hiç birisinin gösterilen adreste bulunmaması, diğeri ise adı geçenlerin tebellüğden imtina etmeleri hususlarıdır.

dd- Ticari Senede Dayalı İcra Takibinde, Boşanma Davasında... Borçlunun Yıllar Önce ve İcra Takibi veya Davanın Konusu Olmayan Vergi Dairesi, Trafik Müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü, Ticaret Sicili'ne bildirdiği Adreslerinin Kapısına Tebligat Asılarak Gıyabında İcra Takibinin veya Davanın Sonuçlanması Hali ?

Tebligat Kanunu Madde 35 –

Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.

(Değişiklik: 27.03.2003 - 4829/11. md.) *Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve yeni adres tebliğ memurunca da tespit edilemediği takdirde tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi, tebliğ tarihi sayılır.*

(Değişiklik: 27.03.2003 - 4829/11. md.) *Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır.*

Müteakip tebliğler, yalnız o kazai merciin divanhanesine talik suretiyle yapılır. (Ek: 6/6/1985 - 3220/12 md.)

Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adresler ile kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, ticaret sicillerine ve esnaf ve sanatkarlar sicillerine verilen en son adreslerdeki değişiklikler hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Tebliğat Tüzüğü Madde 55 –

Muhataba veya adresinde bu Tüzüğün gösterdiği usullere göre onun yerine tebellüğ edebilecek birine veya 30 uncu madde mucibince tebligat yapılmış ve fakat muhatap sonradan adresini değiştirmiş, olursa yeni adresini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.

Adresini değiştiren kimse yenisini alakalı mercie bildirmez ve fakat çıkarılan tebligat üzerine tebliğ memuru 28 inci maddenin ilk fıkrasındaki usule göre yeni adresi tesbit ederse aynı maddenin üç ve dördüncü fıkraları mucibince ve son fıkrasındaki hal vakı ise 30 uncu maddeye tevfikan muamele yapar.

Tebliğ memuru bu suretle muhatabın yeni adresini tesbit edemezse, tebliğ evrakı, çıkarılan mercie iade edilir. Bu mercie muhatabın yeni adresi bir diğer alakalı tarafından bildirilirse, tebliğ evrakı o adrese gönderilir. Aksi takdirde mercie tahkik muamelelerine tevessül olunmayarak bu Tüzüğe ekli 6 numaralı örneğe göre düzenlenecek tebliğ evrakının bir nüshası eski adrese ait kapıya ve diğer nüshası da divanhaneye talik ettirilir. Eski adresin kapısına talik tarihi, tebliğ tarihi sayılır.

Müteakip tebliğler, yalnız o kazai merciin divanhanesine talik suretiyle yapılır.

Tebliğ evrakı kapıda iki gün, divanhanede bir ay müddetle asılı kalır.

(Ek: 5.10.1987 - 87/12170 K.) *Daha önce tebliğ yapılmamış olsa bile, taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adreslerle kamu idare, kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, ticaret sicillerine ve esnaf ve*

sanatkarlar sicillerine verilen en son adreslerdeki değişiklikler hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

KONUyla İLGİLİ YARGITAY KARARI

“.....Tebligat, tebliğ yapılacak kişiye bilinen en son adresinde yapılır (Tebligat Yasası md. 10). Tebliği alacak kişi bu adreste bulunmamışsa tebliğ memuru bulunabileceği yeri araştırır. Bulamazsa durumu, mahalle köy muhtarlıklarına doğruluğunu onaylatmak suretiyle tesbit eder. (Tebligat Kanunu m. 28) Durum, tebliği çıkaran kuruluşa bildirilir.

Tebligat Yasasının 35. maddesine 15.6.1985 gün ve 3220 sayılı yasa ile bir fıkra eklenmiş ve daha önce kendisine tebligat yapılmamış olsa bile taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adresler ile kamu kurumu ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, ticaret sicillerine ve esnaf sanatkarlar siciline verilen en son adresteki değişiklikler hakkında da bu madde uygulanır kuralı getirilmiştir. Taraflar arasında geçen boşanma davasındaki davalının bildirilen adresi yalnız o dosya hakkında hüküm ifade eder. Maddede ifadesini bulan davalının bildirdiği adres olarak esas alınamaz. Şu halde davalının aşağıdaki açıklanan biçimde adresinin araştırılması zorunludur, ilgili kuruluş, tebligatı alacak kişi memursa ve esnaf ise adreslerini mensubu oldukları teşkilatlardan, avukatların adresini barodan Adliye Bakanlığından, Askerse askerlik şubesinden Savunma Bakanlığından sorarak öğrenmeye çalışır (Tebligat tüzüğü md. 13). Tebligat tüzüğü'nün 13. maddesine göre yapılan soruşturmaya rağmen ikametgahi, oturduğu yer veya işyeri bulunamamış ise o halde kişinin adresinin meçhul olduğu kabul edilerek (Teb. Tüz. m. 46) ilan tebliğe karar verilebilir. Ancak belirtilen soruşturma biçimi sınırlayıcı değildir. Nitekim aynı maddenin ikinci fıkrasında bu durum açıklığa kavuşturulmuş, Tebligatı çıkaran merci'nin lüzum görmesi halinde adres soruşturmasını özel kuruluşlardan, dairelerden de yapması gereği ilk cümlede vurgulanmıştır. Belirtilen özel ve resmi kuruluşların içinde adres tesbitinin yapılabileceği Nüfus, Tapu İdareleri, Belediye, Sivil Savunma gibi kuruluşlarda vardır.

Davada savunma hakkıyla sıkı sıkıya ilişkili olan adres araştırmasının davalının boşanmadan sonra nüfusa kayıtlı olduğu yer belirlenmeden zabıtaya davalının açık kimliği gösterilmeden yaptırılan bir inceleme ile sınırlı tutulması savunma hakkının kısıtlanmasına yol açabilecek bir durum yaratabilir.

O halde adres araştırmasının geniş bir çerçeve içinde ele alınması soruşturmanın çok yanlı yapılması gerekir.

İlan kendisine tebligat yapılacak kimsenin öğrenmesini en uygun şekilde ulaşacağı umulan bir gazete ile yapılır. (Teb. Tüz. m. 47/2). Ayrıca varsa tebliği çıkaran merci'nin bulunduğu yerdeki yerel gazetelerden birine de ilan verilir. Bundan sonra tebliğ edilecek belgeler bir ay süre ile tebliği çıkaran merci'nin herkesin kolayca görebileceği bir yerinde mahkeme divanha-

nesinde askıya çıkarılır. (Teb. Kan. 35. Md. bu fıkra çıkarıldı, Nizamname 55 paralel olarak düzeltilmedi)

Belirtilen inceleme ve soruşturmayı kapsamayan adres araştırılmasıyla yetinilerek adresin meçhul olduğunun kabul edilmesi ve bunun sonucu olarak tebligatın ilanen yapılması savunma hakkını kısıtlayan önemli bir usul hatasıdır.

İlanen tebligat en son başvurulacak bir çaredir. O nedenle adres araştırılmasının titizlikle ve kararlılıkla yapılması zorunluluğu açıktır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 73. maddesi uyarınca taraflar usulüne uygun olarak iddia ve savunma için mahkemeye çağırılmadıkça haklarında hüküm kurulamaz. Olayımızda davalının usulüne uygun olarak çağırılmadığı, savunma hakkının kısıtlandığı anlaşıldığından, yokluğunda yapılan tahkikat sonunda oluşturulan hükmün bozulması gerekmiştir. ..” Y. 2. HD. E: 2000/3808, K: 2000/3900 sayı, Tarih: 30.03.2000, kararı, 1086 s. HUMK. m. 73, 7201 s. Tebligat K. m. 10, 28, 35, Teb. Tüz. m. 13, 46)

Yüce Yargıtay'ın bu kararında ileri sürdüğü ve titizlik gösterdiği gerekçelerde görüldüğü gibi, asıl olan Yurttaş'lara ulaşmadan hakkındaki dava ve icra takiplerinin sonuçlandırılmaması, borçlu ve isim benzerliği olup olmadığı belirlenmeden cebri icrayla gıyabında mallarının haczedilip satılmaması, davalarda haklı veya haksızlığını kanıtlama ve savunma hakkı verilmeden davaların neticelenmemesidir.

Günümüzde iletişim, elektronik ve bilgisayar gelişmeleri karşısında, Kamu Kurum Kuruluşları ile Adli birimlerin Vatandaşlarının adreslerinin bulamaması, ikametgah ve işyeri adreslerine ulaşamaması kabul edilemez.

Yıllar önceki Tapu Müdürlüğü, Trafik Tescil Müdürlüğü, Ticaret Sicil Müdürlüğü, Vergi Dairesi Müdürlüğü... gibi Kamu kurum ve kuruluşlarında görülen adreslerden, daha sonra defalarca taşınma, nakil, emeklilik, tayin... gibi sebeplerle adresin değişmiş olduğu halde, bu gibi taraflar arasında yapılan, imzası resmi merciler önünde ikrar olunmuş sözleşmelerde belirtilen adresler ile kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, ticaret sicillerine ve esnaf ve sanatkarlar sicilleri tarafında bildirilen muhatabın eski adreslerine tebligatın asılarak hakkındaki takip ve davaların neticelenmesi önü alınmaz haksızlıklara neden olmaktadır.

Ticari senede dayalı bir icra takibiyle ilgisi olmayan borçlunun, emeklilik veya başka sebeplerle taşındığı yeni adresine ulaşılmadan, yıllar önce satın aldığı taşınmazın Tapu Kaydına, aslında kapattığı işyerinden dolayı Vergi Dairesi Müdürlüğüne seneler önce bildirdiği adresine veya daha önce satın aldığı ve Noter'den devrettiği halde yeni alan müşterinin üzerine geçirmedeği vasıtasının trafik kaydında yazılı adresine T. Yasa'sının 35. Maddesine göre tebligatın asılarak yapılması, taşınmazının hac-

zedilip satılması, gıyapta davaların sonuçlanması İnsanları zor durumda bırakmaktadır.

MK'nın 2. maddesi evrensel nitelikte bir madde olduğundan resen gözetilmeli, Vatandaşa ulaşabilmenin yol, yöntem ve yasal düzenlemeleri yapılmalıdır. Örnek olarak Vatandaşlık numarası yoluyla, elektronik ortamda insanların bütün ev ve işyeri adreslerine ulaşılması sağlanarak, Apartman Yöneticileri, İşyeri, han, Kooperatif vs. işletenleri, Kamu Kurum ve Kuruluş Yetkilileri adresleri belirlenecek Kurum birimine bildirmesi yükümlülüğü verilmek suretiyle "*kayıtlı vatandaş*" sistemine ulaşmaya çalışılmalıdır.

Diğer yandan, Tebligat Tüzüğü'nün 55. maddesi, Yasa'nın 35. Maddesine uygun olarak düzenlenmeli, tebligatın divanhaneye asılması uygulamasına son verildiğinden, "*bir ay divanhanede asılı kalma*" kaldırılarak Yasa ile Tüzük birbirine uyumlu hale getirilmelidir.

3- T.C. İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan '*Adres Bildirme Yükümlülüğü*' Yasa Tasarısıyla;

Bütün vatandaşlara adres bildirme yükümlülüğü getiriliyor. Adres Bilgi Sistemi Yasa Taslağına göre, beyan yükümlülüklerini yerine getirmeyen kişilere 250 YTL para cezası öngörülüyor. Bunun tekrarı halinde ise ceza iki katından fazla olabilecek.

İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan taslağına göre, nüfus kütüklerinde kayıtlı kişilerin ikamet adresleri, "*Adres Bilgi Sistemi*"nde toplanacak. Bunun için Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından "*standart adres formatı*" oluşturulacak.

Taslağına göre, kişilere daimi ve geçici ikamet adreslerini bildirme yükümlülüğü getirilecek. Bildirim, adres beyan formuyla nüfus müdürlüklerine yapılacak. Küçüklerin ve kısıtlıların adresleri veli, vasi, kayyım, bunların bulunmaması halindeyse, çocuğun büyük ana, büyük baba veya ergin olan kardeşleri ya da çocuğu yanında bulunduranlar tarafından bildirilecek. Adres bildirimi, şahsen veya postayla yapılabilecek.

Adres beyanı ile yükümlü kişiler, ikamete ilişkin değişiklikleri yirmi gün içinde nüfus müdürlüklerine bildirmek zorunda olacaklar. Konut sahipleri, apartman ve site yöneticileri, resmi ve sivil lojman idareleri gibi sorumlular, sorumluluk alanlarındaki ikamete ilişkin değişiklikleri muhtarlarla işbirliği içinde takip etmekle yükümlü olacaklar.

Muhtarlar da, bu yasa uyarınca nüfus müdürlüklerince kendilerine iletilen adres bildirim listelerini incelemek, mahallindeki ikamet değişiklikleri ile karşılaştırmak ve varsa bildirilmemiş olan değişiklikleri her ayın son iş günü bağlı bulunulan ilçenin nüfus müdürlüğüne bildirmekle yükümlü olacaklar.

Yasa taslağına göre, beyan yükümlülüklerini yerine getirmeyen ergin kişiler 250 YTL para cezası ile cezalandırılacaklar. Bunun tekrerrürü halinde ise verilecek ceza iki katından az olamayacak.

Adres Bilgi Sistemi ile ilgili yasa taslağı yasallaştığında, özellikle Yargı, Devlet Kurum ve Kuruluşları ile mahalle muhtarlıkları, elektrik, su, doğalgaz ve telefon şirketlerinin.... aradıkları kişinin adresine ulaşmaları için birkaç saniye yeterli olacaktır.

Tasarımın Kanunlaşması aşamasında, Muhtar, Nüfus, Tapu, Telefon Şirketleri, Han ve Apartman Yöneticileri, İşveren temsilcilerinden.... adres bildirimini yükümlülüğü olanların, bu görevlerini yapmamaları halinde “*bir dönem muhtar olamamaları, Apartman ve han... Yöneticiliği yapamamaları, bir seçim dönemi uy kullanamamaları..*” gibi yaptırımların getirilerek Yasa'nın ciddi uygulanması sağlanmalıdır.

BÖLÜM- B

DAİRE PERSONELİNİN KUSUR ve EYLEMLERİNDEN DOLAYI, AMİRİN TAZMİNATA MAHKUM EDİLMESİ:

Yüce Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 2003/4573 Es. 10365 K. Sayı ve 22.09.2003 tarihli kararı şöyledir;

Özet: İcra Müdür Yardımcıları her ne kadar İcra Müdürü'nün gözetim ve denetiminde çalışırlarsa da sorumlulukları içindeki dosyalarla ilgili aldıkları kararlar nedeniyle İcra Müdürü ile birlikte sorumlu olurlar.

“... Davacı.... Bakanlığı vekili Av. N. Tarafından, davalılar F. Ve diğerleri aleyhine 06.06.2001 gününde verilen dilekçe ile rücu tazminat istenmesi üzerine Mahkemece yapılan yargılama sonunda, “ davanın kısmen kabulüne dair verilen 31.10.2002 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı F. Vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü.

1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerekçelerine, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan ve ayrıca davalı M. İle ilgili temyiz itirazları reddedilmelidir.

2- Davalı F.nin diğer davalı Ş ile ilgili temyiz itirazlarına gelince, dava icra müdürlüğünün hatalı işlemi nedeniyle ödenen tazminatın rücu tahsiline ilişkindir. Mahkemece sadece davalı F'nin sorumluluğuna karar verilerek diğer davalılar hakkındaki davanın reddine karar verilmiş ve karar davalı F. Tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, davalı F. İcra Müdürü davalı Ş. İse İcra Müdür Yardımcısı olarak aynı yerde görevlidirler. Davalıların görevli olduğu İcra Müdürlüğünde yapılan bir ilamsız icra takibine borçlu süresinde itiraz etmiş olduğundan takibin durmasına karar verilmesi gerekirken, işlemlerin devam ettirildiği görülmektedir. Söz konusu dosyada borçlunun iti-

raz dilekçesinden sonraki işlemlerle ilgili ilk kararı İcra Müdür Yardımcısı Ş. almış ve takibin durmasına karar vermesi gerekirken işlemleri sürdürmüştür. Böylece borçlunun adresinde haksız yere haciz yapılması nedeniyle davacı İİK'nın 5. maddesi uyarınca tazminat ödemek zorunda kalmıştır. İcra Müdür Yardımcıları her ne kadar İcra Müdürü'nün gözetim ve denetiminde çalışırlarsa da sorumlulukları içindeki dosyalarla ilgili aldıkları kararlar nedeniyle İcra Müdürü ile birlikte sorumlu olurlar.

Yerel Mahkeme'ce bu yön üzerinde durulmadan adı geçen davalı hakkında yazılı şekilde karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir. Temyiz olunan kararın (2) sayılı bentte açıklanan nedenle davalı Ş. Aleyhine Bozulmasına, davalının diğer temyiz itirazlarının ise (1) sayılı bentte gösterilen nedenlerle reddine ve peşin harcın istek halinde geri verilmesine 22.09.2003 gününde oybirliğiyle karar verildi...”

Yüce Mahkeme'nin saygıyla karşıladığımız bu kararına karşı görüşümüzü belirtme gereği doymuştur.

I- Bir dairede birden fazla çalışanın bulunması halinde, bir kamu görevlisinin yaptığı yanlış iş veya verdiği kararların Kanun'a muhalif olmasından, hadiseye uygun bulunmamasından veya işlemin geciktirilmesinden dolayı usulsüz işlem veya kararı veren görevli sorumlu olmalıdır.

Suç veya yanlış işlemin eylem ve fikir birliği içinde işlenmediğinin anlaşılması halinde Amirin sorumluluğu; suçun şahsiliği ilkesine bağlı olarak temsil yetkisinin bölüşümündeki ağırlık ve sınırlar dikkate alınarak, suçun ayrıntısını bilen ve oluşumunda rolü olan Müdür'e ait olabilir. Buna göre, temsil yetkisinin bölüşümüne ilişkin önceden belirlenen “iş bölümü cetveli” gözetilmeli, Daire personeline verilen görevler cümlesinde, bu görevini yaparken ve bağımsız olarak Yargı Denetiminde Müdür Yardımcısı kararını verirken bu kanuna aykırı ve işe uygun olmayan kararın ayrıntısını daire amiri bilmiyorsa, oluşumunda rolü yoksa, Daire Müdürüne sorumluluk yüklenmemesi gerekir.

II- Direktörün görevi, kamu adına yetkili olduğu dairenin sevk ve idaresinde Yasalar ışığında sağlamak, personelin yetki, görev, tahsil, eğitim, beceri.. kıstaslarını gözeterek işbölümü yapmaktan ibarettir. Verilen görev ve sorumluluğun Yasa ve işin özelliğine göre yapılmaması halinde, daire amirinin görevi Devlet Memurları Yasası'nın 125. maddesine göre disiplin amirleri yönetmeliğini uygulamak ve disiplin soruşturması yapmaktır.

Olayda, Müdür Yardımcısının eksik bıraktığı işlemde haberdar olan Müdür'ün ancak Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre işlem yapmamasından dolayı sorumluluğu olabilir.

III- Kamu İdaresinin yürütülmesinde, daire amirleri tek başına bütün hizmetleri yürütemeyeceğine göre, iş bölümü yaparak görev dağıtılmalıdır. Daire işleri kül halinde olmakla birlikte, kendisine tevdi edilen işleri her kamu görevlisinin Özel Yasa ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu ışığında yapması “Kamu Görevlisi” olmanın gereğidir.

a- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu 10. Md.sine göre; AMİR DURUMDA OLAN DEVLET MEMURLARININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI; (Değişik: 2670 - 12.5.1982) “...Devlet memurları amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurlarını yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli sorumludurlar.

Amir, maiyetindeki memurlara hakkaniyet ve eşitlik içinde davranır. Amirlik yetkisini kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslar içinde kullanılır.

Amir, maiyetindeki memurlara kanunlara aykırı emir veremez ve maiyetindeki memurdan hususî bir menfaat temin edecek bir talepte bulunamaz, hediyesini kabul edemez ve borç alamaz.,”

b- Madde 11'e göre; DEVLET MEMURLARININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI: - (Değişik: 2670 - 12.5.1982) “....Devlet memurları kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslara uymakla ve amirler tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumludurlar.

Devlet memuru amirinden aldığı emri, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, memur bu emri yapmağa mecburdur. Ancak emrin yerine getirilmesinden doğacak sorumluluk emri verene aittir.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.....”

c- Madde 12'ye göre; KİŞİSEL SORUMLULUK VE ZARAR; (Değişik: 2670 - 12.5.1982) “....Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmâl veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.....” hükümlerine amirdir.

Somut olayda, Daire Müdürü Yardımcısının yaptığı yanlış işlemden haberdar olması durumunda Disiplin Amirleri Yönetmeliği ve 657 Sayılı devlet Memurları Yasası'nın 125. Maddesine göre Disiplin işlemi yapması, iş ve kararından dolayı zarar gören tarafa karşı şahsen sorumluluğunun söz konusu olması lazımdır.

Başka bir deyişle Daire Müdürü'nün, personelinin zararından sorumlu tutulabilmeleri için, suçun ayrıntısını bilmesi, suçun oluşumunda rolünün somut, açık ve kesin olgularla belirgin olması, aktif bir eylemi sonucunda zararı önleyebilecek durumda olması gerekir.

Vaki itiraz üzerine ilamsız takibi durdurmayan ve itirazı fark etmeyecek haciz kararı veren Müdür Yardımcısı'nın işlemlerini daire amirinin

fark edebilmesi için dosyaları adım adım takip etmesi gerekir. Kaldı ki bağımsız karar verme yetkisi olan kamu görevlisi Müdür Yardımcısı'nın, verdiği kararın ve yaptığı işin Kanun'a aykırı ve işin özelliğine uygun olmaması halinde İİK 16. Maddesine. göre işleminin şikayet yoluyla Yargı'ya intikal etmesi ve Mahkeme kararıyla düzeltilmesi gerekir. Müdür, Yardımcının kararını bozamayacağına, işe almada ve eğitiminde özensiz davranışı söz konusu olmadığına göre, birlikte sorumlu olmaları da söz konusu olmamalıdır.

Yasa ve uygulamaya uygun olmayan personelin yaptığı iş ve verdiği kararlara haberdar olan daire amirleri, kasit, ihmal, savsaklama, suistimal veya yazılı emirlere uymamak suretiyle işlem yapıldığını anlar ve Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre gerekli incelemeyi yapmazsa, bu kusura dolaylı sorumluluğu söz konusu olabilir.

Aksi halde, asıl suç işleyen doğrudan sorumlu tutulmaz ise, kamu personeli disiplini, toplam kalite, verimlilik, mesleki eğitim ve öğrenme yolları kapanacaktır.

Diğer taraftan, İİK 62/son maddesinin emredici hükmü dairesinde, itiraz eden borçluya bedava ve pulsuz bir belge verilir. Uygulamada genellikle birden fazla nüsha şeklinde yazılan itiraz dilekçesi örneğine, "*aslı alındı*" yazılıp imzalanmak ve daire kaşesi vurularak borçlu yana teslim edilir veya bu emredici hükme göre borçlunun talepte bulunup belge aldığı varsayılır.

Dosya evrakları içinde itiraz dilekçesine ulaşmadığından yanlış haciz kararı verilmiş olsa bile, hacze gidilen borçlunun, itiraz ettiğine dair İİK.62/son md. göre dairede aldığı "*itiraz edilmiştir*" belgesini haciz uygulayan memura göstererek cebri icrayı durdurabilmesi olanağının da düşünülmesi gerekirdi.

ÜCRETİN ÖDENMESİ KANITLANMASI GÜNÜNDE ÖDENMEMESİ VE SONUÇLARI

Av. EZGİ YAVUZ

GİRİŞ

Ücret işçi için en temel hak, işveren için en temel borçtur. Türkiye'nin onayladığı *Uluslararası Çalışma Örgütü*'nün 95 sayılı sözleşmesi ücreti tanımlamış ve bu anlamda güvence altına almıştır.⁽¹⁾ İş Kanunu'nun 3. bölümünde ücret konusuna geniş bir yer verilmiştir. Böylece devlet, kanun yolu ile ücretin korunması konusunda emredici hukuk kuralları koyarak, işverenin bu temel borcuna işçi yararına geniş bir biçimde müdahale etmiştir. Bu müdahale, gene de yanların söz konusu koşullar içinde ücreti serbestçe belirlemelerine engel değildir. Ancak yanların serbest iradeleyle belirlenebilen ücret, İş Kanunu'nun 39. maddesinin öngördüğü asgari ücretin üstünde bir seviyede olmak koşuluyla geçerlidir. İş Kanunu'nun 26. maddesi, işçinin ücretinin en geç ayda bir ödenmesini hüküm altına almıştır

I- İŞVERENİN ÜCRET ÖDEME BORCU

İşverenin iş sözleşmesinden doğan ve işçinin iş görme borcunun karşılığında yer alan başlıca borcu ücret ödeme borcudur. Bu borç, işverenin asli borcudur. İşveren açısından yükümlülük, işçi açısından da istem (talep) hakkı doğurur. İşveren iş akdinde veya toplu iş sözleşmesinde kararlaştırılan ya da adete göre belirlenen ücreti ödemekle yükümlüdür. Ücret işveren açısından maliyet unsuru olarak önem arz ederken, işçi açısından tek geçim kaynağıdır. Ücret seviyesinin düşük olması ülkede sosyal barışı tehlikeye sokar, iş veriminin düşmesine, kalkınma hızının azalmasına neden olur. Ücret seviyesinin çok yükselmesi işsizliğe ve enflasyona neden olabilir. Görüldüğü üzere ücret sadece İş Hukuku'nun değil, iktisat ilmini ve sosyal politikayı da yakından ilgilendirmektedir. Bu ne-

(1) Ücret, yapılan veya yapılacak olan bir iş için veyahut görülen veya görülecek bir iş için yazılı veya sözlü iş akdi gereğince bir işveren tarafından bir işçiye her ne nam altında ve hangi hesaplama şekli ile olursa olsun ödenmesi gereken ve nakden değerlendirilmesi kabil olup karşılıklı anlaşma veya ulusal mevzuatla tespit edilen bedel veya kazançtır

denle ücrete yönelik düzenlemelerde ücreti korumaya yönelik emredici nitelikte hükümler getirilmiştir.⁽²⁾

II- İŞ KANUNU'NDAKİ ÜCRET TANIMI

4857 sayılı İş Kanunu'nun 32. maddesi ücreti tanımlamıştır. Buna göre, genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Yasanın getirdiği bu tanıma göre kural olarak ücret bir iş karşılığı olacak ve para olarak ödenecektir. Ancak bazı durumlarda, iş sözleşmesinin sosyal fonksiyonu dikkate alınarak bir iş karşılığı olmaksızın işçiye ücret ödeneceği kabul edilmiştir. Çalışmadığı halde işçinin ücrete hak kazanacağı durumlar kanunda düzenlenmiştir. Bu hallerin dışında işçiye çalışmadan ücret ödemesi söz konusu değildir.

a) 1475 sayılı İş Kanunu'nun 26. maddesinde yer alan "ücretin tanımı" başlıklı düzenlemede;

"Genel anlamda ücret, bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve nakden ödenen meblağı kapsar. İşçi ücreti Türk parası ile en geç ayda bir ödenir. Hizmet akitleri veya toplu iş sözleşmeleri ile ödeme süresi bir haftaya kadar indirilebilir

Bir işyerinde aynı nitelikte işlerde ve eşit verimle çalışan kadın ve erkek işçilere sadece cinsiyet ayrılığı sebebiyle farklı ücret verilemez. Toplu iş sözleşmelerine ve hizmet akitlerine buna aykırı hüküm konulamaz.

Hizmet akitlerinin sona ermesinde, işçinin ücreti ile sözleşme ve kanundan doğan para ve parayla ölçülmesi mümkün menfaatlerin tam olarak ödenmesi zorunludur.

(Ek fıkra: 12/04/1989 - 3528/1 md.) Meyhane ve benzeri eğlence yerleri ve perakende mal satan dükkan ve mağazalarda, buralarda çalışanlar hariç, ücret ödenmesi yapılamaz. " denilmektedir.

b) 4857 sayılı Yeni İş Kanunu'nun "Ücret ve Ücretin ödenmesi başlıklı 32. maddesinde;

"Genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır.

Ücret, kural olarak, Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan bir banka hesabına ödenir. Ücret yabancı para olarak kararlaştırılmış ise ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenebilir.

Emre muharrer senetle (bono ile), kuponla veya yurttan geçerli parayı temsil ettiği iddia olunan bir senetle veya diğer herhangi bir şekilde ücret ödemesi yapılamaz.

(2) İş Hukuku Prof.A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Senyen s.126

Ücret en geç ayda bir ödenir. İş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmeleri ile ödeme süresi bir haftaya kadar indirilebilir.

İş sözleşmelerinin sona ermesinde, işçinin ücreti ile sözleşme ve Kanundan doğan para ile ölçülmesi mümkün menfaatlerinin tam olarak ödenmesi zorunludur.

Meyhane ve benzeri eğlence yerleri ve perakende mal satan dükkan ve mağazalarda, buralarda çalışanlar hariç, ücret ödemesi yapılamaz.

Ücret alacaklarında zamanaşımı süresi beş yıldır.” denilmiştir.

c) İki maddenin karşılaştırılması:

1475 sayılı yasada "işçi ücreti Türk parası ile en geç ayda bir ödenir." ibaresi uygulamada ciddi sıkıntılara neden olmuştur. Bu sıkıntıları gidermeye yönelik Yargıtay verdiği kararlarla yasa maddesinin dar yorumunu aşmaya çalışmıştır. 4857 sayılı yasa, Yargıtay kararlarını dikkate alan bir düzenlemeye gitmiştir. Buna göre, ücretin Türk parası ile ödenmesi esaslı aynen korunmakla birlikte, yabancı para ile belirlenmesi ve ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenmesi olanağı getirilmiştir. Ayrıca, işyerinde veya işçinin özel olarak açılmış banka hesabına ücret ödenmesi olanağı da madde kapsamına alınmıştır.

Ücret ödemesinin hangi araçlarla ve nerelerde yapılamayacağı 4857 Sayılı Kanun'un 32. maddesiyle hüküm altına alınmıştır.

Eski Kanun'un 26. maddesinde yer alan cinsiyet ayrımı yapılarak farklı ücret verilmesi yasağı, Yeni Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen eşit davranma ilkesi kapsamına alınmıştır. Bunların dışındaki hükümler aynen korunmuştur.

III- ÜCRETİN ÖZELLİKLERİ

a) Bir iş karşılığı ödenmesi

Ücret kural olarak bir iş karşılığı ödenir. Yargıtay'a göre de, İş hukukunda ücret çalışma karşılığı olup, kural olarak çalışılmayan süre için ücret talep edilemez.⁽³⁾ Ancak bazı durumlarda, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak bir iş karşılığı olmaksızın, işçiye ücret ödenebileceği kabul edilmiştir. Örneğin, hafta tatili günlerinde (İş K. 46/3) Ulusal Bayram ve genel tatil günlerinde (İş K. m.42), ve yıllık izinlerinde (İş K. m.53) ve zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması halinde (İş K. 24/3,25/3) çalışmadığı halde işçinin ücreti ödenir.

b) İşveren ya da üçüncü kişilerce ödenmesi

Ücret kural olarak, işveren veya işveren vekili veya üçüncü kişiler tarafından işçiye ödenir. Otel, lokanta, eğlence yerleri ve benzeri yerlerden

(3) 9.HD. 15.10.2003,5096/17138

yüzde usulünün uygulandığı müesseselerde müşterilerden alınan yüzdelere toplanan paraları işveren işyerinde çalışan işçilere eksiksiz olarak ödemek zorundadır (İş K. m.51). İşveren bu şekilde müşterilerden aldığı yüzdelere ücret ödeme yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Üçüncü kişilerce yapılan bu tür ödemelerin, tek başına ücret kabul edileceği ve işveren tarafından bunun dışında bir ödeme yapılmayacağına kararlaştırılması da mümkündür. Yargıtay'ın bu konuda verdiği bir kararda, sine-mada bahşiş karşılığı programcı olarak çalışan işçinin aldığı bahşişlerin aylık toplamının asgari ücretin altında olması halinde, işverence farkın ödenmesi gerekeceğine karar vermiştir.⁽⁴⁾

c) İşçi ücretinin imtiyazlı alacak olması

İşverenin iflası halinde, işçilerin iş sözleşmesinden kaynaklanan ve iflasının açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ve iflas nedeni ile iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları, devlet alacakları ve rehinle temin edilen alacaklardan sonra birinci sırada yer alan alacaklardır. İşçilerin söz konusu bu alacakları tam olarak ödendikten sonra, arta kalan diğer alacaklılara ödeme yapılabilir.⁽⁵⁾

d) Ücrette Zamanaşımı

İşçi ücretlerinin zamanaşımı süresi beş yıldır. Zamanaşımı süresi BK'nın 128. maddesine göre, alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. İşçinin ücret alacağı ödeme tarihinde muaccel olacaktır.⁽⁶⁾ Bu nedenle iş sözleşmesinin devam ettiği sürece zamanaşımı işlemeye devam edecektir. İşçi, ücret alacağını geriye doğru beş yıl içinde isteyebilecektir.

IV- ÜCRET TÜRLERİ

İş yaşamına ilişkin mevzuatta ücretin hangi esaslara göre ödeneceği konusunda değişik sistemler ve yöntemler belirlenmiştir. Bu düzenlemeler endüstri devrimi sonrası ortaya çıkan ücret ödeme türlerini tanımlamış ve özelliklerini belirlemiştir.⁽⁷⁾ İşçi ücretlerinin miktarının hesaplanmasında kabul edilen değişik sistemlere göre, İş Kanununda zamana göre, akort ve götürü ve yüzde usulüne göre ücrete yer verilmiştir. Ayrıca ücret türlerini, dar anlamda ücret ve geniş anlamda ücret olarak da tanımlamak mümkündür.

(4) Y.HGK. 07.07.1971-E.9-126/K.444

(5) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.129

(6) Legal Hukuk Dergisi, Temmuz 2004

(7) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.122

a) Dar anlamda ücret

Dar anlamda ücret, İş Kanunu'nun 32. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanmıştır. Buna göre, genel anlamda ücret işçiye çalışması karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından nakden ödenen çıplak ücrettir. Bu maddenin birinci fıkrasında yer alan ücret tanımı yasanın esneklik temeliyle birlikte ele alındığında önem kazanmaktadır. İş karşılığında ödenmesi tanımı, çalışılan süreyle ilişkilendirilmesi dolayısıyla ücretlerin esnekleşmesi sonucunu doğurmaktadır. Çalışma sürelerinin kısaltılması bu tanımla birlikte ücretlerin de düşürülmesi sonucunu doğuracaktır. O nedenle ücret tanımına iş karşılığında ve işçinin ihtiyaçlarını karşılama-sı için ödenen tanımı önem kazanmaktadır.⁽⁸⁾

b) Geniş anlamda ücret

Geniş anlamda ücret, asıl ücretten ayrı olarak, işçiye ödenen fazla çalışma, hafta tatili, genel tatil, pirim, ikramiye gibi çıplak ücrete yapılan ilaveleri de kapsar. Yeni İş Kanunu'nun 32. maddesinin 5. fıkrası İş sözleşmesinin sona ermesinde, işçinin ücreti ile sözleşme ve kanundan doğan para ile ölçülmesi mümkün menfaatlerin tam olarak ödenmesi zorunludur düzenlemesini getirmiştir.

c) Zamana Göre Ücret

Ücretin çalışılan süreye göre örneğin, saat, gün, hafta, ay gibi zaman birimi esas alınarak belirlenmesidir. Uygulamada en çok rastlanılan ücret türü zamana göre ödenen ücrettir. Burada önemli olan, işin yapılması neticesinde belli bir ücretin ödenmesi olup, yapılan işin miktarı önemli değildir. Bunun anlamı, işçinin çalıştığı sürede hangi zaman diliminde ücret ödenmesi kararlaştırılmışsa işçi o sürenin dolması ile ücrete hak kazanır. İşçinin belirlenen zaman dilimi içinde iyi veya kötü çalışmış olması, verimli olup olmadığı burada önemli değildir. Verimsizlik, kalite ve miktarı gerçekleştirilememesi işçiyi sorumlu kılar, ancak iş sözleşmesi feshedilmediği sürece işçi ücret talep etme hakkını korur.⁽⁹⁾

Uygulamada en yaygın ücret ödeme şekli olan zamana göre ücret hesaplamasındaki kolaylık, üretimde yüksekliğin sağlanması, hammadde araç, gereçlerin ve makinelerin yıpranmaması nedenleri ile tercih edilmektedir.⁽¹⁰⁾

Ücretin ödeme zamanı ile zamana göre ücreti birbirinden ayırmak gerekir. Zamana göre ücrette dikkate alınan zaman, ücretin hesaplanmasında kullanılan birimdir. Oysa ücretin ödeneceği zamanda dikkate alınan zaman birimi ise ödeme dönemlerini belirlemektedir.⁽¹¹⁾

(8) <http://www.antimai.org/cy/bshisyasa.htm> MAİ ve küreselleşme karşıtı çalışma grubu

(9) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.123

(10) İş Hukuku Prof-A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Senyen s.134

(11) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.123

d) Akort Ücret

Üretilen mal ve hizmetin miktarı esas alınarak hesaplanmış ücrettir. Parça sayısı, büyüklük, ağırlık ve uzunluk gibi birimlere göre ücret hesaplanır.⁽¹²⁾ Örneğin, dokuma işyerinde çalışan işçinin çıkardığı her parça için bir miktar öngörüldüğünde, burada akort ücret söz konusudur.⁽¹³⁾ Bu sistemde işçinin ücreti üretime göre artar; üretimin düştüğü ölçüde de ücreti düşer. Toplu iş sözleşmelerine konulan hükümlerle işçi akort ücretle çalışmaya devam etmekte ancak, asgari bir saat ücreti garanti edilerek veya saat ücretiyle çalışan işçinin saat ücretine, önceden belirlenen normal sayının üstünde parça üretmesi halinde ilave prim verilerek, işçinin ücretinin asgari ücretin altına düşmesi önlenmektedir.⁽¹⁴⁾

Ücretin mahzurlarını önlemek amacıyla getirilen düzenlemeye göre ücretin parça başına veya iş tutarı üzerinden ödenmesi kararlaştırılıp da işveren tarafından işçiye yapabileceği sayı ve tutardan az iş verilmesi halinde, işveren aradaki ücret farkını zaman esasına göre ödeyerek işçinin eksik aldığı ücreti karşılamazsa işçi iş sözleşmesini haklı nedenle feshedebilir (İŞ K. m. 24/11).

e) Götürü Ücret

Akort ücretin bir şekli olan götürü ücret yapılan işin sonucuna göre belirlenir. Ücrete konu olacak iş, akort ücrette olduğu gibi belirlenmemektedir. Bu nedenle belirli bir miktarın hesaplanmadığı veya hesaplanmasının zor olduğu durumlarda götürü ücret gündeme gelmektedir. Götürü ücret, işin sonucuna göre hesaplanmakta ve genellikle sürekli olmayan işlerde uygulanmaktadır.

f) Yüzde Usulüne Göre Ücret

Otel, lokanta, eğlence yerleri ve benzeri yerlerde veya içki verilen, he-men yenilip içilmesi için çeşitli yiyecek maddelerinin satıldığı yerlerde yüzde usulüne göre ücret uygulanmaktadır (m. 51). Ancak, belirtilen yerlerde bu ücretin dışında zamana göre ücretin ödenmesi mümkündür.

Yüzde usulünün uygulandığı yerlerde müşterilerin hesap pusulalarına, işveren tarafından servis karşılığı veya başka isimlerde, "yüzde" eklenerek veya aynı şekillerde alınan paralarla, müşteri tarafından kendi isteği ile işverene bırakılan paraları işveren işyerinde çalışan bütün işçilerine eksiksiz olarak ödemek zorundadır (m. 51/1)..

İşveren müşteriler tarafından bırakılan paraların kendisi tarafından alındığını ve eksiksiz olarak işçilere dağıtıldığını belgelemekle yükümlüdür.

(12) İş Hukuku Prof.A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Senyen s.134

(13) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.124

(14) İş Hukuku Prof.A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Senyen s.135

Yüzde usulü dışında müşterilerce verilen bahşişler konusu yasada ayrıca düzenlenmemiştir. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, sinemada bahşiş karşılığı programcı olarak çalışan işçinin aldığı bahşişlerin aylık toplamı asgari ücretin altında olduğu takdirde işverence ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.⁽¹⁵⁾

V- ÜCRETİN ÖDENMESİ

o) Ücretin Ödenme Biçimi

aa) Nakden Ödeme

Sanayinin gelişmesiyle birlikte birçok ülkede, işçinin ücreti trampa denilen bir usulde önenmeye başlanmıştır. Bu usulde, işçinin ücreti, parayla değil, sadece malla ödenmekteydi. İşçi, işverenin kendi mağazasından veya belirteceği başka bir mağazadan ihtiyaç duyduğu malları işverenin belirlediği yüksek fiyatlar üzerinden satın almak zorunda kalıyordu. İşçinin, bu yoldan menfaatlerinin zarara uğratılmasını engellemek için, ücretin parayla (nakden) ödenmesi zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, ücret malla değil, sadece parayla ödenebilir.

Öte yandan, 3528 sayılı Kanunun 1. maddesiyle eklenen 1475 sayılı İş Kanununun 26/son fıkrasında da perakende mal satan dükkan ve mağazalarda ücret ödemelerini orada çalışanların dışındakilere yasaklayarak, para yerine ayın ile ödemeleri önlemeyi amaçlamıştır (İş K. m. 32VI). Bu durumda işveren, işçi ücretini Türk parası dışında bir ödeme aracıyla, örneğin ticari senetle veya konvertibil olmayan ulusal paralarla ödeyemez. Bunun tersini öngören sözleşme hükümleri geçersizdirler; bunların yerini; kanun hükümleri alır.⁽¹⁶⁾

Yasa açık bir hüküm getirerek, ücretin kural olarak Türk parası ile ödeneceği esasını kabul etmiştir. Ancak kararlaştırılmış olması halinde, ücretin yabancı para ile ödenmesi de mümkündür. Günün koşulları uygulamada yabancı para ile ücret ödenmesinin yolunu açınca, yasa koyucu bu gerçeği dikkate alarak yabancı parayı da ücret ödemesinde geçerli kılmıştır. Ancak yabancı para ile ödeme yapılması kararlaştırılmış olsa bile, ödeme günündeki rayiç esas alınarak gene Türk parası ile ödeme yapılabilecektir. Yasa burada kesin hüküm koymaktan kaçınmış, Türk parası ile ödenebilir diyerek, yabancı para ile ödeme yapılması yolunu tamamen kapamıştır. Bu durumda, asıl ücretin dışında kalan ödemelerle, ücret hesap pusulasında yer alan vergi, sigorta primi kesintilerin gene de yabancı paranın rayiç değeri dikkate alınarak hesaplanıp belirlenen Türk parasına göre kesilmesi gerekir.⁽¹⁷⁾

(15) Yarg.HGK 07.07.1971,E.9-126,K.444

(16) İş Kanunu Şerhi- Doç.Dr.Cevdet İlhan Günay s.1186

(17) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.114

bb) Ayın Olarak Ödeme

İşçinin asıl ücreti dışında kalan ücret eklerinin bir kısmının para yerine aynı olarak ödenmesi de mümkündür. Ücretin eki niteliğinde olan ve geniş anlamda ücret olarak nitelendirilen bu ücretler, bazen işin gereği olarak, bazen de sosyal amaçlarla işçinin motivasyonunu arttırmak için sağlanmaktadır.⁽¹⁸⁾ Genellikle toplu iş sözleşmelerinde kararlaştırılan bu menfaatlere örnek olarak, işçiye yapılan gıda, temizlik, giyim, konut, vasiya, aydınlatma, su ve ısıtma gibi değeri belirlenebilir sosyal yardımlar gösterilebilir.

Ücretin Korunması Hakkında 95 Sayılı ILO Sözleşmesi de, işveren tarafından yapılacak aynı ödemeleri belirli koşullara bağlamıştır.⁽¹⁹⁾ Öncelikle ücretin tamamının aynı olarak verilmesi kabul edilmemektedir. Sözleşmeye göre, çalışılan sanayi kolunun ye da işin niteliği gereği ücretin bir kısmının eşya olarak ödenmesinin adet olması veya işçinin bu yolda istekte bulunması halinde, aynı ödemeye yasa ile veya toplu iş sözleşmesi ya da hakem kararı ile olanak sağlanabilecektir. Bu şekilde verilecek eşyaların, işçinin ailesinin kullanabileceği niteliğe sahip ve ayrıca menfaatlerine uygun olması gerekmektedir. Türkiye'nin de onayladığı bu sözleşmenin gerekleri açıklandığı gibi yasa ile sağlanmıştır.

b) Ödeme Zamanı

Ücretin kural olarak işin yapılmasından sonra ödenmesi gerekir. Zira, her işin yapılmasının arkasından, ilişkinin karşılığının ödenmesi zorluklar doğurabilir. Bu bakımdan hizmet akdinde borçların «karşılıklı ve aynı anda ifası» esası uygulanmaz, ancak özel bir anlaşma veya gelenek var ise, ücret çalışılmadan da ödenebilir.⁽²⁰⁾

İş Kanunu'nun 32. maddesinin 4. fıkrası gereğince, ücret en geç ayda bir ödenir. Ancak, işverenin, işçi ücretlerini daha kısa aralıklarla ödemesine yasal bir engel yoktur. Nitekim yasakoyucu bu sürenin hizmet akitleri ve toplu iş sözleşmeleriyle bir haftaya kadar indirilebileceğini hüküm altına almıştır. İşveren işçi ücretlerini iş sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi ve yasa hükümlerine göre hesaplayıp tam ve zamanında ödemek zorundadır. Aksi halde işçi, iş sözleşmesini eksik ve zamanında ödenmeyen ücretleri nedeni ile haklı olarak feshedip işverenden kıdem tazminatı isteyebilir (İş K. m.24/2-e).

(18) *Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.116*

(19) *madde 4.1-İlgili sanayi veya işin mahiyeti dolayısıyla ücretin kısmen ayın olark ödenmesinin adet veya arzuya şayan olduğu sanayi veya işlerde, milli mevzuat, kolektif mukaveleler veya hakem kararları, bu ödeme şeklini müsaade edebilir.Ücretin ispirotolu içki veya zararlı maddelerle ödenmesine hiçbir surette müsaade edilmeyecektir.*

2-Ücretin kısmen ayın olarak ödenmesine müsaade edilmediği hallerde,

a) Aynı olarak verilen şeylerin gerek işçinin ve gerekse ailesinin şahsen kullanabilmesi ve onların menfaatine uygun bulunması ve

b)Aynı ödemelere takdir edilen kıymetin adil ve makul olması için gerekli tedbirler alınmış olacaktır.

(20) *Tunçomağ-Centel s.111*

c) Ödeme Yeri

İş Kanunu'nda işçi ücretlerinin ödeme yeri gösterilmemiştir. Ancak 3528 sayılı Yasayla 1475 sayılı İş Kanununun 26. maddesinin son fıkrasında ücretlerin ödenemeyeceği yerler gösterilmiştir. Bunlar, "*meyhane ve benzeri eğlence yerleri ve perakende mal satan dükkan ve mağazalar*"dır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 95 Sayılı Sözleşmesi'ne(m.13/2) uygun olan bu maddenin amacı işçinin ücretini, alışveriş arzusu uyandıran bu gibi yerlerde hemen harcamasını engellemektir.⁽²¹⁾ Bu maddenin yorumundan, işçi ücretlerinin işyerinde ödeneceği, bu mümkün olmazsa bankalar aracılığıyla veya uygun yerlerde ödeme yapılacağı kabul edilmelidir.

Ayrıca BK'nın 73. maddesine uygun olarak ödeme yeri sözleşmeyle kararlaştırılabilir. Genellikle işyerinde veya daha çok banka hesabına ödeme yöntemi kararlaştırılmaktadır.Yargıtay'a göre, bordrolarda işçinin imzası bulunmasa da, uygulamada ödemeler banka aracılığı ile yapıldığına göre, uyuşmazlık konusu olan ödemelerin bankaya yatırılıp yatırılmadığı araştırılmalıdır.⁽²²⁾

d) Ücretin Ödeneceği Kişi

Ücretin alacaklısı işçidir ve ilke olarak ödemenin ona yapılması gerekir. MK'nın 283. maddesine göre, küçüğün kazancı yanlarında yaşadıkça ana ve babasına ait olduğundan, küçükler veya mahcurların ücretleri veli veya vasiye ödenir. Zira, çalışma izni ödemeyi kabul yetkisini de kapsamaktadır. Bu bakımdan işveren, işçisinin ücretini işçiye veya temsilcisine ödemekle borçtan kurtulur. İşçi vekil tayin etmedikçe işveren onun ücretini kocaya, çocuğa veya kardeşe de ödemiş olsa; onlar, bu parayı işçiye vermiş olmadıkça, işverenin ücret ödeme borcu sona ermez. İşçinin ölümü durumundaysa, mirasçılara ödenecektir. İşçi geçimini genellikle ücretle sağladığından, ücret alacağının tümünü bir başkasına devredemez ve yine işçinin bir borcu için ücretine tümünden haciz konulamaz. Ücretin devri ve haciz kural olarak aylık ücretin sadece 1/4 ü üzerinde gerçekleşebilir. Fakat aile üyelerine karşı nafaka borcu varsa, yargıç kararıyla 1/4 lük sınır aşılabılır.(İŞK.35)

e) Ücretin saklı kısmı

İş Kanunu'na göre borcunu ödeyemediği için icra takibi yolu ile ücreti haczedilmek istenen işçilerin, aylık ücretlerinin dörtte birinden fazlası haczedilmez. Ancak aile bireyleri bakımından işçinin ücreti aynı kapsamda korunmamaktadır. İşçilerin bakmakla sorumlu oldukları aile üyeleri için hakim tarafından takdir edilecek miktar, işçinin ücretinin dörtte birinden de fazla olabilecektir.

(21) *Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.118*

(22) *İş Hukuku Prof.A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Senyen s.130*

f) Ücret Garanti Fonu

Avrupa Birliği'nin 1980 tarih ve 36 numaralı İşverenin Ödeme Güçlüğüne Düşmesi Hallerinde Bir Fon veya Benzeri Bir Kurum Oluşturulmasını Öngören Yönergesi, doğrultusunda 4857 sayılı Kanun'un 33. maddesinde, işçilerin iş ilişkilerinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacı ile bir ücret Garanti Fonu oluşturulacağı öngörülmüştür.⁽²³⁾ Böylece işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü bu gibi hallerde İcra ve İflas Kanunu'nda öngörülen hükümlere başvurulması sonucu eskiden varolan işçinin ücret alamaması riski kısmen ortadan kalkmış olacaktır.

g) Ücrette İndirim Yapılamaması

İşçi ücretinin korunmasına yönelik İş Kanunu'nun 62.maddesinde önemli bir düzenleme yer almaktadır. Bu maddeye göre, işin türü ne olursa olsun, uygulanmakta olan çalışma sürelerinin yasa yolu ile daha aşağı sınırlara indirilmesi, işçi ücretlerinde bir indirim yapılmasına yol açmaz. Aynı şekilde işverene düşen yasal bir yükümlülüğün yerine getirilmesi veya İş Kanunu hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi ücretlerinde her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapılamaz.Yasa koyucu bu yoldan bir kere kararlaştırılmış olan ücretin yeni bir yasa düzenlemesi nedeni ile veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün yerine getirilmesi sonucunda indirilmesini engellemiştir.⁽²⁴⁾ Görüldüğü üzere kanun hükmünde , işçi ücretlerinde her ne şekilde olursa olsun bir eksiltmeye gidilemeyeceği ifade edilmiş ancak çalışma sürelerinin indirilmesine ilişkin bir düzenleme getirilmemiştir.Burada amaç kararlaştırılmış olan bir ücretin, çalışma sürelerinde yasal olarak indirim gidilmesi, işverenin yasal bir yükümlülüğü yerine getirmesi, kanun hükümlerinin uygulanması nedenlerine dayanılarak indirilmesinin engellenmesidir.Yoksa tarafların anlaşması ile çalışma koşullarında değişikliğe gidilmesi neticesinde ücretin indirilmesi mümkündür. Yargıtay'a göre de “.. bu hüküm işverenin tek taraflı olarak ücrette indirim yapmayacağı” yasağı ile ilgilidir. Taraflar anlaşarak her zaman ücrette indirim yapabilirler.⁽²⁵⁾

(23) İşverenin ödeme aczine düşmesi

MADDE 33. - İşverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması veya iflasi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur.

Ücret Garanti Fonu, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biridir. Ücret Garanti Fonunun oluşumu ve uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir

(24) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.131

(25) Yarg. 9.HD 21.03.2002-E.19469-K4655

h) Ücret Kesme Cezası

İş Kanunu'nun 38. maddesi, işverenin toplu iş sözleşmesi veya iş sözleşmelerinde gösterilmiş olan nedenler dışına işçiye ücret kesme cezası veremeyeceğini düzenlemiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, işçi ücretlerinden ceza olarak yapılacak kesintilerin işçiye derhal nedenleri ile bildirilmesi gerektiği, işçi ücretlerinden bu yolda yapılan kesintilerin bir ayda iki gündelikten veya parça başına yahut iş miktarına göre verilen ücretlerde işçinin iki günlük kazancından fazla olamayacağı kuralına yer verilmiştir.

VI- ÜCRETİN MİKTARI VE ÖDENDİĞİNİN KANITI

1- GENEL OLARAK

Ücret ödemek işverenin borcu olduğundan, bir uyuşmazlık halinde bunun ödendiğinin kanıtlanması işverene aittir. İşçi, ücretinin ödenmediğini iddia ettiğinde; işverenin emrinde çalıştığını ve hizmet sözleşmesine göre kararlaştırılmış ücretinin ne olduğunu kanıtlaması gerekir. Bunun ispatı halinde hak edilen ücretin ödendiğinin ispat yükümlülüğü işverene düşer. Bu konuda her türlü yasal delilden yararlanabilir. Uygulamada, genellikle işçinin imzasını taşıyan ücret bordroları kullanılmaktadır. Yargıtay'a göre de, iş hukukunda ücretin ödendiğinin ispat külfeti işverene düşer. İşveren bordro ya da yazılı bir belge ile ispat etmek zorundadır.⁽²⁶⁾ Ancak, ödeme banka aracılığıyla yapıldığında bu ödeme bankadan sorulmak suretiyle ispatlanabilir. Özellikle elektronik kart ile ödemelerde işveren işçinin ücretlerini bankaya işçi hesabına yatırdığını ispat ile borçtan kurtulur. İşveren ücret ödemelerini sadece yazılı delil ile ispatlayabilir. Tanık sözlerine değer verilmez. Ancak, İşveren İşçiye yemin teklif ederek bordrolarla ispatlayamadığı ödemeleri yaptığını kanıtlayabilir.⁽²⁷⁾ Bununla birlikte, işveren borcunu yerine getirmiş olduğunu yazılı bir belge ile ispat ederse bu durumda ücretin ödenmediğinin ispat külfeti işçiye düşer.⁽²⁸⁾

2- ÜCRETİN MİKTARININ KANITI

İşverenlerin bir kısmı kayıt dışı ücret ödemeleri yapmaktadırlar. Böyle ödenen ücretin ispatı zor olmaktadır. Ülkemizde ücret ödenmesi uygulamasında bazı işverenler işçilerine, piyasa şartlarına göre oluşan bir ücret ödedikleri halde, sosyal sigorta primini ve vergisini asgari ücrete göre hesaplayıp yatırmakta böylece asgari ücret dışındaki bir miktar kayıt dışı olarak açıktan ödenmektedir. İşçi ücretini tam olarak ödeyen işveren, daha çok sözleşmesinin sona ermesine bağlı haklardan olan ihbar ve kıdem tazminatlarını da asgari ücret üzerinden hesaplayıp ödemek istemektedirler.⁽²⁹⁾

(26) Yarg. 9.HD. 29.12.1995, E. 34994, K.36853, Çimento İşveren, Mart 1996, 29

(27) 9H.D. 03.12.2001, 19675/18851

(28) İş Kanunu Şerhi- Doç. Dr. Cevdet İlhan Günay s.1190

(29) Centel, Tankut İş Hukukunda Ücret İstanbul 1986s.384,387

Yargıtay ücret bordrolarının her zaman gerçeği yansıtmadığı görüldüğünden hareketle işyerinin niteliği, yapılan iş, işçinin işyerindeki kıdemi ve kalifiye eleman olması gibi, niteliklerin birlikte değerlendirilmesiyle işçinin asgari ücretle çalıştığı kabulünün hayatin olağan akışına ve gerçeklerine aykırı düştüğünü kabul etmektedir.⁽³⁰⁾

Kayıt dışı ödemeleri, işçi ücret bordrolarına koyduğu ihtirazi kayıtlarla ve tanık sözleri ile ispatlayabilir.⁽³¹⁾ İmzalı ücret bordroları karşısında tanık beyanlarına ancak, yukarıda belirttiğimiz Yargıtay kararlarındaki esaslar karşısında değer verilebilir. Yazılı delile karşı tanık beyanları geçerli sayılmaktadır. Kanuna karşı hile durumunun tespiti halinde tanık beyanlarına değer verilecektir. Bu durumda meslek odalarından işçinin vasfı ve kıdem belirtilerek dönem dönem ücretlerinin bildirilmesinin istenilmesi gerekir. Böylece gerçek ücret belirlenir.⁽³²⁾

3- MAKBUZ

İşverenin ifayı ispat etmek için dayandığı en güçlü delil makbuzdur. Makbuz, borçlanılmış edimin işçi tarafından alındığını gösteren ve imzasını taşıyan belgedir.⁽³³⁾ Bu belgede ödenen ücret miktarı işverenin adı ve tarih de bulunmalıdır (BK. m. 87). Dönemli bir edim olan borçlarda Borçlar Kanunu'nun 88. maddesine göre ihtirazi kayıt dermeyan edilmeksizin makbuz imzalanarak verilmişse daha önce muaccel olmuş alacakların ödenmiş olduğu kabul edilir. Gerçekten, faiz, kira bedeli gibi olan borçlar için bu durum geçerli olsa da işçinin korunmasını hedefleyen iş hukuku işçinin işveren karşısında zayıf olması nedeniyle ücret alacağı için, önceki alacakları için ihtirazi kayıt ileri sürmese de önceki dönem ücret alacağının ödendiği kabul edilemez. Prof. Dr. Kenan Tunçomağ bu konuda farklı düşünmektedir.⁽³⁴⁾ Ücret bordrosu düzenlenmemesi halinde işçiye makbuzla ödeme yapılacaktır. Ücret alacağının son dönemine ait alanının işçi tarafından ihtirazi kayıtsız olarak alınması önceki, kısmın ödenmiş olduğunu göstermeyeceğinden *kanıt yükümü* işçiye değil işverene aittir.⁽³⁵⁾

(30) Yrg.9H.D. 16.10.2002, 2002/5159-19256, Yrg 9H.D. 4.5.1993, 1993/559-7492

(31) Yrg.9H.D. 31.10.2002, 2002/5430-20308

(32) Yrg.9.H.D.8.10.2002, 2002/6845-18527

(33) Tunçomağ, İş Hukuku'nun esasları s.127

(34) Tunçomağ, İş Hukuku'nun esasları s.127 İşte ücret alacağı da bu dönemli edim kavramı içinde yer alır, kanısındayım. Bu nedenle, işçi belli bir ayın ücretini aldığına dair bir makbuz vermiş ve bu makbuzda ödenmemiş ücret alacaklarını saklı tutmamışsa, daha önceki alacaklarını da almış sayılır. İşçi, eğer daha önceki ücret alacaklarını almadığı iddiasında ise, bunu ispat zorundadır. Eğer, işçi makbuzda daha önceki ücret alacaklarını saklı tuttuğunu yazmışsa, o zaman bunların ödendiğini ispat yükü işverene ait olur.

(35) Yrg.HGK.13.3.1971,E; 1970/9-615-163

4- YÜZDELERİN ÖDENMESİNİN KANITI

Yüzdelerin ödenmesine ilişkin 1475 sayılı İş Kanunu'nun 47. maddesi Yeni İş Kanunu'nun 51. maddesinde "Otel" lokanta, eğlence yerleri ve benzeri yerlerde içki verilen ve hemen orada yenilip içilmesi için çeşitli yiyecek satan yerlerden "yüzde" usulünün uygulandığı müesseselerde işveren tarafından servis karşılığı veya başka isimlerle müşterilerin hesap pusulalarına "yüzde" eklenerek veya ayrı şekillerde alınan paralarla kendi isteği ile müşteri tarafından işverene bırakılan yahut da onun kontrolü altında bir araya toplanan paraları işveren işyerinde çalışan tüm işçilere eksiksiz olarak ödemek zorundadır. İşveren veya işveren vekili yukarıdaki fıkrada sözü edilen paraların kendisi tarafından alındığında eksiksiz olarak işçilere dağıtıldığını belgelendirmekle yükümlüdür.

Yeni İş Kanununda yüzdelerin belgelenmesine ilişkin 1475 sayılı Kanununun 48. madde metninden, bürokratik ve bugün için anlamını yitirmiş olan bir, iki, üç, dört, beş ve yedinci fıkraları çıkarılmıştır. Maddenin altıncı "fıkrası asıl madde metni haline getirilmiş ve yüzde usulünün uygulandığı işyerlerinde, işverene bir yükümlülük getirilerek " her hesap, pusulasının genel toplamına ilişkin müşterilerden alınan paraları gösteren bir belgeyi temsilcisine, yoksa işçilerin kendi aralarından seçtikleri bir temsilciye ödenme zorunluluğu getirilmesine ilişkin 52. maddede "Yüzde usulünün uygulandığı işyerlerinde işveren, her hesap pusulasının genel toplamını gösteren bir belgeyi işçi temsilcisine, yoksa işçilerin kendi aralarından seçecekleri bir temsilciye vermekle yükümlüdür. Bu belgelerin şekli ve uygulama usulleri iş sözleşmelerinde veya toplu iş sözleşmelerinde gösterilir." denilmiştir.

5- İBRANAMELER

Hizmet ilişkisinin sona ermesi halinde, her iki tarafın da karşılıklı istemlerini düzenlemekte ve böylece hukuki ilişkilerini kesin olarak çözmekte yararları vardır. Bu nedenle, işten ayrılırken işçiye sadece ücret alacaklarını aldığına değil, fakat aynı zamanda işverene karşı hiçbir alacağı kalmadığına dair, bir yazı imzalatılmasının bir gereksinmeyi karşıladığı açıktır; bu itibarla böyle bir yazının, kural olarak, ne ahlaka ve ne de sosyal ihtiyaçlara karşı olduğu söylenebilir.⁽³⁶⁾

İşveren hizmet akdi sona eren işçisine çalıştığı sırada ödeyemediği alacakları ödeyerek veya yapmış bulunduğu ödemelerden dolayı borcu bulunmadığını belirten belgeyi imzalatmak suretiyle borçlu olmadığını ispatlayabilir. Yargıtay bu belgelerin geçerliliği ve ispat değeri konusunda vermiş olduğu kararlarla uygulamaya yön vermiştir. İbraname uygulaması, İş Hukuku'muz bakımından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Ancak, bu sorunun çözümü konusunda, İş Kanunu'nda ve Borçlar Kanunu'nda, düzenleme bulunmamaktadır. İsviçre Borçlar Kanunu'nun 115. maddesi

(36) Tunçoğlu, İş Hukuku'nun esasları s.128

esas alınarak "alacaklının alacak hakkından vazgeçmesini ve bu suretle borçlunun borçtan kurtulmasını kapsayan akde" ibra denileceği belirtilmiştir.

İbranamenin geçerli olabilmesi, öncelikle kendi içinde çelişkili olmamasına bağlıdır. Örneğin, olmadığı belirtilen alacağın ödendiği yolunda ibare taşıyan ibraname çelişkiden dolayı geçersizdir.⁽³⁷⁾ Ayrıca, uygulamada rastlandığı gibi, ibranamede işçinin sözleşmeyi feshettiğini ancak kıdem ve ihbar tazminatlarını aldığı belirtilen belgeler çelişkiden dolayı geçersizdir.

İşçi ibranameyi yanılma, zorlama veya aldatma sonucu imzaladığını, ispatlamak suretiyle iptal ettirebilir. Gerçekten de, işçinin böyle bir belgeyi işinden olmak kaygısı ile önceden baskı altında vermesi mümkün olabilecektir. Ancak, ikrahın ispatı bunu iddia eden işçiye ait olacaktır.

a) Maddi ve Manevi Tazminat Alacağı Dışında Kalan Alacaklar Bakımından Miktar İçeren İbranameler

Yargıtay, ibranamenin miktar içerip içermemesine göre bir ayırma giderek, ibranameleri vasıflandırmaktadır. Buna göre, maddi ve manevi tazminat alacağı dışında kalan alacaklar bakımından miktar içeren ibranameyi, üzerinde yazılı olan miktarın ödendiğini gösteren bir makbuz olarak değerlendirmektedir. Yargıtay'a göre, bu durumda işçinin hak ettiği alacak kalemleri saptanmalı ve ibraname ile bunlar arasında fark oranında hüküm tesis olunmalıdır.⁽³⁸⁾

Uygulamada, işverenlerce düzenlenen ibranamelerde işçinin dava hakkından feragat ettiği biçiminde ifadeler de yer alabilmektedir. Bu gibi ifadelerin ne şekilde yorumlanacağı farklı yargı kararlarına konu olmuştur.⁽³⁹⁾ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 16.4.1997 tarihli kararında, ibranamede dava hakkından vazgeçtiğini açık ve kesin bir şekilde beyan eden davacı işçinin, bu belgenin makbuz niteliğinde olduğunu iddia etmesinin mümkün olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.⁽⁴⁰⁾ Bununla birlikte, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 30.06.2004 tarihli kararında, işçinin dava hakkından feragatine ilişkin ibarelerin bağlayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla, Yargıtay'ın bu gibi ifadeleri artık bağlayıcı saymadığını söylemek mümkündür.

b) Maddi ve Manevi Tazminat Alacakları Bakımından Miktar İçeren İbranameler

Yargıtay, iş kazalarına ilişkin tazminat davalarında, zarar ile yapılan ödeme arasında açık oransızlık bulunması durumunda, ibranameyi üzerinde yazılı miktar ile sınırlı makbuz olarak nitelendirmektedir. Böyle bir

(37) İş Kanunu Şerhi- Doç.Dr.Cevdet İlhan Günay s..1191

(38) Yrg.9 HD 13.05.2005,2004/13375 2005/4441

(39) Özdemir, Yrd .Doç. Dr. Erdem, Yargıtay Kararları ışığında İş Hukukunda İbraname uygulamaları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2006, s.15

(40) YHGK. 16.04.1997, 1997/9-86, 1998/339

oransızlığın söz konusu olmaması halinde ödemeyi ibra niteliğinde görmekte ve işçinin gerçek zararı ile ibranamede yazılı miktar arasındaki farkı talep edemeyeceğini kabul etmektedir.⁽⁴¹⁾ Manevi tazminat alacağı bakımından ise, açık oransızlık ilkesi uygulanmayıp, üzerinde yazılı miktar ne olursa olsun, ibranameyi. geçerli saymaktadır.

c) Maddi ve Manevi Tazminat Alacakları Dışındaki Miktar İçermeyen İbranameler

Yargıtay, miktar içeren ibranameleri, üzerinde yazılı miktarla sınırlı bir makbuz niteliğinde kabul ederek, bunları işçinin alacak hakkını ortadan kaldıran düzenlemeler olarak görmektedir. Ancak, Yargıtay'a göre, ibranamenin işçinin alacak hakkını ortadan kaldırması için kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık olması gerekir.⁽⁴²⁾ Ayrıca, Yargıtay'ın bu ibranamelerin geçerliliğini sadece ibranamede sayılan alacak kalemleri bakımından kabul ettiği görülmektedir. Buna göre, ibranamede yer alan kalemler bakımından işçinin alacağını aldığı kabul edilecek, yer almayanlar için diğer deliller dikkate alınarak değerlendirmeye gidilecektir.⁽⁴³⁾ Uygulamada, alacak kalemleri ismen zikredilmeksizin "hiçbir alacağım kalmamıştır" gibi bir belge düzenlenmesi söz konusu olabilmektedir.⁽⁴⁴⁾ Yargıtay, bu gibi çok genel bir ifade taşıyan ibranameleri geçersiz kabul etmektedir.

d) Maddi Ve Manevi Tazminat Alacakları Bakımından Miktar İçermeyen İbranameler

Yargıtay'ın iş kazası sonrasında düzenlenen ibranamelerle ilgili kararları incelendiğinde, miktar içermeyen ibranameleri geçersiz saymak yolunda bir eğilim içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.⁽⁴⁵⁾ Yargıtay, bu şekilde miktar içermeyen ibranamelere hiçbir geçerlilik tanımamıştır.⁽⁴⁶⁾

6- ÜCRET HESAP PUSULASI VE ÜCRET HESAP DEFTERLERİ

Ücretin bir bankada açılan özel bir hesaba veya işyerinde ödenmesi yöntemlerinden hangisi belirlenirse belirlensin, ücret ödemelerinin yapıl-

(41) Özdemir, YRD Doç Dr. Erdem, Yargıtay Kararları Işığında İş Hukukunda İbraname Uygulamaları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2006, s.18

(42) Yrg. 9 HD, 26.02.2001, 19872/3451

(43) davacı iş akdinin feshinden sonra verdiği ibranamede ikramiye, fazla mesai ücreti ile diğer işçili' alacaklarını tek tek zikrederek tamamen aldığını ifade etmiştir. Bu durumda sözü edilen ibranameye itibar edilerek burada sözü geçen alacaklarla ilgili isteklerin reddine karar vermek gerekirken kabulü doğru değildir. (Y.9 HD. 4.2001, 4006/7055, YKD, C.29, Mayıs, 2003, 710).H.O..4.200, 400617055, ykd, C. 29, Mayıs 2003, 710) /.

(44) Özdemir, Yrd.Doç.Dr.Erdem, Yargıtay Kararları Işığında İş Hukukunda İbraname uygulamaları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2006, s.32

(45) Özdemir, Yrd. Doç. Dr. Erdem, Yargıtay Kararları Işığında İş Hukukunda İbraname Uygulamaları, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 2006, s.33

(46)İşçiyeye yapılan ödemeyi belli etmeyen sözleşmenin işvereni borcundan kurtaran ibraname olarak nitelendirmeye olanak olmadığı açık seçiktir. Somut olayda, ibraname olarak değerlendirilen belge, yukarıda açıklanan nitelikte olduğundan, giderek işçiyeye yapılan miktar açıkça gösterilmediğinden, ibraname olarak kabulüne olanak bulunmamaktadır.(17.03.1998, E.1998/1519 K.1998/1870)

dığını belgelemek, ileride çıkabilecek uyuşmazlıklarda delil olarak kullanabilmek için işverene, işçiye İş K.m 37 gereği bir ücret hesap pusulası vermek zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, bu pusulanın imzalı ve işverinin özel işaretini taşıması gerekir. Yasa bununla da yetinmemiş, işçinin asıl ücretini ve bu ücrete eklenen ücret ekleri ile tüm kesintileri ayrıntıları ile görmesini sağlamak için ayrıntılı döküm içeren bir pusula verilmesini zorunlu kılmıştır. Böylelikle işçi, ücreti hakkında kesin bir bilgiye sahip olacak ve eksik veya yanlış yapılan bir ücret ödemesine itiraz etme olanağına sahip olabilecektir. Ayrıca işveren bakımından da yaptığı ücret ödemelerini, ücret ekleri ile kesintilerini kanıtlama kolaylığı doğacaktır.⁽⁴⁷⁾

VII- ÜCRETİN GÜNÜNDE ÖDENMEMESİ

Ücret, işçinin yapmış olduğu işin karşılığı olduğu gibi, genellikle tek geçim kaynağıdır. Bu nedenle ücret yaşamsal bir öneme sahiptir. İş Hukukunun işçiyi koruma ilkesi gereğince işçinin tek geçim kaynağı olan ücretini zamanında ve eksiksiz alması gerekir. Ancak, işverenin bazen zorunlu nedenlerle bazen de kasten işçi ücretlerini geç ödedikleri veya hiç ödemedikleri görülmektedir. İşverenin, işçinin ücretini zamanında ödemediği veya ödeyemediği durumlarda işçinin haklarına ilişkin olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nun 34. maddesinde⁽⁴⁸⁾ önemli bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, ücreti ödeme gününden itibaren 20 gün içinde, mücbir neden⁽⁴⁹⁾ dışında ödenmeyen işçi, iş görme borcunu yerine getirmekten kaçınabilir. 20 günlük süre, iyi niyetli işverenin, sürekli bir iş ilişkisi içinde geçici olarak ödeme zorluğu içinde olabileceği düşünülerek getirilmiş ve işçilerin en kısa bir gecikmede hemen işi bırakmaları olasılığı ve bu yoldan ortaya çıkabilecek olumsuzluklar önlenmeye çalışılmıştır. Bu süre geçtikten sonra işçinin çalışmaya zorlanmasının ise Anayasa ile güvence altına alınan angarya yasağına aykırılık oluşturacağı düşünülmüştür.⁽⁵⁰⁾

VIII- ÜCRETİN GÜNÜNDE ÖDENMEMESİ SONUÇLARI

a) İŞÇİNİN İŞ GÖRMEKTEN KAÇINMASI VE İŞVERENİN ÜCRET ÖDEME BORCUNDAN KURTULMASI

Ücret ödeme gününden itibaren yirmi gün içinde mücbir bir neden olmadığı halde, işveren işçiye ücret ödemez ise, işçi iş görmekten kaçın-

(47) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.117

(48) madde 34:Ücreti ödeme gününden itibaren yirmi gün içinde mücbir neden dışında ödenmeyen işçi, iş görme borcunu yerine getirmekten kaçınabilir. Bu nedenle, kişisel kararlarına dayanarak iş görme borcunu yerine getirmemeleri sayısal olarak toplu bir nitelik kazansa dahi grev olarak nitelendirilemez. Gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanır. Bu işçilerin bu nedenle iş akitleri çalışmadıkları için feshedilemez ve yerine yeni işçi alınamaz, bu işler başkalarına yaptırılmaz.

(49) Mücbir neden önceden görülmesi mümkün olmayan, önlenmeyen, kusurdan uzak, dışarıdan gelen bir olaydır. Ekonomik kriz teknik anlamda mücbir neden değildir. Eyrenci, Ö. 4857 sayılı İş Yasası'nda Ücret ve İşin Düzenlenmesi ile ilgili Yeni Düzenlemeler s.154

(50) madde 34.GEREKÇE

ma hakkına sahip olacaktır. İşçilerin yirmi gün ücretlerinin ödenmemesi üzerine iş görme edimini yerine getirmekten kaçınmaları karşısında işveren de çalışmayan günler için "ücret ödeme borcundan kurtulmuş" olacaktır. Yargıtay'a göre de, bu süre içinde ücret ödemesi uygulaması yapılacağı yasa tasarısında düzenlendiği halde TBMM'deki görüşmeler sırasında bu düzenleme yasa metninden çıkarılmış ve bu suretle yasama organı boşa geçen bu sürede ücret istenemeyeceğine dair iradesini açık olarak ortaya koymuştur.⁽⁵¹⁾ Aksî düşünce ile, çalışılmayan süre için de işverene ücret ödeme yükümlülüğünün kabulü; işçinin çalışmaktan kaçınmasının özendirilmesi, işverenin ise, ekonomik çöküntüye girmesi şeklinde, kısır döngüye girilmesine yol açar.⁽⁵²⁾ Ancak, başka bir görüş ise işverenin temerrüdüne ilişkin B.K'nun m.90 ve m.325 hükümlerinden hareketle işçinin çalışmadığı sürede, işverenin ücret ödeme borcunun devam edeceği yönündedir.⁽⁵³⁾ Bu görüşe göre, işçinin iş görmekten kaçınma hakkını kullanması nedeniyle ücrete hak kazanmayacağı sonucunu çıkarmak, işçinin bu hakkını yani hukuken hakkı olan bir girişiminin cezalandırılması anlamına gelmektedir.⁽⁵⁴⁾

b) İŞ GÖRME BORCUNDAN KAÇINMANIN GREV OLARAK NİTELENDİRİLEMESİ

İş Kanunu'nun madde 34'le getirdiği yeni düzenlemeden önce, işçinin iş görmekten kaçınma hakkı ödemezlik definin düzenlendiği B.K. m. 81'e dayandırılmaktaydı. Bu hükme göre, karşılıklı edimler içeren sözleşmelerde bir taraf kendi edimini yerine getirmediği diğer taraftan edimini yerine getirmesini isteyemez. Ücret alamayan işçilerin, bu hükme dayanarak bireysel olarak iş yapmaktan kaçınma hakkı olmasına karşın, bu hakkı, bir çok işçinin aynı durumda olmaları nedeni ile topluca kullanmaları tartışmalar yol açmıştı. Yargıtay, ücret alamayan işçilerin topluca işi bırakmalarını önce yasadışı grev⁽⁵⁵⁾ olarak değerlendirmiş, daha sonra bu kararını değiştirerek olayı işçilerin sadakat borcuna aykırı davranışı olarak nitelendirmiş ve buna dayanarak iş sözleşmesinin işverence haklı nedenle feshedilebileceğini kabul etmiştir.⁽⁵⁶⁾ İş Kanunu'nun getirdiği yeni düzenlemeyle, bu tartışmalar anlamını yitirmiştir. Çünkü madde açıkça, işçilerin kişisel kararlarına dayanarak iş görme borcunu yerine getirmemeleri sayısal olarak toplu bir nitelik kazansa dahi grev olarak nitelendirilemeyeceğini öngörmüştür. Maddenin bu düzenlemesi, 2822 sayılı Kanunun 25. maddesindeki grev tanımıyla bağdaşmaktadır. Buna göre, işçilerin topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçü-

(51) Y.9 H.D. 10.02.2005-E 13259/K.3782,

(52) İş Kanunu Şerhi- Doç.Dr.Cevdet İlhan Günay s.1371

(53) Eyrenci-Taşkent,Ulucan s.121

(54) İş Hukuku Prof.A.Nizamettin Aktay Prof Kadir Arıcı Prof. E.Tuncay Kaplan/Seneyen s.132

(55) Yarg. 9HD, 21.6.1994,E.1728,K.9862

(56) Yarg.9HD, 22.4.1998,E.1997/4345,k.1998/7650

de aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla, topluca çalışmamaları için vereceği karara uyarak işi bırakmalarına grev denildiğinden, işçilerin kişisel kararlarıyla işi bırakmalarının toplu nitelik kazanmasının grev olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

c) GÜNÜNDE ÖDENMEYEN ÜCRETLER İÇİN MEVDUATA UYGULANAN EN YÜKSEK FAİZ ORANININ UYGULANMASI

İşverenin ücret ödeme borcunu yerine getirmemesi, işvereni borçlu temerrüdüne düşüren bir haldir. Konusu para olan borçlarda temerrütte birlikte faiz de istenebilir. İş Kanunu'nun 34. maddesine göre, "Gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanacaktır. Ancak burada gecikilen süreye göre bir faiz öngörülmediğinden işverenin temerrüde düşürüldüğü tarihten itibaren en yüksek orandaki banka mevduat faizinin ödenmesinin uygun düştüğü kabul edilebilir.⁽⁵⁷⁾ Yeni yasadan önce bu faiz oranı yasal faiz olarak daha düşük hesaplanmaktaydı. Mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı belirlenirken, bu oranı uygulayan bankanın devlet veya özel banka olması durumunda bir değişiklik yapmayacaktır.⁽⁵⁸⁾

d) İŞVERENİN PARA CEZASINA ÇARPTIRILMASI

4857 sayılı İş Kanunu'nun 102/a maddesinde de işveren veya işveren vekili işçilerin ücretini zamanında kasten ödememesi veya noksan ödenmesi halinde bu durumda olan her işçi için ayrı ayrı olmak üzere para cezasına çarptırılacaktır.

e) İŞÇİNİN ÖNELSİZ FESİH HAKKI

Öte yandan işçinin hak ettiği ücretlerin ay sonunda ödenmemesi (veya noksan ödenmesi) işçiye İş Kanunu'nun m. 24/II-e maddesi uyarınca önelsiz fesih hakkı vermektedir. Böyle bir düzenlemeye yer vermeyen Basın İş Kanunu'na tabi gazeteciler için ücretleri zamanında ödenmemesi halinde günlük %5 fazlası ile ücretin işverenden tahsiline imkan verilmiştir. Ancak Yargıtay, gazetecilerin ücret alacağıının geç ödenmesi nedeniyle 5963 sayılı Kanun'dan doğan %5 fazlalığın, davanın geç açılması nedeniyle BK'nın 44 maddesi uyarınca indirim tabi tutulması gerektiğine karar vermiştir.

f) İŞÇİNİN HAPİS HAKKI

İşverenin ücretini ödememesi halinde işçi MK.nun 864-867. maddeleri uyarınca, işverence kendisine verilen ve zilyetliği altında bulunan aletler ve eşya üzerinde genel hapis hakkına sahiptir.

(57) İş Kanunu Şerhi- Doç.Dr.Cevdet İlhan Günay s.1372

(58) Bireysel İş Hukuku- Evrenci- Taşkent-Ulucan s.119

g) ÜCRETİN ASIL ÜCRETİN YANINDA, DİĞER ÜCRET EKLERİNİ DE KAPSAMASI

Yargıtay konuya ilişkin bir kararında, İş K. M.32 ve devamı maddelerinde düzenlenen ücret kapsamında fazla çalışma ücreti, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti, geçici iş görmemezlik ücreti, yıllık izin ücretinin de sayılması gerektiğini ifade etmiştir.⁽⁵⁹⁾

SONUÇ

Yukarıda açıkladığımız üzere, ücret, sadece işverenin hizmet sözleşmemesi gereğince ödemekle yükümlü olduğu asli bir borç değil, aynı zamanda işçinin de, yine hizmet sözleşmesi gereği emeğinin doğal karşılığı olarak kazandığı bir haktır. Çok bilinen bir ifade ile işçiler ile işverenler arasındaki ilişkileri düzenleyen İş Hukuku, doğduğu hukuk olan İngiliz Hukuku'nda "Labour Law" yani "İşçi Hukuku" olarak ifade edilmektedir. İşçi ise, bir işverene bağımlı olarak çalışan kişidir. Bu nedenle,⁽⁶⁰⁾ İş Hukuku esasen,"işverene bağımlı işçilerin hukuku olarak tanımlanabilir. Burada önemli olan husus," işçinin bağımlılığıdır". Zira bu bağımlılık, işçiyi bağımlı olduğu işverene karşı muhtaç ve güçsüz konuma sokar. Bu nedenle işçi ve özellikle onun tek geçim kaynağı olan emeğinin karşılığı olarak almaya hak kazandığı ücreti, güçlü konumdaki işverene karşı mutlaka korunmalıdır. Esasen Anayasamız'da yer alan "sosyal devlet ilkesi" de bunu gerektirir. Bu ilke, İş Hukuku'nun salt bir özel hukuk dalı olmaktan çıkarılarak, tüm dünyada kabul edildiği üzere kamu hukukunu da içeren karma bir hukuk niteliğine büründürülmesini zorunlu kılar. İş Kanunu'muzun bu amaca ne kadar hizmet ettiği tartışmalıdır. Yeni İş Kanunu'muzda, Eski İş Kanunu'muza nazaran özellikle güvence konusunda işçi lehine düzenlemelere gidildiği görülse de ücret bakımından gözle görülür bir iyileştirmeye gidilmemiştir, daha kayda değer bir koruma sağlanmamıştır. İşçi lehine yapılan bu tür düzenlemelerin, işçinin tek geçim kaynağı olan ücret konusunda da yapılması yukarıda sözünü ettiğimiz sosyal devlet ilkesinin bir gereğidir. Zira işçi ücretinin, sadece bir geçim kaynağı olmakla kalmadığı, aynı zamanda iktisadi kalkınmanın da itici gücü olduğu unutulmamalıdır.

(59) Yarg.9HD, 27.10.2004,E.7054,K.24266

(60) Günay,s.51

FİKİR VE SANAT ESERLERİ DÜZENLEMELERİNDE ESER KAVRAMI

Av. DENİZ MUŞLU

Bu çalışmanın konusu, 5846 S. "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu" kapsamında "eser" dir. Öncelikle fikri mülkiyet kavramı tartışılarak içeriği belirtilecek, hukuki mahiyeti ve özelliklerine değinilecektir. Daha sonra 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında bir fikri hak konusu olarak eser sayılmanın koşulları incelenecektir.

Yaşamın her alanında karşımıza çıkan kitaplar, filmler, heykeller, tablolar, karikatürler, yazılımlar, otomobiller, ilaçlar, bitki çeşitleri gibi çeşitli ürünler fikri mülkiyet kavramı kapsamındadır.

Bu hukuk alanında kavramı karşılamak üzere çok çeşitli terimlere yer verilmiştir. "Fikri Hak/ Mülkiyet", "Entellektüel Mülkiyet", "Telif hukuku", "Sınai Hak/Mülkiyet" gibi terimlerin kullanılmış olduğu görülmektedir.

Fikri mülkiyet

Fikri mülkiyet terimi geniş ve dar anlamda olmak üzere iki şekilde tanımlanır. Geniş anlamıyla fikri mülkiyet hukuku, patent, endüstriyel tasarım, marka, ticaret unvanı, fikir ve sanat eseri, faydalı model, coğrafi ad, bilgisayar programları, veri tabanları, yarı iletken topografyalar (*çipler*), entegre devrelerin yerleşimini ifade etmektedir. Dar anlamda ise fikri mülkiyet kavramı bilim ve edebiyat eserlerini, sinema eserlerini, güzel sanat eserlerini, bilgisayar programlarını ve veri tabanları üzerindeki hakları bir diğer deyişle telif haklarını ifade etmektedir.

Fikri mülkiyet başlığı, fikir unsurunun ön planda olmasına ya da fikri ürününün sanayiye uygulanabilirliği ve sanayi ile ilgili olması açısından fikri mülkiyet (telif hakları) ve sınai mülkiyet olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Kimi yazarlar ve kurumlarca fikri mülkiyet terimi ve sınai mülkiyet terimi birbirinden farklı olarak yorumlanmaktadır. Bu görüşe göre, fikri mülkiyet terimi yalnızca fikir ve sanat eserlerini kapsamakta; markalar, endüstriyel tasarımlar, patentler ve faydalı modeller coğrafi ad ve işaretler sınai mülkiyet kavramı kapsamında sayılmaktadır.⁽¹⁾

(1) İlhan Öztrak, "Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar", Ankara, 1971, s.4 (Aynı görüşte DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı -Fikri Haklar Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara, 2000, s. 261-263)

24 Haziran 1994 tarih ve 21970 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Patent Enstitüsü'nün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ile kurulan Türk Patent Enstitüsü, sınai mülkiyet haklarını patentler ve faydalı modeller, markalar, endüstriyel tasarımlar, coğrafi işaretler, entegre devrelerin topografyaları olarak saymıştır.

Türk Hukuk öğretisinde bazı yazarlar ise fikir ürünü olarak fikir ve sanat eserlerini, patentleri, endüstriyel tasarımları, yarı iletimli topografyaları kabul etmekte ve sınai haklar başlığı altında markaları ve diğer ayırt edici işaretleri (ticaret unvanı ve işletme adı) ifade etmektedirler.⁽²⁾ Zira, WIPO (*World Intellectual Property Organisation*) olarak adlandırılan Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı Anlaşmasının 2. maddesinde “*fikri mülkiyet kavramının, edebiyat, sanat ve bilim eserlerini, icracı sanatçıların, yayımcıların, ve yayın kuruluşlarının haklarını, insanlar tarafından yapılan keşiflerin, bilimsel buluşların, sınai tasarımların, ticaret ve hizmet markalarının, ticari unvan ve tasarımlar ile haksız rekabete karşı korumayı içerdiği*”ni hükme bağlanmış; sınai mülkiyet ayrımı olmaksızın sayılan fikri çaba sonucu gerçekleştirilmiş ürünlerin hepsini fikri mülkiyet kavramı altında toplanmış ve örgütün görev alanına dahil edilmiştir.

Fikri çaba sonucu oluşan ürünlerin fikri hak ya da sınai hak olarak ayırma tabi tutularak adlandırılmalarına uluslararası metinlerde de yer verilmiştir. 1883 tarihli *Paris Sözleşmesi* ile patent, marka ve tasarım gibi fikri haklar düzenlenmiş, 1886 tarihli *Bern Sözleşmesi* ile de fikir ve sanat eserlerine koruma sağlanmıştır.

Avrupa Topluluğu-Türkiye Ortaklık Konseyinin Gümrük Birliği'ne ilişkin 6 Mart 1995 tarihli kararında “*fikri, sınai ve ticari mülkiyet*” deyiimi kullanılmıştır.⁽³⁾

Mülkiyet ve Eser

Çeşitli şekillerde sınıflandırılmalarına karşın temelde birer fikir ürünü olan patent, marka, faydalı model, endüstriyel tasarım ve eserler her ne kadar tarihsel süreçte ve uygulamadaki farklılıklar nedeni ile fikri ve sınai olarak ayırma tabi tutulsa da anılan kavramın fikri mülkiyet hakları deyiimi ile ifade edilmesi daha doğru olacaktır.⁽⁴⁾

Mülkiyet hakkı, insanlığın varoluşundan beri mevcut olan, bir kimseye bir şey üzerinde en geniş hakimiyeti ve yetkiyi sağlayan haktır. Bu hak esas olarak, bir şeye sahip olmak diğer bir ifade ile hakimiyet, aidiyet kavramlarını içeren malik ile şey arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir.

(2) Ünal Tekinalp, “Fikri Mülkiyet Hukuku”, *Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Bası*, İstanbul, Beta, Eylül 2004, s.4

(3) Ünal Tekinalp, (Tekinalp/Tekinalp), “Avrupa Birliği Hukuku”, *Güncelleştirilmiş 2. bası*, İstanbul, Beta, 2000, s. 682

(4) Aynı yönde Adalet Divanı kararı “EJC Joined cases 55 and 57/70 Musik-Membran GmbH and K-tel International v GEMA” (ECR 1981 paras. 12-13)

Mülkiyet ilişkisinin unsurlarından olan “şey”, zamanla gayri maddi hakları da ifade etmeye başlamıştır ki buradan fikri mülkiyet ve sınai mülkiyet kavramları doğmuştur.

Fikri mülkiyet kavramı taşınır ve taşınmaz mülkiyeti ile ilişkili ve fakat onlardan bağımsız olarak gelişmiş bir kavramdır.

Fikri haklar para ile ölçülebilme açısından malvarlığı haklarından; aynı zamanda bazı yönlerden para ile ölçülemez olmaları sebebiyle şahıs varlığı haklarından sayılırlar. Aynı zamanda fikri ürün, üzerinde vücut bulduğu eşyadan bağımsız olarak var olması nedeniyle, eşya hukukunun koruma kapsamı dışında kalmaktadır. Yani fikri ürün eşya olmadığı için klasik anlamda mülkiyet ve dolayısıyla da zilyetlik hükümlerine tabi değildir. Zira, gayri maddi anlamına gelen yani maddeden oluşmayan, nesnelere de ilgili olmayan diğer bir deyişle elle tutulmayıp; gözle de görülmeyen insan fikri sonucu oluşan ürün, yukarıda belirtilen eşya kavramının aksine taşınır ya da taşınmaz niteliğini haiz olmaması sebebi ile aynı hakkın konusunu oluşturmaz.⁽⁵⁾ Söz konusu mülkiyet türünde hakkın hakimiyet alanı fikirdir ve dolayısıyla MK anlamındaki mülkiyetten farklıdır.

Herkese karşı ileri sürülebilme açısından ise haklar mutlak ve nispi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrım, üzerinde hak iddia edilen ile hak sahibinin bu hakkını ileri sürebileceği çevrenin genişliğine veya darlığına göre yapılmaktadır. Hak sahibinin, diğer kişilere karşı bu hak ve yetkisini en geniş şekilde kullanabilmesi, ileri sürebilmesi söz konusu ise mutlak hak; herkese karşı olmayıp sadece bir veya birkaç kişiye karşı ileri sürülebilmesi söz konusu ise nispi hakkın mevcut olduğu söylenebilir.⁽⁶⁾

Mutlak haklar kişiler ve mallar üzerinde olması bakımından ikiye ayrılır. 5846 S. FSEK anlamında eser sayılan her fikri çaba ürünü mutlak niteliktedir ve herkese karşı ileri sürülebilir. Bu hak sahibine inhisari, tekeli yetkiler verir. Fikri hak bu nedenle de soyuttur ve eşyadan ayrıdır.

Fikrin Tabi Olduğu Hukuk

Fikri ürün üzerindeki mutlak hak sonsuza kadar değil de süreli olarak kullanılabilirken eşya üzerindeki mutlak hak irade unsuru devam ettiği sürece kullanılabilir. Eşya üzerinde mülkiyet hakkına sahip olan bir kimsenin, kendi iradesi söz konusu olmadığı sürece o eşya üzerindeki her türlü tasarruf hakkı kendisine aittir ve süresizdir. Ancak fikri ürün üzerindeki hakkın kullanımı belli bir koruma süresince geçerlidir. Örnek olarak bir 5846 S. FSEK’te bir eserin koruma süresi 70 yıl, 554 S. *Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında KHK*’ da bu süre 5 yılda bir uzatılır.

(5) Ünal Tekinalp, “Fikri Mülkiyet Hukuku”, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş Üçüncü Baskı, İstanbul, Beta, Eylül 2004, s.7

(6) Necip Bilge, “Hukuk Başlangıcı”, Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, 1999, s.179

mak koşuluyla toplamda 25 yıldır. Fikri haklar üzerindeki mülkiyetin belli bir süreye bağlı olması yararlanma, benzetme serbestisinin bir sonucudur. Buradaki amaç her düşünürün, sanatçının kendinden öncekilerin düşünsel ürünlerinden yararlanılmasını sağlayarak fikri çabaları geliştirmektir. Zira fikri haklar üzerindeki mülkiyet hakkı süreli olmaz ise teknik, bilimsel vs. anlamda gelişme yaşanması söz konusu olamaz.

Fikri ürünün temel özelliklerinden bir diğeri de soyut olmasıdır. Fikri mülkiyet bir eşyanın üzerinde ortaya çıkar ve şekillenir. Örnek olarak fikri mülkiyetin söz konusu olduğu bir romanda korunan sayfalar veya kitabın cildi değildir. Bir tabloda korunan taval değil, resim sanatıdır. Bir heykel çalışmasında heykel fikri korunma kapsamındadır yoksa madde olarak mermer, bronz korunma kapsamında değildir. Bu nedenle fikri mülkiyet hukukunda fikrin üzerinde tecessüm ettiği eşya değil, soyut değer korunur.

Fikrin tabii olduğu hukuk ile eşyanın tabii olduğu hukuk farklıdır. Soyut fikir somut bir nesneye uygulanır veya somut nesnelere vasıtasıyla hayata geçirilir. Onlarda veya onlar aracılığıyla vücut bulur. Ancak fikri ürün ile bu ürünün üzerinde varlık bulduğu nesnenin hukuku farklıdır. Bu farklılık şöyle örneklendirilebilir; Fikri çaba sonucu dünyanın herhangi bir yerinde daha önce kamuya sunulmamış olan kendine özgü özelliklere sahip olan herhangi bir ürünün örnek olsun bir cep telefonunun çalınması ceza hukukunca yaptırıma bağlanması gereken bir husus iken; bu cep telefonunun tasarımını, özgünlüğünü, onu diğerlerinden farklı kılan fikrin bir başkası tarafından taklit edilmesi, üretilmesi, reklamın yapılması, pazarlanması, satılması fikri mülkiyet hukukunca yaptırıma bağlanması gereken bir husustur.

Fikri hakkın bir diğer özelliği ise ülkesel olmasıdır. Bir mutlak hak olarak fikri hak aynı zamanda tükenme ilkesine de bağlıdır. Yani bir fikri mülkiyet hakkı konusu ürün sahibinin izni ile ticaret hayatına girdiği takdirde, onun yeniden satıma konu olması engellenemez.⁽⁷⁾

Uluslararası Sözleşmelerde eser kavramının ayrıntılı bir tanımına yer verilmediği gözlenmektedir.

Bern Sözleşmesi'nde eser kavramının tanımı yapılmamakla birlikte, 2. madde de eser türleri sayılmıştır. Bu metinde eserlerle ilgili olarak iki önemli nitelikten bahsedilmiştir. Bu niteliklerden ilki, eserlerin özgün (orijinal) olmasıdır (Brüksel 2/2, Paris 2/3). Eserler için öngörülen ikinci nitelik ise eserlerin yaratıcı düşünce ürünü olmasıdır (Brüksel 2/3, Paris 2/5).

1948 tarihli *İnsan Hakları Evrensel Beyanname*'nin 27. maddesinde herkesin toplumun kültür hayatına katılmak, güzel sanatlardan etkilenmek, bilim alanındaki gelişimi ve bunun yararlarını paylaşmak hakkı

(7) Ünal Tekinalp, "Fikri Mülkiyet Hukuku", s.12

na sahip olduğunu ve herkesin, yarattığı her türlü bilim, edebiyat ve sanat eserleri ile ilgili olarak doğacak manevi ve maddi yararlarının korunmasına hakkı olduğunu öngörmekte ve eserlerin insanların düşünce ürünlerinden, insan aklının emeğinden (*the work of the human mind*) söz edilmektedir.

Yasalarda Eser Tanımı

Ülkemizde bazı kanunlarda eser tanımına şöyle yer verilmiştir:

3257 Sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu'na göre eser, "film, video ses taşıyıcıları ve benzerleri üzerine kaydedilmiş hareketli ve ya sesli fikir ve sanat mahsulleri" olarak tanımlanmıştır.

5680 sayılı Basın Kanunu'nda basılmış eser kavramı yer almakta ve "neşredilmek üzere tabı aletleriyle basılan ve sair her türlü vasıtalarla çoğaltılan yazı ve resimler gibi eserlerdir" şeklinde tanımlanmıştır.

Türk Borçlar Hukuku sisteminde eser tanımı doğrudan yapılmamakla birlikte BK' nın 355. maddesinde istisna (eser) sözleşmesi istisna, bir akittir ki onunla bir taraf (müteahhit), diğer tarafın (işdahibi) vermeyi taahhüt eylediği semen mukabilinde bir şey imalini iltizam eder olarak ifade edilmiştir. Burada sözleşme konusu imal olunan şey eser olarak tanımlanmış ve fakat bu imal edilmenin ne şekilde olacağı belirtilmemiştir.

Ülkemizde FSEK ilk olarak Ord.. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch tarafından hazırlanarak TBMM'ye sunulmuş ve 5 Aralık 1951 tarihinde kabul edilerek, "Fikir ve Sanat Eserler Kanunu" adıyla 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe girmiştir. FSEK' te ilk değişiklik 1.11.1983 tarih ve 2936 Sayılı Kanunla, ikinci değişiklik 07.09.1995 tarih ve 4110 sayılı Kanunla gerçekleştirilmiştir. Son olarak FSEK' te 4630 Sayılı Kanun ile 21.02.2001 tarihinde değişiklik yapılmıştır.

5846 sayılı FSEK 1-B maddesinin a bendinde "Eser: sahibinin hususiyetini taşıyan ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan ve her nevi fikir ve sanat mahsullerini ifade eder" hükmüne yer verilmiştir.

FSEK anlamında eser sayılmanın bazı koşulları vardır. Ancak bu koşullar belirtilmeden önce doktrinde bu koşulların nasıl sınıflandırıldığını incelemek gerekmektedir. Öğretide⁽⁸⁾ ağırlıklı olarak eser sayılma şartları *Objektif Unsur* (Şekle İlişkin şart) ve *Subjektif Unsur* (Esasa ilişkin şart) olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Bir kısım yazarlar ise eser sayılma koşullarını objektif ve subjektif ayrımına tabi tutmaksızın bazı şart-

(8) Hirsch, E., "Fikri Say II", Ankara, 1948, s. 130,131; Arslanlı, H, "Fikri Hukuk Dersleri II, Fikir ve Sanat Eserleri", İstanbul, 1954 4,5; Dardağan, Esra, "Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklardan Doğan Kanunlar İhtilafı", Ankara 2001, s.9; Erel; Ş. "Türk Fikir ve Sanat Hukuku", Ankara, 1998, s.32 vd. ; Ateş, s. 57-61, Yarsuvat, Duygun, "Fikir ve San' at Eserleri", s. 41-43, Dr. Gürsel Üstün, "Fikri Hukukla İlgili Bilirkişi Raporları I", İstanbul, Besam Yayınları, 2001

ların ek şartlarında var olduğu bir başka sınıflandırmaya tabi tutmaktadır.⁽⁹⁾

Kimi yazarlarca şekle ilişkin unsur olarak da adlandırılan eser sayılmanın objektif unsuru, FSEK' te belirtilen eser türlerinden birine dahil olma gereğini ifade eder. Yani bu unsur FSEK madde 1/B' de sayılan eser türlerinden birine dahil olan fikri ürünlerin eser olarak korunacağını ifade etmektedir. Kanundaki sınırlı sayı prensibine göre ilim ve edebiyat eserleri, güzel sanat eserleri, musiki eserleri ve sinema eserleri formatlarından birine giren fikri ürün hukuk düzeni tarafından korunur.

Eser sayılmanın subjektif unsuru yani esasa ilişkin koşul ise eserin sahibinin hususiyetini taşımasıdır. Hususiyet kavramı doktrinde birçok yazar değişik şekillerde yorumlanmış, ancak günümüzde bu kavram genel olarak bir çerçeve çizilerek genel bir tanıma ulaşmıştır.⁽¹⁰⁾ Bu aşamada hususiyet kavramına ilişkin yorumlar ve tartışmalara yer verilmeden, geniş anlamıyla özgünlük dar anlamıyla sahibinden bir şeyler, sahibinin özelliklerini taşımak anlamına geldiği belirtilmekle yetinilecektir.

Eser Sayılmanın Koşulları

Bir fikir ve sanat eserinin FSEK anlamında korunabilmesi için bazı şartların bir arada varlığı gerekmektedir. Bu şartlar özel veyahut genel olarak ayırma tabi tutulmaksızın aşağıda belirtilmektedir:

- Fikri bir çabanın ürünü olması
- Sahibinin hususiyetini (*özelliğini*) taşıması
- Sahibinin hususiyetini yansıtacak düzeyde şekillenmiş olması
- FSEK' te öngörülen eser türlerinden birine dahil olması (*numerus clausus ilkesi*)⁽¹¹⁾

Bu dört şartın varlığını mahkeme resen araştırır.⁽¹²⁾

Öncelikle eser bir fikri çabanın ürünü olmalıdır. Yani eserler mutlaka insan faaliyeti sonucu ortaya çıkmalıdırlar.⁽¹³⁾ Bu nedenle başka canlılar tarafından, tesadüfi olarak meydana getirilen şekiller veya çeşitli doğal olayların oluşturdukları şekiller eser sayılmazlar.⁽¹⁴⁾

İnsanlar tarafından ve fikri bir çaba sonucu oluşmamış olan örnek olsun, Pamukkale Travertenleri, Peri Bacaları eser sayılmamaktadırlar.

(9) Ünal Tekinalp, s.97, Ramazan Uslu, "Türk Fikir ve Sanat Hukukunda "Eser" Kavramı", Ankara, Seçkin, 2003, s. 63

(10) Ramazan Uslu, s. 35

(11) Ünal Tekinalp, s. 97

(12) Senai Olgaç, "Fikir Hakları Ve Yayın Sözleşmeleri", Ankara 1979, s. 99, Aynı görüşte; Dr. Gürsel Üstün, s.4

(13) Bkz. 4.HD. 01.01.1977, 1976/5913 E., 1977/7617 K.

(14) Ünal Tekinalp, s. 106

Aynı şekilde hayvanların yapmış oldukları şeyler her ne kadar estetik görünüme bürünmüş olsalar da eser kapsamında sayılmazlar. Eserin insanlığı tarafından belli bir düzeyde emek, çaba ve yetenek ile oluşturulması gerekmektedir.⁽¹⁵⁾ Buradan anlaşılması gereken şudur ki; eser insanlığa ait bir meziyet ile vücuda getirilmelidir. Eserin fikri bir çaba sonucunda meydana getirilmesi koşulu, bilgisayar aracılığı ile yapılan çizimlerin, çevirilerin, grafiklerin veya müziklerin eser olup olmadığı tartışmasının yapılmasını gerektirmiştir. Bir bilgisayarın yaptığı çevirinin eser olmayacağı hususunda tartışma söz konusu değilken, bilgisayar aracılığıyla yapılan ve bu araçları kullanarak herkesin aynı şeyi meydana getirebilmesinin mümkün olduğu çizim ve grafiklerin eser sayılmayacağı belirtilmektedir.⁽¹⁶⁾ Aynı şekilde sıradan hiçbir özellik taşımayan fotoğrafların, sıradan krokilerin eser sayılmaması gerekmektedir.

Hususiyet kelimesi Arapça kökenli olup “özellik” anlamına gelmektedir. 5846 S. Kanunda bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için sahibinin hususiyetini taşıması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Hususiyet kavramı doktrinde ve bazı ulusal yasalarda çeşitli şekillerde ifade edilmiştir.

Öncelikle bazı ulusal metinlerde hususiyet konusuna şöyle yer verilmiştir. Örneğin Alman hukukunda, “*kişisel fikri yaratımlar*”; Hollanda hukukunda, “*yaratıcı çalışma sonucunda farklılığı ayırt edici olan ya da kişisel özellikleri olan eserlerin korunması*”ndan bahsedilirken, Fransız ve İtalyan Hukuklarında “*yazarın kişiliğinin izlerini taşımak*” ifadesi kullanılmıştır. Kıta Avrupa sınırlarında bu şekilde tanımlarken İngiliz Hukuku “*taklit edilmemiş olmayı orijinallik*” olarak yorumlamaktadır.⁽¹⁷⁾

Hirsch'e göre, “*yaratıcı bir muhayyale mahsulünü diğerlerinden ayıran vasıf, mübdiinin şahsiyetinden aldığı hususiyettir.*”⁽¹⁸⁾ Buradan anlaşılmaktadır ki herkes tarafından meydana getirilemeyen yani özgünlüğü, orijinallığı içinde barındıran bir ürün ancak eser vasfını haizdir. Arslanlı ise Hirsch'in aksine muhayyale mahsulü eserlere hayatta nadiren tesadüf edilebileceğine değinmiş ve pek çok eserin bu nedenle koruma kapsamı dışında kalacağını ileri sürmüştür. Ayrıca Arslanlı'ya göre “*hususiyet, eser sahibine nispet edilebilecek fikri çalışmanın nispi bağımsızlığında aranmalıdır*”. Buna göre; yeni meydana getirilmiş eser daha önce var olan bir diğer eserden tamamen farklılık taşımak zorunluluğunda değildir, önceki eserden yararlanmanın kopya edilmek şeklinde olmaması ya da fark edilebilir düzeyde taklit niteliği taşıması gerekmektedir. Yarsuvat ise “*hususiyeti bir eserin fikir ürünü olmasının en önemli şartı onu yaratan kimsenin orijinallığıne sahip olması gerekir*”⁽¹⁹⁾ ifadesine yer vererek eseri

(15) Uğur Çolak, “FMR Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi”, C.4, S.2004/3, s.25

(16) Ünal Tekinalp, s. 106

(17) Ayşe Saadet Arkan, MÜAT, Avrupa Araştırmaları Dergisi, C.4, Sayı/No 1-2, 1995-1996 GB Çerçevesinde Türkiye’de Fikri ve Sınai Hakların Korunması Özel Sayı s. 75, 76

(18) Hirsch E., Fikri Sayı II, Ankara, 1948, s. 12

(19) Yarsuvat, Duygun, “Fikir ve San’at Eserleri”, s. 41-42.

meydana getiren ile eser arasındaki temel bağın hususiyet olduğunu ile-ri sürmüştür. Beşiroğlu, “*düşüncenin farklı bir biçimde anlatılmasının hu-susiyet olduğunu*” belirtmiş ve bir eserin özgün sayılması için biçim, dü-zen ve anlatım yönünden özellik taşımasını yeterli görmüştür.⁽²⁰⁾ İsviçre Federal Mahkemesinin 01.02.1944 Tarihli bir kararda aynı görüşe yer vermiştir:

“...Eğer, eserlerdeki düşünceler korunmuş olsaydı, düşünce yaşamın-da herhangi bir gelişmeye tanık olunmazdı. Yasa bir eserin başkaları tara-fından çoğaltılmasını engellemektedir. Eserlerdeki düşüncelerden yararla-narak bir başka eser oluşturulmasını değil...”

Tekinalp, hususiyeti, geniş olarak yorumlamakta ve “*üslup*” ta orta-ya çıkararak her eser sahibi tarafından farklı ifade ediliş tarzı olduğunu be-lirtmektedir. Bu nedenle “*her eserin sahibinin yaratıcılığını içerdiğini dola-yısıyla da bireysel ve öznel olduğunu*” ifade etmektedir. Ayrıca “*sıradan olan hiçbir yazının, fotoğrafın, binaların, dansların eser olmadığını ve belir-li bir düzeye sahip fikri çabanın her sonucunu FSEK anlamında eser oldu-ğunu*” belirtmektedir.

Öztrak’a göre, “*Hayatta tam anlamıyla yaratıcı bir fikri çalışma veya imgelem mahsulü olan fikir ve sanat ürünleriyle çok nadir olarak karşılaş-ırız ve genellikle her fikir ve sanat ürünü kendisinden önce meydana gelen-lerden az veya çok yararlanır.*”⁽²¹⁾

Fikrimce, bir kimsenin kişiliğinin, dilinin, ifade tarzının somutlaştırılması olarak tanımlayabileceğimiz “*üslup*” ile hususiyet kavramı ifade edilmelidir. Zira günlük hayatın olağan akışı içerisinde herkes tarafından yapılabilecek ve o eserin bir sahibinin olduğunu hissettirmeyecek sonuç-ları eser olarak saymamak gerekir. Elbetteki, bir eser meydana getirilir-ken daha öncekilerden yararlanılması, intihal yapılmaması şartıyla mümkündür. Ancak bu faydalanma, eseri meydana getirenin yaratıcı ça-basını ortadan kaldırmamalı; ona yol göstermelidir.

Tamamen şaheser olarak dünyada eşinin benzerinin bulunmadığı eserler vücuda getirmek günümüz koşullarında elbetteki oldukça güçtür. Ancak, hangi çeşit eser çalışması olursa olsun, ister fikir eseri ister sanat eseri, konu başlığına ve bu yazının da ana kaynağını oluşturan Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun ruhuna uygun olarak; eserin, hususiyet ko-şulu çerçevesinde *özgünlüğü* olan ve kendine has olması zorunluluğu mevcuttur. Yani eseri meydana getirenin de varlığı eser seyredilirken, okunurken, incelenirken, duyulduğunda vb. hissedilmelidir. Üslup bir şeyi diğerlerinden ayıran, farklılaştıran anlatım şekli ise aynı olayı farklı bakış açıları ile ifade eden eser sahiplerinin varlığı eser türü fark edilmek-sizin ortaya çıkmalıdır.

(20) Akın BEŞİROĞLU, “*Düşünce Ürünleri Üzerinde Haklar*”, 1999, Ankara, s.51

(21) İlhan Öztrak, “*Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*”, Ankara, 1971, s.16

Eserin Korunması

Fikri bir çabanın eser olarak korunabilmesi için bir biçimde ifade edilmesi gerekir. Kanun salt düşüncenin eser olarak korunmasına olanak tanınmamaktadır. Gerçekten de insan zihninde kalan ve açığa çıkmamış olan düşüncelerin diğer insanlar tarafından anlaşılması mümkün değildir. Bu düşüncelerin korunabilmesi için bir forma girmiş olması yani bir biçim kazanmış olması gerekmektedir. Yani insan zihninde yer alan düşüncelerin bir şekilde yazıyla, sözle, şekille, dans ile şekillenmiş olması gerekmektedir.⁽²²⁾

Ancak bu husus şekillenmiş olan düşüncenin göze estetik açıdan da hitap etmesi koşulunu ya da anlaşılır olması koşulunu getirmemektedir. Buna göre müsveddeler, krokiler, başlanılmış taslak halinde olan bir resim, bir beste, sahibinin hususiyetini taşıdığı sürece eser olarak korunmalıdır. Zira henüz tamamlanmamış olsalar dahi fikir şekillenmiştir ve korunması gerekmektedir. Aynı zamanda FSEK kapsamında bir eserin korunması için yayımlanmış olması, sergilenmesi, toplumca bilinmesi yani herhangi bir şekilde kamuya sunulması bir şart olarak aranmamaktadır. Bu husus da dar anlamda fikri mülkiyet haklarının bir diğer deyişle telif haklarının, sınai mülkiyet haklarında olduğu gibi kamuya sunum, eskiye dayalı kullanım vb. gibi koşullar olmaksızın müsvedde, taslak, plan olsun ya da tamamlanmış olsun, sahibinin hususiyetini taşıyan fikri ürünün, kanunda sayılan gruplardan birine dahil edilebilmesi durumunda korunma kapsamında olduğunu göstermektedir.

Bu ilkeye gereği, fikri bir çaba sonucu ortaya çıkan bir ürünün eser sayılabilmesi için FSEK' te öngörülen dört gruptan birine dahil olması gerekmektedir. Yani bir fikir ve sanat eserinin FSEK kapsamında eser olarak nitelendirilebilmesi ve bu kanunun korumasından yararlanabilmesi için kanunda sayılan formatlardan birine dahil olması gerekmektedir.

Eser olarak nitelendirilecek insan zekası ürün, tür ve sayı bakımından çok çeşitli olabilir. Fikri ürünlerin tür ya da sayı çeşitliliğinin sağlanması içinde yaşanan çağın sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimine bağlıdır. Buna bağlı olarak da kanun koyucunun eser sayılacak fikir ürünlerini münferiden sayması olası ve aynı zamanda mantuki de değildir.⁽²³⁾ Dolayısıyla 5846 sayılı yasa da ilk olarak ana grupları eserin niteliğini, amaç ve işlevini, eserden yararlanma şekillerini göz önünde bulundurarak belirlemiştir.

Eser türlerinden birine girme konusunda FSEK eser olarak kabul edilecek fikri ürünün kanunda belirtilen eser türlerinden birine dahil olması zorunluluğunu (*numerus clausus*) aramış ve fakat bir türe giren eserlerde bu ilkeyi geçerli saymamıştır. Dolayısıyla, kanunca belirlenmiş türlere girmesine ek olarak bir türe giren eserlerde sınırlayıcı bir yöntem

(22) Akın Beşiroğlu, s. 47-49

(23) Ateş, s.61

izlememiştir. Zira FSEK 2-5 maddelerinde “Maket ve benzerleri”, “Her türlü tipllemeler”, “her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri”, “mimarlık eserleri” gibi içeriği çok çeşitli olabilecek sınırları belirlenmemiş ifadeler kullanılmıştır.

Örnek olarak günümüzde televizyon programı formatlarının kanunda belirtilen alt gruplardan birine dahil edilip edilemeyeceği konusu tartışmalıdır. Fikrimce, belirtilen diğer koşulları eksiksiz taşıması zorunluluğu ile birlikte, öncelikle televizyon programı formatları insan zihni tarafından, bir çaba sonucu, onu meydana getirenin hususiyetini taşıması şartı (ancak hususiyet kavramının geniş yorumlanması şartıyla) ile sınırlı olarak sayılan gruplardan birine dahil olabilir.⁽²⁴⁾

Kanunla değişiklik yapılmadan bu dört ana grup dışında kalan yeni bir grup oluşturularak o gruba dahil edilen eserlerin FSEK kapsamında korunmaları mümkün değildir. Ancak bu eserlerin alt grupları yukarıda da belirtildiği üzere kısıtlanmamıştır.

Doktrinde kanunun bu ilkeyi benimsemediği yönünde bir görüş bulunmamaktadır.

Son söz olarak, yukarıda ayrıntıları ile belirtilen özelliklerin bir arada bulunması ile “eser” niteliğini kazanmış fikri ürünler, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında koruma altına alınmıştır. Ulusal ve uluslararası mevzuat, fikri çaba ürünü olan kişisel yaratımı merkez kavram olarak ele almış, bilginin ve fikri çabanın da bir sermaye çeşidi olarak korunması sağlanmıştır.

(24) Aynı görüşte Yargıtay 11. HD. E. 2004/6612, K.2005/3278, Y. 11. HD. K.2000/8439 Aksi görüş için bkz. Uğur Çolak, “FMR Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi”, C.4, S.2004/3, s.32,33

GENÇLİK SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DİSİPLİN VE TAHKİM KURULLARININ YAPISI İŞLEYİŞİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ^(*)

Av. REMZİ AYDIN^(**)

Giriş

Sporun, özellikle profesyonel sporun endüstri boyutuna gelmesi bu faaliyetin yoğun bir rekabet içermesinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki, bu rekabet salt spor alanlarında değil bu alanların zorunlu bir uzantısı olarak hukuk alanlarında da gerçekleşmektedir.

Spor faaliyetine katılanların sportif ve idari açıdan bu faaliyetin kurallarına uygun davranıp davranmadıklarının denetlenmesi, bu alandaki ihtilafların halledilmesi, dolayısıyla uygulama birliği ve teamüllerin oluşturulması gereği, *spor hukukunu* ve bunun önemli bir boyutunu teşkil eden *spor disiplin hukukunu* gündeme getirmektedir.

Bu özellik, salt profesyonel sporlar açısından değil amatör sporlar için de geçerlidir. Zira profesyonel sporun etkinliği ve kapsamı ne kadar genişlerse genişlesin amatör spor faaliyetinin her zaman önemini koruması ve etkisini sürdürmesi reddedilemez bir gerçekliktir. Öte yandan bir çok amatör sporun fiilen profesyonel yapıldığı da bilinen bir husustur.

O halde spor disiplin hukukunun çalışmalara konu olması, gerek uygulamacılara gerekse akademisyenlere yararlı sonuçlar yaratacaktır. Bu çalışmamızda ülkemizde önemli bir ağırlığa sahip Gençlik Spor Genel Müdürlüğünün disiplin ve tahkim kurulları incelenecektir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bünyesinde yer alan disiplin kurullarının oluşumu, yapısı ve işleyişleri ile özerk federasyonların bu fonksiyonlarının oluşumu ve yürütümüne paralel organ ve kurulları da aynı boyutlarıyla ele alınarak ortaya konacak ve son kısımda da bazı değerlendirmeler yapılacaktır.

(*) Bu çalışma Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi (SHAUM) Spor Hukuku 3.Kademe Bitirme Tezi olarak hazırlanmıştır.

(**) İstanbul Barosu üyesi, Avukat.

Hemen belirtmek gerekir ki, Futbol Federasyonunun disiplin ve tahkim kurulları, kendine özgü yapısı gereği bu çalışmanın dışında tutulacak ancak yer yer gerektiği ölçüde değini şeklinde bu kurullardan da bahsedilecektir.

A- Gençlik Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) Disiplin Kurulları

Gençlik Spor Genel Müdürlüğü 1986 yılında 3289 Sayılı Kanunla⁽¹⁾ bugünkü şeklinde yapılanmıştır.

GSGM bünyesinde yer alan sportif faaliyetlerde fonksiyon gören kurullarla ilgili olarak kavram konusuna da kısaca belirtmek gerekir.

Bu konuda temel mevzuatı teşkil eden *Amatör Spor Dalları Ceza Yönetmeliğinde*⁽²⁾ disiplin kurulu kavramı yerine *ceza kurulları* kavramı kullanılmıştır. Özellikle sistematığı itibariyle 765 sayılı Türk Ceza Kanunundan oldukça etkilenmiş olduğu gözlemlenen bu yönetmeliğin spor hukuku alanına ait olmasına karşın disiplin yerine ceza kavramını tercih etmesinin bu etkinin sonucu olduğu kanısındayız.

Biz bu çalışmamızda çalışmanın içeriğinin spor hukuku olduğu, literatürde ve özellikle dünya spor kamuoyunda daha çok ceza yerine disiplin kavramının kullandığı gerçeğini de göz önünde tutarak ancak ASCD Yönetmeliğinin kullanımına da uyararak her iki kavramı da kullanacağız.

Kanunun 8. maddesinde Sürekli Kurullar başlığı ve tanımlaması altında Genel Müdürlüğün merkez ve taşra teşkilatı olarak yapılanmasına paralel olarak merkezde ve taşrada disiplin kurulları oluşturulmuştur. Buna göre, hiyerarşik olarak alttan üste doğru olmak üzere İl Ceza Kurulu, Genel Müdürlük Ceza Kurulu ve Merkez Ceza Kurulu şeklinde bir yapılanmaya gidildiği görülmektedir.

Burada bir hususun da altını çizmek gerekirse, GSGM kanununda yer alan sürekli kurullar bahsinde *ilçe ceza kurulu* zikredilmemektedir. Halbuki ASCD Yönetmeliğinde ceza vermeye yetkili kurullar belirtilirken ilçe ceza kurulu da belirtilmektedir.

İlçe ceza kurulunun fonksiyon ve oluşumu açısından diğer kurullardan esaslı farkının olmadığı, farkının esas olarak yetki itibariyle olduğu göz önüne alındığında kanunda yer almayışının, yasa koyma esnasında öngörülmemesi veya kanuna nazaran yönetmelikle çerçevenin genişletilmiş olduğu şeklinde bir değerlendirme yapabiliriz.

Bu hususları belirttikten sonra şimdi önce kurulların müşterek çalışma usullerini sonra da bu kurulların oluşumlarını incelemeye başlayabiliriz.

(1) 3289 sayılı GSGM Teşkilat ve Görevleri Hk K.

(2) 7.1.1993 tarih ve 21458 sayılı R.G.

1- Ceza/Disiplin Kurulların İşleyişi

Kurul görev bölümünü kendisi yapar. Görevlendirme fahridir. Kurulun başkanı her iş günü görevli sayılır. Ancak uygulamada bu kurala uyulduğu pek söylenemez. *Ceza/Disiplin* kurulları en geç haftada bir çoğunlukla (en az 3 üye ile) toplanırlar. Gündem başkan tarafından belirlenir. Kararlar oy çokluğu ile de alınabilir. Muhalif üye gerekçesini yazabilir.

Ceza kurullarına ihtilaflar ilgili makamların (*ilçe,il gençlik spor müdürlüğünün talebi, teşekkül veya kişilerin şikayeti üzerine*) göndermesi ile gelebildiği gibi tarafından sürüncemede kaldığı düşünülen veya ilgili ceza kuruluna sevk edilmeyen olaylar ile ilgili olarak Genel Müdür tarafından Genel Müdürlük Ceza Kuruluna da doğrudan sevk yetkisi mevcuttur.

Ceza Kurulları görevlerinde bağımsızdır. Görev süresi içinde Kurullar fesh edilemez, üyeler azil olunamaz.

Ceza/Disiplin Kurulları görev veya yetki alanına girmeyen ihtilafları yetkili ve görevli kurula gönderirler. Bu husus resen incelenir. Kurullar arasındaki görev ve yetki hususundaki anlaşmazlıkları en üst hiyerarşik kurul olan Merkez Ceza Kurulu çözer.

Ceza/Disiplin Kurulları görevlerine giren her konuda karar vermeye yetkilidir. Örneği, bir ilçe ceza kurulu ilçeye kayıtlı bir sporcuyu ilçe sınırları içinde gerçekleşen bir spor müsabakası sırasında ihlal ettiği bir kuraldan dolayı en ağır yaptırım olarak süresiz hak mahrumiyeti cezası verebilecektir. Bu kural yetkinin yerleşmesi ve taban demokrasisi için uygun bir düzenleme gibi görünüyor da araştırmamız esnasında bu konuda verilmiş tek bir örneğe dahi rastlayamadığımızı belirtmek isteriz. Böyle bir uygulamanın yerel baskılar nedeniyle henüz hayata geçemediğini ve bunun zamanla oluşacak bir kültür ve anlayış olduğunu belirtmemiz gerekiyor.

İlçe ve İl Ceza Disiplin kurullarının kararlarına karşı Genel Müdürlük Ceza Kurulunda itiraz edilebilmektedir.

Ceza/Disiplin kurulları önlerine gelen ihtilafı öncelikle, *görev , yetki, idari tedbir ve savunma* hususları yönünden inceler. Kurul, soruşturma da başlatılan işlemleri takip ve varsa noksan kalan hususları tamamlar. Ek rapor gerekmiyorsa rapor düzenleyenlerin yazılı ve sözlü beyanlarını tespit edebilir. Sair görevli ve yetkililerin tanık sıfatıyla yazılı veya sözlü beyanlarını alabilir.

Tıpkı mahkeme gibi tanık celp edip, dinler. Gelmeyen tanıklara müsabakadan men veya hak mahrumiyeti cezaları gibi müeyyideler uygulanması kararı verebilir.

Ceza kurullarına sevk edilen tahkikatlarda, sevk edilmeyen ancak olaya adı karışan ve sorumluluğu görülen başkaca kişiler hakkında da kurul doğrudan tahkikat yapabilir.

ASCD Yönetmeliğine göre ceza/disiplin kurullarının işleyişinde, tahkikatın zamanaşımına uğrayıp uğramadığı göz önünde tutulur. Zira her bir suç tipi açısından tıpkı Türk Ceza Yasasındaki gibi tahkikat ve ceza zamanaşımı süreleri konmuştur. Bu süreler en az 1 en çok 3 yıldır. Tahkikat zamanaşımı olay günüdür. Keza, belli süreler içinde çeşitli sebeplerle (yargı kararıyla yürütmeyi durdurma kararı dışında) infaz edilmeden disiplin kararları *infaz/ceza zamanaşımı* uyarınca ortadan kalkarlar. Yine tahkikat ve infaz zamanaşımını kesen işlemler de söz konusudur.

Ceza/Disiplin kurulları, tahkikat sırasında ilgili kişiler ve teşekküller hakkında idari tedbir koyabilirler. Teşekküller hakkında sadece Genel Müdürlük Ceza Kurulu karar verebilir. ASCD yönetmeliğine göre sportif anlamda idari tedbir, henüz bir kesin ceza kararı bulunmadığı süre içinde kişi veya teşekkülün belli bir spor branşındaki resmi yarışmalarında seyircisiz oynama, sahası kapatılma, hak mahrumiyeti verme veya ilgiliyi her türlü yarışmalardan men etmektir.

Kurullar, görevlerine giren konulardaki tahkikatın sonuna kadar her zaman idari tedbiri kaldırabilir, kapsamını yeniden tesbit edebilir yani değiştirebilirler.

İdari tedbirlerin tebliği ve infazı sıkı kurallara ve denetimlere tabidir. Tahkikat sonunda ceza kararı verilmesi halinde tedbirde geçen süreler cezanın infazı sırasında mahsup edilir.

Ceza kurullarında savunma hakkı tanınmadan karar verilemez. Savunma yapılmaması veya sürenin geçirilmiş olması halinde sonraki aşamaya geçilir. Savunma yazılı olarak alınır. Ancak bazı hallerde il ve ilçe kurulları sözlü savunma almakla yetinebilirler. Gerekli durumlarda kurul üyelerinden biri naip olarak seçilebilir.

Savunma tebligatının kişiye veya Teşekkül Başkanlığına ulaştığı tarih, tebliğ; tarihi sayılır. Teşekkül veya kişiye yapılan tebligatta savunma konusu ve süre açıkça belirtilir

Tahkikatın tamamlandığı günden itibaren en çok beş gün içinde karar verilir. Bu süre tahkikat zamanaşımından farklı olarak karar verilmemesinden evvel son işlemten itibaren 5 günlük bir süre konularak adeta karar zamanaşımı gibi bir müessese ihdas edilmiştir. Böylece spor yargılamasının çabukluk özelliğine uygun bir düzenlemeye gidilmiştir.

Karar, cezalandırmaya veya ceza tayinine mahal olmadığına veya tahkikatın ertelenmesine veya düşmesine veya görevsizliğe ilişkin olur .

Ceza kararlarında; cezaların gerekçesi, içeriği ve infaz usulleri, ceza-yı azaltıcı ve çoğaltıcı nedenleri ile birlikte açıkça gösterilir. Keza, yargılama faaliyetinde, teşebbüs, iştirak, tahrik gibi temel ceza kavramları da yer almaktadır.

Cezayı gerektiren fiil hakkında, öncelikle yönetmelikte tayin edilen ceza tespit edildikten sonra, cezayı azaltma veya çoğaltma keyfiyeti tespit edilen ceza üzerinden takdir edilerek karar verilir.

Ceza kararlarının infazı için kesinleşmesi gerekmektedir. Bazı kararlar nitelikleri itibariyle verildiklerinde kesin olmakla bunlar dışında kalan kararlara, tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde ceza alan kişi veya bağlı olduğu teşekkül tarafından itiraz edilebilir.

İtiraz dilekçesi İl Müdürlüğüne, İlgili Ceza Kurulu'na, posta ile iadeli taahhütlü gönderilir. PTT'ye verilmiş tarihi itiraz tarihi sayılır.

Sürekli hak mahrumiyeti ceza kararları Merkez Ceza Kurulunca doğrudan incelenir. Ceza Kurulu kararlarına itiraz mercii Merkez Ceza Kurulu kararları hariç bir üst kuruldur

İtiraz üzerine inceleme yapan mercii, evrak üzerinde inceleme yapabileceği gibi ayrıca bilgi ve belge de isteyebilir. İtiraz tetkik mercilerinin kararları kesindir. Ceza kurullarının bozma kararına karşı direnme hakkı yoktur.

Kararlar özel kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

Tebliğ ve infaza esas olmak üzere, karar tarihini takip eden ilk iş gününde il ve ilçe ceza kurullarına ait kararlar, kendi il ve ilçe müdürlüğüne, Genel Müdürlük Ceza Kurulu kararı ve Merkez Ceza Kurulu kararı, Genel Müdürlüğe veya bağlı birimine teslim edilir.

Ceza Kurullarının üst mercice onaylanmış veya değiştirilerek onaylanmış ve bu haliyle kesinleşmiş kararlarına karşı kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde idare mahkemesinde dava açmak olanağı da mevcuttur.

Özerk federasyonların tahkim kurullarının verdiği kararlar tıpkı Futbol Federasyonu Tahkim Kurulunun kararları gibi kesin ve yargı yoluna kapalıdır. Aynı olmasına karşın özerk olmayan federasyonların faaliyetlerine bağlı olarak disiplin olaylarına bakan GSGM ceza kurullarının kararlarına karşı yargı yolunun açık olması iki yapının en büyük farkını teşkil etmektedir.

2-a/ İl ve İlçe Disiplin/Ceza Kurulları

Yönetmeliğin⁽³⁾ 8/c maddesinde İl ve İlçe Ceza Kurullarına birlikte yer verilmektedir. Bu nedenle her iki kurulu zorunlu olarak biz de birlikte ele alacağız. Bu kurullar 5 asil ve 2 yedek üyeden oluşur. Kurulda başkan, başkan vekili, raportör üye ve diğer üyeler bulunur. Kurulun kendi içindeki seçimleri gizlidir.

Üyelerin tümünün yüksek okul mezunu olması ve bunlardan en az ikisinin de hukukçu olması şarttır. Kurulun çeşitli sebeplerle üyelerinin

(3) ASDC Yönetmeliği

3 kişinin altına düşmesi halinde asıl görev süresini tamamlamak üzere yeniden belirtilen usulle kurul teşekkül ettirilir. Burada yeni kurulan kurulun eski kurulun görev süresini tamamlayacağı hususu dikkat çekicidir.

Bakanlığın, Genel Müdürlük merkez ve taşra teşkilatının maaşlı, ücretli, fahri mensupları ile Federasyonların kurullarında görev alanlar Ceza/Disiplin kurullarında görev alamamaktadırlar.

Bu kurullar Hakem gözlemci temsilci ve spor saha komiserlerinin suçları dışındaki aynı il'e bağlı teşekkül ve kişilerin amatör spor yarışmaları ile ilgili olayların tahkikatını yapıp sonuçlandırır. Yani hakem.gözlemci ve saha komiserlerinin sportif suçları ile ilgili disiplin yargılaması Genel Müdürlük Ceza Kuruluna ait bir görevdir. Bunun dışında aynı ilçe veya ilçe bağlı tüm sporcu ve teşekküllerin amatör spor yarışmaları ile ilgili olayların tahkikatını ilçe veya il Ceza/Disiplin Kurulu yapıp sonuçlandırır.

2-b/ Genel Müdürlük Ceza Kurulu

Genel Müdürlük Ceza Kurulu, GSGM'nin merkez teşkilatı bünyesinde sürekli kurullar arasında sayılan merkezdeki en önemli ve yoğun kuruldur.

Bu Kurul, il kapsamı dışında olup ülke çapında yapılan spor organizasyonlarında meydana gelen disiplin işlemlerini ele alan kuruldur. Diğer bir deyişle İlçe ve il ceza kurullarının görev ve yetki alanına girmeyen tüm disiplin suçlarına bu kurul bakar.

Kurul, genel izahlar bahsinde belirttiğimiz şekilde oluşur. Yalnız burada teklif GSGM Genel Müdürü atama da ilgili Bakan tarafından yapılır. Yine, üyelerin nitelikleri yüksek okul mezunu ve hukukçu olmak, teşkilat bünyesinde başkaca bir görevi bulunmamak gibi diğer şartlar bu kurul üyeleri için de geçerlidir.

Yine özellikle özerk olmayan federasyonların kendi faaliyet programlarına göre meydana gelen disiplin suçları bu kurula havale edilir.

Öte yandan özerk olmayan federasyonların uluslar arası çaptaki faaliyetlerinde oluşan disiplin suçları da bu kurulda yerine getirilir.

2-c/ Merkez Ceza Kurulu

Merkez Ceza Kurulu da tıpkı GMC gibi GSGM tarafından önerilir ve ilgili Bakan tarafından atanır. Görev süreleri ve üyelerin niteliklerine ilişkin şartlar aynıdır. Ancak üyelerden birinin MDK üyesi, birinin ASKK üyesi olması gerekmektedir. Böyle bir koşulun bulunması haklı görünmektedir. Üyelerden en az üçünün hukukçu olmasının yanında diğer iki üyenin spor yönetiminin en üst kurumlarının temsilcileri olması yerinde bir düzenlemedir.

Bu Kurul GSGM teşkilatı içinde en üst ceza kuruludur. Nihai kararın verildiği ve idari açıdan kesin karar veren kuruldur. Merkez Ceza Ku-

rulu, konuların kendilerine intikal ettiği tarihi izleyen bir hafta içerisinde başkanın çağrısı üzerine toplanır .

Merkez Ceza Kurulu, Genel Müdürlük Ceza Kurulunun verdiği kararlara karşı itirazları inceler. Aynı zamanda spor federasyonlarının başkan ve üyeleri ile alt düzeydeki ceza kurullarının başkan ve üyelerinin sportif disiplin suçlarına ilk derece kurul sıfatıyla bakar.

Merkez Ceza Kurulu 'nun kararlarına karşı ancak idari yargı yoluna başvurulabilir. Burada şu hususu da belirtmek gerekir ki, Genel Müdürlük Ceza Kurulunun kararına karşı idari yargıya gitmek mümkün değildir. Bu anlamda İYUK'un öngördüğü hiyerarşik başvuru yolunun tüketilmesi gerekir. Bu iki kurul arasında, idare hukuku anlamında hiyerarşik başvuru yolunun tipik bir örneği mevcuttur. Karara karşı, ancak Merkez Ceza Kuruluna da başvurulması veya bu yola başvurulması için gereken sürenin geçmesi ile yargı yolu mümkün hale gelir.

Bu arada, GS Genel Müdürü, Merkez Ceza Kurulu Kararının Genel Müdürlük Makamına intikalinden başlayarak on gün içinde, verilen kararın yeniden incelenmesini gerekçelerini belirtmek suretiyle isteyebilir.

B-Özerk Federasyonlar Disiplin Kurulları

Bilindiği gibi 3289 Sayılı Kanunun Ek 9. maddesi ile GSGM bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonlarının belli bir süreç dahilinde ve şartlarını oluşturmak kaydıyla özerk federasyonlar haline gelmesi öngörülmüştür. Buna bağlı olarak bu federasyonların kendi kurullarının da kendi delegeleri tarafından oluşturulması ve yine kendi kurulları içinde çalışmalarını öngörülmüştür. Bunun için Çerçeve Statü belirlenmiş ve bu statüye uygun olarak her bir federasyonun, kurullarını ve çalışma düzenini serbestçe belirleyeceği öngörülmüştür.

Özerk federasyonlar yeni mevzuata göre bünyelerinde denetleme kurulu, disiplin ve/veya ceza kurulu bulunduracaktır. Uygulamada denetleme kurulu daha çok mali yönden denetimi yapmakta ve bir çok federasyonda sadece disiplin kurulu bulunmaktadır.

Disiplin kurulu üyeleri genel kurulca seçilmektedir. Bunun dışında federasyonların disiplin kurullarının detaylı bir çalışma düzeni oluşturmaya yönelik talimatları henüz istikrarlı bir çizgiye geldiğini söylemek mümkün değildir.

C- GSGM Tahkim Kurulu

Federasyonların özerkleşmesi eğilimi ve yasal düzenlemesine paralel olarak disiplin hukuku yönünden de yeni düzenlemelere gidilmiş ve sonuçta TFF Tahkim Kuruluna benzer bir yapılanmaya gidilmek istenmiştir.

GSGM bünyesinde kurulan Tahkim Kurulu, 3289 Sayılı Kanunun Ek- 9. maddesine dayanılarak oluşturulmuştur.

Tahkim Yönetmeliğine⁽⁶⁾ göre GSGM Tahkim Kurulunun amacı, görev ve yetkileri, oluşum, işleyişine ilişkin kurallar koyulmuştur.

Buna göre, *GSGM Tahkim Kurulu*, spor federasyonlarının iş ve işleyişleri ile ilgili olarak federasyon ile kulüpler, federasyon ile hakemler, federasyon ile teknik direktör, antrenör ve idareciler, kulüpler ile oyuncular, kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilâflar hakkında federasyon yönetimi kurulunca verilecek kararlar ile disiplin veya ceza kurulu kararlarını ilgililerin itirazı üzerine inceleyip kesin karara bağlamak üzere Genel Müdürlük bünyesinde kurulmuştur.

Kurul, yedi asil ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Üyeler, beşi hukukçu ikisi spor alanında bilimsel çalışmalar yapmış veya sporda idareci, teknik adam vb görevlerde bulunmuş, kariyer sahibi kişiler arasından GSGM Genel Müdürünün teklifi ve ilgili Bakanın onayı ile görevlendirilir.

Özerk federasyonların veya spor kulüplerinin kurullarında görev alanlar ile ceza veya disiplin kurullarınca altı aydan fazla ceza alanlar Tahkim Kurulu üyeliği yapamazlar.

Kurul, görevinde bağımsızdır. Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yenisi görevlendirilemez. Eksik kalan yedek üye sayısı, görevlendirilecek yeni üyelerle tamamlanır. Bu fıkra uyarınca seçilen yedek üyeler, kalan süre kadar görev yapar.

Kurulun görev alanına giren konularda başvurular, ilgili kişiler ile kulüp başkanları veya yetkili kılınan idarecileri tarafından, Tahkim Kurulu Başkanlığına yazılı yapılır. Dilekçede; tarafların, varsa vekillerinin adı soyadı veya unvanları, adresleri, başvurunun konusu, maddi ve hukuki sebepleri ile dayanılan deliller ve talepler yer alır.

Ayrıca, ilgili kararların ve belgelerin asılları veya örnekleri dilekçeye eklenir.

Başvuru dilekçeleri, Kurul evrakına kayıt sırasına göre ve varsa ivedilik durumları da dikkate alınarak, Kurul tarafından incelenir.

Kurula başvuru süresi, özerk federasyon yönetim kurulu kararı ile disiplin veya ceza kurulu kararının yazılı bildiriminden itibaren on gündür.

Davanın açılma zamanı, dava dilekçesinin Kurula veya postaya verildiği tarihtir.

Başvuru sahibi, ayrıca başvuru ücretini yatırmak ve makbuzunu dilekçesine eklemek zorundadır. Aksi halde bu makbuz ibraz edilinceye kadar dilekçesi işleme konmaz.

Başvuruda biçimsel eksiklikler bulunması halinde, dilekçe, noksanlıkların tamamlanması için iade olunur. Bu işlemi izleyen beş gün içinde gereği yerine getirilmeyen başvurular reddolunur.

Kurul, merci atlanması halinde dilekçeyi işlem için ilgili yere gönderir ve başvuru sahibine de bildirimde bulunur.

(6) 28.5.2004 tarih ve 25475 sayılı R.G.

İlk incelemede herhangi bir aykırılık görülmemesi halinde veya biçimsel eksikliklerin giderilmesi üzerine, incelemeye geçilir.

Kurul, incelemesini evrak üzerinde yapar. Kurul gerek görürse, bilgi ve belge istenmesine, başkaca inceleme işlemlerinin yapılmasına veya kapalı olmak ve dosya ile sınırlı kalmak koşuluyla, sözlü açıklamaların dinlenmesine de karar verebilir.

Kurul, sportif faaliyetlere ilişkin iş ve işlemlerde en kısa sürede, diğer hususlarda ise, en geç üç ay içerisinde kararını verir. Karar, Başkanın görevlendireceği ve çoğunluğa mensup üye tarafından yazılır ve toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Kararlar gerekçeli olur. Karar ilgisine ve federasyona derhal bildirilir, gerekçeli karar daha sonra tebliğ olunur.

Tahkim Kurulu, 3289 Sayılı Kanun, Genel Müdürlüğün ilgili mevzuatı, federasyonların ve uluslararası federasyonların kurallarını dikkate alarak hüküm tesis eder

Kurul kararları kesindir. Bunlara karşı idarî mercilere veya yargı yoluna başvurulamaz.

GSGM Tahkim Kurulu'nun görevleri arasında özerk federasyonların denetimine ilişkin hususlar hariç olmak üzere, Genel Müdürlük ile özerk federasyonlar arasında çıkacak her türlü ihtilafın, görüşülerek kesin karara bağlanacağı komisyona başkan vermek şeklinde bir fonksiyonu da mevcuttur.

D- Değerlendirme

Buraya kadar GSGM disiplin kurulları ile Tahkim Kurulunun yapısı ve işleyişini ana hatları ile incelemiş bulunuyoruz. Tüm kurullarda az veya çok hissedilen bir gerçeklik olarak Devletçi veya merkezîyetçi yönetim tarzının gölgesinin varlığıdır. Her iki tür kurulun oluşumunda atama yöntemi esas alınmaktadır.

Atamalar, Yürütme erki tarafından yapılmaktadır. Özerk federasyonların disiplin kurulları genel kurulunca seçilmesine karşın, bu kurulların itiraz mercii olan Tahkim Kurulu üyeleri de keza Yürütme organı tarafından atama yoluyla oluşturulmaktadır. Bu durum, seçimle gelen kurulların kararlarının atama yoluyla gelen kurulca denetlenmesi sistemini getirmiştir. Bu sistemin değiştirilmesinin gerektiği kanısındalız.

Yine, özerk federasyonlar ile Genel Müdürlük arasında çıkan ihtilafın çözümü için tarafların bir üyesi ve Tahkim Kurulunun bir üyesinden oluşan komisyon tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun teşkilinde çoğunluğun GSGM lehine oluştuğunu da görmemek mümkün değildir. Bu noktada da kontrol esprisi giderilememiştir.

GSGM disiplin kurullarının nihai kararlarına karşı idari yargı yolu açıktır. GSGM Tahkim Kurulunun kararlarına karşı ise kapalıdır.

Tahkim Kurulunun esas olarak, oluşumu dışında işleyiş ve kararlarının niteliği itibariyle TFF Tahkim Kurulundan oldukça etkilenmiş olduğu görülmektedir.

GSGM disiplin kurullarına başvurular ücretsiz iken Tahkim Kuruluna başvurular harca tabidir. Harç esaslı bir unsur olup yargılama faaliyetine devam için koşuldur.

Uygulamada GSGM Tahkim Kurulu için yapılan eleştirilerden biri de Kısmet Erkiner⁽⁷⁾ tarafından ileri sürülmektedir. Erkiner, Tahkim Kurulunun sportif branşlara göre daireler şeklinde uzmanlaşmış bir sistemle yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Mesela top sporları, güç sporları, su sporları vb. kategorilerle yapılanma kurulun verimli çalışmasını sağlayacağını ileri sürmektedir. Erkiner, bugün her bir sporun uluslararası üst federasyonun disiplin prosedür ve kuralları çok farklı olduğunu bunların hepsinin aynı daire üyelerince bilinmesi ve değişikliklerinin de güncel olarak takibinin yapılmasının oldukça zor olduğunu söyleyerek haklı bir tenkitte bulunmaktadır.⁽⁸⁾

Diğer bir tenkit de, GSGM disiplin kararlarının uygulamacıların araştırmasına açılmamasıdır. (Erkiner) Bunun yapılması halinde spor disiplin uygulamasında önemli bir ayağı oluşturan -en azından bugün itibarıyla- bir boyutun içtihadları ve yorumlarının tartışılması ve takibi de yapılmış olacaktır.

KISALTMALAR

ASKK	: Amatör Spor Klüpleri Konfederasyonu
ASDCY	: GSGM Amatör Spor Dallar Ceza Yönetmeliği Çerçeve Statü:
GSGM	: Gençlik Spor Genel Müdürlüğü
Kanun	: 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun 21.5.1989 tarih ve 3289 Sayılı Kanun. 28.5.1989 tarihli R.G.
GS	:Gençlik Spor
GMC	: Genel Müdürlük Ceza Kurulu
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
MCK	: Merkez Ceza Kurulu
MDK	: Merkez Danışma Kurulu
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
SHAUM	: Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi

(7) Av.Kısmet Erkiner, SHAUM Müdürü, CAS Üyesi

(8) SHAUM Spor Hukuku Sertifika Programı sunumları. Kadir Has Üniversitesi-2006

SES KAYITLARININ YAZDIRILARINDA OLUŞAN BİLİRKiŞİLİK SORUNLARI

N. EGE GÜRAL, Ph.D.⁽¹⁾

Mahkemelerce bilirkişilere gönderilen kasetlerin ve sayısal kayıtların incelenmesinde, yargıya da dolaylı olarak etki eden bilirkişilerin veya bilirkişilik kurumlarının yaşadığı önemli sorunlar vardır. Kasetleri mahkemeye sunan avukatların ve bunları bilirkişi incelemesine gönderen mahkemelerin, duruşmaların hızı ve sağlığı açısından bilmesi gereken ön işlemleri, 13 yıllık arşiv dosyalarından örneklerle bu çalışmada sunmak istiyorum.

Kasetlerin incelenmesi üç temel aşama ile gerçekleşir. Kısaca; *yazdırısı* (konuşmaların kağıda dökümü), *kurgu aranması* (konuşmaların değiştirilip değiştirilmediği), *ses analizidir* (konuştuğu iddia edilen sesin kişiye ait olup olmadığı). Bu üç aşama da birbirinden ayrı eğitim seviyeleri gerektirir ve ayrı uzmanlık alanlarıdır. Çalışmada özellikle yazdırı konusu irdelenecektir.

Yazdırı:

Yüksek eğitim almış kişiler için son derece yıpratıcı, zaman alıcı ve araştırma geliştirmeyi engelleyici yapıdadır. Aslında yazdırının iki farklı aşaması vardır.

Normal yazdırı; konuşmaların duyulduğu gibi kâğıda dökülerek kasetin içeriğinde ne olduğunun belirlenmesi, davanın açılması için gereklidir.

İtiraz halinde özel yazdırı: Çok küçük konuşma bölümlerinin, özel incelemelerle; ses kaydının düzeltilip, anlaşılabilir hale getirilerek konuşmaların kâğıda dökülmesi, hatta mahkemede dinlenebilecek hale getirilmesi ya da önceden yapılmış yazdırının kontrol edilerek onaylanmasıdır. İkinci aşama, kayıtların kalitesizliğinden dolayı duyulamadığı, yazdırıda yazılamayan, boş bırakılan bölümlerin doldurulabilmesi ya da yanlış duyulduğu kanısında olunması halinde önemli olan birkaç dakikalık bölüm için geçerlidir.

(1) İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Fen bilimleri Anabilim dalı.

Birinci aşama yazdırıda, yüksek nitelikli elemanlar gerekmez. Diğer ülkelerde bu yazdırılar lise mezunu emekli sekreterler tarafından yapılmaktadır. Ülke içinde görülen genel uygulama, polis memurlarına yaptırılmasıdır (*bazı durumlarda kuvvetlerin ayrılığı prensibinden dolayı bu uygulama sakıncalı olabilmektedir*). Bazen TRT ve benzeri kurumlara gönderilmektedir. Ya da bu gibi kurumlarda çalışan kişiler bilirkişi olarak tayin edilir. Bilirkişi ücretlerinin, yapılan işin ağırlığıyla orantısız, düşük ücretler olması ve ücretlerin uzun zaman sonra alınabilmesinden dolayı, bilirkişiler haklı olarak bu işi yapmaktan vazgeçmektedir. Ya da isteksiz davranmaktadır.

Çünkü yazdırılar: 1) Çok uzun zihinsel ve fiziksel zaman almakta 2) Belli bir cihaz sermayesi ve giderleri gerektirmekte 3) Kişinin hassas psikolojik yapısını ve kulak öncelikli olarak fiziksel sağlığını ciddi olarak bozmaktadır.

Yazdırının ikinci aşamasında bilirkişilikler daha yüksek nitelik gerektirmektedir. Hatta pahallı olan uzmanlık eğitimi almış bilirkişilere başvurulmalıdır. Örneğin bu kişiler dilbilim tahsili yapmış ya da stüdyo eğitimi görmüş (TRT gibi kurumlarda, stüdyo uzman ve teknisyenleri) kişiler olabileceği gibi konuyla ilgili adli bilimler uzmanlığı ya da konuyla ilgili sertifika almış kişiler de olabilir. Ancak bu aşama için unutulmaması gereken en önemli durum; yazdırısı yapılmış kasetlerin veya ses dosyalarının en fazla 4 dakikalık bölümünün yazdırısının; düzeltilmesi, onaylanması, tamamlanması veya yazdırısının yeninden yapılmasıdır. Bu da birinci aşama yazdırının üzerinde işaretlenen bölüm veya bölümler halinde ya da kasetin hangi dakikaları arasında olduğu tarif edilerek belirtilmelidir.

Kurgu ve ses analizi ise daha da özel uzmanlıklara sahip bilirkişilikler gerektirir. Bir başka yazıda ele alınacaktır.

Ses kayıtları çok çeşitli, karmaşık cihazlarla yapıldığından ve hiçbir şekilde standart olamayacak ses kalitelerine sahiptir. Bir görüntü yazı ya da imza incelemeleri gibi değildir. Kişinin duymasa, anlayamasa bile, bilinçaltına etki eder. Küfürlü konuşmaların birkaç dakika dinlendikten sonra inceleyicinin konuşmalarına yansıdığı görülmüştür. Yine acılı ailelerin konuşmalarının, inceleyicide ciddi moral bozuklukları yarattığı ve bu bozuklukların bağışıklık sistemi etkileyerek fiziksel rahatsızlıklar yarattığını da görmekteyiz. Arşivden örneklerimizle yazdırıların bilirkişi ve yargı sistemine getirdiği olumsuzlukları inceleyeceğiz.

OLAY 1:

Bir kızlık bozma davası: Beş adet mikro kaset, yaklaşık dört saat konuşma içeriyor. Kasetler temiz olmayan ses kalitesine sahip, bazılarının içinde aynı anda altı kişinin konuşmaları var. VOR sistemi kullanılmış ki bu sistem yeterli seviyede ses geldiğinde kayda başlar ve sözcüklerin yarısını ataletinden dolayı kaydedemez, hatta hafif sesle söylenmiş konuş-

maları bile kaydetmeyebilir. Dolayısı ile çok boşluklu yazdırı olur. 6 kişinin aynı anda konuşması, tartışması birçok sözcüğün duyulamayacağı veya sıralamaların çok zor yapılabileceği anlamındadır. Bu arada kaydedicinin konuşulan yerde bir yere gizlenmiş olması ve cihaza dokunulduğunda her el çarpmasında elektronik kompresör veya ALC (*otomatik seviye kontrolü*) devresinden dolayı sesi kısmakta hemen akabinde çıkan sesler duyulamaz hale gelmektedir. Ses kimliklendirmesi, isimlendirmesi yapmak için birbirlerine hitap eden belirteç isim sıfat ya da lakap gereklidir. Böyle bir tespit çoklu konuşmalarda çok zordur.

Bilirkişiye olumsuzluklarından söz etmek gerekirse; sadece bir kasetin yazdırısı 30 sayfadır. 5 kaset 100 sayfadır. Arada çok boş bölümler vardır. Yazdırının yapılması altı ay sürmüştür ki; üzerinde çalışan kişiler başka hiçbir geliştirici akademik çalışma yapamamışlardır. Bir imza tetkiki gibi bitip başka bir işe başlama olasılığı da yoktur. Çünkü verilen her ara yeni baştan derlemeler gerektirmektedir.

Yargı sistemine olumsuzlukları: Mahkeme altı ay bilirkişi raporu beklemiştir. Raporda duyulamayan boşluklar çok fazladır.

Seslerin çoğu isimlendirilemediğinden dolayı söylenenleri kimin söylediği bilinmemektedir. Burada sadece iddia edilebilecektir. Bu iddialar her bir kişi için en az bir ayı alacak yeni bir rapor oluşturacaktır.

Rapor eki yazdırılar toplam yüz sayfadır. Sadece bu yazdırıları okumak dahi mahkemenin çok zamanını alacaktır. Belki de birkaç satır dışında okunamayacak ve kullanılmayacaktır.

Çözüm bir kişi veya kurumu suçlamak için bu kadar uzun konuşma kayıtlarına gerek yoktur. Eğer yapılmışsa bile yazdırılar uzman unvanı olmayan birinci aşama yazdırı yapılarak mahkemeye sunulur, mahkemenin önemli gördüğü bölümler tarif edilerek yazdırıda veya kasette süreler belirtilerek uzmanlara gönderilir.

OLAY 2:

Seksüel durumların yer aldığı videokaseti: İstenen, yazdırının yapılması ve kadının gönüllü mü gönülsüz mü cinsel ilişkiye girdiğinin tespiti. Kaset hiçbir şüpheye yer verilmeksizin iki kişinin istekle cinsel ilişkiye girdiğini gösteren amatör çekim video kasettir. Konuşulan birkaç sıradan sözcük dışında seksüel sesler vardır. Bu kaset önce polis memurlarına gitmiştir. Orada bir inceleme geçirmiştir. Yaklaşık 30 dakikalık kayıt vardır, sadece toplam bir sayfa yazdırı yapılabilmiştir. Ancak bandın gelişigidişi, bilirkişinin iş yoğunluğu da düşünüldüğünde rapor toplam iki ay sürmüştür. Yapılması gereken psikoloğun veya konusunda uzman tabiplerin bilirkişi olarak tayin edilip kasetin seyrettilmesidir. İtiraz halinde özel adli bilimler eğitilmiş, seksüel suçlar üzerine uzmanlık yapmış bilirkişilere gönderilebilirdi. Yazdırısı ise hiçbir anlam taşımamaktadır. Burada görüntüler ve beden dili önem taşımaktadır.

OLAY 3:

Davacının bir malın kendisine ait olduğunun ispat etme çabasıdır. Gönderilen 8 adet ses kaseti. Kötü ses niteliğine sahip kasetlerdir. Yaklaşık 8 saat konuşma içermektedir. Birçok kişiyle birçok farklı ortamlarda konuşmalar vardır. Bu kişilerin çoğu değişik şivelerde konuşmaktadır.

Bir konuşma dinlenirken genelde ne anlaşılıyorsa hafızaya öyle alınır. Eğer bir yazdırı yapıyorsanız sözcükleri duyulduğu gibi yazmalısınız, yani kısa süreli ve sık hafıza kullanımı söz konusudur. Çoğu zaman yazarken sözcükleri doğru olarak yazamayabilirsiniz veya hiç anlayamayabilirsiniz. Yazdırıda okuduğunuzdan daha fazlasını dinleyerek tespit edebilirsiniz. Bir başka durum; konuşan kişilerin kızgınlıkları sözcüklerle değil ses tonlarıyla ifade etmesi yani sözcüklere yüklediği anlam oluşturmalarıdır. Örneğin kasette bir tartışma var ve tartışma sonunda diğer kişi tartışan kişiyi dövmeye teşebbüs ediyor. Yazdırıda cümle “*ahh yavrum benim*” diye sevecen ve masum bir cümle görüntüsünde zıddı olarak geçiyor.

Kasetlerin yazdırısı bilgisayar çıktısı olarak 200 sayfadır. İncelenmesi düzeltilmesi, yazdırısı kontrolü 8 ay sürmüştür. Elbette ki konuştuğu iddia edilen kişilerin konuşmaları veya seslerini reddetme hakları da vardır. Bu durumda kurgu ve ses analizi yapılmasını gerektirir. İnceleme süreleri uzadıkça karmaşa daha artmaktadır. Böylece anlaşmazlıklar yıllar süren davalarla ya da istenmeyen organize suç örgütlerinden yardım isteme yoluna gidilerek hukuk dışı sona erdirilmektedir.

OLAY 4:

İki ayrı olayda yer gösterme görüntülerinin yer aldığı videokasetlerin yazdırılarının yapılmasıdır. Saatler süren bu görüntülerde konuşmaların yazdırısının yapılması aylar sürmektedir. Çoğu konuşmalar sıradan olağan konuşmalardan oluşmuştur. Yazdırının yapılıp okunmasından ziyade bu görüntülerin seyredilmesi önem taşımaktadır. Mahkeme heyetinin kaseti bir iki saat seyretmesi ile elde edeceği sonucu, aylarca süren bilirkişi incelemesinin veremeyeceği de açıktır. Yine de gerekiyorsa önemli bölümler işaretlenip belge niteliği taşıması için bilirkişiden yazdırısının yapılması talep edilebilirdi. Sonuçta bilirkişinin sorulmadan yorum yapma yetkisi yoktur. Sözcüklerin bir olayı görüntülerdeki kadar iyi yansıtması da söz konusu olamazdı. Dolayısı ile bilirkişi ve mahkemeler için gereksiz zaman kayıpları oluşmuştur.

OLAY 5:

Üç saatlik sayısal (dijital) bir kayıta geçen olayların yazdırısı istenmiş. Ancak istenen incelemeler mahkemece yeterince tarif edilememiş olduğundan, neredeyse yıllarca sürecek çalışmalar zinciri gerektirdiğinden dava dosyası ve kaydeden cihazın yeniden bir başvuru ile gelmesi sağlan-

miştir. İncelemeler dava konusuna uygun olarak yönlendirilmiş, bu şekilde rapor sonuçlandırılmıştır. İnceleme süresi yaklaşık 6 ay sürmüş, dosya ve cihazın gelmesi ise 2 aylık bir zaman kaybı oluşturmuştur. Bu süreleri biraz da olsa kısaltmanın bir yolu da tüm dava dosyasının mahkemelerce bilirkişilere teslim edilmesi olabilecektir. Dava dosyası; incelenmesi gereken konuda mahkemelerin tariflerinin yetersiz olduğu durumlarda oldukça işe yaramaktadır. Gönderilmemesi durumunda dava dosyası bilirkişilerce istenme sonucunu getirmekte ve sadece dosyanın istenip gelmesi zaman kaybı yaratmaktadır.

Sonuç olarak:

Mahkemelerin zaman darlığıyla çalıştığı bilinmektedir. Bilirkişi incelemesi süreleri ve bilirkişilerden gelen çok uzun belgelenmiş konuşmaların olması, yapılacak itirazların, davaları yıllarca uzatacağı açıktır. Mahkemeler öncelikle dava dosyasını tümüyle bilirkişiye teslim etmelidirler. Bununla birlikte kaydeden cihaz da ivedilikle temin edilip bilirkişiye ulaştırılmalıdır.

Adi ses bilirkişiliklerinin nitelikleri ve nicelikleri itibarıyla; ciddi miktarda cihaz sermayesi, uzun ve pahalı eğitim süreleri gerektirdiği gerçeğiyle, incelemelerin çok uzun zihinsel ve fiziksel zaman alması, ücretlerin yapılan işe göre aşırı düşük olması ve geç ödenmeleri nedenleriyle, nitelikli aktif bilirkişilerin gittikçe azalma noktasında olduğu görülmektedir. Bu durumda mahkemelerin bilirkişi ücretlerini verilen emekle orantılı hale getirmeleri, bilirkişi ücretlerinin kolayca alınmasını sağlamaları gerekmektedir.

Avukatların ise; tüm kaydedilen konuşmaları bir kuruma gönderip kurumun iş yoğunluğunu arttırarak kitlemek veya unvanlı bilirkişilik gerektirmeyecek işi unvanlı kişilere yaptırmak yerine; durumu yansıtan kısa kayıtlar ve/veya incelenmesi gereken bölge süresi belirtilen kayıtları, uygun bilirkişilere göndermeyi tercih etmeleri gerekmektedir.

AVUKATLIK MESLEĞİNDE ETİK

Av. BAŞAR YALTI^(*)

*“Yalnız istemek yetmez, yapmak da lazım;
yalnız bilmek yetmez, uygulamak da lazım”*

Goethe

1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1. maddesine göre avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Aynı maddede, avukatın, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil ettiğini belirtilmiştir.

Avukatlık Kanununda avukatlığın amacı; *“hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak”* olarak belirtilmiş ve *“Avukat bu amaçla hukukî bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder”* hükmüne yer verilmiştir.

Avukatlığa ve avukatlara yüklenen yasal sorumluluğun, genel olarak hukuka, savunma hakkına ve hak aramaya verilen toplumsal önemden kaynaklandığı açıktır. Bu husus, Anayasanın 35. maddesinde, herkesin yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu, şeklinde açıklanmıştır.

Adil yargılanma hakkı, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 10. maddesinde: *“Herkes, haklarının, vecibelerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tespitinde tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir”*. Şeklinde düzenlenmiş olup, bu hak İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 6. maddesinde de yer almış ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarıyla adil yargılanma hakkı yaşamsallık kazanarak sürekli geliştirilmiştir.

Sözleşmenin 6. maddesinde:

(*) TBB Disiplin kurulu üyesi ve de İstanbul Barosu Yayın Kurulu Üyesi

“Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleriyle ilgili nizalar gerek ceza-i sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan, kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının mâkul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir” denildikten sonra her sanığın;

- “Kendi kendini müdafaa etmek veya kendi seçeceği bir müdafii veya eğer bir müdafî tâyin için mali imkânlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa, mahkeme tarafından tâyin edilecek bir avukatın meccani yardımından istifade etmek,”

- “İddia şahitlerini sorguya çekmek, veya çektirmek, müdafaa şahitlerinin de iddia şahitleriyle aynı şartlar altında davet edilmesini ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,” haklarına sahip olduğu belirtilmiştir.

Adil yargılanma hakkına ilişkin güvenceler özel hukuk uyuzmazlıklarında ve ceza hukukuna ilişkin yargılamalarda gerçek ve tüzel kişiler bakımından dikkate alınması gereken, hem ilk derece yargı yerlerinde hem de temyiz mahkemelerinde ileri sürülebilen güvencelerdir.

Adil yargılanma hakkı bir sonuçtan daha çok, sağlıklı işleyen bir yargılama sürecini ifade eder.

Bir hukuk devletinde avukatsız bir yargılama düşünülemezine göre, adil yargılanmanın gerçekleşmesinde avukatlara büyük görevler düştüğü açıktır.

Hukukun son amacı adaletin sağlanmasıdır. Hukuk son amaç olan adalete ulaşmayı, adil yargılama ile gerçekleştirebilmektedir. Yargılama süreci sonucunda en üstün değer olan adalete ulaşmaya çalışılırken, sürecin kendisinin de hukuksallık taşıması ve adil olması gerekmektedir.

Avukat, somut olay adaleti olan hakkaniyetin sağlanması için yargılama sürecine katıldığında, üstlendiği rol ve edindiği statü ile hem yargılamanın sonucunu, hem yargılama sürecini etkileyen ve denetleyen bir konumdadır.

Hukukun üç boyutunu oluşturan sosyal olgu, norm ve etik değer üçlüsü dikkate alındığında, avukat pozitif hukuk normlarının, olması gereken (ideal hukuk) bakımında sorgulanmasını sağlayarak ve sosyal olguyu yargılama mekanizmasına taşıyarak, ya da tarafları temsil ederek adaletin gerçekleşmesinde aktif bir rol üstlenir. Avukatın yargılamadaki bu işlevi sayesinde adaletin toplumsallaşması daha kolay sağlanmış olur. Avukat, sorunlara ve olgulara eleştirel bir gözle bakarak, olan hukuk ile olması gereken hukuk arasında bağ kurar ve yürürlükteki hukukun olması gereken hukukla ne derecede bağdaşabildiğini ortaya koyarak diyalektik bir süreci işletir.

Hukuk eğer bilim ise, onu bilim yapan, nedenselliğe bağlı bir sorgulamaya açık oluşudur. Yargılama sürecinde bu yön daha çok avukatlar eliyle yerine getirilebilir. Çünkü “yargılama üçlemine” oluşturan tez (dava-

cı), *antitez* (davalı) ve *sentez* (yargıç) arasındaki ilişkilerde, hem tez, hem anti tez yönünden olaylara bakma olanağını kullanarak yargılamanın di-yalektik yöntemle gelişimini avukat sağlar. Bu süreçte avukat, normu bir yargıç gözüyle değerlendirmez. Sosyal olgunun temsilcisi olarak normun sosyal uyumunu, uygulanabilirliğini araştırır. Bu olgu hukuka canlılık katar.

Yargılama süreci sonucunda yargılamaya katılan bütün taraflar bakımından gerçekleştirilmesi arzulanan son hedef, adaletin gerçekleştirilmesidir. Yargılama süreci adaletin somutlaştırılması çabasıdır. Hukuk, toplumsal yaşamı her alanda sarıp sarmaladıkça, özlenen adalet olgusuna yaklaşılabilir. Adaletin evrensel bir değer olması, evrensel hukuk değerlerinin üretilmesine neden olmuştur.

Hukuk, sonuç olarak insan zekasının bir ürünüdür. İnsan haklarının gelişmesi, hukuk devletinin yerleşmesi, özgürlük, eşitlik arayışlarının norm haline getirilerek uluslararası kabullerin ortaya çıkışı bundandır. Bu değerlerden sapma olması durumunda, ortaya çıkan çelişki ve çatışkının giderilmesi, sosyal barışın yeniden kurulması için yargı mekanizması kurgulanmıştır. Hukuk, yargılama yoluyla adaletin sosyal gerçeklikle buluşmasını sağlar. Bu nedenle yargılama sürecinin de adil olması bir zorunluluktur.

Yargılamanın her bir yurttaş bakımından önemi açıktır. Yargılama işlevinin sağlıklı şekilde yürütülmesi ve son amaç olan adaletin gerçekleştirilmesi için bir hukuk devletinde, özellikle yargılama yöntemine ilişkin yasalarda, ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiş ve sıkı kurallarla örülü bir sistem öngörülmüştür.

Ancak, alınan bütün önlemler ve sistemin öngörülen şekilde işlemesi ve yargılamanın taraflarını tatmin eden bir sonuca ulaşılması, uygulamanın başarısıyla mümkün olabilmektedir. Uygulamada ise yargılama sürecinde yer alan insan unsuru ve öznel değerler göz ardı edilemez bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yargılama bir süreç olarak işlerken, bu sürecinin yürütücüleri olan yargıç, savcı ve avukatların kendi değerleri ile hukukçu kimliklerinden beklenen değerleri arasında farklılıkların ortaya çıkması olasıdır.

Bu olasılık, yargılama sürecine katılanların denetimini gündeme getirmiştir. Bu denetim yargılama kurumunun özelliğine uygun bir etik değer denetimidir. Yargılama sürecine katılan “profesyonel” kişilerin kendilerine uyguladığı özdenetimdir.

Hukuk, asgari ahlak demektir.

İyi avukatı, hukuku ve hukuk kurallarını iyi bilen hukukçu olarak tanımlamak yeterli değildir. Avukat aynı zamanda, ahlak, erdem ve etik değerlerden sapmadan, hukukun temel amacı olan adaleti gerçekleştir-

meye çalışan, dürüst bir yargılama süreci için çaba gösteren bir kişilikte olmalıdır.

Felsefe dilinde bugün kullanılan pek çok terim gibi, “etik” terimi de kökence Eski Yunanca’dan, eski Yunanca’daki anlamıyla kişinin ahlaksal huy ya da karakterine karşılık gelen ethos sözcüğünden türetilmiştir. Ethos sözcüğü sonradan ahlaksal bir bilince göre yaşama alışkanlığını ifade eden bir sözcük olarak algılanmıştır. Bu anlamda bir kişinin ethos’undan, yani “*ahlâksal karakter*”in den söz edildiğinde, bundan anlaşılması gereken ahlaksal bakımdan o kişiyi (avukatı) avukat yapanın ne olduğudur. Dolayısıyla avukatın ethosunu değerlendirmek, değerlendiren avukata ilişkin bir ahlak yargısına varmakla özdeştir.

Etik değer, ahlakın hukukudur. Öznel ahlaksal bilinci yansıtır. Öznel (subjektif) iyilik ile nesnel (objektif) iyilik arasında koşutluk bulunmadığı zaman, ahlak ve hukuk çatışır. Hukuku aşkın bir konumdan hayata döndüren süreç olan yargılama sırasında etik değer gerçek anlamını bulur. Etik değer, hukukun öz denetiminde önemli bir işlevi olduğu bir gerçekliktir. Çünkü yargılananların hukuka ve yargılamaya güvenleri ancak bu yolla sağlanabilir. Erdemli hukukçuların varlığı adaletin gerçekleşeceğine olan güveni artırır. Ahlaksallık, aynı zamanda hukukun içselleştirilmesi demektir. Bu bir öz denetim sorunu olarak da karşımıza çıkabilir.

Tüm bu nedenlerle, sosyal olgu ve normu anlama, yorumlama ve uygulama yetkisi tanınmış olan yargıç, savcı ve avukatların hukuksal bir ahlak taşımaları gerekmektedir. Ancak, soyut nitelikli bir ahlak anlayışı işlevsel olamayacağından, ahlak aşkın ve göreceli olmaktan kurtarılmalıdır. Soyut nitelikli ahlak anlayışı, etik değerler şeklinde somutlaştırılmalı, ölçülebilir/uygulanabilir bir değer haline getirilebilmelidir. Adil yargılamanın ve adaletin gerçekleşmesinde bu talep, ciddi bir gereksinim olarak kendisini ortaya koymaktadır.

Deontoloji, bir mesleği uygularken uyulması gereken ahlaki değer ve etik kuralları inceleyen bilim dalıdır. Yukarıdan beri yapılan açıklamalar ışığında, avukatlık meslek kuralları, meslek deontolojisinin bir sonucu olarak, salt bireysel tutumlar için değil, *adil yargılamanın* gerçekleşmesi bakımından da gereksinim duyulan etik değerler somutlaştırılmış ve norma dönüştürülmüş halidir.

Ancak, hukuk normu hakkında söylenen her şey, etik değerlerin normlaştırılması sürecinde ve norm olarak uygulanmasında da geçerlidir. Nasıl ki, yasa eşittir hukuk denilemiyorsa, meslek kuralı eşittir etik değer, olduğu da ileri sürülemez. Burada da, olan ile olması gereken arasındaki fark hep var olacak, ancak olması gerekene doğru evrim sürecektir.

Avukatlık meslek kurallarının tüm avukatlar tarafından benimsenip içselleştirilmesi arzulan bir hedeftir. Ancak, meslek kurallarının ne derecede uygulanabildiği ve bunun adil ve doğru yargılamaya olan etkisi tartışılması gereken en önemli sorun olarak ortada durmaktadır.

Etik değerler, doğası gereği 6nsellik taşıyan kurallardır. Yargılamayı yapanlarda varlığı 6nceden aranan ve olması gereken değerlerdir. Bu 6zelliklerin yargılamayı gerçekleştiren stat6 mensuplarında 6nceden var olduğu kabul edilir. Kuramsal olarak ahlaksız bir yargılama olamayacağına g6re, yargılamaya katılanların da ahlaksız olması d6ř6n6lemez. Eğer adil yargılamada bir sapma olduğu sonradan anlaşılırsa, etik değerdeki sapmanın 6l6s6ne uygun bir yaptırımın uygulanması g6ndeme gelir.

Avukatlık Kanunu bu olasılığı 6ng6rerek avukatlık disiplin hukukunu oluşturmuştur. Avukatlık Kanununun 34, 134, 158. ve ilgili diğer maddelerinde avukatların ne t6r etik değerler taşıması gerektiği belirlenmiş, ayrıca meslek 6rg6t6 olan T6rkiye Barolar Birliği tarafından Avukatlık Meslek Kurallarının oluşturulmasına yasal olanak tanınmıştır.

Yasanın 34. maddesine g6re “Avukatlar, y6klendikleri g6revleri bu g6revin kutsallığına yakıştır bir şekilde 6zen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve g6vene uygun biçimde davranmak ve T6rkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla y6k6ml6d6rler.”

Bu y6k6ml6l6klere uymamanın karşılığı Yasada disiplin cezası olarak saptanmıştır. Yasanın 134. maddesinde “Avukatlık onuruna, d6zen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla, mesleki çalışmada g6revlerini yapmayan veya g6revinin gerektirdiği d6r6stl6ęe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanunda yazılı disiplin cezaları...” nın uygulanacağı belirtilmiştir.

T6rkiye Barolar Birliği de, Avukatlık Meslek Kurallarını belirlemiş ve yayınlamıştır.

Avukatlık Yasası, disiplin hukuku mekanizması içerisinde, meslek kurallarının denetimini yapacak kurulların oluşturulmasını (T6rkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu ve barolar disiplin kurulları) 6ng6rm6ř ve bu kurullara “disiplin cezalarının verilmesinde; avukatlık onurunu, d6zen ve gelenekleri ile meslek kurallarını ve itibarını korumak, mesleğin amaç ve gereklerine ve adalete uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak ilkelerini g6z 6n6nde tutarlar” şeklinde bir sorumluluk y6klemiştir.

Etik değer sorgulamasının somutlaştırılması bakımından bir 6rnek olmak 6zere, aşağıda İstanbul Barosu Disiplin Kurulunun 1995-2005 yılları arasında verdiği kararlarının tarafımızdan derlenen on bir yıllık sonuçları sunulmaktadır. Ancak bu verilerin disiplin kovuşturması 6ncesi olan Baro Y6netim Kuruluna yapılan şikayet rakamlarıyla birlikte değerlendirilmesi, sonuçları daha anlamlı hale getirmektedir. Bu ham sonuçlar bile, T6rkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen meslek kurallarının avukatlar tarafından algılanma ve benimsenme sıkıntılarını taşıdığını ortaya koymaktadır.

Avukatlar hakkında yapılan şikayetlerin, Disiplin Kuruluna yansımada önceki dönemi olan İstanbul Barosu Yönetim Kuruluna yapılan başvuru sayıları dikkate alındığında, Yönetim Kurullarının on bir yıllık dönemde 8900 dosya hakkında işlem yaptığı anlaşılmaktadır. Bu rakam, 11 yıllık dönemde her iki avukattan birisi hakkında Baroya şikayet yapıldığını ifade etmekte olup, bu derecede yüksek bir oran aynı zamanda, toplumda avukata duyulan güvenin ne derecede zayıf olduğunun bir göstergesi olarak algılanmalıdır. Her ne kadar, İstanbul Barosu Yönetim Kurulları yapılan şikayetlerden %70 kadarını kovuşturmayaya değer bulmamişsa da, %30 oranındaki şikayeti kovuşturmayaya değer bularak 2750 avukat hakkında disiplin kovuşturması başlatmış olmasının da azımsanacak bir boyutu olmadığı görüşünderiz.

Sunulan bu verilerden yola çıkılarak, hukuk ve yargılama açısından etik değerin ne olduğu, *Avukatlık Meslek Kurallarının* etik değeri ne ölçüde yansıttığı, kuralların ne oranda ihlal edildiği, kural ihlallerinin yaptırımında Avukatlık Kanununda öngörülen mevcut sistemin ne derecede etkili olduğu, hangi kuralların ihlalinde yoğunlaşma olduğu, bu konudaki sorun odaklarının neler olduğu, şikayet hakkını kullanma eğilimi, toplumda oluşan avukatlık imajı ile hak aramada (yargılamada) meslek kuralı ihlallerinin nasıl bir sonuç yarattığı üzerinde durulmalı, hukuk sosyolojisi açısından bu veriler irdelenmelidir.

Bu sorumluluğun hukukla ilgili tüm kurum ve akademik çevrelerde ve özellikle baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin sorumluluğu altında olduğuna inanıyoruz.

İSTANBUL BAROSU
(01.01.1995 - 16.12.2005)
ŞİKÂYET VE DİSİPLİN İŞLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMA RAPORU
(YÖNETİM KURULU)

KARAR VERİLEN DOSYALAR

KOVUŞTURMA AÇILMASINA YER OLMADIĞINA karar verilen dosyalar	5235
DİSİPLİN KOVUŞTURMASI AÇILMASINA karar verilen dosyalar	2551
1136 Sayılı Yasanın 161. Maddesine Göre kararı verilen dosyalar	726
SORUŞTURMANIN ORTADAN KALDIRILMASINA karar verilen dosyalar	16
İŞLEMDEN KALDIRILMASINA karar verilen dosyalar	24
YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA karar verilen dosyalar	25
YETKİSİZLİK kararı verilen dosyalar	9
BİRLEŞTİRME kararı verilen dosyalar	134
BOZMA	202
TOPLAM	8922

(01.01.1995 - 16.12.2005)
ŞİKÂYET VE DİSİPLİN İŞLERİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMA RAPORUDUR
(DİSİPLİN İŞLERİ)

KARAR VERİLEN DOSYALAR

UYARMA cezası verilen dosyalar	477
KINAMA cezası verilen dosyalar	453
PARA cezası verilen dosyalar	109
GEÇİCİ SÜREYLE İŞTEN YASAKLAMA cezası verilen dosyalar	64
MESLEKTEN ÇIKARMA cezası verilen dosyalar	54
CEZA TAYİNİNE YER OLMADIĞINA karar verilen dosyalar	433
KOVUŞTURMANIN ORTADAN KALDIRILMASINA karar verilen dosyalar	19
ZAMAN AŞIMI kararı verilen dosyalar	235
BİRLEŞME kararı verilen dosyalar	10
BOZMA	48
TOPLAM	1902

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
E: 2004/5-199 K: 2004/187 T: 31.03.2004

NEDENE BAĞLI BAĞIŞLAMA
• KANITLAMADA İZLENECEK YÖNTEM •TAPU İPTALİ VE TESCİL

(BK. m. 240)

Özet: Davacı şirket belediye başkanlığına bağışladığı taşınmazın tapu kaydının iptaliyle adına tescilini dava etmişse de; tapuda bağışın şartla yapıldığına dair bir kayıt olmadığı gibi, bağışın (belediyenin imar planında değişiklik yapılarak parsellerin davacıya kalan kısımların yeşil alandan çıkarması ve davacı yararına inşaat izni vermesi) koşuluyla yapıldığı iddiası yazılı delille kanıtlanmadığından davanın reddine karar verilmesi gerekir.

Taraflar arasındaki "**Tapu İptali ve Tescil**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 26.2.2002 gün ve 1999/478-2002/347 sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 24.9.2002 gün ve 9763-16592 sayılı İlamı ile; (...Dava, hibe suretiyle davalı idareye devredilen taşınmazın tapu iptali ve tescili istemine ilişkindir.

Dava konusu taşınmaz şartsız olarak davalı idareye hibe edilmiştir. Akit tablosunda hibenin şerhe bağlı olarak yapıldığına dair herhangi bir kayıt mevcut değildir. Davacının davasının reddi yerine kabulüne karar verilmesi,

Doğru görülmemiştir.

Davalı idare vekilinin temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün açıklanan nedenle HUMK'un 428. maddesi gereğince bozulmasına...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, bağış yoluyla yapılan temlik işleminin iptali isteğine ilişkindir.

Davacı şirket vekili, Küçükçekmece İlçesi, Sefaköy, Papazköprüsü mevkiinde bulunan 9 pafta, 9974, 9976, 9978 ve 666 parsel sayılı taşınmazlarının 26.03.1988 onay tarihli, 1/1000 ölçekli Sefaköy imar planında yeşil alanda kaldığını; taşınmazların kısmen de olsa yeşil alandan çıkarılması ve inşaat izni alınması amacıyla davalı belediyeye başvurduklarını; yetkililerle yapılan görüşme ve pazarlıklar sonucu taşınmazların bir kısım paylarını bağışlamak kaydıyla geri kalan kısımlarının yeşil alandan çıkarılacağı vaadiyle üzerine inşaat izni alabilecekleri hususunda anlaştıklarını; yapılan anlaşmaya göre 18.01.1990 tarihinde tapuda bağış yoluyla temlik işleminin gerçekleştiğini; davalı belediyenin imar planında tadilat yapmadığını, böylelikle üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmediğini ileri sürerek bağış işleminin iptaline, davalı belediyeye temlik edilen payların davacı şirket adına tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı Belediye Başkanlığı vekili cevap dilekçesiyle, davacı şirketin 1995 yılında davalı aleyhine ortaklığın giderilmesi davası açtığını, davanın kabulüne karar verildiğini ve kararın kesinleştiğini; taşınmazların kayıtsız şartsız bağışlandığını; davalı Belediye kamu kuruluşu olduğu için bağışlama bir koşula bağlanmış ise mutlaka belgelenmesi gerektiğini; davacı tarafın da ticari şirket olduğunu, iradesini yazılı olarak belirtmesi gerektiğini, davanın reddini savunmuştur.

Yerel mahkemece taşınmazların imarda değişiklik yapılması amacıyla, bedelsiz olarak davalı idareye terk edildikleri, imarda değişiklik yapılmayıp terk nedeni yerine getirilmediğinden iadeleri gerektiği sonucuna varılarak davanın kabulüne karar verilmiş; hüküm, Özel Dairece yukarıda yazılı gerekçe ile bozulmuştur.

Tapulu taşınmazların bağışlanması taahhüdü Borçlar Kanunu'nun 238/2 ve 2644 sayılı Tapu Kanununun 26. maddeleri hükümlerine göre tapu memuru önünde yapılmalıdır.

Borçlar Yasası md. 240/I. maddesi "*Bağışlama şartla yahut mükellefiyetle takyit olunabilir*" hükmünü içermektedir. Uygulamada koşullu ve yükümlü bağışlamaları birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Gerçekten taraflar çoğunlukla yükümü koşul sözü ile anlatırlar. Bu nedenle kullanılan sözcüklere değil, tarafların niyetlerine ve kendisine bağışlama yapılan kişinin bir edim (eda) zorunluluğu olup olmamasına bakılmak gerekir.

Koşullu bağışlamada, bağışlamanın hükümlerini doğurması, bir geciktirici koşula (talikî şarta) ya da hükümlerini doğurmuş olan bağışlamanın sona ermesi bir bozucu koşula (infisahî şarta) bağlanmaktadır. Borçlar Yasasında ve Medeni Yasada sözü edilen belli başlı koşula bağlı bağışlamalar; a) Bağışlayanın ölümüne bağlı olarak yapılan bağışlamalar, b) Bağışlayana dönme koşuluyla yapılan bağışlamalar ile c) kayıtsız şartsız dönme koşuluyla yapılan bağışlamalardır.

Bağışlamada, bağışlayana bir yükümü yerine getirmek ödevi yüklenbilir. Yüküm bağışlamaya eklenen yan (fer'i) bir kayıttır ki, bununla kendisine bağışlama yapılan kimse, belli bir amaç için edimde bulunmak zorunluluğu altına sokulur. Şu da var ki, bu yüküm, bir denk karşı edim değildir. Çünkü bağışlanana bir denk karşı edim yüklenebilmesi, bağışlamanın niteliği ile bağdaşmaz. Yükümde, bağışlayanın, belirli bir amacın gerçekleşmesi uğruna bağışlanana bir edimde bulunma ödevini yüklemesi söz konusudur. Değişik bir söyleyişle yüküm, bağışlanan için bir edimde bulunma ödevi doğurmasına rağmen, bağışlamanın karşılıksız (ivazsız) oluşunu etkilemez ve dolayısıyla da bir karşı edim sayılmaz.

Koşullu bağışlamada, koşulun (şartın) biçime uygun olarak saptanması gerektiği halde, yükümlü bağışlamada, bağışlananın yüküm altına girmesine biçim zorunluluğu uygulanmaz. Çünkü bağışlamada biçim, bağışlayana korumak amacına yöneliktir. Şu var ki, yükümün bağlayıcı olabilmesi için, bağışlananın, yükümlü olarak bağışlamayı kabul etmesi gerekir. Burada bağışlananın susması, zımnî olarak yükümü kabul ettiği yolunda değerlendirilemez (*Mustafa Reşit Karahasan. Türk Borçlar Hukuku Özel Borç ilişkileri 2002 baskı 1.Cilt s.665-667*).

Somut olayda davacı şirket yetkilisi, 05.01.1990 tarihinde bedelsiz bağışlama isteğini içeren dilekçesiyle davalı Küçükçekmece Belediye Başkanlığına başvurmuş; belediye encümenin 11.01.1990 tarihli toplantısında bedelsiz bağış talebinin kabulüne karar verilmiş; tapu sicil müdürlüğünde düzenlenen 18.01.1996 tarihli resmi senetle de kayıtsız, şartsız ve bedelsiz olarak bağış işlemi gerçekleştirilmiştir.

Hemen belirtmelidir ki, bağış koşulunun akit tablosuna yazılması gerekir. Ancak, asıl olan tarafların gerçek iradeleridir. Davacı, bağışın davalı belediyenin İmar Planında değişiklik yaparak parsellerin davacıya kalan kısımlarını yeşil alandan çıkarması ve davacı yararına inşaat izni vermesi yükümlülüğünü yüklediğini iddia etmişse de bu durumu ispat etmek için yazılı bir belge ileri sürememiştir.

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre tarafların resmi senet dışında bağış sözleşmesine bir koşul, bir fıkra eklemeleri söz konusu olmamıştır.

Bu durumda davalı belediye başkanlığının yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük altına girdiğinden söz etme olanağı bulunmamaktadır.

Kaldı ki, davacı bağış yoluyla temlik işleminden sonra TIR parkı yapmak suretiyle taşınmazları kullana gelmiş, 9 yıl süre ile dava açma yoluna gitmemiştir.

Hal böyle olunca, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda açıklanan ve Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi uyarınca BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 31.03.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2004/13-208 K: 2004/211 T: 07.04.2004

YAP İŞLET DEVRET KOŞULUYLA TAHSİS EDİLEN TAŞINMAZ • SÖZLEŞMEYE AYKIRI DAVRANIŞIN SONUÇLARI

(TMK. m. 751; BK. m. 19, 20)

Özet: Davacı şirket lehine tapu sicil memurluğunda resmi senet şeklinde düzenlenen sözleşmeyle davaya konu orman niteliğinde taşınmazda 49 yıl süreli irtifak hakkı tesis edilmiş, buna karşılık sözleşmede öngörülen sürede ve nitelikte turistik tesis yapması ve irtifak hakkı süresinin bitiminde tesisin işler durumda Maliye Bakanlığına teslimi kararlaştırılmıştır.

Sözleşmede tesisin Maliye Bakanlıından ve Turizm Bakanlıından izin alınmaksızın başkasına kiraya verilmesi halinde, tazminat ödenmeksizin davalı Hazineye devredileceği hakkında hüküm bulunmamasına karşın davacı şirket izin almadan tesisi başkasına kiraya verdiğiinden, Hazineden olumlu ve olumsuz zarar istemeye hakkı yoktur.

Taraflar arasındaki "**Alacak ve Munzam Zarar**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara Asliye 20. Hukuk Mahkemesi'nce davanın reddine dair verilen 03.04.2002 gün ve 2001/106 E,-2002/238 K. sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine,

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 04.02.2002 gün ve 2002/13377-2003/1040 sayılı ilamıyla; (...Davacı, davalının maliki bulunduğu taşınmaz üzerinde kendisi lehine 49 yıllığına irtifak hakkı tesis edildiğini, bu yere turistik tesisler yaptığını ve işletmeye açtığını, daha sonra bu tesisleri üçüncü şahsa kiraya verdiğini, davalının irtifak sözleşmesi hükümlerine dayanarak kendisine karşı irtifak hakkının iptali davası açtığını, açılan davayı davalının kazandığını, hüküm kesinleştiğini, bunun üzerine davalının tüm, tesislere ve içindeki eşyalara el koyduğunu, yaptırdığı tespite göre bunların toplam değerini 540.190.700.000 TL. olduğunu ileri sürerek bu paranın işlemiş faiziyle birlikte 843.751.034.000 TL. olarak tahsilini istemiş birleşen davasında da aynı nedenlerle 300.000.000.000 TL. munzam zararın ödetilmesini talep etmiştir.

Davalı, aynı konuda kesin hüküm bulunduğunu, aralarındaki sözleşme hükümlerince davacının tazminat isteminde bulunamayacağını savunarak davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece, davacının aynı taleplerini taraflar arasında görülüp kesinleşen dava dosyasında da ileri sürdüğünü, aralarındaki sözleşmenin 16. maddesi hükmünce davacının tazminat talep etme hakkının olmadığı gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerekçeleri nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmasına göre davacının sair temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2- Taraflar arasında düzenlenen ve tapuya şerh edilen sözleşmede 23.07.1992 tarihinden itibaren davalıya ait arsa üzerinde 49 yıl süre ile davacı yararına irtifak hakkı tesis edildiği, sözleşmenin 4. maddesinde arsa üzerine davacı tarafından pansiyon yapılacağı, 5. maddesinde davacının yapacağı yapı ve tesislerin üçüncü şahıslara kiraya verilemeyeceği, sözleşmenin 16. maddesinde ise bu yerlerin üçüncü şahıslara kiraya verilmesi halinde sözleşmenin önemli ölçüde ihlal edilmiş sayılacağı ve bir tazminat ödenmeksizin tüm yapı ve tesislerin hazineye intikal edeceği hükme bağlanmıştır. Davacı, az yukarıda açıklanan sözleşme hükümlerine aykırı davrandığı ve inşa ettiği tesisleri üçüncü şahsa kiraya verdiği için mahkeme kararı ile davacı yararına kurulan irtifak hakkı iptal edilmiş, bilahare de taşınmaz üzerindeki taşınır ve taşınmaz mallar davalı idareye teslim edilmiştir.

Bu durumda öncelikle davacı irtifak hakkı sahibinin yaptığı tesis bedelini talep edip edemeyeceği hukuki sorunun çözümlenmesi gerekir.

Taraflar arasındaki sözleşmede yapılan tesislerin başkalarına kiraya verilmesi halinde tazminat ödenmeksizin davalıya devredileceği hükme bağlanmıştır. Sözleşmenin bu hükmü karşısında davacı haksız iktisap kullarına dayanarak yaptığı tesislerin ve içindeki eşyaların bedelini isteye-

mez. Ancak bu kuralın uygulanması sonunda davalı hazinenin de haksız olarak zenginleşmemesi gerekir.

Gerçekten sözleşme ile davalı hazine 49 yıllık sürenin sonu olan 23.07.2041 tarihinden önce pansiyonun işletilmesi yönünden bir hak talebinde bulunamayacaktır. O halde davalı Hazinenin sözleşmede gösterilen sürenin çok daha önceden sahip olduğu tesislerden davacıdan alacağı irtifak hakkı bedeli dışında yararlanması varsa davacının yaptığı faydalı masrafların, bu yararlanmaya etkisi onun haksız iktisabı olacaktır. Davalı taraf yapılan tesislerin akdin sonunda kendisine kalmasını kabul ettiği-ne göre bunlardan yararlanma olanağı olmadığını da ileri süremez.

O halde, Mahkemece yapılacak iş; tahliyeden sonra irtifak hakkı tesis edilen taşınmaz üzerindeki tesislerin ne kadar sürede kiraya verileceği ve 23.07.2041 tarihine kadar olan sürede davacının ödemesi gereken irtifak hakkı bedelinden fazlaya kiralanıp kiralanamayacağı veya bizzat çalıştırarak ne miktar yarar sağlayacağı bir başka deyişle yapılan tesislerin kiralamaya veya yararlanmaya etkisi bilirkişi aracılığı ile belirlenip, sonucuna göre hüküm kurmaktan ibarettir.

Mahkemece, bu yönler gözetilmeden davanın reddine karar verilmesi, usul ve yasaya aykırıdır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davacı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve direnme kararının verildiği tarih itibariyle HUMK'un 2494 sayılı yasa ile değişik 438/11. fıkrası hükmü gereğince duruşma isteğinin reddine karar verilip dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, irtifak hakkının normal süresinden önce sözleşmeye aykırılıktan dolayı iptal edilmesi nedeniyle uğranılan zararın tazmini amacıyla açılan alacak davasından ibarettir.

Davacı, davalı Maliye Hazinesinin maliki olduğu orman niteliğindeki taşınmaz üzerinde kendisi lehine 49 yıl süreli irtifak hakkı kurulduğunu, bu yere turistik tesisler yapıldığını ve işletmeye açtıklarını, daha sonra da bu tesisleri bir üçüncü şahsa kiraya verdiğini, davalı Maliye Hazinesinin irtifak hakkı sözleşmesine aykırılık iddiasıyla kendilerine karşı irtifak hakkının iptali davası açtığını, bu dava sonunda irtifak hakkının iptal edildiğini, bunun üzerine davalının kendileri tarafından yapılan tüm tesis ve içindeki eşyalara bedelsiz olarak el koyduğunu, iyi niyetli olmaları nedeniyle, Hazinenin kendilerine yapı mülkiyetine konu taşınır malların dava tarihindeki objektif rayiç değerleri ile bu tesislerin taşınmazda ya-

rattığı değer artışı ve sağladığı yararın toplamından oluşan alacaklarını, tüm yardımcı hakları ile birlikte ödemekle yükümlü olduğunu, yaptırılan tespit ve içindeki eşyaların toplam değerinin 540.190.700.000 TL. olduğunun saptadığını, ileri sürerek, işlemiş faizi ile birlikte toplam 843.751.034.000 TL.nin reeskont faizi ile birlikte davalıdan tahsilini istemiştir.

Davacı açtığı ek davada ise; asıl dava sırasında saklı tuttuğu hakka dayanarak 1.000.000.000 TL. ek müspet zarar ve 300.000.000 TL. ek yapı ve tesis bedelinin davalıdan tahsilini istemiştir.

Davalı Maliye Hazinesi, aynı konuda kesin hüküm bulunduğunu, aralarındaki irtifak hakkı tesisine ilişkin sözleşme uyarınca davalının hiçbir tazminat isteme hakkının bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemenin, aynı taraflar arasında görülüp kesinleşen Kemer Asliye Hukuk Mahkemesinin 1997/204 E. ve 1998/498 K. sayılı kararlar TMK'nın 751/f ve g maddelerinin emredici hüküm olmadığı, irtifak hakkı sözleşmesinin 16. maddesinin BK'nın 19. ve 20. maddesine aykırı olmadığını kesinleştiği ve bu hususun davalı Maliye Hazinesi yönünden usuli kazanılmış hak oluşturduğu, sözleşmenin 16. maddesi hükmüne göre, davacı şirkete yapı mülkiyetine konu tesisler ve bunların eklentileri ile taşınır malların objektif rayiç değer ile bu tesislerin taşınmazda oluşturduğu değer artışı ve sağladığı ileri sürülen yarar nedeniyle, davalı Maliye Hazinesinin bir ödeme ve tazmin yükümlülüğünün bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine ilişkin olarak kurduğu hüküm, özel dairece yukarıda açıklanan nedenlerle bozulmuş, mahkeme önceki hükümde direnmiştir.

Uyuşmazlık; mevcut sözleşmeye rağmen davacı irtifak hakkı sahibinin, irtifak hakkı sözleşmesinin iptali nedeniyle uğradığı olumlu (müspet) ve olumsuz (menfi) zararlarını isteyebilip isteyemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Burada yeri gelmişken olumlu zarar ve olumsuz zarar kavramları üzerinde durmakta yarar vardır.

Somut olayda; yanlar arasında düzenlenen sözleşmenin 5. maddesinde; irtifak hakkı konusu taşınmazın kısmen de olsa Maliye Bakanlığı ve Turizm Bakanlığının izni olmaksızın başkasına kiraya verilemeyeceği, 16. maddesinde ise; bu taahhüt senedinin içerisinde 5. maddenin de yer aldığı bir kısım maddelerin yerine getirilmemesinin sözleşmenin önemli ölçüde ihlali sayılacağı ve Hazinece bir tazminat ödenmeksizin tüm yapı ve tesislerin sağlam ve işler durumda Hazineye intikal edeceği açıklanmıştır.

Bu sözleşme hükmü gerekli biçim koşullarına uygun olarak yapıldığından geçerlidir.

Açıkça görüleceği üzere; irtifak hakkı sözleşmenin 5. maddesinde bir yasaklayıcı hüküm konulmuş, 16. maddesinde ise, bu yasaklayıcı kısıtlayıcı hükme uymamanın yaptırımı açıklanmıştır. Bu durumda davacı irtifak hakkı sahibinin Maliye Bakanlığından izin almaksızın tesisi üçüncü bir kişiye kiraya vermesi, değinilen sözleşme hükmüne açıkça aykırılık oluşturur. Davacı, bu sözleşme hükmünün hukuka ve ahlâka aykırı olduğunu, ayrıca sözleşmenin bedelsiz olarak feshinin ekonomik bakımdan yok olmasına sebep olacağını ileri sürerek aleyhindeki bu hükümlerin geçersiz olduğunu ileri sürmüştür. Sözleşmede yer alan söz konusu yasaklayıcı hükümler ceza koşulu olarak kabul edilse bile; bu husus aşağıda yazılan ilkeleri değiştirmeyecektir. Davacı tacirdir. TTK 24. maddesinin, BK'nın 161. maddesinin son fıkrasına yaptığı yollamadan da anlaşılacağı gibi kanun koyucu, fahiş olsa dahi cezai şartın indirilemeyeceği esasını kabul etmiştir. YHGK'nın 20.03.1974 gün E.1970AT. 1053 K. 1974/222 sayılı kararında geniş şekilde açıklandığı gibi, tacirler arasında cezai şartın fahiş olması nedeniyle indirim yapılmaması, ancak bu cezai şartın ahlâk ve adaba, emredici hükümlerin koyduğu kurallara aykırı olması halinde cezai şartın geçerli olmayacağı kabul edilmiştir. Ne var ki, cezai şartın ahlâk ve adaba, emredici kurallara aykırı olduğu davacı tarafından Kemer Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan E. 1997/204, K. 1998/498 sayılı sözleşmenin iptali davasında ileri sürülmüş olup, bu konular gerek yerel mahkemece, gerekse Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 25.10.1999 gün, E.1999/10472, K.1999/10474 sayılı ilamı ile "*yanların hür iradeleri ile kurulan ve değinilen kısıtlayıcı hükümleri içeren aktin hukuka, ahlâk ve adaba aykırı olduğunun söylenemeyeceği*" belirtilerek, sözleşmenin 5. ve 16. maddelerinin ahlâk ve adaba, emredici hukuk kurallarının aykırı olmadığı belirlendiğinden, tarafları aynı olan bu davada sözleşmenin anılan maddelerinin geçersiz olup olmadığı hususu tartışma konusu yapılamayacaktır.

Öte yandan; Borçlar Yasasının 96. maddesine göre alacaklının, borçludan borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi nedeniyle tazminat isteyebilmesi için alacaklının bu yüzden bir zarara uğramış olması gerekir. Sözleşmeden kaynaklanan zarar *olumlu* (müspet) zarar olacağı gibi, *olumsuz* (menfi) zarar da olabilir.

Olumlu (müspet) zarar; borçlu edimi (edayı) gereği gibi ve süresinde yerine getirseydi alacaklının malvarlığı ne durumda olacak idiye, bu durumla eylemler arasında fark olumlu (müspet) zarardır. Diğer bir anlatımla olumlu zarar, sözleşmenin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesinden doğan zarardır. Kuşkusuz kâr mahrumiyetini de içine alır.

Borcun yerine getirilmesinin kusurla olanaksız hale gelmesinde, direnime (temerrüde) düşen borçludan, gecikmiş ifa ile birlikte gecikme dolayısıyla tazminat istenmesinde yahut borçlunun temerrüdü halinde ifadan vazgeçilip, ifa yerine tazminat istenmesinde ve sözleşmenin olumlu biçimde çiğnenmesinde (ihlalinde), olumlu zararın giderimi söz konusu

olur. (Prof. Dr. H.Tandoğan *Türk Mesuliyet Hukuku 1961 s.426 vd.*). Davacı, sözleşmenin 5. ve 16. maddesindeki açık hükme rağmen irtifak hakkı konusu taşınmazı üçüncü kişiye kiraya vermesi dolayısıyla, Maliye Bakanlığınca irtifak hakkının iptalinin istenmesine ve sonuçta iptaline kendi kusuru ile neden olduğundan, olumlu zararını isteyemez.

Olumsuz (Menfi) zarar ise, uyulacağına ve yerine getirileceğine inanılan bir sözleşmenin hüküm ifade etmemesi ve yerine getirilmemesi yüzünden güvenin boşa çıkması dolayısıyla uğranılan zarardır. Diğer bir söyleyişle sözleşme yapılmıyaydı uğranılmayacak olan zarardır. Olumsuz zarar borçlunun sözleşmeye aykırı davranması yüzünden sözleşmenin geçersiz hale gelmesi durumunda ortaya çıkar (H.Tandoğan a.g.e.s.427). Bu husus Borçlar Yasasının 108.maddesindeki düzenlemeden kaynaklanmıştır. Burada alacaklının sözleşmenin hükümsüzlüğünden kaynaklanan zararın giderimi söz konusudur. Çünkü sözleşme fesih edilerek geçersiz olduktan sonra, artık sözleşmeye dayanılarak borcun yerine getirilmemesinden kaynaklanan zarardan söz edilemez.

Genellikle şu hususların olumsuz zarar kavramına gireceği kabul edilmektedir.

- Sözleşmenin yapılmasına ilişkin giderler; Harçlar, posta giderleri, noter ücreti gibi,
- Sözleşmenin yerine getirilmesi ve karşılık edimin kabulü için yapılan giderler,
- Sözleşmenin yerine getirilmemesi dolayısıyla uğranılan zarar; gönderilen şeyin yolda kaybolması gibi,
- Sözleşmenin geçerliğine inanılarak başka bir sözleşme yapma fırsatının kaçırılması dolayısıyla uğranılan zarar; örneğin o zaman başkasından 1.000.000 TL/ye alınabilecekken, şimdi, 1.200.000 TL.'ye alınabilmesi,
- Başka bir sözleşmenin yerine getirilmemesi dolayısıyla uğranılan zarar ve,
- Dava masrafları.

Bu genel açıklamaların ışığında somut olaya baktığımızda taraflar arasında tapu sicil memurluğunda resmi senet şeklinde düzenlenen 27.05.1993 tarihli sözleşme ile, davaya konu orman niteliğindeki taşınmazda 49 yıl süreli irtifak hakkı tesis edildiği, bu süre içinde davacının buraya sözleşmede öngörülen sürede ve nitelikte bir turistik tesis yapması ve irtifak hakkı süresinin bitiminde tesisin işler durumda Maliye Bakanlığına intikal etmesinin kararlaştırıldığı ayrıca, davacı tarafından yapılan tesislerin Maliye Bakanlığı ve Turizm Bakanlığından izin alınmaksızın başkasına kiraya verilmesi halinde, tazminat ödenmeksizin davalı Hazineye devredileceğinin bir sözleşme hükmü olarak hükme bağlandığı, davacının ise, Maliye Bakanlığından izin almaksızın 01.08.1996 tarihin-

de irtifak hakkının konusu olan tesisi, dava dışındaki T Otelcilik Ltd. Şti.'ne 01.08.1996 tarihinden itibaren 6 aylığına kiraya verdiği hususları tartışmasızdır.

Davacı şirketin, dava konusu tesisi sözleşmede öngörülen 49 yıllık süreden önce bedelsiz olarak davalı Maliye Hazinesi'ne devretmesi nedeniyle, uğradığı olumlu ve olumsuz zararlarını istediği anlaşılmaktadır. Ancak sözleşmedeki açık hükme (*irtifak hakkı sözleşmesinin 5. ve 16. maddeleri*) aykırı davranan davacının sözleşmenin feshine kendi kusuru ile neden olduğundan, olumlu zararını isteyemeyeceği yukarıda açıklanmıştır.

Davacının olumsuz zararını isteyebilmesi için, sözleşmenin feshedilmesinde bir kusurunun olmaması gerekir. Davacı irtifak hakkının iptal edilmesinde kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini kanıtlayamadığı, bilakis sözleşmenin davacının kusurlu davranışı sonucu iptal edildiği anlaşıldığından, olumsuz zararını da isteyemez.

Hal böyle olunca, yanların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve belgelere yukarıda açıklanan gerektirici nedenlere göre, usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekir.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile, direnme kararının yukarıda açıklanan nedenlerle ONANMASINA, gerekli temyiz ilam harcı peşin alınmış olduğundan başkaca harç alınmasına mahal olmadığına, 07.04.2004 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**E: 2004/7-411 K: 2004/477 T: 06.10.2004****KAMULAŞTIRMADAN ÖNCE AÇILAN AİDİYETİN TESPİTİ DAVASI**
• TESPİT DAVASININ İŞLEVİ • DAVA KOŞULU
• HUKUKİ YARAR KOŞULU

Özet: *Dava, kadastro haricinde ve devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazdaki ağaçların aidiyetinin tespiti istemine ilişkin olup; davacının bu tespiti istemekte hukuki yararı vardır. Çünkü ağaçlar su altında kaldığından durumu duraksamalıdır. Alacağı tespit hükmü, ileride ağaçların kamulaştırma bedelinin tahsiline ilişkin olarak açacağı eda davasının öncüsü olacaktır. Bu husus dava ve islah dilekçesi, kadastro müdürlüğünden ve kamulaştırma bürosundan gelen yanıt yazılar, bilirkişi raporları ile dosya kapsamını birlikte düşünüldüğünde belirgin hale gelmektedir.*

Açıklanan bu olgular karşısında yerel mahkemenin hukuki yararın bulunduğu dair ısrar kararı yerindedir.

Taraflar arasındaki "**Muhtesatın Tespiti**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Nizip Asliye Hukuk Mahkemesi'nce davanın kabulüne dair verilen 21.05.2002 gün ve 2002/18 E.- 506 K. sayılı kararın incelenmesi davalı Hazine vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 04.03.2003 gün ve 2003/4855-587 sayılı ilamıyla (...Hükmüne uyulan Yargıtay bozma ilamında özetle, ağaçların bulunduğu yerin kamulaştırma kapsamında kalıp kalmadığı, kaldığı anlaşılması halinde de taşınmazın kadastro sırasında tespitinin yapıp yapılmadığı, özel mülkiyete konu olabilecek yerlerden olup olmadığı, bu bağlamda kamuya ayrılan veya devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan yer niteliğinde bulunup bulunmadığı, Kadastro Yasası 12/3.maddesindeki hak düşürücü sürenin geçip geçmediğinin irdelenmesi gerektiği yönlerine değinilmiştir. Bozma kararından sonra yapılan yargılama sonunda davacı OK'nın davasının feragat nedeni ile reddine, davacı AK'nın davasının kabulüne, Nesime Doğan tarafından verilen 25.3.1999 tarihli krokili raporda kırmızı renkle taralı olarak gösterilen 725,14 m2 yüzölçümündeki tapulama harici taşınmazda bulunan yaşları ve nitelikleri ziraat mühendisi M. Hilmi Çetin'in 28.4.1999 tarihli raporunda belirtilen ağaçların zilyetliğinin davacı AK'a ait

olduğunun tespitine karar verilmiş, hüküm davalı Hazine tarafından temyiz edilmiştir.

Mahkemece Yargıtay bozma kararına uyulmuş ve bozma kararı çerçevesinde araştırma yapılarak davanın kabulüne karar verilmiştir. Ne var ki, önceki bozma kararında da belirtildiği gibi bu tür tespit davalarında hukuki yararın bulunması zorunludur. Özellikle mülkiyetin tespitine ilişkin davalarda davanın dinlenebilmesi için ayrıca davacının hakkı diğer bir anlamıyla hukuki durumunun bir tehlike ile karşı karşıya bulunması ve var olan tehdit nedeniyle hakkının sağlanmasında duraksama meydana gelmesi ve tespit isteğinin davada yararının zarar görecektir nitelikte olması ve ayrıca tespit talebiyle de bu tehdidin ortadan kaldırılması olasılığının olması gerekir. Somut olayda, tespiti istenen taşınmaz 236 parsel sayılı taşınmazın geometrik sınırları dışında Fırat Nehri ile 236 parsel sayılı taşınmaz arasındaki tapulama dışı bırakılmış bölümde olduğu dosya kapsamı ile belirlenmiştir. Anılan bölüm, gelen cevabi yazılara göre; tapulama dışı bulunmuş olması nedeniyle kamulaştırmaya tabi tutulmamıştır. Bu durumda, davacının anılan bu davada az yukarıda açıklandığı gibi hukuki yararı bulunmamaktadır. Hukuki yarar olmayan davalarda tespit davalarının dinlenemeyeceği tartışmasızdır. Ne var ki, davacı ağaçların bedellerinin eda davası açmak suretiyle isteyebilir. Hal böyle olunca, davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde karar verilmesi isabetsiz...) gerekçeyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı Hazine vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, kadastro haricinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz üzerinde bulunan ağaçların aidiyetinin tespiti istemine ilişkindir.

Davacı, dava konusu yerde bulunan ağaçların, kendisi tarafından dikildiğini ileri sürerek, bu ağaçların kendisine ait olduğunun tespitini istemiştir.

Davalı Hazine davanın reddini savunmuştur.

Yerel mahkemenin, davanın 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 19/11. maddesinden kaynaklandığını, ağaçların kamulaştırma alanı içerisinde bulunan tapulama dışı bölgede kaldığını ve ağaçların davacıya ait olduğunun dosya kapsamına göre sabit görüldüğünü açıklayarak, davanın kabulüne ilişkin olarak kurduğu hüküm; Özel Dairece, yukarıda belirtilen şekilde, ağaçların tapulama dışı bırakılmış bölümde yer aldığı ve

kamulaştırmaya tabi tutulmadığı anlaşıldığından davacının tespit istemede hukuki yararı yoktur, gerekçesiyle bozulmuştur.

Görüldüğü üzere yerel mahkeme ile Özel Daire arasındaki uyumsuzluk, davacının böyle bir dava açmakta hukuki yararının bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Tespit davaları, bir hukuki ilişkinin (*münasebetin*) var olup olmadığının saptanmasına ilişkin davalardır.

Tespit davası, HUMK'da açıkça düzenlenmiş değildir. Fakat bazı özel yasalarda tespit davalarını düzenleyen özel hükümler mevcuttur (*MK.m. 25; İİK. m. 69, II, m. 72, m. 89, III; HUMK. m. 519; 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri K. m. 15, III. m. 67, II; TTK m. 58/a; 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt K. m. 46;*).

Ancak, öğretide tespit davalarının caiz olduğu hakkında tam bir görüş birliği vardır.

Tespit davasının işlevi, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması olup, bundan ileri gitmez. Bu tespit işlemi (bölümü) eda davalarında da vardır. Ancak, eda davalarının ikinci bir (eda) bölümü vardır ki, bu bölüm tespit davalarında yoktur. Bu nedenle, eda davası, aynı konudaki tespit davasını (talebini) da içeren geniş kapsamlı bir davadır. İşte bundan dolayıdır ki, tespit davası, eda davasının öncüsüdür.

Tespit davasının şartları

a) Hukuki ilişki (münasebet) şartı: Hukuki ilişkiden maksat, bir kişi ile diğer bir kişi veya bir mal (eşya) arasında somut bir olaydan doğan hukuki ilişkidir.

b) Hukuki yarar (menfaat) şartı,

Davacının hukuki ilişkinin hemen tespitinde hukuki yararının bulunması şarttır. Her davada bulunması gereken hukuki yararın önemi, kendisini özellikle tespit davasında gösterir.

Bir hukuki ilişkinin hemen tespit edilmesinde hukuki yararın bulunması, şu üç şartın birlikte varlığına bağlıdır: 1) Davacının bir hakkı veya hukuki durumu güncel (hâlihazır) bir tehlike o ile tehdit edilmiş olmalı; 2) Bu tehdit nedeniyle, davacının hukuki durumu tereddüt içinde olmalı ve bu husus davacıya zarar verebilecek nitelikte bulunmalı; 3) Yalnız kesin hüküm etkisine sahip olup, cebri icraya yetki vermeyen (icraya konulamayan) tespit hükmü, bu tehlikeyi kaldırmaya elverişli olmalıdır.

Buna karşılık, görülmekte olan veya açılacak bir davada iddia veya savunma olarak ileri sürülebilecek konular için ayrı (müstakil=bağımsız) bir tespit davası açmakta hukuki yarar yoktur.

Eda davası açılması mümkün olan hallerde de tespit davası açılmasında hukuki yarar mevcut değildir. Çünkü, yukarıda da belirtildiği üzere eda davası sonunda verilen hüküm ile, aynı zamanda dava konusu hukuki ilişkinin var olup olmadığı da tespit edilir ve ondan sonra bu tespiti

te dayalı olarak eda hükmü kurulur. Yargıtay'ın kararlı uygulamasına göre de, eda davası açmak mümkün ise, tespit davası açılmaz.

Eda davası açmak mümkün ise tespit davası açılmaz kuralının geçerli olabilmesi için eda davası sonunda verilecek hükmün tespite ilişkin bölümü ile tespit davası sonunda alınacak tespit hükmü arasında, meydana getirdikleri kesin hüküm (m. 237) etkisi bakımından hiç bir fark bulunmaması gerekir. Diğer bir söyleyişle tespit davası ile istenen hukuki korunma, eda davası ile tamamen elde edilebilecekse, o zaman, davacının ayrı bir tespit davası açmakta hukuki yararı yoktur. (Prof.Dr. Baki Kuru Hukuk Muhakemeleri Usulü Cilt: II. 2001 baskı s. 1409-1448).

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 19/12 maddesinde "...Başkası adına tapulu, sahihsiz ve zilyedi tarafından iktisap edilmemiş yerin kamulaştırılmasında, bina ve ağaçların 11 ve 12. maddeler uyarınca takdir olunan bedeli zilyedine ödenir..." hükmü yer almaktadır.

Somut olayda dava konusu ağaçların davacıya ait parselin bitişiğinde ve ancak tapulama dışı alanda kaldığı, kamulaştırma bürosundan gelen yazıya göre kamulaştırma alanı içerisinde olup, 01.08.2000 tarihi itibarıyla su altında kaldığı anlaşılmaktadır. Davacı taşınmaz üzerindeki muhtesat niteliğindeki ağaçların kendisine ait olduğunu, yani hukuki ilişkiyi tespit ettirmek istemiştir. Davacının ağaçların kendisine ait olduğunu tespit ettirmekte hukuki yararı vardır. Çünkü ağaçlar su altında kaldığından durumu tereddütlüdür. Alacağı tespit hükmü, ileride ağaçların kamulaştırma bedelinin tahsiline ilişkin olarak açacağı eda davasının öncüsü olacaktır. Bu husus dava ve ıslah dilekçesi, kadastro müdürlüğünden ve kamulaştırma bürosundan gelen yanıt yazılar, bilirkişi raporları ile dosya kapsamı birlikte düşünüldüğünde belirgin hale gelmektedir.

Açıklanan bu olgular karşısında yerel mahkemenin hukuki yararın bulunduğuna ilişkin direnme kararı yerindedir.

Ne var ki, hükmün esasına ilişkin temyiz itirazları incelenmediğinden dosyanın Özel Dairesine gönderilmesi gerekir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle yerel mahkemenin direnme kararı yerinde olup, işin esasına yönelik temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın 7. Hukuk Dairesine gönderilmesine, 06.10.2004 günü oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**E: 2004/19-550 K: 2004/550 T: 20.10.2004****KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN DAVA
• TÜKETİCİ MAHKEMESİNİN GÖREVİ**

(4077 S. K. Geçici m. 1, 23; 4822 S. K. m. 10/A)

Özet: Dava, temelinde banka kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanmakta olup, dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanununun 4822 Sayılı Kanunla eklenen 10/A maddesinde, kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekimi suretiyle kullanılan kredilerin tüketici kredisi hükümlerine tabi olduğu, uyuşmazlıkların da Tüketici Mahkemesinde hükme bağlanacağı öngörüldüğünden Asliye Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi gerekir.

Taraflar arasındaki "**Menfi Tespit**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ordu Asliye 1. Hukuk Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 27.06.2001 gün ve 1999/549-2001/496 sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 04.04.2003 gün ve 2002/2193-2003/3516 sayılı ilamı ile; (...Dava konusu uyuşmazlık, banka kredi kartı borcundan kaynaklanmaktadır.

Temyiz aşamasında 14.3.2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 4822 Sayılı Kanun"un geçici 1. maddesinde; "Bu kanunun yayımından önce borçlunun temerrüdü nedeniyle ödenmeyerek icra takibi aşamasına gelen veya icra takibine konu edilen kredi kartı borçlarının, temerrüt tarihindeki anaparaya, yıllık yüzde elliye geçmemek üzere gecikme faizi uygulanmak suretiyle on iki eşit taksitte ödeneceği, kredi kartı borçları nedeniyle gerçekleştirilen her türlü takibin, yukarıda yer alan hükme göre ilk taksidin ödenmesiyle duracağı ve son taksidin ödenmesiyle birlikte tüm sonuçlarıyla ortadan kalkacağı, bu maddede hükümlerinin, tüketicinin kredi verene, Kanunun yayımı tarihinden itibaren otuz gün içinde yazılı müracaat etmesi halinde uygulanacağı" öngörülmüştür.

Somut olayda kanunun yayımından önce borçlunun temerrüdü gerçekleşmiş olduğundan, anılan yasa hükmü gereğince otuz günlük süre içinde tüketicinin (borçlunun) kredi verene (bankaya) yazılı müracaatı bulunup bulunmadığı, varsa bankaca yapılan işlemlerin neler olduğu hususları

araştırılarak sonucuna göre bir karar vermek üzere hükmün bozulması gerekmiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, menfi tespit istemine ilişkindir.

Mahkemece, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Davalı yanın temyizi üzerine Özel Dairece verilen bozma kararına karşı önceki kararda direnilmiş; hükmü Davalı vekili temyiz etmiştir.

Özel Daire ile Yerel Mahkeme arasındaki uyuşmazlık; 4077 sayılı Kanununun 4822 sayılı Kanun ile getirilen geçici 1. maddesi hükmü gereğince otuz günlük süre içinde tüketicinin (borçlunun) kredi verene (bankaya) yazılı müracaatı bulunup bulunmadığı, varsa bankaca yapılan işlemlerin neler olduğu hususlarının somut olayda araştırılmasının gerekip gerekmediği, noktasındadır.

Ne var ki, kamu düzenine ilişkin olmakla, öncelikle; davaya bakma görevinin tüketici mahkemesine mi, yoksa asliye hukuk mahkemesine mi ait olduğu, hususunun çözümü gerekmektedir.

Somut olayda; Banka ile borçlu/davacı arasında "*Elektron mavi kart kredili mevduat hesabı taahhütnamesi*" başlıklı 750.000.000 limitli sözleşmenin imzalandığı, hesabın çalışma şeklinin "*Kredi kartı*" olarak belirtildiği, çekişmesizdir. Bu hesaba dayanılarak davacı tarafından kullanılan kredinin anaparası ödenmekle birlikte dönem faizi ödenmediğinden bankaca hesap kat edilerek, borçlu hakkında takibe girilmiş; borçlu tarafından eldeki menfi tespit davası açılmıştır.

Bu dava; açıklandığı üzere, temelinde banka kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanmaktadır.

Uyuşmazlığın çözümü için yasal düzenlemelerin irdelenmesinde yarar vardır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 4822 sayılı Kanununun 10/A maddesinde, kredi kartı ile yapılan harcamalar ve kullanılan nakit krediler tüketici kredisi kapsamına alınmış, aynı Kanununun 10. maddesine atfı gereği tüketici kredileri için getirilen korumalardan, kredi kartı kullanıcılarının yararlandırılması amaçlanmıştır.

Kanunun açık hükmüne göre; Kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan kredilerin 10. madde hükümlerine tabi olması nedeniyle, tüketiciler kredi kartı kullandıklarında tüketici kredileri için getirilen korumalardan yararlanırlar.

Bu noktada, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 10/A maddesinin atfı gereği, 10. maddesine göre; Sözleşmede bazı bilgilerin yer alması (m 10-1, c, d, e, f, g); Muacceliyet kaydındaki sınırlayıcı hallerin uygulanması (m 10/111, c.1-2); Tüketici kredilerindeki kefaletin adi kefalet olma zorunluluğu (m 10/111, c.3) öngörülmüştür.

Öte yandan, mevcut banka kayıtlarından ve icra dosyasından borçlu-kart hamilinin Elektron mavi kart/kredili mevduat /kredi kartı hesabından kredi kartı ile para çektiği ve davalı bankanın "*Elektron Mavi Kart Sözleşmesinden doğan borcun*" ödenmemesi nedeniyle, kart hamili borçlu aleyhine icra takibine girişmesi üzerine, menfi tespit istemli bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Şu durumda, görülmekte olan davaya konu uyuşmazlığın, banka kredi kartı borcundan kaynaklandığı, dolayısıyla, tüketici mahkemesinin görev alanı içerisinde olduğu kuşku ve duraksamadan uzaktır.

Diğer taraftan, görev kamu düzenine ilişkin olduğundan, mahkeme görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden götürür ve görevli olmadığı kanısına varırsa görevsizlik kararı verir (HUMK. m 7/1).

Bu itibarla görev konusunda taraflar için kazanılmış hak doğmaz ve yeni bir kanunla kabul edilen görev kuralları, geçmişe de etkilidir (HUMK. m 578/1).

Eş söyleyişle, davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme yeni bir kanunla görevsiz hale gelmişse, görevsizlik kararı verilmesi zorunludur.

Dava tarihinden sonra yürürlüğe giren 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 4822 sayılı Kanunla eklenen 10/A maddesinde, kredi kartı ile mal ve hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekimi suretiyle kullanılan kredilerin tüketici kredisi hükümlerine tabi olduğu, aynı kanun ile değişik 23. maddesinde ise; Bu kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü uyuşmazlıklara Tüketici Mahkemelerinde bakılacağı hükmüne bağlandığından, davanın Asliye mahkemesinde görülmesine olanak bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, 4077 sayılı Kanuna 4822 sayılı Kanun ile eklenen 10/A ve aynı kanun ile değişik 23. maddesi gereğince davaya bakmakla Tüketici Mahkemesi görevli olup; Yerel Mahkemece, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçelerle önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Direnme kararı açıklanan bu değişik gerekçe ve nedenlerle işin esasına girilmeksizin öncelikle görev yönünden bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. Maddesi gereğince BOZULMASINA, bozma nedenine göre esasa yönelik temyiz sebeplerinin bu aşamada incelenmesine yer olmadığına, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 20.10.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2004/1-435 K: 2004/558 T: 20.10.2004

EL ATMANIN ÖNLENMESİ • YANLIŞ ÖLÇÜM VE HATALI DEĞERLENDİRME SONUCU TAŞINMAZIN BİR BÖLÜMÜNÜN MALİYE HAZİNESİNE VERİLMESİ • MUARAZA • DAVADA HUKUKİ YARAR KOŞULU

Özet: Davacı, yanlış ölçüm ve hatalı değerlendirme sonucu kaymakamlıkça verilen men kararı ile, mülkiyeti kendisine ait 231 nolu parselin bir kısmının kullanılması engellenerek bu yerin Maliye Hazinesine teslimine karar verildiğini ileri sürerek haksız elatmanın önlenmesini talep etmiştir.

Komşu arazide zilyet olan kişinin şikâyeti üzerine kaymakamlıkça, 3091 Sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun'a göre açılan soruşturma sonucunda, davacının köy boşluğu niteliğindeki yerden men edilirken yapılan hatalı ölçüm sonucu, mülkiyeti kendisine ait çaplı taşınmazının bir kısmının zilyetliğinden men edildiği için muaraza doğmuş demektir, mülkiyet hakkını kullanabilmesi bakımından haksız elatmanın önlenmesi davasının dinlenmesi gerekir.

Taraflar arasındaki "**Meni Müdahale**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Serik Asliye Hukuk Mahkemesi'nce davanın kısmen kabulüne dair verilen 20.12.2002 gün ve 2001/169-2002/748 sayılı kararın incelenmesi davalı Hazine vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargı-

tay 1. Hukuk Dairesinin 9.4.2003 gün ve 3468-4230 sayılı ilamıyla; (...Dava, çaplı taşınmaza elatmanın önlenmesi isteğine ilişkindir.

Davacı, niza konusu 231 parsel nolu taşınmazın maliki olduğunu, 3091 Sayılı Yasa uyarınca 17 04 2000 gün 8 nolu kararla bu taşınmazın 415 m2'lik kısmından, 07.02.2001 tarihli kararla da 80 m2'lik kısmından men edildiğini belirterek, davalı Hazine'nin elatmasının önlenmesine karar verilmesini

Davalı Hazine vekili ise, davacı parseline kendilerinin elatmalarının olmadığını belirterek, davanın reddini savunmuştur.

Dosya arasında bulunan belgelerden de anlaşıldığı gibi; davacının 3091 Sayılı Taşınma/ Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanuna göre dava dışı ST'nin tecavüzünün önlenmesi için Serik Kaymakamlığına yaptığı başvuru üzerine ST'nin nızalı yerden meni'ine ve (davacı bu yeri Hazineye ecrimisil ödeyerek kullandığından) taşınmazın 17.4.2000 gün ve 8 sayılı kararla Mal Müdürlüğüne teslimine denilmiş, keza tecavüzün devam etmesi üzerine bu defa 7 2 2001 gün ve 9 sayılı men kararı ile aynı kişinin nızalı taşınmazdan men'ine, taşınmaz, Hazine arazisi olması nedeniyle Hazine adına Serik Mal Müdürlüğüne teslimine karar verilmiş, bu karara karşı idare mahkemesinde açılan dava temyiz aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

Yapılan bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, davalı Hazine tarafından davacının 3091 Sayılı Yasaya göre taşınmazdan el çektilmesine dair bir başvurusu yoktur, ayrıca eylemli olarak davacı taşınmazına elatması da bulunmayıp böyle bir iddia da ileri sürülmemiştir. Sonuç olarak davalı Hazine ise eylemli olarak nızalı taşınmaza elatmamış, ayrıca hak iddia ederek de muaraza çıkarmamıştı. Sadece 3091 Sayılı Yasa uygulaması sırasında zeminde ölçüm sırasında yanlışlık yapılmış, davacının 3091 Sayılı Yasaya göre men'ini isteyen ve Hazine taşınmazını ecrimisil karşılığı kullanan dava dışı O.T'nin bu yeri belirlenirken ölçüm hatası sonucu sınırda bulunan davacıya ait 231 nolu parselin bir kısmı da idare men kararı kapsamına alınmıştır. Burada davalı Hazine'nin bir katkısı bulunmamaktadır. Davacının yapacağı, aleyhine idari men kararı alan kişi hakkında elatmanın önlenmesi davası açıp, varsa çaplı yere elatmanın önlenmesi davası açıp, varsa çaplı yere ait müdahalesini önlemektir.

Yapılan tüm bu açıklamalara göre, davalı Hazine hakkında açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken, davanın kabulüne karar verilmesi yerinde olmadığı gibi, kabule göre de davalı Hazine olup, Harçlar Yasasının 13/J bendine göre harçtan muaf olduğu halde kararda harca hükmedilmesi doğru olmadığından yerel mahkeme kararının HUMK'un 428. maddesi gereğince bozulmasına...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı Hazine

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, çaplı taşınmaza elatmanın önlenmesi istemine ilişkindir.

Davacı, yanlış ölçüm ve hatalı değerlendirme sonucu kaymakamlık-ça verilen men kararı ile, mülkiyeti kendisine ait 231 nolu parselin bir kısmını kullanmasının engellenerek, bu yerin Maliye Hazinesine teslimine karar verildiğini ileri sürerek, haksız olarak yapılan elatmanın önlenmesini istemiştir.

Davalı, taşınmaza eylemli olarak elatmadığını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemenin davalı Maliye Hazinesinin elatmasının önlenmesine ilişkin olarak kurduğu hüküm, Özel Dairece, yukarıda açıklanan nedenlerle, Maliye Hazinesinin dava konusu yere eylemli olarak bir elatmasının bulunmadığı gerekçesi ile bozulmuş, Mahkemece davalı Maliye Hazinesinin davacının mülkiyet hakkına elatmasının mevcut olduğu gerekçesiyle önceki hükümde direnilmiştir.

Uyuşmazlık; dava konusu taşınmaza eylemli olarak bir elatması bulunmayan Maliye Hazinesinin 3091 Sayılı kanuna göre infazı yapılan taşınmazı teslim almakla, hukuki bir elatma da bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Dosya kapsamına göre, davacı S'nin maliki olduğu çaplı taşınmazını kullanırken, Hazineye ecri misil ödeyerek köy boşluğu niteliğindeki komşu arazide zilyet olan O'nun şikayeti üzerine, kaymakamlıkça 3091 sayılı *Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun*'a göre açılan soruşturma sonucunda, davacının köy boşluğu niteliğindeki yerden men edilirken yapılan hatalı ölçüm sonucu, mülkiyeti kendisine ait çaplı taşınmazının bir kısmından men edildiği ve bu taşınmazın Hazineye teslimine karar verilerek, kararın infaz edildiği, bu nedenle de davacının mülkiyeti kendisine ait taşınmazın bir bölümünü kullanamaz hale geldiği anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere, çap iptale kadar geçerlidir. Kişi çap kapsamındaki yerini her türlü elatmadan uzak olarak, kanunların izin verdiği ölçüde, dilediği gibi tasarrufta bulunmaya yetkilidir. Bu yetki mülkiyet hakkının zorunlu bir sonucudur.

1982 Anayasası, mülkiyet hakkını 1961 Anayasası'na göre daha da güçlendirerek, temel hak ve ödevler kısmına almıştır. 1982 Anayasasının 35. maddesinde; *"herkes mülkiyet ve miras hakkına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz"* 46. maddesinde ise; *"kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklı peşin ödenmek koşuluyla özel*

mülkiyette bulunan taşınmaz malları kamulaştırabileceği" öngörülmüştür. Görüldüğü üzere, mülkiyet hakkı ancak kamu yararı ve kamu düzeni amacı ile sınırlandırılacaktır.

Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesinde (önceki Türk Kanunu Medenisi'nin 618. maddesinde); "*Bir şeye malik olan kimse hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir.*

Malik, malını haksız olarak elinde bulunduran kimseye karşı istihkak açabileceği gibi her türlü haksız elatmanın önlenmesini de dava edebilir" denmektedir.

Taşınmaza yapılan elatmanın mutlaka kusura dayanması gerekmez. Ancak söz konusu elatma haksız olmalıdır. Diğer bir söyleyişle, aynı hak, komşuluk hukuku ya da kamu hukukundan kaynaklanan bir hakka dayanmamalıdır. (Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman, Prof. Dr. Özel Seliçi Eşya Hukuku, 3. Bası İstanbul 1988 s:261)

Bu anayasal ve yasal düzenlemeler karşısında, yönetsel makam tarafından alınan; kişinin mülkiyet hakkını sınırlayıcı, tasarrufunu önleyici nitelikteki önleme kararının infazı ve Hazine temsilcisine teslimi suretiyle Hazinesinin muaraza (sataşma) ortaya çıkardığı belirgin hale gelmektedir. Bu durumda yapılan müdahalenin ve çıkarılan muarazanın (sataşmanın) haklı olduğunu söyleyebilme olanağının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Hemen belirtelim ki, somut olayda davalı Hazinesinin davacının mülkiyet alanına doğrudan ve eylemli bir tecavüzü bulunmamaktadır. Ne var ki, köy boşluklarının Hazineye ait olması nedeniyle, yönetsel kararlar davacının çaplı taşınmazının bir bölümünün de karar kapsamına alınarak, malik olan davacının burayı kullanmasının önlenmesi, kararın infazından kaynaklanan hukuksal bir elatmadır. Çünkü yönetsel önleme kararının infazı ile davacıdan arazisinin bir kısmını kullanmaması istenilmekte ve davacının bu karara uymaması durumunda her an 3091 sayılı Kanununun öngördüğü yaptırımın tehdidi altında bulunmaktadır. Bu nedenlerle, davacının mülkiyet hakkının kendisine tanıdığı yetkilere kavuşabilmesi için kararın infazı sonucu taşınmazı teslim alan Hazineye karşı dava açması yerindedir.

Öte yandan, dava dışı üçüncü kişinin eylemli olarak davacının taşınmazına bir elatması bulunmamaktadır. Böyle bir iddia da ileri sürülmemiştir. Bu nedenle davanın şikâyetçi üçüncü kişiye karşı açılması olanaklı değildir. Kaldı ki, üçüncü kişinin yargılama aşamasında davaya müdahil olmak için verdiği dilekçe, mahkemece hukuksal yarar yokluğu gerekçesiyle reddedilmiş, bu yönden mahkeme hükmü temyiz edilmediği gibi bozma ilamında da bu yöne değinilmemiştir.

Hal böyle olunca, davacının dava konusu yerden men edilmesi ve taşınmazı kullanması durumunda, 3091 Sayılı Kanununun öngördüğü yaptırı-

rımlarla karşı karşıya kalması nedeniyle bir murazanın ortaya çıktığı ve davacının mülkiyet hakkını kullanabilmesi için bu muarazanın (*sataşmanın*) önlenmesi gerektiği sonucuna varıldığından, bu yönleri amaçlayan mahkemenin direnme kararı yerinde olup, onanması gerekir.

SONUÇ: Davalı Hazine vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasaya uygun bulunan mahkeme kararının ONANMASINA, 20.10.2004 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2005/4-508 K: 2005/532 T: 28.09.2005

DANIŞIKLI İŞLEM • SATIŞ VAADI SÖZLEŞMESİ • SATIŞ BEDELİNİN ÖDENMEMİŞ OLMASI

Özet: Satış vaadi sözleşmesine konu olan taşınmazların bedelinin miras bırakanın terekesinden çıktığı sabit olmadığı ve satış vaadi sözleşmesinin muristen alınan vekâletnameye dayanılarak davalı ile baldızı arasında düzenlendiği dikkate alındığında, söz konusu işlemin danışıklı yapıldığı sonucuna varılmalıdır.

Taraflar arasındaki "**Vekaletnamenin ve Satış Vaadi Sözleşmesinin İptali**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Bakırköy 3. Asliye Hukuk Mahkemesince davanın reddine dair verilen 02.03.2004 gün ve 2002/435 E- 2004/54 K. sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 07.06.2004 gün ve 2004/6703-7326 sayılı ilamı ile;

{...Dava, geçersiz vekaletname ile muvazaalı olarak yapılan satış vaadi sözleşmesinin iptaline ilişkindir. Yerel mahkemece istem reddedilmiş, karar davacı yanca temyiz edilmiştir.

Yerel mahkemece daha önce verilen davanın reddi kararı, muvazaa iddiasının incelenmemesi nedeniyle Dairemizce bozulmuştur. Yerel mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılama sonunda satış vaadi sözleşmesinin muvazaalı (danışıklı) yapıldığının kanıtlanmadığı sonucuna varılarak dava reddedilmiştir.

Dosyadaki kanıtlara ve taraf açıklamalarına göre; davacı ve davalılardan NK'nun ortak miras bırakanı EK 10.5.1977 tarihinde noterden davalıya genel vekaletname vermiştir ve davalı NK bu vekaletnameye dayanarak

murise ait 3 adet taşınmazı baldızı olan diğer davalı FA'ya 14.3.1985 tarihinde noterde satış vaadinde bulunmuştur. Muris daha sonra 10.5.1985 tarihinde ölmüştür. Satış vaadi sözleşmesinde taşınmazların bedeli olan 900.000 TL'nin ödendiği belirtilmiştir. Ancak bu paranın miras bırakanın ölümünden sonra terekeden çıktığı sabit olmamıştır.

Tüm bu olgular ve satış vaadi sözleşmesinin davalı ile baldızı arasında yapılması işleminin danışıklı olduğunu gösterir. Bu kalem isteğin kabulü gerekirken, yerel mahkemece yazılı gerekçe ile reddedilmiş olması bozmayı gerektirmiştir...)

Gereğiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davacı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 28.09.2005 gününde bozmada oybirliği sebebiyle oyçokluğu ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2005/4-650 K: 2005/711 T: 07.12.2005

İDARENİN İDARİ KARAR NİTELİĞİNDE OLMAYAN İŞLEMLERİ

• GÖREV KUSURU - KİŞİSEL KUSUR • HAKSIZ FİİL

• YARGI YOLUNUN BELİRLENMESİ • ADLİ YARGININ GÖREV ALANI

Özet: Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketinin, yeraltı kablolarına zarar verildiği iddiasıyla Belediye ve kişisel kusurları sebebiyle belediye çalışanları aleyhine açmış olduğu haksız fiilden doğan tazminat davasına adli yargı yerinde bakılmak gerekir.

Davacı, belediye dışında çalışanları da dava ettiğinden, onların bilerek ve isteyerek yetkilerini kötüye kullanıp kullanmadıklarının araştırılması gerekirken husumetten davanın reddine karar verilmesi doğru değildir.^(*)

Taraflar arasındaki "**Tazminat**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Koçarlı Asliye Hukuk Mahkemesince davanın "*sıfat yokluğunda ve görev yönünden reddine*" dair verilen 14.10.2004 gün ve 2004/1 E. 317 K. sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 31.03.2005 gün ve 2005/2952-3341 sayılı ilamı ile;

(...1-Davacının, davalılardan Koçarlı Belediye Başkanlığına yönelik temyiz itirazları yönünden; dava, haksız eylem nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemine ilişkindir. Yerel mahkemece dava, davalı Belediye yönünden yargı yolu, diğer davalılar yönünden husumet yokluğundan reddedilmiş, kararı davacı temyiz etmiştir.

3533 sayılı Kanunun 1. maddesine göre genel, katma ve özel bütçelerle yönetilen daireler ve belediyelerle sermayesinin tamamı devlete veya belediyelere yahut özel idarelere ait olan daire ve müesseseler arasında çıkan uyuşmazlıklardan adalet mahkemelerinin görevi içinde bulunanlar o kanunda yazılı tahkim usulüne göre çözümlenir. Mahkemece tarafların durumları gözetilerek sözü edilen yasa buyruğu uyarınca dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmek gerekirken işin esasının incelenmiş olması bozmayı gerektirir.

2-Davacının diğer davalılara yönelik temyiz itirazlarına gelince; davacı, davalı gerçek kişilerin haksız eylemde bulduklarını, başka bir deyimle kişisel kusurlu olduklarını iddia ederek dava açmıştır. Şu durumda da-

(*) Gönderen: Av. Çelik Ahmet ÇELİK

valuların kişisel kusurları ile zarar verici eylemi gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri araştırılarak varılacak sonuca göre karar vermek gerekirken, kamu görevlileri aleyhine doğrudan dava açılmayacağından davanın hususmetten reddi usul ve yasaya aykırı görüldüğünden kararın bozulması gerekmektedir...)

Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davacı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra reğî görüldü:

A- Davacının İsteminin Özeti:

Bakım sahası dahilinde bulunan tesisata davalı Belediyenin alt yapı çalışmaları sırasında hasar verdiği belirtilerek, hasar bedelinin davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karâr verilmesi istenmektedir.

B- Davalıların Yanıtının Özeti:

Davalılardan Belediye Başkanlığı; kazı sahasını işaretledikten sonra Türk Telekomünikasyon AŞ. görevlilerine haber verdiklerini, görevlilerinin kazı sahasına gelerek kabloların kazı sahasının dışından geçtiğini belirtmekle yetindiklerini, kablonun kepçeye takılarak kopması ile tesisatın kazı sahasından geçtiğinin, anlaşıldığını, olay nedeniyle kusurlarının bulunmadığını, idarenin kamu hizmeti gördüğü esnada, istem ve iradesi dışında bir zararın doğumuna sebebiyet verdiği nedenle davada Aydın İdare Mahkemesinin görevli bulunduğunu, davalı gerçek kişiler ise, zararlandırıcı olayda kusurlarının bulunmadığını savunmuşlardır.

C- Maddi Olay:

Yol üzerinde bulunan su kanalizasyonunun aşırı yağışlar neticesinde zarar görmesi üzerine iş makinesi ile onarım çalışmasına başlandığı, bu esnada Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi'ne ait yeraltı kablolarına zarar verildiği, davalı F'nin iş makinesi operatörü, davalı Aİ'nin amele çavuşu olarak Belediye'de görevli oldukları, meydana gelen zararın Belediye ve iki çalışanından tahsili amacıyla eldeki bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

D- Yerel Mahkeme Kararının Özeti:

Davalılardan F ve Aİ'nin olay sırasında davalı Belediyede görevli oldukları, görevleri sırasında ve görevlerinden dolayı yaptıkları çalışma sırasında zararlandırıcı olayın gerçekleştiğinin anlaşıldığı, kamu hizmeti-

nin görülmesi sırasında meydana geldiği ileri sürülen zararlardan dolayı, bu hizmeti gerçekleştiren kamu görevlileri aleyhine doğrudan doğruya tazminat davası açılmayacağı, bu kamu görevlilerine rücu edilebilmek şartı ile ancak kamu görevlilerinin bağlı oldukları kurum aleyhine dava açılabileceği, ayrıca kamu hizmetinin görülmesi sırasında, hizmet nedeniyle meydana gelen zararlardan dolayı idare aleyhine tazminat davalarının tam yargı davası olarak, idare mahkemelerinde açılabileceği gerekçesi ile;

"1-Davacının davalılar FU ve Aİ aleyhine açmış olduğu davanın, zarara sebebiyet verdiği iddia edilen eylem idari bir işlem sonucu meydana geldiğinden ve bu konularda kamu görevlileri aleyhine doğrudan dava açılmayacağından sıfat yokluğundan reddine.

2-Davacının davalı idare aleyhine açmış olduğu davanın, söz konusu davalara bakma görevinin idari mahkemelerinin görevine girdiğinden dava dilekçesinin görev yönünden reddine" karar verilmiştir.

E- Temyiz Evresi, Bozma ve Direnme:

Davacı vekilinin temyizi üzerine karar, Yüksek Özel Dairece yukarıda yazılı gerekçelerle bozulmuştur. Yerel mahkeme, görevli yargı yolunun idari yargı olması karşısında davanın zorunlu tahkim çerçevesinde çözümlenemeyeceğini belirtilerek direnme kararı vermiştir.

F- Uyuşmazlık:

Tarafların sıfatları dikkate alınarak, hasar bedelinin tahsili istemli davaya bakma görevinin, idari yargının mı, adli yargının mı görev alanına girdiği, adli yargının görev alanına girdiğinin kabulü halinde ise davanın zorunlu tahkim prosedürü çerçevesinde mi çözülmesinin gerekeceği ve davalı Belediye çalışanları yönünden hüküm kurmak için, eylemlerinin kişisel kusura mı, görev kusuruna mı dayandığı yönünde araştırma yapılmasının gerekip gerekmeyeceği noktalarında toplanmaktadır.

G- Gerekçe:

I- Yargı Yolunun Belirlenmesi Sorunu: Gerçekten, idari eylem ve işlemlerden dolayı zarar gören kişiler tarafından açılacak *"tam yargı"* davaları idari yargı yerinde görülür ve çözümlenir. *İdari eylem*, kamu idare ve kurumlarının kamu görevine ilişkin, idare hukuku kural ve gereklerine göre yaptığı olumlu veya olumsuz davranış ve fiillerden ibarettir. *İdari işlem* ise, idari kanunlara dayanılarak yapılan muamelelere denilmektedir. İdarenin eylem ve işlemleri, onun kamu hukuku alanındaki kamu gücüne (kamu otoritesini) kullanarak, idare hukuku kural ve gerekleri uyarınca yaptığı faaliyetlerin, hukuki ve maddi hayattaki görünümüdür. Kamu tüzel kişilerinin, kamu hizmetlerine ilişkin olmakla beraber özel hukuk kuralları altında, özel hukuk tüzel kişisi gibi yaptığı eylem ve işlemler özel hukuk alanına ilişkin olduğundan, bunlar idari eylem ve işlem olarak ni-

telendirilemezler. Kamu idare ve kurumlarının, kamu otoritesinin (egemenlik hakkının) bir temsilcisi olarak yaptığı faaliyetlerinde veya ondan doğan eylemlerinde hizmet unsuru söz konusu olduğu halde, özel hukuk tüzel kişisi olarak yürüttüğü hizmetlere ilişkin faaliyetleri sırasında meydana gelen zararlardan ötürü ilgili kamu tüzel kişisinin sorumluluğunun özel hukuk hükümleri ve ilkeleri uyarınca belirlenmesi gerekir.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların çözümü, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine; idarece herhangi bir hakka müdahalede bulunulduğu, plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak zararın tazmini davaları ise haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerine ait olacaktır.

Bir kamu hizmetinin yasa ile idareye görev olarak verilmiş olması, bir hakka yapılan müdahalenin önlenmesi, tazmini isteğiyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesi için yeterli sayılamaz. 11.02.1959 tarih E.17, K.15 sayılı Yargıtay İBK'da açıklandığı gibi, yapılan işlerin plan veya projelere aykırı olması halinde ortada idari kararın tatbiki olan bir fiil bulunmadığından, bu iddia ile açılmış bir dava ancak haksız fiilden doğan bir dava olarak ele alınacaktır.

Bu nedenlerledir ki; *-haksız fiilden doğan zararların tazmini davalarının özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri yetkilidir.*

Eldeki davada haksız fiilden kaynaklandığına göre çözüm yerinin adli yargı olduğu sonucuna varılmıştır.

II- Genel Mahkeme-Zorunlu Tahkim Sorunu: Yargı yolu belirlendikten sonra, sorunun, adli yargı kapsamında genel mahkemede mi, yoksa zorunlu tahkim kapsamında hakem tarafından mı çözümlenmesi gerekeceği yönündeki uyuşmazlığa bakıldığında; sorunun çözümü, Türk Telekomünikasyon AŞ'nin hukuki statüsünün irdelenmesini gerekli kılmaktadır.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2/1.maddesi uyarınca Kamu İktisadi Teşebbüsleri terimi, İktisadi Devlet Teşekkülü ile Kamu İktisadi Kuruluşlarını ifade eder. Bu yasal düzenlemeye göre iktisadi devlet teşekkülü, sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan kamu iktisadi teşebbüsleridir. Kamu iktisadi kuruluşu ise, sermayesinin tamamı devlete ait olup, tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu hizmet dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsüdür.

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 4000 sayılı Kanun ile değişik 1. maddesinde Telekomünikasyon hizmetlerinin Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi tarafından yürütüleceği, 4673/1. md. ile değişik fıkрасında ise Türk Telekomun, bu Kanun ve özel hukuk hükümlerine tabi bir anonim şirket olduğu ifade edilmektedir. 233 sayılı KHK'ye bağlı cetvelde Kamu İktisadi Kuruluşları arasında sayılmakta iken 27.01.2000 tarih ve 4502 sayılı Kanunun geçici 3. maddesi ile (KİK) listesinden çıkarılmıştır. Kamu iktisadi teşebbüsleri ticari işletme kurup işlettikleri için tacirdirler. Bunların sermayelerinin devlete ait olması ve bazı yönetim organlarının tayin usullerinin özellik arz etmesi, bu kurumlara kamu hukuku müessesesi vasfı vermeyip, bu kuruluşlar özel hukuk tüzel kişisi olup, haklarında hususi hukuk hükümleri uygulanır.

Kaldı ki, Türk Telekom hisselerinin tamamı Hazine'ye ait bulunmakta iken, Bakanlar Kurulu'nun 25.07.2005 tarih ve 2005/9146 sayılı Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi'nin %55 oranındaki hissesinin blok olarak satışına ilişkin nihai devir işlemlerine dair karar'ın yürürlüğe konulması hakkında kararı uyarınca, %55 oranındaki hissesinin blok olarak satışı suretiyle özelleştirilmiş bulunmaktadır. Bu nedenlerle uyumsuzluğun çözümünde 3533 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Yukarıda yazılı gerekçelerle, davaya genel mahkeme sıfatıyla bakılıp sonuçlandırılması gerekmektedir.

III- Görev Kusuru-Kişisel Kusur Sorunu: Davalı gerçek kişilerin statülerine ilişkin olarak belediyede görevli olduklarını ifade eden yazı dışında dosyada bilgi bulunmamaktadır. Sağlıklı ve hukuksal bir çözüme ulaşılabilmesi için öncelikle, davalı gerçek kişilerin statülerinin tam olarak belirlenmesi gerekmektedir.

T.C. Anayasası'nın 129/5.maddesi; "*Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.*" Hükümünü içermektedir.

Maddede "*diğer kamu görevlilerinden*" sözedilmektedir. "*Diğer kamu görevlileri*" deyimini, Anayasada bir terim olarak yer almıştır. 68. maddede açıkça (*yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan "diğer kamu görevlileri"*) biçimindeki sözcük dizisiyle terim tanımlanmış ve buna özdeş olarak 76. maddede tanım yinelenmiştir. Bir bütünlük gösteren 129. maddenin son paragrafı, "*Memurlar ve (diğer kamu görevlileri) hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari mercii'nin iznine bağlıdır*" biçimindedir. Öyleyse "*diğer kamu görevlileri*" kovuşturma bakımından idari izine bağlıdır. Öte yandan, 129. maddeyle bağlantılı 128. maddede "*memurların ve. (diğer kamu görevlilerinin) nitelikleri, atanmala-*

rı, göreve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir" denilmektedir. İşçilerin atanmaları değil bireysel ya da toplu iş sözleşmeleri ile işe alınmaları söz konusudur. "Diğer kamu görevlilerinden" amacın, seçimle göreve gelenler ve bu arada TRT Yüksek Kurulu Başkanı, Üniversite Rektörü, Senato üyesi gibi kişiler olduğu yargısal kararlarla belirlenmiştir. Bakan da bunlardandır. Memurlar ve diğer kamu görevlileri arasında, en azından yetki ve aylık konusunda benzerlik vardır; dolayısıyla, işçiler diğer kamu görevlileri kümesinin dışında yer alırlar.

Davalı gerçek kişilerin memur veya işçi olduğu dava dosyasında belirgin değildir. Memur iseler, eylemleri görev kusuru kapsamına girdiği yapılacak inceleme ile anlaşıldığı takdirde dava, husumet yönünden reddedilmeli, işçi oldukları veya davaya konu olayda kişisel kusurlu buldukları saptanırsa işin esasına girilerek hüküm kurulmalıdır.

Bilindiği gibi görev kusuru, kamu görevlisinin görevinden ayrılmayan kişisel kusur olarak kendisini gösterir. Bu kişisel kusur, görev içinde ve dolayısıyla idarenin ajanına yüklediği ödev yetki ve araçlarla işlenmektedir. Kişisel kusurda ise; kamu görevlisinin eyleminde açıkça ve kolayca görevinden ayrılabilen tasarruf ve hatalar görülür. Bir başka söyleyişle kişisel kusurda idare nam ve hesabına hareket eden bir kamu görevlisinin idareye atıf ve izafe olunacak yerde, doğrudan doğruya kendi şahsına isnat olunan ve kişisel sorumluluğunu gerektirir hukuka aykırı eylem ve işlemleri belirgindir. Burada, kamu görevlisi zarar doğurucu eylemini kamusal görevin yerine getirilmesi saiki ile ancak salt kişisel kusuru ile işlemiştir. Gerek öğretide, gerekse yargısal kararlarda personelin kişisel eylem ve davranışları idari eylem ve işlem sayılmamış kişisel kusura dayanan davaların inceleme yerinin adli yargı olduğu, hasmının da kişinin kendisi olduğu kabul edilmiştir.

Kişisel kusurun alanı yalnız kötü maksat ve niyetle sınırlandırılmayıp ihmal, tedbirsizlik, dikkatsizlik gibi haller kişisel kusur kavramı içinde değerlendirilmiştir (*Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.10.1979 gün ve 7/2 sayılı kararı*). Kamu personeli bilerek ve isteyerek yetkisini kötüye kullanır veya mevzuatta açık ve kesin olarak belirlenmiş bulunan görev ve yetki alanını ve sınırlarını aşar yahut idarenin işlem alanının dışına çıkarsa, kişisel eylem ile kusur işlenmiş ve kendi sorumluluğuna yol açmış olacağı sonucuna varılmıştır (*Anayasa Mahkemesinin 25.03.1975 gün ve 42/62 sayılı kararı*).

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara göre, yukarıda açıklanan maddi ve hukuksal gerekçeler dikkate alınarak yapılacak yargılama sonucunda karar vermek gerekirken, davanın yargı yolu yanlışlığı ve husumet nedeniyle reddine dair olan önceki kararda direnilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı HUMK'un 429. Maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 07.12.2005 gününde bozmada oybirliği, sebebinde oyçokluğu ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2005/11-659 K: 2006/15 T: 25.01.2006

YETKİ İTİRAZINDA UYGULANACAK YÖNTEM • DAVANIN ESASINA YANIT VEREN YANIN YETKİ İTİRAZI YAPAMAYACAĞI • DİLEKÇEDE YANIT SÜRESİNİN BELİRTİLMEMİŞ OLMASI

(HUMK. m. 195, 197, 198, 188, 189)

Özet: Yetki itirazı, davanın başında, esasa girilmeden önce ilk itirazlarla birlikte yapılır. Yazılı yargılama usulünde yetki itirazı ancak esasa cevap süresi içinde ileri sürülebilir. Cevap süresi yargıç tarafından uzatılmış ise, yetki itirazı uzatılan süre içerisinde de yapılabilir. Cevap süresinin uzatılmasını istemeksizin doğrudan doğruya davanın esasına cevap vermiş olan davalının yetki itirazı yapabilme olanağı kalmamıştır.

Dava dilekçesinde cevap süresinin belirtilmemiş olması, yetki itirazının on gün içinde yapılması yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.^(*)

Taraflar arasındaki "**Alacak**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi'nce yetkisizliğe dair verilen 23.09.1999 gün ve 1999/726-1028 sayılı kararın incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 29.01.2001 gün ve 2001/182-582 sayılı ilamı ile,

(... Davacı vekili, müvekkiline ait ... gemisinin davalı G. International A.G. firmasına stemmor charter party formu kira sözleşmesi ile kiralandığını, sözleşmenin 17. maddesine göre yükleme ve tahliyenin gönderici ve alıcıya ait olacağını, müvekkiline ait gemi ile kömür taşındığını, konişmen-toya göre kiracı aynı zamanda yükleyici, alıcı ise ... Mineral A.Ş. olduğunu,

(*) Gönderen: Av. Levent PELEN

geminin İskenderun rıhtımına geldiğinde kömürden çıkan gazların etkisiyle patlama olduğunu ve römorkörlerle deniz suyu sıkıldığını, yangının bu şekilde söndürüldüğünü, gemi ve yükteki hasarların tespit edildiğini, olayın meydana gelmesinde alıcı ve yükleyicinin sorumlu olduğunu ileri sürerek toplam 9.500 Dolar ve 4.214.916.229.-TL zararın 31.10.1996 olay tarihinden itibaren reeskont faizi ve Merkez Bankası'nın bir yıllık mevduatına uyguladığı % 5 oranında faizi ile davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, taşıma sözleşmesinin 46. maddesi uyarınca bu taşımadan doğacak tüm ihtilaflarda Londra-İngiltere Mahkemeleri'nin yetkili kabulünü İngiliz Hukuku'nun uygulanacağı, MÖHUK'un 31.maddesi uyarınca mahkemenin yetkili olmadığını savunarak, öncelikle dava dilekçesinin yetki yönünden reddini talep etmiş, esastan da davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamından taraflar arasındaki Carter Parti Sözleşmesinin 46'ncı maddesi, MÖHUK'nun 31'inci maddesi dikkate alınarak gemi kiralama sözleşmesinden doğan dava konusu talep hususunda Türk mahkemeleri münhasır yetkisini veya kamu düzenine dayalı yetkisini öngören bir kural mevcut olmadığı, uyumsuzluğun yabancı unsur içermesine göre yabancı devlet mahkemesini yetkili kılan geçerli bir yetki anlaşmasının mevcut olduğu, süresinde yetki itirazında bulunulduğu gerekçesiyle dava dilekçesinin yetki yönünden reddine karar verilmiştir.

Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.

Davacı, davalı kiralayandan yangın nedeniyle gemide oluşan hasar talep etmiştir. Davalıya dava dilekçesi uluslararası tebligat hükümleri uyarınca 24.02.1998 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Davalı vekili esasa cevap süresi (HUMK 195) geçtikten sonra 09.06.1998 tarihinde cevap dilekçesi vermiş ve taraflar arasındaki sözleşmenin 46. maddesi gereği yetki ilk itirazında bulunmuştur. Davalı vekili ilk oturuma da gelerek verilen cevap dilekçesinin HUMK'un 198. maddesi hükmü uyarınca süresinde sayılmasını talep etmiş, davacı vekilinin itirazlarına rağmen mahkemece HUMK'un 198'inci maddesi uyarınca cevap dilekçesinin süresinde olduğu kabul edilmiştir. HUMK'un 198. maddesi hükmüne göre; kanun ya da hâkim tarafından tayin olunan sürede cevap layihasını vermemiş, HUMK'un 197. maddeye göre de yeni süre istememiş olan taraf (davalı) HUMK'un 198. maddesi uyarınca ilk oturumda esasa girilmezden önce bu konudaki mazeretini bildirerek cevap süresinin azami 3 gün uzatılmasını isteyebilir. Olayımızda süresi içinde cevap dilekçesi vermemiş olan davalı, cevap layihası vermiş ve ilk oturuma da gelmiştir. Davacı da cevap süresinin geçtiğini bildirerek davalının cevap layihası vermesine itiraz etmiştir. Burada davalı ilk oturumda cevap süresinin uzatılmasının istemeden doğrudan cevap layihasını verdiği için, davanın esasına gir-

miş demektir. Artık, davacının muvafakati olmadan savunmasını genişletemez. Yani, davalıya HUMK'un 198. maddesine göre ek cevap süresi verilerek bu ek süre içinde cevap layihası vermesine müsaade edilemez. Aksi halde, 198. maddedeki "esasa girişmezden evvel" deyiminin bir anlamı kalmazdı. Bu itibarla mahkemece davalı vekilinin süresinde yetki itirazında bulunmadığı gerekçesiyle yetki itirazının reddi ile işin esasına girilerek tarafların delilleri toplanarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir...)

Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

KARAR

Dava, yangın nedeniyle oluşan zararın tazmini isteğine ilişkindir.

Dava dilekçesi davalıya 24.06.1998 tarihinde tebliğ edilmiş, davalı taraf ise esasa cevap süresi geçtikten sonra 09.06.1998 tarihinde cevap dilekçesi vererek yetki itirazında bulunmuştur.

Davalı vekili ilk oturumda, cevap dilekçesinin süresinde verilmiş sayılmasını istemiş, yerel mahkemece, cevap dilekçesinin süresinde verildiği kabul edilmiştir.

Bilindiği üzere yetki itirazı, davanın başında, esasa girişilmeden önce (varsa diğer ilk itirazlarla birlikte) yapılır (HUMK. m. 188).

Yazılı yargılama usulünde yetki itirazı ancak esasa cevap süresi içinde sürebilir (HUMK m. 189); cevap süresi kural olarak on gündür. Hâkim davalıya on günden fazla bir cevap süresi verebilir. Bu halde davalı yetki itirazını hâkimin vermiş olduğu bu (on günden fazla) cevap süresi içinde yapabilir.

Cevap süresi hâkim tarafından uzatılmamış ise davalı, günlük cevap süresi geçtikten sonra (örneğin ilk oturumda) yetki itirazında bulunamaz.

Dava dilekçesinde cevap süresi gösterilmemiş olsa bile, davalının yetki itirazını on gün içinde yapması gerekir.

Çünkü cevap süresi kanundan ötürü on gündür (HUMK. m. 195). On günlük cevap süresi ilk itirazlar bakımından hak düşürücü niteliktedir. Bu nedenle hâkim yetki itirazının (ilk itirazın) süresinde yapılıp yapılmadığını kendiliğinden inceler. Davalı on günlük cevap süresinden sonra yetki itirazında bulunursa, davacı süre aşımına karşı koymasa bile bu süre hak düşürücü nitelikte olduğundan, mahkeme, yetki itirazını kendiliğinden süre aşımından dolayı reddetmekle yükümlüdür.

Somut olayda davalı, cevap süresini geçirdikten sonra cevap dilekçesini vermiş ve ilk oturuma gelmiştir.

Davalı, cevap süresinin uzatılmasını istemeden doğruca cevap dilekçesini vermekle, işin esasına girmiş olmaktadır. Bu durumda, davacının muvafakati olmadan savunmasını genişletme olanağı bulunmamaktadır.

Hal böyle olunca mahkemece yetki itirazının reddi ile işin esasına girilerek taraf delillerinin toplanması ve bir karar verilmesi zorunludur.

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, yukarıda ve bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen özel daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının özel daire bozma kararında ve yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 25.01.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2006/12-92 K: 2006/85 T: 22.03.2006

İLAMLARIN İNFAZI • İLAM HÜKMÜNÜN AÇIK VE NET OLMASI ZORUNLULUĞU • İNFAZI MÜMKÜN OLMAYAN İLAM

Özet: İlamda hükmedilse dahi, infazı mümkün olmayan ilam hükmünün infazı sağlanamaz. İlam hükmünün yorum, takdir veya tahmin yoluyla infazı olanaksızdır.

Bu durum karşısında, "küçük çocuğun okul masraflarının baba tarafından karşılanacağına" ilişkin ilam hükmünün infazı mümkün değildir.

Taraflar arasındaki "**İcra Emrinin ve Takibin İptali**" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Üsküdar 1. İcra Mahkemesince şikayetlin reddine dair verilen 28.02.2005 gün ve 2005/38-115 sayılı kararın incelenmesi şikayetçi/borçlu vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 05.05.2005 gün ve 2005/6510-9748 sayılı ilamı ile; (...İlamların infaz edilecek bölümleri hüküm bölümünde yer alan kısımlardır. Ancak, ilamla hükmedilse dahi hüküm bölümünün infazı kabil olması zorunlu olup yorum, tahmin, takdir yoluyla infaz kabiliyeti olmayan ilam hükmünün infazı sağlanamaz. Bu nedenle takip dayanağı ilamın hü-

küm bölümünün 5.bendinde yer alan (tarafların talep ve kabulleri gereğince küçük Sina'nın yuva ve Semra'nın okul masraflarının davacı baba tarafından karşılanması)'na ilişkin hükmün infaz kabiliyeti yoktur. (HGK.nun 8.10.1997 tarih ve 1997/12-517 E. — 1997/776 K.) Zira, her zaman tek taraflı olarak temin edilebilecek okul taksitleri ve derslane ücretlerine ilişkin belgelere (kaldı ki ilamda derslane ücreti de yer almamaktadır.) dayanılarak (ayrıca alacak ilama bağlanmaksızın) ilamların icrası yoluyla takip yapılamaz. Açıklanan nedenlerle borçlu şikâyetinin kabulüne karar vermek gerekirken reddi isabetsizdir...” gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Şikâyetçi/borçlu vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra reğî görüşüldü:

1- Direnme kararına yönelik temyiz itirazları yönünden;

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

2- Birleştirilen dosyalar yönünden verilen red kararına yönelik temyiz itirazlarına gelince;

Bozma kararından sonra birleşen 2005/163 ve 2005/371 esas sayılı şikâyet dosyalarında verilen kararlar, Yargıtay denetiminden geçmemiş, bozmaya konu olmamış, direnme niteliğinde olmayıp yeni hüküm teşkil ettiğinden' bu kararlara karşı temyiz istemlerinin Özel Dairesince incelenmesi için dosyanın 12. Hukuk Dairesine gönderilmesi gerekir.

SONUÇ: 1- Şikâyetçi/borçlu vekilinin direnme kararına yönelik temyiz itirazlarının yukarıda (1) nolu gerekçe bölümünde açıklanan nedenlerle kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 22.03.2006 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**E: 2006/13-468 K: 2006/470 T: 28.06.2006****ARİYET SÖZLEŞMESİNİN GEÇERLİLİĞİ • ARİYET SÖZLEŞMESİNDE
ŞEKİL KOŞULU • ARİYET SÖZLEŞMESİNİN KANIT YÖNTEMİ
• SENETLE KANITLAMA ZORUNLULUĞU • TANIKLA
KANITLAYABİLME OLANAĞININ KOŞULLARI***(B.K. m. 299; HUMK. m. 288, 283/4, 288)*

Özet: *Ariyet sözleşmesinin geçerliliği için yasada şekil şartı öngörülmemiştir.*

Ancak; ariyet olarak verilen eşyanın de-ğeri dikkate alındığında, ariyet sözleşmesi- nin varlığının yazılı delil ile kanıtlanması zo- runluluğu ortaya çıkar. (HUMK. 288)

Belirli bir miktar ve değer üstündeki hukuksal işlemlerin senetle kanıtlanması zo- runluluğunu öngören usul hukuku ilkesinin istisnaları sınırlı bir uygulama alanına sahip- tir. Gerçekten, bir davada senetle ispatlan- ması zorunlu olan bir hukuki işlemin tanıkla kanıtlanabilmesi için; o bölgede halin gerek- lerine ve tarafların durumlarına göre o işlemin senede bağlanmamasının devamlılık gösteren bir adet haline gelmiş olması, bu hususun zaman içerisinde herkesçe bulunmak suretiyle kararlılık kazanmış bulunması ve aynı zamanda kamu oyununda bu teamüle inanmış olması gerekir.

Öte yandan, bir uyumsuzlukta senetle is- pat zorunluluğuna karşın tanık dinlenebilme- si için, ispat yükü kendisine bulunan tarafın, tanıkla ispat etmek istediği hususta o bölge- de o yönde bir teamülün bulunduğunu da ile- ri sürmüş olması gerekir.

Taraflar arasındaki "**Alacak**" davasından dolayı yapılan yargılama so- nunda; Zeytinbümü Asliye 1. Hukuk Mahkemesince davanın kısmen ka- bulüne dair verilen 9.3.2004 gün ve 2000/452-2004/100 sayılı kararın incelenmesi davalılar vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 7.2.2005 gün ve 2004/10024-2005/1726 sayılı ilamı ile, (1-Taraflar arasındaki uyumsuzluk ariyet sözleşmesinden kaynaklan- maktadır. BK. 299. maddesi hükmüne göre; Ariyet veren bir şeyin bedava kullanılmasını ariyet alana bırakmak ariyet olanda o şeyi kullandıktan

sonra geri vermekle yükümlüdür. Yasa ariyet sözleşmesinin geçerliliği için şekil şartı kabul etmemiştir. MK.6. maddesi "kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatlamakla yükümlüdür." Düzenlemesini getirmiştir. Bu bağlamda HUMK'un 288. maddesi bir hakkın doğumu, düşürülmesi devri, değiştirilmesi, yenilenmesi ertelenmesi, ikrarı ve iftası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin yapıldığı zaman ki miktar ve değeri itibariyle 40.000.000TL.yi geçmesi halinde senetle ispat olunmasını öngörmüştür.

Somut olayda davacı, ariyet olarak verdiği ancak iade edilmeyen araç bedeli 10.000.000.000 TL'nin tahsilini istemektedir.

Davalı ise akdi ilişkiyi inkâr etmekte ve açıkça tanık dinletilmesine muvafaakatının olmadığını belirtmektedir. Bu durumda davacı ariyet sözleşmesinin varlığını kesin delillerle (ikrar, kesin hüküm, senet, yemin) kanıtlamalıdır. Davacının delilleri arasında olan Devrek Asliye Ceza Mahkemesinin 1997/125 esas, sayılı kesinleşen dava dosyasında davacı ile davalıların murisi arasında ariyet sözleşmesi olduğuna dair bir hüküm olmadığı gibi kaza anında aracı kullanan kişinin dava ihbar olunan KÖ olduğu sabit olmuştur. Bir örneği dosya içinde olan ancak kesinleşme şerhi verilmeyen Bakırköy İş Mahkemesinin 1999/1385 ve 1998/1905 sayılı (Bakırköy 2.Asliye Hukuk 2002/62) dava dosyaları ile cie ariyet sözleşmesinin varlığı kanıtlanmış değildir. Davada, uyuşmazlığın miktarı itibariyle tanık dinletilmesi mümkün olmamasına ve davalının açıkça karşı koymasına rağmen mahkemece tanık ifadelerine dayanılarak ariyet sözleşmesinin varlığının kabul edilerek karar verilmesi doğru değildir. Davacı taraf ibraz ettiği ve toplanan delillerle iddiasını kanıtlayamamıştır.

Ne var ki davacı dava dilekçesi ve delil listesinde sair deliller demek suretiyle yemin deliline de dayanmıştır. Mahkemece davacıya yemin teklif etme hakkı hatırlatılarak sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

2-Yukarıdaki bentte açıklanan bozma nedenine göre bu aşamada davalının sair temyiz itirazlarının incelenmesine gerek görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalılar vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Dava, davacı tarafından davalıların miras bırakanına ariyet olarak verildiği ve iade edilmediği ileri sürülen araç bedelinin, davalılardan tahsili istemine ilişkindir.

Davacı NÇ vekili, davalıların miras bırakanı AD ile davacının arkadaş olduklarını, davalıların miras bırakanının, İstanbul'da çalıştığı matbaanın sahibi KÖ'yü 1997 yılı Kurban bayramında memleketi olan Cide'ye götürüp, oradaki annesi ve babası ile tanıştırmak, onu bayramda ağırlamak için, davacının 34 NN 371 plaka sayılı Toyota Corona marka otomobilini ariyet olarak istediğini, davacının da aracı verip teslim ettiğini, miras bırakanın bu araçla Zonguldak'ın Devrek İlçesinde 15.4.1997 tarihinde trafik kazası yaptığını ve vefat ettiğini; davalıların, miras bırakanlarına ariyet verilen ve iade edilmeyen aracın bedelini davacıya ödemekle yükümlü olduklarını ileri sürerek, araç bedeli 10 milyar TL. nin 15.4.1997 kaza tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalılardan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı FD (*kendisine asaleten ve çocukları MD-VD'ye velayeten*) vekili, davalıların miras bırakanı ile davacının arkadaş olmadıklarını, aralarında araçla ilgili herhangi bir ariyet sözleşmesinin de bulunmadığını, sözleşme ilişkisinin ispatı yönünden HUMK hükümlerine göre yazılı delil (senet) dışında bir delil kabul etmediklerini; 10.000.000.000 TL. değerinde olduğu iddia edilen araçla ilgili ariyet sözleşmesi varsa, bunun yazılı delille ispatı gerektiğini, ortada böyle bir belgenin bulunmadığını, gerçekte, davacı ile arkadaş olan kişinin, aracı kullanırken miras bırakanın ölümüne sebebiyet veren dava dışı KÖ olduğunu belirtmiştir.

Davalıların istemi üzerine, dava, kaza sırasında aracı kullandığı ileri sürülen KÖ'ye ihbar edilmiştir.

Yerel Mahkeme; ceza dosyası, trafik kayıtları, iş mahkemesi dosyası, tanık beyanları, olay yeri tutanakları ve tüm dosya kapsamına göre, davacıya ait aracın davalıların miras bırakanınca ödünç olarak alındığının, ancak kaza nedeni ile davacıya iade edilmediğinin sabit bulunduğu gerekçesiyle, bilirkişi raporlarındaki hesaplamayı esas alarak ve aracın sonradan üçüncü kişiye satımına ilişkin resmi satış sözleşmesindeki satış bedelini tenzil ederek davanın kısmen kabulüne, 5.270.000.000.TL. nin 15.04.1997 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalılardan tahsiline, fazlaya ilişkin istemin reddine karar vermiş; bu karar, davalılar vekilinin temyizi üzerine Özel Dairece yukarıdaki gerekçeyle bozulmuş, Yerel Mahkemenin, önceki gerekçesini tekrarlayarak ve genişleterek verdiği direnme kararını da, yine davalılar vekili temyiz etmiştir.

Bozma ve direnme kararlarının açıklanan bu içerik ve kapsamı itibariyle, direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, davadaki ariyet iddiasının, davalı tarafın açıkça karşı çıkmış olmasına rağmen, davacı tarafından tanıkla ispatının mümkün olup, olmadığı; özellikle de, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 293/4. maddesinin-

deki kuralın somut olayda uygulama yerinin bulunup, bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Ariyet iddiasına konu 34 NN 371 plaka sayılı aracın 21.9.1994 tarihinde davacı adına trafiğe kaydedildiği; 15.4.1997 tarihinde Zonguldak İli, Devrek İlçesi sınırları içerisinde meydana gelen kaza sonucunda, araç içerisinde bulunan davalılar miras bırakanının öldüğü, aracın bilahare 3.8.1998 tarihinde davacı tarafından dava dışı ŞŞ'ye satıldığı, toplanan delillerden anlaşılmaktadır.

Davacı, aralarındaki arkadaşlık ilişkisinden dolayı ve isteği üzerine söz konusu aracı davalıların miras bırakanına ariyet olarak verdiğini ileri sürmüştü; davalılar ariyet iddiasını reddetmiş ve bu iddianın yazılı belge ile ispatı gerektiğini savunmuşlardır.

Özel Daire Bozma ilamında da belirtildiği üzere; Borçlar Kanunu'nun 299. ve ardından gelen maddelerinde, ariyet sözleşmesinin geçerliliği herhangi bir şekil koşuluna bağlanmamıştır. Ne var ki; davacı tarafın ariyet iddiasına konu ettiği aracın dava dilekçesinde bildirilen değeri (10 milyar TL) ve davalı tarafın tanık dinletilmesine muvafakat etmemiş olması karşısında, davalıların miras bırakanı ile davacı arasında bu araçla ilgili bir ariyet sözleşmesi bulunduğuna yönelik davacı iddiasının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 288. maddesindeki açık hüküm uyarınca, senetle (yazılı delille) ispatı zorunludur.

Davacı taraf, bu konuda herhangi bir yazılı belgenin Varlığını ileri sürmemiş ve dosyaya da bu yönde bir yazılı delil sunmamış; ariyet iddiasını tanıkla ispatlamak istemiş, Yerel Mahkeme, davalı tarafın açık itirazına rağmen bu isteği kabul ederek, davacının gösterdiği tanıkları dinlemiş; Özel Dairece bozulan önceki hükmünü de, hem görülmekte olan davada bizzat dinlediği tanıkların ve hem de, olayla ilgili olarak taraflar arasında görülen başka davalarda dinlenen öteki tanıkların' beyanlarına dayalı olarak kurmuş; ancak, davalı tarafın açıkça karşı çıkmasına rağmen, hangi gerekçeyle davacı tanıklarının dinlendiğine ve tanık sözlerine hangi nedenle itibar edildiğine ilişkin herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Yerel Mahkemenin direnme kararında ise davacı tarafın tanık dinletme isteminin kabulünün ve dinlenen tanıkların sözlerine itibar edilmesinin hukuksal dayanağı olarak, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 293/4. maddesi gösterilmiştir.

Gerçekten de, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 293/4. maddesi, "*Halin icabına ve iki tarafın vaziyetlerine nazaran senede raptı müteamil olmayan muameleler*" hakkında, her halde tanık dinletilebileceği hükmünü amirdir.

Ne var ki; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun bu hükmü, belirli bir miktar ve değer üzerindeki hukuksal işlemlerin senetle ispat olunması gereğini öngören, aynı Kanununun 288. maddesindeki kuralın, tahdidi olarak sayılan istisnalarından birini düzenlemesi nedeniyle, sınır-

lı bir uygulama alanına sahiptir. Yargıtay'ın istikrar kazanmış kararlarına göre, bir davada, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 288. maddesi uyarınca miktar veya değeri itibariyle senetle ispatı gereken bir hukuki işlemin, 293/4. madde çerçevesinde tanıkla ispat edilebilmesi için; o bölgede halin gereklerine ve tarafların durumlarına göre o işlemin sene- de bağlanmamasının devamlılık gösteren bir adet haline gelmiş, bu hususun zaman içerisinde herkesçe uyulmak suretiyle kararlılık kazanmış bulunması ve aynı zamanda kamuoyu tarafından da bu teamül inanılmış olması gerekir. Bu yöndeki Yargıtay uygulamasına örnek olarak; Bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 10.4.1974 gün ve 1969/3-592-1974/368 sa- yılı; 6.6.1984 gün ve 1982/13-571-1984/660 sayılı kararları gösterilebilir.

Önemle belirtilmelidir ki; -bir uyuşmazlıkta Hukuk Usulü Muhake- meleri Kanunu'nun 293/4. maddesi çerçevesinde tanık dinlenebilmesi için, ispat yükü kendisinde bulunan tarafın, tanıkla ispat etmek istediği hususta, o bölgede, o yönde bir teamül bulunduğunu ileri sürmüş olma- sı da gerekir.

Bu ilke ve kurallar ışığında somut olaya dönüldüğünde:

Somut olayda, davacı taraf, dava dilekçesinde ve yargılama aşamala- rında, yukarıda açıklanan şekildeki bir teamülün varlığını ileri sürmemiş, bu yönde delil bildirmemiş; Yerel Mahkeme de, Özel Daire bozmasına ko- nu olan, davanın kısmen kabulüne yönelik önceki kararında böyle bir ge- rekçeye dayanmamış, teamül olgusundan sadece direnme kararında söz etmiştir.

Öte yandan, dosya kapsamı itibariyle, somut olayda, ariyet sözleşme- si bakımından, Yerel Mahkemenin direnme kararında dayanılan şekilde bir teamülün varlığından söz edilebilmesi de mümkün olmadığı gibi, Ye- rel Mahkeme kararının aksine kesinleşen ceza ve iş mahkemelerinin du- ruşma zabıtlarında dava dışı sürücü ve sanık KÖ'ye otomobilin ariyet ve- rildiğinin şahit beyanlarında dile getirildiği de saptanmıştır.

Hal böyle olunca, Yerel Mahkemece, gerekçesi ve sonucu itibariyle aynı yönde bulunan ve Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma ilamına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının yukarıda ve Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. Maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 28.6.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

E: 2006/4-550 K: 2006/570 T: 27.09.2006

**DEVLETİN ÖNEMLİ MEVKİİNDE GÖREV YAPAN KİŞİNİN LAİKLİĞE
VE DEMOKRASİYE AYKIRI DÜŞÜNCE TAŞIMASI
• ELEŞTİRİNİN KAÇINILMAZLIĞI • BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNDE
ELEŞTİRİNİN SINIRLARI**

Özet: *Devletin çok önemli bir mevkiinde görev yapan bir kişinin Türkiye Cumhuriyeti'nin laik, demokratik ve çağdaş yapısına aykırı düşünceler taşıması ve İslami kuralların devlet yapısında egemen olduğunu ifade etmesi, konumu itibariyle o kişiyi eleştirilerin odağı haline getirir.*

Eleştirinin muhatabı olan kişinin devlet içinde önemli bir kamu görevini de yürüttüğü dikkate alındığında; eleştiri içeren yayında “softa”, “bağnaz”, “yobaz ve mürteci” gibi sözcüklerin kullanılmış olması ve eleştirinin ağır olması kaçınılmazdır.

Bu nedenle eleştiri niteliğinde olan yayının hukuka aykırı olmadığı sonucuna varılmalıdır.^()*

Taraflar arasındaki “**Manevi Tazminat**” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara Asliye 13. Hukuk Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 21.09.2004 gün ve 2004/39-440 sayılı kararın incelenmesi Davalılar vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 10.11.2005 gün ve 2004/15361-2005/11911 sayılı ilamı ile; (...*Dava, yayın yoluyla kişilik haklarına saldırı nedeniyle manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı, Cumhuriyet Gazetesi'nin 31.12.2003 tarihli sayısında yayınlanan “İki Bir Numara” başlıklı yayın nedeniyle manevi tazminat isteminde bulunmuş, davalılar davacının Cumhuriyet'in temel ilkelerine açıkça karşı olduğunu ve devletin dinsel temeller üzerine oturtulması gerektiğini ifade eden konuşmaları nedeniyle eleştirildiğini, kişilik haklarına yönelen saldırı söz konusu olmadığından davanın reddini savunmuşlar, yerel mahkemece davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.*

Dava konusu yayın incelendiğinde davacının dini görüşlerini siyasete yansıtması, Cumhuriyetin temel ilkelerine karşı olduğu ve devletin dinsel

(*) Gönderen: Av. Akın ATALAY, Av. Tora PEKİN

temeller üzerine oturtulması gerektiğini savunan açıklama ve yayınlarından söz edilmiş ve yorumlar yapılmıştır. Dosyada mevcut deliller incelendiğinde davacının makale haline getirilmiş “21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam” başlıklı ve Sivas’ta düzenlenen sempozyumda yaptığı konuşmada “...Başlangıçta kurulurken ortaya atılan Cumhuriyet ilkesinin zayıfladığını ve işlevini kaybettiğini görüyoruz. Halk için ve halk adına yönetim diye tarif edilen Cumhuriyet kavramının aslında artık bizim için çok fazla bir mana ifade etmediğini söylememiz de mümkündür. İnsanlar giderek daha çok demokrasiyi, daha çok katılımı ister hale gelmişlerdir” “...son değişme ve gelişmeler karşısında insanlarda bağımsızlık duygusunu temayülünün artmasıdır veya devlet yönetimine yönelik olarak katılma taleplerinin çoğalmasıdır. Yine bunu aslında ilkeler açısından göz önüne aldığımız takdirde Türkiye’de Cumhuriyet ilkesinin yerini katılımcı bir yönetime devretmesi gerektiği ve nihayet laiklik ilkesinin yerinen İslam’la bütünleşmesinin gerekli olduğu kanaatini taşıyorum. Böylece T.C.’nin başlangıçta ortaya koyduğu bütün temel ilkelerin laiklik, Cumhuriyet ve milliyetçilik gibi birçok ilkenin yerini daha çok katılımcı, daha âdem-i merkezi, daha Müslüman bir yapıya devretmesi zorunluluğu ve artık bunun zamanının geldiği düşüncesini taşıyorum” şeklinde siyasi ve devlet yönetimine egemen olması gereken kurallar yönünden görüşlerini açıkladığı görülmektedir.

Davacı 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden sonra Başbakan tarafından devletin üst düzey bürokratlığı olan Başbakanlık Müsteşarlığı görevine getirilmiştir. Devletin çok önemli bir mevkiinde görev yapan kişi olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin laik, demokratik ve çağdaş yapısına tümü ile aykırı düşünceler taşıması, İslami kuralların devlet yapısında egemen olması gerektiğini net bir şekilde ifade etmesi konumu itibarıyla onu eleştirilerin odağı haline getirmiştir. Yayında Cumhuriyetin ve laikliğin yerini Müslüman bir yapıya devretmesi gerektiğini savunan düşüncelerinden alıntılar yapılarak davacının siyasi ve devlet yönetimine ilişkin görüşlerini tartışmasız savunduğu ve dinsel temelli bir devlet yönetimi anlayışını telkin etmesi nedeni ile de dava dilekçesinde yer alan sofla, baġnaz, yobaz ve mürteci sözcükleriyle nitelendirdiği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Başbakanlık Müsteşarlığı görevini yürüten davacının Atatürk İlke ve İnkılaplarının değişmesine yönelik, laiklik ilkesini zedeleyerek ve rejimin İslami rejime dönüşmesi yönündeki beyanları nedeniyle eleştirilmesi ve bu eleştirilerin ağır olması kaçınılmazdır. Davacı, dava konusu yayınına yapılmasına kusuru ile neden olmuştur. Yerel mahkemece yayının eleştiri niteliğinde olması nedeniyle hukuka aykırılık taşımadığı gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken yukarıda açıklanan şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalılar vekili.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozumlaldır.

SONUÇ: Davalılar ekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine 27.09.2006 gününde, oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Davacı Başbakanlık Müsteşarı Profesör Doktor Ö. D., Üniversite Öğretim Üyesi sıfatıyla 19-21 Mayıs 1995 tarihinde gerçekleştirilen "...21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam ..." konulu sempozyuma konuşmacı bir bilim adamı olarak katılıp düşünce ve görüşlerini ifade etmiş, bu görüşleri sonradan "Bilgi ve Hikmet" isimli derginin 1995 yılı 12. sayısında yayınlanmıştır.

Davacı, davalılar tarafından yayın yoluyla kişilik haklarına saldırıldığını açıklayarak manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28. maddesine göre basın hürdür. Yine 5680 Sayılı Basın Kanununun 1. maddesi de basının özgürce yayın yapmasını güvence altına almıştır. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Bunun içindir ki basının yayın yaparken, yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı olan eylemlerden farklılık taşır. Basının bu ayrıcalık taşıyan konumu ve özgürlüğü, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Basın hürriyetini düzenleyen 28. maddesinin 3. fıkrası, Basın hürriyetinin sınırlanmasında Anayasanın 26. maddesi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Anayasanın 28. maddesinin atıf yaptığı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 26. maddesinin 2. fıkrası da "...başkalarının şöhret veya haklarının, özel yasalarda güvence altına alınan kişilik haklarına saldırı da bulunmama mecburiyetindedir.

Davacının 1995 yılında yaptığı konuşmasındaki düşünceleri davalı köşe yazarı ve toplumun büyük bir kesimi tarafından benimsenmeyebilir. Ancak davacı bu konuşmasıyla Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 9 ve 10; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 25 ve 26. maddelerine uygun bir biçimde düşüncelerini açıklamıştır. Gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve gerekse Türkiye Cumhuriyeti-

ti Anayasasının anılan bu hükümlerine göre; herkes düşünce, vicdan, din ve kanaat hürriyetine sahiptir. Ayrıca kişiler düşünce ve kanaatlerini açıklama ve de ifade etme hürriyetine de sahiptirler. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiş ve 08.08.1949 tarihinden geçerli olmak üzere de Avrupa Konseyi Üyesi olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90. maddesine göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Bu nedenle düşünce ve ifade hürriyeti Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Mahkemesine başvurulamaz. Bu nedenle düşünce ve ifade hürriyeti Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Kanunlarla korunmaktadır. Davacının bu yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılan bir Sempozyumda bilim adamı sıfatıyla düşüncelerini ifade etmiş olmasından dolayı kınanıp kamuoyu önünde küçük düşürülmesi doğru olmamıştır. Düşünce özgürlüğünün en önemli unsuru serbestçe açıklanabilmesidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi öteden beri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesinin sağladığı korumanın yalnızca sorunsuz olarak kabul edilebilecek düşünceler için değil, fakat aynı zamanda Devleti veya halkın bir bölümünü incitici veya rahatsız edici düşünceler içinde geçerli olduğunu vurgulamaktadır. Düşünce açıkça dışarıya ifade edilmedikçe anlamsızlaşır. Düşünceyi açıklama özgürlüğü, aynı zamanda başkalarının öğrenme ve bilgilene haklarının kaynağıdır. Bu kaynak, bu haklardan en çok istifade etmesi gereken Basın tarafından hakaret ve küçük düşürme yoluyla tıkanmamalıdır. Serbest bir kamuoyu oluşturmak bütün tercihlerin özgürce tartışılmasını sağlamakla mümkündür.

Davacı tarafından yapılan konuşmayı benimsemek davalılara yayın yoluyla hakaret hakkı vermez. Kişilik hakları ve kişiliğin korunmasının dayanağı Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 12 ve 17. maddelerine göre; herkes; kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı vardır. T.M.K.'nın 24 ve 25. maddeleriyle, B.K. 41. maddesi bu hakkı koruma altına almış, kişilik hakkı zedelenen kimselerin başvuracağı yasal yolları düzenlemiştir.

Davalılardan Cumhuriyet Gazetesinin 31.12.2003 tarihli nüshasında davalı İlhan Selçuk'un "Pencere" isimli köşe yazısında davacıya "bağnaz", "yobaz", "softa" ve de "gözü kara mürteci denmesi davacının yaptığı konuşmayı eleştirme amacını aşmıştır. Kişilik haklarına yapılan saldırılardan doğan manevi zararın tazmini konusundaki ilkelerden olan konuyla ifade (öz ile biçim) arasında bağlılık yoktur. Davalılar anılan bu sözleri kullanmadan da davacıyı eleştirebilir, onun gerçek niyetlerini kamuoyuna duyurabilirler. Esasen davalı yazar köşe yazısında hakaret içeren sözler dışında amacına da ulaşmıştır. Yine tazminat hukuku ilkelereinden olan eleştiri hakkı, kamuoyunun olumlu yönde oluşması ve toplumun daha ileriye götürülmesi amacıyla kullanılmalıdır. Davaya konu yazıda eleştiri hakkı sınırları aşılarak davacı kamuoyunda küçük düşürülmüş, nezaket sınırları ve amaç aşılıp, haksız bir kötülleme sergilenerek davacının manevi varlığı zedelenmiştir. Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulamaz. Hele düşüncesini açıkladı diye kınanamaz, hakarete uğrayamaz. Kişinin manevi varlığı; onun duygu ve düşünce dünyası, haysiyeti, şerefi, ün ve saygınlığı kamu içindeki durumu olup mutlak suretle korunmalıdır. Davacının bu açıklamalar karşısında manen zarara uğratılmadığı söylenemez.

Yukarıda açıklanan nedenlerle yerel mahkemece davacı lehine manevi tazminata hükmedilmesi ve eski hükümde direnilmesi doğrudur. Mahkeme kararı onanmalıdır. Hukuk Genel Kurulu çoğunluğunun Bozma yönündeki görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Selamet İlday

KARŞI OY

Davaya konu edilen yazı, davacının 1995 yılında Sivas'ta yapılan bir sempozyumda, "21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam" konulu tebliğindeki düşüncelerden dolayı kaleme alınmıştır. Tebliğin davaya konu edilen bölümü şu şekildedir: "...İktidara gelmek yolun sonu değildir. Yeni bir başlangıçtır. İktidara gelince yapılması gerekenler bitmiş gibi düşünülürse, İslam iktidara geliş aracı gibi kullanılmış, istismar edilmiş gibi olur. İktidara gelince, tüm dünya Müslüman olsa da, düşmanlara karşı üstünlük sağlansa da, müslümanın kavgası münkire, harama ve kötüye karşı devam eder..."

Davalı, yazıdan bu alıntıyı yaptıktan sonra, davacıya yönelik olarak "böyle bir bağınaz, yobaz ve softa ne Suudi Arabistan'da ne de İran'da bulunur" değerlendirmesinde bulunmuş, devamında ise, böylesine "gözü kara mürteci" denileceğini belirtmiştir.

Davacı tarafından sunulan tebliğin son bölümünde şu sözlere yer verilmekte; "...Netice itibarıyla, ülkemizde İslam adına, buradaki halkın eski gücünü ve onurunu kazanabilmesi adına büyük bir enerji birikimi söz konusudur. Türkiye'nin değişimi ve dünyada yeni bir güç olarak ortaya çıkabilmesi, bu yönlendirecek olursa, Türkiye çok büyük umutlar vaat ediyor diyebiliriz. Aksi halde, kötü günler devam edecek demektir. Bu enerjiyi iktisadi alanda kısmen kullanabilen T. Ö.'nün başarısı, varsa eğer, burada yatar. Bugünkü R.'li belediyelerin başarısının arkasında yine bu enerjiyi görmek mümkündür. Başarıyı R.'li başkanların sadece kişiliklerine bağlamak doğru olmaz aynı zamanda halkla iç içe olan belediyelerin halkın gücünü ve desteğini almış olmalarında aramak gerekir. Ancak, iktidara gelmek yolun sonu değildir. Yeni bir başlangıçtır. İktidara gelince yapılması gerekenler bitmiş gibi düşünülürse İslam iktidara geliş aracı gibi kullanılmış, istismar edilmiş gibi olur. İktidara gelince de, tüm dünya Müslüman olsa da, düşmanlara karşı üstünlük sağlansa da müslümanın kavgası münkire, harama ve kötüye karşı devam eder" denilmektedir.

Davacı genel olarak, bir İslam ülkesi olan Türkiye'de büyük bir halk enerjisi olduğunu; bürokrasinin bu dinamizmin önünü tıkamayıp yönlendirecek olursa, Türkiye'nin büyük umutlar vaat ettiğini, bu enerjinin T. Ö. tarafından kısmen kullanıldığını ve bunun R. Partili belediye başkanlarına da yansıdığını, bu başkanların halkın gücünü ve desteğini de arkalarına aldıklarını belirttikten sonra, davaya konu edilen bölümü kaleme almıştır. Bu bölüm yazının bütünü ile birlikte değerlendirildiğinde özet olarak, İslam'a dayanmanın İslam'ın kötüye kullanılması sonucunu doğuracağı, ancak bunun dahi yeterli olmayıp tüm dünya müslüman olsa ve müslümanlar üstün de gelse yine kötülerle ve yanlışlarla savaşmak gerektiği ifade edilmektedir.

T.C. Anayasası'nın "Düşünce ve kanaat hürriyeti" başlığı altındaki 25. maddesi aynen şu şekildedir; Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne amaçla olursa olsun kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz. Düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz."

İç Hukukumuzun bir parçası haline gelen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile diğer uluslar arası sözleşmelerde de benzer düzenlemeler mevcuttur. Örneğin; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre de, temel hak ve özgürlüklerden biri olan düşünceyi açıklama özgürlüğü, demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden ve toplumun ilerlemesi ve her bireyin özgüveni için gerekli temel şartlardan birini oluşturmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesinin ikinci fıkrasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince yapılan yorumunda; "bu hürriyet, toplumda beğenilen, kabul gören, zararsız veya kayıtsızlık içeren bilgiler veya fikirler için değil aynı zamanda kırıncı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerlidir. Bu da demokratik bir toplumun olmazsa olmaz unsurlarından olan çok seslilik, tolerans ve hoşgörünün gereğidir" denilmektedir.

Bu düzenlemeler nazara alındığında, davacının tebliğindeki sözleri sistemin eleştirisine dair bir düşünce açıklaması mahiyetindedir. Davacının değerlendirmeleri pek çok kişi tarafından uygun görülmebilir ise de sistemin eleştirilmesi doğal karşılanmalıdır. Davacının konuşmaları bu nedenle düşünce ve düşüncüğünü açıklama hakkı çerçevesi içinde değerlendirilmelidir.

Davalının gazetede yer alan dava konusu yazısı da bir düşünce açıklamasıdır. Davalının davacının tebliğinde geçen sözleri eleştirmesi, buna karşı başka düşüncelerin ileri sürülmesi de son derece doğaldır. Hatta karşı düşünce sert de olabilir. Karşı düşüncenin bu düşünceyi eleştirmesi de yine düşünce açıklaması sınırları içinde kalınmak suretiyle yapılmalıdır. Ancak davalı yazar davaya konu edilen yazıda, karşı düşünce açıklamasında davacı için "bağnaz", "yobaz", "softa" "gözü kara mürteci" nitelendirmelerinde bulunmuştur. Bu nedenle davalının yazısında eleştiri sınırlarının aşıldığı, davacıya hakaret edildiği, aşağılandığı görülmektedir. Bu bakımdan hukuka aykırılık gerçekleşmiştir.

Yerel mahkeme de; "davacının kişilik haklarına saldırının gerçekleştiğini, davalının gazetede yer verilen açıklama ve suçlamalarının eleştiri sınırlarını aştığını, davacıyı halkın hakaret ve husumetine maruz kılacak mahiyette olduğunu, yazının davacının kişiliğine yönelik biçimde ve davacıyı toplum nezdinde küçük düşürme amacıyla kaleme alındığını" gerekçesinde belirterek bu nedenle basın özgürlüğü ve eleştiri hakkından söz edilemeyeceği sonucuna varmış ve 10 milyarlık manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 5 milyar TL manevi tazminata hükmetmiştir. Yerel mahkemenin kararı isabetli olup kararın bozulması Dairemizin uygulamaları ile çelişmektedir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle kararın onanması gerektiği düşüncesinde olduğumdan sayın çoğunluğun bozma görüşüne katılmıyorum.

4. Hukuk Dairesi Üyesi

Ali Sezgin

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**E: 2006/4-540 K: 2006/601 T: 27.09.2006****BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ • ÇATIŞAN DEĞERLER • TOPLUM İÇİNDE
CİDDİ SONUÇLAR YARATABİLECEK BİÇİMDE ŞOK EDİCİ
ÖNGÖRÜDE BULUNAN KİŞİYE KARŞI YAPILAN YAYININ HUKUKA
AYKIRI OLAMAYACAĞI***(Anayasa m. 28; 5681 S.K. m. 1)*

Özet: *Basın özgürlüğünden söz edildiğinde, bu özgürlük ile kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği ve hukuk düzeni tarafından koruma altına alınan yararların birbirine karşı çatışma içinde buldukları biçiminde bir görünümün var olduğu anlaşılmaktadır.*

Burada hangi yararın üstün tutularak hukuk düzeni tarafından korunacağı belirlenirken, dayanılacak olan temel ölçüt “Kamu Yararıdır.”

Buna göre yayın salt toplumun yararı gözetilerek ve objektif sınırlar içinde kalınarak yapılmalıdır. Haber olduğu gibi verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır.

Dava konusu yayın sonucunda kişilik haklarının saldırıya uğradığını iddia eden davacının “Halkla, Cumhurbaşkanı ve ordunun karşı karşıya gelerek çatışabileceği” şeklindeki öngörüsünün gerçekleşmesi halinde çok ciddi sonuçlar doğabilecektir. Bu ifadelerin yanlışlığının ve doğurabileceği sonuçların tartışılıp eleştirilmesi amacına yönelik dava konusu yayının habercilik ilkelerine uygun olduğu sonucuna varılmalı ve davanın reddine karar verilmelidir.^()*

Taraflar arasındaki “**Manevi Tazminat**” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul 8. Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kısmen kabulüne dair verilen 25.03.2004 gün ve 2003/56 E. 2004/102 K. sayılı kararın incelenmesi taraflar vekilleri tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 14.03.2005 gün ve 2004/3402-2485 sayılı ilamı ile; (...*Davacı, yapılan yayının hukuka aykırı olması nedeniyle*

(*) Gönderen: Av. Özer YILMAZ

kişilik haklarının saldırıya uğradığı savı ile manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalılar yayının, Basın Yasasının, tanıdığı sınırlar dışına çıkılmadan, özle biçim arasındaki denge korunarak verildiğini bu nedenle davanın reddedilmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Mahkemece, istem kısmen kabul edilmiş, karar davalılar ve davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Dava, yayın yoluyla kişilik haklarının saldırıya uğradığı savına dayanmaktadır. Diğer bir anlatımla dava, yapılan yayında yer alan açıklamaların kişilik değerlerine saldırı içerdiği ve böylece hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Böyle bir uyumsuzluğun çözüme kavuşturulmasında, genel durumdaki hukuka aykırılık teşkil eden eylemlerden farklı bir yöntemin izlenmesi ve ayrı ölçütlerin koşul olarak aranması gerekmektedir.

Bunun nedeni, Anayasanın 28. maddesindeki basın özgür olduğu güvencesine ve bu ilkeyi güçlendiren 5680 Sayılı Basın Yasasının 1. maddesindeki düzenlemedir. Bu düzenlemede basının özgürce yayın yapmasının güvence altına alındığı görülmektedir. Basına sağlanan güvencenin nedeni; toplumun sağlıklı, mutlu ve güven içinde yaşayabilmesi içindir. Bunun için de kişinin, dünyada ve özellikle içinde yaşadığı toplumda meydana gelen ve toplumu ilgilendiren konularda bilgi sahibi olması ile olanaklıdır. Diğer bir anlatımla basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Bunun içindir ki basının yayın yaparken, yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı olan eylemden farklılıklar taşır. İşte bu farklılık ve ayrık durum gözetilerek yapılan yayının hukuka aykırılık veya uygunluk sınırı belirlenmelidir. Basın dışı bir olaydaki davranış biçiminin hukuka aykırılık oluşturduğu kabul edildiği durumlarda, basın yoluyla yapılan bir yayındaki olay hukuka aykırılık oluşturmayabilir. İşte basının bu nedenle ayrı bir konumu bulunmaktadır.

Ne var ki basının bu ayrıcalık taşıyan konumu ve özgürlüğü, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Bundan dolayıdır ki, yayınlarında kişilik haklarına saygı göstermesi ve gerek Anayasanın Temel Hak ve Özgürlükler bölümünde yer alan ve gerekse MK'nın 24 ve 25. maddesinde ve yine özel yasalarda güvence altına alınmış bulunan kişilik haklarına saldırıda bulunmaması da yasal ve hukuki bir zorunluluk ve gerekliliktir.

Açıklanan bu yasal düzenlemelerden ve yargısal uygulamalardan da anlaşılacağı üzere, basının özgürlüğü ile kişilerin, kişilik değerlerinin karşı karşıya geldiği, diğer bir anlatımla, hukuk düzenince koruma altına alınan yararların birbirine karşı çatışma içinde buldukları biçiminde bir görünümün var olduğu kanısı uyanmaktadır.

Hâlbuki hukuk düzeninin, çatışan iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Aksi halde hukukun kendisi, kendi kuralları ile çatışmış olur. Aslında, yapılan düzenleme, hukukun diğer temel kavramları ile birlikte incelendiğinde, iki yararın aynı anda ve düzenleme, hukukun diğer temel kavramları ile birlikte incelendiğinde, iki yararın aynı anda ve aynı olayda birbiri ile çalışmadıkları, somut olaydaki olgular itibarıyla koruma altına alınmış bulunan bu iki değerden birinin diğerine üstün tutulması gerektiği anlaşılacaktır. Bunun sonucunda da, daha az üstün olan yarar, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında, o olayda ve o an için hukuk düzenince korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir.

Bunun için temel ölçüt, kamu yararadır. Diğer bir anlatımla yayın, salt toplumun yararı gözetilerek yapılmalıdır. Toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel çıkar, gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olmamalıdır. Haber olduğu biçimi ile verilmeli ve kişisel katkı yer almamalıdır. Gerek yazılı ve gerekse görsel basın bu işlevini yerine getirirken, özellikle yayının gerçek olmasını, yayında kamu yararı bulunmasını, toplumsal ilginin varlığını, konunun güncelliğini ve haber verilirken özle biçim arasındaki dengiyi de korumalıdır. Bu ilke ve kurallar gözetilmeden yapılan yayın hukuka aykırılığı oluşturur ve böylece kişilik hakları saldırıya uğramış olur. Aksi bir yayının ise, gerek Anayasa ve Basın Yasası ve gerekse basının genel işlevi karşısında hukuka uygun olduğu, kişilik değerlerine saldırı teşkil etmediği kabul edilmelidir.

Yine basın, objektif sınırlar içinde kalmak suretiyle yayın yapmalıdır. O an için o olay veya konu ile ilgili olan, görünen bilinen her şeyi araştırmak, incelemek ve olayları olduğu biçimi ile yayınlamalıdır. Bu işlevi ile gerek yazılı ve gerekse görsel basın, somut gerçeği değil, o anda belirlenen ve var olan ve orta düzeydeki kişilerce de yayının yapıldığı biçimi ile kabul edilen olguları yayınlamalıdır. O anda ve görünürde var olup da sonradan, gerçek olmadığı anlaşılan olayların ve olguların yayınından basın sorumlu tutulmamalıdır.

Davaya konu "Yeniçağ Gazetesi'nin" 22.01.2003 tarihli sayısı 9. sayfa da yer alan haberde "Provokatör Z. Hedef gösterdi, E.'in sağ kolu C. Z., haddini aşarak Cumhurbaşkanı Denktaş'ı hedef gösterdi" başlığı altında, davacının daha önce Akşam Gazetesine verdiği röportajda söylediklerinin eleştirisi yapılmıştır. Dosyada bulunan 21.01.2003 günlü Akşam Gazetesi'nde yer alan röportaj incelendiğinde; davacının, "Denktaş'ın evini bugün Türk askeri koruyor. Yarın çözümsüzlükten sabrı taşan Kıbrıslılar on binler halinde yürüyüp, Denktaş'ın evinin önüne gelmeye kalkarsa askerle çatışmak zorunda kalacak" şeklinde beyanda bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacının halkla, Cumhurbaşkanının ve ordunun karşı karşıya gelip çatışabileceği şeklindeki bu öngörüsünün gerçekleşmesi durumunda çok ciddi sonuçlar doğabilecektir. İşte dava konusu yayınlarda bu ifadelerin yanlışlığı ve doğuracağı sonuçlar tartışılıp eleştirilmiştir. Davacı beyanları gözetildi-

ğinde yapılan yayının habercilik ilkelerine uygun olduğu sonucuna varılmalı ve bu nedenle davanın reddine karar vermek gerekirken, mahkemece, kısmen kabul edilmiş olması bozmayı gerektirmiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalılar vekili.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme karar bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine, 27.09.2006 gününde oyçokluğu ile karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Davacı H. C. Z. Adalet ve Kalkınma Partisinin Kurucular Kurulu üyesi ve aynı partinin genel Başkan Yardımcısıdır. Davacı taşıdığı bu siyasi kişiliğiyle Akşam Gazetesinin 21.01.2003 tarihli nüshasında Annan Planı ve Kıbrıs'taki gelişmelerle ilgili açıklamalarda bulunmuştur. Davalı A. Ç.'te diğer davalı Yeniçağ Gazetesinin 22.01.2003 tarihli nüshasında davacının görüşlerine yer vererek adı geçene "provokatör Z. Hedef gösterdi" başlığı altında bir yazı yazarak bir takım görüşlere yer vermiştir.

Davacı, davalılar tarafından yayın yoluyla kişilik haklarına saldırıldığını açıklayarak manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 28. maddesine göre basın hürdür. Yine 5680 Sayılı Basın Kanununun 1. maddesi de basının özgürce yayın yapmasını güvence altına almıştır. Basın, olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, öğretme, aydınlatma, yönlendirme yetki ve sorumluluğuna sahiptir. Bunun içindir ki basının yayın yaparken, yaptığı yayından dolayı hukuka aykırılık teşkil edecek olan eylemi, genel olaylardaki hukuka aykırı olan eylemlerden farklılık taşır. Basının bu ayrıcalık taşıyan konumu ve özgürlüğü, tüm özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız değildir. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Basın hürriyetini düzenleyen 28. maddesinin 3. fıkrası, Basın hürriyetinin sınırlanmasında Anayasanın 26. maddesi hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir. Anayasanın 28. maddesinin atf yaptığı Türkiye Cumhuriyeti

Anayasasının 26. maddesinin 2. fıkrası da "...başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının..." korunması amacıyla sınırlandırma yapılabileceğini göstermektedir. Bundan dolayıdır ki Basın, yayınlarında kişilik haklarına saygı göstermek Anayasasının temel hak ve özgürlükler bölümünde yer alan hükümlerine ve T.M.K.'nin 24 ve 25. maddesinde ve özel yasalarda güvence altına alınan kişilik haklarına saldırı da bulunmama mecburiyetindedir.

Davacının Akşam Gazetesinde 21.01.2003 günü yaptığı siyasi açıklamalar davalı gazeteci A. Ç. ve toplumun büyük bir kesimi tarafından benimsenemeyebilir. Ancak davacı bu konuşmasıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9 ve 10; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 25 ve 26. maddelerine uygun bir biçimde düşüncelerini açıklamıştır. Gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve gerekse Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının anılan bu hükümlerine göre; herkes düşünce, vicdan, din ve kanaat hürriyetine sahiptir. Ayrıca kişiler düşünce ve kanaatlerini açıklama ve de ifade etme hürriyetine de sahiptirler. Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiş ve 08.08.1949 tarihinden geçerli olmak üzere de Avrupa Konseyi Üyesi olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90. maddesine göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Bu nedenle düşünce ve ifade hürriyeti Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Kanunlarla korunmaktadır. Davacının bu yasal düzenlemeler çerçevesinde bir partinin Genel Başkan Yardımcısı sıfatıyla siyasi bir kişilik olarak düşüncelerini ifade etmiş olmasından dolayı kınanıp kamuoyu önünde küçük düşürülmesi doğru olmamıştır. Düşünce özgürlüğünün en önemli unsuru serbestçe açıklanabilmesidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi öteden beri, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesinin sağladığı korumanın yalnızca sorunsuz olarak kabul edilebilecek düşünceler için değil, fakat aynı zamanda Devleti veya halkın bir bölümünü incitici veya rahatsız edici düşünceler içinde geçerli olduğunu vurgulamaktadır. Düşünce açıkça dışarıya ifade edildikçe anlamsızlaşır. Düşünceyi açıklama özgürlüğü, aynı zamanda başkalarının öğrenme ve bilgilenme haklarının kaynağıdır. Bu kaynak, bu haklardan en çok istifade etmesi gereken Basın tarafından hakaret ve küçük düşürme yoluyla tıkanmamalıdır. Serbest bir kamuoyu oluşturmak bütün tercihlerin özgürce tartışılmasını sağlamakla mümkündür.

Davacı tarafından yapılan açıklamaları benimsemek davalılara yayın yoluyla hakaret hakkı vermez. Kişilik hakları ve kişiliğin korunmasının dayanağı Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 12 ve 17. maddelerine göre; herkes, kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı vardır. T.M.K.'nin 24 ve 25. maddeleriyle, B.K. 41. maddesi bu hakkı koruma altına almış, kişilik hakkı zedelenen kimselerin başvuracağı yasal yolları düzenlemiştir.

Davalılardan A. Ç.'nin Yeniçağ Gazetesinin 22.01.2003 tarihli nüshasında davacıya "provokatör Z. Hedef gösterdi" demesi davacının yaptığı konuşmayı eleştirme amacını aşmıştır. Provokatör sözcüğü süreklilik taşıyan bir tanımlamadır. Anarşist, terörist gibi sıfatlardan olup kişiyle sürekli bağdaştırılmak istenen bir anlatımdır. Davacının sözleşmeleriyle kışkırtmada bulunduğu söylenmesi geçici bir anlam taşırken, provokatör tanımlaması bu kişi hakkında çıkacak her olayla ilgilendirilebilecek bir benzetmedir. Yazıda yer alan bu sözlerle anlatılmak

istenen konu arasında, başka bir deyişle konuyla ifade (özle biçim) arasında bağılılık yoktur. Davalılar anılan bu sözleri kullanmadan da davacıyı eleştirebilir, onun gerçek niyetlerini kamuoyuna duyurabilirler. Esasen davalı gazeteci kaleme aldığı yazısında hakaret içeren sözler dışında amacına da ulaşmıştır. Yine tazminat hukuku ilkelerinden olan eleştiri hakkı, kamuoyunun olumlu yönde oluşması ve toplumun daha ileriye götürülmesi amacıyla kullanılmalıdır. Davaya konu yazıda eleştiri hakkı sınırları aşılarak davacı kamuoyunda küçük düşürülmüş, nezaket sınırları ve amaç aşılmış, haksız bir kötöleme sergilenerek davacının manevi varlığı zedelenmiştir. Kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir muameleye tabi tutulamaz. Hele düşüncesini açıkladı diye kınanamaz, hakarete uğrayamaz. Kişinin manevi varlığı; onun duygu ve düşünce dünyası, haysiyeti, şerefi, ün ve saygınlığı kamu içindeki durumu olup mutlak suretle korunmalıdır. Davacının bu açıklamalar karşısında manen zarara uğratılmadığı söylenemez.

Mahkemece davacıya hitaben söylenen sözler ve bu sözlerle güdülen amaç dikkate alınarak 3.000 YTL tutarında kısmi bir tazminata hükmedilmiştir. Hâkim'in bu takdiri makul düzeydedir. Yerel mahkemenin eski hükümde direnmesi doğru olup mahkeme kararı onanmalıdır. Hukuk Genel Kurulu çoğunluğunun Bozma yönündeki görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Selamet İLDAY

YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/8438 K: 2006/9459 T: 28.09.2006

DAVA KONUSUNUN DEVİR VE TEMLİKİ • DAVA KONUSUNUN DEVİR VE TEMLİKİNDE DİĞER YANIN HAKLARI • SEÇİMLİK HAK

(HUMK. m. 186)

Özet: Dava konusunun bir başkasına temlik edilmesi halinde, diğer taraf için seçim hakkı doğar. Buna göre diğer taraf dilerse temlik eden ile davasını takipten vazgeçerek davayı devralan kişiye yöneltir, dilerse davasına temlik eden kişi hakkında tazminat davası olarak devam edebilir.

Taraflar arasında görülen davada;

Davacı, S.S. T Konut Yapı Kooperatifinin tasfiyesine karar verilerek 1812 ada 74 parsel sayılı taşınmazdaki B Blok Bodrum Kat 2 no'lu dairenin tasfiye işlemleri çerçevesinde 08.04.2004 tarihinde tapu kaydının adına çıkarıldığı, davalının taşınmazı haksız işgal ettiğini ileri sürüp elatmanın önlenmesi ve ecrimisil istemiştir.

Davalı, yetkisiz işlemle davacıya verilen ferdileştirme tapusunun batıl ve hükümsüz olduğunu, dava konusu yeri kooperatif üyesi DS'den kiralandığını, bu kişinin açtığı tapu iptal-tescil davasının derdest ulunduğunu, bekletici mesele sayılarak DS'nin de davaya dahil edilmesi gerektiğini, ecrimisil yönünden temerrüde düşürülmediğini bildirip davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece, kayden davacıya ait bağımsız bölüme davalının elatmasının sabit olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Karar, davalı vekili tarafından süresinde duruşma istekli temyiz edilmiş olmakla, duruşma günü olarak saptanan 13/6/2006 Salı günü saat 9.15 de daireye gelmeleri için taraf vekillerine tebligat yapıldığı halde gelmedikleri anlaşıldı, incelemenin dosya üzerinde yapılmasına, süresinde verildiği ve kayıt olunduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hakimi Senem Altınbulak raporu okundu, düşüncesi alındı. Dosya incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü:

KARAR

Dava, elatmanın önlenmesi ve ecrimisil isteklerine ilişkindir.

Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiştir.

Dosya içeriğinden, toplanan delillerden; özellikle noksanın tamamlanması yoluyla getirilen belgelerden çekişme konusu 74 parsel, B Blok, 2 no'lu bağımsız bölümün davacı AA adına kayıtlı bulunduğu, davalının ise kayıtlı bir ilgisinin olmadığı gibi anılan yerde oturmasını haklı ve geçerli kılacak bir sebepten de söz edilemeyeceği; ne var ki, hükümden önce davacı AA'nın taşınmazı kayden dava dışı HS'ye satış suretiyle devrettiği, adı geçen kişinin de 17.7.2006 tarihli dilekçesi ile davaya devam etmek yönündeki iradesini bildirdiği anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere; dava açıldıktan sonrada sınırlayıcı bir neden bulunmadığı takdirde dava konusu malın veya hakkın üçüncü kişilere devredilebilmesi tasarruf serbestisi kuralının bir gereği hak sahibi veya malik olmanın da doğal bir sonucudur. Usul Hukukumuzda da ayrı durumlarda dava konusu mal veya hakkın davanın devamı sırasında devredilebileceği kabul edilmiş HUMK'un 186. maddesinde dava konusunun taraflarca üçüncü kişiye devir ve temlik halinde yapılacak usulü işlemler düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmüne göre iki taraftan biri dava konusunu (müddeabihi) bir başkasına temlik ettiği takdirde diğer taraf seçim hakkını kullanmakta dilerse temlik eden ile olan davasını takipten vazgeçerek davayı devralan kişiye yöneltmekte, dilerse davasına temlik eden kişi hakkında tazminat davası olarak devam edebilmektedir.

Kendiliğinden (resen) gözetilmesi zorunlu bulunan bu usul kuralına göre, mahkemece diğer yana seçimlik hakkı hatırlatılarak davaya hangi kişi hakkında devam edeceği sorulmalı, sonucuna göre işlem yapılmalıdır.

Hal böyle olunca, yukarıda değinilen ilkeler çerçevesince işlem yapılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu üzere hüküm kurulmuş olması doğru değildir. Davalının temyiz itirazları bu nedenle yerindedir. Kabulüyle hükmün HUMK'un 428. maddesi gereğince BOZULMASINA, peşin alman harcan temyiz edene iade edilmesine, 28.09.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/11646 K: 2005/18380 T: 27.12.2005

TENKİS HESABINDA BEDEL SAPTANMASI • DENKLEŞTİRİCİ ADALET KURALI • ORANTILI TENKİS KURALLARI • TENKİS BEDELİNİN ÖLÜM TARİHİNDEKİ DEĞERE UYARLANMASI

Özet: *Miras bırakanın davacılara yapmış olduğu kazandırma davacıların üçüncü kişilerden satın aldığı taşınmazların bedelinin verilmesine ilişkindir. Bu yön gözetilmeden tenkis hesabında ödenen bedel yerine dava konusu taşınmazların ölüm tarihindeki değerinin dikkate alınması isabetsizdir.*

Mahkeme tarafından yapılacak iş; denkleştirici adalet kuralları uyarınca miras bırakan tarafından ödenmiş olan bedelin uyarlanması yapılarak ölüm tarihinde ulaşmış olduğu miktarın davacılara yapılan kazandırma olarak tenkis hesaplanmasında aktif bölüme alınarak sonucuna göre işlem yapmaktan ibarettir.

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hükmün temyizden murafaa icrası suretiyle tetkiki istenilmekle duruşma için tayin olunan bugün temyiz eden davalılar vekili Av. AE ve karşı taraf vekili Av. NM geldiler. Gelenlerin konuşması dinlendikten sonra işin incelenerek karara bağlanması için duruşmadan sonraya bırakılması uygun görüldü. Bugün dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Mirasçılık ve mirasın geçişi, miras bırakanın ölümü tarihinde yürürlükte olan hükümlere göre belirlenir. (4722 S.K. md.17)

1- Mahkemelerden verilen nihai kararlara karşı hukuki yararı bulunan taraf hükmü temyiz edebilir. (HUMK. md. 427/1) Davalı Semahat hakkında açılan davanın reddine karar verilmiş olduğu anlaşılacakla hukuki bir yararı bulunmadığından temyiz dilekçesinin reddine,

2- Miras bırakanın davacılara yapmış olduğu kazandırma davacıların üçüncü kişilerden satın aldığı taşınmazların bedelinin verilmesine ilişkindir. Bu yön gözetilmeden tenkis hesabında ödenen bedel yerine dava ko-

nusu taşınmazların ölüm tarihindeki değerinin dikkate alınması isabet-sizdir.

Mahkeme tarafından yapılacak iş; denkleştirici adalet kuralları uyarınca miras bırakan tarafından ödenmiş olan bedelin uyarlaması yapılarak ölüm tarihinde ulaşılmış olduğu miktarın davacılar tarafından yapılan, kazandırma olarak tenkis hesaplamasında aktif bölümüne alınarak sonucuna göre işlem yapmaktan ibarettir.

Bu yönde inceleme yapılmadan verilmiş olan bulunan bilirkişi raporunun hükme esas alınması usul ve yasaya aykırıdır.

3- Mahfuz hisseli müteaddit mirasçılara ölüme bağlı tasarruf tarihi ile yapıları tasarruf nisabını tecavüz eden teberrular, bu mirasçılardan her birine mahfuz hissesinden fazla düşen miktarlarla mütenasip olarak tenkise tabidir. (TKM. md. 503)

Mahkeme tarafından bu yön gözetilmeyerek orantılı tenkis kuralları uygulaması yapılmadan sabit tenkis oranının belirlenmesi de doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Temyiz olunan hükmün 2. ve 3. bentlerde gösterilen sebeplerle BOZULMASINA, hükmün bozma nedenine göre sair hususların şimdilik incelenmesine yer olmadığına, davalı Semahat'in temyiz dilekçesinin 1. bentte gösterilen sebeple REDDİNE, duruşma için takdir olunan 450 YTL vekalet ücretinin davacıdan alınıp davalılara verilmesine, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 27.12.2005

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/15488 K: 2006/2035 T: 21.02.2006

VASİLİK ÜCRETİNİN TESPİTİ • DAVADA TARAF TEŞKİLİ • TEREKENİN SORUMLULUĞU

(M.K. m. 457, 479)

Özet: Vasilik ücretinin belirlenmesine yönelik davanın hasımsız olarak değil, diğer mirasçılara da yöneltilerek yürütülmesi gerekir.

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hükmün tem-

yizen murafaa icrası suretiyle tetkiki istenilmekle duruşma için tayin olunan 14.02.2006 günü temyiz eden Agami Marazyan ve Aksabet Haçikoğlu vekili Av. MG ve Av. BU ve karşı taraf vekili Av. CİN geldiler. Gelenlerin konuşması dinlendikten sonra işin incelenerek karara bağlanması için duruşmadan sonraya bırakılması uygun görüldü. Bugün dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Mahcur Ardanis 24.01.2001'de ölmüş, onun terekesi mirasçılarına intikal etmiştir. Vasinin görevi de ölümle sona ermiştir. (MK. md. 479) Davacı dört yıllık vasilik ücretini istemektedir. (MK. md. 457) Mahkemeye husumetin, ölen mahcurun diğer mirasçıları Aksabet ve Agami'ye yöneltilmesi, gösterdiği takdirde bu kişilerin de delillerinin toplanması, sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir. Bu yön üzerinde durulmadan ek-sik hasımla hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün gösterilen sebeple BOZULMASINA, duruşma için takdir olunan 450 YTL. vekalet ücretinin davacıdan alınıp davalıya verilmesine, temyiz peşin haremın yatırana geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oyçokluğuyla karar verildi. 21.02.2006

KARŞI OY YAZISI

4722 Sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 1. maddesi gereğince; Davada, kısıtlının ölüm tarihine göre Türk Kanunu Medenisinin 397, 400 ve 433. maddeleri ve Velayet, Vasiyet ve Miras Hükmülerinin Uygulanmasına Dair Tüzüğü'nün 24. maddesi uygulanacaktır.

Vasinin ücretini belirleme görevi vesayet makamı Sulh Mahkemesine aittir. (TKM. md. 400 , Tüzük md. 24)

Bakırköy 3. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2004/390 esas 2004/381 karar sayılı dosyasından davacının 16.01.1997 tarihinde kısıtlı kardeşine vasi atandığı ve vasinin her yıl rapor vermesine de karar verildiği görülmüştür.

Vesayet makamınca karara ve Türk Kanunu Medenisinin 397. maddesine uygun raporların alınıp alınmadığı yine aynı Kanunun 433. maddesi gereğince kesin hesap verilip verilmediği araştırılmadığı gibi bu maddeler koşullarına uygun incelemelerde yapılmamıştır.

Hükmün bu gerekçe ile de bozulması kanaatiyle değerli çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başkan
Ali İhsan Özüğür

KARŞI OY YAZISI

Davacı vasinin, vesayet makamından "vasilik ücreti" istediği ve kısıtlının mirasçısı tarafından vasiye takdir edilen vasilik ücretinin çok olduğundan bahisle vesayet makamının verdiği karara karşı temyiz isteminde bulunduğu konusunda değerli çoğunluk ile aramızda "görüş birliği" vardır.

Çekişme nedir?

Vesayet makamının vasilik ücretine ilişkin kararına karşı "temyiz yolu" kapalı olup bu karara karşı denetim makamına itiraz edilmesi gerektiğinden farklı düşünen değerli çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Değerli çoğunluk vesayet makamının vasilik ücretine ilişkin kararına karşı açılan temyiz davasını inceleyerek husumetin ölen kısıtlının mirasçılara yöneltilmesi gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiş olup "kabul şekli bakımından da" değerli çoğunluğun bozma gerekçesine katılmıyorum.

Vasi, kendisine bir ücret verilmesini isteyebilir. Vesayet makamı vasiye ödenecek ücreti yönetimin gerektirdiği emek ve yönetilen malvarlığının gelirini dikkate alarak her hesap dönemi belirler. (Ömer Uğur GENÇCAN, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, Bilimsel Açıklama-İçtihatlar-İlgili Mevzuat, Yetkin Yayınevi: I. Cilt, (TMK. m. 1-351), Ankara 2004 (1614 sayfa), II. Cilt, (TMK. m. 352-1030) Ankara 2004 (1628 sayfa), Kısaltma: GENÇCAN-TMK, s. 1882-1883)

Vasinin ücreti kural olarak vesayet altındaki kişinin malvarlığından karşılanır. Vasinin ücretinin vesayet altındaki kişinin malvarlığından karşılanmasına olanak bulunmadığı takdirde bu ücret Hazine tarafından karşılanır.

İlgililer (=temyiz davasının davacısı olan kısıtlının mirasçısı da bir ilgilidir) vesayet makamının kararına (=vesayet makamının vasilik ücretine ilişkin kararına), tebliğ gününden başlayarak on gün içinde "denetim makamına" itiraz edebilirler. Denetim makamı, gerektiğinde duruşma da yaparak bu itirazı kesin karara bağlar.

Vesayet makamının vasilik ücretine ilişkin kararı "itirazı olanaklı" bir karar olmakla temyiz isteminin bu sebeple reddine karar vermek gerekirken işin esasının incelenmesine yönelik değerli çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Kabul şekli bakımından;

Vesayet makamı vasiye ödenecek ücreti yönetimin gerektirdiği emek ve yönetilen malvarlığının gelirini dikkate alarak her hesap dönemi "belirler". Bu sebeple vasinin ücretinin belirlenmesinin "duruşma yapılarak" karara bağlaması zorunluluğundan söz edilemez. O halde vasinin ücret istemesinde husumetin ölen kısıtlının mirasçılara yöneltilmesinde bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Bu sebeplerle değerli çoğunluğun görüşüne katılmıyorum.

Üye

Ömer Uğur Gençcan

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/18172 K: 2006/2672 T: 02.03.2006****BOŞANMA DAVASINA KONU OLAN GEÇİCİ ÖNLEMLER • KADINA ÖDENECEK MADDİ TAZMİNAT • MADDİ TAZMİNATI BELİRLEYEN KOŞULLAR • DAHA ÇOK KUSURLU EŞ • TEDBİR NAFAKASI***(TMK. 166, 186, 185, 169, 215-267)*

Özet: *Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, malların yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden almak zorundadır. (TMK. 169)*

Davalı kadının talep etmiş olduğu maddi tazminat TMK.'nın 174/1. maddesine dayalıdır.

Toplanan delillerden boşanmaya sebep olan olaylarda tazminat isteyen eşin diğerinden daha çok kusurlu olmadığı anlaşıldığından ve boşanma sonucu bu eş diğerinin maddi desteğini yitireceğinden, tarafların sosyal ve ekonomik durumları ile kusurları ve hakkaniyet ilkesi (MK. m. 4, B.K. m. 42 ve 44) dikkate alınarak kadın yararına uygun miktarda maddi tazminat verilmelidir.

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm nafaka ve maddi tazminat yönünden temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

1- Fiili ayrılık başlı başına boşanma sebebi değildir. Terk hukuki nedenine dayalı bir dava bulunmamaktadır.

Türk Medeni Kanununun 166/1-2 maddesi uyarınca; Boşanma kararı verilebilmesi için evlilik birliğinin, ortak hayatı sürdürmeleri eşlerden beklenmeyecek derecede temelinden sarsıldığının sabit olması gerekir. Oysa dinlenen davacının tanıklarının sözlerinin bir kısmı Türk Medeni Kanununun 166/1 maddesinde yer alan temelinden sarsılma durumunu kabule elverişli olmayan beyanlar olup, bir kısmı ise, sebep ve saiki açıklanmayan ve inandırıcı olmaktan uzak izahlardan ibarettir. Bu itibarla davanın reddi gerekirken delillerin takdirinde hataya düşülerek yetersiz gerekçe ile boşanmaya karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

Ancak bu yön temyiz edilmediğinden bozma sebebi sayılmamış, yanlışlığa değinilmekle yetinilmişir

2- Boşanma veya ayrılık davası açılınca hâkim, davanın devamı süresince, gerekli olan, özellikle **eşlerin barınmasına** (TMK. md. 186/1) **geçimine**, (TMK md. 185/3) **malların yönetimine** (TMK. 223, 242, 244, 262, 263, 264, 267, 215) ve **çocukların bakım ve korunmasına** (TMK.md. 185/2) ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden (resen) almak zordur (TMK. 169). O halde dava tarihinden geçerli olmak üzere, herhangi bir işi ve geliri olmayan kadın yararına *Türk Medeni Kanununun 185/3, 186/3 maddelerine uygun miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi* gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

3- Davalı kadının talep etmiş olduğu maddi tazminat Türk Medeni Kanununun 174/1. maddesine dayalıdır.

Türk Medeni Kanununun 174/1. maddesi mevcut veya beklenen bir menfaati boşanma yüzünden haleldar olan kusursuz ya da daha az kusurlu tarafın, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebileceğini, 186. maddesi, evi birlikte seçeceklerini, birliğin giderlerine güçleri oranlarında emek ve mal varlıkları ile katılacaklarını öngörmüştür. Toplanan delillerden boşanmaya sebep olan olaylarda maddi tazminat isteyen eşin diğerinden daha ziyade kusurlu olmadığı anlaşılmaktadır. Boşanma sonucu bu eş, en azından diğerinin maddi desteğini yitirmiştir. O halde mahkemece, *tararların sosyal ve ekonomik durumları ile kusurları ve hakkaniyet ilkesi* (MK. Md,4 BK. md. 42 ve 44) dikkate alınarak kadın yararına uygun miktarda maddi tazminat verilmelidir. Bu yönün dikkate alınmaması doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün 2. ve 3. bentte gösterilen nedenlerle BOZULMASINA, temyiz peşin hacın yatırana geri verilmesine, iş bu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 02.03.2006

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/1252 K: 2006/6826 T: 04.05.2006****BOŞANMADA MADDİ VE MANEVİ TAZMİNATIN KOŞULLARI****• BOŞANMADA EŞİT KUSURUN SONUÇLARI***(TMK 174/1-2)*

Özet: *Eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilemez.*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm kusur, velayet, nafaka ve tazminatlar yönünden temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

1-Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle kanuna uygun sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine göre sair temyiz itirazları yersizdir.

2-Toplanan delillere göre, eşine ağır hakaretlerde bulunan *davacı-davalı* kadın da boşanmaya neden olan olaylarda eşit kusurludur. Eşit kusurlu eş yararına maddi ve manevi tazminat verilemez. (TMK. md. 174 /I - 2) Bu yön nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın 2. bentte açıklanan sebeplerle maddi ve manevi tazminat yönünden BOZULMASINA, hükmün temyize konu diğer bölümlerinin ise 1. bentteki nedenlerle ONANMASINA, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine. işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 04.05.2006

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/1288 K: 2006/7121 T: 09.05.2006****TARAFLARIN KARŞILIKLI KUSURU • BOŞANMADA KOŞUL***(TMK. m. 166/1)*

Özet: *Kocanın eşine güven sarsıcı davranışlarda bulunması, davalının da eşine karşı ağır hakaretlerde bulunması durumlarında taraflar arasındaki ortak hayatın temelinden sarsıldığı kabul edilerek boşanmaya karar verilmesi gerekir.*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Yapılan soruşturma, toplanan delillerle davacının (koca) güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu, davalının da eşine ağır hakaretlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu halde taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede ve birliğin devamına imkân vermeyecek nitelikte bir geçimsizlik mevcut ve sabittir. Olayların akışı karşısında davacı dava açmakta haklıdır. Bu şartlar altında eşleri birlikte yaşamaya zorlamanın artık kanunen mümkün görülmemesine göre. Boşanmaya (TMK.md. 166/l) karar verilecek yerde, yetersiz gerekçe ile davanın reddi doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Davacının temyiz itirazının kabulü ile hükmün BOZULMASINA temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 09.05.2006 sa.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/19843 K: 2006/8132 T: 23.05.2006****BOŞANAN KADININ EŞİNİN SOYADINI KULLANMASI İÇİN İZİN
• DAVA KOŞULU**

Özet: *Davalının, boşandıktan sonra kocasının soyadını kullanmasına izin verilmesine ilişkin bir davası veya karşı davası bulunmamaktadır. Davalı, 24.03.2005 tarihli dilekçesi ile boşanmadan sonra kocasının soyadını taşımasına izin verilmesini istemiştir. Bununla ilgili başvuru harcını 16.06.2005 tarihinde yatırmış olması, dava açıldığı anlamına gelmez. Bu bakımdan (karar verilmesine yer olmadığına) karar verilmesi gerekirken kesin hüküm oluşturacak şekilde (red hükmü) kurulması doğru görülmemiştir.*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hükmün tazminatlar, nafakalar ve izin talebiyle ilgili kurulan hüküm yönünün temyizden murafaa icrası suretiyle tetkiki istenilmekle duruşma için tayin olunan 16.05.2006 günü duruşman temyiz eden MAÖ vekili Av. OÖ ve karşı taraf SYÖ geldiler, "eğer eşim soyadını kullanmama izin verirse tazminat taleplerimden vazgeçiyorum" dedi. İmzası alındı. Gelenlerin konuşması dinlendikten sonra işin incelenerek karara bağlanması için duruşmadan sonraya bırakılması uygun görüldü. Bugün dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

1- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle kanuna uygun sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine göre davalının tüm, davalının aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir.

2- Davalının, boşandıktan sonra kocasının soyadını kullanmasına izin verilmesine ilişkin bir davası veya karşı davası bulunmamaktadır. Davalı, 24.03.2005 tarihli dilekçesi ile boşanmadan sonra kocasının soyadını taşımasına izin verilmesini istemiştir. Bununla ilgili başvuru harcını 16.06.2005 tarihinde yatırmış olması, dava açıldığı anlamına gelmez. Bu bakımdan kadının bu talebiyle ilgili usulüne uygun açılmış bir karşı dava bulunmadığından karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekirken, kesin hüküm oluşturacak şekilde red hükmü kurulması doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Hükümün yukarıda (2) bentte gösterilen sebeple BOZULMASINA, hükümün bozma kapsamı dışında kalan temyize konu bölümlerinin (1) bentte gösterilen sebeple ONANMASINA, aşağıda yazılı harcın davacıya yükletilmesine, peşin harcın mahsubuna, temyiz peşin harcını yatıran davalıya geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 23.05.2006 sa.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/1831 **K:** 2006/8559 **T:** 31.05.2006

**BOŞANMANIN KOŞULLARI • KUSURUN TAMAMININ DAVACI
KOCADA OLMASI • DAVALININ KUSURSUZ OLMASI DURUMUNDA
BOŞANMA DAVASININ REDDEDİLMESİ ZORUNLULUĞU
• AZ KUSURLU EŞİN BOŞANMAYA KARŞI ÇIKMASI HAKKIN
KÖTÜYE KULLANILMASI MAHİYETİNDE OLMAMALIDIR**

(TMK 166, 166/2)

Özet: Toplanan delillere göre birlik görevlerini yerine getirmeyen davacı-davalı koca tamamen kusurludur. Davalı-davacı kadının tepki niteliğindeki sözleri boşanma nedeni olamaz.

Türk Medeni Kanununun 166. maddesi hükümünü tamamen kusurlu eşin de dava açabileceği ve yararına boşanma hükmü elde edebileceği biçiminde yorumlamamak gerekir. Çünkü böyle bir düşünce, bir kimsenin kendi eylemine ve tamamen kendi kusuruna dayanarak bir hak elde edemeyeceği yönündeki temel hukuk ilkesine aykırı düşer.

Mevcut olaylara göre evlilik birliğinin, devamı eşlerden beklenmeyecek derecede, temelinden sarsılmıştır. Ancak davalıya atfi mümkün bir kusur bulunmadığından davalının reddine karar verilmesi gerekir.

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm münhasıran boşanma davası yönünden temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

1- Dosyadaki yazılara ve mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve özellikle davalı-davacı kadının yetkili mahkemeyi doğru olarak göstermediğinin anlaşılmasına göre aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir.

2- Toplanan delillere göre birlik görevlerini yerine getirmeyen davacı davalı koca tamamen kusurludur. Davalı-davacı kadının tepki niteliğindeki sözleri boşanma nedeni olamaz.

Türk Medeni Kanununun 166. maddesi hükmünü tamamen kusurlu eşin de dava açabileceği ve yararına boşanma hükmü elde edebileceği biçiminde yorumlamamak ve değerlendirmemek gerekmektedir. Çünkü böyle bir düşünce, kimsenin kendi eylemine ve tamamen kendi kusuruna dayanarak bir hak elde edemeyeceği yönündeki temel hukuk ilkesine aykırı düşer. Diğer taraftan gene böyle bir düşünce tek taraflı irade ile sistemimize aykırı bir boşanma olgusunu ortaya çıkarır. Boşanmayı elde etmek isteyen kişi karşı tarafın hiçbir eylem ve davranışı söz konusu olmadan, evlilik birliğini, devamı beklenmeyecek derecede temelinden sarsar, sonrada mademki birlik artık sarsılmış diyerekten boşanma doğrultusunda hüküm kurulmasını talep edebilir.

Öyle ise Türk Medeni Kanununun 166. maddesine göre boşanmayı isteyebilmek için tamamen kusursuz yada az kusurlu olmaya gerek olmayıp daha fazla kusurlu bulunan tarafın dahi dava hakkı bulunmakla beraber, boşanmaya karar verilebilmesi için davalının az da olsa kusurunun varlığı ve bunun belirlenmesi kaçınılmazdır.

Az kusurlu eş boşanmaya karşı çıkarsa bu halin tespiti dahi tek başına boşanma kararı verilebilmesi için yeterli olamaz. Az kusurlu eşin karşı çıkması hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmalı, eş ve çocuklar için korunmaya değer bir yararın kalmadığı anlaşılmalıdır. (TMK. md. 166/2)

Mevcut olaylara göre evlilik birliğinin, devamı eşlerden beklenmeyecek derecede, temelinden sarsıldığı kuşkusuzdur. Ne var ki bu sonuca ulaşılması tamamen davacının tutum ve davranışlarından kaynaklanmış olup davalıya atfı mümkün hiçbir kusur gerçekleşmemiştir. Bu durumda açıklanan nedenle isteğin reddi gerekirken yasa hükümlerinin yorumunda yanılığa düşülerek boşanmaya karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen kararın 2. bentte açıklanan sebeplerle BOZULMASINA, davalı-davacı kadının yetki itirazına yönelik temyiz talebinin ise 1. bentteki nedenlerle ONANMASINA, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 31.05.2006 çar.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/3523 K: 2006/13580 T: 10.10.2006

**BOŞANMA İSTEMİNDE TEMEL KOŞUL KUSUR OLGUSU
• KİŞİLİK HAKKI ZEDELLENEN YANIN TAZMİNAT İSTEMİ**

(TMK. m. 166)

Özet: Boşanmayı isteyebilmek için tamamen kusursuz ya da az kusurlu olmaya gerek olmayıp daha fazla kusuru bulunan tarafın da dava hakkı bulunmakla beraber, boşanmaya karar verilmesi için davalının az da olsa kusurunun varlığı ve bunun belirlenmesi kaçınılmazdır.

Boşanmaya neden olan olaylar yüzünden kişilik hakları zedelenen taraf, eşit ya da daha kusurlu değilse karşı taraftan tazminat talep edebilir.^()*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hükmün tazminatlar yönünün temyizden murafaa icrası suretiyle tetkiki istenilmekte duruşma için tayin olunan bugün temyiz eden Ayhan ile vekili ve temyiz eden karşı taraf Meral ile vekili geldiler. Gelenlerin konuşması dinlendikten sonra işin bağlanması için duruşmadan sonraya bırakılması uygun görüldü. Bugün dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

1- Davacı tanığı Remziye'nin beyanında geçen hadisenin tepki niteliğinde olduğunun anlaşılmasına, boşanmaya neden olan olaylarda birlik görevlerini yerine getirmeyen, eşini aşağılayan ve hakeret eden davacı kocanın tam kusurlu olduğu anlaşılmıştır.

Türk Medeni Kanununun 166. maddesi hükmünü tamamen kusurlu eşin de dava açabileceği ve yararına boşanma hükmü elde edebileceği biçiminde yorumlamamak ve değerlendirmemek gerekmektedir. Çünkü böyle bir düşünce, kimsenin kendi eylemine ve tamamen kendi kusuruna dayanarak bir hak elde edemeyeceği yönündeki temel hukuk ilkesine aykırı düşer Diğer taraftan gene böyle bir düşünce tek taraflı irade ile sistemimize aykırı bir boşanma olgusunu ortaya çıkarır. Boşanmayı elde etmek isteyen kişi karşı tarafın hiçbir eylem ve davranışı söz konusu olmadan, evlilik birliğini devamı beklenmeyecek derecede temelinden sarsar,

(*) Gönderen: Av. Gültekin SEZGİN

sonrada mademki birlik artık sarsılmış diyerekten boşanma doğrultusunda hüküm kurulmasını talep edebilir.

Öyle ise Türk Medeni Kanununun 166. maddesine göre boşanmayı isteyebilmek için tamamen kusursuz yada az kusurlu olmaya gerek olmayıp daha fazla kusurlu bulunan tarafın dahi dava hakkı bulunmakla beraber, boşanmaya karar verilebilmesi için davalının az da olsa kusurunun varlığı ve bunun belirlenmesi kaçınılmazdır.

Az kusurlu eş boşanmaya karşı çıkarsa bu halin tespiti dahi tek başına boşanma kararı verilebilmesi için yeterli olamaz. Az kusurlu eşin karşı çıkması hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olmalı, eş ve çocuklar için korunmaya değer bir yararın kalmadığı anlaşılmalıdır. (*TMK md. 166/2*)

Mevcut olaylara göre evlilik birliğinin, devamı eşlerden beklenmeyecek derecede, temelinden sarsıldığı kuşkusuzdur. Ne var ki bu sonuca ulaşılması tamamen davacının tutum ve davranışlarından kaynaklanmış olup, davalıya atfı mümkün hiçbir kusur gerçekleşmemiştir. Bu durumda açıklanan nedenle isteğin reddi gerekirken yasa hükümlerinin yorumunda yanlışya düşülerek boşanmaya karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır. Ancak bu yön temyiz edilmediğinden bozma sebebi yapılmamış yanlışlığa değinilmekle yetinilmiştir.

2- Tarafların temyizine hasren yapılan incelemeye gelince;

a- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle kanuna uygun sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir yanlışlık görülmemesine göre davacı kocanın tüm, davalı kadının aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir.

b- Türk Medeni Kanununun 174/2 maddesi, boşanmaya sebebiyet vermiş olan olaylar yüzünden kişilik hakları saldırıya uğrayan tarafın, kusurlu olandan manevi tazminat isteyebileceğini öngörmüştür. Toplanan delillerden evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına sebep olan olaylarda tazminat isteyen ağır yada eşit kusurlu olmadığı, bu olayların kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği anlaşılmaktadır. O halde mahkemece, tarafların sosyal ve ekonomik durumları, tazminata esas olan fiilin ağırlığı ile hakkaniyet kuralları (TMK. 4 BK 42,43,44,49) dikkate alınarak davalı kadın yararına uygun miktarda manevi tazminata hükmedilmesi gerekir. Bu yönün dikkate alınmaması doğru görülmemiştir.

SONUÇ:Temyiz edilen hükmün 2/b bendinde gösterilen nedenlerle kadın yararına BOZULMASINA, tarafların sair temyiz itirazlarının verilen nedenlerle ONANMASINA, duruşma için takdir olunan 450 YTL vekalet ücretinin Ayhan'dan alınıp Meral'e verilmesine, aşağıda yazılı harcın davacıya yükletilmesine, peşin harcın mahsubuna, temyiz peşin harcının yatıran davalıya geri verilmesine, iş bu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 10.10.2006 (Salı)

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/6902 K: 2006/14058 T: 16.10.2006****ANLAŞMALI BOŞANMADA SÜRE KOŞULU • BİR YILLIK SÜRE
DOLMADAN ANLAŞMALI BOŞANMA DAVASINDA BOŞANMA KARARI
VERİLEMEYECEĞİ***(TMK. m. 166)*

Özet: *Yasanın belirlediği "bir yıllık" süre dolmadan tarafların anlaşmasıyla yetinilerek boşanmaya hükmedilemez.*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Davacı tarafından 9/3/2004 tarihinde Uğur aleyhine açılan boşanma davasının, tarafların beyanları doğrultusunda kabulüne karar verildiği ve hükmün temyiz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 166. maddesinin üçüncü fıkrasında "*evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır.*" hükmü yer almaktadır.

Dosyadaki nüfus kaydından, tarafların 7/10/2003 tarihinde evlendikleri ve davanın açıldığı 9/3/2004 tarihinde henüz bir yıllık sürenin dolmadığı anlaşılmıştır.

Mahkemece, tarafların gösterecekleri deliller toplanarak Türk Medeni Kanununun 166. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında öngörülen şartların oluşup oluşmadığı araştırılıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yasal şartlar oluşmadan tarafların beyanına dayanılarak boşanmaya karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteminin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere BOZULMASINA, oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/6814 K: 2006/14469 T: 30.10.2006****AİLE KONUTU • SAĞ KALAN EŞİN HAKLARI • GÖREV***(TMK. m. 652, 658)*

Özet: *Ölen kocadan kalan evin aile konutu olması nedeniyle sağ eşe tahsis edilmesine yönelik istemlerde Sulh Hukuk Mahkemesi görevlidir.*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Taraflar arasında taşınmazın aile konutu olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Davacı ölen kocasından kalan evin kendisine özgülenmesini istemiştir. (TMK. md. 652) Bu tür işlerde görev Türk Medeni Kanununun 658. maddesi gereğince Sulh Hukuk Mahkemesine aittir.

Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması da zorunludur. Bu açıklamalar karşısında mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi doğru olmamıştır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, bozma sebebine göre sair hususların incelenmesine yer olmadığına, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 30.10.2006 pzt.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/14220 K: 2006/15009 T: 06.11.2006****BOŞANMADA MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT
• HAKKANİYET İLKESİ***(T.M.K. m. 4, 174; B.K. m. 42, 44)*

Özet: *Boşanma sonucunda kadının yoksulluğa düşmeyeceğinin anlaşılması da dikkate alınarak, gerek Türk Medeni Kanununda ve gerekse Borçlar Kanununda bulunan hakkaniyet ilkesi kuralları ışığında uygun miktarda maddi ve manevi tazminat takdir edilmelidir.^(*)*

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm tazminat ve nafakalar yönünden temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüştürülüp düşünüldü.

1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle davalı kadının boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmeyeceğinin anlaşılmasına göre' davalı kadının tüm, davacı kocanın aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir.

2- Tarafların tesbit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur derecesine paranın alın gücü, kişilik haklarına yapılan saldırı ile ihlal edilen mevcut ve beklenen menfaat dikkatine alındığında kadın yararına takdir edilen maddi ve manevi tazminat çoktur. Türk Medeni Kanununun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi ile Borçlar Kanununun 42 ve 44. maddesi hükmü dikkate alınarak daha uygun miktarda maddi (TMK.md. 174/1) ve manevi (TMK .md. 174/2) tazminat taktiri gerekir.

Bu yönler gözetilmeden hüküm tesisi doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Hükümün 2. bentte gösterilen nedenle BOZULMASINA, temyize konu diğer hususların 1. bentte gösterilen nedenle ONANMASINA, aşağıda yazılı harcın davalıya yükletilmesine, peşin harcın mahsubuna temyiz peşin harcını yatıran davacıya geri verilmesine, işbu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 06.11.2006 pzt.

(*) Gönderen: Av. Gültekin SEZGİN

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/9102 **K:** 2005/11574 **T:** 14.11.2005

PAYLI MÜLKİYET • PAYDAŞLARIN TAZMİNAT HAKLARI • KÖTÜ NİYETLİ ZİLYEDİN SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI

(TMK. m. 693, 993-995)

Özet: Paylı mülkiyette paya uyan bir belirleme veya sınırlama olmadığı takdirde, her paydaşın diğerlerine zarar vermemek kaydıyla taşınmazı kullanma hakkı vardır. Bu hakkın ölçüsünü de her somut olayda durumun özelliğini göz önünde tutarak araştırmak gerekir.

Paylı malı, diğer paydaşların haklarıyla bağdaşmayan bir biçimde kullanan paydaşlar, kullanmayanın haklarını rayiç kira üzerinden ve onun payı oranında ödemekle yükümlüdürler.

Kötü niyetli zilyet, taşınmazın haksız olarak alıkonulmasından doğan bütün zararlarından sorumludur.

Dava dilekçesinde 1.335.000.000 lira ecrimisilin faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın reddi cihetine gidilmiş hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü.

Davacı (Lütfullah Hayri Kayyımı İstanbul Defterdarı), Üsküdar Kısıklı mahallesinde kain 40 parselin 310 m2 lik kısmının davalı tarafından bina olarak haksız kullanılması nedeniyle, 1.1.1997 tarihinden 31.10.2002 tarihine kadar geçen süre için 1.335.000.000 TL ecrimisilin faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde; müvekkilinin dava konusu taşınmazın hissedarlarından olduğunu, payından fazla yeri kullanmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, "bilirkişi raporuna göre davalının kullandığı toplam alanın 227.86 m2 yer olduğu, davacının hissesine 178,92 m2lik yer isabet ettiği, yine mahallinde yapılan keşfe göre nizalı 40 parsel üzerinde başka yapılaşmalarında olduğu ayrıca, zeminde boş arsanın mevcut bulunduğu anlaşılmıştır. Görüldüğü gibi taşınmaz geniş bir yeri kapsamakta ve halen 40 parsel üzerinde davacının hissesine isabet eden miktardan fazla boş yer bulunmaktadır. Davalı hissedar olup füzuli şağil yani işgalci değildir. Ecrimisil işgalciden istenir" gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından süresinde temyiz edilmiştir.

TMK. mad. 693'e göre: Taydaşlardan herbiri, diğerlerinin hakları ile bağdaştığı ölçüde paylı maldan yararlanabilir ve onu kullanabilir. Buna göre, her paydaşın, müşterek mülkiyet konusu şeyin tamamı (veya bir kısmı) üzerinde yararlanma hakkı bulunmaktadır. Bu hak, ne mekân (yer), ne de zaman itibarıyla sınırlandırılmıştır. Fakat paydaşlar, bu hususta değişik düzenlemeler getirebilirler. Zira, yasa, yalnızca her paydaşın kullanma ölçüsünü belirtmiştir. Kullanma olanağı sınırsız değilse (müşterek mülkiyet konusu bir apartmandaki asansörden yararlanma gibi), paydaşların örneğin yerce bölünmüş ya da zamanla değişen bir kullanma anlaşmasıyla kullanmanın biçiminde uyuşmaları gerekir.

Açıktır ki, sözkonusu yararlanma, ancak, diğer paydaşların haklarına saygı gösterildiği oranda hukuksal himaye görecektir. Nitekim Medeni Kanun da, yararlanma hakkının, "diğer paydaşların hakları ile bağdaştığı ölçüde" mevcut bulunduğunu kesin bir biçimde belirtmiştir. (TMK mad. 693). Kaldığı TMK mad. 2 hükmü gereğince de bu sonuca ulaşılmaktadır.

Paya uyan bir belirtme ve sınırlandırma olmadığı takdirde, her paydaşın, öbürlerine zarar vermemesi kaydıyla taşınmazı kullanma hakkı vardır. Bu hakkın ölçüsü ise, her somut olayda durumun özelliğini göz önünde tutarak araştırılmak gerekir.

Paylı malı, diğer paydaşların hakları ile bağdaşmayan bir biçimde kullanan paydaşlar (davalılar), kullanmayan (davacı) haklarını, rayiç kira üzerinden ve onun payı oranında ödemekle yükümlüdür.

Kötüniyetli zilyet, taşınmazın (nesnenin) haksız olarak alıkonulmasından kaynaklanan tüm zararlardan sorumludur.

TMK'nun 993-995 madde hükümleri tarafı ne an düzenlenmiş ve uygulamada "ecrimisil" olarak isimlendirilen bir istemin de bulunduğu kabul edilen yasal tasfiye rejimi, halihazır zilyedin, iadesi istenen taşınmaz (nesne) üzerinde, iadeyi engelleyecek bir hakka sahip olmamasını gerektirir.

Davacı, yukarıdaki ilke ve yasal düzenlemeler karşısında, davalının (paydaşın) taşınmazın bir bölümünü kullanmasından ötürü zarara uğradığını ispat ettiği takdirde tazminat (giderim) istemeye hak kazanır. Mah-

kemece yukarıda anlatılanlar ışığında bir araştırma yapılmaksızın eksik incelemeyle karar verilmesi doğru görülmemiştir.

Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlere yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK'un 428. maddesi gereğince **BOZULMASINA** ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 14.11.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/944 K: 2005/14249 T: 28.12.2005

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ • ÖNEMLİ GÖREVLERDE BULUNAN KİŞİLERİN SERT ELEŞTİRİLERE MUHATAP OLMALARININ DEMOKRATİK REJİMİN KAÇINILMAZ SONUCU OLDUĞU^(*),^()**

(Anayasa m. 28)

Özet: Anayasanın 28. maddesi uyarınca basın özgürdür.

Hukuk Devletinde demokratik düzenin gelişip güçlenmesinde ve kökleşmesinde basının etkisi ve önemi tartışmasızdır. Basının, kamu görevi niteliğindeki bu denli etkili kapsamlı görevini hiçbir baskı altında kalmadan ve çekinmeden yerine getirebilmesi için yasal kaynağı olan bir güce dayanmalıdır ki bu güç Anayasanın 28. maddesidir.

Ancak, basın özgürlüğü de diğer bütün özgürlükler gibi sınırsız değildir. Basın özgürlüğü; gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık kuralları ile sınırlıdır.

Önemli görevlerde bulunan kişilerin basının haber verme hakkı ve özgürlüğü nedeniyle sert eleştirilere muhatap olmaları demokratik rejimin ve yürüttükleri görevin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

Davacı R.T.E. vekili Avukat FŞ tarafından, davalı A Yayıncılık ve Matbaacılık AŞ ve diğerleri aleyhine 9.12.2003 gününde verilen dilekçe ile basın yolu ile kişilik haklarına saldırıdan doğan 10 milyar lira manevi tazminat istenmesi üzerine mahkemece yapılan yargılama sonunda; davalı A Yayıncılık ve Matbaacılık AŞ hakkındaki davarım atıye terk nedeni ile açılmamış sayılmasına, diğer davalılar hakkındaki davanın kabulüne dair verilen 6.10.2004 günlü kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalılar A.Ç.,

(*) Gönderen: Av. Özer YILMAZ

(**) Dergimizin 2004/1. sayısında yayımlanan 21.11.2002 tarihli Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Kararına bakınız.

AY ile İK vekili tarafından süresi içinde istenilmekle temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra tetkik hakimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği görüldü.

Dava, basın yolu ile kişilik haklarına saldırıdan doğan manevi tazminat istemine ilişkindir.

Davacı Y. Gazetesi'nin 11.11.2003 tarihli nüshasının 10. sayfasında davalı köşe yazarı İ. Y'ye ait ve İ.K. takma ismiyle yazdığı "Sıcak Takip" isimli köşesinde "Tayyip Bey'in tezkeresi" başlıklı yazı ile gerçek dışı, katlanılması mümkün olmayan ağır hakaretlere yer verildiği ve eleştiri sınırının aşılarak küçük düşürücü ifadeler kullanılarak kişilik haklarına saldırıda bulunulduğundan manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Davalılar ise, kamuoyunun yakinen bildiği Irak tezkeresi ve Türkiye'nin Irak'ta asker bulundurma konusunun edebi sanatlar kullanılarak eleştiri niteliğinde kaleme alındığını, davacı ve mensubu bulunduğu parti ve üyelerinin sıradan haberler için bile dava açarak davalı gazetenin basın özgürlüğünden yararlanmasının önüne geçilmeye çalışıldığını, yazının haksız fiil unsurlarını içermediğini savunmuşlardır.

Mahkemece dava konusu yazının eleştiri niteliğinde olduğu kabul edilmesine rağmen eleştiri sınırının aşılarak kişilik haklarına saldırıda bulunulduğundan davalı A Yayıncılık ve Matbaacılık AŞ dışındaki davalılar yönünden davanın aynen kabulüne, davalı A Yayıncılık ve Matbaacılık AŞ yönünden atıye terk nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Karar, davalılardan A Yayıncılık ve Matbaacılık haricindeki diğer davalılar tarafından temyiz edilmiştir.

Bilindiği gibi Anayasanın 28. maddesi uyarınca basın özgürdür. Kamuyu ilgilendiren konularda okuyucuyu objektif ve gerçekleri yansıtarak aydınlatmak, yöneticileri eleştirmek, uyarmak, gerektiğinde kınamak ve toplumun denetlemesine araç olmak basının kaynağını anayasadan alan görevidir. Hukuk Devletinde demokratik düzenin gelişip güçlenmesinde ve kökleşmesinde basının etkisi ve önemi tartışmasızdır. Basının, kamu görevi niteliğindeki bu denli etkili kapsamlı görevini hiçbir baskı altında kalmadan ve çekinmeden yerine getirebilmesi için yasal kaynağı olan bir güce dayanmalıdır ki bu güç Anayasanın 28. maddesidir. Elbette basın özgürlüğü de diğer bütün özgürlükler gibi sınırsız değildir. Basın özgürlüğü; gerçeklik, güncellik, kamu yararı ve konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık kuralları ile sınırlıdır.

Dava konusu yazıda " iktidar vizesi almak için yüce dergâhının kapısında diz çöküp, postuna yüz sürdüğü Sam Amca' sı T.'in üzerindeki papaz elbisesini kutsayarak şöyle demişti:

- Sana, istediğin eli veririm, ancak, sen de benim bazı isteklerimi yerine getireceksin, söz mü?

- Sadece sözümüzle değil, özümüzle dahi emrinizdeyiz ya pir!

- O zaman gel seni üfleyeyim bre eren!...

Sam Amca öyle bir üfleyiş üfledi ki, T. neler olup bittiğini kendisi dahi anlayamadı!..

... Bir sabah T. kırmızı hattan bir telefon geldi. Karşıdaki kişi Sam Amca idi:

- Günaydın ya eba T, Irak'a Türk askeri almaktan vazgeçtik. Şimdi ödeştik mi?

T. ne yapacağını şaşırıldı. Elindeki tezkere ile 'şamar yemiş bedevi' gibi ortada kalmıştı!... " sözleri nedeniyle tazminat isteminde bulunulmuştur.

Somut olaya bakıldığında mahkemenin de kabul ettiği gibi Irak'a Türk askeri gönderme tezkeresi ve Türkiye'nin Irakta asker bulundurma konusu ele alınarak, bu konu mizahi bir üslup ile eleştirilmiştir. Dava konusu yazıda yer alan davacı ile ilgili sözlerin gerçek bazı olaylara dayandığı, yazarın kendi üslubu içerisinde bu olayların yorum ve eleştirisini yaptığı, anlatılan olaylar ile kullanılan üslup ve seçilen sözlerin birbirine uygunluk gösterdiği, kullanılan sözcükler itibariyle özle biçim arasında bir aşırılık bulunmadığı gibi, yazıdaki konunun işlenişteki üslup biçimine de uygun düşmektedir. Böylece bu yönü ile de yazının davacıyı aşağılayıcı ve incitici nitelikte bulunmadığı sonucuna varmak gerekir. Önemli görevlerde bulunan kişilerin basının haber verme hakkı ve özgürlüğü nedeniyle bu tür sert eleştirilere muhatap olmaları demokratik rejimin ve yürüttükleri görevin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

Açıklanan nedenle yazı eleştiri hudutları içinde kaldığından hukuka aykırılık unsuru oluşmamıştır. Bu nedenle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde aynen kabul edilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda açıklanan nedenle BOZULMASINA ve peşin alman harcın istek halinde geri verilmesine 28.12.2005 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

KARSI OY YAZISI

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun olan hükmün onanması gerektiği görüşümdedir. 28.12.2005

Üye

Kamil Kancabaş

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/1956 K: 2006/3585 T: 03.04.2006****SAHTE VEKÂLETNAMEYLE TAŞINMAZ SATIŞI
• KUSURSUZ SORUMLULUK • HAZİNENİN VE NOTERİN
SORUMLULUĞU • NEDENSELLİK BAĞINI KESEN DURUMLAR***(Noterlik K. m. 162, T.M.K. m. 1007)*

Özet: Tapuda sahte vekâletname ile gerçekleştirilmiş olan zararın tazmininden sorumlu olan Maliye Hazinesi'nin ve Noterin sorumluluğu kusursuz sorumluluk olup, buna göre zarar görenin davalıların kusurlu olduğunu kanıtlama yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Ancak, kusursuz sorumluluğun söz konusu olduğu durumda da zarar görenin ağır kusuruyla veya üçüncü kişinin ağır kusuruyla illiyet bağının kesilmesi ya da zararlandırıcı sonucun meydana gelmesinde öngörülme bir halin bulunması durumunda Maliye Hazinesi'nin ve Noterin sorumluluğundan söz edilemez.

Sahte vekâletname ile gerçekleştirilen satış işlemi kullanılan sahte nüfus cüzdanının iğfal kabiliyetini haiz olduğu saptandığına göre, üçüncü kişinin ağır kusuruyla illiyet bağının kesildiği kabul edilmelidir.^(*)

Davacı AY vekili Avukat KY tarafından, davalı Maliye Hazinesi ve diğerleri aleyhine 13.5.2004 ve 5.1.2005 gününde verilen dilekçeler ile tazminat istenmesi üzerine yanlan yargılama sonunda; Mahkemece davalılar EÇ (mirasçılar) ve YS hakkında karar verilmesine yer olmadığına, diğer davalılar hakkındaki davanın kısmen kabulüne dair verilen 10.2.2005 günlü kararın Yargıtayda duruşmalı olarak incelenmesi davalı T.Ç. vekili, duruşmasız incelenmesi davalı Maliye Hazinesi vekili tarafından süresi içinde İstenilmekte, daha önceden belirlenen 8.11.2005 duruşma günü için yapılan tebligat defterine temyiz eden davalı asil TÇ ve vekili Avukat NŞ ile karşı taraftan davacı vekilleri Avukat KY ve Avukat BY geldiler. Açık duruşmaya haşlandı. Süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve hazır bulunanların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra taraflara duruşmanın bittiği bildirildi.

(*) Gönderen: Av. Umur GÜRİŞ, Av. Çelik Ahmet ÇELİK

Dosyanın görüşülmesine geçildi. Tetkik hâkimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kâğıtlar incelenerek gereği görüldü.

Dava, tapuda sahte vekaletname ile işlem yapılmasından kaynaklanan zararın tazminin ilişkindir. Yerel mahkemece davalılar EÇ. mirasçıları ve YS hakkında karar verilmesine yer olmadığına, diğer davalılar hakkındaki davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, hüküm davalılardan Maliye Hazinesi ve TÇ tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı sahte vekaletname ile kendisine tapuda satılan taşınır gerçek malikin açtığı tapu iptali ve tescil davasını kazanması sonucu elinden çıktığı, zarara uğradığını belirterek tazminat içermiştir

Dosyadaki kanıtlara göre, davalılar EÇ ve YT tapu maliki RK'nın kütük bilgilerine ulaşarak haricen sahte bir nüfus cüzdanı düzenlemişler ve davalı EÇ'nin fotoğrafını yapıştırmışlardır. Bu nüfus cüzdanı ile davalı TÇ'nin görevli olduğu Urla Noterliği'nde, Ankara ili Elmadağ İlçesi Hasanoglan Beldesi 531 Ada, 13 parsel sayılı taşınmazın satışı hususunda, emlakçilik yapan davalı YS'a düzenleme şeklinde vekaletnameyi davalı EÇ. vermiştir. Daha sonra davalı YS bu vekaletname ile taşınmazı davacıya tapuda satmıştır. Asıl malik RK durumu Öğrenince suç duyurusunda bulunmuş ve tapu iptali tescil davası açarak taşınmazım geri almıştır.

Yine dosya içeriğine göre davalılar YT ve EÇ sahtecilik suçundan mahkum olmuşlardır. Vekaletnameyi düzenleyen noter katibi ise sahtecilik suçundan beraat etmiştir. Davalı noter hakkında ise Adalet Bakanlığınca koğuşurma izni verilmemiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı'nın 9/8/2001 tarihli ekspertiz raporuna göre vekaletname çıkan İmada kullanılan sahte nüfus cüzdanı iffal kabiliyetine haizdir.

- Davalılar Maliye Hazinesi ve Noter TÇ'nin sorumlulukları Medeni Kanun'un 1007. maddesi ve Noterlik Kanunu'nun 162, maddesi gereğince kusursuz sorumluluktur. Diğer bir anlatanla zarar gören bu davalıların kusurunu kanıtlamak zorunda değildir. Bu davalılar da kusurlarının bulunmadığı savunmasında ötesinde uygun illiyet bağının kesildiğini kanıtlamalıdır. Kusursuz sorumlulukta illiyet bağının kesilebilmesi için zarar görenin ağır kusurunun olması veya üçüncü bir kişinin illiyet bağım kesebilecek nitelikte ağır kusurunun olması veya zararlandırıcı sonucun meydana gelmesinde öngörülme bir halin bulunması gerekmektedir. Somut olayda İğfal kabiliyeti bulunan nüfus cüzdanını kullanan üçüncü kişinin bu eylemi ile illiyet bağı kesilmiştir.

Şu durumda davalılardan Maliye Hazinesi ve TÇ hakkındaki davanın reddi gerekirken yerel mahkemece anılan davalıların da sorumlu tutulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup, karar bu nedenle bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan karamı yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, bozma nedenine göre öteki temyiz itirazlarının şimdiden in-

celenmesine yer olmadığına ve temyiz eden davalı TÇ yararına takdir olunan 475,00 YTL duruşma avukatlık ücretinin davacıya yükletilmesine ve davalı TÇ'nin peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 3.4.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/8475 K: 2006/9345 T: 19.09.2006

BİNAYA VERİLEN ZARAR • YIPRANMA PAYINA DÜŞEN BEDELİN İNDİRİLMESİ GEREĞİ • KİRA VE TAŞINMA GİDERİ

Özet: Binaya verilmiş olan zararın giderimi saptanırken, binanın yıpranmış olduğu dikkate alınarak yıpranma bedeli indirilerek tazminat belirlenmelidir.

Binanın kaybindan doğan zarar yanında, talep varsa kira ve taşınma giderinden doğacak zarar da dikkate alınarak tazminat bedeli saptanmalıdır.

Davacılar MA ve diğerleri vekili Avukat HKİ tarafından, davalı Mİ aleyhine 09/12/2003 gününde verilen dilekçe ile tazminat istenmesi üzerine yapılan yargılama sonunda: Mahkemece davanın kısmen kabulüne dair verilen 28/03/2005 günlü kararın Yargıtay'da duruşmalı olarak incelenmesi davalı vekili, duruşmasız olarak incelenmesi de davacılar vekili taraflarından süresi içinde istenilmekle, daha önceden belirlenen 19/09/2006 duruşma günü için yapılan tebligat üzerine temyiz eden davalı vekili Avukat MT ile karşı taraftan davacılar vekili Av. HKİ geldiler. Açık duruşmaya başlandı. Süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildikten ve hazır bulunanların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra taraflara duruşmanın bittiği bildirildi. Dosyanın görüşülmesine geçildi. Tetkik hâkimi tarafından hazırlanan rapor ile dosya içerisindeki kâğıtlar incelenerek gereği görüldü.

1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerekçelerine nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre tarafların aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları reddedilmelidir.

2- Davacıların diğer temyiz itirazına gelince; dava, dilekçesinde bina (ev+işyeri) bedeli yanında kira kaybı ve taşınma giderleri de istendiği halde mahkemece kira kaybı ve taşınma giderlerine yönelik istem hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.

3- Davalının diğer temyiz itirazına gelince; bedeli istenen binanın elli yıllık olup %50 oranında yıprandığı bilirkişi raporunda belirtilmiş ve yıpranma payı çıkarıldığında bina bedelinin 39.500.000.000.-TL olduğu açıklanmıştır. Davacılar zarar görmeden önceki durumu ile bina bedelini istediklerine göre yıpranma payının çıkarılması zorunludur. Başka bir anlatımla yıpranmış bir binaya zarar verilmesi durumunda yıpranma karşılığının zarar verene yüklenmesi düşünülemez. Bu nedenle yıpranma payı indirilerek bina bedeline hükmolunması gerekirken, mahkemece yeni yapılacak bina bedeli adı altında yıpranma bedelinin indirilmemiş olması bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın (2) sayılı bentte gösterilen nedenle davacılar yararına, (3) sayılı bentte gösterilen nedenle davalı yararına **BOZULMASINA**, tarafların diğer temyiz itirazlarının ilk bentteki nedenlerle reddine ve temyiz eden davacılar yararına takdir olunan 450.00 YTL duruşma avukatlık ücretinin davalıya ve temyiz eden davalı yararına takdir olunan 450.00 YTL duruşma avukatlık ücretinin davacılar yükletilmesine ve temyiz eden taraflardan peşin alman harçların istekleri halinde geri verilmesine 19/09/2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/11875 K: 2006/13697 T: 11.12.2006

İMAR UYGULAMASI • BEDELE ARTIRIMI DAVASINDA HUSUMET

Özet: Belediye tarafından yapılan imar uygulaması sonucunda, davacıya ait taşınmazdan kesilen payların belli bir kişinin parseline dahil edilmemesi karşısında, bedele dönüştürülen taşınmaz payının karşılığının artırılması için açılan dava belediyeye yöneltilmelidir.

Taraflar arasındaki imar uygulaması sırasında bedele dönüştürülen davacı payına takdir edilen karşılığın artırılması davasından dolayı yapılan yargılama sonunda: Davanın reddine dair verilen yukarıda gün ve sayılan yazılı hükmün Yargıtay'ca incelenmesi davacı vekili yönünden verilen dilekçe ile istenilmiş olmakla, dosyadaki belgeler okunup iş anlaşıldıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

KARAR

Dava imar uygulaması sırasında bedele dönüştürülen davacı payına takdir edilen karşılığın artırılması istemine ilişkindir.

Mahkemece, davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir.

Davalı idarece yapılan imar uygulaması sonucunda, davacıya ait taşınmazdan kesilen payların, belli bir şahsın parseline dahil edilerek o şahıs aleyhine ve davacı lehine borçlandırma yapıp ipotek tesis edilmediğinden, davanın imar uygulamasını yapan belediyeye yöneltilmesi doğru olup, işin esasına girilerek hüküm vurulması gerekirken, farklı gerekçelerle davanın reddine karar verilmesi.

Doğru görülmemiştir.

Davacı vekilinin temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün açıklanan nedenlerle HUMK'un 428. maddesi gereğince BOZULMASINA, peşin alman temyiz harcının istenildiğinde ödeyene geri verilmesine, 11.12.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/6625 K: 2006/8776 T: 19.09.2006

İKİ HAKLI İHTAR NEDENİYLE TAHLİYE • TEK İHTARLA İSTENEBİLMESİ MÜMKÜN OLAN KİRA ALACAĞININ BÖLÜNEREK İKİ İHTARLA İSTENEMEYECEĞİ

Özet: İki haklı ihtar nedeniyle tahliye kararı verilebilmesi için kiracının bir kira yılı içerisinde iki haklı ihtarla sebebiyet vermiş olması gerekir.

Süresiz sözleşmelerde, kira parasının yıllık ödenmesi gereken durumlarda ve bir yıldan kısa süreli sözleşmelerde iki haklı ihtar oluşmaz.

Muaccel hale gelmiş olan ve tek ihtarla istenmesi mümkün bulunan kira parasının bölünerek birden fazla ihtarla istenmesi yoluna gidilerek iki haklı ihtar oluşturulamaz.

Mahalli mahkemesinden verilmiş bulunan yukarıda tarih ve numarası yazılı tahliye davasına dair karar davalı tarafından süresi içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği görüştülüp düşünüldü.

Dava, iki haklı ihtar nedenine dayalı tahliye istemine ilişkindir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi üzerine, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı vekili, dava dilekçesinde, davalının 1.10.2004 başlangıç tarihli kira sözleşmesi ile kiracı bulunduğunu, bir kira döneminde iki haklı ihtarla sebebiyet verilmesi nedeniyle 6570 Sayılı Yasanın 7/e maddesi gereğince tahliyeye karar verilmesini talep etmiştir. Davalı elinde olmayan sebeplerle kiralanan süresinde yatıramadığını ancak icra dosyasına ödemedede bulunduğundan davanın reddini savunmuştur. Mahkeme iki haklı ihtar nedeniyle tahliyeye karar vermiştir.

6570 Sayılı Yasanın 7/e maddesi uyarınca iki haklı ihtar nedeniyle açılacak tahliye davasının yerleşik içtihatlar uyarınca kira sözleşmesinin bitiminden itibaren bir ay içerisinde açılması zorunludur.

İki haklı ihtar nedeniyle açılan davada tahliye karar verilebilmesi için kiracının bir kira yılı içerisinde iki haklı ihtara sebebiyet vermiş olması gerekir. İhtar tebliğinden sonra yapılan ödemeler iki haklı ihtarın oluşmasına engel teşkil etmez. Süresiz sözleşmelerde ve kira parasının yıllık ödenmesi gereken hallerde ve bir yıldan kısa süreli sözleşmelerde iki haklı ihtar oluşmaz.

Kira sözleşmesinde muacceliyet koşulunun bulunması halinde muaccel (istenebilir) hale gelen kiranın tek ihtarla istenmesi gerektiğinden bu kira parasının bölünüp değişik ihtarlarla istenerek iki haklı ihtara konu yapılması mümkün değildir.

Olayımıza gelince; Taraflar arasında düzenlenen 1.10.2004 başlangıç tarihli, 1 yıl süreli yazılı kira akdinin varlığı ve aylık kiranın 240 YTL olup, her ayın 1. günü bankaya yatırılacağı konusunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Kira akdinin özel şartlar bölümünün 4. maddesinde; "*aynı dönem içerisinde kira bedelinin iki ay ödenmemesi halinde ödenmeyen aydan dönem kirasının sonuna kadar olan kira bedelleri muacceliyet kesbedeceği ...*" şartı getirilmiştir. Davacı davalı hakkında başlattığı Beyoğlu İcra Müdürlüğü'nün 2005/1416 Esas sayılı takip dosyasında 2005 yılı Şubat, Mart, Nisan ve Mayıs aylarının tahsilini, 2. takipte ise, 2005 yılı Haziran ve Temmuz aylarının tahsilini talep etmiştir. Yukarıda açıklanan ilke karşısında, davacı tarafça ilk takip talebi ile, sözleşmenin 4. maddesinde düzenlenen muacceliyet şartı gereğince ikinci takibe konu ettiği aylar kiralan da istenebilecekken kira paralarının bölünüp ikinci takibe konu edilmesi doğru değildir. Hüküm bu nedenle bozulmalıdır.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle davalının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün **BOZULMASINA**, istek halinde peşin alınan temyiz harcının temyiz edene iadesine 19.09.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/8123 K: 2006/9463 T: 03.10.2006****HÂSILAT KİRASININ KOŞULLARI • İŞLETME RUHSATI İLE
BİRLİKTE KİRAYA VERME DURUMU • TEMERRÜD İÇİN ÖNEL***(B.K. m. 270)*

Özet: *Yasal yönden hâsılat kirasından söz edilebilmesi için, hâsılat getiren taşınır veya taşınmaz mal, ticari işletme ya da bir hakkın kira ilişkisinin konusunu oluşturması ve buranın demirbaşları ve işletme ruhsatı ile birlikte kiraya verilmesi gerekir.*

Sözleşmede salt kira parasının aylık cironun bir bölümü biçiminde ödeneceğinin kararlaştırılması yanlar arasındaki kira ilişkisinin hâsılat kirası olduğunu göstermez.^()*

İcra mahkemesince verilmiş bulunan yukarıda tarih ve numarası yazılı karar Dairemizin 27.03-2006 gün ve 723-3067 sayılı ilamı ile onanmasına-bozulmasına karar verilmişti, Bu kararın tashihen tetkiki davacı tarafından süresi içinde istenilmiş olmakla dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Davacı kiralayan vekili, kiralananında 01.05,1999 başlangıç tarihli sözleşme ile kiracı olan davalı kiracının Ocak 2005 ayı bakiye kirası ve Şubat 2005 kirasını ödememesi nedeniyle hakkında icra takibi yapıldığını, davalı kiracının ana borca itiraz etmemekle birlikte faize ve faiz oranına itirazda bulunduğunu, ancak, ana kira borcunu da. ödemeyerek temerrüde düştüğünü belirterek, itirazın kaldırılmasını kiralananın tahliyesini ve davalı kiracının % 40 tazminata mahkum edilmesini talep etmiştir. Davalı kiracı vekili davayı kabul etmediklerini, kira sözleşmesinin 11. maddesi hükmüne göre taraflar arasındaki kira ilişkisinin hasılat kirası olup Borçlar Kanunu'nun 288. maddesine göre altmış gün yerine otuz günlük ödeme süresi verildiğinden temerrütten söz edilemeyeceğini ve tahliye istenemeyeceğini, öte yandan faizin başlangıç tarihi ve süresinin yanlış hesaplandığını bu konunun yargılamayı gerektirdiğini belirterek istemin reddine karar verilmesini savunmuştur.

İcra takibinde dayanılan ve karara esas alınan 01,05.1999 başlangıç tarihli ve on yıl süreli kira sözleşmesi konusunda taraflar arasında uyumsuzluk bulunmamaktadır. Sözleşmede kiralanan yer M Alışveriş Merkezindeki 1.810.77 m2 alanlı B 17 Nolu iş yeri olarak belirtilmiş, sözleşme-

(*) Gönderen: Av. Mehmet Kemal GÜNGÖR

nin özel şartlar 11.1 maddesinde aylık satış toplamından KDV çıktıktan sonra kalan toplamının %4'ünün kira bedeli olacağı kararlaştırılmış, 51.2 maddesinde de her yıl Dolar üzerinden KDV'si ile Ödenmesi gereken asgari aylık kira bedeli gösterilmiştir. Kira sözleşmesi ile M Alışveriş Merkezindeki boş iş yeri oyuncak ve çocuk mağazası olarak kullanılmak üzere davalı kiracıya kiralanmıştır. Borçlar Kanunu'nun 270 ve devamı maddelerinde düzenlenen hasılat kirasından söz edilebilmesi için hasılat getiren bir taşınır ya da takınmaz mal, ticari İşletme ya da hakkın kira ilişkisinin konusunu oluşturması, burasının demirbaşları ve imletme ruhsatı ile birlikte kiraya verilmesi gerekir. Oysa taraflar arasında düzenlenen sözleşmede boş iş yerinin mağaza olarak kullanılmak üzere kiraya verildiği, bir demirbaş devrinin söz konusu olmadığı imletme ruhsatıyla kiralanmadığı anlaşılmaktadır. Sözleşmede kira parasının aylık cironun bir bölümü olarak ödeneceğinin kararlaştırılması taraflar arasındaki kira ilişkisinin hâsılat kirası olduğunu göstermez. Bu düzenleme sadece kira parasının belirlenmesine yöneliktir. Bu halde taraflar arasındaki kira ilişkisinin Borçlar Kanunu'nun adi kira hükümlerine tabi olduğunun kabulü gerekir. Davacı kiralayanın da Ocak 2005 ayı bakiye kirası ve Şubat 2005 ayı kirası yönünden davalı kiracı hakkında yaptığı icra takibinde Borçlar Kanunu'nun 260. maddesine göre otuz gün ödeme süreli ödeme emri çıkartılmasında bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Davalı kiracının takip konusu kira borcunu verilen otuz günlük süre içinde ödemeyerek temerrüde düşmesi nedeniyle kiralananın tahliyesine karar verilmesi gerektiği bu defaki incelemeden anlaşılacakla davacı kiralayanın karar düzeltme isteğinin kabulüne karar verilmesi gerekmiştir.

SONUÇ: Davacı kiralayanın karar düzeltme isteğinin kabulü ite Dairemizin 27.3.2006 gün ve 2006 / 723 esas 2006 / 3067 karar sayılı tahliyeye ilişkin bozma kararının kaldırılarak mahalli mahkemenin 21.10.2005 gün ve 2005 / 770 esas 2005 / 1543 karar sayılı kararının **ONANMASINA**, onanan kısım için aynı Yasanın 442. maddesi gereğince takdiren 143.-YTL para cezası ile aşağıda yazılı harcın karar düzeltme isteyenden alınmasına 03.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/7182 K: 2006/10007 T: 12.10.2006****USUL YÖNÜNDEN İSTEMİN REDDİ • İCRA İNKÂR TAZMİNATI**

Özet: Alacaklının itirazın iptali ve tahliye istemine karşı, konunun yargılamayı gerektirdiğinden ileri sürerek ret kararı veren icra mahkemesi, işin esası hakkında hüküm kurmadığı için, alacaklı aleyhine icra inkâr tazminatına hükmedemez.

İcra mahkemesince verilmiş bulunan yukarıda tarih ve numarası yazılı karar davacı tarafından süresi içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Davacı alacaklı tarafından davalı borçlu aleyhine kira alacağı ve tahliye istekli olarak başlatılan icra takibine davalı borçlunun vaki itirazı üzerine davacı icra mahkemesinden itirazın kaldırılması ve tahliye isteminde bulunmuş mahkemece konunun yargılamayı gerektirdiğinden bahisle davanın reddine ve davalı yararına asıl alacağın %40 oranında icra inkar tazminatı verilmesine karar verilmiş, karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

1- Dosya kapsamına, toplanan delillere, kararın dayandığı gerekçeye göre davacı vekilinin aşağıdaki bendin dışında kalan sair temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Davacı vekilinin icra inkar tazminatına yönelik temyiz itirazının incelenmesinde; Mahkemece işin esası hakkında karar verilmemiş istemin yargılamayı gerektirdiğine karar verilmiştir. Bu durumda davacı alacaklı aleyhine icra inkar tazminatı verilmesi doğru olmadığından kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda 2. nolu bendde yazılı nedenle davacının temyiz itirazlarının kabulü ile kararın **BOZULMASINA**, istek halinde peşin alınan temyiz harcının temyiz edene iadesine, 12.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/517 K: 2005/593 T: 04.03.2005

ESER SÖZLEŞMESİ • İŞ SAHİBİNİN YÜKLENİCİYİ DENETLEME YETKİSİNİN SORUMLULUK DA GETİRECEĞİ • ÜÇÜNCÜ KİŞİYE VERİLEN ZARARDA SORUMLULUĞUN BELİRLENMESİ

Özet: İş sahibi ile yüklenici arasında bağ-
ıtlanmış olan sözleşmede, iş sahibinin yük-
leniciyi denetleme ve kontrol yetkisi bulundu-
ğunu gösteren hükümlerin bulunduğu
anlaşılması karşısında, yüklenicinin üçüncü
kişilere vermiş olduğu zarardan, iş sahibinin
de zincirleme sorumluluk ilkesine göre so-
rumlu olduğu sonucuna varılmalıdır.

Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen hükmün Yargı-
tay'ca incelenmesi davacı Türk Telekomünikasyon A.Ş. tarafından istenil-
mekle, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşılma-
kla, dosya incelendi, dosyadaki belgeler okundu, tetkik hakiminin açıklamaları dinlendi. Gere-
ği görüldü.

Hükmüne uyulan Yargıtay bozma ilamında özetle davalı İski Genel
Müdürlüğünün, kanalizasyon kazısı konusunda diğer davalı K İnş. San
ve Tic Ltd Şti ile imzaladığı, sözleşmenin ekleriyle birlikçe tümünün getir-
tilerek incelenmesi, davalı İski Genel Müdürlüğünün BK 55. maddesi an-
lamında inşaatı yapan kişiler üzerinde denetim ve gözetim sorumluluğu-
nun olup, olmadığı araştırılması ve sonucuna göre karar verilmesi ge-
rektiğine değinilmiştir. Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yar-
gılama sonunda davalı İski Genel Müdürlüğü hakkında açılan davanın
reddine karar verilmiş, hüküm davacı Türk Telekomünikasyon A.Ş tara-
findan temyiz edilmiştir.

Mahkemece davacı İski Genel Müdürlüğüne yöneltilen davanın husu-
met yönünden reddine karar verilmiş isede, mahkemenin gerekçesinde
isabet bulunmamaktadır. Davalı İski Genel Müdürlüğü ile yüklenicisi di-
ğer davalı K İnş. San ve Tic. Ltd Şti arasında düzenlenen sözleşmenin 24.
maddesi hükmüne göre davalı İski Genel Müdürlüğünün yüklenici davalı
şirketin yaptığı iş nedeni ile bir başka deyişle yüklenicisi üzerindeki
kontrol ve denetim yetkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle
olunca, davacı Telekom A.Ş tarafından açılan haksız fiile dayalı tazminat

alacağına karşı yapılan itirazın iptali davasında davalı yüklenici şirket ile birlikte zincirleme sorumluluğu bulunduğu kabul edilerek davanın esası yönünden hüküm kurulması gerekir. Mahkemece bu olgular gözardı edilerek davalı İski Genel Müdürlüğüne yöneltilen davanın husumet yönünden reddine karar verilmesi isabetsiz, davacı Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün **BOZULMASINA**, istek halinde peşin alınan harcın davacı tarafa iadesine, 4.3.2005 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/2114 K: 2006/2135 T: 29.06.2006

ESER SÖZLEŞMESİ • İŞ SAHİBİ İLE YÜKLENİCİ ARASINDAKİ İLİŞKİ • YÜKLENİCİNİN EYLEMİYLE ÜÇÜNCÜ KİŞİYE VERİLEN ZARAR • İŞ SAHİBİNİN ADAM ÇALIŞTIRAN SIFATIYLA SORUMLULUĞUNUN SINIRLARI

(B.K. m. 51/2)

Özet: Kural olarak, eser sözleşmesinde iş sahibi ile yüklenici arasında bağımlılık ilişkisi yoktur. Buna göre, iş sahibinin adam çalıştıran sıfatının bulunmadığı da dikkate alındığında eser sözleşmesine konu olan işin yapımı sırasında yüklenicinin üçüncü şahıslara verdiği zarardan iş sahibi sorumlu olmayacağı kabul edilmektedir.

Ancak bu kural kesin değildir. İş sahibi ile yüklenici arasındaki sözleşmede iş sahibine yükleniciye emir ve talimat verme, yapılan işi kontrol ve denetleme yetkisinin tanınmış olması halinde, iş sahibi ile yüklenici arasında bağımlılık ilişkisi kurulmuş olacağından, iş sahibinin "adam çalıştıran" sıfatıyla zarardan sorumlu tutulması gerektiği ve sorumluluk türünün de Borçlar Kanununda belirlenen müteselsil sorumluluk olduğu sonucuna varılmalıdır.

Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen hükmün, Yargıtay'ca incelenmesi davacı ile davalı P İnşaat Ltd. Şti. tarafından istenilmekle, temyiz isteminin süresinde olduğu anlaşılmakla dosya incelendi,

dosyadaki belgeler okundu, tetkik hakiminin açıklamaları dinlendi. Gereği görüldü:

Dava, niteliği ve içeriği itibariyle tacir yada (tacir sayılan) taraflar arasında haksız fiilden kaynaklanan maddi tazminat alacağının tahsili istemine ilişkindir.

1- Davalı tarafın temyiz itirazlarının incelenmesinde; iddia ve savunmaya, duruşma tutanaklarına yansıyan bilgi ve belgelere, bu yolla saptanan dava niteliğine ve özellikle iddia ve savunmanın kıymetlendirilmesi yönünden bilgilerine başvurulmuş ve hükme dayanak yapılan uzman bilirkişi raporunun niteliği, içeriği ve dosya kapsamında toplanıp değerlendirilen delillere, delillerin takdir, tahlil ve tartışımına ilişkin hükümde gösterilen gerekçelere, tacir olan davalı aleyhine avans faizine hükmedilmesinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalı tarafın yerinde görülme-yen temyiz itirazlarının REDDİNE, peşin alınan harcın mahsubu ile kalan 583.410 YTL temyiz harcının davalı P İnşaat Temizlik Hizm. ve Güv. Şist. San. Ve Tic. Ltd. Şti'nden alınmasına,

2- Davacı tarafın temyiz itirazlarına gelince, mahkemece her iki davalı arasındaki ilişkiyi düzenleyen sözleşme hükümlerine göre davalı İG-DAŞ'ın sorumluluğunun bulunmadığı gerekçe gösterilerek hakkındaki davanın husumet nedeniyle reddine karar verilmiş ise de, varılan sonuç davanın niteliğine, dosya içeriğine uygun düşmemektedir.

Eser sözleşmelerinde yüklenici üstlendiği işi sözleşme koşullarına uygun olarak tamamlayıp teslim etmeyi üstlenmektedir. Kural olarak, iş sahibi ile yüklenici arasında bağımlılık ilişkisi bulunmamaktadır. Bu özellik dikkate alındığında bağımlılık ilişkisi ve iş sahibinin adam çalıştıran sıfatı bulunmadığından eser sözleşmelerinin yerine getirilmesi ve işin yapımı sırasında yüklenicinin üçüncü kişilere zarar vermesi halinde iş sahibinin zarardan sorumlu tutulamayacağı kabul edilmektedir. Ancak bu kural kesin değildir. İş sahibi ile yüklenici arasındaki sözleşmede iş sahibine yükleniciye emir ve talimat verme, yapılan -iş kontrol ve denetleme yetkisinin tanınmış olması halinde, işsahibi ile yüklenici arasında bağımlılık ilişkisi kurulmuş olduğundan iş sahibinin "adam çalıştıran" sıfatıyla zarardan sorumlu tutulması gerektiği ve sorumluluk türünün de aynı kanunun 51/2 maddesi hükmü uyarınca müteselsil (zincirleme) sorumluluk olacağı kuşkusuzdur. Somut olayda, davalılar arasındaki ihale sözleşmesinin 19. maddesi ve eki teknik şartname hükümleri bir bütün olarak incelenip değerlendirildiğinde iş sahibi olan davalı İGDAŞ'a işin yapımı sırasında yüklenici şirkete emir ve talimat verme, işi kontrol ve denetleme yetkisinin tanındığı görülmektedir. Hal böyle olunca az yukarıda açıklanan hukuki olgular dikkate alındığında davalı İGDAŞ'ın da diğer davalı ile birlikte zarardan ortak (müteselsil) olarak sorumlu tutulması gerekirken davalılar arasındaki iç ilişkiyi düzenleyen, zarara gören üçüncü kişilere karşı öne sürülmesi mümkün bulunmayan sözleşme hükümleri

gerekçe gösterilerek davalı İGDAŞ hakkında yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsiz olduğu gibi, hakkında kısmen kabule ilişkin hüküm kurulan diğer davalı aleyhine, davacı yararına müddeabihin kabulüne karar verilen bölümü yönünden ve karar tarihinde yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre 1.551.57 YTL avukatlık parasına hükmedilmesi gerekirken, eksik avukatlık parasına hükmedilmesi dahi isabetsiz, davacı tarafın temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün **BOZULMASINA**, peşin alınan harcın istek halinde ilgisine iadesine, 29.06.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2004/22912 K: 2005/13742 T: 18.04.2005

İŞÇİNİN ÜCRETSİZ İZNE ÇIKARILMASI • HİZMET AKDİNİN FESHEDİLMİŞ SAYILMASI DURUMU

Özet: *Yargıtay'ın kararlılık kazanmış olan uygulamasına göre, ücretsiz izin hizmet akdinin feshi niteliğindedir.^(*)*

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde taraflar avukatlarınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerekçirici sebeplere göre davalının tüm davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacı, işveren tarafından haksız olarak iş sözleşmesine son verildiğini belirterek kıdem, ihbar tazminatı ile bir kısım işçilik alacakları talebinde bulunmuştur.

Davalı işveren; davacının çay ocağından elde edilen gelirleri zimmetine geçirmesi sebebiyle işine son verildiğini savunmuştur.

Mahkemece; iş sözleşmesinin davacı tarafça emeklilik nedeniyle sona erdirildiği kanaati ile ihbar tazminatı ve hafta tatili dışındaki davacı istekleri karar altına alınmıştır.

Dosyadaki bilgi ve belgelerden; davacı hakkında 02.04.2001 tarihinde çay paralarını zimmete geçirme iddiası ile tutanak tutulduğu, aynı tarihte davacının emeklilik işlemleri sebep gösterilerek ücretsiz izne çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Ücretsiz izin uygulaması Dairemizin yerleşik uygulamalarına göre fesih niteliğindedir. Diğer yandan taraf iradelerinin iş sözleşmesinin davalı işverence sona erdirilmesi konusunda birleştiği anlaşılmaktadır. Haklı sebep olgusunu ispatla yükümlü olan davalı taraf

(*) Gönderen: Av. Kamil Günel ALTAN

bunu ispatlayamamıştır. Bu sebeplerden dolayı davacının ihbar tazminatı isteğinin kabulü gerekirken, hatalı, değerlendirme ve yazılı gerekçe ile ret edilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 18.4.2005 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/26400 K: 2006/5331 T: 06.03.2006

İZİN ÜCRETİ ALACAĞININ KANITLANMASI YÖNTEMİ • YILLIK ÜCRETİ İZİN DEFTERİ • KANIT YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Özet: İşçinin yıllık ücretli izinlerinin kullandırıldığını davalı işveren işçinin imzası bulunan yıllık izin defteri veya eşdeğerde belge ile kanıtlamalıdır.

Davacı tanıklarının, davacının yıllık izinlerini kullandığını beyan etmeleri nedeniyle yıllık izin ücreti isteğinin reddine karar verilemez.

Davacı, ihbar, kıdem tazminatı, yıllık izin ücreti, ücret ile bayram ödertilmesine karar verilmesini istemiştir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde taraflar avukatlarınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

1- Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre davalının tüm davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yetinde değildir

2- Davacı yıllık izinlerini kullanmadığını iddia ederek yıllık izin ücreti talebinde bulunmuştur. Mahkemece davacı tanıklarının davacının yıllık izinlerini kullandığını beyan etmeleri nedeniyle yıllık izin ücreti isteğinin reddine karar verilmiştir. Yıllık ücretli izinlerin kullandırıldığı veya ücretlerinin ödendiği davalı işveren tarafından davacının imzasını taşıyan yıllık izin defteri, izin formları, bordro vb eş değer yazılı belgelerle ispatlanması gerekir. Dosya içerisinde işverence sunulmuş bir belge mevcut

değildir. Bu nedenle davacının yıllık izin ücreti alacağına hüküm altına alınması gerekirken yazılı gerekçe ile reddi hatalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan karana yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine 6.3.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/36051 K: 2006/15141 T: 22.05.2006

HUSUMET • PARTİ İLÇE YÖNETİM KURULUNUN HUSUMET EHLİYETİNİN BULUNMAMASI

(5521/1)

Özet: *Husumet kamu düzeni ile ilgili olup, yargılama sırasında mahkemece re'sen nazara alınması gerekir. Davalılardan ... parti ilçe yönetim kurulunun husumet ehliyeti bulunmamaktadır. Siyasi Partiler Kanunu'na göre, davanın doğrudan ... parti Genel Başkanlığı aleyhine açılıp sonuçlandırılması gerekir.^(*)*

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Husumet, kamu düzeni ile ilgili olup, yargılama sırasında mahkemece re'sen nazara alınması gerekir. Davalılardan Doğru Yol Partisi Bakırköy İlçe Yönetim Kurulunun husumet ehliyeti bulunmamaktadır. Siyasi Partiler Kanunu'na göre davanın Doğru Yol Partisi Genel Başkanlığı aleyhine açılıp sonuçlanması gerekir, Mahkemenin Doğru Yol Partisi aleyhine açılan davayı esastan sonuçlandırması gerekirken, davanın husumetten reddine karar verilmesi, hatalı olduğu gibi, husumette ilgisi bulunmayan davalı siyasi partinin ilçe başkanlığı aleyhine hüküm kurması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

(*) Dergimizin bu sayısında yayınlanan 2002/5867 esas, 2002/6730 karar sayılı 16.09.2002 tarihli Y. 10. Hukuk Dairesinin kararına bakınız.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 22.5.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/2390 K: 2006/21317 T: 11.09.2006

ŞOFÖR OLAN İŞÇİNİN TEMİZLİK İŞİNE VERİLMESİ • İŞ ŞARTLARININ AĞIRLAŞMASI • HAKLI FESİH • KIDEM TAZMİNATI İSTEMİ

Özet: İşyerinde araç şoförü olarak çalıştırılan işçinin rızası alınmadan temizlik işlerine verilmesi çalışma koşullarının ağırlaşması anlamındadır.

Bu nedenle hizmet sözleşmesini haklı olarak feshettiği anlaşılan davacı işçinin kıdem tazminatı isteği kabul edilmelidir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. İşyerinde son bir buçuk yıldır araç şoförü olarak çalışan davacının rızası alınmadan temizlik işlerine verilerek çalışma şartlarının ağırlaştırıldığı bu nedenle davacının hizmet aktini 4857 sayılı Yasanın 24/2.maddesi gereği haklı olarak feshettiği anlaşıldığından kıdem tazminatı isteğinin kabulü yerine reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 11.9.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/2947 K: 2006/22305 T: 13.09.2006****FAZLA ÇALIŞMA VE HAFTA TATİLİ ÇALIŞMASINDA İNDİRİM
YAPILMASI • DAVALI VEKİLİNE ÜCRET TAKDİR EDİLMESİ
GEREKTİĞİ**

(4857/32, 41)

Özet: Davacının hastalık, izin gibi nedenlerle fazla çalışma ve hafta tatili çalışması yapmadığı günler bulunduğu varsayılarak mahkemece fazla mesai ve hafta tatili ücretlerinden %30 oranında indirim yapılmıştır. Bu indirim bir hakkaniyet indirimi olmayıp, hayatın olağan akışı uyarınca yapılmayan fazla çalışma ve hafta tatili mesailerine karşılık bulunduğundan bu nedenle talebin reddi sonucu davalı lehine vekâlet ücreti takdir edilmesi gerekir.^(*)

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm alana almıştır.

Hüküm süresi içinde taraflar avukatlarınca tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara, toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre davacının tüm, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davacının hastalık, izin gibi nedenlerle fazla çalışma ve hafta tatili çalışması yapmadığı günler bulunduğu varsayılarak mahkemece fazla mesai ve hafta tatili ücretlerinden % 30 oranında indirim yapılmıştır. Bu indirim bir hakkaniyet indirimi olmayıp hayatın olağan akışı uyarınca yapılmayan fazla çalışma ve hafta tatili mesailerine karşılık bulunduğundan bu nedenle talebin reddi sonucu davalı lehine vekalet ücreti takdir edilmesi gerekirken mahkemece yazılı şekilde aksine karar verilmesi hatalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcına istek halinde ilgiliye iadesine, 13.9.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(*) Eyüp KOÇHAN (İstanbul 8. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü), Hüsnüye ÇORLU (İstanbul 7. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü)

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/4720 K: 2006/25950 T: 05.10.2006****İŞYERİ DEVRİ • İŞYERİ DEVRİNİN ARAŞTIRILMASI
• İŞYERİ DEVRİNİN HİZMET AKDİNE ETKİSİ • DEVRALAN
İŞVERENİN SORUMLULUĞU***(4857 S. Y. m. 6, 818 Sayılı Yasa m.179)*

Özet: Davacı ücret alacakları için giriştiği icra takibi sırasında, adı geçen işveren adına çıkartılan tebligatların dava sırasındaki adrese tebliği edildiğini ve bir itiraz ve iade olmadığını ancak, haciz aşamasında aynı adreste davalı şirketin karşılarna çıktığını ve istihkak iddiasında bulunduğunu; gerçekte, davalının önceki işverenin işyerini tüm işçilerle birlikte devralmış ve paravan olarak kurulmuş bir şirket olduğunu, bu nedenle söz konusu alacakların davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı husumet itirazında bulunmuştur.

Davalının B.K.'nın 179. m. Anlamında davalı işyerini devralmış olduğu anlaşıldığından, davacının alacaklarından devralan işveren olarak sorumludur.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

Davacı, dava dışı T Triko Dış Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti'de çalışırken, 23.1.2001 tarihinde hizmet sözleşmesini haklı olarak feshettiğini, açtığı dava sonucu hükmen kesinleşen kıdem tazminatı ve ücret alacakları için giriştiği icra takibi sırasında, adı geçen işveren adına çıkartılan tebligatların dava sırasındaki adresi tebliğ edildiğini ve bir itiraz ve iade olmadığını ancak, haciz aşamasında aynı adreste davalı şirketin karşılarna çıktığını ve istihkak iddiasında bulunduğunu; gerçekte, davalının, önceki işverenin işyerini tüm işçilerle birlikte devralmış ve paravan olarak kurulmuş bir şirket olduğunu, bu nedenle sözkonusu alacakların davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı, husumet itirazında bulunmuş; davalı şirketin bazı işçilerinin davacının eski işverenin işçileri olmasının sonuca etkili olmayacağını savunmuş; davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, davalı şirketin tescil tarihi, davacının eski işyerini fesih-ten çok sonra satın aldığı, alt üst işveren ilişkisi de olmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir.

Dosyada mevcut belgelerden, davalı şirketin 29.6.2001 tarihinde işletmenin açıldığı ve 4. 7. 2001 tarihli ticaret sicil gazetesindeki ilana göre dava dışı önceki işveren Tin Şirketinin adresinde faaliyete başladığı 3.8.2001 tarihinde de işyerinin bulunduğu taşınmazı satın aldığı anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, davalı, davacının T Ltd aleyhine işçilik hakları için açtığı dava süresinde işyerinde faaliyete geçmiş ve ara vermeksizin faaliyeti sürdürmüştür.

Ayrıca, dosyada mevcut SSK kayıtları ve davacı tanıklarının beyanlarından, davalının önceki işverenin işçileri ile işe devam ettiği de açıktır.

Aradan geçen iki yıl içinde davacının dava dışı T Ltd ŞTİ. Aleyhine açtığı dava sona ermiş, kesinleşmiş, davacı icra takibine girişmiş; takip sırasında aynı adrese - *bir başka deyişle, davacının fesihden önceki işvereni TİN Ltd.nin adresi olup, davalının kurulduktan sonra faaliyete devam ettiği aynı adrese- çıkartılan icra emri T Ltd. Şti. adına yetkilisince tebliğ edilmiş; icra eri aleyhine İcra Tetkik Mercine, takibin aslı ile ilgili olarak şikayette bulunulmuştur. 4.9.2003 tarihli haciz tutanağında, adreste 3. şahıs olarak itiraz eden davalı vekili, "Alacaklının iddia ettiği gibi dosyada tebligat borçluya (=T LTD.ŞTİ.ne) bu adreste yapılmıştır."* şerhini koymuştur.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, davalının Borçlar Kanunu 179 m. anlamında davalı işyerini devraldığı anlaşılmaktadır. Buna göre, davacının alacaklarından devralan işveren olarak sorumludur. Buna göre davanın kabulü gerekirken yazılı şekilde reddine karar verilmesi hatalı olduğundan, hükmün bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 5.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/19150 K: 2006/26792 T: 10.10.2006

**İŞE İADE DAVASI • GEÇERLİ FESİH NEDENİNİN KOŞULLARI
• İNTERNETTE BAHİS OYNAMANIN HAKLI FESİH NEDENİ
SAYILACAĞI**

(4857 Sayılı İş K. m. 18)

Özet: İşçinin yetersizliğinden veya davranışlarından kaynaklanan nedenler ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde geçerli fesih nedeni olabilirler.

İş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda feshin geçerli nedenlere dayandığı kabul edilmelidir.^(*)

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

Davacı işçi, iş sözleşmesinin geçerli sebep olmadan feshedildiğini ileri sürerek feshin geçersizliği ile işe iadesine ve buna bağlı tazminat ile boşa geçen süre ücretinin hüküm altına alınması isteğinde bulunmuştur.

Davalı işveren ise davacının daha önce de uyarıldığı halde mesai saatleri içinde internete girerek bahis oynadığını, bu suretle aşırı şekilde borçlandığını, bir kredi kartı borcu sebebiyle icraya maruz kaldığını belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece, davacının eyleminin büyük boyutlarda olmadığı, usulsüz bir banka işleminin olmadığı ve toplu iş sözleşmesi dahilinde eylemin kınama cezası ile cezalandırılmasının mümkün olabileceği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinde iş sözleşmesinin işveren tarafından işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanılarak feshedilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu geçerli sebepler İş Kanunu'nun 25. maddesinde belirtilen derhal fesih

(*) Gönderen: Eyüp KOÇHAN (İstanbul 8. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü)

için öngörülen sebepler niteliğinde olmamakla birlikte, işçinin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen hallerdir. İşçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebepler ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde fesih için geçerli sebep olabilirler. İş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından Önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda, feshin geçerli sebeplere dayandığı kabul edilmelidir.

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre davacı işçi, 2003 yılından itibaren işyerindeki işverene ait bilgisayarı kullanarak günde birkaç kez internete girerek bahis oynamaktadır. Bu konuda ve aşırı borçlanması sebebiyle daha önce uyarıldığı yazılı belgeler ile davacının müfettişe verdiği savunma içeriğinden anlaşılmaktadır. Davacının bu davranışı sebebiyle aşırı derecede borçlandığı ve bir başka bankadan almış olduğu kredi kartı borcundan dolayı icraya maruz kaldığı da görülmektedir. Davacının mesai saatleri içinde bahis sitelerine girmek üzere internet kullanımlarının bazı günler birkaç saati bulduğu da dikkate alındığında, davacının söz konusu davranışlarının işyerinde olumsuzluklara yol açtığı açıktır. Böyle olunca davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedene dayandığının kabulü gerekir. Davanın reddi gerekirken yazılı şekilde isteklerin kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

4857 Sayılı İş Kanununun 20/3. maddesi uyarınca Dairemizce aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir.

HÜKÜM: Yukarda açıklanan gerekçe ile;

1-) İstanbul 8. İş Mahkemesinin kararının **BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA,**

2-) Davanın REDDİNE,

3-) Harç peşin alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına,

4-) Davacının yapmış olduğu yargılama giderinin üzerinde bırakılmasına, davalının yaptığı 25.00 YTL. yargılama giderinin davacıdan tahsili ile davalıya ödenmesine,

5-) Karar tarihinde yürürlükte bulunan tarifeye göre 400 YTL ücreti vekaletin davacıdan alınarak davalıya verilmesine,

6-) Peşin alınan temyiz harcının isteği halinde davalıya iadesine,

Kesin olarak 10.10.2006 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/5032 K: 2006/26967 T: 12.10.2006****ISLAHA KARŞI ZAMANAŞIMI DEFİ • GENEL TATİL ÜCRETİNİN
HESAPLANMASINDA İZLENECEK YÖNTEM • YEMİN TEKLİFİNİN
SONUÇLARI**

Özet: *İslah yeni bir talep olduğundan, davalının ıslahla arttırılan miktara karşı zamanaşımı definde bulunma olanağı vardır.*

Bayram ve genel tatil ücretleri hesaplanırken bir katı dikkate alınmalıdır; iki kat üzerinden bayram ve genel tatil hesaplaması yanlıştır.

İzin ücreti alacağı hakkında kendisine yemin teklifinde bulunulan davacı işçinin yemin teklifini kabul etmemesi karşısında izin ücreti alacağının reddine karar verilmelidir.^()*

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalılar avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

1. Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalıların aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2. Davalı vekili, davacının ıslah dilekçesine karşı süresinde zamanaşımı definde bulunmuştur. İslah yeni bir talep olduğundan, davalının ıslaha karşı zamanaşımı definde bulunması mümkündür. Bu nedenle ıslahla talep edilen fazla çalışma ve genel tatil alacakları yönünden ıslah tarihinden geriye doğru son 5 yıl içinde oluşan anılan alacakların bilirkişiden ek rapor alınarak belirlenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir. Davalının süresinde ıslah işlemine karşı yaptığı zamanaşımı definin mahkemece nazara alınmaması doğru değildir.

3. 1475 sayılı İş Kanununun 42. maddesinde, çalışılan genel tatil ücretlerinin işçiye bir kat fazlasıyla ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Davacı işçi aylık maktu ücretle çalıştığına göre aylık ücretinin içinde genel tatil ücretinin olduğu kabul edilir. Bu nedenle bayram ve genel tatil ücreti hesaplanırken bir katı dikkate alınarak hesaplama yapılması gerekirken

(*) Gönderen: Av. Kamil Günel ALTAN

hesap bilirkişisince iki kat üzerinden hesaplanan alacağın hüküm altına alınması hatalıdır.

4. Davalı vekili, 11.11.2004 tarihli duruşmada, davacıya "yıllık izinlerini kullandığına dair" yemin teklifinde bulunmuş, aynı celsede davacı vekili davalının yemin teklifini kabul etmediklerini bildirmiştir. Mahkemece yıllık izin ücretinin reddine karar verilmesi gerekirken anılan isteğin kabulü de isabetli olmamıştır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 12.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/19194 K: 2006/27398 T: 16.10.2006

İŞE İADE DAVASI • FESHİN YAZILI OLARAK YAPILMASI GEREĞİ • BELLİ BİR ÖDEME YAPILARAK İŞTEN ÇIKARMANIN NİTELİĞİ (4857/17, 4857/19, 1475/14)

Özet: Davacı, işçi, iş sözleşmesinin geçerli sebep olmadan davalı işverence feshedildiğini ileri sürerek feshin geçersizliğini ve işe iadesine karar verilmesini dava etmiştir.

Dosyada yazılı fesih bildirim bulunmamaktadır. Davacıya belli bir ödeme yapılarak işverence işten çıkarılmıştır. Yapılan ödemenin kıdem ve ihbar tazminatları karşılığı olduğu anlaşılmaktadır.

Feshin yazılı olarak yapılması ve fesih nedeninin açık ve kesin bir biçimde belirtilmesi zorunludur. Ortada böyle bir fesih bulunmadığına göre, feshin geçerli nedene dayanmadığı kabul edilmelidir.

Yerel mahkeme, isteğin reddine karar vermiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

Davacı işçi, iş sözleşmesinin geçerli sebep olmadan davalı işverence feshedildiğini ileri sürerek feshin geçersizliği ile işe iadesine ve buna bağ-

lı tazminat ile boшта geçen süre ücretinin hüküm altına alınması isteğinde bulunmuştur.

Davalı işveren, davacının iş sözleşmesi karşılıklı anlaşma ile sona erdiğini, iş sözleşmesinin tek taraflı feshedilmediğini belirterek davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece iş sözleşmesi karşılıklı mutabakatla sona erdiği gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

İş sözleşmesinin nasıl sona erdiği konusu taraflar arasında uyuşmazlık konusudur. Davacı iş sözleşmesinin davalı işverence geçerli neden olmadan feshedildiğini ileri sürerken, davalı işveren sözleşmenin karşılıklı anlaşmayla sona erdiğini belirtmiştir. Yazılı bir fesih bildirim dosyada bulunmamaktadır. Taraflar arasında düzenlenen 4.4.2005 tarihli "*Karşılıklı Mutabakat Belgesi*" başlıklı belgede sözleşmenin karşılıklı anlaşma ile yürürlükten kaldırıldığı, davacıya hizmetleri karşılığı 14.964,03 YTL ödeme yapıldığı belirtilmiştir. Dosya içeriğine göre davacıya ihbar ve kıdem tazminatının ödenmiş olması anlamlıdır. Davalı işverence bir taraftan ihbar ve kıdem tazminatının ödendiğinden söz edilmesi diğer taraftan iş sözleşmesinin karşılıklı anlaşma ile sona erdiğinin ileri sürülmesi çelişki arz etmektedir. Gerçekten, iş sözleşmesinin karşılıklı anlaşma ile sona ermesi halinde kıdem tazminatının ödenmesini öngören yasal bir düzenleme bulunmadığı gibi, somut olay bakımında bir sözleşme hükmü de mevcut değildir. Dinlenen davacı tanıkları da iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedildiğini açıklamışlardır. Belirtilen bu olgulara göre davacının iş sözleşmesinin karşılıklı anlaşma ile değil, ihbar ve kıdem tazminatı ödenmek suretiyle davalı işverence feshedildiğinin kabulü gerekir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 19. maddesine göre "*İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.*" Somut olayda yasanın bu emredici kuralına uygun bir fesih bulunmadığından feshin geçerli nedene dayanmadığı kabul edilmelidir. Mahkemece yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiş olması hatalıdır.

Belirtilen nedenlerle, 4857 sayılı İş Kanununun 20. maddesinin 3.fıkrası uyarınca, hükmün bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ve aşağıdaki gibi karar verilmesi gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda belirtilen nedenlerle;

1-) Bakırköy 2. İş Mahkemesinin 25.5.2006 gün ve 1537-737 sayılı kararının **BOZULARAK** ortadan kaldırılmasına,

2-) İşverence yapılan feshin geçersizliğine ve davacının işe iadesine,

3-) Davacının yasal sürede işe başvurmasına rağmen, işverenin süresi içinde işe başlatmaması halinde ödenmesi gereken tazminat miktarının işçinin 4 aylık ücreti olarak belirlenmesine,

4-) Davacının işe iade için işverene süresi içinde başvurması halinde hak kazanılacak olan ve kararın kesinleşmesine kadar en çok 4 aylık ücret ve diğer haklarının davacıya ödenmesi gerektiğinin belirlenmesine,

5-) Harç peşin alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına,

6-) Davacı vekille temsil edildiğinden, karar tarihinde yürürlükte olan tarifeye göre 400.YTL vekalet ücretinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine,

7-) Davacı tarafından yapılan (24.40) YTL yargılama giderinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine, davalının yaptığı yargılama giderinin üzerinde bırakılmasına,

8-) Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, kesin olarak, 16.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/192031 K: 2006/28481 T: 30.10.2006****İŞE İADE DAVASI • İŞ İLİŞKİSİNİN SÜRDÜRÜLMESİNİN ÖNEMLİ VE MAKUL ÖLÇÜLER İÇİNDE İŞVERENDEN BEKLENEMEYECEĞİ DURUMLARDA FESHİN GEÇERLİ NEDENE DAYANDIĞI KABUL EDİLMELİDİR • KANIT YÜKÜ***(4857/18 vd. 24-254)*

Özet: Davacı işçi iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından geçerli neden olmadan feshedildiğini belirterek, feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili, davacının iş sözleşmesinin üstlerine karşı gelmesi, iyi niyeti suiistimal etme, çalışma düzenini bozma ve hatalı iş çıkarma nedeni ile 4857 İş Kanunu'nun 17-21, 24-25 maddeleri uyarınca davranışlarından kaynaklanan geçerli nedenlerle feshedildiğini savunmuştur.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinde iş sözleşmesinin işveren tarafından işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanarak feshedilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu geçerli sebepler İş Kanunu'nun 25. maddesinde belirtilen derhal fesih için öngörülen sebepler niteliğinde olmamakla birlikte, işçinin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen hallerdir. İşçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebepler ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde fesih için geçerli sebep olabilirler. İş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda, feshin geçerli sebeplere dayandığı kabul edilmelidir.

Yerel mahkeme, davayı reddetmiştir.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

YARGITAY KARARI

Davacı işçi iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından geçerli neden olmadan feshedildiğini belirterek, feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili, davacının iş sözleşmesinin, "üstlerine karşı gelmesi, iyiniyeti suistimal etme, çalışma düzenini bozma ve hatalı iş çıkarma nedeni ile 4857 sayılı İş Kanunu'nun 17-21, 24-25 maddeleri uyarınca" davranışlarından kaynaklanan geçerli nedenlerle feshedildiğini savunmuştur.

Mahkemece, savunmaya değer verilerek, davacının fesih yazısında belirtilen nedenlerin aksini kanıtlayamadığı gerekçesi ile davarım reddine karar verilmiştir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinde iş sözleşmesinin işveren tarafından işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanılarak feshedilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu geçerli sebepler İş Kanunu'nun 25. maddesinde belirtilen derhal fesih için öngörülen sebepler niteliğinde olmamakla birlikte, işçinin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen hallerdir. İşçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebepler ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde fesih için geçerli sebep olabilirler. İş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda, feshin geçerli sebeplere dayandığı kabul edilmelidir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 20/2. maddesine göre feshin geçerli bir nedene dayandığının ispat yükümlülüğü işverene aittir.

Dosya içeriğine göre, fesih yazısında belirtilen üstlerine karşı gelme, iyiniyeti suistimal etme çalışma düzenini bozma ve hatalı iş çıkarma nedenlerinden dolayı, davacının savunması istenmiş ve aynı şekilde tanık dinletmiş ise de, bu eylem davacı tarafından gerçekleştirildiğine dair tutanak ve kayıt ibraz edilmediği gibi, tanıklarda bu davranışların nerede, ne zaman ve ne şekilde gerçekleştirildiğine dair, somut olarak bir beyanda bulunmamışlardır. İşçinin davranışlarından kaynaklanan nedenlerin ve bu nedenlerin iş yerinde olumsuzluklara yol açtığı davalı işveren tarafından kanıtlanması gerekir. Somut olayda, ispat yükü kendisinde olan davalı işverenden, fesih nedenleri ile ilgili somut kanıtlan istenmeli, davacının feshe neden olan davranışları ile ilgili zaman, mekan ve nasıl gerçekleştiği konusunda somut olarak dinlenen tanıkların beyanların başvurulmalı ve soncuna göre karar verilmelidir. Yazılı şekilde eksik inceleme ile karar verilmesi hatalıdır.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 30.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/20109 K: 2006/29326 T: 06.11.2006****İŞE İADE DAVASI • YARGILAMA SIRASINDA DAVACININ ÖLÜMÜ
• TESPİT NİTELİĞİNDEKİ İŞE İADE DAVASINDA DAVACININ ÖLÜMÜ
DURUMUNDA VERİLECEK KARARIN NİTELİĞİ**

(4857 s. K. m. 21)

Özet: Davacı işçi, yargılama sırasında ölmüş olduğuna göre işe başlamak için işverene başvurması imkânsız hale gelmiştir. Bu nedenle, ölen işçinin mirasçıları yönünden boşa geçen en çok dört aylık ücret ve diğer hakların hüküm altına alınması hatalıdır.

Öte yandan işe iade davaları niteliği itibariyle tespit davası olduğundan ve mirasçılar yönünden feshin geçersizliğine karar verilmesinde hukuki yarar bulunması nedeni ile feshin geçersizliğine ilişkin talebin konusuz kaldığı kabul edilemez. Ayrıca, asıl talep feshin geçersizliği olduğuna göre yargılama gider ve vekâlet ücreti yönünden feshin geçersizliğine karar verildiğinde, dava kabul edilmiş gibi hüküm kurulmalıdır.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Davacı işçi, iş sözleşmesinin geçerli sebep olmadan davalı işverence feshedildiğini ileri sürerek feshin geçersizliği ile işe iadesine ve buna bağlı tazminat ile boşa geçen süre ücretinin hüküm altına alınması isteğindedir bulunmuştur.

Davalı işveren, iş sözleşmesinin işin ve işyerinin gereklerinden dolayı feshedildiğini belirterek davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece, feshin son çare olarak uygulandığı davalı tarafça açık ve yeterli delillerle kanıtlanmadığı gerekçesi ile feshin geçersizliğine karar verilmiş, ancak davacının yargılama sırasında ölmesi nedeniyle işe iade ve buna bağlı tazminatın belirlenmesine yönelik taleplerin konusuz kaldığından söz edilerek bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, mi-

rasçılarının davaya devam etmesi nedeni ile 4 aylık ücret ve diğer haklarının ödenmesi gerektiğine karar verilmiştir.

Dosya içeriğine göre feshin geçerli nedene dayanmadığı anlaşıldığından mahkemece feshin geçersizliğine ilişkin verilen karar isabetlidir.

4857 sayılı İş Kanununun 21. maddesine göre mahkemece feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işçi kesinleşen kararın tebliğinden itibaren on iş günü içinde işe başlamak için işverene başvurmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur. Buna göre işçinin işe başlatmama tazminatı ile çalıştırılmadığı en çok dört aylık ücret ve diğer haklara hak kazanması için kesinleşen işe iade kararının tebliğinden itibaren on iş gününde işe başlamak için işverene başvurmak zorundadır. Aksi halde, işverence yapılmış olan fesih geçerli hale gelir. Somut olayda davacı işçi yargılama sırasında ölmüş olduğuna göre işe başlamak için işverene başvurması imkansız hale gelmiştir. Bu nedenle, ölen işçinin mirasçıları yönünden boşta geçen en çok dört aylık ücret ve diğer hakların hüküm altına alınması hatalıdır.

Öte yandan, işe iade davaları niteliği itibarıyla tespit davası olduğundan ve mirasçılar yönünden feshin geçersizliğine karar verilmesinde hukuki yarar bulunması nedeni ile feshin geçersizliğine ilişkin talebin konusuz kaldığı kabul edilemez. Ayrıca, asıl talep feshin geçersizliği olduğuna göre yargılama gideri ve vekalet ücreti yönünden feshin geçersizliğine karar verildiğinde, dava kabul edilmiş gibi hüküm kurulmalıdır.

Belirtilen nedenlerle, 4857 sayılı İş Kanununun 20. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, hükmün bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ve aşağıdaki gibi karar verilmesi gerekmiştir.

HÜKÜM: Yukarıda belirtilen nedenlerle;

1-) İstanbul 6. İş Mahkemesinin 5.6.2006 gün ve 802-271 sayılı kararının **BOZULARAK** ortadan kaldırılmasına,

2-) İşverence yapılan feshin geçersizliğine,

3-) Davacının yargılama sırasında ölmesi nedeni ile konusuz kalan işe iade ve işe başlatmama tazminatı ile boşta geçen en çok dört aylık ücret ve diğer haklar hakkında karar verilmesine yer olmadığına,

4-) Harç peşin alındığından yeniden alınmasına yer olmadığına,

5-) Asıl talep olan feshin geçersizliğine karar verildiğinden, kendisini vekille temsil ettiren davacılar vekili yararına karar tarihinde yürürlükte olan tarifeye göre 400 YTL vekalet ücretinin davalıdan tahsiline,

7-) Davacılar tarafından yapılan (29) YTL yargılama giderinin davalıdan alınıp davacılar için verilmesine, davalının yaptığı yargılama giderinin üzerinde bırakılmasına,

8-) Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, kesin olarak, oyçokluğuyla 6.11.2006 tarihinde karar verildi.

KARŞI OY

Uyuşmazlık işe iade davası sırasında ölen işçinin feshe bağlı sonuçları noktasında toplanmaktadır.

Yüksek Daire bozma kararında yargılama sırasında davacının ölmesi nedeniyle konusuz kalan işe iade ve işe başlatmama tazminatı ile boшта geçen en çok dört aylık ücret ve diğer haklar hakkında karar verilmesine yer olmadığı ifadelerine yer verilmiştir.

İş sözleşmesinin işçinin ölümü ile sona (BK. m.347/1) erdiği konusunda bir kuşku bulanmamaktadır.

İşçinin ölümü halinde kıdem tazminatının mirasçılara geçtiği (İş Kan. 14)de bir gerçektir. O halde dava konusu haklar irdelenmelidir.

Türk Medeni Kanununun 599. maddesine göre Kanunda öngörülen ayrıntı durumlar saklı kalmak üzere mirasçılar miras bırakanın alacaklarını doğrudan doğruya kazanırlar.

Davacı işçinin iş sözleşmesi 9.9.2005 tarihinde iş yerinde daralmaya gidilmesi nedeniyle fesh edilmiştir. Dava 21.9.2005 tarihinde açılmıştır. Ölüm 9.2.2006 da gerçekleşmiştir.

Davacı davayı açmayla işe iade iradesini belirtmiştir. Amaç işe iade edilmek ve edilmemesi halinde akçalı haklardan yararlanmaktır.

4857 sayılı İş Kanununun 21. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen dört aya kadarki boшта geçen süreye ilişkin ücret ve diğer haklar işverenin işe başlatma veya başlatmamaya bağlı bir sonuç değildir.

Ölüm olgusuna bir hukuki ilişkiye aleyhe olarak yorumlanmamalıdır. İşçi ölmeseydi ne tür davranışına üstünlük tanınacak idiyse öngörülen bu davranışa hukuki sonuç bağlanmalıdır. Öte yandan bir yasa yorumlanırken yasanın konuluş amacı dikkate alınmalıdır. Yasadaki işe iade hükümleri işçinin işe iadesini amaçlamıştır. Ölüm olaylarına nasıl bir sonuç bağlayacağı yasa da belirtilmediğine göre bu boşluğu doldurmak yargıcın görevidir. (TMK m.1/H)Yargıç burada Kanun koyucu olarak davranmalıdır.

Davacı işe iade davasını açarken feshin geçerli bir nedene dayanmadığım iddia etmiştir. O halde mahkemece deliller toplanmalı davacının iş sözleşmesinin feshinin geçerli bir nedene dayalı olup olmadığını tespit etmelidir. Eğer fesih geçerli ise Daire çoğunluğu gibi karar verilmelidir. Geçersiz fesih var ise ölüm tarihine kadarki boшта geçen süreye yasal sınırlama (4 aylık)dikkate alınarak hükmetmelidir. Böyle bir sonuç genel olarak yasanın amacına uygundur. Aksi halde işverenin haksız davranışı işçinin ölümü nedeniyle karşılıksız kalmaktadır. Bu da adalet duygusunu incitir.

Yerel mahkeme kararının onanması düşüncesi ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

M. Kılıçoğlu

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/368 K: 2006/20076 T: 06.07.2006****MEVSİMLİK İŞÇİ • YILLIK ÜCRETİ İZİN • TOPLU SÖZLEŞMEYE DAYANAN İZİN SÜRESİNİN SAPTANMASINDA İZLENECEK YÖNTEM**

Özet: İşçinin işyerinde mevsimlik işçi olarak çalıştığı dönemlerin izin ücretinin hesabında dikkate alınmaması gerekir.

İzin süresinin toplu iş sözleşmesine dayandığı ileri sürülmüş ise, hizmet süresini kapsayan tüm toplu iş sözleşmelerinin celbedilerek incelenmesi sonucunda karar verilmelidir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır. Hüküm süresi içinde davalı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Davacının çalıştığı işyerinin açık tuz işletmesi olduğu ve davacının genellikle Aralık ayından önce ve belirli sürelerde çalıştığı anlaşılmaktadır.

Davacının önceki yıllardaki çalışmaları kısa süreli ve mevsimlik olduğu halde 1996 yılından itibaren yılda 11 ay ve daha fazla çalıştığı belirlenmektedir. Buna rağmen mevsimlik çalışıldığı dönemin de izin ücreti hesabında nazara alınması hatalıdır.

Davacı, Toplu İş Sözleşmesinden yararlandığını iddia etmiştir.

Bilirkişi de Toplu Sözleşmeye göre hesap yaptığı açıklamıştır. Ancak dosyada tüm dönemleri kapsayan Toplu İş Sözleşmelere göre belirlenmesi gerekir. Bu sebeple tüm Toplu sözleşmeler celbedilmeli, yukarıda açıklanan esaslara göre bilirkişiden ek rapor alınmalı ve sonucuna göre karar verilmelidir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 6.7.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/8690 K: 2006/29519 T: 08.11.2006****YILLIK ÜCRETLİ İZİN SÜRESİ • İHBAR SÜRESİ • İHBAR VE YILLIK ÜCRETLİ İZİN SÜRELERİNİN BİRBİRİYLE İÇ İÇE GİREMeyeCEĞİ**

Özet: İş Kanununda belirlenmiş olan ihbar süresi işçinin izin ücretinden mahsup edilemez. Başka bir anlatımla işçinin yıllık ücretli izin süresi ile ihbar tazminatına esas olan süre birbiriyle iç içe giremez.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde taraflar avukatlarınca temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

1- Davalı karşı davacının süresinde olmayan ve harcı yatırılmayan temyiz isteminin REDDİNE,

Davacı ve karşı davalının temyizine gelince;

2- Dosyadaki yazılara toplanan delillerle kararın dayandığı kanuni gerektirici sebeplere göre, davalının tüm davacının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

3- Hükme esas alınan bilirkişi raporunda hesaplanan yıllık izin ücretinden kesinti yapılarak net miktar bulunduktan sonra, brüt ücret üzerinden hesaplanan ve kesinti yapılmadan belirlenen ihbar tazminatı mahsup edilerek davacı- karşı davalı aleyhine daha az izin ücretine hükmedilmiş olması hatalı olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 8.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/8689 K: 2006/29518 T: 08.11.2006****İŞÇİNİN ÜCRETİNİN ÖDENMEMESİ • SİGORTA PRİMİNİN EKSİK ÖDENMESİ • İŞÇİ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN HAKLI FESİH • KIDEM TAZMİNATI***(4857 Sayılı İş K. m. 24/II)*

Özet: Sigorta primleri eksik ödenmiş olan ve işverenden iki aylık ücret alacağı bulunan işçinin işyerini terk etmesi, hizmet akdinin işçi tarafından eylemli biçimde haklı olarak feshedildiği anlamındadır. Bu nedenle işçi lehine kıdem tazminatına hükmedilmelidir.

Yerel mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü

YARGITAY KARARI

Davacının davalıya ait firmada "pişirici" olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Dosya içeriğindeki belgelerden 2004 yılı Nisan ve Temmuz ayları arası sigorta primlerinin davalı tarafından eksik olarak yatırıldığı saptanmıştır.

Davacının söz konusu eksikliğin işverende görüşülmesi sırasında işverence işten çıkarıldığı davacı tarafından iddia edilmektedir. Öte yandan son iki aylık ücretide işverence ödenmemiştir. Maddi olayların bu gelişim süreci dikkate alındığında davacının iş sözleşmesinin 4857 sayılı kanunun 24/11 maddesi uyarınca haklı olarak davacı tarafından terk yolu ile sona erdirildiği anlaşılmaktadır. Mahkemece kıdem tazminatı alacağına hükmedilmesi gerekirken söz konusu alacağın reddi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 8.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ

E: 2002/5867 K: 2002/67302 T: 16.09.2002

SİGORTALILIĞIN SAPTANMASI • SİYASİ PARTİLERDE TÜZEL KİŞİLİĞİN TEMSİLİNDE YETKİLİ ORGAN • SİYASİ PARTİLERDE İLÇE ÖRGÜTÜNÜN TEMSİL YETKİSİNİN KOŞULLARI

(506/2)

Özet: Davacı, davalılardan ... partisi Bakırköy İlçe Başkanlığında geçen çalışmalarının tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkemece parti genel başkanlığının davada taraf olmaması nedeniyle husumetten davayı reddetmiştir. Siyasi Partiler Yasasına göre, Genel Başkanlığın İlçe Teşkilatınca yapılan işlemlerden sorumluluğu için önceden ilgili teşkilata yetki vermesi koşuldur. Bu tür bir koşulun yokluğu halinde sadece ilgili teşkilat veya sözleşmeyi yapan bu sözleşmeden doğan hükümlerden sorumludur.^(*)

Davacı, davalılardan Doğruyol Bakırköy İlçe Başkanlığında Mart /1991-1.10.1999 tarihleri arasında geçen çalışmalarının tesbitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilamında belirtildiği şekilde davanın husumet nedeniyle reddine karar vermiştir.

Hükmün, davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Enver Aktaş tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

KARAR

Mahkemece, her ne kadar davalı parti Genel Başkanlığının davada taraf olmadığından bahisle ve husumet nedeniyle, dava reddolunmuş ise de, bu sonuç usul ve yasaya uygun bulunmamaktadır.

(*) Dergimizin bu sayısında yayınlanan 2005/36051 esas, 2006/1514 karar sayılı 22.05.2006 tarihli Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin kararına bakınız.

Gerçekten, davanın yasal dayanağını oluşturan 506 Sayılı Yasanın 2. maddesine göre; sigortalılık; iş sözleşmesine göre fiilen çalışmaya başlanılan tarihten itibaren söz konusu olur.

Dava konusu olayda; davacının davalı partinin ilçe teşkilatında çalıştığı iddia edilmiştir. Siyasi partiler yasasına göre, Genel Başkanlığın, İlçe Teşkilatınca yapılan işlemlerden sorumluluğu için önceden ilgili teşkilata yetki verilmesi koşuldur. Bu tür bir koşulun yokluğu halinde sadece ilgili teşkilat veya sözleşmeyi yapan bu sözleşmeden doğan hükümlerle sorumludur. Dava konusu olayda davacının İlçe Teşkilatında çalışmaları konusunda Genel Başkanına yetki verilmemesi halinde sözü edilen akitden dolayı bütün yükümlülükler mahalli teşkilat ve kişiye ait olacaktır Bu durumda; mahkemece öncelikle yetki durumunun saptanması, yetki verilmediği sonucuna varılması durumunda hasımda değil temsilcide hata olduğu gözetilerek, davanın parti İlçe Teşkilatı yetkilisi aleyhine tevcih edilerek suretiyle yürütülmesi gerekirken aksine düşünce ile yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsiz olup bozma nedenidir.

O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 16.09.2002 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/1311 K: 2006/9047 T: 15.06.2006****SOSYAL GÜVENLİK DESTEK PRİMİ
• YAŞLILIK AYLIĞI ALIRKEN ÇALIŞMA***(1479/Ek 20. m.)*

Özet: Davacının aylıklarından davalı kurumca belli dönemler yönünden SGD kesintisi yapıldığı anlaşılmakta olup uyumsuzluk, anılan kesinti işleminin yerinde olup olmadığının tespiti ile kesinti tutarlarının istirdadı istemine ilişkindir.

Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışma olgusu 01.10.1999-02.08.2003 ve 28.01.2004-11.03.2004 dönemleri yönünden 4447 ve 5073; 02.08.2003-28.01.2004 dönemi yönünden ise 4956 Sayılı Kanunla getirilen düzenlemeler göz önünde bulundurulmak suretiyle yöntemince araştırılmalı, davacının kayıtlı olduğu meslek kuruluşuna aidat ödeyip ödemediği ve toplantılarına katılıp katılmadığı belirlenmeli, maddi olgunun saptanması için Cumhuriyet Savcılığı araştırması yapılarak tanıkların bilgi ve görgüsüne başvurulmalı ve elde edilecek sonuca göre karar verilmelidir.

Davacı, 01.01.2001-11.03.2004 tarihleri arasında emekli aylıklarından kesilen Sosyal Güvenlik Destek Primi kesinti tutarının tarafına iade edilmesine ve gecikme zammı bedeli olan 982.000.000 lira borcun iptaline karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilâmında belirtildiği şekilde isteğin kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, davalı Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Tolga Özmen tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

01.07.1997 tarihinden itibaren kendisine yaşlılık aylığı bağlanan, Vergi Dairesindeki kaydı 31.12.2000, Birleşik Esnaf ve Sanatkârlar Odasındaki kaydı ile Esnaf ve Sanatkârlar Sicil Memurluğu'ndaki kaydı 11.03.2004 tarihinde sona eren davacının aylıklarından davalı Kurumca 01.10.1999 -11.03.2004 dönemi yönünden sosyal güvenlik destek primi

kesintisi yapıldığı anlaşılmakta olup, uyuşmazlık, anılan kesinti işleminin yerinde olup olmadığının tespiti ile, kesinti tutarlarının istirdadı istemine ilişkindir.

Bu yönde davanın yasal dayanağı olan ve 1479 sayılı Kanuna 4447 sayılı Kanununun 38. maddesiyle eklenen ek 20. maddenin birinci fıkrası. *"Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24. maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden ay başından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil %10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir."* hükmünü içermekte olup, bu düzenleme 08.09.1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan fıkra daha sonra, 02.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4956 sayılı Kanununun 44. maddesiyle değiştirilerek *"Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefiyeti devam edenlerden, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden ay başından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil %10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir."* hükmü getirilmiştir. Anlaşılacağı gibi ilk düzenlemede prim kesintisi 24. maddede sigortalı olarak sayılanların tümü için söz konusu iken, yapılan değişiklik ile bu uygulama, anılanlardan yalnızca ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi yükümlülüğü devam edenler yönünden kabul edilmiştir. Söz konusu hüküm son olarak, 28.01.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5073 sayılı Kanununun 15. maddesiyle bir kez daha değiştirilmiş ve 4447 sayılı Kanunla getirilen düzenleme yeniden benimsenmiştir.

Öte taraftan 1479 sayılı Kanununun 22.03.1985 tarihinde yürürlüğe giren 3165 sayılı Kanununun 6. maddesiyle değişik 24. maddenin (1) numaralı bendinin (a) fıkrasında; diğer sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan; esnaf ve sanatkârlar, tüccar, sanayici ve borsa ajan ve acenteleri, mimar ve mühendisler, sigorta prodüktörleri ve eksperleri, eczacılar, tabipler, veterinerler, gümrük komisyoncuları gibi ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya götürü usulde gelir vergisi yükümlüsü olanlar, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı bulunanlar veya kanunla kurulu meslek kuruluşlarına usulüne uygun olarak kayıtlı olanlar sigortalı olarak sayılmış, anılan fıkra, 04.10.2000 tarihinde yürürlüğe giren ve Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilerek 08.08.2001 tarihinde yürürlükten kalkan 619 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilerek esnaf ve sanatkârlar ile diğer bağımsız çalışanlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi yükümlüsü olanlar ile, gelir vergisinden muaf olanlardan esnaf ve sanatkâr siciline veya kanun-

la kurulu meslek kuruluşlarına usulüne uygun olarak kayıtlı olanların sigortalı kabul edilecekleri hükme bağlanmış, daha sonra bu hüküm de 02.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4956 Sayılı Kanunun 14. maddesiyle bir kez daha değiştirilerek esnaf ve sanatkârlar ile diğer bağımsız çalışanlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi yükümlüsü olanlar ile gelir vergisinden muaf olanlardan esnaf ve sanatkâr sicili ile birlikte kanunla kurulu meslek kuruluşuna usulüne uygun olarak kayıtlı olanlar kapsam altına alınmıştır.

Bu açıklamalar ışığı altında inceleme konusu dava değerlendirildiğinde, mahkemece yapılan inceleme ve araştırmanın hüküm vermeye elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, kendi adına ve hesabına bağımsız çalışma olgusu 01.10.1999 - 02.08.2003 ve 28.01.2004 11.03.2004 dönemleri yönünden 4447 ve 5073, 02.08.2003 -28.01.2004 dönemi yönünden ise 4956 sayılı Kanunla getirilen düzenlemeler göz önünde bulundurulmak suretiyle yöntemince araştırılmalı, davacının kayıtlı olduğu meslek kuruluşuna aidat ödeyip ödemediği ve toplantılarına katılıp katılmadığı belirlenmeli, maddi olgunun saptanması için Cumhuriyet Savcılığı araştırması yapılarak tanıkların bilgi ve görgüsüne başvurulmalı ve elde edilecek sonuca göre karar verilmelidir.

Bu maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın, mahkemece eksik inceleme ve araştırma sonucu davanın kabulü yönünde hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O hâlde, davalı Kurum vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, 15.06.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/687 K: 2006/11890 T: 02.10.2006****HAKSIZ ÇEKİLEN MAAŞA İADE AŞAMASINDA AY BE AY FAİZ UYGULAMASI***(506 s. K. m. 67, 818 s. K. m. 63)*

Özet: Sigortalı babasının ölümü nedeniyle kendisine ölüm aylığı bağlanan davalının, çalıştığıın saptanması üzerine, Kurumca bağlanan ölüm aylığı iptal edilmiş, fuzulen ödenen aylıklar toplamı davalı adına borç kaydedilmiş, aylığının iptali ile hissesinde artış olan diğer hak sahibinin hak ettiği aylık miktarı davalının borcundan mahsup edilerek bakiye borç miktarı kadar asıl alacak ve faizi için icra takibi yapılmış, davalı icra dosyasına ödeme yapmıştır. Mahkemece; ana para ödendiğinden bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, ana paraya uygulanacak yasal faizin davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Her bir aylığın alındığı tarihten itibaren aylığın iptali ile hissesinde artış olan diğer hak sahiplerinin hak ettiği aylık miktarlarının hak edildiği tarihlerden itibaren ay be ay faiz hesabı yapıldıktan sonra davalının bakiye faiz borcu hesaplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekir.

Davacı, fuzulen ödenen ölüm aylığının davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde ana paraya ilişkin Bakırköy 5. İcra Müdürlüğü'nün 2004/649 Esas sayılı dosyasına ödeme yapılması nedeniyle davanın konusuz kalmasından dolayı bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, ana paraya 15.03.1991 tarihinden itibaren uygulanacak yasal faizin davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiştir.

Hükmün, davalı Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Hatice Kamışlık tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

Sigortalı babasının ölümü nedeniyle kendisine ölüm aylığı bağlanan davalının, 15.03.1991-19.04.2003 tarihleri arasında Vakıflar Bankasında

çalışmasının saptanması üzerine, Kurumca bağlanan ölüm aylığı iptal edilmiş, 15.03.1991-19.04.2003 tarihleri arasında fuzulen ödenen aylıklar toplamı 2.342.583.936 lira davalı adına borç kaydedilmiş, aylığın iptali ile hissesinde artış olan diğer hak sahibinin hak ettiği aylık miktarı 1.507.614.975 lira davalının borcundan mahsup edilerek bakiye borç miktarı olan 834.968.961 lira asıl alacak ve 3.172.912.907 lira faizi için icra takibi yapılmış, davalı icra dosyasına 17.05.2004 tarihinde 1.020.000.000 lira ödeme yapmıştır. Mahkemece; ana para ödendiğinden bu konuda karar verilmesine yer olmadığına, ana paraya 15.03.1991 tarihinden uygulanacak yasal faizin davalıdan tahsiline karar verilmiştir. Kurumun iş bu kararı temyiz etmemesi nedeniyle icra takibi sonucu ödenen miktarı kabul etmiş olduğunun anlaşılması karşısında, her bir aylığın alındığı tarihten itibaren ay be ay faiz hesabı yapıp, aylığın iptali ile hissesinde artış olan diğer hak sahibinin hak ettiği aylığın hak edildiği tarihlerden itibaren ay be ay faiz hesabı yapıldıktan sonra ödemenin yapıldığı 17.05.2004 tarihi itibarıyla davalının bakiye faiz borcu hesaplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O hâlde, davalı vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, temyiz harcının istek halinde davalıya iadesi, 02.10.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/4592 K: 2006/4528 T: 24.04.2006

SİGORTACININ TEMERRÜDÜ • ZORUNLU MALİ MESULİYET VE İHTİYARİ MALİ MESULİYET SİGORTASI AYIRIMI

Özet: Zorunlu mali mesuliyet sigortasında, sigortacıya ihbar yapılarak gerekli belgelerin ulaştırılmasından itibaren sekiz günlük süre geçirdikten sonra sigortacının temerrüdü oluşur.

İhtiyari mali mesuliyet sigortasında ise, tazminat ödenmesi konusunda sigortacıya ihbar yapılması ile sigortacının temerrüdü oluşur.

Taraflar arasında görülen davada Bakırköy Asliye 7. Hukuk Mahkemesi'nce verilen 10.11.2004 tarih ve 2002/798-2004/370 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı-karşı davacı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Ata Durak tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, davalının maliki ve sürücüsü bulunduğu aracın çarpması sonucu, müvekkili şirkete kasko sigortalı aracın uğradığı hasar bedelinin sigorta ettirene ödendiğini ileri sürerek, dava dışı sigortacının ödemesi düşüldükten sonra davalının %25 kusur oranına isabet eden (594.750.000) TL'nin ödeme tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davanın reddini savunmuş, karşı davada ise, müvekkiline ait aracın uğradığı hasar bedeli ile müvekkilce yapılan (400.000.000) TL. tedavi giderinden de karşı aracın zorunlu ve ihtiyari sorumluluk sigortacısı bulunan davacı-karşı davalının sorumlu olduğunu ileri sürerek, şimdilik (1.500.000.000) TL'nin olay tarihinden itibaren reeskont faiziyle birlikte davacı-karşı davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Mahkemece, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna dayanılarak, davacı-karşı davalıya sigortalı araç sürücüsünün %25 oranında, davalı-karşı davacının %75 oranında kusurlu bulunduğu gerekçesiyle, asıl davanın

kabulüne, karşı davanın kısmen kabulü ile (1.087.500.000) TL'nin karşı dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davacı-karşı davalıdan tahsiline karar verilmiştir.

Kararı, davalı-karşı davacı vekili temyiz etmiştir.

1-Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaaya aykırı bir yön bulunmamasına göre ve Adli Tıp Kurumu bilirkişi ücretinin davacı tarafça karşılanmış olmasına, davacı sigortacı tarafından keşide edilen 2.04.2002 tarihli rücu yazısında 15 günlük ödeme süresi tanınmış olsa da ödeme tarihinden itibaren temerrüt faizi talep edilmiş bulunmasına, davalı vekilince sunulan cevap ve karşı dava dilekçesindeki ifadelerden, davalı tarafça ayrıca bir de *takas-mahsup definde* bulunduğu sonucunun çıkarılmasının mümkün bulunmamasına göre davalı-karşı davacı vekilinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddi gerekmektedir.

2-Ancak, Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesi'nce düzenlenen raporda, davacı şirkete kasko sigortalı aracın uğradığı hasar bedeli (2.385.000.000) TL. olarak hesaplanmışken, kusur indiriminin (2.393.000.000) TL. üzerinden yapılması sonucu, davacı lehine fazla hasar bedeline hükmedilmesi doğru olmamıştır.

3-Yine, davalı tarafından, aynı zamanda karşı aracın ihtiyari ve zorunlu trafik sigortacısı bulunan davacı-karşı davalıya 18.02.2002 tarihinde keşide edilen ihtarname, 19.02.2002 tarihinde tebliğ edilmiştir. 2918 sayılı KTK'nın 99/1. maddesi uyarınca zorunlu trafik sigortacısının kendisine tazminat ödenmesi için gerekli ihbar yapıp, belgelerin ibrazından itibaren 8 iş günü içinde ödeme yapacağı, diğer bir deyişle sigortacı yönünden ödeme yükümlülüğünün bu tarihte muaccel hale geleceği düzenlenmiştir. İhtiyari mali sorumluluk sigortacısının sigorta bedelini ödeme borcunun ise TTK'nın 1292. maddesi uyarınca, rizikonun gerçekleştiğinin sigortacıya ihbar borcunun doğduğu tarihte muaccel olacağı düzenlenmiştir. Buna göre ihtiyari mali sorumluluk sigortasında da, sigortacıya tazminat ödemesi hakkında yapılan ihbar, sigortacıyı temerrüt haline düşürecektir. Mahkemece, yukarıda açıklanan ilkeler doğrultusunda temerrüt tarihinin belirlenmesi gerekirken, davalı-karşı davacı yararına hükmedilen meblağa, karşı dava tarihinden itibaren temerrüt faizi yürütülmesi de doğru olmamıştır.

4- Ayrıca mahkemece, davalı-karşı davacının (412.500.000) TL. meblağlı tedavi gideri talebi hakkında, olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi dahi doğru görülmemiştir.

5-Yine, davalı-karşı davacı tarafından talep edilmiş olmasına rağmen, davalı-karşı davacı tarafından yapılan tespit davası giderlerinin de yargılama giderleri arasında hükme bağlanmamış olması dahi doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle, davalı-karşı davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine. (2), (3), (4) ve (5) no'lu bentlerde açıklanan nedenlerle, kararın davalı-karşı davacı yararına BOZULMASINA, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz edene iadesine, 24.04.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/3415 K: 2006/5510 T: 11.05.2006

HAKSIZ EYLEMDEN DOĞAN İŞ GÜCÜ KAYBINA İLİŞKİN MADDİ ZARAR • HÜKÜM KURULURKEN VEKÂLET ÜCRETİ TAKDİR EDİLMESİNDE İZLENECEK YÖNTEM

Özet: Haksız eylem sonucunda yaralanan kişinin meslekte kazanma gücüne ilişkin kaybı işini yapmasına engel olmasa bile o kişinin aynı işi meslektaşlarına oranla daha fazla efor sarf ederek yapmak zorunda kalması halinde zarar gerçekleşmiştir.

Vekâlet ücreti hüküm tarihinde geçerli olan tarife hükümlerine göre belirlenmelidir.

Davanın kısmen kabul edilmesi halinde, ret edilen bölüm üzerinden davalı vekili için vekâlet ücreti takdir edilmelidir.^(*)

Taraflar arasında görülen davada Konya Asliye 3. Hukuk Mahkemesi'nce verilen 04.11.2003 tarih ve 1998/1016 - 2003/1352 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacı ve davalılar vekilleri tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkiline ait adreste 30.04.1998 tarihinde S tarafından tüp takılması sırasında meydana gelen patlama nedeniyle müvekkilinin yaralandığını, tüp dağıtıcısı S'nin ise vefat ettiğini, patlamanın sebebinin takılan İ Gaz marka tüpün kusurlu imalatı ve hatalı monte edilmesinden kaynaklandığını, bu olaydan dolayı müvekkilinin vücudunda sabit eser niteliğinde izler kaldığını, müvekkilinin öğretmen olduğunu ve tatlillerde ek iş yapma imkanını bu olay nedeniyle yitirdiğini ve olaydan do-

(*) Gönderen: Av. Ramazan EDEMEN

layı elem ve ızdırıp çektiğini ileri sürerek fazlaya ait hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000.000.000.-TL hasar bedeli, 1.000.000.000.-TL tedavi gideri ve 1.500.000.000.-TL mahrum kalman gelir ile müvekkilinin vücudunda sabit eser kalması nedeniyle uğranılan zarara ve ileride uğranılacak zararlara karşılık olmak üzere istenilen tazminatın ve fazlaya ait haklarının saklı tutulmasına ve çekilen elem ile ızdıraba karşılık 8.000.000.000.-TL manevi tazminat olmak üzere toplam 11.500.000.000.-TL tazminatın olay tarihi olan 30.04.1998 tarihinden itibaren faizleriyle birlikte davalılardan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı İ GAZ A.Ş. vekili, müvekkili şirketin meydana gelen yangın olayında bir kusuru bulunmadığını, tüm kusurun tüpü değiştiren eleman ile ev sahiplerinde olduğunu, ayrıca tüpü değiştiren elemanın müvekkili şirketin elemanı olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

Davalı Ö vekili, olayın meydana gelmesinde davacının kusurlu bulunduğunu, talep edilen tazminatların fahiş olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Davalı sigorta şirketi vekili, sorumluluklarının teminat limiti ile sınırlı bulunduğunu ve manevi tazminatın teminat dışında kaldığını savunmuştur.

Davalılar H ve F vekili, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi tarafından düzenlenen 14.05.2001 tarihli rapor ve tüm dosya kapsamına göre davanın kısmen kabulü ile, 846.453.000.-TL maddi tazminatın faiziyle birlikte davalılardan tahsiline, sigorta şirketinin poliçe limiti ve dava tarihinden itibaren işleyecek faiziyle sorumlu olmasına, davacının istemi doğrultusunda eşyalar ve hastane masraflarıyla ilgili taleplerin atıye bırakılmasına, davacının maddi tazminata ilişkin fazlaya dair talebinin reddine, 6.000.000.000.-TL manevi tazminatın davalı sigorta şirketi dışında kalan diğer davalılardan olay tarihi olan 30.04.1998 tarihinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte tahsiline, manevi tazminat yönünden fazlaya ait istemin reddine karar verilmiştir:

Kararı, davacı ve davalılar vekilleri temyiz etmişlerdir.

1- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalılar İ GAZ AŞ, AÖ, H ve F vekillerinin tüm, davacı AÇ vekilinin ise aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeyen diğer temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.

2- Dava, haksız eylem sonucu oluşan yaralanma nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararların tazmini istemine ilişkindir. Davacıya ait meskende meydana gelen tüp patlaması sonucu davacının yaralandığı, ellerinde yanıklar ve fonksiyon kaybı olduğu, bu nedenle meslekte kazanma gücünden kaybetmiş olduğu anlaşılmıştır. Mahkemece, davacının öğretmen

olup, ellerindeki yanıkların mesleğini yapmasına engel olmadığı, bu durumun maaşında azalmaya da yol açmadığı, ekonomik geleceğinin tehlikeye girmediği gerekçesiyle iş gücü kaybına dayalı maddi tazminat isteminin reddine karar verilmiştir. BK'nın 46. maddesinde, cismani bir zarara uğrayan kimsenin tamamen veya kısmen çalışmaya muktedir olmamasından ve ileride iktisaden maruz kalacağı mahrumiyetten mütevellit zarar ve ziyan ile tüm masrafları isteyebileceği düzenlenmiştir. Davacının haksız eylem sonucu yaralanmasına bağlı olarak oluşan meslekte kazanma gücüne ilişkin kaybının işini yapmasına engel olmasa bile aynı işi meslektaşlarına oranla meydana gelen bu kayıptan dolayı daha fazla efor sarf ederek yapmak zorunda kalması halinde zarar gerçekleşmiştir. Bu itibarla, mahkemece davacının çalışma gücünün azalmasından kaynaklanan zararına yönelik isteminin yasal olmayan gerekçe ile reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.

3- Kabul şekline göre de; reddedilen kısım yönünden davalılar yararına hüküm tarihi olan 04.11.2003 tarihinde yürürlükte bulunan 04.11.2002 tarihli Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, 04.12.2003 tarihli Tarife hükümlerine göre vekalet ücreti tayini doğru görülmemiş, kararın bu nedenle de davacı yararına bozulması gerekmiştir.

4- Davalı Ak Sigorta A.Ş. vekilinin temyiz itirazlarına gelince; davalı sigorta şirketinin kazadan dolayı meydana gelen zarardan kaynaklanan sorumluluğunun poliçede verilen teminat limiti ile sınırlı olmasına ve poliçede manevi zarara yönelik bir teminat verilmediğinden davalı sigorta şirketinin bu zarar kaleminden dolayı sorumlu olmamasına göre de davacının davalı sigorta şirketinden poliçe limiti ile sınırlı olarak talepte bulunması gerekirken, dava dilekçesinde bu hususa yer verilmeden talep edilen tüm tazminat miktarının sigorta şirketinden de tahsiline karar verilmesini istemesi nedeniyle, davalı sigorta şirketi yönünden yapılan yargılama sonucu reddedilen dava miktarı nazara alınarak vekalet ücretine karar verilmesi gerekirken, bu hususa aykırı olarak davalı sigorta şirketi yararına vekalet ücretine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davalı sigorta şirketi yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın davacı yararına, (4) numaralı bentte açıklanan nedenlerle davalı sigorta şirketi vekilinin temyiz itirazının kabulü ile kararın anılan davalı yararına **BOZULMASINA**, aşağıda yazılı bakiye 302.00 YTL temyiz ilam harcının temyiz eden davalılardan alınmasına, ödedikleri temyiz peşin harem istekleri halinde temyiz eden davacı ve davalı sigorta şirketine iadesine, 11.05.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/7462 K: 2006/7363 T: 22.06.2006****GERİYE DÖNÜK SİGORTA POLİÇESİ • PRİM ÖDEMESİNİN
ARAŞTIRILMASINDA İZLENECEK YÖNTEM***(T.T.K. m. 1279, 1282, 1295)*

Özet: *Sigorta poliçesinin geriye dönük olarak düzenlenip düzenlenmediğinin ve rizikonun gerçekleşmesinden önce gerçekten ödenip ödenmediğinin tespiti için acentenin defter ve kayıtları üzerinde uzman bilirkişilerce inceleme yapılması gerekir.*

Taraflar arasında görülen davada Bakırköy Asliye 7. Hukuk Mahkemesi'nce verilen 17.03.2005 tarih ve 2003/806-2005/81 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Deyiş Cesur tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkiline ait işyerinin davalıya yangın rizikosuna karşı sigortalandığını 26.12.2002 tarihinde çıkan yangın sonucu meydana gelen hasarın ödenmediğini ileri sürerek, 13.710.000.000 TL. hasar bedeli ile 250.000.000 TL. işyeri güvence bedelinin kaza tarihinden itibaren faizi ile tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, rizikonun meydana geldiği sırada davacıya ait işyerinin sigortalı olmadığını, geriye dönük poliçe hazırlatıldığını, yangının kasıtlı çıkarıldığını, talebin teminat dışı olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve tüm dosya kapsamına göre davacı sigortalının kasten yangın çıkardığının ve poliçenin, geriye dönük olarak hazırlatıldığının kanıtlanamadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile 7.550.000.000 TL'nin 27.04.2003 tarihinden itibaren yasal faizi ile tahsiline karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

1- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaaya aykırı bir yön bulunmamasına göre davalı vekilinin aşağıdaki bendin dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2- Ancak, dava, işyeri sigorta poliçesine dayalı maddi tazminat istemine ilişkin olup uyumsuzluk, poliçenin olay tarihinden sonra düzenlenip düzenlenmediği ile yangının kasten çıkarılıp çıkarılmadığı noktasında toplanmaktadır.

TTK'nın 1279. maddesi hükmüne göre, riziko, kural olarak, sigorta sözleşmesinin vücut bulması ve yine aynı Yasa'nın 1295. maddesi uyarınca, sigortacının sorumluluğunun başlamasından sonra oluşması halinde sigorta teminatı içerisinde kabul edilir. Sigortacının sorumluluğunun başlayabilmesi için ise TTK'nın 1282 ve 1295. maddeleri hükümleri uyarınca primin tamamının veya ilk taksitinin ödenmiş olması zorunludur.

Davacı taraf, primin ilk taksidini olaydan önce ödediğini iddia etmiş ve bunu belgeleyen makbuz ibraz etmiş ise de, davalı sigorta şirketi sigorta poliçesinin olaydan sonra geriye dönük olarak düzenlendiğini ileri sürmüştür. Bilirkişi raporunda bazı sigorta şirketlerinin kullandığı bilgisayar programlarında acenteler tarafından teknik olarak sigorta poliçesinin geriye dönük yapılabileceği tespit edilmekle birlikte somut olaya özgü inceleme yapılmamıştır.

O halde mahkemece, poliçenin düzenlendiği acentenin defter ve kayıtları üzerinde içlerinde bilgisayar uzmanının da bulunduğu bilirkişi kurulundan rapor alınmak suretiyle sigorta poliçesinin ne zaman düzenlendiği hususunun tespit ettirilerek sonucuna göre bir karar vermek gerekirken somut olay üzerinde bir inceleme yapılmaksızın genel bilgi ile yerini len bilirkişi raporuna göre karar verilmesi doğru olmamış, hükmün davalı sigorta yararına bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan nedenlerle davalı vekilinin diğer temyiz itirazlarının reddine (2) numaralı bentte açıklanan nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davalı yararına BOZULMASINA, ödediği temyiz peşin harem isteği halinde temyiz edene iadesine, 22.06.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/4748 K: 2006/7341 T: 22.06.2006****BANKANIN SORUMLULUĞU • HAFİF KUSUR
• BİLGİSAYAR KORSANLIĞI**

Özet: *Bir güven kurumu olarak faaliyet gösteren bankalar objektif özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesinden kaynaklanan hafif kusurlarından dahi sorumludurlar.*

Bu nedenle; banka müşterisinin hesabında bulunan paranın, müşterinin haberi olmadan bilgisayar korsanlığı yoluyla başka bir hesaba aktarılmasının önlenmesi konusunda ek güvenlik tedbirleri almayan bankanın hafif kusurundan dahi sorumlu olduğu dikkate alınarak, müşterisinin zararını ödemek zorunda olduğu sonucuna varılmalıdır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, bankanın hafif kusurundan dahi sorumlu olduğu bu olayda müşterinin müterafik kusurundan söz edilemez.

Taraflar arasında görülen davada Kadıköy Asliye 4. Ticaret Mahkemesi'nce verilen 01.02.2005 tarih ve 2003/46-2005/61 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi duruşmalı olarak davalı vekili tarafından istenmiş olmakla, duruşma için belirlenen 20.06.2006 gününde davacı avukatı BA ile davalı avukatı HE gelip, temyiz dilekçesinin de süresinde verildiği anlaşıldıktan ve duruşmada hazır bulunan taraflar avukatları dinlendikten sonra, duruşmalı işlerin yoğunluğu ve süre darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması ileriye bırakılmıştı. Dava dosyası için Tetkik Hâkimi Yaşar Arslan tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkilinin davalı banka nezdindeki hesabının OA Adli kişi tarafından internet şifresi ele geçirilip kullanılarak çekildiğini, elektronik bankacılık hizmetinde gereken güvenliği sağlayamayan davalının sorumlu olduğunu ileri sürerek, (20.146.720.234) TL'nin faiziyle davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, kişisel bilgisayarının güvenliğini sağlamayan, sanal klavye kullanmayan, havale işlemlerini sınırlandıran parola kullanımını aktif hale getirmeyen davacının şifrenin başkalarınınca ele geçirilmesinde kusurlu olduğunu, üçüncü kişilerin müşterilerin kullanıcı kodu ve şifre bil-

gilerini banka sisteminden sağlamalarının olanaksız olduğunu savunmuştur.

Mahkemece, mübrez belgelere ve banka merkezinde yapılan bilirkişi incelemesi sonucuna dayanılarak davacının Suadiye ve Bostancı Şubelerindeki hesaplarından dava dışı kişinin Konak-İzmir Şubesindeki hesabına (16) ayrı işlemle (20.146.720.234)TL'nin internet şubesi aracılığı ile havale edildiği, 15 dakika içinde (16) ayrı işlemle para havalesi yapılmasını fark eden güvenlik sisteminin davalı bankada bulunmadığı, iki gün sonra sisteme girmeye çalışan davacının kullanıcı şifresinin değiştirilmesi nedeniyle girememesine karşın bankanın her hangi bir kilitleme yapmadığı, objektif özen yükümlülüğünü yerine getirmeyen davalı bankanın hafif kusurlarından dahi sorumlu olduğu, davacının şifresini koruma yükümlülüğüne uygun davranmadığı ve müterafik kusurlu olduğu savunmasının kanıtlanamadığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına ve kararın dayandırıldığı 16.08.2004 tarihli uzman bilirkişiler kurulu raporunda yer alan saptamalardan, davalı bankanın iki ayrı şubesinde hesabı bulunan davacının taraflar arasındaki bireysel internet şubesi sözleşmesi uyarınca davalının internet şubesi nezdinde yaptığı işlemlerde kullandığı kullanıcı adı ve şifresi'nin bilgisayarına yerleşmiş casus programlarda başkasınca elde edilerek davacı hesaplarından (20.146.720.234) TL'nin çok kısa bir süre içerisinde (16) ayrı işlemle internet yolu ile davacının haberi olmadan davalı bankanın Konak Şubesi'ne aktarılmasında bu tür bilgisayar korsanlığı yöntemiyle işlemler yapılmasını önleme yolunda ek güvenlik tedbirleri almayan ve olaydan sonra bu yola tevessül eden davalının kusurlu ve sorumlu bulunduğunun, davacının sanal klavye kullanması halinde dahi bunun yapılan bilgisayar korsanlığını engellemeye teknik olarak yetmeyeceğinin anlaşılmasına, işlemi yapan kişi hakkındaki ceza soruşturması sonucunun hafif kusurundan dahi sorumlu olan davalı banka bakımından etkili görülmemesine göre, davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile kararın **ONANMASINA**, takdir edilen 450,00 YTL duruşma vekillik ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, aşağıda yazılı bakiye 815,94 YTL temyiz ilam harcının temyiz edenden alınmasına, 22.06.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/7482 K: 2006/7419 T: 26.06.2006****BAŞKA MAHKEMEDE ALINAN BİLİRKİŞİ RAPORU
• GÜÇLÜ DELİL NİTELİĞİ**

Özet: Aynı olayla ilgili olarak başka bir mahkemede yapılan bilirkişi incelemesindeki tespit ve değerlendirmeler, görülmekte olan davada güçlü bir delil olarak nitelendirilmeli ve çelişkili hükümlerin önlenmesi bakımından her iki davadaki sonuçları da tartışan, değerlendiren ve denetime açık bilirkişi raporu alınarak hüküm kurulmalıdır.

Taraflar arasında görülen davada Bakırköy Asliye 5. Hukuk Mahkemesince verilen 28.12.2004 tarih ve 2003/371 - 2004/520 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Salih Çelik tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı sigorta şirketi vekilinin, TTK'nın 1301. maddesi hükmü uyarınca davalı aleyhine açılan rücu davası sonunda, mahkemece, davanın kabulüne dair verilen kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

1- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına göre davalı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2- Dava, TTK'nın 1301. maddesine dayalı rücu tazminat istemine ilişkindir.

Davalı vekili, müvekkilinin kusursuz olduğunu savunmuş olup mahkemece, gerekçeleri açıklanmadan ve kusur noktasında bilirkişi incelemesi de yaptırılmadan, davanın kabulüne karar verilmiş olup, davalının tam kusurlu kabul edildiği anlaşılmaktadır. Davalının uzun süreli kiracı olarak işleteni olduğu aracın sürücüsü aleyhine de işbu davadan önce davacının tarafları ve konusu farklı, ancak aynı olaya ilişkin başka bir yer mahkemesine açtığı hukuk davasında, bu sürücü % 30 oranında kusurlu bulunmuş olup, o karar işbu dava sırasında kesinleşmiştir.

Bu durumda, mahkemece işbu dava bakımından ayrıca uzman bilirkişi incelemesi yaptırılması, o davada, kesinleşen kusur oranlarının, işbu dava için güçlü delil niteliğinde olacağına gözetilmesi, çelişkili hü-

kümlerin önlenmesi bakımından o davada kusur konusunda varılan sonuçları da değerlendiren, tartışan ve denetime açık bilirkişi raporu alınması, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, kusur yönünden eksik incelemeye dayalı olarak yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.

SONUÇ: Yukarıda 1 numaralı bentte açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin diğer temyiz itirazlarının reddine. 2 numaralı bentte açıklanan nedenlerle, temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davalı yararına **BOZULMASINA**, ödediği temyiz peşin harcını isteği halinde temyiz edene iadesi-ne. 26.06.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/5277 K: 2006/7897 T: 04.07.2006

ZORUNLU MALİ MESULİYET SİGORTASI • SİGORTACININ TEMERRÜDÜ • ATIFET MEHLİ

(2918 S.K.T.K. m. 98, 99/1)

Özet: Kural olarak trafik sigortacısının temerrüdü, kendisine tazminat ödenmesi için ihbar yapılarak bu konuya ilişkin belgelerin tesliminden itibaren sekiz gün sonra oluşur. Ancak, dava açılmadan önce sigortacıya ihbar yapılarak "Atifet Mehli" verilmiş ise, bu sürenin dolması ile temerrüt oluşur.

Taraflar arasında görülen davada Bakırköy Asliye 2. Hukuk Mahkemesi"nce verilen 29.12.7004 tarih ve 2001/954 — 2004/535 sayılı kararın Yargıtay'ca duruşmalı olarak incelenmesi davalı Ak Sigorta A.Ş. vekili ile davalı MŞ vekili tarafından istenmiş olmakla, duruşma için belirlenen 04.07.2006 gününde davacı avukatı ND ile davalı MŞ avukatı YŞ gelip, temyiz dilekçesinin de süresinde verildiği anlaşıldıktan ve duruşmada hazır bulunan taraflar avukatları dinlendikten sonra, duruşmalı işlerin yoğunluğu ve süre darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması ileriye bırakılmıştı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi Dilek Çakıroğlu tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, davalıların malik ve trafik sigortacısı oldukları araçların çarpışması sonucu meydana gelen trafik kazasında Avusturya Sosyal Sigortalar Kurumunun sigortalısı RT'nin ağır şekilde yaralandığını ileri

sürerek sigortalıya ödenen -500.520 Avusturya Şilingi rehabilitasyon ücretinin olay günü olan 10.07.1999 tarihinden itibaren işleyecek yıllık % 5 faiziyle birlikte, aynen tahsili mümkün olmazsa fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden TL karşılığının davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı Ak Sigorta A.Ş. vekili, davacının sigortalının kusurunu ve yaptığı ileri sürdüğü tedavi giderlerini ispat etmesi gerektiğini, müvekkilinin poliçe limiti olan 3.000.000.000 TL ile sınırlı sorumlu olduğunu savunmuştur.

Davalı İ Sigorta A.Ş. vekili, yetki itirazında bulunarak davanın esas tan da reddini istemiştir.

Davalı AÜ vekili, davanın reddini istemiş, diğer davalı davaya cevap ermemiştir.

Davanın açıldığı Ankara 28. Asliye Hukuk Mahkemesi'nce yetki itirazı kabul edilerek dosya yetkisizlik kararıyla yetkili Bakırköy Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gönderilmiş, Bakırköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nce toplanan delillere ve benimsenen bilirkişi raporuna göre, dava dilekçesinde döviz olarak talepte bulunulmuşsa da davacı ile davalılar arasında BK'nın 83. maddesi anlamında bir sözleşme olmadığından davacının TTK'nın 1301 ve 1337. maddeleri gereğince 20.690.963.640 TL rücu tazminatı talep edebileceği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne, (ödeme tarihlerine göre) bu meblağın 15.370.759.680 TL'sine 24.02.2000. 5.319.933.960 TL'sine 18.04.2000 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanmak ve davalı sigorta şirketleri poliçe limitleriyle sınırlı sorumlu olmak üzere davalılardan müteselsilen tahsiline karar verilmiştir.

Kararı davalı Ak Sigorta A.Ş. vekili ile davalı MŞ vekili temyiz etmiştir.

I- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı MŞ vekilinin yerinde görülmemeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle hükmün bu davalı yönünden onanması gerekmiştir.

2- Trafik sigortacısı olan davalı Ak Sigorta A.Ş.'nin temerrüdünü 2918 sayılı Yasa'nın 98 nci maddesine göre belirlemek gerekir. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 98. 99/1 nci maddesinde "*sigortacının, kendisine tazminat ödenmesi için gerekli ihbar yapıлып, belgelerin ibrazından itibaren 8 iş günü içinde ödeme yapacağı*" hükme bağlanmıştır. Diğer bir deyişle, davalı sigortacı yönünden sigorta bedelini ödeme yükümlülüğü ancak bu tarihte, böyle bir başvuru olmadığı takdirde ise dava tarihinde muaccel hale gelmektedir. Dosya kapsamından, davalı sigorta şirketine dava açılmadan önce 6.11.2000 tarihinde başvurulduğu, davalıya bu iadeli taahhütlü mektupla 20 gün *atfet mehli* verildiği anlaşılmaktadır. Mahkemece, davalı sigorta şirketine dava açılmadan önce bir başvuru ol-

duğundan bu ihtarın davalı sigorta şirketine tebliğ tarihi tespit edilerek, ihtarda verilen süre de göz önüne alınarak belirlenecek temerrüt tarihinden itibaren faize hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde ödeme tarihlerinden itibaren faize hükmedilmesi doğru görülmemiştir.

3-Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartların 12. maddesine göre. *"Sigortacı dava masrafları ile avukatlık ücretlerini ödemekle yükümlüdür. Şu kadar ki hükmolunan tazminat sigorta bedelini geçerse, sigortacı bu masrafları sigorta bedelinin tazminata oranı dahilinde öder."* Mahkemece anılan hüküm gözetilmeksizin, davalı sigorta şirketinin yazılı olduğu şekilde tüm masraf ve vekalet ücretinden sorumluluğu sonucunu doğuracak şekilde hüküm kurulması da doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda 1 nolu bentte belirtilen nedenlerle davalı MŞ vekilinin rüm temyiz itirazlarının reddiyle hükmün bu davalı yönünden onanmasına. 2 ve 3 nolu bentlerde açıklanan nedenlerle davalı Ak Sigorta A.Ş. vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün bu davalı yararına **BOZULMASINA**, takdir edilen 450.00.-YTL duruşma vekillik ücretinin davalı Mahmut Şahin'den alınarak davacıya verilmesine, temyiz harcı peşin alındığından davalı MŞ'den başkaca harç alınmasına mahal olmadığına, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz eden davalı Ak Sigorta AŞ'ye iadesine, 04.07.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/7645 K: 2006/8319 T: 13.07.2006****ZORUNLU MALİ MESULİYET SİGORTASI
• GELİR KAYBINDAN DOĞAN ZARAR***(2918 S. K.T.K. m. 92)*

Özet: *Gerek Karayolları Trafik Yasasının 92. maddesinde ve gerekse poliçe genel şartlarında aksine bir hüküm bulunmaması nedeniyle, trafik kazası sonucu uğranılan maddi zarar sebebiyle kişinin işinden ve gücünden kaldığı süre içinde oluşan gelir kaybindan zorunlu mali mesuliyet sigortacısı sorumludur.*

Öte yandan, kişinin yaralanması nedeniyle uğradığı gelir kaybına ilişkin zararı hesaplanırken bu sırada elde ettiği menfaatlere uğradığı gelir kaybindan indirilmesi gerekir.

Taraflar arasında görülen davada Bakırköy Asliye 9. Hukuk Mahkemesi'nce verilen 22.12.2004 tarih ve 2000/410-2005/506 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davacı ve davalılar HZ, HK ve M Seyahat Ltd. Şti. vekilleri tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Mutlupınar Şengel tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkilinin davalıların ilgisi olduğu otobüste yolculuk ettiği sırada meydana gelen kaza sonucu ağır yaralandığını, bu yaralanma nedeniyle halen tedavi gördüğünü ve çalışma gücünden yoksun kaldığını; ayrıca bu kazada müvekkilinin yanında oturan kardeşi RB'nin da hayatını kaybettiğini, müvekkilinin hem kendisinin yaralanması nedeniyle duyduğu acı, hem de kardeşinin ölümünden dolayı yaşadığı üzüntü nedeniyle manevi zarara uğradığını, kazada otobüs sürücüsü HZ'nin tamamen kusurlu bulunduğunu ileri sürerek 2.500.000,000.-TL manevi tazminat ile maddi tazminat istemlerinin ıslahı sonucu 450.000.000,-TL tedavi gideri ile yaralanması nedeniyle uğranan gelir kaybı karşılığı olan 2.475.000.000.-TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı İ Sigorta AŞ vekili, davacının talep ettiği kazanç kaybının zorunlu mali sorumluluk sigortasının sağladığı teminat kapsamında bulunmadığını, davacının tedavi giderlerine ilişkin yasal belgelerle birlikte müvekkili şirkete başvurması halinde poliçe limiti ve sigortalının kusuru oranında ödemenin yapılacağını savunarak, fazlaya ait taleplerin reddini istemiştir.

Diğer davalılar vekili, müvekkillerinin kazada kusuru bulunmadığını, davacının taleplerinin haksız olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece iddia, savunma, bilirkişi raporları ve tüm dosya kapsamına göre; tedavi giderlerine ilişkin istemin kabulü ile, 450.000.000.-TL alacağın faiziyle birlikte davalılardan tahsiline, gelir kaybına ilişkin istemin davalı sigorta şirketi yönünden bu nitelikteki tazminatları poliçe kapsamı dışında olduğundan reddine, diğer davalılar yönünden kabulüne manevi tazminat isteminin davalılar HZ. HK ve M Seyahat Ltd. Şti. yönünden kabulü ile 2.500.000.000.-TL manevi tazminatın anılan davalılardan faiziyle birlikte tahsiline karar verilmiştir.

Kararı, davacı ve davalılar HZ, HK ve M Seyahat Ltd. Şti. vekilleri temyiz etmişlerdir.

1- Dava dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasa aykırı bir yön bulunmamasına göre temyiz eden davalılar HZ, HKve M Seyahat Ltd.Şti.vekillerinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeven diğer temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir.

2- Dava. haksız eylemden kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir. Davacı BB'nin davalıların ilgisi olduğu araçta yolculuk yaptığı sırada meydana gelen kaza sonucu yaralandığı iyileşme sürecinin 4.5 aya kadar uzayabileceği ve bu süre zarfında mesleğini icra edemeyeceği anlaşılmıştır. Davacının yaralanması nedeniyle uğradığı gelir kaybına ilişkin zararı belirlenirken bu sırada elde ettiği menfaatlerin uğradığı gelir kaybından indirilmesi gerekmektedir. Davacı BB'nin ekonomik ve sosyal durumunun belirlenmesine yönelik olarak düzenlenmiş 01.11.2000 tarihli tutanak içeriğine göre davacının pazarda bulunan verini günlük 5 milyona kiraya verdiği tespit edilmekle, davacının çalışmadığı süreçte elde ettiği bu gelirin belirlenen gelir kaybından indirilerek gerçek zararının bulunması ve hüküm altına alınması gerekirken, bu husus gözden kaçırılarak belirlenen gelir kaybına karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle temyiz eden davalılar yararına bozulması gerekmiştir.

3- Öte yandan, mahkemece davacının yaralanması nedeniyle iş ve gücünden kalması sonucu uğradığı maddi zararın sigorta poliçesi kapsamı dışında kaldığından bahisle bu yöndeki istemden davalı sigorta şirkete

ti sorumlu tutulmamıştır. Ancak, zorunlu mali sorumluluk poliçesi ile sigortalı aracın neden olduğu kaza sonucu üçüncü kişilerin aracında meydana gelen hasardan dolayı aracın çalıştırılmamasından kaynaklanan zarar anılan poliçe teminatının dışında kalmasına rağmen cismani zarar nedeniyle kişinin iş ve güçten kalması sonucu uğranılan maddi zararların teminat dışında kaldığına dair ne KTK 92. maddesinde, ne de poliçe genel şartlarında bir hüküm bulunmamasına göre, davacının yaralanması sonucu iş ve güçten kaldığı süre içinde oluşan gelir kaybından davalı sigorta şirketinin de zorunlu mali sorumluluk poliçesi uyarınca sorumlu tutulması gerekirken, yazılı şekilde bu kalem tazminat isteminin sigortacı açısından reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, davacı ve temyiz eden davalılar vekillerinin bu yöne ilişkin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın bu yönden anılan temyiz eden taraflar yararına bozulması gerekmektedir.

SONUÇ: Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan nedenlerle temyiz eden davalılar vekillerinin diğer temyiz itirazlarının REDDİNE; diğer bentler uyarınca davacı ve temyiz eden davalılar vekillerinin temyiz itirazlarının kabulü ile (2) numaralı bentte açıklanan nedenlerle kararın temyiz eden davalılar yararına. (3) numaralı bentte açıklanan nedenlerle ise kararın davacı ve temyiz eden davalılar yararına **BOZULMASINA**, ödedikleri temyiz peşin harcın istekleri halinde temyiz edenlere iadesine, 13.07.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/8347 **K:** 2006/9258 **T:** 25.09.2006

DAVADA VEKÂLET • DİLEKÇE YAZMA ÜCRETİ • VEKÂLET ÜCRETİNİN BELİRLENMESİNDE YÖNTEM

Özet: Dosyaya vekâletname ibraz ederek dilekçe sunan vekile, dilekçe yazma ücreti değil, ücret tarifesinde davada vekâlete göre belirlenen vekâlet ücreti takdir edilmelidir.

Taraflar arasında görülen davada Ceyhan Asliye 1. Hukuk Mahkemesi'nce verilen 10.03.2005 tarih ve 2003/439 - 2005/96 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi Muktedir Lale tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine

dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, müvekkillerinin miras bırakanı CA'nın kullandığı araçla davalının trafik sigortacısı olduğu aracın çarpışması sonucu C'nin öldüğünü, araçta da maddi hasar meydana geldiğini ileri sürerek, toplam 5.962.500.000-TL'nin temerrüt faizi ile davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece, toplanan kanıtlar doğrultusunda, davalının sorumluluğunun kanıtlanamadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Mahkemece, davanın reddi sonrasında, davalı taraf yararına dilekçe yazım ücreti olan 100-YTL'ye karar verilmiştir. Oysa, hüküm tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 5. maddesinde, hangi aşamada olursa olsun dava ve icra takibini kabul eden avukatın Tarife hükümleri ile belirlenen ücretin tamamına hak kazanacağı belirtilmiş olup, Tarife'nin 12. maddesi uyarınca da konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki yardımlarda avukatlık ücretinin Tarife'nin üçüncü kısmına göre belirleneceği, ancak belirlenecek bu ücretin, maddede yazılı istisnalar dışında, Tarife'nin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre tespit edilen ücretten az olamayacağını düzenlenmiş olması karşısında, davalı taraf yararına Tarife'nin anılan hükümlerine aykırı şekilde vekalet ücreti olarak dilekçe yazım ücreti tayin edilmesi doğru görülmeyp, kararın bu nedenle davalı yararına bozulması gerekirse de, yapılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden davalı yararına Tarife hükümleri dikkate alınarak vekalet ücreti tayin edilmek suretiyle hükmün HUMK'un 438/7. maddesi uyarınca davalı yararına düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazının kabulü ile (HÜKÜM) fıkrasının 4 numaralı bendi olan " Avukatlık Ücret Tarifesi'nin 1. kısım 1. bölüm 4. bendi gereği 100-YTL. dilekçe yazılması ücretinin davacılaran müteselsilen alınarak davalıya verilmesine" cümlesinin hükmün fıkrasından tamamen çıkarılarak yerine " Reddedilen davaya konu miktar için davada kendisini vekil ile temsil ettiren davalı taraf yararına Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 706.250.000 TL.(706,25-YTL) nispi vekalet ücretinin davacılaran alınarak davalıya verilmesine" cümlesinin eklenmesine, kararın düzeltilmiş bu hali ile ONANMASINA, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz edene iadesine, 25.09.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**E: 2005/9839 K: 2006/10329 T: 16.10.2006****SAHTE KREDİ KARTIYLA SATIŞTAN DOĞAN ZARARDA
SORUMLULUK • SORUMLULUĞUN SAPTANMASI • KARŞILIKLI
KUSUR DURUMU**

Özet: Sahte kredi kartıyla gerçekleştirilen satış nedeniyle oluşan zarara ilişkin sorumluluk belirlenirken; bankanın üyesi olan işyerinin imza ve kimlik kontrolü yapılması konusunda gerekli özeni gösterip göstermediği; bankanın teknik bir takım önlemler alınmasının mümkün olup olmadığı araştırılarak karşılıklı kusur durumu saptanmalıdır.

Taraflar arasında görülen davada Ankara Asliye 2. Ticaret Mahkemesince verilen 27.10.2004 tarih ve 2003/607-2004/650 sayılı kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş ve temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşılmış olmakla, dava dosyası için Tetkik Hâkimi İ. A. tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup, incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, asıl ve birleşen davada, taraflar arasında imzalanan üye işyeri sözleşmesi uyarınca müvekkili işyerine POS makinesi bağlandığını, iş yerinde yapılan 4.586.000.000 TL'lik alış verişte müşteri tarafından verilen kredi kartına davalı bankanın onay vermesine rağmen satış bedelinin ödenmediğini, çekilen ihtara rağmen kullanılan kredi kartının sahte olduğu gerekçesiyle ödeme yapılmayacağını bildirildiğini, oysa yapılan işlemde müvekkilinin kusurunun olmadığını ileri sürerek toplam 4.586.000.000 TL'nin temerrüt faizi ile birlikte davalıdan tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davaya konu kredi kartının yurtdışı bir bankaya ait kopyalanmış kredi kartı olduğunu, bu nedenle davacıya ödeme yapılmadığını, Kredi Kartı Üye İşyeri sözleşmesinin 11. maddesine göre müvekkil bankanın sorumluluğunun olmadığını, davacının sözleşme gereği kendisinden beklenen sorumluluğu göstermediğini, davacının kusurlu olduğunu, savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma, toplanan kanıtlar ve alınan bilirkişi raporuna göre; satış işleminin davalı bankanın POS cihazından geçirilerek ve onay alınmak suretiyle gerçekleştirildiği, yapılan satış işleminin davalının yevmiye defterinde kayıtlı olduğunu, sahte kredi kartı kullanımında

davacının kusurunun bulunmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava, üye işyeri sözleşmesinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir.

Uyuşmazlık, üye işyeri sözleşmesi gereği POS makinesi bağlanan işyerinin, kredi kartının sahte olup olmadığını tespit etmesinin mümkün olup olmadığı ve davaya konu alışveriş nedeniyle provizyon verildiğine göre, davalı bankanın kusurlu olup olmadığı noktalarında toplanmıştır.

Taraflar arasındaki sözleşmenin 11. maddesinde “...3. kişilerin ihmal veya suistimali... nedeniyle bankanın yapacağı ödemelerden üye işyerinin sorumlu olduğunun” öngörüldüğü ve üye işyeri tarafından imza ve kimlik kontrolü yapılması gerektiğine ilişkin sözleşme hükmünün ihlal edildiği savunulmuş ise de; mahkemece bu hususlar üzerinde durulmaksızın, eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru olmamıştır.

Öte yandan, mahkemece uluslar arası kredi kartı uygulamasının ulaştığı aşama itibarıyla, davalı bankanın sahte kredi kartlarına POS cihazının onay vermesini engelleyici teknik bir takım önlemler almasının mümkün olup olmadığı, diğer anlatımla davalı bankanın müterafik kurumunun bulunup bulunmadığı üzerinde de durulmalıdır.

Bu durumda, mahkemece, bu açıklamalar çerçevesinde, iddia ve savunmanın üzerinde yeterince durulması, sahte kredi kartlarıyla satış işleminin nasıl gerçekleştirildiği veya gerçekleştirilmiş olabileceği, bu özellikteki kredi kartlarına POS cihazının onay vermesini engelleyici teknik bir takım önlemler alınmasının mümkün olup olmadığı, tarafların kusurlarının bulunup bulunmadığı, sözleşmenin hangi hükümlerini, hangi tarafın somut olayda nasıl ihlal ettiği hususlarında, aralarında bankacılık ve kredi kartları konusunda ve POS makinesinin teknik yönünden işleyiş alanında uzman olan bilirkişi kurulu vasıtasıyla yeniden inceleme yaptırılıp, tarafların kusur oranlarının saptanması ve denetime elverişli bilirkişi raporu alınması, sözleşme hükümleri de dikkate alınarak, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeye dayalı hüküm kurulması doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz isteminin kabulü ile kararın davacı yararına BOZULMASINA, ödediği temyiz peşin harcın isteği halinde temyiz edene iadesine, 16.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/1951 K: 2005/23603 T: 29.11.2005

İLAMSIZ TAKİP • TAKİBE İTİRAZ YÖNTEMİ • YANLIŞ MERCIYE İTİRAZ

Özet: İlamsız takiplere ilişkin itirazların icra müdürlüğüne yapılması gerekir. Ancak Borçlunun yanlışlıkla T. merciine başvurusu nedeni ile istemin reddi yerine başvurunun şikayet niteliğinde değerlendirilerek takibin iptaline karar verilmesi

Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizen tetkiki alacaklı vekili tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüştülüp düşünüldü:

Alacaklı Türk Telekom AŞ tarafından, borçlu aleyhine "*telefon aboneliği borcu*" denilerek genel haciz yoluyla icra takibi yapılması üzerine, borçlu tarafından, icra dairesine itiraz edilmeksizin, icra mahkemesine, malik olduğu telefonu 28.09.1999 günü borç tahakkuk ettirilen tarihten önce kapattığı ve borcu olmadığından bahisle itiraz başvurusunda bulunulmuştur. Seçilen takip şekline göre İİK'nın 62. maddesi uyarınca her türlü itirazın icra müdürlüğüne yapılması gerekir. Borçlunun yanlış merciye başvurusu nedeni ile istemin reddi yerine başvurunun şikayet niteliğinde değerlendirilerek takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir.

SONUÇ: Alacaklı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK 366 ve HUMK'un 428. maddeleri uyarınca (**BOZULMASINA**), 29.11.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(*) Gönderen: Av. Hulki ÖZEL (Mersin Barosu)

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/18290 K: 2006/21133 T: 13.11.2006****BORÇLU BEYANININ ÖDEME EMRİNDEKİ SÜREYE ETKİSİ
• İTİRAZ VE ŞİKÂYET HAKLARINDAN FERAGAT • TAKİBİN
KESİNLEŞMESİ**

Özet: İcra dosyasına borçlu tarafından sunulan mal beyanı dilekçesinde, itiraz ve şikâyet haklarından feragat edildiğine ilişkin beyan karşısında, haciz için ayrıca ödeme emrinin tebligat parçasının dönmesinin beklenmesine gerek yoktur.^(*)

Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının müddeti içinde temyizden tetkiki alacaklı vekili tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüştürülüp düşünüldü :

Borçlu şirket hakkında kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla yapılan takipte şirket yetkilisi verdiği mal beyanı dilekçesinde, ödeme emrini tebellüğ ettiklerini itiraz ve şikâyet haklarından feragatta bulduklarını bildirmiştir. Alacaklı vekili bu aşamada haciz talep etmeleri üzerine icra müdürlüğüne bu talebin henüz ödeme emri tebligatı dönmediği gerekçesi ile reddedilmiştir. Adı geçen vekil bu işlemin iptalini şikâyeten mahkemeden istemiştir.

Borçlu şirket temsilcisi, ödeme emrini tebellüğ edip itiraz ve şikâyet hakkından feragat ettiğinden bu feragati itiraz ve şikâyet sürelerini de kapsadığından ilgili müdürlükçe ödeme emri tebligatının dönüşünün beklenmesine gerek bulunmamaktadır. O halde, şikâyetin kabulü yerine yazılı gerekçe ile reddine karar verilmesi isabetsizdir.

SONUÇ: Alacaklı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK 366 ve HUMK 428. maddeleri uyarınca (**BOZULMASINA**), 13.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(*) Gönderen: Av. A. Ulvi ÇAĞIRAN

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/22969 K: 2006/23345 T: 08.12.2006

**TİS ÜCRET FARKI • İKRAMİYE, SOSYAL YARDIM, KONUT YARDIMI
ALACAKLARINA EN YÜKSEK İŞLETME KREDİSİ FAİZİNİN
UYGULANACAĞI**

(2822/61, 2004/366, 1086/428)

Özet: *Toplu iş sözleşmesine dayanan eda davalarında ifaya mahkum edilen taraf, temerrüt tarihinden başlayarak, bankalarca uygulanan en yüksek işletme kredi faizi üzerinden temerrüt faizi ödemeye mahkum edilir.^(*)*

Yukarıda tarih ve numarası yazılı mahkeme kararının onanmasını mutazammın 3.10.2006 tarih, 17089/18081 sayılı daire ilamının müddeti içinde tashihi tetkiki borçlu vekili tarafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya mahallinden daireye gönderilmiş olmakla okundu ve gereği görüşülüp düşünüldü:

Takip dayanağı ilamın hüküm fıkrasının (1 /A) bölümünde TİS ücret farkı, ikramiye, sosyal yardım, vasıta yardımı, hizmet zammı, giyim yardımı, konut yardımı alacaklarının (2822 sayılı yasanın 61. maddesi uyarınca en yüksek işletme kredisi temerrüt faizi ile birlikte) tahsiline karar verildiği görülmektedir.

Sözü edilen yasanın 61. maddesinde (*..Toplu iş sözleşmesine dayanan eda davalarında ifaya mahkum edilen taraf temerrüt tarihinden itibaren bankalarca uygulanan en yüksek işletme kredisi faizi üzerinden temerrüt faizi ödemeye mahkum edilir.*) hükmü yer almaktadır. Bu ifadelerde gecikme (*temerrüt*) faizi oranının nasıl bulunacağı gösterilmemiştir. Bu durumda dayanak ilamda yer alan faizle ilgili sözcüklerden anlaşılması gereken husus 61. maddede yazılı en yüksek işletme kredisi faizidir. En yüksek işletme kredisi temerrüt faizi değildir. Bunun uygulanması yasa hükmüne aykırıdır.

O halde mahkemece faize yönelik itirazın bu ilkeler dairesinde değerlendirilmesi, bilirkişiden ek rapor alınıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Mahkeme kararının bu nedenle bozulması gerekirken onandığı anlaşıldığından Hazine vekilinin karar düzeltme talebinin kabulü gerekmiştir

(*) Gönderen: Fazlı KADI (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Üyesi)

SONUÇ: Borçlu vekilinin karar düzeltme itirazlarının kabulü ile Dairemizin 03.10.2006 tarih 2006/17089 - 2006/18082 sayılı onama kararının kaldırılmasına mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK 366 ve HUMK'un 428. maddeleri uyarınca (**BOZULMASINA**), 08.12.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/9540 K: 2006/14381 T: 06.11.2006

ADİ ORTAKLIK • ORTAKLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ • GİZLİ ORTAĞIN HAKLARI

(B.K. m. 520)

Özet: Davalı şirketin yetkilisinin imzası bulunan ve şirketi bağlayıcı nitelikte bulunan belgeden; davacı ile davalı şirket arasında bir adi ortaklık ilişkisi kurulduğu, ancak davalı şirketin üçüncü şahıslarla gerçekleştiren ilişkilerde aktif olarak faaliyet gösterdiği ve bu oluşumda davacının gizli ortak konumunda bulunduğu anlaşıldığına göre, adi ortaklık kuralları doğrultusunda davalının davacıya karşı sorumlu olduğu sonucuna varılmalıdır.

Taraflar arasındaki “**Alacak**” davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı, davalılar ile imzalamış oldukları 7.2.2001 tarihli sözleşme gereğince, dava dışı Belediyenin, taşeronluğunu davalılara verdiği taş, duvar, parke, yol ve kaldırım işlerinin yapım ve onarımını davalılarla birlikte yaptıklarını, bu nedenle toplam hak ediş miktarı olan 53.000.000.000 TL'nin %50'sinin kendisine ödenmesi gerektiğini ileri sürerek, 23.800.000.000 TL'nin dava tarihinden itibaren ticari faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalılar, davacılarla aralarında ortaklık ilişkisi bulunmadığını, davacının dayandığı 7.2.2 001 tarihli belgenin, önceden hazırlanan boşa imzalı teklif mektubunun bir şekilde ele geçirilerek üzerinin doldurulması suretiyle meydana getirilmiş olabileceğini savunarak, davanın reddini

Mahkemece, davalı Y Kardeşler Limited Şirketinin 3.12.1998 tarihli sirkülerinde TY'ye şirketi temsil yetkisi verilmişse de, üçüncü kişilerle ortaklık yapma konusunda bir yetki verilmediği, ayrıca TY tarafından imza-

lanan belgenin her iki tarafın imzasını taşımadığından sözleşme niteliğinde de bulunmadığı belirtilerek, davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı, davalıların Belediyeye yapımını taahhüt etmiş oldukları taş duvar, parke, yol ve kaldırım işlerini davalılarla birlikte yaptıklarını ileri sürerek hakediş bedelinin %50'sinin kendisine verilmesini talep etmiş, yazılı delil olarak da, 7.2.2001 tarihli belgeye ve 28.12.2.004 tarihli tutanağa dayanmıştır. Davalılar ise ortaklık ilişkisini inkar etmişlerdir. Taraflar arasında ortaklığa ilişkin her iki tarafın imzası bulunmamaktadır. Borçlar Kanununun onu izleyen maddeleri gereğince yazılı şekil gerekli olmayıp, adı ortaklık sözleşmesi sözlü olarak da yapılabilir. Davacının davada delil olarak dayandığı 28.12.2004 tarihli "*Tutanak*" başlıklı belge, Belediye yetkilileri tarafından düzenlenmiş olup, davalıların imzasını taşımadığından davalıları bağlayıcı nitelikte değildir. Davacının dayandığı bir diğer belge olan 7.2.2001 tarihli "*Taahhütnamedir*" başlıklı belge ise, davalılardan Y Kardeşler Limited Şirketinin yetkili temsilcisi olan TY tarafından şirket kaşesi altına imzalanmış olup, şirkete ait sirküler gereğince TY'nin münferiden şirketi temsile yetkili olduğu da anlaşıldığından, davalı Y Limited Şirketi, dayanılan bu belge ile bağlıdır. Davalılar her ne kadar dayanılan bu belgenin, boşa imzalı teklif mektubunun davacı tarafından ele geçirilerek üzerinin rızaları dışında doldurulmak suretiyle elde edildiğini savunmuşlarsa da, bu husus ispat edilememiştir. Belgede açıkça, "*Dilova Belediyesine yapacağımız müteahhitlik işlerinin. . .E Limited Şirketi ve Y Kardeşler Limited Şirketi yapılan işin hak edişlerinin %50'sine, diğer %50'sine ise şirketlerimize resmi ortak olmayan İHA arasında bölüşülecektir.*" Hükmü bulunmakta olup davalılardan Y Kardeşler Limited Şirketini bağlayan bu açıklama gereğince, davacı ile adı geçen davalı şirket arasında Borçlar Kanununun 520 ve devamı maddelerinde düzenlenen, davacının gizli ortak olarak yer aldığı, davalı Y Kardeşler Limited şirketinin ise dış ilişkide aktif ortak olarak faaliyet gösterdiği iç ortaklık niteliğindeki bir adi ortaklık ilişkisinin meydana geldiğinin kabulü gerekir. O halde mahkemece işin esası incelenerek, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, 7.2.2001 tarihli belgenin her iki tarafın imzasını taşımadığından bahisle yazılı şekilde davanın reddine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.

SONUÇ: Yukarda açıklanan nedenlerle temyiz edilen hükmün temyiz eden davacı yararına BOZULMASINA, peşin alınan harcın istek halinde temyiz edene iadesine, 6.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/9542 K: 2006/14822 T: 13.11.2006****TAŞINMAZ TELLALLIĞI SÖZLEŞMESİ • SÖZLEŞMEDEN DÖNMEYİ GEREKTİREN HAKLI NEDENLER • TELLALLIK ÜCRETİNE HAK KAZANILMANIN KOŞULLARI • TELLALLIK SÖZLEŞMESİNDE SATIŞ GERÇEKLEŞMESE BİLE ÜCRETE HAK KAZANILACAĞI YOLUNDAKİ HÜKMÜN HUKUKİ SONUÇLARI***(B.K. m. 404, 213; M.K. 716; Tapu K. m. 26)*

Özet: *Taşınmazın satış sözleşmesi gerçekleşmese dahi tellala ücret ödeneceğini öngören sözleşmeden eğer haklı sebepler doğmuş ise vazgeçmek mümkündür. Böyle bir durumda telal ücrete hak kazanamaz.*

Somut olayda, satışa konu olan taşınmazda projesine aykırı imalat yapıldığı ve bunların yıkılmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Bu durum karşısında haklı nedenlerle sözleşmeden vazgeçen taşınmaz alıcısı tellallık hizmetinden doğan komisyon ücretinden sorumlu olamaz.

Taraflar arasındaki **“İtirazın İptali”** davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davalı avukatınca duruşmalı olarak temyiz edilmiş ise de dava miktar itibarıyla duruşmaya tabi olmadığından bu isteğin reddiyle incelemenin evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten sonra dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı, davalı ile dava dışı CG arasındaki gayrimenkul satımında tellallık hizmeti verdiğini, 26.7.2004 tarihli sözleşme ile alıcı ve satıcının %3'er komisyon ödeyeceği, satış sözleşmesinden vazgeçen tarafın, iki tarafın ödemesi gereken toplam %6 komisyon bedelini ödeyeceğinin kararlaştırıldığını, davalının sözleşmeden cayıp komisyon bedelini ödemediğini, alacağının tahsil için yaptığı icra takibine haksız itiraz edildiğini belirterek itirazın iptali ile %40 inkar tazminatının tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı, satışa konu gayrimenkulde hukuki ayıplar bulunduğunu öğrendiğini bu hususun hile ile kendisinden gizlendiğini, bu nedenle taşın-

maz satışına ilişkin sözleşmeden caydığını, davacının ücrete hak kazanmadığını savunarak davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece, taraflar arasında geçerli bir tellallık sözleşmesi olduğu, sözleşmeye konu taşınmazda projeye aykırı ilaveler yapılmış olmasının sözleşmenin geçerliliğini etkilemeveceğini, davacının alıcı ile satıcıyı bir araya getirip, sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirdiğini, ücrete hak kazandığı, taşınmazdaki projeye aykırılıkların giderilmesi halinde taşınmazın değerinin bu günkü değerinin 1/3 oranında olacağını kabulü ile BK 409. maddesi gözetilerek icra takibin 8.824 YTL üzerinden devamına, inkar tazminatı isteminin reddine karar verilmiş; hüküm, davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Taraflar arasındaki 26.07.2004 tarihli tellallık sözleşmesinin 5. maddesinde *“Alıcı ve satıcı kendilerine bu anlaşmayı sağlayan Ö. Emlak pazarlamaya anlaşmanın imzalanmasından itibaren her biri gerçek bedel üzerinden %3’er komisyon ödemeyi kabul ederler. Taraflar komisyon ücretinin fazlalığından bahis ile tenkisi hakkından şimdiden feragat etmiş addedilirler. Satıştan vazgeçen taraf 2(iki) tarafın toplam komisyon hakkı olan gerçek bedel üzerinden %6 komisyon ödemeyi kabul eder”* hüküm vardır.

Taşınmaz satışına ilişkin yapılan harici sözleşme BK. 213, MK. 716 ve Tapu Kanununun 26. maddeleri gereğince resmi şekilde yapılmamış ve alıcı (davalı) sözleşmeyi resmi şekilde yapmaktan vazgeçmiştir. BK. 405/1. maddesi gereğince kural olarak tellal yaptığı hazırlık veya icra eylediği tavassut, akdin icrasına müncer olunca ücrete hak kazanır. Bu yasal düzenleme emredici nitelikte olmadığı için taraflar bunun aksini karlaştırabilir. Somut uyuşmazlıkta da yukarıda açıklandığı üzere taraflar sözleşmenin 5. maddesinde taşınmaz satışına ilişkin sözleşmenin resmi şekilde yapılıp geçerlik kazanmasına bakılmaksızın komisyon ödemeyi kabul etmişlerdir. Ne var ki satış sözleşmesi hukuken geçerli şekilde inikat etmese dahi ücret ödeneceğinin karlaştırılması, haklı sebepler nedeniyle satış sözleşmesinin gerçekleşmemesi halinde bu karlaştırma alıcı açısından hukuki sonuç doğurmaz. Nitekim davalı, tellallık sözleşmesinin yapılmasından sonra satışa konu dairede projeye aykırı imalatlar yapıldığını, bu konuda davalar açıldığını öğrendiğini, haklı nedenlerle satış sözleşmesinden vazgeçtiğini savunmuştur.

Yargılama aşamasında alınan 05.12.2005 tarihli bilirkişi raporu ve dosyaya ibraz edilen Üsküdar 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2001/1040 esas, 2004/654 karar sayılı ve 08.07.2004 tarihli ilam ile tüm dosya içeriğinden, satışa konu taşınmazda projesine aykırı imalatlar yapıldığı ve bunların yıkılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda davalı haklı nedenlerle sözleşmeden vazgeçtiğinden davacının tellallık hizmeti için davalıdan komisyon isteme hakkı bulunmamaktadır. Mahkemece davanın reddi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kısmen kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, davalının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davalı lehine BOZULMASINA, peşin alınan harcın istek halinde temyiz edene iadesine, 13.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/10847 **K:** 2006/14829 **T:** 14.11.2006

TAŞINMAZ TELLALLIĞI SÖZLEŞMESİ • CEZAI ŞART • HAKKANIYET VE ADALET İLKELERİNE GÖRE İNDİRİMİ

(B.K. m. 158/1, 404)

Özet: Taşınmaz tellallığı sözleşmesinde satış bedelinin gösterilmemiş olması sözleşmeyi geçersiz kılmaz. Zira, bu konuda herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

İş sahibinin taşınmaz tellallığı sözleşmesinde belirlenen süreden önce haklı bir neden olmaksızın sözleşmeyi feshetmesi halinde, tellal sözleşmede belirlenen cezai şartı isteyebilir.

Ancak, bu konuda hüküm kurulurken davacının uğrayacağı zarar dikkate alınarak gerektiğinde adalet ve hakkaniyet ilkelerine göre indirim yapılmalıdır.

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı, emlak komisyoncusu olduğunu, davalıya ait Antalya-Kemer'de bulunan taşınmazın satımına aracılık etmesi konusunda davalı ile aralarında sözleşme imzaladıklarını, gerekli satış ortamını hazırlayıp müşteri bulmak suretiyle davalıya ihtarname göndermesine rağmen davalının sözleşmede öngörülen süre dolmadan sözleşmeyi fesh ettiğini, sözleşmeden doğan alacağın tahsili amacıyla davalıya karşı takip başlattığını davalının itiraz ettiğini ileri sürerek itirazın iptaline %40 tazminatın tahsiline karar verilmesini istemiştir.

Davalı sözleşmede satış bedelinin gösterilmediğini ve sözleşmenin geçersiz olduğunu savunarak davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece, davacı emlakçının bu iş için her hangi bir emek sarf etmediği ve sözleşmede satış bedelinin gösterilmemiş olmasının sözleşmeyi geçersiz kıldığı gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmiş hükmü, davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Davada dayanılan 1.6.2005 tarihli sözleşmede satış bedelinin gösterilmemiş olması sözleşmeyi geçersiz kılmaz. Bu konuda her hangi bir yasal düzenleme de yoktur. Anılan sözleşmenin 2. maddesinde "*mülk sahibi veya vekili bu aşamadan sonra bu aktin konusu olan gayrimenkulun satılması için üçüncü kişilerle akit yapamaz. Ayrıca kendi de satamaz. Aksi halde emlak komisyoncusuna satış bedelinin %6'sına karşılık gelen meblağı ödemeyi kabul ve taahhüt eder*" yazılıdır. Nitekim davacı da sözleşmenin dayanarak tapuda satış bedeli olarak gösterilen 1.440.000.- YTL'nin %6'sına tekabül eden 86.400 YTL'nin ve işlemiş faizinin tahsili için taktipte bulunmuştur. Taraflar arasındaki sözleşmede öngörülen uzatılmış süre dolmadan davacı davalıya 4.7.2003 gününde gönderdiği ihtarnamesinde taşınmaza alıcı bulunduğunu belirtip görüşme yapmak üzere bürosuna davet etmiş davalı ise gönderdiği 7.7.2003 tarihli cevabi ihtarnamesinde sözleşmenin geçersiz olduğundan bahisle iadesini istemiş ve 8.7.2003 tarihinde de taşınmazını üçüncü şahsa satmıştır. Bu durumda davacı talebinde haklıdır. Ne var ki az yukarıda açıklanan sözleşme hükmü BK 158/1 maddesinde yer alan seçimlik ceza koşulu niteliğindedir. Davacı da tercih hakkını ceza koşulu yönünde kullanmıştır. Hal böyle olunca mahkemece BK 161/son maddesi hükmünce cezanın fahiş olup olmadığı objektif esaslar doğrultusunda incelenmeli, davacının uğrayacağı zarar tutarına göre gerektiğinde adalet ve hakkaniyet ilkelerine göre indirim yapılmak suretiyle sonucuna göre karar verilmelidir. Bu yönlerin göz ardı edilerek yazılı gerekçe ile davanın tümünden reddedilmiş olması usul ve yasa aykırı olup, bozmayı gerektirir.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle temyiz olunan kararın davacı yararına **BOZULMASINA**, peşin alınan harcın istek halinde temyiz edene iadesine 14.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/12251 K: 2006/15903 T: 04.12.2006****AVUKATIN HAKLI OLARAK AZLEDİLMESİ • AVUKATLIK ÜCRETİ***(Avukatlık K. m. 174)*

Özet: Müvekkili adına tahsil ettiği parayı müvekkiline ödemeyen avukat haklı olarak azledilmiş olup, azlin haklı olması nedeniyle müvekkilinden herhangi bir bedel talep etme hakkı bulunmamaktadır.

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine yönelik olarak verilen hükmün davacı avukatı tarafından duruşmalı, davalı avukatıncada duruşmasız olarak temyiz edilmesi üzerine ilgililere çağrı kağıdı gönderilmişti. Belli günde davalı vekili avukat S.O. gelmiş, davacı adına gelen olmadığından onun yokluğunda duruşmaya başlanılmış ve hazır bulunan avukatın sözlü açıklaması dinlenildikten sonra karar için başka güne bırakılmıştı. Bu kez temyiz dilekçesinin süresinde olduğu saptanarak dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı site yönetimi, vekilleri olarak görev yapan davalı avukatın kat malikleri aleyhine 142 adet icra takibi yaptığını, başlangıçta davalıya 1.000.000.000 TL. ücret ve 1.650.000.000 TL'de masraf avansı ödendiğini, ancak davalının tahsil ettiği parayı ücreti için mahsup ettiğini, sözleşmenin batıl olduğunu uhdesinde kalan, parayı ödemeyen davalının icra takibine de haksız olarak itiraz ettiğini ileri sürerek itirazın iptalini istemiştir.

Davalı, sözleşme gereği icra dosyalarından avukatlık ücretini tahsil ederek bakiye kısmı davacıya ödediğini, azlin haksız olduğunu savunarak davanın reddini dilemiştir.

Mahkemece 4.371.16 YTL yönünden itirazın iptaline karar verilmiş; hüküm, taraflarca temyiz edilmiştir.

1- Dosya içinde bulunan belge ve bilgi ile bilirkişi raporlarından, davalının davacı vekili olarak yürüttüğü icra dosyalarından net 13.872.012.000 TL. tahsil ettiği, bu miktardan sözleşmede kararlaştırılan vekalet ücretini mahsubu ve bakiye miktara icra dosyalarında karşı alınması gereken ücretin de eklenmesi sonucu davalı uhdesinde

7.071.160.977 TL. kaldığı ve davalının ödediği 2.700.000.000. TL'nin de düşümü sonucu halen davalıda 4.371.160.977 TL bulunduğu anlaşılmaktadır. Davacı 18.1.2001 tarihli ihtarla, davalının tahsil ettiği parayı ödememesi nedeniyle azlettiğini bildirmiştir. Davalı ihtardan önce ve halen davacıya ödenmesi gereken parayı uhdesinde tutmaktadır. Bu durumda davacının davalıyı haklı olarak azlettiğinin kabulü zorunludur. Avukatlık Kanununun 174. maddesi uyarınca da azlin haklı olması halinde avukatın her hangi bir bedel talep etme hakkı bulunmamaktadır. Davalının icra dosyalarından net aldığı para 13.837.012.000 TL olup davalıya sözleşmenin imzası anında ödenen 1.650.000.000,- TL'nin eklenmesi sonucu 14.843.512.000 TL toplam para aldığı, bu miktardan davacıya ödenen 2.700.000.000TL'nin mahsubu sonucu davalının net aldığı paranın 12.143.512.000 TL olduğu görülmektedir. Az yukarıda açıklandığı üzere davalı haklı olarak azledildiği için her hangi bir ücret talep etmez. Bu itibarla davalının 12.143.512.000 TL'sini iade etmesi gerekir. Mahkemece değinilen bu yönler gözetilerek itirazın 12.143.512.000 TL üzerinden iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırıdır. Bozmayı gerektirir.

2-Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan bozma nedenine göre davalının temyiz itirazların incelenmesine gerek görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan nedenlerle; temyiz olunan hükmün davacı yararına BOZULMASINA, (2) numaralı bent uyarınca davalının temyiz itirazlarının incelenmesine yer olmadığına, peşin harcın istek halinde taraflara iadesine, 4.12.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/7776 K: 2006/10511 T: 05.10.2006

ŞARTA BAĞLI SÖZLEŞME • HÂSILAT KİRASİ • SÖZLEŞMENİN İFASINDA İMKÂNSIZLIK • OBJEKTİF VE SÜBJEKTİF İMKANSIZLIK • TARAF KUSURU • HAKSIZ FESİH • KİRACININ ZARARININ KARŞILANMASI

(B.K. m. 149, 81, 96, 117, 272)

Özet: Bir sözleşmenin konusunu oluşturan borcun varlığı şüpheli bir olayın gerçekleşmesine bağlanmış ise o sözleşme şarta bağlı sözleşme olur. Buna göre şarta bağlı sözleşme ancak şartın gerçekleşmesinden itibaren hüküm ifade eder.

Karşılıklı borçlar ve yükümlülükler içeren bir sözleşmede öncelikli olan yükümlülüğü yerine getirmeyen borçlu karşı taraftan borcunu ifa etmesini isteyemez.

Borçluya isnat olunamayan haller nedeniyle borcun ifası mümkün olmazsa, borcun ifası yönünden “imkânsızlıktan” söz edilir.

Ancak “imkânsızlıktan” söz edilebilmesi için imkânsızlığın sözleşmeden sonra meydana gelmesi gerekir. Eğer “imkânsızlık” sözleşmenin yapıldığı sırada veya daha önce mevcut ise bu durum sözleşmenin butlanına neden olur.

“İmkânsızlık” sadece sözleşmenin tarafları için değil, aynı sözleşmeyi yapacak olan herkes için söz konusu ise buna “objektif imkânsızlık”, yalnız sözleşmenin taraflarından birinin tutumundan doğmuşsa buna da “sübjektif imkânsızlık” denilmektedir. İmkânsızlık sözleşmeden sonra ve taraflardan birinin kusurundan kaynaklanmışsa buna “kusurlu imkânsızlık”, tarafların kusuru olmadan meydana gelmişse “kusursuz imkânsız” denilmektedir.

“İmkânsızlığın” borcu sona erdiren bir sebep olduğu kuşkusuzdur.

Ancak, imkânsızlığın meydana gelmesinde borçlunun kusuru var ise, bunun sonuçlarından borçlu sorumludur.

Kira hukuku uyarınca, öncelikle kiralanın yeri kullanmaya hazır olarak kiracıya teslim etmeyen ve bunun yanında sözleşmede belirlenen diğer yükümlülüklerini yerine getirmeyen ve bu nedenle sözleşmenin feshine neden olan kiralayan, sözleşmenin bu şekilde haksız olarak feshedilmesi sebebiyle kiracının zararlarını ödemekle yükümlüdür.

Davacı vekili tarafından, davalı aleyhine 3.5.2005 ve 27.5.2005 gününde verilen dilekçeler ile sözleşmenin ifası ve maddi tazminat, karşılık dava ise kira sözleşmesinin münfesihi olduğunun tesbiti istenmesi üzerine yapılan duruşma sonunda; davanın ve karşılık davanın reddine dair verilen 16.3.2006 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi davacı-k.davalı vekili tarafından istenilmekle süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra dosya ve içerisindeki bütün kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR

Dava, taraflar arasındaki hasılat kira sözleşmesine konu restoran-bar niteliğindeki kiralananın hükmen teslimi, dava tarihine kadar teslim işlemi yapılmadığından uğranılan kar kaybı zararının tahsili, eylemli engellemeler nedeniyle kiralananın davalı elinde kalması olası dönemine ait de kar kaybı zararı ödetilmesine ilişkindir.

Karşı davada ise kiracının sözleşmeden kaynaklanan edimlerini yerine getirmemesi nedeniyle, hasılat kira sözleşmesi münfesihi hale geldiğinden sözleşmenin feshinin tespiti istenmiştir.

Mahkemece, kira sözleşmesinin ifasında mevzuattan kaynaklanan imkansızlık bulunduğundan asıl ve karşı davanın reddine karar verilmiş, hükmü davacı kiracı temyiz etmiştir.

Yanlar arasındaki tarihsiz ve başlangıç süresi taliki şartta bağlı kira sözleşmesinin 3. maddesinde aynen *"iş bu sözleşme kiralayanın otel için yatırım izni alması, kiracıyı Milli Emlak Müdürlüğüne bildirmesi ve kiracının kiralanan yerde açık içki satışı izni alması tarihinden itibaren başlayacaktır."* hükmüne yer verilmiştir. Görülüyor ki, taraflar sözleşmenin başlangıç tarihini taliki şartta bağlamıştır. Gerçekten, BK'nın 149. maddesinde bir aktin mevzuunu teşkil eden borcun mevcudiyeti *meşuk bir hadisenin tahakkukuna talik edilmiş ise o akit şartta bağlı akit olur.* Ve şartta bağlı akit ancak şartın tahakkuku anından itibaren hüküm ifade eder.

Olayda sözleşmenin icrası (başlangıç tarihi) taliki şarta bağlanmış, taliki şartın gerçekleşmesi için de sözleşmenin 3. maddesi taraflara ayrı ayrı ve birbirinden bağımsız borçlar yüklemiştir. Taliki şartın gerçekleşmesi için öncelikli borç kiralayana aittir. Zira, kiralayan, önce otel için yatırım izni alacak, kiracısı olan davacıyı Milli Emlak Müdürlüğüne bildirecek, bundan sonra kiracı olan davacı kiralanan yerde açık içki satışı için izin alacaktır. Dosya kapsamında kiralayan davalının otel için yatırım izni aldığı, ancak kiracısı olan davacıyı Milli Emlak Müdürlüğüne bildirmediği sabittir. Her ne kadar davalı ve karşı davacı kiralayan davacıya gönderdiği ihtarlarında kiralananın teslimi için kiracı davacının içki satışı izni alması gerektiğini bildirmişse de, BK'nın 81. maddesi hükmünce öncelikle borç kendisine ait olduğundan kendi borcunu ifa etmeden karşı taraftan borcunu ifa etmesini isteyemez. Kaldı ki; kiralanan restoran-bar kiracı davacıya teslim edilmeden ondan içki satış izni alması beklenemez. Buraya kadar yapılan açıklamalardan görüleceği üzere, öncelikli borç kiralayana ait iken yerine getirilmemiş, kiralanan yerde içki satış izni alınması için kiralananın teslimi gerektiği halde teslim de yapılmamıştır. Öncelikli borcunu ve teslim borcunu yerine getirmeyen davalı kiralayan temerrüde düşmüştür.

Burada mahkemece davanın reddine gerekçe yapıldığından kira sözleşmesi konusunun imkansız hale gelip gelmediği yönü üzerinde durulması gerekmektedir. Gerçekten, BK'nın 117. maddesi hükmüne göre "*Borçluya isnat olunamayan haller münasebeti nedeniyle borcun ifası mümkün olmazsa borç sakıt olur*" Yasanın bu hükmüne göre imkansızlıktan söz edebilmek için imkansızlığın sözleşmeden sonra meydana gelmesi gerekir. Şayet imkansızlık sözleşmenin yapıldığı sırada veya bundan önce mevcutsa sözleşmenin butlanına neden olur (BK. m. 20).

Doktrin ve Yargıtay uygulamasında imkansızlık ortaya çıkış nedenine göre bazı ayrımlara tabi tutulmaktadır. Eğer ifa imkansızlığı sadece sözleşmenin tarafları bakımından değil aynı sözleşmeyi yapacak herkes için söz konusu ise buna "*objektif imkansızlık*", yalnız sözleşmenin taraflarından birinin tutumundan doğmuşsa buna da "*sübjektif imkansızlık*" denilmektedir. İmkansızlık sözleşmeden sonra ve taraflardan birinin kusurundan kaynaklanmıyorsa buna "*kusurlu imkansızlık*" ve fakat tarafların kusuru olmadan meydana gelmişse "*kusursuz imkansızlık*" denilmektedir. Mahkemenin de doğru olarak saptadığı üzere imkansızlık borcu sona erdiren nedenlerden biridir. Ancak, imkansızlığın meydana gelmesinde borçlunun kusuru varsa ve borç bu kusurdan ötürü imkansız hale gelmiş ise bunun sonuçlarından borçlu BK'nın 96. maddesince sorumludur. Alacaklı Yasanın bu hükmüne dayanarak zararların tazminini isteyebilir. Kuşkusuz ruhsat alınarak işletilmesi zorunlu kiralananın ruhsatsız işletilmesi davacı kiracıdan beklenemez.

Yukarıda açıklanan maddi olayın gelişimi ve imkansızlıkla ilgili söylenenler birlikte değerlendirildiğinde; içki satış izni alınmadan işletilmesi

mümkün olmayan işyeri için ruhsatın kiralayanın öncelikli edimlerini ve teslim borcunu yerine getirmemesi nedeniyle alınmadığı, kiralananın davalının sübjektif kusurundan kaynaklanan nedenlerle davacı kiracıya teslim edilmediği açık-seçiktir. İmkansızlığın meydana gelmesinde borçlunun (kiralayanın) kusuru bulunduğundan alacaklı (kiracı) BK'nın 96. maddesine dayanarak zararlarının tazminini isteyebilir. Kaldı ki, hasılat kira ilişkilerinde uygulanması zorunlu, kiralayanın borçlarını düzenleyen BK'nın 272. maddesi gereğince de kiralayan kiralananı kullanmaya hazır halde kiracıya teslim etmekle mükelleftir. Teslim keyfiyeti kiralayanın kusurundan kaynaklanan nedenlerle yerine getirilememişse kiralayan bu nedenle de sübjektif kusurunun sonuçlarına katlanmak zorundadır.

Burada üzerinde durulması gereken bir başka husus da kira sözleşmesinin niteliği ve kiralayanın karşı davada talep konusu yaptığı sözleşmenin feshinin tesbitini istemesinin sonuçlarının ne olduğudur. Kira sözleşmeleri rızai sözleşme türünden olup hasılat kirasına uygulanacak Borçlar Kanununun 270 ve devamı maddelerince taraflardan birinin fesih iradesini karşı tarafa bildirilmesiyle fesih hüküm ve sonuçlarını meydana getirir. Şayet fesih haksız fesihse sözleşmeyi fesh eden taraf haksız feshin sonuçlarına katlanmalıdır. Karşı davada davalı ve karşı davacı kiralayan, sözleşmenin fesih iradesinin açtığı dava ile kiracıya bildirdiğinden ve gerek öncelikli edimlerini yerine getirmeyerek gerekse teslim borcunu ifa etmemek suretiyle fesihte kusurlu olan taraftır. Her ne kadar davacı kiracı sözleşme kiralayan tarafından fesh edildiğinden, kiralananın hükmen teslimini isteyemezse de sözleşmenin borçlunun sübjektif kusurundan kaynaklanan nedenlerle feshinden- dolayı uğradığı zararları isteyebilir.

Bu durumda mahkemece yapılması gereken iş; asıl davada talep konusu yapılan kar kaybı zararı kapsamını bu konudaki delilleri taraflardan istenip toplandıktan sonra bilirkişi görüşüne başvurarak saptamak böylelikle sonucuna uygun bir hüküm kurmak olmalıdır.

Dava, bu yönler dikkate alınmadan eksik araştırma ve incelemeyle reddedildiğinden kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle hükmün **BOZULMASINA**, peşin harem istek halinde yatırana iadisen, 5.10.2006 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/1964 K: 2006/12182 T: 31.10.2006****ŞARTA BAĞLI SÖZLEŞME • TAŞINMAZ SATIŞ VAADİ SÖZLEŞMESİ***(B.K. m. 149)*

Özet: Şarta bağlı sözleşme şartın gerçekleştiği andan itibaren hüküm ifade eder.

Taşınmaz satış vaadi sözleşmesinin şarta bağlı olarak düzenlenmesi mümkündür.

Davacı vekili tarafından, davalı aleyhine 30.12.2004 gününde verilen dilekçe ile satış vaadi sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil istenmesi üzerine yapılan duruşma sonunda: davanın kabulüne dair verilen 20.07.2005 günlü hükmün Yargıtayca incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmekle süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra dosya ve içerisindeki bütün kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR

Dava taşınmaz mal satış vaadi sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

Gerçekten, vaad alacaklısı taşınmaz satış vaadi sözleşmesi ile mülkiyet devir borcu yüklenen satıcının edimi yerine getirmemesi durumunda Türk Medeni Kanununun 716. maddesine dayanarak bu borcun yerine getirilmesini mahkemeden isteyebilir. Somut olayda; davacılar vaad borçlusunun taraf -olduğu 24.05.2004 ve 3.09.2001 tarihli biçimine uygun düzenlenmiş iki ayrı sözleşmeye dayanarak satışa konu bağımsız bölümlerin arsa paylarının adlarına tescilini istemiştir.

Mahkemece, dava kabul edilmiş, hükmü davalı temyiz etmiştir.

Dayanılan satış vaadi sözleşmelerinde, satış vaadi borçlusu olan davalının binanın kat irtifakı ve kat mülkiyeti kurulduğunda ferağ takririni vereceği davacılar mülkiyetin bu tarihte aktarılacağı yazılıdır.

Görülüyor ki satış vaadi sözleşmesinin konusu olan mülkiyet aktarımının istenmesi sözleşmenin taraflarınca şarta bağlanmış, başka bir anlamıyla, binanın kat irtifakı ve kat mülkiyetinin kurulmasında istenebilir olacağı kabul edilmiştir.

Borçlar Kanununun 149. maddesi hükmünce şarta bağlı akit ancak şartın tahakkuku anından itibaren hüküm ifade eder. Mülkiyet aktarımı isteminde bulunulan taşınmaz tapuda halen tarla niteliğinde kayıtlı ve üzerindeki yapının kat irtifakı ve kat mülkiyeti henüz kurulmamış oldu-

ğundan bu aşamada açılan davanın reddi yerine, yazılı bazı gerekçelerle kabulü doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda yazılı nedenlerle hükmün **BOZULMASINA**, peşin yatırılan harcın istek halinde yatırına iadesine, 31.10.2006 tarihinde oy-birliği ile karar verildi.

YARGITAY 15. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/5256 K: 2006/6439 T: 13.11.2006

ESER SÖZLEŞMESİ • YÜKLENİCİNİN SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI • BASİRETİLİ TACİR • YARGITAY VE TARAF DENETİMİNE UYGUN RAPOR HAZIRLAMA ZORUNLULUĞU

(BK. m. 355, 356, 321)

Özet: Yüklenici eseri, iş sahibinin yararına olacak şekilde amacına uygun ve özenle meydana getirmekle yükümlüdür.

Eser sözleşmesinde geminin yat haline dönüştürülmesi amaçlandığına göre, işinin uzmanı sayılan ve basiretli tacir gibi davranmak olan yüklenici ifayı amaca uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır.

Yukarıda tarih ve numarası yazılı hükmün duruşmalı olarak temyizden tetkiki davalı vekili tarafından istenmiş olmakla duruşma için tayin edilen günde davacı şirket temsilcisi HT geldi. Davalı avukatı gelmedi. Temyiz dilekçesinin süresi içinde verildiği anlaşıldıktan ve hazır bulunan davacı temsilcisi dinlendikten sonra vaktin darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması başka güne bırakılmıştı. Bu kere dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra işin gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Dava, eser sözleşmesine dayalı alacağın tahsili istemiyle açılmıştır.

Davalı kötü ve itinasız iş yapıldığını belirterek davanın reddine savunmuştur.

Mahkemece davanın kısmen kabulüne karar verilmiş, karar davalı vekilince temyiz edilmiştir.

Taraflar arasında 04.09.1995 tarihinde gemi tadilat işlerinin yapımı ve bedeli konusunda sözleşme imzalanmış, tarihsiz ek sözleşmeyle de ekstra işler ile bedelleri ödeme şekli kararlaştırılmıştır. Ek sözleşmede gösterilen 25.02.1996 tarihinde 180.000 DM ödeme yapılmadığından eldeki dava açılmıştır. Mahkeme sözleşme detaylı yazılmadığı, teknik şartnamesi bulunmadığı ve hiçbir uyuşmazlık olmaksızın 445.000 Alman Markının ödenmesi gözetilerek alacak hesaplayan bilirkişi raporuna iti-

barla hükme varmıştır. Gerçekten asıl sözleşmede yapılacak işler açık seçik sayılmamıştır. Ek sözleşmenin ödeme planında bir kısım işler sayılmış, son dilim ödemenin de geminin denizde teslim edileceği gün yapılacağı belirtilmiştir. Dava dilekçesinde teknenin önemli ölçüde tamir ve tadili ile *tenezzüh teknesi* (yat) haline getirilmesi konusunda sözleşme yapıldığı açıklanmıştır.

Kural olarak BK'nın 355 ve devamı maddelerinde yeralan eser sözleşmelerinde, yüklenicinin sorumluluğu işçinin hizmet akdindeki sorumluluğuna dair olan hükümlere tabidir (*BK.356/1.md.BK. 321.md. yollamasıyla*). Yüklenici eseri, iş sahibinin yararına olacak şekilde amacına uygun ve özenle meydana getirmekle yükümlüdür. Sözleşmelerde geminin yat haline dönüştürülmesi amaçlandığına göre işinin uzmanı sayılan ve basiretli tacir gibi hareket etmek zorunda olan yüklenici ifayı amaca uygun gerçekleştirmek zorundadır. Hükme dayanak raporda bu hususlar üzerinde durulmamış, yeterli inceleme yapılmadan ödemelere oranlanarak sonuca varılmıştır. Bu haliyle raporun Yargıtay denetimine elverişli ve itirazları cevaplandırarak nitelikte olmadığı açıktır. O halde yapılması gereken iş, yeniden oluşturulacak uzman bilirkişilere dosya, *-gerektiğinde tekne üzerinde-* inceleme yaptırılarak, davacının tekneyi denize elverişli hale getirme mükellefiyeti ve teknenin mevcut haliyle kabul edilebilir niteliği ayrıntılı biçimde tartışılıp denetime elverişli itirazları cevaplandırılan rapor alınmalıdır (HUMK 284. madde). Bu hususlar üzerinde durulmadan eksik incelemeye ve yetersiz bilirkişi raporuyla davanın kısmen kabulü doğru olmamış kararın bozulması uygun bulunmuştur.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulüyle hükmün davalı yararına **BOZULMASINA**, davalı vekili duruşmaya gelmediğinden duruşma vekalet ücreti takdirine yer olmadığına, ödediği temyiz peşin harcının istek halinde temyiz eden davalıya geri verilmesine, 13.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/4384 K: 2006/7879 T: 16.10.2006

HAKSIZ FİLDEN DOĞAN SORUMLULUĞUN KAPSAMI • HASARIN TESPİTİNİN ÖZEL KURUM VE BİLİRKİŞİYE YAPTIRILMASI DURUMUNDA YARGILAMA GİDERLERİ

Özet: *Haksız fiilin sorumlusu, yargılama giderlerini de kapsayacak şekilde zarara uğrayanın zararını tazmin etmekle yükümlüdür.*

Bu nedenle özel kuruma yaptırılmış olan tespit gideri ve tercüme gideri tazminata ilave edilmelidir.

Taraflar arasındaki tazminat davasının yapılan yargılaması sonunda; kararda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne dair verilen hükmün süresi içinde davacı ve davalı Bakanlık vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği düşünüldü:

KARAR

Davacı vekili, davalılardan İçişleri Bakanlığına ait AK'nin sevk ve idaresindeki 61 A 0079 plakalı aracıyla müvekkiline ait MG-IE 1 plakalı aracına çarptığını belirterek hasar ve değer kaybı olarak toplam 5.893.50 Euro tazminatın olay tarihindeki Türk Lirası karşılığı olarak 10.459.01-YTL'sinin olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle ve ayrıca ekspertiz ve tercüme ücreti olarak da toplam 1.089.76-YTL'sinin diğer yargılama giderleriyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsilini talep etmiş yargılama sırasında davalı sigorta şirketinin poliçe limiti 4.000.-YTL'yi ödediğini kendilerinden yargılama gideri ve vekalet ücreti istemediklerini imzasıyla beyan etmiştir.

Davalı Bakanlık vekili, hasar miktarına itiraz ederek davanın reddini savunmuştur.

Davalı AK vekili kusur oranı ve hasar miktarını kabul etmediklerini, hasarın Türkiye'deki maliyetlere göre hesaplanması gerektiğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

Davalı sigorta şirketi vekili, 20.5.2005 tarihinde poliçe limiti 4.000.00YTL'si tazminatı ödediklerini, feragat nedeniyle davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece iddia, savunma toplanan deliller benimsenen bilirkişi raporu gereğince davanın kısmen kabulü ile 1.476.61.-YTL'si tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı AK ve içişleri Bakanlığından müştereken ve müteselsilen tahsiline, dava konusu tazminatın 4.000 YTL'lik bölümünün yargılama sırasında ödenmiş olması nedeniyle davalı İsviçre Sigorta yönünden konusu kalmayan davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına, fazlaya ilişkin istemin reddine karar verilmiş, hüküm davacı ve davalı Bakanlık vekili tarafından temyiz edilmiştir.

1- Mahkemece toplanıp değerlendirilen delillere özellikle oluşa ve dosya içeriğine uygun olarak düzenlenen uzman bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranının ve tazminata ilişkin hesaplamanın hükme esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına göre davalı Bakanlık vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddi gerekmektedir.

2- Davacının temyizi talep ettiği yargılama giderlerinin reddi konusuna ilişkindir.

Mahkemece hasar tespit giderinin özel kuruma yaptırılmış olması HUMK'a aykırı bulunduğu düşüncesiyle talebin reddine karar verilmiş ise de; davalı taraf ika ettiği haksız fiil nedeniyle davacının tüm zararını bu kapsamda (yargılama giderini de) tazmin etmek zorundadır.

Hasar tespit: giderinin özel kurum veya bilirkişiye tespit ettirilmesi ve ücret ödenmesi zararın hesaplanmasında gözardı edilemez. Somut olayın değerlendirilerek davacı lehine makul düzeyde hasar tespit bilirkişisi ücreti ile gerekli tercüme giderinin yargılama giderine eklenerek hükmedilmesi gerekirken aksine karar verilmesi doğru değildir.

SONUÇ: Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle davalı Bakanlık vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddine, (2) nolu bentte açıklanan nedenlerle usul ve yasaya uygun bulunmayan hükümün davacı yararına **BOZULMASINA** ve peşin harcın istek halinde davalıya iadesine 16.10.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/5275 K: 2006/8507 T: 20.11.2006****ZARARIN VE KAPSAMININ KANITLANMASI • ONARIM
GİDERLERİNİN EKONOMİK OLMADIĞI SAVIYLA ARAÇ BEDELİNİN
TALEP EDİLMESİ**

Özet: Zarara uğradığını iddia eden, zararın varlığını ve kapsamını kanıtlamakla yükümlüdür.

Zarar gören aracının onarımının ekonomik olmadığı iddia edilerek araç bedelinin ödenmesi istemiyle açılan davada aracın onarımı için yapılacak olan onarım giderlerinin ekonomik olup olmadığı tespiti konusunda bilirkişi incelemesi yaptırılarak alınan rapora göre hüküm kurulmalıdır.

Taraflar arasındaki tazminat davasının yapılan yargılaması sonunda; kararda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davalı A. Nakliyat ve Dış Ticaret Ltd. Şti ile sigorta şirketi vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği düşünüldü:

KARAR

Davacı vekili, davalı A. Nakliyat ve Dış Ticaret Ltd Şti'ne ait E. Baranova'nın sevk ve idaresindeki 34 AU 5719 plakalı aracıyla müvekkiline ait RO-KG-499 plakalı aracına çarptığını, tamir ekonomik olmadığından 10.660 Euro araç bedelinin olay tarihinden itibaren işleyecek Devlet Bankalarının bu tür para cinsinde bir yıl vadeli mevduata uygulanan en yüksek faiziyle birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsilini talep etmiş, yargılama sırasında sürücü E.Baranova yönünden davasını atıye bırakmıştır.

Davalı A. Nakliyat ve Dış Ticaret Ltd. Şti vekili kusur oranı ve hasar miktarını kabul etmediklerini, 34 AU 5719 plakalı aracı diğer davalı sürücüye kiraya verdiklerini, zararın Türkiyede'ki tamir giderlerine göre tespiti gerektiğini, dava dilekçesinde dava değerinin Türk Lirası Karşılığı gösterilmediğinden davanın reddini savunmuştur.

Davalı sigorta şirketi tebligata rağmen savunma Davalı E. Baranova'ya dava dilekçesi tebliğe çıkarılmamıştır.

Mahkemece, iddia, savunma, toplanan deliller, benimsenen bilirkişi raporu gereğince davalılardan E. Baranova hakkındaki dava 17.3.2005

tarihinde atıye bırakıldığından bu davalı hakkındaki davanın açılmaması sayılmasına, diğer davalılar yönünden davanın kısmen kabulü ile 14.219.65 YTL'si tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı sigorta şirketi poliçe de yazılı limitle sınırlı olmak kaydıyla davalılar A. Nakliyat ve Dış Ticaret Ltd. Şti ile K. A. Sigorta A Ş den müştereken ve müteselsilen tahsiline, davacının diğer taleplerinin reddine karar verilmiş; hüküm, davalı A. Nakliyat ve Dış Ticaret Ltd. Şti ile sigorta şirketi vekilleri tarafından temyiz edilmiştir.

1-Mahkemece toplanıp değerlendirilen delillere, özellikle oluşa ve dosya içeriğine uygun olarak düzenlenen uzman bilirkişi raporunda belirtilen kusur oranının hükme esas alınmasında bir usulsüzlük bulunmamasına göre temyiz eden davalılar vekillerinin aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2-Davacı Almanya'da oturmakta olup zarar gören motorlu araç Alman plakalıdır. Davacı delil olarak kazadan 28 gün sonra Almanya'da 13.8.2004 tarihli özel yüksek mühendisten aldığı ekspertiz raporuna göre tamir ekonomik olmadığından aracın Almanya'daki sürüm değeri üzerinden 10.660 Euro talep etmiştir. Hükme esas alınan 8.2.2006 tarihli bilirkişi raporunda böyle hasarlı bir aracın seyrini sağlayacak kısmi onarımı ile yurt dışına çıkabileceği belirtilerek Almanya'da yaptırılan ekspertiz raporuna göre tamirin ekonomik olmadığı kayıtlı olduğu ülkeye göre davacının zararı kusur oranına göre 7.995 Euro olarak gösterilmiştir. Davacı vekili 21.4.2006 tarihli dilekçesinde müvekkilince aracın kısmi onarımına ilişkin talepte bulunmaması nedeniyle bu konuya ilişkin dosyaya herhangi bir belge sunulmadığını ve bu belgelerin dosyaya sunulması gerekmediğini, kısmi onarım kabul edilecekse toplam hasar miktarının 20.762.10 Euro olduğunu ve bu miktarın hüküm altına alınması gerektiğini belirtmiştir. Mevcut delillere, trafik kaza tutanağı davacı vekilinin 21.4.2006 tarihli dilekçesi ve hükme esas alınan bilirkişi raporuna, göre aracın hasarlı durumu tespit edilmiş, davacının bu araç ile Almanya'ya gittiğinin anlaşılması karşısında, aracın Türkiye'de kısmen de olsa tamir ettirildiğinin kabulü gerektiği düşünülmemektedir, Türkiye'de ve Almanya'da yaptırılan tamir giderleri yönünden tamirin ekonomik olup olmadığının tespiti konusunda uzman bilirkişi heyetinden alınacak rapor sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik incelemeye dayalı hüküm kurulması isabetli görülmemiştir. Zira davacı zararın varlığını ve kapsamını kanıtlamak zorundadır.

3- Davalı sigorta şirketi tarafından dosyaya gönderilen 6711-0210-00501694 nolu poliçe dava dışı 34 UG 9535 plakalı araca aittir. O halde 34 AU 5719 plakalı araca ait poliçe ile 2004 T 21747/1 nolu hasar dosyası istenerek temyiz dilekçesi ekindeki ibraname nedeniyle davacıya ödeme yapılıp yapılmadığı, davalı sigorta şirketinin poliçe limitiyle sınırlı sorumlu olacağından, tazminat tutarının ve faiz başlangıcının ve yargıla-

ma giderleri yönünden sınırlı sorumluluklarının tespiti gerekirken eksik incelemeye dayalı hüküm kurulması doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle temyiz eder. davalılar vekillerinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine, (2) ve (3) nolu bentte açıklanan nedenlerle davalı A Nakliyat ve Dış Tic. Ltd. Şti vekilinin temyiz itirazlarının kabulüne, (3) nolu bentte açıklanan nedenlerle davalı sigorta şirketi vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile usul ve yasaya uygun bulunmayan hükmün temyiz eden davalılar yararına BOZULMASINA ve peşin alman harcın istek halinde temyiz edene geri verilmesine 20.11.2006 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 18. HUKUK DAİRESİ

E: 2004/916 K: 2004/1713 T: 08.03.2004

KAT MALİKLERİ KURULUNUN GÖREVLERİ VE YETKİLERİ

- VERİLMİŞ OLAN BİR KARARIN DEĞİŞTİRİLMESİ
- SON KARARIN GEÇERLİLİĞİ

(Kat Mülkiyeti K. m. 27, 32)

Özet: Kat mülkiyeti veya kat irtifakı rejiminin bulunduğu taşınmaz kat malikleri kurulu tarafından yönetilir ve yönetim tarzının da ne şekilde olacağı bu kurul tarafından belirlenir. Kat maliki kurulunun kararlarına bütün kat malikleri uymakla yükümlüdür. Bu kurul yönetimle ilgili olarak daha önce verdiği bir kararı kaldırabilir veya değiştirebilir. Bu durumda en son verilmiş olan karar uygulanır.

Dava dilekçesinde kat malikleri kurulu kararlarının iptali ve tespit istenilmiştir. Mahkemece davanın reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

YARGITAY KARARI

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği düşünüldü:

Dava dilekçesinde merkezi sistemle ısıtılmakta olan anayapıda ferdi sistemle ısınmaya geçilmesi yolunda iki kez karar verildikten sonra son defa merkezi sistemle ısınmanın sürdürülmesi kararlaştırıldığı halde davalının 2000 yılında kendiliğinden ferdi sisteme geçerek muaraza çıkardığından bahisle, farklı kararların iptaliyle merkezi ısıtma sisteminin devamına karar verilmesi istenilmiştir.

Mahkemece defter ve kayıtlar üzerinde yaptırılan inceleme sonucu düzenlenen bilirkişi raporuna dayanılarak, merkezi sistemden ferdi ısınmaya geçilmesine ilişkin olarak 18.12.1994 tarihli kat malikleri kurulu toplantısına katılan 18 malikin oybirliğiyle verilen kararın geçerli olduğu sonucuna varılıp davanın reddine karar verilmiştir.

Dosyada bulunan kat malikleri kurulu karar örnekleriyle diğer kayıt ve belgelerin incelenmesinden, anagayrımenkulde kat mülkiyetinin kurulu bulunduğu, davacı yöneticinin aynı zamanda kat maliki olduğu, kat malikleri kurulunun 5.6.1994 tarihli toplantısında merkezi sistemdeki ısıtmada kömür yerine doğalgaz kullanılmasına; 9.10.1994 tarihli toplantısında doğalgaz kullanmak kaydıyla merkezi sistemden ferdi ısıtmaya geçilmesine; 18.12.1994 tarihli toplantısında keza ferdi sisteme geçilmesine karar verildiği, 15.1.1995 tarihli toplantıda ise önceki kararlardan rücu edilerek müşterek ısınmaya (merkezi sistem) devam edilmesine karar verildiği anlaşılmıştır.

Kat mülkiyeti ya da kat irtifakı kurulu anagayrımenkulün Kat Mülkiyeti Yasasının 27 ve 32. maddelerine göre kat malikleri kurulunca yönetilmesi ve yönetim tarzının yasaların emredici hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu kurul tarafından kararlaştırılması gerekir. Kat malikleri kurulunun kararlarına bütün kat malikleri külli ve cüzi halefleri, yönetici ve denetçiler uymakla yükümlüdür. Bu kurul yönetimle ilgili olarak daha önce verdiği bir kararı kaldırmaya ve değiştirmeye her zaman için yetkilidir. Bir husus hakkında çıkan anlaşmazlığın çözümünde aynı hususla ilgili olarak varsa verilen en son karar uygulanır. Kat malikleri kurulu kararları yine aynı kurulun bir kararı ya da Yasanın 33. maddesi hükmü uyarınca mahkemece iptal edilmedikçe geçerli olup yukarıda belirtildiği gibi tüm ilgilileri bağlar.

Somut olayda, ana yapıda esas itibarıyla dosyada yönetim planı ve proje mevcut olmamakla birlikte merkezi sistem ısınmanın baştan itibaren mevcut olduğu, ferdi sisteme geçişle ilgili kararların uygulanmasına geçilmeden önce merkezi sistemin sürdürülme hususunda 15.1.1995 tarihli kararın verildiği, bu kararla ferdi sisteme geçişe dair kararların ortadan kaldırıldığı ve buna göre de merkezi sistemin sürdürülmesi gerektiği gözetilerek bu yolda hüküm kurulması gerekirken iptali söz konusu olmayan 15.1.1995 tarihli kat malikleri kurulu kararı yokmuş gibi davanın reddi yolunda hüküm kurulmuş olması doğru görülmemiştir.

Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK'un 428. maddesi gereğince **BOZULMASINA**, temyiz peşin harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 8.3.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 18. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/2580 K: 2006/5351 T: 27.06.2006****GEÇİKME TAZMİNATI • GEÇİKME FAİZİ • BORÇLUNUN
TEMERRÜDÜ • TEMERRÜTTÜN KOŞULLARI • BORÇLUNUN
MÜTEMERRİT OLMADIKÇA GEÇMİŞ GÜNLER FAİZİNDEN
SORUMLU TUTULAMAYACAĞI**

Özet: Borçlu mütemerrit olmadıkça, geçmiş günler için gecikme tazminatından sorumlu tutulamaz. Borcun ödeneceği gün, borçlu mütemerrit olur. Yönetim planında böyle bir hüküm yer almamakla birlikte borcun dayanağını oluşturan işletme projesinde veya kat malikleri kurulu kararında ödeme günü belirtilmiş ve ödeme belgeleri borçluya tebliğ edilmiş ise o günden itibaren; bunlar da yoksa icra ödeme emrinin veya dava dilekçesinin tebliği ile mütemerrit duruma düşer.

Borçlu mütemerrit olmadıkça geçmiş günler faizinden de sorumlu tutulamaz.

Dava dilekçesinde, ortak gider alacağı ile ilgili icra takibine yapılan itirazın iptali istenilmiştir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş, hükmün temyiz incelemesinin duruşmalı olarak yapılması davalı vekili tarafından yasal süresi içinde verilen temyiz dilekçesi ile istenilmekle taraflara yapılan tebligat üzerine duruşma için tayin olunan günde temyiz eden davalı Vekilleri Av. RS, Av. UT geldi. Aleyhine temyiz olunan davacı adına gelen olmadı. Gelen vekillerin sözlü açıklamaları dinlendikten sonra dosyadaki bütün kağıtlar okunarak, tetkik hakiminin açıklamaları dinlenip, gereği düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla, yasal gerektirici nedenlere göre sair temyiz itirazları yerinde değildir.

Ancak;

1- Borçlu mütemerrit olmadıkça, geçmiş günler için gecikme tazminatından sorumlu tutulamaz. Borcun ödeneceği gün, yönetim planında açıkça gösterilmiş ise o günün dolmasıyla borçlu mütemerrit olur. Yönetim planında böyle bir hüküm yer almamakla birlikte borcun dayanağını oluşturan işletme projesinde veya kat malikleri kurulu kararında ödeme günü belirtilmiş ve bu nitelikteki belgeler borçluya tebliğ edilmiş ise o günden itibaren; bunlar da yoksa, hakkında icra takibi yapılmışsa ödeme

emrinin, doğrudan alacak davası açılmışsa dava dilekçesinin tebliği ile mütemerrit duruma düşer. Belirtilen biçimde ortak gider borcunun tediyesinden temerrüt eden borçlu, geçmiş günler için gecikme tazminatını ancak temerrüte düştüğü günden başlayarak ödemek zorundadır.

Dosyadaki bilgi ve belgelerden davaya konu edilen anayapının boyabadana ve onarım giderleri ile ilgili ortak gider alacağından dolayı davalı şirkete 10.6.2003 tarihinden önce herhangi bir tebligat yapılmadığı, belirtilen tarihte davalının 6.000.000.000 TL borcunun bulunduğu kendisine ihtarname ile bildirildiği anlaşılmaktadır. Yukarıda değinilen Yargıtay uygulaması doğrultusunda gerekli incelemenin yapıp davalı şirkete dava konusu borçtan dolayı 10.6.2003 tarihinden önce bu borcu ödemesi konusunda (borcun niteliği ve miktarı da belirtilmek suretiyle) herhangi bir bildirimde bulunulup bulunulmadığının yöntemince araştırılması -bu bağlamda İstanbul 8. İcra Müdürlüğü'nün 2000/21672 esas sayılı takip dosyasının da dikkate alınması-sonucunda davalının temerrüde düştüğü tarihin açıkça belirlenip gecikme tazminatının buna göre hesaplanması gerekirken, böyle bir inceleme ve araştırma yapılmadan 15.7.2000 tarihinden itibaren gecikme tazminatının işletilmiş olması,

2- Kabule göre de;

a) Kat Mülkiyeti Yasasının 20. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü gözönünde bulundurulur davalının dava konusu edilen ortak gider borcunu ödemedi geciktiği günlerin açıkça belirlenmesinden sonra bu günler için aylık %10 hesabı ile gecikme tazminatının hesaplanması gerekirken, gecikilen ay için belirlenen gecikme tazminatının asıl borca eklenip izleyen aylar için gecikme tazminatının asıl borç ve işleyen gecikme tazminatı toplamı üzerinden saptanmış olması,

b)İtirazın iptaline konu edilen icra takibi dosyasında asıl alacak için gecikme tazminatından başka 10.251.806.100 TL işlemiş %30 yasal faiz de istenilmiştir. Borçlar Yasasının 103 ve 104. maddelerine göre geçmiş günler için faize hükmedilebilmesi için borçlunun bu konuda temerrüde düşmüş olması gerekir. Borçlu mütemerrit olmadıkça geçmiş günler faizinden sorumlu tutulamaz. Öyle ise mahkemece davalının dava konusu edilen ortak gider borcundan dolayı temerrüde düştüğü tarihin (yukarıda gecikme tazminatı ile ilgili 1 nolu bentte açıklandığı şekilde) saptanıp, takip gününe kadar gecikilen günler varsa o günler için yasal faize hükmedilmesi gerekirken, böyle bir inceleme ve araştırma yapılmaksızın bu konudaki istemin de kabulü ile doğrudan icra takip talebindeki yasal faize hükmedilmiş bulunması,

Doğru görülmemiştir.

Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar gözönünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK'un 428. maddesi gereğince **BOZULMASINA**, Yargıtay duruşmasında vekille temsil edilen davalı yararına takdir edilen 450,00 YTL. vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı tarafa verilmesine, temyiz peşin harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 27.6.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/1629 K: 2005/11120 T: 14.11.2005

TİCARİ DEFTERLERİN DELİL OLABİLMESİ İÇİN GEREKLİ YASAL KOŞULLAR • TAMAMLAYICI YEMİN

(T.T.K. m. 83, 85, 86)

Özet: Kanuna uygun olarak tutulan ve birbirlerini doğrulayan ticari defterlerin içerdiği veriler sahibi lehine delil olarak kabul edilir.

Taraflardan birinin defterleri kanuna uygun olup da, diğerinin ki olmaz ise, defterleri muntazam olan tacirin birbirini doğrulayan defterlerindeki kayıtlar diğeri aleyhinde delil sayılır. Bu durumda yasada belirlenen tamamlayıcı yemin işlemi yapılarak, uygun sonuca göre karar verilmelidir.

Taraflar arasındaki alacak davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı vekilince temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı vekili, davalının 3.8.2002 ve 9.8.2002 tarihlerinde müvekkilinden toplam 12.044.403.096.TL'lik mal aldığını, sonra işyerini kapatarak ortadan kaybolduğunu, gönderilen faturaların tebliğ edilmediğini belirterek mal bedelinin dava tarihinden itibaren işleyecek reeskont faiziyle davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davacının bahsettiği şekilde sipariş verilmediğini, mal da alınmadığını, müvekkiline fatura tebliğ edilmediğini, önceki mal satışlarından kaynaklanan borçların müvekkilince ödendiğini, davacının iddialarını yazılı delille ispatlaması gerektiğini bildirerek davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece toplanan delillere ve bilirkişi raporuna göre, davacı tarafın malları kamyonculara teslim edildiğini kanıtlanmasına rağmen bundan sonrasına açıklık getiremediği, her ne kadar davacı kendi defterlerine gö-

re davalıdan alacaklı görünüyorsa da bu alacağın dayanağını oluşturan fatura konusu malların davalıya teslim edildiği ve faturaların tebliğ edildiği hususlarının kanıtlanamadığı, davalı defterlerinde kendi aleyhine bir kayıt olmadığı, davacının yemin delilini de kullanmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir.

TTK'nın 85. maddesi uyarınca; "*Kanuna uygun bir surette tutulan ve birbirini teyit eden ticari defterlerin münderacatı sahibi lehine delil ittihaz olunur*". Aynı yasanın 86. maddesinde ise; "*Taraflardan birinin defterleri kanuna uygun olup da diğerinin ki olmaz ise... defterleri muntazam olan tacirin birbirini teyit eden defterlerindeki kayıtların diğeri aleyhinde delil olacağı*" öngörülmüştür.

Somut olayda, davacı tarafın ticari defterlerinin kanuna uygun surette tutulduğu ve birbirini teyit ettiği, davalı tarafa ait defterlerin ise, kanuna uygun tutulmadığı bilirkişi raporuyla saptanmıştır.

Bu durumda mahkemece, anılan yasa hükümleri gözetilerek TTK'nın 83/1. maddesi. uyarınca davacıya tamamlayıcı yemin verilmek suretiyle uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurması

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün **BOZULMASINA**, peşin harcın istek halinde iadesine, 14.11.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/9504 K: 2005/12779 T: 19.12.2005

ÖDENMİŞ OLAN BORÇ İÇİN İCRA TAKİBİ YAPILMASI • ALACAKLININ KÖTÜ NİYETİ • BORÇLU LEHİNE KÖTÜ NİYET

Özet: Borçlunun icra takibinden önce yaptığı ödemeleri düşmeden alacağın tamamı üzerinden icra takibi başlatan alacaklının kötü niyetli olduğu kabul edilerek, ödenen miktarlar üzerinden borçlu lehine kötü niyet tazminatına hükmedilmesi gerekir.

Taraflar arasındaki MENFİ TESPİT davasının bozma kararına uyularak yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne kısmen reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davacı vekilince temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

1- Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı doğrultusunda inceleme yapıp hüküm verilmiş olmasına, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına, bozmanın kapsamı dışında kesinleşmiş olan yönlerle ilişkin temyiz itirazları incelenemeyeceğine göre, davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2- Davacının temyizine gelince;

01.10.2001 tarihli protokolde belirtilen bir kısım ödemelerin takip tarihinden önce yapılmış olduğu, bunlara ilişkin banka dekontlarından anlaşılmaktadır. Takipten önce yapılan ödemeler düşülmeden borcun tamamı yönünden icra takibine geçilmesinde, yapılan ödeme miktarları ile ilgili olarak alacaklının kötü niyetle takipte bulunduğu ve bu miktarlar üzerinden davacılar lehine kötü niyet tazminatına hükmedilmesi gerektiği düşünülmeyen mahkemece bu yöndeki talebin reddinde isabet görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle davalılar vekilinin temyiz itirazlarının reddine, (2) nolu bentte belirtilen nedenlerle hükmün davacılar yararına **BOZULMASINA**, peşin harcın istek halinde iadesine, 19.12.2005 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

E: 2005/8811 K: 2006/5123 T: 09.05.2006

ZAMANAŞIMINA UĞRAYAN ÇEK

- ÇEKİ ELİNDE BULUNDURAN KİŞİNİN HAKLARI
- NEDENSİZ ZENGİNLEŞME

Özet: Çekin zamanaşımına uğraması halinde kambiyo hukukundan doğan haklar yitirilir. Ancak, böyle bir durumda keşideci ile lehtar arasındaki temel ilişki yönünden zamanaşımına uğramış çeki yazılı delil başlangıcı olarak dayanılabilir ve alacağın varlığı tanık dâhil her türlü delille kanıtlanabilir.

Eğer çek ciro edilmiş ise; çeki elinde bulunduran üçüncü kişi borçluya karşı Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda sebepsiz zenginleşmeye dayanan alacak davası açabilir.

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne, kıs-

men reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davalı vekilince teyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı vekili, müvekkiline verilen borç para karşılığında davalı tarafça, keşide edilen çekin müvekkilince dava dışı KP'ya ciro edildiğini, çekin süresinde bankaya ibraz edildiğini karşılığı çıkmayınca çek bedelinin müvekkili tarafından dava dışı şahsa verilerek çekin alındığını, söz konusu çek zamanaşımına uğradığı için girilen genel haciz yolu ile takibe haksız olarak itiraz edildiğini ileri sürmüş ve TTK'nın 644. maddesi gereğince sebepsiz zenginleşen davalının itirazının iptali ile tazminatın davalıdan karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davanın reddi ile %40 tazminatın davacıdan tahsili gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece davalının sebepsiz zenginleşmediğini usulen ispatlamadığı gerekçesiyle çek bedeli olan asıl alacak bakımından itirazın iptali ile takibin 3.400.000.000 TL'ye takip tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte devamının hükmolunan miktarın %40'ı oranındaki inkâr tazminatının davalıdan tahsiline karar verilmiş, hüküm davalı vekilince teyiz edilmiştir.

Dava, zamanaşımına uğramış olan çekte dayalı ilamsız icra takibine yönelik itirazın iptali istemine ilişkindir.

Çekin zamanaşımına uğraması halinde kambiyo hukukundan doğan haklar yitirilir. Böyle bir durumda arada temel ilişki varsa zamanaşımına uğramış çekte yazılı delil başlangıcı olarak dayanılabilir ve alacağın varlığı tanık dâhil her türlü delille kanıtlanabilir. Arada temel ilişki bulunmaması halinde ise TTK'nın 644. maddesinde düzenlenmiş olan sebepsiz zenginleşme hükmüne dayanılarak talepte bulunulabilir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere TTK'nın 644. maddesi uyarınca sebepsiz zenginleşme hükmüne dayanarak ancak ciro yolu ile çeki eline geçiren hamilin dava açması mümkündür. Başka bir ifadeyle lehtar ile keşideci arasında temel ilişki bulunduğu bunlar arasındaki bir davada TTK'nın 644. maddesinin uygulama yeri bulunmamaktadır. Zira lehtarın keşideciye karşı açacağı davada zamanaşımına uğramış olan çekte yazılı delil başlangıcı olarak dayanması ve alacağını her türlü delille kanıtlanması olanağı mevcuttur. Kuşkusuz bu durumda ispat külfeti alacak iddiasında bulunan lehtardadır. Aksi düşüncenin kabulü ispat külfetinin keşideciye geçmesine yol açar ki bu da temel ilişkide alacaklı olduğunu iddia eden kişinin iddiasını kanıtlamakla yükümlü olduğu kuralına ters düşer.

Mahkemece belirtilen yönler gözetilmeksizin olaya uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle hükmün davalı yararına BOZULMASINA, peşin harcın istek halinde iadesine, 09.05.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/2816 K: 2006/9028 T: 29.09.2006

İTİRAZIN İPTALİ DAVASI

• KOŞULLAR GERÇEKLEŞMEDEN AÇILAN DAVA

Özet: İtirazın iptali davası açılabilmesi için, yetkili icra dairesinde girilmiş bir ilamsız icra takibi bulunması ve bu takip sebebiyle gönderilmiş olan ödeme emrine borçlu taraftan süresi içinde itiraz edilmiş olması gerekir.

Yetkili icra dairesinden gönderilen ödeme emrine itiraz vaki olmadan açılmış olan davanın, açıldığı tarih itibarıyla koşullarının gerçekleşmemiş olduğu dikkate alınarak davanın reddine karar verilmelidir.

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde taraf vekillerince temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı vekili, yanlar arasında akdedilen satın sözleşmesi kapsamında müvekkilince satın alınacak mallara karşılık 105.000.000.000.TL'lik bedelin davalıya ödendiği halde, davalı tarafın edimini kısmen ifa ettiğini ve 71.371.955.203.TL tutarında malı teslim etmediğini, bunun üzerine anılan bu meblağın işlemiş faiziyle birlikte tahsili amacıyla davalı aleyhine takip başlatılmış ise de itiraz sonucu takibin durduğunu belirterek, itirazın iptali takibin devamı ve %40 oranında icra inkar tazminatının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, müvekkilince takipteki 10.628.044.797.TL. bedelli işlemiş faiz tutarına ve faiz oranına itiraz edildiğini ve davacı yanın asıl alacak tutan dışındaki bu talebinin yasal dayanağının bulunmadığını bildirerek davanın reddine ve %40 oranında tazminatın davalıdan tahsiline karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece, benimsenen bilirkişi raporu doğrultusunda davalı yanın itirazında haklı olduğu gerekçesiyle davanın reddine, itiraz edilmeyerek kesinleşen asıl alacak tutarına takip tarihi 16.12.2003'ten itibaren yıllık %50 ve sonradan değişen oranlarda temerrüt faizi yürütülmek suretiyle takibin devamına, davalı yanın tazminat isteminin reddine karar verilmiş, hüküm taraf vekillerince temyiz edilmiştir.

İtirazın iptali davası açılabilmesi için yetkili icra dairesinde girişilmiş bir ilamsız icra takibi bulunması ve bu takip sebebiyle gönderilen ödeme enirine borçlu tarafından süresi içinde itiraz edilmiş, olması gerekir.

Somut olayda borçlunun yetki itirazının alacaklı tarafından kabulü üzerine icra dairesinde yeniden ödeme emri çıkartıldığı, ancak henüz olmadan iş bu davanın açılmış olduğu görülmektedir. Bu durumda mahkemece dava tarihi itibariyle dava koşullarının oluşmamış bulunduğu gözetilmeden işin esasına girilerek yazılışı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle hükmün davalı yararına **BOZULMASINA**, bozma nedenine göre davacı tarafın tüm davalı tarafın öteki temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına, peşin harcın istek halinde iadesine, 29.9.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/7684 K: 2006/10569 T: 10.11.2006

İBRAZ EDİLEMİYEN ÇEK • İLAMSIZ TAKİP • BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ • FAİZİN BAŞLANGICI

(BK. m. 101)

Özet: Süresinde ibraz edilmemiş olması sebebiyle kambiyo senedi niteliğini yitiren çeke dayanılarak başlatılan icra takibinde, çekin ödeme tarihinden itibaren geçmiş günler (temerrüt) faizi işletilmesi istemi ret edilmeli ve icra takibinden önce borçlunun temerrüde düşürüldüğü kanıtlanmadığı dikkate alınarak, borçlunun takiple temerrüde düştüğü kabul edilmeli ve takip tarihinden itibaren faiz işletilmelidir.

Taraflar arasındaki itirazın iptali davasının yapılan yargılaması sonunda ilamda yazılı nedenlerden dolayı davanın kısmen kabulüne, kıs-

men reddine yönelik olarak verilen hükmün süresi içinde davalı vekilince temyiz edilmesi üzerine dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü.

KARAR

Davacı vekili, müvekkilinin alacağına karşılık ciro yoluyla dava dışı MÖ'den devraldığı iki adet toplam 5.420.000.000.-TL'lik çek bedellerinin ödenmemesi üzerine davalı aleyhine başlatılan icra takibinin itiraz sonucu durduğunu belirterek itirazın iptaline ve %40 tazminata karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, iş bölümü itirazında bulunarak esasa ilişkin cevap bildirmemiştir.

Mahkemece, toplanan delillere ve bilirkişi raporuna göre toplam 5.420.000.000.TL'lik iki adet çek bedelinin davacı alacaklıya ödenmediği, çek tarihlerine göre faiz yürütülmesi gerektiği gerekçesiyle itirazın kısmen iptaliyle takibin 5.420.000.000.-TL. asıl alacak üzerinden devamına alacağın 2.420.000.000.-TL. sına 21.11.2001 tarihinden 3.000.000.000.-TL. sına 12.12.2001 tarihinden itibaren %55 faiz uygulanmasına, davalının %40 tazminattan sorumluluğuna karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir.

1-Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle davalının imzası inkar edilmeyen ve süresinde ibraz edilmiş olan çeklerle ilgili olarak TTK'nın 644. maddesi hükmü gereğince sebepsiz zenginleşmediğini usulüne uygun delillerle kanıtlayamamış olmasına göre davalı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışındaki diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.

2-Davacı alacaklı, takibinde asıl alacak ile birlikte işlemiş faiz de talep etmiş ise de, davalı borçluya takipten önce BK'nın 101. maddesi hükmü gereğince temerrüde düşürdüğünü kanıtlayamamıştır. Bu durumda davalının takiple temerrüde düştüğü kabul edilerek işlemiş faiz talebinin reddi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru olmadığı gibi, takip talebindeki faiz oranı saptanarak takipten sonra bu oran ve değişen oranlar gözetilerek talep edilen %84 oranını aşmamak kaydıyla asıl alacağına faiz yürütülecek şekilde hüküm kurulmaması da doğru değildir.

SONUÇ: Yukarıda (1) nolu bentte açıklanan nedenlerle davalı vekilinin diğer temyiz itirazlarının reddine, (2) nolu bentte açıklanan nedenlerle hükmün temyiz eden davalı yararına **BOZULMASINA**, peşin harcın istek halinde iadesine, 10.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/6009 K: 2006/7960 T: 06.06.2006

YURT DIŞINDA BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ • USUL KURALLARI • YARGICIN REDDİ • BİLİRKİŞİNİN REDDİ

Özet: Usul hukukumuzda istinabe yoluyla yurt dışındaki bilirkişilerden rapor alınacağı konularında hiçbir hüküm bulunmamaktadır.

Yargıcın davaya bakmaktan çekildiğini açıklaması, somut olayın koşullarına göre hâkimin reddi anlamındadır. Zira; Türk Hukuk sistemine göre yeterli araştırma yapıldıktan sonra, yasalara aykırı olarak ve doğal yargı yolunu kaldırır biçimde yurt dışında bilirkişi incelemesine karar verilmiş olması, hâkimin reddine ilişkin koşulların gerçekleştiğini gösterir.

Usul hukukuna göre, hâkimler için belirlenen sebeplerle bilirkişiler de ret olunabilir.

Önceden görüşünü açıklamış olan kişiden yargılama sırasında rapor alınmasına karar verilmiş olması kıyas yoluyla bilirkişinin reddi sebebi sayılır.

Taraflar arasında görülen menfi tespit davası sırasında davalı taraf vekili 28.09.2005 günlü dilekçesiyle reddi hâkim yoluna başvurmuştur.

Bu konuda verilen kararın Yargıtay'ca incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmiş olmakla, süresinde olduğu anlaşılan temyiz dilekçesinin kabulüen karar verildikten sonra dosya içindeki tüm belgeler incelendi, gereği düşünüldü:

KARAR

Davalı B. B. Vekili 28.09.2005 günlü dilekçesinde Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2004/299 Esas sayılı dava dosyasında davacı tarafın talebi üzerine "davaya konu senedin yazı yaşının tespiti konusunda Almanya'da bilirkişi olduğu kabul edilen Dr. J. H. B.'den rapor alınmak üzere dosyadaki senedin yurt dışına gönderilmesi konusunda hatalı karar

alındığı, bu konudaki ara karardan dönülmesi talebinin reddedildiği, alınan ara kararının mahkemenin tarafsızlığı yönünden kendilerini şüpheye düşürdüğü” gerekçeleri ile reddi hâkim talebinde bulunmuştur.

Ret edilen Hâkimler 1. Asliye Ticaret Mahkemesi Başkanı C. K. (20342), Üyeler S. S. (21278), B. S. (24712)'nin ret talebinin yerinde olmadığı ancak adaletin hiçbir kuşkuyu kaldırmayacağı, davalı tarafın mahkeme heyetine itimat etmediği anlaşılacakla, davaya bakmaktan istinkâf etmeleri görüşleri üzerine dosyayı inceleyen merci hâkimliğince ret dilekçesinde belirtilen hususların HYUY'nin 29. maddesinde yazılı sebeplerden bulunmadığı gibi çekinme sebebi de bulunmadığından, mahkeme, heyetinin çekinme (istinkâf) isteminin reddine, davalının reddi hâkim talebinin reddine ve HYUY'nin 56/4. maddesi uyarınca 14,00 YTL para cezasının davalıdan tahsiline karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

HYUY'nin 28. maddesinde hâkimin çekinme sebepleri 29. maddesinde ise, hâkimin reddi sebepleri açıklanmıştır.

Somut olayda; davacıların talebi doğrultusunda davaya konu senet-teki yazı yaşının tespiti bakımından 06.05.2005 tarihinde, Adli Tıp Kurumundan 15.07.2005 tarihinde Jandarma Genel Komutanlığından 11.07.2005 tarihinde, Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis laboratuvarı Müdürlüğünden alınan raporlarda senetteki yazı yaşının tespitinin bugünün tekniklerine göre mümkün bulunmadığı, Almanya'da bu hususta çalışmalar yapılmaktaysa da yine de tam tespitinin söz konusu olmadığı bildirilmiş, davacılar tarafından Almanya'da bulunan Dr. J. H. B.'den aldıkları mütalaa'yı dosyaya sunmuşlar; mahkemece, yurt dışında (Almanya) bilirkişi incelemesi yaptırılmak üzere 15.09.2005 tarihli ara kararı alınmış, bu kişinin bilirkişi seçilmesine davalı itiraz ederek, bu ara kararın kaldırılmasını istemiş, ancak talep 26.09.2005 tarihinde reddedilmiştir.

HYUY'nin 277. maddesi uyarınca hâkimler için belirlenen sebeplerle bilirkişiler de ret olunabilir. Bilirkişi seçilme ihtimali olan kişiden davacı tarafın ön rapor niteliğinde hukuki mütalaa aldığı halde, mahkemece, önceden görüşünü açıklayan kişiden rapor alınmasına karar verilmiş olması kıyas yolu ile bilirkişinin reddi sebebi sayılır. Diğer taraftan, Anayasanın 9. maddesine göre “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır*” yine Anayasanın 37. maddesi Kanuni Hâkim güvencesini düzenlemiştir. Usul hukukumuzda istinabe yoluyla yurt dışındaki bilirkişilerden rapor alınacağı konularında hiçbir hüküm bulunmamaktadır.

Yargılamayı yürüten 1. Asliye Ticaret Mahkemesi Başkan ve Üyeleri davaya bakmaktan istinkâf ettiklerini açıklamışlar ise de, bu durum HYUY'nin 28. maddesinde tanımı yapılan hâkimin çekinmesi anlamında olmayıp HYUY'nin 29. maddesinde tanımı yapılan hâkimin reddi anla-

mındadır. Türkiye’de konusunda uzman üç yerden senetteki yazının yaşı konusunda raporlar alındıktan sonra, yürürlükteki yasalara açıkça aykırı olarak ve doğal yargı yolunu ortadan kaldırır biçimde verilen ara kararında ısrar edilmiş olması HYUY’nin 29. maddesindeki koşulların oluştuğunu gösterir. HYUY’nin 29. maddesi gereğince hâkimin reddine ilişkin talebin kabul edilmesi gerekirken, yazılı olduğu gibi hâkimin reddi talebinin reddine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozma sebebidir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle; davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde yatırana iadesine 06.06.2006 günü oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/4589 K: 2006/4414 T: 01.05.2006

SİGORTALI HİZMETLERİN BAŞLANGICININ TESPİTİ

• KARARIN TAVZİHEN DÜZELTİLMESİ İSTEMİ

(506/2, 9, 1086)

Özet: Davalı Kurum, yerel mahkemenin 14.04.2005 tarihli kararında yaşlılık aylığı yönünden gün hatası bulunduğundan bahisle kararın tavzihen düzeltilmesine karar verilmesini istemiştir. Mahkeme talebi reddetmiştir.

İncelenen dosyada, sigortalılık başlangıcının tespitine ilişkin kararda bir isabetsizlik bulunmadığı gibi, davalının bu yönde bir itirazı da bulunmamaktadır. Ancak, davacının yaşlılık aylığı istemi hakkında yapılan incelemede, davalı SS Kurumu'nun hatası sonucu bir başka sigortalının hizmetlerinin davacının hizmetleri ile karıştığı ve davacının sigortalı gün sayısının yaşlılık aylığı koşullarından olan 3600 güne ulaşmadığı mahkemece bu yönde araştırma yapılmaksızın sonuca gidildiği, hal böyle olunca maddi hatanın düzeltilmesi gerektiği ortadadır. Kararın bozulması gerekir.

Davalı kurum, yerel mahkemenin 14.4.2005 tarihli kararında yaşlılık aylığı yönünden gün hatası bulunduğundan bahisle tavzihen düzeltilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, tavzih talebinin reddine karar vermiştir.

Hükmün davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteminin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi M. Altan Çeliker tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

(*) Gönderen: Eyüp KOÇHAN (İstanbul 8. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü)

KARAR

Davalı kurum vekili Dairemizin 4.10.2005 gün, 2005/4854 Esas 2005/8627 karar sayılı onama kararında maddi hata bulunduğundan bahisle kararın düzeltilmesini istemiştir.

İş Mahkemelerinden verilen kararlar ve buna bağlı Yargıtay ilamına karşı karar düzeltme yolu bulunmamaktadır. Ne varki, Yargıtay onama ve bozma kararlarında maddi yanılğı bulunması halinde dosyanın yeniden incelenmesi Dairemizin ve Yargıtay'ın yerleşmiş görüşlerindedir.

İncelenen dosyada, sigortalılık başlangıcının tespitine ilişkin kararda bir isabetsizlik bulunmadığı gibi davalının bu yönde bir itirazı da bulunmamaktadır. Ancak davacının yaşlılık aylığı istemi hakkında yapılan incelemede, davalı Sosyal Sigortalar Kurumu'nun hatası sonucu bir başka sigortalının hizmetlerinin davacının hizmetleri ile karıştığı ve davacının sigortalı gün sayısının yaşlılık aylığı koşullarından olan 3600 güne ulaşmadığı, mahkemece bu yönde araştırma yapılmaksızın sonuca gidildiği, hal böyle olunca maddi hatanın düzeltilmesi gerektiği ortadadır.

SONUÇ: Dairemizin 4.10.2005 gün ve 2005/4854, esas 2005/ 8627 sayılı onama kararının yukarıda açıklanan nedenlerle kaldırılarak mahkemece, davacıya 1.8.2003 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine ilişkin verilen kararın **BOZULMASINA**, 1.5.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/2813 K: 2006/4802 T: 08.05.2006****ISLAH • MANEVİ TAZMİNATIN AYRI DAVA OLDUĞU
• MADDİ TAZMİNATIN ISLAHI İLE BİRLİKTE MANEVİ TAZMİNATIN
İSTENEMEYECEĞİ • MANEVİ TAZMİNATIN AYRI BİR DAVA
KONUSU OLDUĞU**

(4857 s. K. m. 77, 1086 s. K. m. 83)

Özet: Davacı, iş kazası sonucu maluliyetinden doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Dava, iş kazası sonucu beden tamlığı bozulan davacı işçinin maddi zararının giderilmesi istemine ilişkindir. Yargılama sırasında davacı dava dilekçesini ıslah ile maddi tazminat miktarını artırmış ve ayrıca dava dilekçesinde yer almayan manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Mahkemece, manevi tazminata ilişkin açılmış bir dava olmadığı halde, ıslah dilekçesi ile manevi tazminat istemi dikkate alınarak, manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne karar verilmesi yanlıştır.

İslahta, dava konusu olmayan istemin dava kapsamına alınması mümkün değildir. Bu nedenle davacının ayrıca dava açma hakkı saklı kalmak üzere manevi tazminata ilişkin ıslah isteminin reddine şeklinde karar verilmesi gerekirken, davacının manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

Davacı, iş kazası sonucu maluliyetinden doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğin kısmen kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, taraf vekilleri tarafından temyiz edilmesi ve davacı E Lojistik A.Ş. vekilince duruşma talep etmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Osman Bülbül tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan ve temyiz konusu hükme ilişkin dava, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesinde sayılı ve sınırlı olarak gösterilen hallerden hiçbirine uymadığından

Yargıtay incelemesinin duruşmalı olarak yapılmasına ilişkin isteğin reddine karar verildikten sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

KARAR

1- Dosyadaki yazılara toplanan delillere kararın dayandığı gerektirici sebeplere göre davacının tüm davalıların aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddine.

2- Dava, iş kazası sonucu beden tamlığı bozulan davacı işçinin maddi zararının giderilmesi istemine ilişkindir. Yargılama sırasında davacı dava dilekçesini ıslah ile maddi tazminat miktarını artırmış ve ayrıca dava dilekçesinde yer almayan manevi tazminat isteminde bulunmuştur.

Mahkemece, manevi tazminata ilişkin açılmış bir dava olmadığı halde, ıslah dilekçesi ile manevi tazminat istemi dikkate alınarak, manevi tazminat isteminin kısmen kabulüne karar verilmesi yanlıştır. HUMK'un 83. ve devam maddelerinde düzenlenmiş olan ıslah müessesesi, mahkemeye yöneltilmesi gereken tek taraflı ve açık bir irade beyanı ile tarafların dilekçelerinde belirttikleri vakıaları, dava konusunu veya istem sonucunun değiştirebilmesi imkanını sağlamaktadır. Usule ilişkin işlemlerin tamamen ya da kısmen ıslahı mümkündür. Ancak, her iki durumda da usulüne uygun açılmış bir davanın bulunması şarttır. Başka bir anlatımla ıslah, açılmış bir davada taraflarca yapılmış usule ilişkin işlemlere yönelik olarak yapılmalıdır. Bu bağlamda, yargılaması devam eden bir dava içinde ıslah ile ikinci bir davanın açılması olanağı bulunmamaktadır. Davacı isterse dava dilekçesini tamamen ıslah ederek dava konusunu değiştirebilirse de, yeni dava konusu önceki dava konusunun yerine geçer ve yine tek bir dava söz konusu olur.

İslahta dava konusu olmayan bir istemin daya kapsamına alınması mümkün değildir. Bu nedenle "davacının ayrıca dava açma hakkı saklı kalmak üzere manevi tazminata ilişkin ıslah isteminin reddine" şeklinde karar verilmesi gerekirken "davacının manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 30.000,00 YTL. manevi tazminatın olay tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine" şeklinde hüküm kurularak söz konusu ıslaha değer verilmesi doğru bulunmamıştır.

Mahkemece, yukarıda belirtilen maddi ve hukuksal olgular gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalıların bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükümün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, bozma nedenine göre taraf vekillerinin manevi tazminatın miktarına yönelik temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına, temyiz harcının istek halinde davalılara iadesine, aşağıda yazılı temyiz harcının davacıya yükletilmesine, 08.05.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/4898 K: 2006/6306 T: 12.06.2006****CEZA DAVASINDA ŞİKÂYETTEN FERAGAT ETMEK • ŞİKÂYETE BAĞLI SUÇ • İŞ KAZASI TAZMİNATINDAN SORUMLULUK**

(4857 s. K. m. 77, 765 s. K. m. 459-2, 565, 102-6, 111)

Özet: *Dava, iş kazası sonucu cismani zarara uğrayan davacının manevi zararının giderilmesi istemine ilişkindir.*

765 Sayılı TCK'nın 111. maddesi gereğince kamu davasının düşmesi cürümden zarar gören şahsın davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı hukuki şahsiyesini ayrıca muhafaza etmemiş ise, artık hukuk mahkemesinde tazminat alacağını dava edemez. Somut olayda davacının 45 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralandığının bildirilmesi üzerine takibi dava ve şikâyete bağlı olmaması sebebiyle, kamu davası açılmış, açılan bu dava davacının mahkemede davadan feragat etmesi sebebiyle değil davalı AB'ye atılı bulunan suçun dava ve şikâyete tabi olması ve davacının hazırlık tahkikatı sırasında şikâyetinden vazgeçmesi sebebiyle düşmüştür. Mahkemece işin esasının incelenmesi gerekirken incelenmemesi bozmayı gerektirmiştir.

Davacı iş kazası sonucu maluliyetinden doğan maddi ve manevi tazminatın ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğin reddine karar vermiştir.

Hükmün davacı vekili tarafından duruşmalı, olarak temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Osman Bülbül tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan ve temyiz konusu hükme ilişkin dava, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438. maddesinde sayılı ve sınırlı olarak gösterilen hallerden hiçbirine uymadığından Yargıtay incelemesinin duruşmalı olarak yapılmasına ilişkin isteğin reddine karar verildikten sonra işin gereği düşüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

KARAR

1-Dosyadaki yazılara, toplanan delillere, hükmün dayandığı gerektiği sebeplere özellikle davalı AY'nin sevk ve idaresindeki aracın trafik kazasına bir katılımının bulunmamasına göre davacının davalı EY'ye ilişkin hükme yönelik tüm temyiz itirazlarının reddine.

2- Dava iş kazası sonucu cismani zarara uğrayan davacının manevi zararının giderilmesi istemine ilişkindir.

Yapılan incelemede, davacının içinde bulunduğu davalı işveren AByönetimindeki trafik sicilinde davalı şirket adına kayıtlı aracın 12.12.2000 günü devrilmesi sonucu yaralandığı, hazırlık soruşturması sırasında Cumhuriyet Savcısı huzurunda verdiği 8.1.2001 tarihli ifadesinde sürücü AB'den şikayetçi olmadığını bildirdiği, Adalet Bakanlığı Bursa Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nün davacının 45 gün süre ile mutad işgaline engel teşkil edecek şekilde yaralandığına ilişkin rapor vermesi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığınca davalılar AB'nin TCK'nın 459/2., davalı EY'nin 565. maddesi ile cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açıldığı, açılan kamu davasında alman 19.6.2003 tarihli kusur raporunda davalı AB'ye 6/8, buzlanma nedeniyle karayoluna ikaz levhası koymayan Karayolları Bölge Müdürlüğüne 2/8 oranında kusur izafe edildiği, önde seyreden araç sürücüsü EY'nin kusursuz bulunduğu, Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kurulundan alman raporda davacının onbeş gün mutad işgaline engel olacak şekilde yaralandığının bildirildiği, ceza mahkemesince verilen mahkumiyet kararının Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 12.4.2005 tarihli karar ile davacının sanıktan şikayetçi olmaması sebebiyle AB'nin eyleminin TCK'nın 565. maddesine aykırılık suçuna dönüştüğü gerekçesi ile TCK'nın 102/6. ve 105/2. maddesi gereğince kamu davasının zamaşımından ortadan kaldırıldığı görülmektedir.

Gerek davacının SSK tarafından yapılan tahkikat sırasında kurum müfettişine verdiği 28.9.2001 tarihli imzalı beyanından gerekse SSK tarafından yapılan tahkikat sonucundan elektirikli ev eşyaları satış işinin davalı AB tarafından kendi adma yürütüldüğü, davacının da davalı AB'ye ait işte satış elamanı ve araç şoförü olarak çalıştığı ve olaydan sonra işyerinin davalı AB adına 6124 işkolu kodu ile tescil edildiği, aracın davalı şirket tarafından haricen davalı AB'ye satıldığı davalı şirketin işveren olmadığı, davalı işveren AB'nin akde aykırılıktan, davalı şirketin 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 85/1. maddesi gereğince davacıya karşı müteselsilen sorumlu oldukları anlaşılmaktadır.

765 sayılı TCK'nın 111. maddesi gereğince kamu davasının düşmesi cürümden zarar gören şahsın davadan vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada davacı hukuki şahsiyesini ayrıca muhafaza etmemiş ise, artık hukuk mahkemesinde tazminat alacağını dava edemez.. Somut olayda davacı hazırlık soruşturması sırasında şikayetçi olmadığını bildirmiş ancak Cumhuriyet Savcısı Bursa Adli Tıp Şubesinin davacının 45

gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralandığını bildirmesi üzerine takibi dava ve şikayete bağlı olmaması sebebiyle TCK 459/2. maddesine göre kamu davası açılmış; açılan, bu dava davacının mahkemede davadan feragat etmesi sebebiyle değil davalı AB'ye atılı bulunan suçun takibinin dava ve şikayete tabi olması, davacının hazırlık tahkikatı sırasında şikayetinden vazgeçmesi sebebiyle düşmüştür. Mahkemece işin esasının incelenmesi gerekirken olayda 765 sayılı TCK'nın 111. maddesinin uygulanma olanağı bulunmadığı gözetilmeksizin davalı AB ve davalı şirkete yönelik davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir..

Yapılacak iş; işçi sağlığı ve iş güvenliği ile trafik konularında uzman kişilerden seçilecek üç kişilik bilirkişi kuruluna konuya incelemek verilen raporu dosyadaki bilgi ve belgeleri birlikte değerlendirmek ve sonucuna göre karar vermektir.

O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, temyiz harcının istek halinde davacıya iadesine, 12.6.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/5957 K: 2006/7165 T: 29.06.2006****YAŞLILIK AYLIĞI • YAŞLILIK AYLIĞININ GEÇ ÖDENMESİ
• İKİ SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNDA ÇAKIŞAN SİGORTALI
HİZMETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

(506 s. K. m. 60, 1479 s. K. m. 24, 25)

Özet: Davacı, 01.10.2000 tarihinden itibaren yaşlılık aylığının SSK'ca bağlanarak faiziyle ödenmesi ve 01.07.1999 tarihinden sonra Bağ-Kur'a prim borcu bulunmadığının tespitine karar verilmesini istemiştir.

Yapılan incelemede, vergi dairesinden gelen yazıdan 28.12.2001 tarihine kadar vergi tahakkuk ettirilip vergi kaydının 28.12.2001 tarihi itibarıyla sona erdirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, Bağ-Kur sigortalılık süresinin 28.12.2001 tarihinde sona erdiğinin kabulü ile 28.12.2001 tarihi sonrasında ilişkin olarak Bağ-Kur'a prim borcu bulunmadığının tespitine, Bağ-Kur zorunlu sigortalılığı ile çakışan 01.07.1999-31.12.1999 tarihleri arasındaki SSK zorunlu sigortalılık süresinin iptaline karar vermek gerekir. Öte yandan, bu koşullar altında 01.01.2000 tarihi itibarıyla SSK'dan yaşlılık aylığı bağlama koşullarının da oluşmadığı ortadadır.^(*)

Davacı 1.1.2000 tarihinden itibaren yaşlılık aylığının SSK'ca bağlanarak faiziyle ödenmesi ve 1.7.1999 tarihinden sonra Bağ-/Kur'a prim borcu bulunmadığının tesbitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme bozmaya uyarak ilamında belirtildiği şekilde, isteğin kısmen karar vermiştir.

Hükmün davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Demet Kurtuluş tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

(*) Gönderen: Eyüp KOÇHAN (İstanbul 8. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü)

KARAR

Dava, davacının 1.7.1999 tarihi itibarıyla 1479 sayılı Yasa'ya tabi sigortalılığının sona erdiğinin, bu tarihten sonraki döneme ilişkin prim borcu olmadığının tespiti ile 1.9.1999, bu kabul edilmez ise 1.1.2000 tarihi itibarıyla SSK'dan yaşlılık aylığı bağlanması istemine ilişkindir.

Mahkeme istemin kabulüne ilişkin hüküm Dairemizce eksik araştırma nedeniyle bozulmuş, mahkemece bozma kararına uyulmuş ise de varılan sonuç usul ve yasaya aykırı olmuştur.

Yapılan incelemede, vergi dairesinden gelen yazıdan 28.12.2001 tarihine kadar vergi tahakkuk ettirilip vergi kaydının 28.12.2001 tarihi itibarıyla sona erdirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda Bağ-Kur sigortalılık süresinin 28.12.2001 tarihinde sona erdiğinin kabulü ile 28.12.2001 tarihi sonrasına ilişkin olarak Bağ-Kur'a prim borcu bulunmadığının tespitine. Bağ-Kur zorunlu sigortalılığı ile çakışan 1.7.1999 ile 31.12.1999 tarihleri arasındaki SSK zorunlu sigortalılık süresinin iptaline karar vermek gerekir. Öte yandan bu koşullar altında 1.1.2000 tarihi itibarıyla SSK'dan yaşlılık aylığı bağlama koşullarının da oluşmadığı ortadadır.

Mahkemece yukarıda belirtilen bu maddi ve hukuki olgular dikkate alınmaksızın yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davalıların bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükümün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, 29.6.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/2462 K: 2006/8886 T: 25.09.2006****YAŞLILIK AYLIĞI BAĞLANMASI • UZUN SÜRE PRİM ÖDEMEME HALİ • SİGORTALILIĞIN DURMASI**

(1479/Ek 19. m.)

Özet: Davacı, emekli aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Dava yerel mahkemece reddedilmiştir.

1479 Sayılı Bağ-Kur Kanunu'nun 22.02.2006 gün, ve 5458 Sayılı Kanunu'nun 13. maddesi ile değişik Ek 19. maddesindeki Bağ-Kur'a kayıt ve tescili yapıldığı halde 5 yıl ve daha fazla süreye ilişkin hiç prim ödemesi bulunmayan sigortalıların, bildirim karşılığında prim borcu ödememeleri durumunda, tescil tarihi itibarıyla sigortalılığının duracağına, prim borcuna ait sürelerin sigortalılık süresi olarak değerlendirilemeyeceği, bu sürelerle ilişkin prim tutarlarına kurum alacakları arasında yer verilmeyeceği yönündeki hüküm uyarınca davacının Bağ-Kur sigortalı olarak tescil edilmesine rağmen hiç prim ödemesinin bulunmaması nedeni ile sigortalılığının tescilden itibaren duracağı, yaşlılık aylığında bu sürelerin değerlendirilemeyeceği gözetilerek, davacının tahsis istemine SSK zorunlu ve Emekli Sandığı kapsamında geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak karar verilmesi gerekir.^(*)

Davacı yaşlılık aylığının 5.8.2003 tarihinden itibaren bağlanması gerektiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğin reddine karar vermiştir.

Hükmün davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteminin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Mehmet Beleş tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

(*) Gönderen: Ali GÜNEREN (Yargıtay 21. Hukuk Dairesi Başkanı)

KARAR

Dava, davacının 03.03.1978 tarihinde başlayan SSK lı çalışmaları ve emekli sandığı kapsamındaki çalışmalarının birleştirilmesi sonucu toplam 5673 gün prim ödemesi bulunması nedeni ile 05.08.2003 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanması istemine ilişkindir. Mahkemece, 2829 sayılı yasanın 8. maddesi uyarınca davacının son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde Bağ-Kur sigortalı fiili hizmet süresinin daha fazla olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş ise de, bu sonuç usul ve yasa-ya uygun bulunmamaktadır.

Uyuşmazlık Davacının 10.09.1988 tarihinde başlayan vergi kaydı ve Serbest mali müşavirler ve Muhasebeciler Odası kaydına istinaden Bağ-Kur tarafından re'sen 01.09.1988 tarihinden geçerli olmak üzere tescil edilen ve hiç prim ödenmeksizin günümüze kadar devam eden Bağ-Kur sigortalılığının geçerli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

1479 sayılı Bağ-Kur Kanununun 22.2.2006 gün ve 5458 sayılı Kanununun 13. maddesi ile değişik Ek 19. maddesindeki Bağ-Kur 'a kayıt ve tescili yapıldığı halde 5 yıl ve daha fazla süreye ilişkin hiç prim ödemesi bulunmayan sigortalıların, bildirim karşılığında prim borcu ödememeleri durumunda, tescil tarihi itibarı ile sigortalılığının duracağına, prim borcuna ait sürelerin sigortalılık süresi olarak değerlendirilemeyeceği, bu sürelerle ilişkin prim tutarlarına kurum alacakları arasında yer verilmeyeceği yönündeki hükmü uyarınca davacının Bağ-Kur sigortalı olarak tescil edilmesine rağmen hiç prim ödemesinin bulunmaması nedeni ile sigortalılığının tescilden itibaren duracağı, yaşlılık aylığında bu sürelerin değerlendirilemeyeceği gözetilerek, davacının tahsis istemine SSK zorunlu ve Emekli Sandığı kapsamında geçen sigortalılık süreleri dikkate alınarak karar verilmesi gerekir. Hukuk Genel Kurulunun 28.6.2006 gün ve 2006/21-485-483 E.K. 21.6.2006 gün ve 2006/21-363-466 E.K. sayılı kararları da aynı yöndedir.

Bu durumda yapılacak inceleme ve araştırmanın dava dışı Bağ-Kur'un hak alanını ilgilendirdiği belirgin olup, davacı tarafa yönteminde Bağ-Kur'un davaya dahil edilmesi için süre verilmesi, Bağ-Kur'un gösterdiği deliller de toplanarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, mahkemece, taraf teşkili tamamlanmadan yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasa-ya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve karar bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, bozma nedenine göre davacının diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına, temyiz harcının istek halinde davacıya iadesine, 25.09.2006 gününde oy birliği ile karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ**E: 2006/11920 K: 2006/10015 T: 17.10.2006****MADDİ TAZMİNATTA İNDİRİM YAPILMASI • REDDEDİLEN MİKTAR ÜZERİNDEN VEKÂLET ÜCRETİ TAKDİR EDİLEMEYECEĞİ**

(4857 s. K. m. 77, 818 s. K. m. 43-44)

Özet: Davacı, iş kazası nedeniyle maddi ve manevi tazminatın tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Dava, zararlandırıcı sigorta olayı sonucu %54 oranında meslekte kazanma gücünü kaybeden sigortalının maddi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece tarafların hal ve mevkiine, kusur oranlarına, olay oluşuna ve olay tarihinden itibaren yürütülecek yasal faiz ile birlikte tazminatın miktarına göre; olayda, BK'nun 43-44. maddelerinin öngördüğü koşulların oluşmadığı gözetilmeksizin anılan maddelere dayanılarak tazminattan indirim yapılmak suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

Maddi tazminatın kısmen reddinin, kat-sayı değişiklikleri sonucu sigorta tahsisleri peşin sermaye değerindeki artışlardan kaynaklanmasına ve davacının dava açılırken bu hususu bilebilmesinin mümkün bulunmamasına göre, maddi tazminatın reddolunan bölümü nedeniyle davalı yararına vekâlet ücreti verilmesine yer bulunmamaktadır.

Davacı, iş kazası sonucu maluliyetinden doğan maddi ve manevi tazminata ödetilmesi davasının yapılan yargılaması sonunda; ilamda yazılı nedenlerle gerçekleşen 399.40 YTL maddi tazminatın yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ilişkin hükmün süresi içinde temyizden incelenmesi taraf vekillerince istenilmesi ve davacı vekilincece duruşma talep edilmesi üzerine dosya incelenerek isin duruşmaya tabi olduğu anlaşılmış ve duruşma için 17.10.2006 Salı günü tayin edilerek taraflara çağrı kağıdı gönderilmişti. Duruşma günü davacı vekili Av. İG ile karşı taraf vekili ÖEA geldiler. Duruşmaya başlanarak hazır bulunan Avukatların sözlü açıklamaları dinlendikten sonra duruşmaya son verilerek aynı gün Tetkik Hakimi B. Mustafa Şimşek tarafından düzenlenen ra-

porla dosyadaki kağıtlar okundu, işin gereği konuşulup düşünüldü, ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

KARAR

1-Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda değişiklik yapan 5219 sayılı yasanın 2. maddesi uyarınca 21.07.2004 tarihinden sonra, anılan yasanın 427. maddesindeki kesinlik sınırı, 1.000.-YTL'ye çıkarılmış olup, inceleme konusu karar bu tarihten sonra verilmiş ve kesinlik sınırının altında bulunmuş olmakla, söz konusu maddelere göre hüküm kesin nitelik taşıdığından 01.06.1990 tarih ve E: 1989/3, K: 1990/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında göz önünde tutularak, davalının temyiz dilekçesinin, kararın kesinlik sınırları içinde kalması nedeniyle reddine,

2-Dosyadaki yazılara, toplanan delillere, hükmün dayandığı gerektirici nedenlerle davacı-temyizi ile sınırlı inceleme yapılmasına göre, davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışındaki diğer temyiz itirazlarının reddine,

2-Dava zararlandırıcı sigorta olayı sonucu %54 oranında meslekte kazanma gücünü kaybeden sigortalının maddi tazminat istemine ilişkindir.

Mahkemece, tarafların hal ve mevkiine, kusur oranlarına, olayın oluşuna, tarihinden itibaren yürütülecek yasal faiz ile birlikte tazminat miktarına göre Borçlar Kanununun 43-44. maddelerinin öngördüğü koşulların oluşmadığı gözetilmeksizin anılan maddelere dayanılarak tazminattan indirim yapılmak suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

Ne var ki, bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden HUMK'un 438/7. maddesi uyarınca hüküm bozulmamalı düzeltilerek onanmalıdır.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle hüküm fıkrasının tamamen silinmesine, yerine,

“1- 109.701,72 -YTL zarardan SSK peşin sermaye değeri ile geçici iş göremezlik ödeneği toplamı 98.332,16 -YTL'nin indirimi ile kalan 11.369,56-YTL maddi tazminatın 09.06.2001 olay tarihinden itibaren işletecek yasal faizi ile birlikte davalıdan davacıya

2-Alınması gereken 613,96-YTL ilam harcından peşin alınan 25,70-YTL'nin indirimi ile kalan 588,26-YTL ilam harcının davalıdan tahsiline,

3-Davacı tarafından yatırılan başvurma ve peşin harç toplamı 33,587-YTL'nin davalıdan tahsili ile davacıya verilmesine,

4-Red edilen ve kabul edilen miktarlar nazara alınarak, takdiren 186,42-YTL yargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına, 240,00-YTL yargılama giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine,

5-Hüküm tarihinde yürürlükte olan avukatlık asgari ücret tarifesine göre, vekil ile temsil edilen davacı yararına hüküm altına alınan maddi tazminat miktarı üzerinden 1.246,96-YTL vekalet ücretinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine,

6- Maddi tazminatın kısmen reddinin, katsayı değişiklikleri sonucu sigorta tahsisleri peşin sermaye değerindeki artıklardan kaynaklanmasına ve davacının dava açılırken bu hususu bilebilmesinin mümkün bulunmasına göre, maddi tazminatın reddolunan bölümü nedeniyle davalı yararına vekalet ücreti verilmesine yer olmadığına," rakam ve sözcüklerinin yazılmasına ve hükmün bu düzeltilmiş şekli ile ONANMASINA, davacı yararına takdir edilen 450.00 YTL duruşma Avukatlık parasının karşı tarafa yükletilmesine, 17.10.2006 gününde oybirliği ile karar verildi.

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ

E: 2006/40248 K: 2006/12282 T: 13.11.2006

SİORTALILIK BAŞLANGIÇ TARİHİNİN TESPİTİ • ARAŞTIRMA YÖNTEMİ • FİİLİ ÇALIŞMA OLGUSU

(506 s. K. m. 2, 6, 9, 79-10)

Özet: Davacı, Davalıya ait işyerinde 01.04.1985 tarihinde bir gün süre ile çalıştığının tespitini istemiştir.

İşyerinin 506 Sayılı Yasa kapsamından çıkarıldıktan sonra davacıya ait işe giriş bildirgesinin SS Kurumuna verildiği anlaşıldığına göre, zabıta marifetiyle tespit edilecek işyerine o tarihte komşu olan diğer işyerlerinde bildirge tarihide çalıştığı tespit edilen kayıtlı komşu işyeri çalışanlarının; çalışmanın niteliği ile gerçek bir çalışma olup olmadığı yönünde yöntemince beyanlarını alması, elde edilecek bilgilere göre gerçek çalışma olgusunu somut ve inandırıcı bilgilere dayalı şekilde 056 Sayılı Yasanın 2, 6, 9 ve 79/10. maddeleri gereğince kanıtladıktan sonra sonucuna göre karar vermektен ibarettir.^(*)

Davacı, sigortalılık başlangıç tarihinin 01.04.1985 olduğunun tesbitine karar verilmesini istemiştir.

(*) Gönderen: Eyüp KOÇHAN (İstanbul 8. İş Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü)

Mahkeme ilamında belirtildiği şekilde, isteğin kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, davalı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hakimi Mehmet Beleç tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi.

KARAR

Davacı, A Tesisat Isı San. Müh. ait iş yerinde 01.04.1985 tarihinde bir gün süre ile çalıştığının tesbitini istemiştir.

Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiş ise de bu sonuç eksik incelemeye dayalı olup usul ve yasaya aykırıdır.

Davacıya ait 01.04.1985 tarihli işe giriş bildirgesinin davalı kuruma süresi içerisinde verildiğine dair uyumsuzluk ummamaktadır. Uyuşmazlık somut olayda fiili çalışma olgusunun yöntemince kanıtlanmış olup olmadığı, mahkemece bu yönde yapılan araştırmanın hükme yeterli bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Gerçekten; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasa'sının 2 ve 6. maddelerinde açıkça belirlendiği üzere, sigortalılığın oluşumu yönünden çalışma olgusunun varlığı zorunludur. Eylemli veya gerçek biçimde çalışmanın varlığı saptanmadıkça, hizmet akdine dayanılarak dahi sigortalılıktan söz edilemez. Fiili veya gerçek çalışmayı ortaya koyacak belgeler, işe giriş bildirgesiyle birlikte 506 sayılı Yasa'nın 79. maddesinde belirtilen sigortalının gün sayısını, kazanç durumunu, çalışma tarihleriyle birlikte ortaya koyan aylık sigorta gün bilgileri ile *Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği*'nin 17. maddesinde belirtilen 4 aylık prim bordroları gibi Kuruma verilmesi zorunlu belgelerdir. Yöntemince düzenlenip süresi içerisinde Kuruma verilen işe giriş bildirgesi, kişinin işe alınmış olduğunu gösterirse de fiili çalışmanın varlığının ortaya konulması açısından tek basma yeterli kabul edilemez. Sigortalılıktan söz edebilmek için, çalışmanın varlığı, Yargıtay uygulamasında 506 sayılı Yasanın 79/10. maddesine dayalı sigortalılığın tespiti davaları yönünden kabul edilen ilkelere uygun biçimde belirlenmelidir. Zira, sigortalılığın başlangıcına yönelik her dava sigortalılığın tespiti istemini de içerir. Aksine düşünce, özellikle yaşlılık aylığının kabulü için öngörülen sigortalılık süresi yönünden çalışanlar ile çalışmayanlar arasında adaletsiz ve haksız bir durum yaratır. Bu nedenle, işe giriş bildirgesinin verildiği ancak yasal diğer belgelerin bulunmadığı durumlarda çalışma olgusunu ortaya koyabilecek inandırıcı ve yeterli kanıtlar aranmalı, kamu düzenine dayalı bu tür davalarda hakim, görevi gereği doğrudan soruşturmayı genişleterek sigortalılık koşullarının oluşup oluşmadığını belirlemelidir. Bu yön, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 16.9.1999 gün 1999/21-510-527, 30.6.1999 gün 1999/21-549-555, 5.2.2003 gün 2003/21-35-64, 15.10.2003 jn 2003/21-634-572, 3.11.2004 gün 2004/21-480-579 ve

2004/21-479-578, 10.11.2004 gün 2004/21-538 ve 1.12.2004 gün 2004/21-629 sayılı kararlarında da vurgulanmıştır.

Somut olaya gelince; mahkemece açıklanan şekilde fiili çalışmanın varlığının yöntemince araştırılmadan, iş yeri sahibinin beyanına göre sonuca gidildiği ortadadır. Gerçekten çalışmanın geçtiği iddia edilen iş yerinde davacının işe başladığına dair işe giriş bildirgesinin süresinde verilmiş olmasına rağmen, iş yeri dönem bordrolarının kuruma verilmemiş olması nedeni ile zabıta marifeti ile komşu işyeri tanıkları tesbit edilerek dinlenmemiştir.

Yapılacak iş; İş yerinin 506 Sayılı Yasa kapsamından çıkarıldıktan sonra davacıya ait işe giriş bildirgesinin Sosyal Sigortalar Kurumuna verildiği anlaşıldığına göre, zabıta marifetiyle tespit edilecek işyerine o tarihte komşu olan diğer işyerlerinde bildirge tarihinde çalıştığı tespit edilen kayıtlı komşu işyeri çalışanlarının çalışmanın niteliği ile gerçek bir çalışma olup olmadığı yönünde yöntemince beyanlarının alınması; elde edilecek bilgilere göre gerçek çalışma olgusunun somut ve inandırıcı bilgilere dayalı şekilde 506 Sayılı Yasanın 2, 6, 9 ve 79/10. maddeleri gereğince kanıtladıktan sonra sonucuna göre karar vermektir ibarettir.

O halde, davalı Kurum'un bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, 13.11.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

MOĞUL/TÜRKİYE DAVASI

Çev.: Stj. Av. Deniz Erdemoğlu^(*)

(Başvuru No: 40217/02 ve 40218/02)

KARAR

Strazburg

9 Ocak 2007

Moğul / Türkiye Davası'nda,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) Dairesi:

Başkan,

Bay J.-P. COSTA,

Yargıçlar,

Bay I. CABRAL BARRETO,

Bay R. TÜRMEŒ,

Bay M. UGREKHELİDZE,

Bayan A. MULARONİ,

Bayan E. FURA-SANDSTRÖM,

Bay D. POPOVİA ve

Bay S. NAİSMİTH,

Bölüm Katibi Vekili'nin katılımıyla, 5 Aralık 2006 tarihinde gerçekleştirilen gizli oturumda aşağıdaki karara varmıştır:

YÖNTEM

1. Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türk vatandaşları Mustafa Moğul ve Ahmet Moğul ("başvuranlar") tarafından, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 6 Eylül 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan **iki başvurudan** (no. 40217/02 ve 40218/02) **kaynaklanmaktadır.**

2. Başvuranlar, İzmir'de avukatlık yapan avukat MKT tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), Mahkeme önündeki yargılama için herhangi bir vekil tayin etmemiştir.

3. 26 Ocak 2006 tarihinde Mahkeme başvuruları *Hükümet'e* bildirmeye karar vermiştir. Mahke-

(*) T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

me, Sözleşme'nin 29 § 3. maddesi uyarınca, başvuruları esas ve kabul edilebilirlik bakımından birlikte incelemeye karar vermiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

4. *Başvuranlar* sırasıyla 1945 ve 1949 yıllarında doğmuş olup, Seferihisar, İzmir'de yaşamaktadırlar.

5. *Başvuranların* babaları Ali Moğul, Seferihisar semtindeki iki evini sırasıyla 1972 ve 1973 yıllarında noter senediyle oğullarına satmıştır. Kendisi, evlerin üzerinde bulunduğu arsanın mülkiyetini başvuranlara devretmiştir; ancak, söz konusu arsa o tarihte tapu kütüğünde kayıtlı değildir. Başvuranlar Seferihisar Belediyesi'nden arsanın ikiye bölünmesini talep etmişlerdir. Akabinde, Belediye 25 Nisan 1979 tarihinde talepleri kabul etmiştir.

6. Bölgede yapılan kadastro çalışmalarını takiben, 12 Ekim 1981 tarihinde, başvuranlara 3 ve 4 numaralı parseller için tapu senetleri verilmiştir.

7. 1999 yılında, Milli Emlak Müfettişi tarafından kıyı bölgelerine yönelik olarak yürütülen bir genel teftiş çalışmasında başvuranlara ait arsa ve evlerin kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı belirlenmiştir.

8. 18 Mayıs 2000 tarihinde, Hazine, arsalarının kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı gerekçesiyle, başvuranlar aleyhinde tapu kayıtlarının iptali talebiyle Seferihisar 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde dava

açmıştır. Hazine, söz konusu arsanın 1990 tarihli Kıyı Yasası uyarınca herhangi bir kişinin mülkiyetinde olamayacağını, sadece kamu yararı için kullanılabileceğini iddia etmiştir.

9. 29 Haziran 2001 tarihinde, bir jeomorfolog, bir harita mühendisi ve bir ziraat mühendisinden oluşan, mahkeme tarafından görevlendirilmiş bir bilirkişi heyeti başvuranların arsasını incelemiş ve arsanın kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı sonucuna varmıştır.

10. 19 Temmuz 2001 tarihinde ilk derece mahkemesi Hazine'nin talebini kabul etmiş ve başvuranlar aleyhine tapu iptaline karar vermiştir.

11. Başvuranların söz konusu karara ilişkin temyiz ve karar düzeltme istemleri **Yargıtay** tarafından 20 Şubat, 22 Mayıs ve 5 Haziran 2002'de reddedilmiştir.

12. Dava dilekçesinde belirtilmemiş tarihlerde, Hazine, başvuranların uyuşmazlık konusu arsaya yönelik müdahalelerinin önlenmesine karar verilmesi ve bitişik evlerin yıkılması için başvuranlar aleyhinde *müdahalenin men-i ve kal* davaları açmıştır. 15 Haziran 2004 tarihinde Seferihisar 1. Asliye Hukuk Mahkemesi bu istemi ilk başvurana ilişkin olarak kabul etmiştir. Söz konusu karar halihazırda kesinleşmiş değildir. İkinci başvuran aleyhindeki dava ise halen aynı mahkemede derdest durumdadır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

13. İlgili iç hukuk, Mahkeme'nin benzer NA ve Diğerleri/Tür-

kiye davası (no. 37451/97, § 30, 11 Ekim 2005) ile Doğrusöz ve Aslan/Türkiye (no. 1262/02, § 16, 30 Mayıs 2006) davasına ilişkin kararlarında açıklanmıştır.

HUKUK

14. Mahkeme, benzerliklerini dikkate alarak, iki başvuruyu birleştirmeyi uygun bulmuştur.

1.1 NUMARALI PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ SAVI

15. Başvuranlar yetkili makamların tazminat ödemeksizin ve 1 Numaralı Protokol'ün aşağıda belirtilen 1. Maddesi'ni ihlal ederek arsalarına el koyduğunu iddia etmişlerdir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mülkiyetindekilerin dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Kamu yararı söz konusu olmadıkça ve yasada öngörülen koşullar ile uluslararası hukukun genel ilkeleri gerektirmedikçe, hiç kimse mülkiyetindekilerden yoksun bırakılamaz.

Ancak, yukarıdaki hükümler, devletin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördüğü yasaları uygulama hususunda sahip olduğu hakka hâlel getirmez.”

A. Kabul Edilebilirlik

16. Hükümet öncelikle başvuruların Sözleşme'nin 35 § 1. maddesinde yer alan *“iç hukuk yollarının tüketilmesi”* şartını yerine getir-

memiş olduklarını savunmuştur. Bu hususta, başvuranlar aleyhindeki yargılama sürecinin henüz sona ermemiş olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, başvuruların iç hukukta kendilerine açık olan idari ve hukuki yolları gereken şekilde kullanmadıklarını iddia etmiştir.

17. Başvuranlar iç hukukta kendilerinin mülkiyet hakkını gerektirdiği gibi koruyan bir hukuki yol bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

18. Mahkeme, Hükümet tarafından belirtilen idari ve hukuki yolların, başvuranlara ancak tapu kayıtlarının hukuka aykırı şekilde iptal edilmiş olması halinde tazminat hakkı kazandıracağı görüşüne ulaşmıştır. Halbuki, Seferihisar Asliye Hukuk Mahkemesi, tapu kayıtlarını, arsanın kıyı kenar çizgisi içerisinde kalması sebebiyle Devlet'in tasarrufu altında kalmasını öngören Kıyı Kanunu uyarınca iptal etmiştir.

19. Bu nedenle Mahkeme Hükümet'in ilk itirazını reddetmiştir. Ayrıca başvuruların başka hiçbir red nedeni bulunmadığına ve dolaşısıyla ve başvurunun kabul edilebilir sayılması gerektiğine karar vermiştir.

B. Esaslar

1. Mahkeme Önündeki Savunmalar

20. Hükümet, Anayasa uyarınca kıyıların Devlet'in hüküm ve tasarrufu altında olduğunu ve asla özel mülkiyet konusu olamayacağını savunmuştur. Hükümet, başvuruların tapularını iptal etmekle, Seferihisar Asliye Hukuk Mahke-

mesi'nin aslında hukuka aykırı bir durumu düzeltmiş olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca, Devlet'in mülkiyetinde olan mülklere el konulmaması için, başvuranların, tapu iptali dolayısıyla tazminata da hak kazanamayacaklarını iddia etmiştir.

21. Başvuranlar, 1981'deki kadastro çalışması sırasında arsanın tapu sicilinde kendi adlarına tescil edilmiş olduğunu belirtmişlerdir. Söz konusu tarih, kıyıların Devlet'in münhasır tasarrufunda olduğu hükmünü getiren 1982 tarihli Anayasa'nın kabulünden ve kıyılara ilişkin 3621 sayılı 1990 tarihli yeni Kanun'un yürürlüğe girmesinden çok öncedir. Başvuranlar bu sebeple taşınmaz üzerinde yetkili makamlar tarafından saygı gösterilmesi gereken bir kazanılmış hakları olduğunu savunmuşlardır. Ancak, herhangi bir tazminat ödenmeden mülkiyet haklarından yoksun bırakılmışlardır.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

22. Mahkeme iyiniyetle satın alınmış ancak herhangi bir tazminat ödenmeksizin mülkiyeti Devlet'e iade edilmiş evlerin yıkımı ve tapu iptaline ilişkin olarak önceden benzer davaları incelemiş ve 1 Numaralı Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermiştir (yukarıda bahsedilen kararlar için bkz. N.A. ve diğerleri, §§ 36 43 ve Doğrusöz ve Aslan, §§ 26 32). Mahkeme huzurdaki davalarda da bu karardan dönmek için bir sebep bulunmadığına karar vermiştir.

Dolayısıyla, Mahkeme, 1 Numaralı Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermiştir

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

23. Sözleşmenin 41. maddesi uyarınca:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku ancak kısmen tazminata izin veriyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder."

A. Zarar

24. Başvuranlardan her biri, arsalar için 53.594 Avro (EUR) muadili 100.000 Yeni Türk Lirası (YTL) ve arsaların üzerindeki binalar için 50.000 YTL (6.968 EUR) maddi tazminat talep etmiştir. Başvuranlardan her biri ayrıca 17.500 YTL (9,448 EUR) manevi tazminat talep etmiştir.

25. Hükümet asılsız ve aşırı oldukları iddiasıyla bu taleplere itiraz etmiştir. Ayrıca, Hükümet, bu mahiyetteki arsanın bir piyasa değeri olamayacağını ve binalar için tek tarafı olarak biçilmiş değerlerin herhangi bir bağlayıcılığı olmadığını savunmuştur.

26. Mahkeme, ihlalin mülkiyetin kazanımında hukuka aykırılıktan ziyade tazminat ödenmemesine ilişkin olması halinde, tazminatın mülkün tam değerini yansıtmasının şart olmadığını yinelemiştir (I.R.S ve Diğerleri/Türkiye (sadece tazminat), no. 26338/95, §§ 23 24,

31 Mayıs 2005). Mahkeme, bu sebeple, başvuranın tazminata hak kazanacağına ilişkin haklı beklentisine uygun götürü bir bedel tespit etmenin uygun olacağını kabul etmiştir (*Scordino/İtalya (no. 1) [GC], no. 36813/97, §§ 254 259, AİHM 2006 ...*, *Stornaiuolo/İtalya, no. 52980/99, §§ 82 91, 8 Ağustos 2006, ve yukarıda bahsi geçen Doğrusöz ve Aslan, § 36*).

27. Mahkeme 20 Mayıs 2003 tarihli bir bilirkişi raporunda arsaya 10.300.000.000 TL değer biçilmiş olduğunu dikkate almıştır. Mahkeme, bugün bu değer yaklaşık 16.500 Yeni Türk Lirası veya 9.000 EUR'ya tekabül ettiğini göz önüne almıştır. Buna göre, Mahkeme başvuranların her birine 9.000 EUR maddi tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

28. Başvuranların manevi tazminat talepleri hususunda, Mahkeme, huzurdaki davaların şartları bakımından, ihlal tespitinin yeterli bir hakkaniyete uygun tazmin teşkil ettiğine karar vermiştir (bkz. yukarıda bahsi geçen Doğrusöz ve Aslan kararı, § 38).

B. Masraf ve giderler

29. Başvuranlar ayrıca yerel mahkemeler nezdinde gerçekleştirdikleri masraf ve giderler için 7.500 YTL (4.023 EUR), Mahkeme nezdinde gerçekleştirdikleri masraf ve giderler için de 25.000 YTL (13.444 EUR) talep etmişlerdir. Bu hususta kendileri ile vekilleri arasında imzalanmış sözleşmeye atıfta bulunmuşlardır.

30. Hükümet, aşırı olduklarını ve yetersiz şekilde belgelendiklerini ileri sürerek, talebe itiraz etmiştir.

31. Mahkeme, sunulan belgeleri dikkate alarak ve tarafsız şekilde değerlendirmede bulunarak, başvuranlara masraf ve gider olarak müştereken 2.500 EUR ödenmesine hükmetmiştir.

C. Gecikme Faizi

32. Mahkeme, gecikme faizi için Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın dikkate alınmasını uygun görmüştür.

BU NEDENLERLE, MAHKEME OYBİRLİĞİYLE

1. Başvuruların birleştirilmesine;

2. Başvuruların kabul edilebilir olduğuna;

3. 1 Numaralı Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiğine;

4. İhlal tespitinin kendisinin, başvuranlar tarafından ileri sürülen manevi zarar bakımından yeterli bir hakkaniyete uygun tazmin teşkil ettiğine;

5. (a) Davalı Devlet'in, kararın Sözleşme'nin 44 § 2. maddesine göre kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, maddi tazminat olarak başvuranların her birine 9.000 EUR (dokuz bin Avro), masraf ve gider olarak başvuranlara müştereken 2.500 EUR (ikibin beşyüz Avro), artı doğabilecek her türlü vergiyi, ödeme günündeki kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na dönüştürmek üzere, ödemesine;

(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin hitamından ödeme tarihine kadar geçecek süre için yukarıdaki miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın gecikme döneminde geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Başvuranın adil tazmin talebinin kalanının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce olarak hazırlanmış, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. hükmü uyarınca 9 Ocak 2007 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

S. NAISMITH
Bölüm Katibi

J.-P. COSTA
Başkan

İÇİNDEKİLER

GÖREV ve TEMYİZ SINIRLARI	383
2007 YARGI HARÇLARI	383
NOTER HARÇLARI	388
VERGİ YARGISI HARÇLARI	389
TAPU VE KADASTRO İŞLEMLERİNDEN ALINACAK HARÇLAR	390
AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ	396
AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİ	401
AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİNE GÖRE HAZIRLANMIŞ VEKALET ÜCRETİ HESAPLAMA TABLOSU	405
CEZA MUHAKEMESİ KANUNU GEREĞİNCE YAPILACAK HUKUKİ YARDIMLAR İÇİN AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİ	408
REESKONT VE AVANS FAİZ ORANLARI	409
BANKALARCA KREDİ KARTLARINA UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN EN YÜKSEK AYLIK FAİZ ORANLARI	410
YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	411
VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2007 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE MİKTARLAR	412
GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ	414
DAMGA VERGİSİ ORANLARI	418
VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ ORANLARI	421
ASGARİ ÜCRET ORANLARI	423
YILLARA GÖRE KIDEM TAZMİNATI TAVANI	424
BANKALARCA YTL ÜZERİNDEN AÇILAN MEVDUATA UYGULANACAK AZAMİ FAİZ ORANI	425
AMERİKAN DOLARI ÜZERİNDEN AÇILAN DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARINA UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN AZAMİ FAİZ ORANLARI	429
EURO ÜZERİNDEN AÇILAN DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARINA UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN AZAMİ FAİZ ORANLARI	433
YASAL FAİZ ORANLARI	437
GELİR VERGİSİ TARİFESİ	437
KİRA ARTIŞLARINDA 2006 YILINDA UYGULANACAK ORANLAR	438
TOPLULUK SİGORTASI PRİM ORANLARI	438
ÜFE ve TÜFE ORANLARI	439
2006 YILI ENFLASYON İSTATİSTİKLERİ	441
ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Aya Göre Artış Hızı	443
ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Artış Hızı	443
ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Artış Hızı	444
ÜFE/TÜFE Endeksinde 12 Aylık Ortalamalara Göre Artış Hızı	444

YARARLI BİLGİLER

DERLEYEN: Av. Celal ÜLGEN, Av. Coşkun ONGUN

GÖREV ve TEMYİZ SINIRLARI

ASLİYE HUKUK-SULH HUKUK GÖREV SINIRI

Yeniden Değerleme Oranının 2006 yılı için % 7,8 olarak belirlenmiştir. Buna göre HUMK m. 8'de yer alan İflas davalarıyla vakfa ilişkin davalar hariç olmak üzere, mamelek hukukundan doğan değer veya miktarı 5.910 (BEŞBİN DOKUZ YÜZ ON) YTL'yi geçmeyen davalar Sulh Hukuk Mahkemelerinde görülecektir.

TEMYİZ SINIRI HUMK 426/a

Miktar veya değeri 1. 170 YTL (BİN YÜZ YETMİŞ)'yi geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin kararlar kesindir.

Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda 1.170 YTL'lik kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir.....

MURAFAA SINIRI HUMK m. 435değeri on milyar lirayı aşan alacak ve ayın davalarında taraflardan biri temyiz veya cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise, Yargıtay'ca bir gün belli edilerek taraflara usulen çağrı kağıdı gönderilir..... 11.830 YTL (ONBİRBİN SEKİZ-YÜZ OTUZ YTL) 'lık DURUŞMA sınırının belirlenmesinde 428 inci maddenin ikinci fıkrası kıyas yoluyla uygulanır.

HUMK 28 (Son) (1) numaralı bentteki kararlarda alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda, 5.910 YTL'lik kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir. Alacağın tamamının dava edilmiş olması hâlinde, kararda asıl istemin kabul edilmeyen bölümü 5.910 YTL'yi geçmeyen tarafın temyiz hakkı yoktur. Ancak, karşı taraf temyiz yoluna başvurduğu takdirde, diğer taraf da düzenleyeceği cevap dilekçesiyle kararı temyiz edebilir.

2007 YARGI HARÇLARI

A) Mahkeme Harçları:

Hukuk ve ticaret davalarıyla, idari davalarda ihtilafsız yargı konularında ve icra tetkik mercilerinde

I - Başvurma harcı:

Dilekçe ve ya tutanakla dava açma veya davaya müdahale veya tevdi mahallinin tayini, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz, tespiti delail ile ilgili taleplerde,

1. Sulh mahkemelerinde, icra tetkik mercilerinde 6,20 YTL
2. Asliye mahkemelerinde, idare mahkemelerinde 13,10 YTL
3. (5035 sayılı Kanununun 34 üncü maddesi ile değişen bent. Yürürlük:1/1/2004) Bölge Adliye Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Yargıtay, Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde 20,00 YTL

(Mahkemenin yetkisizlik veya görevsizlik kararı vermesi sebebiyle yetkili veya görevli mahkemeye yeniden başvurması halinde bu harç alınmaz.)

II - Celse harcı:

(Taraflar veya vekilleri tarafından ertelenmelerine sebebiyet verilen celselerden.)

1. Sulh mahkemeleri :
 - a) Konusu belli bir değerle ilgili davalarda dava konusu miktardan (7,60 YTL.) den aşağı olmamak üzere Binde 1,8
 - b) Belli bir değer bulunmayan davalarda 7,60 YTL
2. Asliye mahkemelerinde, idari yargı mercilerinde (13,10 YTL'den) az olmamak üzere Binde 1,8

III - Karar ve ilam harcı:

1. Nispi harç:

- a) Konusu belli bir değerle ilgili bulunan davalarda esas hakkında karar verilmesi halinde hüküm altına alınan anlaşmazlık konusu değer üzerinden Binde 54

Bakanlar Kurulu dava çeşitleri itibariyle birlikte veya ayrı ayrı olmak üzere bu bente yazılı nispeti binde 10'a kadar indirmeye veya Kanunda yazılı nispete kadar çıkarmaya yetkilidir.

- b) Bir gayrimenkulün hissedarlar arasında satış suretiyle şuyunu izalesine dair olan hükümler (Gayrimenkulün satış bedeli üzerinden)

Binde 9

- c) Gayrimenkulün hissedarlar arasında taksimine dair olan hükümler (taksim edilen gayrimenkul değeri üzerinden) Binde 3,6

- d) Nafaka verilmesine dair hükümler (Bir senelik nafaka bedeli üzerinden) Binde 9

- e) (5035 sayılı Kanununun 34 üncü maddesi ile değişen bent.Yürürlük:1/1/2004)Yukarıdaki nispetler Bölge Adliye Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Danıştay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Yargıtayın

tasdik veya işin esasını hüküm altına aldığı kararları için de aynen uygulanır.

Nispi harçlar (13,10 YTL) liradan aşağı olamaz.

2. Maktu harç :

a) İnci fıkra dışında kalan davalarla, taraf teşkiline imkan bulunmayan davalarda verilen esas hakkındaki kararlarla, davanın reddi kararı ve icra tetkik mercilerinin 1 inci fıkra dışında kalan kararlarında

13,10 YTL

b) (5035 sayılı Kanununun 34 üncü maddesi ile değişen bent. Yürürlük: 1/1/2004) (a) fıkrasında yazılı davalarda esasa taalluk eden veya tashihi karar taleplerinin reddine dair Yargıtay, Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kararlarında

27,00 YTL

c) (5035 sayılı Kanununun 34 üncü maddesi ile değişen bent. Yürürlük: 1/1/2004) Bölge Adliye Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri, Yargıtay, Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin icranın tehiri kararlarında

21,40 YTL

d) Tespiti delail, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararlarında

21,40 YTL

B) İcra ve iflas harçları:

I – İcra harçları :

1. İcraya başvurma harcı 13,10 YTL
2. Değeri belli olmayan icra takiplerinde, icranın yerine getirilmesi harcı 13,10 YTL
3. Değeri belli olan icra takiplerinde tahsil harcı, değer üzerinden :
 - a) Ödeme veya icra emrinin tebliği üzerine hacizden evvel ödenen paralardan Yüzde 3,6
 - b) Hacizden sonra ve satıştan önce ödenen paralardan Yüzde 7,2
 - c) Haczedilen veya rehinli malların satılıp paraya çevrilmesi suretiyle tahsil olunan paralardan Yüzde 9
 - d) Resmi ve özel müesseseler memur ve hizmetlilerinin maaş, ücret, gündelik ve sair hizmet gelirlerinin haczi suretiyle tahsil olunan paralardan Yüzde 3,6
 - e) Takip talebi bulunmayan alacaklılara İcra ve İflas Kanununun 125 inci maddesinin 3 üncü fıkrası gereğince ödenen paralardan Yüzde 1,8
 - f) Gayrimenkullerin ve gemilerin tahliye ve tesliminde:
 - aa) İcra emrinin tebliği üzerine tahliye olunduğu takdirde Yüzde 1,8
 - bb) Tahliye ve teslim icra marifetiyle olduğu takdirde Yüzde 3,6
 - g) Menkul tesliminde
 - aa) İcra emrinin tebliği üzerine teslim halinde Yüzde 1,8

- bb) İcra marifetiyle teslim halinde Yüzde 3,6
 4. İdare harçları: (Haczedilen gayrimenkullerin idaresi, kira mukaveleleri düzenlenmesi ve hesap tutulması için) 9,20 YTL

II – İflas harçları :

1. Maktu harç: İflasın açılması veya konkordato isteği ve masaya katılma harcı 21,40 YTL
 2. Konunun değeri üzerinden harç
 a) İflasta paylaşılan para üzerinden Yüzde 3,6
 b) Konkordatoda alacaklılara verilmesi kararlaştırılan para üzerinden Binde 9

C) Ticaret Sicili harçları:

I – Kayıt ve tescil harçları: (Ticari işletme rehni dahil)

1. Ticari işletmenin ve ünvanının tescil ve ilanında:
 a) Gerçek kişilere ve kooperatiflere ait işletmelerde 95,80 YTL
 b) Şahıs şirketlerine ait işletmelerde 274,60 YTL
 c) Sermaye şirketlerine ait işletmelerde 618,50 YTL
 2. Temsile yetkili kılınan kimselerin tescil ve ilanında (Her kişi için):
 a) Gerçek kişilere ve kooperatiflere ait işletmelerde 47,60 YTL
 b) Şahıs şirketlerine ait işletmelerde 68,20 YTL
 c) Sermaye şirketlerine ait işletmelerde 150,70 YTL
 3. Ticaret siciline tescil edilmiş olan vakalardaki değişikliklerin tescilinde: (Ticari işletme rehni ile ilgili vakalar dahil) (Muhteva ile ilgili bulunmayan düzeltmelerde harç alınmaz.)
 a) Gerçek kişilere ve kooperatiflere ait işletmelerde 47,60 YTL
 b) Şahıs şirketlerine ait işletmelerde 68,20 YTL
 c) Sermaye şirketlerine ait işletmelerde 150,70 YTL
 4. Kayıt silinmesinde: (Ticari işletme rehni kaydının silinmesi dahil)
 a) Gerçek kişilere ve kooperatiflere ait işletmelerde 18,70 YTL
 b) Şahıs şirketlerine ait işletmelerde 27,00 YTL
 c) Sermaye şirketlerine ait işletmelerde 47,60 YTL
 Şubelerin her biri (Yabancı müesseselerin Türkiye'deki şubeleri dahil) ayrıca aynı harca tabidir.

II – Kayıt ve belge suretleri ve tasdikname harçları:

1. Bir ticari işletmeye ait sicil esas defterindeki kayıtların tamamının veya bir kısmının veya memurlukta saklanan bütün belgelerin örneğinin beher sayfasından (Ticaret Sicili Tüzüğü Madde:11/1) 4,90 YTL

2. Tasdiknamelerden (Ticaret Sicili Tüzüğü Madde : 11/2, 104, 105)
16,00 YTL

D) Diğer yargı harçları (Müşterek kısım):

I – Suret harçları :

- a) İlamın her sayfasının suretinden (Tasdikli fotokopiler dahil) 1,00 YTL
- b) Mahkeme ve merci zabıtnameleri ve diğer evrakın beher sayfasının suretlerinden (Tasdikli fotokopiler dahil) 1,00 YTL
- c) Avukatların tasdik ettiği vekaletname suretlerinden (Tasdikli fotokopiler dahil) 2,20 YTL
- d) Sulh hakimi tarafından tasdik edilen vekaletname suretlerinden (Tasdikli fotokopiler dahil) 2,20 YTL

Re'sen verilmesi icap eden suretler hariç olmak üzere ceza mahkemelerinden alınacak suretlerden de aynı harçlar alınır.

II – Muhafaza harçları:

Adliye veznelerine tevdi olunan kıymetli eşyanın kabul ve muhafazası için, muhafaza olunan değer üzerinden:

- a) Bir yıla kadar Binde 9
- b) Bir yılı geçen her yıl ve kesirler için Binde 4,5

III – Defter tutma harçları:

- a) Alelumum, defter tutma ve tahrir işlerinde (7,60 YTL'den) az olmak üzere deftere kaydolunan değer üzerinden Binde 3,6
- b) Miras işlerinde defter tutulmasında :
- aa) Mevcut ve alacak bakiyesi hasıl olmuş ise bu bakiye üzerinden Binde 3,6
- bb) Borç bakiyesi hasıl olmuş veya mevcut ve alacaklar ile borçlar bakiyesi eşit ise 20,00 YTL
- c) İflas dairesi tarafından tutulacak defterlerden 20,00 YTL

IV – Miras işlerine ait harçlar:

Terekenin tahrir ve tespiti, mirasın taksimi, tasfiyesi ve idaresinde, bunların konusunu teşkil eden değerler üzerinden Binde 3,6
(Miras idaresinde her sene ve kesirler için harç alınır.)

V – Vasiyetname tanzimine ait harçlar:

Medeni Kanununun 479 uncu maddesine göre sulh hakimi tarafından tanzim edilen resmi vasiyet senetleri:

- a) Belli bir meblağı ihtiva edenler Binde 0,90
- b) Belli bir meblağı ihtiva etmeyenler 27,00 YTL

NOTER HARÇLARI**I – Değer veya ağırlık üzerinden alınan nispi harçlar :**

1. Muayyen bir meblağı ihtiva eden her nevi senet, mukavelename ve kağıtlardan beher imza için Binde 0,90

Bütün imzalar için bu suretle alınacak harcın toplam miktarı (27,00 YTL) den az, (13.755,10 YTL) den çok olamaz.

2. Emanet harçları :Saklanmak üzere noterlere tevdi edilen değeri belli emanetlerden Binde 1,8

Harç miktarı (2,20 YTL) den az olamaz, harç yıllık olarak hesaplanır. Bir yıldan fazla olan her yıl için ilave olarak yarı harç alınır

Yıl kesirleri tam itibar olunur.

3. Gayrimenkul ve menkullerin idaresi harcı : Binde 3,6

Harç yıllık olarak hesaplanır, bir yıldan fazla olan her yıl için ilave olarak yarı harç alınır.

Yıl kesirleri tam itibar olunur.Gayrimenkullerin değerleri belli değilsen değerler takdir yolu ile tespit edilir.

4. Konşimento yazılması harcı :Konşimento yazılmasında eşyanın her gayrisafi tonundan 0,24 YTL

5. (3239 sayılı Kanununun 139 uncu maddesi ile fıkra kaldırılmıştır.)

II-Maktu harçlar :

1. Belli meblağı ihtiva etmeyen ve alınacak harç miktarı kanun ve tarifede ayrıca gösterilmemiş olan senet, mukavele ve kağıtlardaki imzaların beherinden 4,30 YTL

2. Her nevi tebliğ, (6830 sayılı Kanun hükümleri muvacehesinde noterlerce muhataba yapılacak tebliğler dahil)ihbar, ihtar ve protestolardan muhataba tebliğ edilecek beher nüsha için 7,60 YTL

3.Vekaletnameler :

a) Özel vekaletnamelerde beher imza için 3,70 YTL

b) Genel vekaletnamelerde beher imza için 5,60 YTL

4. Defter tasdiki :

a) Açılış, ara ve kapanış tasdik ve şerhleri (Beher defter için):

aa) İşletme defteri ve diğer her türlü defterler 10,50 YTL

bb) Serbest meslek kazanç defteri 13,10 YTL

cc) Bilanço esasına göre tutulan defterler 13,10 YTL

b) Açılış tasdiklerinde sayfaların mühürlenmesi :

100 sayfaya kadar (100 dahil) 3,60 YTL

100 sayfadan yukarı beher 50 sayfa ve fazlası için 3,60 YTL

(5035 sayılı Kanununun 35 inci maddesi ile eklenen bent.Yürürlük:1/1/2004)Ticaret sicili memurluklarınca yapılacak defter tasdiki işlemlerinden yukarıda belirtilen harçlar aynen alınır.

5. Suretler ve tercümeler :

a) İlgililere veya ibraz edenlere verilecek her türlü mukavele, senet, yazılı kağıt ve kayıt suretlerinin ve fotokopilerinin beher sayfasından

1,00 YTL

b) Tercüme suretleri ve yabancı dille yazılmış kağıtların suretleri ve tercümeleri beher sayfasından (Fotokopiler dahil)

2,20 YTL

6. Saklanmak üzere noterlere tevdi olunan ve değeri belli olmayan emanetlerle vasiyetnameler her yıl için (Yıl kesirleri tam sayılır)

7,60 YTL

7. Tesbit ve tutanak harçları: Mukavelename, senet veya yazılı kağıtların veya birşeyin veya bir yerin hal ve şeklinin ilgili şahısların hüviyet ve ifadelerinin tespiti

7,60 YTL

8. Piyango, seçim ve toplantılarında hazır bulunmaktan alınacak harçlar :

Davet üzerine piyango ve hususi müesseselerin kur'a seçim ve toplantılarında hazır bulunarak düzenlenecek tutanaklarda

137,00 YTL

9. Düzeltme harcı :Evvelki işin mahiyet ve değeri değişmemek şartıyla yapılacak düzeltmelere ait beyannamelerden beher imza için

1,70 YTL

10. Mukavele feshi harcı :Değeri belli bir borç veya bir taahhüdün ikrarını tazammun etmeyen mukavelelerin feshinde beher imza için

1,70 YTL

11. Belli bir meblağı ihtiva etmeyen umumi ibra, umumi makbuz, tahkim name, ölüme bağlı tasarruf senet ve mukaveleleri, ölüncüye kadar bakma akdi, vakıf, aile vakıfları evlat edinme, karı-koca haklarının idaresi, babalığı tanıma senetleri, miras taksim mukaveleleri, ifraz mukaveleleri ve bunlardan rücu ve bunların feshi ve bunların teferruatına dair senet, mukavele ve kağıtların düzenlenmesinden ve noter tarafından re'sen düzenlenecek tutanaklardan

27,00 YTL

VERGİ YARGISI HARÇLARI

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile bunlara bağlı zam ve cezalara ilişkin uyuşmazlıklardan dolayı Vergi Mahkemelerinde,

Bölge İdare Mahkemelerinde ve Danıştay'da açılan davalarda

I – Başvurma harcı:

a) Vergi Mahkemeleri ile Bölge İdare Mahkemelerine başvurma

13,10 YTL

b) Danıştaya başvurma

27,00 YTL

II-Nispi harçlar :

a)Vergi mahkemesi ile bölge idare mahkemesi kararlarında :

Tarhiyata ve ceza kesme işlemlerine karşı mükellefin dava açması üzerine vergi mahkemesinin nihai kararları ile bölge idare mahkemesinin kararlarında, karar altına alınan uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleriyle bunlara bağlı zam ve cezaların toplam değeri üzerinden (13,10 YTL'den) az olmamak üzere

Binde 3,6

b) Danıştay kararlarında :

Karar altına alınan uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile bunlara bağlı zam ve cezaların toplam değeri üzerinden (27,00 YTL'den) az olmamak üzere (Bu miktardan evvelce ödenen nispi harç mahsup edilir.)

Binde 7,2

III-Maktu harç:

Yukarıdaki pozisyonlarda gösterilen ve nispi harca tabi tutulmamış olan tahriyat veya ceza kesme ve diğer işlemlerle ilgili

a) Vergi mahkemesi ve bölge idare mahkemesi kararlarında 13,10 YTL

b) Danıştay kararlarında

27,00 YTL

c) Bölge idare mahkemesi ve Danıştayın yürütmenin durdurulması kararlarında

27,00 YTL

IV -Suret harçları:

Tarafların isteği üzerine verilecek karar suretleri için karar suretinin her sayfasından (Fotokopiler dahil)

0,70 YTL

TAPU VE KADASTRO İŞLEMLERİNDEN ALINACAK HARÇLAR

I-Tapu işlemleri:

1.Kayıt harici kalmış olan gayrimenkullerin tescilinden takdir olunan değer üzerinden

Binde 9

2. Deniz, göl ve nehir kıyılarında izinli ve izinsiz doldurma suretiyle iktisap edilen yerlerin tescilinden takdir edilecek değer üzerinden

Binde 1260

3. Gayrimenkullerin ve mülkiyetten gayri ayni hakların, kanuni ve mansup mirasçılara intikalinde, bağışlamadan rücularda ve vasiyetlerin infazında veya piyango ve ikramiye suretiyle iktisabında kayıtlı değer üzerinden

Binde 9

4. Gayrimenkullerin ve mülkiyetten gayri ayni hakların bağışlanmasından, kanuni mirasçılar dışında intifa hakkından kuru mülkiyet sahibi lehine ivazsız feragat edilmesinde ve süreli intifa haklarında süre dolarak intifa hakkının sona ermesinde kayıtlı değer üzerinden

Binde 54

5. Dalyan ve voli mahallerinin tescil, intikal, hibe, vasiyet, temlik ve sair tasarruf muamelelerde takdir olunacak kıymet veya bildirilen bedelden yüksek olanı üzerinden Binde 54

6. a) İfraz veya taksim veya birleştirme işlemlerinde kayıtlı değerler üzerinden Binde 9

b) Terekeye dahil gayrimenkullerin kanuni ve mansup mirasçılar arasında aynen veya ifrazen yapılacak taksimi ile imar parselasyon planları uygulama sonucu şuyulanan parsellerin pay sahipleri arasında rızaen veya hükmen taksiminde kayıtlı değer üzerinden Binde 9

c) Yukarıdaki fıkralar dışında kalan ve müşterek mülkiyete konu olanların rızaen veya hükmen pay sahipleri arasında aynen veya ifrazen taksiminde kayıtlı değer üzerinden Binde 3,6

7. İpotek tesisinde:

a) İpotekle sağlanan borç miktarı üzerinden Binde 3,6

b) İpoteye dahil gayrimenkullerden birisinin çıkarılarak başkasının ithalinde veya teminat ilavesinde borç miktarı üzerinden Binde 3,6

c) Mevcut ipotek derecelerinin sonradan istenilen değişikliklerinde borç miktarı üzerinden Binde 1,8

8. Muvakkat tesciller: Medeni Kanununun 921 inci maddesi (22.11.2001 gün ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 1011 inci maddesi) gereğince yapılacak tescillerde kayıtlı değer üzerinden Binde 1,8

9. Mal birliği ve mal ortaklığının, mukaveleden mütevellit şüfa, iştirak ve vefa haklarının, aile yurtlarının mutlak veya nakil ile mükellef mirasçı nasbının sicile şerhinden veya tescilinden kayıtlı değer üzerinden Binde 5,4

10. Adi veya hasılat kira mukavelelerinin tapu siciline şerhinde mukavele müddetine göre hesaplanacak kira toplamı ve mukavele mevcut değilse veya mukavelede müddet belirtilmemişse bir yıllık kira bedeli üzerinden Binde 5,4

11. Teferruatın tapu siciline kaydında beyan olunan değeri üzerinden Binde 3,6

12. Satış vaadi sözleşmeleriyle, irtifak hakkı tesisi vaadi sözleşmelerinin tapu siciline şerhinde, sözleşmede yazılı bedel ile kayıtlı değerinden yüksek olanından, bedelsiz olanlarından kayıtlı değerden Binde 5,4

13. a) (4369 sayılı Kanunun 78 inci maddesi ile değiştirilen fıkra. Yürürlük: 29/7/1998) Arsa ve arazi üzerine yeniden inşa olunacak bina vesair tesislerin tescilinde emlak (Bina) vergisi değeri üzerinden Binde 15

Bayındırlık ve İskân Bakanlığının görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilmiş bulunan sosyal mesken, işçi evleri ve bunlardan daha düşük nitelikteki meskenler için Emlak (Bina) Vergisi değeri üzerinden Binde 7,5

Yukarıdaki iki fıkra gereğince hesaplanacak harç, (4751 sayılı Kanunun 6/C maddesi ile değişen ibare.Yürürlük:9/4/2002) Emlak Vergisi Bildiriminin verilmesi gereken süre içinde, şekli ve muhtevası Maliye Bakanlığınca tespit edilecek bir beyanname ile beyan edilir ve beyanname verme süresi içinde ödenir.

Tapu siciline tescil yapılmaması halinde de bu harcın tahsili aynı esaslar dahilinde yürütülür.

b) Meşfu payın şüfa hakkı sahibi tarafından ilama müsteniden iktisabında, kayıtlı değer üzerinden Binde 18

c) (4684 sayılı Kanununun 23 üncü maddesi ile değişen fıkra. Yürürlük:3/7/2001) (a) fıkrası dışında kalan her nevi cins ve kayıt tashihinde emlak vergisi değeri üzerinden Onbinde 5

14. Tapu Harcı mevzuuna giren işlemlerle ilgili tescil ve şerhlerin terkininden 9,20 YTL

15. Yapı kooperatiflerinin ortaklarına dağıtacağı gayrimenkullerin ortaklar adına tescilinde kayıtlı değer üzerinden Binde 1,8

16. Gayrimenkullere ait haritaların kopyalarının verilmesinde her parsel için kopya için 18,70 YTL

17. İlgililerin isteği üzerine gayrimenkullere ait verilecek kayıt örneklerinin her birisiyle çıkarılacak belge örneklerinin beher sayfasında (Fotokopiler dahil) 3,60 YTL

18. Taksim hakkının bertaraf edilmesinde bunun beyanlar hanesine işlenmesinde gayrimenkulün kayıtlı değeri üzerinden Binde 9

19. Muvazaa tarikiyle vaki tescillerin hükmen düzeltilmesinde kayıtlı değer üzerinden Binde 108

20. a) Gayrimenkullerin ivaz karşılığında veya ölünceye kadar bakma akdine dayanarak yahut trampa hükümlerine göre devir ve iktisabında (4751 sayılı Kanununun 6/C maddesi ile değişen ibare.Yürürlük:9.4.2002) gayrimenkulün beyan edilen devir ve iktisap bedelinden az olmamak üzere emlak vergisi değeri üzerinden (cebrî icra ve şüyuun izalesi hallerinde satış bedeli, istimlaklerde takdir edilen bedel üzerinden) devir eden ve devir alan için ayrı ayrı, Tapuda kaydı bulunmayan gayrimenkullerin, zilyetlik devir sözleşmeleri ile devrinde de bu fıkra hükümleri uygulanır. Hesaplanacak harç, zilyetlik devir sözleşmeleri yapılmadan önce, şekli ve muhtevası Maliye Bakanlığınca tespit edilecek bir beyanname ile bildirilir ve beyanname verme süresi içinde ödenir. Binde 15

b) (4842 sayılı Kanununun 36 ncı maddesi ile değişen ibare.Yürürlük:24/4/2003) Gayrimenkullerin irtifak haklarının ve gayrimenkul mükellefiyetinin sermaye şirketlerine sermaye olarak konulmasında ticaret mahkemesince tayin olunan değer üzerinden devir alan için ve gayrimenkul devir hallerinde devir eden için Binde 15

c) (4369 sayılı Kanununun 78. maddesi ile değişen fıkra. Yürürlük: 29/7/1998) Gayrimenkul mükellefiyetinin tesis ve devir yoluyla iktisabında tesis ve devir için ödenen bedel üzerinden (Bu bedel muayyen zamanlarda bir şey yapmak veya vermektan ibaret olduğu takdirde mükellefiyet bedeli beher sene verilecek veya yapılacak şeylerin 20 misline eşit sayılır) devir alan için Binde 15

d) (4369 sayılı Kanununun 78 inci maddesi ile değişen fıkra.Yürürlük:29/7/1998) Gayrimenkul hükmündeki daimi ve müstakil hakların tesis ve devri için ödenen bedel üzerinden (Bu bedel, bunların ayrı kayıtlı değerleri mevcut ise bu değerden, mevcut değilse üzerlerinde bu hakların tesis edildiği gayrimenkullerin emlak vergisi değerinin yarısından aşığı olamaz) devir alan için Binde 15

e) (4369 sayılı Kanununun 78 inci maddesi ile değişen fıkra.Yürürlük:29/7/1998) Gayrimenkul üzerine irtifak hakkı tesis ve devrinde (634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununa göre yapılan kat irtifakları hariç olmak üzere) tesis ve devir için ödenen bedel üzerinden devir alan için Binde 15

f) (4369 sayılı Kanununun 78 inci maddesi ile değişen fıkra.Yürürlük:29/7/1998) İvaz karşılığında kuru mülkiyet iktisabında devir bedeli üzerinden devir eden ve devir alan için ayrı ayrı Binde 15

Yukarıdaki (e) fıkrasındaki yer alan intifa hakkı ile (f) fıkrasında yer alan kuru mülkiyetin değerleri bu Kanununun 64 üncü maddesinin son fıkrasına göre hesaplanan miktarlardan düşük olamaz.

II -Kadastro ve tapulama işlemleri:

Kadastro ve tapulama işlemleri sonucunda tapu siciline tescil edilen bazı gayrimenkullerde kayıtlı değer üzerinden:

a) Tapuda murisi veya kendisi adına kayıtlı olup da kadastroda beyanname verenlere, tapulamada tespitite hazır bulunanlara ait gayrimenkullerin kadastrolanması veya tapulamasında Binde 5,4

b) Tapuda murisi veya kendisi adına kayıtlı olup da kadastroda beyanname vermeyenlere, tapulamada tespitite hazır bulunmayanlara ait gayrimenkullerin kadastrolanması veya tapulanmasında, Binde 9

c) Aslen senetsiz gayrimenkullerin zilyedi adına kadastrolanması veya tapulanmasında, beyanname verenler ile tespitite hazır bulunanlardan, Binde 7,2

d)Aslen senetsiz gayrimenkullerin zilyedi adına kadastrolanması veya tapulanmasında, beyanname vermeyenler ile tespitite hazır bulunmayanlardan, Binde 10,8

(Yukarıdaki fıkralar gereğince ödenecek harç miktarı her parsel için 7, 60 YTL'den aşığı olamaz.)Tapu ve Kadastro işlemlerinde de nispi harçların en az miktarı (7,60 YTL)'dir.

(5035 sayılı Kanununun 36 ncı maddesi ile eklenen bent.Yürürlük:1/1/2004) Kadastro işlemlerinin yenilenmesinden harç alınmaz.

Bu tarifenin 13 numaralı bendinin (a) ve (c) fıkralarında belirtilen işlemlerden (4751 sayılı Kanununun 6/C maddesi ile değişen ibare.Yürürlük:9/4/2002) emlak vergisi bildirim verilmesini gerektirenlerin 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununda yazılı bildirim verme süresi sonuna kadar tapuda gösterilmemesi halinde harç % 50 fazlasıyla alınır.

Trafik Harçları

I- Tescil harçları:

(4760 sayılı Kanununun 18/2 maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlük:1.8.2002)

II- Sürücü belgesi harçları:

(5281 sayılı Kanununun 11 inci maddesi ile değişen bent. Yürürlük:1.1.2005)

Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliğine göre verilecek sürücü belgelerinden bir defaya mahsus olmak üzere

a) A sınıfı sürücü belgelerinden (A1 ve A2 dahil)	59,10 YTL
b) B sınıfı sürücü belgesinden	177,50 YTL
c) F ve H sınıfı sürücü belgelerinden	59,10 YTL
d) Uluslararası sürücü belgelerinden	118,30 YTL
e) Diğer sürücü belgelerinden	295,90 YTL

Stajyer sürücü belgeleri ilgili olduğu sınıfa ait harca tabi tutulur.

III- Sınav harçları:

(5281 sayılı Kanununun 11 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlük:1.1.2005)

IV- Sürücü belgesi vize harçları:

(5281 sayılı Kanununun 11 inci maddesi ile değişen bent.Yürürlük:1.1.2005)

Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmelik hükümlerine göre yapılacak sürücü belgesi vize işlemlerinde "II-Sürücü belgesi harçları" bölümünde belirtilen harçların ?ü oranında harç alınır. Stajyer sürücü belgesinin asli sürücü belgesine dönüştürülmesi veya mevcut stajyer sürücü belgesinin vize edilerek teslim edilmesi halinde bu fıkra uyarınca harç alınır.

V- Teknik muayene harçları

(5228 sayılı Kanununun 60 ncı maddesi ile kaldırılan bent.Yürürlük:1.1.2005)

VI- Ruhsat (İzin) harçları:

Karayolları Trafik Kanununun;

- a) 13 üncü maddesine göre verilecek izin belgelerinden 164,20 YTL
- b) 16 ncı maddesine göre verilecek izin belgelerinden (Her yıl için)
329,30 YTL
- c) 17 nci maddesine göre verilecek izin belgelerinden (Her yıl için)
659,70 YTL
- d) 33 üncü maddesine göre verilecek her izin belgesinden
329,30 YTL
- e) 35 inci maddesine göre verilecek işletme belgesinden (Her yıl için)
1.650,00 YTL
- f) (4842 sayılı Kanunun 27 nci maddesi ile kaldırılmıştır.)

VII- Geçici trafik belgeleri harçları:

a) Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmelik hükümlerine göre verilecek geçici trafik belgelerinden;

- aa) A sınıfı trafik belgelerinden 962,10 YTL
- bb) Diğerlerinden 95,60 YTL
- b) Karayolu uygunluk belgesi verilmeyen araçlara verilen izin belgesinden 109,40 YTL

AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ

GENEL HÜKÜMLER

Konu ve kapsam

MADDE 1 - (1) Bütün hukuki yardımlarda avukat ile iş sahipleri arasında geçerli ücret sözleşmesi yapılmamış olan veya avukatlık ücretinin kanun gereği karşı tarafa yükletilmesi gereken durumlarda, Avukatlık Kanunu ve bu Tarife hükümleri uygulanır. Bu Tarifede belirlenen ücretlerin altında avukatlık ücreti kararlaştırılmaz. Aksine yapılan sözleşmelerin ücrete ilişkin hükümleri geçersiz olup, ücrete ilişkin olarak bu tarife hükümleri uygulanır.

Avukatlık ücretinin kapsadığı işler

MADDE 2 - (1) Bu Tarifede yazılı avukatlık ücreti kesin hüküm elde edilinceye kadar olan dava, iş ve işlemler ücreti karşılığıdır. Avukat tarafından takip edilen dava veya işle ilgili olarak düzenlenen dilekçe ve yapılan diğer işlemler ayrı ücreti gerektirmez. Hükümlerin tavgihine ilişkin istemlerin ret veya kabulü halinde de avukatlık ücretine hükmedilemez.

(2) Buna karşılık, icra takipleriyle, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay ve Sayıştay'da temyizen ve bölge idare mahkemelerinde itirazın görülen işlerin duruşmaları ayrı ücreti gerektirir.

Avukatlık ücretinin aidiyeti, sınırları ve ortak veya değişik sebeple davanın reddinde davalıların avukatlık ücreti

MADDE 3 - (1) Yargı yerlerince avukata ait olmak üzere karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti, ekli Tarifede yazılı miktardan az ve üç katından çok olamaz. Bu ücretin belirlenmesinde, avukatın emeği, çabası, işin önemi niteliği ve davanın süresi göz önünde tutulur.

(2) Müteselsilen sorumlu olanlar aleyhine açılan davanın reddinde, ret sebebi ortak olan davalılar vekili lehine tek, ret sebebi ayrı olan davalılar vekili lehine ise her ret sebebi için ayrı ayrı avukatlık ücretine hükümlenir.

Birden çok avukat ile temsil

MADDE 4 - (1) Aynı hukuki yardımın birden çok avukat tarafından yapılması durumunda, karşı tarafa bir avukatlık ücretinden fazlası yükletilemez.

Ücretin tümünü hak etme

MADDE 5 - (1) Hangi aşamada olursa olsun, dava ve icra takibini kabul eden avukat, Tarife hükümleri ile belirlenen ücretin tamamına hak kazanır.

Davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulhte ücret

MADDE 6 - (1) Anlaşmazlık, davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulh nedenleriyle; delillerin toplanmasına ilişkin ara kararı gereğinin yerine getirilmesinden önce giderilirse, Tarife hükümleriyle belirlenen ücretlerin yarısına, karar gereğinin yerine getirilmesinden sonra giderilirse tamamına hükmolunur.

Görevsizlik, yetkisizlik, dava ön şartlarının yokluğu veya husumet nedeniyle davanın reddinde, davanın nakli ve açılmamış sayılmasında ücret

MADDE 7 - (1) Görevsizlik, yetkisizlik nedeniyle dava dilekçesinin reddine, davanın nakline veya davanın açılmamış sayılmasına; delillerin toplanmasına ilişkin ara kararı gereğinin yerine getirilmesinden önce karar verilmesi durumunda, Tarifede yazılı ücretin yarısına, karar gereğinin yerine getirilmesinden sonraki aşamada ise tamamına hükmolunur. Şu kadar ki, davanın görüldüğü mahkemeye göre hükmolunacak avukatlık ücreti ikinci kısmın ikinci bölümünde yazılı miktarları geçemez.

(2) Davanın dinlenebilmesi için kanunlarda öngörülen ön şartın yerine getirilmemiş olması ve husumet nedeniyle davanın reddine karar verilmesinde, davanın görüldüğü mahkemeye göre Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde yazılı miktarları geçmemek üzere üçüncü kısımda yazılı avukatlık ücretine hükmolunur.

(3) Kanunlar gereği gönderme, yeni mahkemeler kurulması nedeniyle görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi durumunda avukatlık ücretine hükmedilmez.

Karşılık davada, davaların birleştirilmesinde ve ayrılmasında ücret

MADDE 8 - (1) Bir davanın takibi sırasında karşılık dava açılması, başka bir davanın bu davayla birleştirilmesi veya davaların ayrılması durumunda, her dava için ayrı ücrete hükmolunur.

Nafaka, kira tespiti ve tahliye davalarında ücret

MADDE 9 - (1) Tahliye davalarında bir yıllık kira bedeli tutarı, kira tespiti ve nafaka davalarında tespit olunan kira bedeli farkının veya hükmolunan nafakanın bir yıllık tutarı üzerinden Tarifenin üçüncü kısmı gereğince hesaplanacak miktarın tamamı, vekalet ücreti olarak hük-

molunur. Bu miktarlar, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde davanın görüldüğü mahkemeye göre belirlenmiş bulunan ücretten az olamaz.

(2) Nafaka davalarında reddedilen kısım için avukatlık ücretine hükmedilemez.

Manevi tazminat davalarında ücret

MADDE 10 – (1) Manevi tazminat davalarında avukatlık ücreti, hüküm altına alınan miktar üzerinden Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir.

(2) Davanın kısmen reddi durumunda, karşı taraf vekili yararına Tarifenin üçüncü kısmına göre hükmedilecek ücret, davacı vekili lehine belirlenen ücreti geçemez.

(3) Bu davaların tamamının reddi durumunda avukatlık ücreti, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre hükümlenir.

İcra ve iflas müdürlükleri ile icra mahkemelerinde ücret

MADDE 11 – (1) İcra ve İflas Müdürlüklerindeki hukuki yardımlara ilişkin avukatlık ücreti, takip sonuçlanıncaya kadar yapılan bütün işlemlerin karşılığıdır. Konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, bu Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir. Şu kadar ki asıl alacak miktarı 1.250,00 YTL'ye kadar olan icra takiplerinde avukatlık ücreti Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde icra dairelerindeki takipler için öngörülen maktu ücrettir. Ancak bu ücret asıl alacağı geçemez.

(2) Aciz belgesi alınması, takibi sonuçlandıran işlemlerden sayılır. Bu durumda avukata tam ücret ödenir.

(3) İcra mahkemelerinde duruşma yapılırsa Tarife gereğince ayrıca avukatlık ücreti hükmedilir. Şu kadar ki bu ücret, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünün iki ve üç sıra numaralarında gösterilen iş ve davalarla ilgili hukuki yardımlara ilişkin olup, Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenecek avukatlık ücreti bu sıra numaralarında yazılı miktarları geçemez.

(4) Nafaka ve tahliyeyle ilişkin icra takiplerinde, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümündeki, icra mahkemelerinde açılan istihkak davalarında ise üçüncü kısımdaki ücretlere hükmedilir.

(5) Borçlu itiraz süresi içerisinde borcunu öderse tarifeye göre belirlenecek ücretin dörtte üçü takdir edilir.

Tarifelerin üçüncü kısmına göre ücret

MADDE 12 – (1) Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, (yedinci maddenin ikinci fıkrası, dokuzuncu maddenin birinci fıkrasının son cümlesi ile onuncu maddenin son fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla,) tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir. Belirlenen bu ücret Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre tespit edilen ücretten az olamaz.

Ceza davalarında ücret

MADDE 13 - (1) Kamu davasına katılma üzerine, mahkumiyete karar verilmiş ise vekili bulunan katılan lehine Tarifenin ikinci kısım ikinci bölümünde belirlenen avukatlık ücreti sanığa yükletilir.

(2) Ceza hükmü taşıyan özel yasa, tüzük ve kararnamelere göre yalnız para cezasına hükmolunan davalarda tarifeye göre belirlenecek avukatlık ücreti hükmolunan para cezası tutarını geçemez.

(3) CMK 141 ve devamı maddelerine göre tazminat için Ağır Ceza Mahkemelerine yapılan başvurularda, Tarifenin üçüncü kısmı gereğince avukatlık ücretine hükmedilir. Şu kadar ki, hükmedilecek bu ücret ikinci kısmın ikinci bölümünün onuncu sıra numarasındaki ücretten az olamaz.

(4) Çocuk mahkemelerinde görülen davalarda, asliye ceza; çocuk ağır ceza mahkemelerinde görülen davalarda da ağır ceza mahkemeleri için Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde öngörülen maktu ücretlere ilişkin hükümler uygulanır.

(5) Beraat eden ve kendisini vekil ile temsil ettiren sanık yararına hazine aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmedilir.

Danıştayda, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde görülen dava ve işlerde ücret

MADDE 14 - (1) Danıştay'da ilk derecede veya duruşmalı olarak temyiz yoluyla görülen dava ve işlerde, idari ve vergi dava daireleri genel kulları ile dava dairelerinde, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde davaya cevap verme sürelerinin bitimine kadar anlaşmazlığın feragat ya da kabul nedenleriyle ortadan kalkması veya bu nedenlerle davanın reddine karar verilmesi durumunda tarifede yazılı ücretin yarısına, diğer durumlarda tamamına hükmedilir.

(2) Şu kadar ki, dilekçelerin görevli mercie gönderilmesine veya dilekçenin reddine karar verilmesi durumunda avukatlık ücretine hükmolunmaz.

(3) Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülen dava ve işlerde de yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler uygulanır.

Uzlaşma tutanağının hazırlanmasında ücret

MADDE 15 - (1) Avukatlık Kanununun 35/A maddesinde sözü edilen uzlaşma tutanağının hazırlanmasında, konusu itibarıyla görevli mahkemeler için, bu Tarifenin ilgili kısımlarında belirlenen ücretin ? si uygulanır.

Tahkimde ücret

MADDE 16 - (1) Hakem önünde yapılan her türlü hukuki yardımlarda da bu Tarife hükümleri uygulanır.

İş takibinde ücret

MADDE 17 – (1) Bu tarifeye göre iş takibi; yargı yetkisinin kullanılması ile ilgisi bulunmayan iş ve işlemlerin yapılabilmesi için, iş sahibi veya temsilci tarafından yerine getirilmesi kanunlara göre zorunlu olan iş ve işlemlerdir.

(2) Tarifede yazılı iş takibi ücreti bir veya birden çok resmi daire, kurum veya kuruluşça yapılan çeşitli işlemleri içine alsa bile, o işin sonuçlanmasına kadar yapılan bütün hukuki yardımların karşılığıdır.

Dava vekili ve dava takipçileri eliyle takip olunan işlerde ücret

MADDE 18 – (1) Dava vekilleri tarafından takip olunan dava ve işlerde de bu Tarife uygulanır.

(2) Dava takipçileri tarafından takip olunan dava ve işlerde bu Tarife belirtilen ücretin ? ü uygulanır.

Tarifede yazılı olmayan işlerde ücret

MADDE 19 – (1) Tarifede yazılı olmayan hukuki yardımlar için, işin niteliği göz önünde tutularak, Tarifedeki benzeri işlere göre ücret belirlenir.

Uygulanacak tarife

MADDE 20 – (1) Avukatlık ücretinin takdirinde, hukuki yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu Tarife yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİ
BİRİNCİ KISIM
BİRİNCİ BÖLÜM

Dava ve Takiplerin Dışındaki Hukuki Yardımlarda Ödenecek Ücret	
1. Büroda sözlü danışma (ilk bir saate kadar) takip eden her saat için	100,00 YTL 50,00 YTL
2. Çağrı üzerine gidilen yerde sözlü danışma (ilk bir saate kadar) takip eden her saat için	200,00 YTL 100,00 YTL
3. Yazılı danışma için	200,00 YTL
4. Her türlü dilekçe yazılması, ihbarname, ihtarname, protesto Düzenlenmesinde	120,00 YTL
5. Sözleşmeler ve benzeri belgelerin hazırlanması	
a) Kira sözleşmesi ve benzeri	200,00 YTL
b) Tüzük, yönetmelik, miras sözleşmesi, vasiyetname, vakıf senedi ve benzeri belgelerin hazırlanması	600,00 YTL
c) Şirket ana sözleşmesi, şirketlerin devir ve birleşmesi vb. ticari işlerle ilgili sözleşmeler.	600,00 YTL

İKİNCİ BÖLÜM

İş Takibi Konusundaki Hukuki Yardımlarda Ödenecek Ücret	
1. Bir durumun belgelendirilmesi, ödeme aşamasındaki paranın tahsili veya bir belgenin örneğinin çıkarılması gibi işlerin takibi için	150,00 YTL
2. Bir hakkın doğumu, tespiti, tescili, nakli, değiştirilmesi, sona erdirilmesi veya korunması gibi amaçlarla yapılan işler için	250,00 YTL
3. Tüzel kişi tacirlerin ana sözleşmelerinin onanması, bu tacirlerin çalışma konuları ile ilgili ruhsat ve imtiyazların alınması, devri ve Türk vatandaşlığına kabul edilme gibi işlerin takibi için	1.000,00 YTL
4. Vergi uzlaşma komisyonlarında takip edilen işler için	
5. Uluslararası yargı yerlerinde takip edilen işlerde	
a) Duruşmasız ise	450,00 YTL
b) Duruşmalı ise	2.000,00 YTL
c) Konusu para olan işlerde ise ücret Tarifinin üçüncü kısmına göre belirlenir	3.500,00 YTL

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Avukatlık Kanununun 35 inci Maddesi Gereğince Bulundurulması Zorunlu Sözleşmeli Avukatlara Aylık Ödenecek Ücret

1. Yapı kooperatiflerinde	350,00 YTL
2. Anonim şirketlerde	600,00 YTL

Takep edilen dava, takep ve işlerde tarifeye göre hesaplanacak vekalet ücreti yıllık avukatlık ücretinin üzerinde olduğu takdirde aradaki miktar avukata ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1- Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla Özel Kişi ve Tüzel Kişilerin Sözleşmeli Avukatlarına Ödeyecekleri Aylık Avukatlık Ücreti	600,00 YTL
--	------------

Takep edilen dava, takep ve işlerde tarifeye göre hesaplanacak vekalet ücreti yıllık avukatlık ücretinin üzerinde olduğu takdirde aradaki miktar avukata ödenir.

2- Bir avukat yanında aylıklı olarak çalışan avukatın aylık ücreti	1.000,00 YTL
--	--------------

İKİNCİ KISIM
BİRİNCİ BÖLÜM**Yargı Yerlerinde, İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olsa veya Para ile Değerlendirilebilse Bile Maktu Ücrete Bağlı Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret**

1. Görülmekte olan bir dava içinde olmamak koşulu ile ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir, delillerin tespiti, icranın geri bırakılması, ödeme ve tevdi yeri belirlenmesi işleri için:	
a) Duruşmasız ise	125,00 YTL
b) Duruşmalı ise	175,00 YTL
Şu kadar ki, duruşmasızlarda (850.000.000.TL) (850,00 YTL) liraya, duruşmalılarda (1.170.000.000.TL) (1.170,00 YTL) liraya kadar istenen ihtiyati haciz ve tedbirler için üçüncü kısma göre avukatlık ücreti uygulanır.	
2. Ortaklığın giderilmesi için satış memurluğunda yapılacak işlerin takibi için	225,00 YTL
3. Ortaklığın giderilmesi ve taksim davaları için	400,00 YTL

4. Vergi mahkemelerinde takip edilen dava ve işler için	
a) Duruşmasız ise	350,00 YTL
b) Duruşmalı ise	500,00 YTL
Şu kadar ki, davanın ilişkin bulunduğu vergi miktarı duruşmasızlarda	3.000,00 YTL
duruşmalılarda	4.000,00 YTL
kadar olan işlerde üçüncü kısma göre avukatlık ücreti uygulanır.	

İKİNCİ BÖLÜM

Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olmayan veya Para ile Değerlendirilemeyen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret	
1. İcra dairelerinde yapılan takipler için	125,00 YTL
2. İcra Mahkemelerinde takip edilen işler için	125,00 YTL
3. İcra Mahkemelerinde takip edilen dava ve duruşmalı işler için	225,00 YTL
4. İcra mahkemelerinde takip edilen ceza işleri için	125,00 YTL
5. ceza soruşturma evresinde takip edilen işler için	200,00 YTL
6. Sulh mahkemelerinde takip edilen davalar için	250,00 YTL
7. Asliye mahkemelerinde takip edilen davalar için	450,00 YTL
8. Tüketici mahkemelerinden takip edilen davalar için (Şu kadarki müddeabihî 1.850,00 YTL'yi geçenlerde, bu tarifenin üçüncü kısmına göre Avukatlık ücreti belirlenir.)	200,00 YTL
9. Fikri ve sınai haklar mahkemelerinde takip edilen davalar için (Şu kadarki, konusu para ile ölçülebilen işlerde, müddeabihî 10.000,00 TL'yi geçmesi halinde, bu tarifenin üçüncü kısmına göre Avukatlık ücreti belirlenir)	1.100,00 YTL
10- Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için	1.000,00 YTL
11- Çocuk Mahkemelerinde takip edilen davalar için	450,00 YTL
12- Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için	1.000,00 YTL
13- Askeri mahkemelerde takip edilen davalar için	500,00 YTL
12- İdare ve vergi mahkemelerinde takip edilen davalar için	
(a) Duruşmasız ise	325,00 YTL
(b) Duruşmalı ise	400,00 YTL
15- Yargıtay'da ilk derecede görülen davalar için	1.000,00 YTL

16- Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde ilk derecede görülen davalar için	
(a) Duruşmasız ise	450,00 YTL
(b) Duruşmalı ise	1.000,00 YTL
17- Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay ve Sayıştay'da temyiz yolu ile görülen işlerin duruşması için	500,00 YTL
18- Uyuşmazlık Mahkemesindeki davalar için	500,00 YTL
19- Anayasa Mahkemesinde görülen dava ve işler için	
a) Yüce Divan sıfatı ile bakılan davalar	1.500,00 YTL
b) Diğer dava ve işler	800,00 YTL

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olan veya Para ile Değerlendirilebilen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret	
1. İlk 10.000,00 YTL için	%12
2. Sonra gelen 20.000,00 YTL için	%10
3. Sonra gelen 45.000,00 YTL için	%8
4. Sonra gelen 125.000,00 YTL için	% 6
5. Sonra gelen 350.000,00 YTL için	% 4
6. Sonra gelen 500.000,00 YTL için	% 2
7. Sonra gelen 950.000,00 YTL için	%1
8. 2.000.000,00 YTL den yukarısı için	% 0.1

AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİNE GÖRE HAZIRLANMIŞ VEKALET ÜCRETİ HESAPLAMA TABLOSU

(13.12.2006 TARİHİNDEN İTİBAREN)

(Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olan veya
Para ile Değerlendirilebilen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret)

DÜZENLEYEN: Orhan YILMAZ (Beyoğlu 1. Ticaret Mahkemesi Başkanı)

Kademe	TALEP MİKTARI (YTL)	ORAN %	VEKALET ÜCRETİ			
			Asliye	Fikri ve Sinai Hak.M.	Tüketici	Sulh
1		%12				
	1.000.-	"	450.-	1.100.-	200.-	250.-
	1.500.-	"	"	"	"	"
	1.800.-	"	"	"	"	"
	1.900.-	"	"	"	228.-	"
	2.000.-	"	"	"	240.-	"
	3.000.-	"	"	"	360.-	360.-
	4.000.-	"	480.-	"	480.-	480.-
	5.000.-	"	600.-	"	600.-	600.-
	6.000.-	"	720.-	"	720.-	
	7.000.-	"	840.-	"	840.-	
	8.000.-	"	960.-	"	960.-	
	9.000.-	"	1.080.-	"	1.080.-	
	10.000.-	"	1.200.-	"	1.200.-	
2		%10				
	11.000.-	"	1.300.-	1.300.-	1.300.-	
	12.000.-	"	1.400.-	1.400.-	1.400.-	
	13.000.-	"	1.500.-	1.500.-	1.500.-	
	14.000.-	"	1.600.-	1.600.-	1.600.-	
	15.000.-	"	1.700.-	1.700.-	1.700.-	
	16.000.-	"	1.800.-	1.800.-	1.800.-	
	17.000.-	"	1.700.-	1.700.-	1.700.-	
	18.000.-	"	2.000.-	2.000.-	2.000.-	
	19.000.-	"	2.100.-	2.100.-	2.100.-	
	20.000.-	"	2.200.-	2.200.-	2.200.-	
	21.000.-	"	2.300.-	2.300.-	2.300.-	
	22.000.-	"	2.400.-	2.400.-	2.400.-	
	23.000.-	"	2.500.-	2.500.-	2.500.-	
	24.000.-	"	2.600.-	2.600.-	2.600.-	
	25.000.-	"	2.700.-	2.700.-	2.700.-	
	30.000.-	"	3.200.-	3.200.-	3.200.-	
3		%8				
	35.000.-	"	3.600.-	3.600.-	3.600.-	
	40.000.-	"	4.000.-	4.000.-	4.000.-	
	45.000.-	"	4.400.-	4.400.-	4.400.-	
	55.000.-	"	5.200.-	5.200.-	5.200.-	

AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ
Nispi Vekalet Ücreti Tablosu (04.12.2005 tarihinden itibaren)

Kademe	TALEP MIKTARI (YTL)	ORAN %	VEKALET ÜCRETİ			
			Asliye	Fikri ve Sinaî Hak.M.	Tüketici	Sulh
3		%8				
	60.000.-	“	5.600.-	5.600.-	5.600.-	
	65.000.-	“	6.000.-	6.000.-	6.000.-	
	70.000.-	“	6.400.-	6.400.-	6.400.-	
4	75.000.-	“	6.800.-	6.800.-	6.800.-	
		%6				
	80.000.-	“	7.100.-	7.100.-	7.100.-	
	90.000.-	“	7.700.-	7.700.-	7.700.-	
	100.000.-	“	8.300.-	8.300.-	8.300.-	
	110.000.-	“	8.900.-	8.900.-	8.900.-	
	120.000.-	“	9.500.-	9.500.-	9.500.-	
	130.000.-	“	10.100.-	10.100.-	10.100.-	
	140.000.-	“	10.700.-	10.700.-	10.700.-	
	150.000.-	“	11.300.-	11.300.-	11.300.-	
	160.000.-	“	11.900.-	11.900.-	11.900.-	
	170.000.-	“	12.500.-	12.500.-	12.500.-	
5	180.000.-	“	13.100.-	13.100.-	13.100.-	
	190.000.-	“	13.700.-	13.700.-	13.700.-	
	200.000.-	“	14.300.-	14.300.-	14.300.-	
		%4				
	210.000.-	“	14.700.-	14.700.-	14.700.-	
	220.000.-	“	15.100.-	15.100.-	15.100.-	
	230.000.-	“	15.500.-	15.500.-	15.500.-	
	240.000.-	“	15.900.-	15.900.-	15.900.-	
	250.000.-	“	16.300.-	16.300.-	16.300.-	
	260.000.-	“	16.700.-	16.700.-	16.700.-	
270.000.-	“	17.100.-	17.100.-	17.100.-		
280.000.-	“	17.500.-	17.500.-	17.500.-		
290.000.-	“	17.900.-	17.900.-	17.900.-		
300.000.-	“	18.300.-	18.300.-	18.300.-		
350.000.-	“	20.300.-	20.300.-	20.300.-		
400.000.-	“	22.300.-	22.300.-	22.300.-		
450.000.-	“	24.300.-	24.300.-	24.300.-		
500.000.-	“	26.300.-	26.300.-	26.300.-		
550.000.-	“	28.300.-	28.300.-	28.300.-		
6		%2				
	600.000.-	“	29.300.-	29.300.-	29.300.-	
	650.000.-	“	30.300.-	30.300.-	30.300.-	
	700.000.-	“	31.300.-	31.300.-	31.300.-	
	750.000.-	“	32.300.-	32.300.-	32.300.-	
800.000.-	“	33.300.-	33.300.-	33.300.-		

AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİ
Nispi Vekalet Ücreti Tablosu (04.12.2005 tarihinden itibaren)

Kademe	TALEP MIKTARI (YTL)	ORAN %	VEKALET ÜCRETİ			
			Asliye	Fikri ve Sinaî Hak.M.	Tüketici	Sulh
6		%2				
	900.000.-	"	35.300.-	35.300.-	35.300.-	
	950.000.-	"	36.300.-	36.300.-	36.300.-	
	1.000.000.-	"	37.300.-	37.300.-	37.300.-	
	1.050.000.-	"	38.300.-	38.300.-	38.300.-	
7		%1				
	1.100.000.-	"	38.800.-	38.800.-	38.800.-	
	1.200.000.-	"	39.800.-	39.800.-	39.800.-	
	1.300.000.-	"	40.800.-	40.800.-	40.800.-	
	1.400.000.-	"	41.800.-	41.800.-	41.800.-	
	1.500.000.-	"	42.800.-	42.800.-	42.800.-	
	1.600.000.-	"	43.800.-	43.800.-	43.800.-	
	1.700.000.-	"	44.800.-	44.800.-	44.800.-	
	1.800.000.-	"	45.800.-	45.800.-	45.800.-	
	1.900.000.-	"	46.800.-	46.800.-	46.800.-	
	2.000.000.-	"	47.800.-	47.800.-	47.800.-	
8		%0.1				
	2.500.000.-	"	48.300.-	48.300.-	48.300.-	
	3.000.000.-	"	48.800.-	48.800.-	48.800.-	

Not: Belirlenen nispi vekalet ücreti, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre tespit edilen maktu ücretten (Sulh Mahkemelerinde 250.-YTL; Asliye Mahkemelerinde 450.-YTL) az olamaz.

Tarifelerin üçüncü kısmına göre ücret

Madde 12- (1) Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukuki yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, (yedinci maddenin ikinci fıkrası, dokuzuncu maddenin birinci fıkrasının son cümlesi ile onuncu maddenin son fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla) Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir. Belirlenen bu ücret Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre tespit edilen ücretten az olamaz.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yargı Yerleri ile İcra ve İflas Dairelerinde Yapılan ve Konusu Para Olan veya Para ile Değerlendirilebilen Hukuki Yardımlara Ödenecek Ücret	
1. İlk 10.000,00 YTL için	%12
2. Sonra gelen 20.000,00 YTL için	%10
3. Sonra gelen 45.000,00 YTL için	%8
4. Sonra gelen 125.000,00 YTL için	% 6
5. Sonra gelen 350.000,00 YTL için	% 4
6. Sonra gelen 500.000,00 YTL için	% 2
7. Sonra gelen 950.000,00 YTL için	%1
8. 2.000.000,00 YTL den yukarısı için	% 0.1

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:**• CEZA MUHALEMESİ KANUNU GEREĞİNCE YAPILACAK HUKUKİ YARDIMLAR İÇİN AVUKATLIK ÜCRET TARİFESİ****GENEL HÜKÜMLER****Konu ve kapsam**

MADDE 1 – (1) 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca baro tarafından müdafî, vekil ve uzlaştırıcı olarak tayin edilen avukatların yapacakları hukuki yardımlar için bu Ücret Tarifesi uygulanır.

Ücret

MADDE 2 – (1) Soruşturma ve kovuşturma sırasında yapılacak hukuki yardım için bu Tarifede gösterilen ücret ödenir.

(2) Müdafî ve vekil olarak görevlendirilen avukata, CMK Ücret Tarifesine göre makbuz karşılığı ödeme yapılır. Soruşturma ve kovuşturmada ayrı ücret ödenir. Soruşturma evresinde bir kişi için bir avukata birden fazla ve kovuşturma evresinde de bir kişi için bir avukata birden fazla ücret ödenmez. Soruşturma ve kovuşturmada birden fazla kişi için, yararları uygun olduğu sürece tek müdafî veya vekil tayin edilebilir ve müdafî veya vekil olarak görevlendirilen avukata en fazla on kişi ücreti ödenir.

Hukuki hizmeti sona erdiren haller

MADDE 3 – (1) Görevsizlik, yetkisizlik, davanın nakli veya başka nedenlerle müdafîlik veya vekillik görevi sona ererse, Tarifede yazılı ücret ödenir.

(2) İş sahibinin sonradan bir müdafî veya vekil seçmesi nedeniyle görevi sona eren müdafî veya vekile ise Tarifede yazılı ücret tam olarak ödenir.

Davaların birleştirilmesi

MADDE 4 – (1) Davaların birleştirilmesi durumunda tek ücret ödenir.

Yarar çatışması

MADDE 5 – (1) Birden çok kişinin savunmasını üstlenen müdafî veya vekil yarar çatışması nedeniyle görevinden bütünüyle çekilmek zorunda kalırsa, ücreti tam olarak ödenir.

Uygulanacak ücret tarifesi

MADDE 6 – (1) Müdafîlik ve vekillik ücretinin takdirinde hukuki yardımın bittiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır.

Rücu hakkı

MADDE 7 – (1) Yargılama giderleri ile mahkum olan sanıklardan veya suçtan zarar görenlerden, müdafî veya vekile ödenen ücreti ödeyebilecek durumda olanlara Türkiye Barolar Birliği rücu edebilir.

Yürürlük

MADDE 8 - (1) Bu Tarife yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

1- Hazırlık aşamasında takip edilen işler için 120,00 YTL

2- Sulh Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için 180,00 YTL

3- Asliye Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için 200,00 YTL

4- Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için 375,00 YTL

5- Çocuk Mahkemeleri:

a) Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde takip edilen davalar için

Ağır Ceza Mahkemelerinde ödenen ücret ödenir

b) Çocuk Mahkemelerinde takip edilen davalar için

Asliye Ceza Mahkemelerinde ödenen ücret ödenir

6- Kanun Yollarında görülen davaların duruşmaları için 350,00 YTL

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinin 8 inci fıkrası yollamasıyla Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında (5320 sayılı) Kanunun 13 üncü maddesinin (4) üncü bendi gereğince;

Uzlaştırıcıya Ödenecek Ücret

300,00 YTL

REESKONT VE AVANS FAİZ ORANLARI

YÜRÜRLÜK TARİHİ	Reeskont İşlemlerinde Uygulanan İSKONTO ORANI (%)	Avans İşlemlerinde Uygulanan AVANS FAİZ ORANI (%)
01.01.1990	40	45
20.09.1990	43	48,25
23.11.1990	45	50,75
15.02.1991	48	54,50
27.01.1994	56	65
21.04.1994	79	98
12.07.1994	70	85
27.07.1994	63	75
01.10.1994	55	64
10.06.1995	52	60
01.08.1995	50	57
02.08.1997	67	80
30.12.1999	60	70
17.05.2002	55	64
14.06.2003	50	57
08.10.2003	43	48
15.06.2004	38	42
13.01.2005	32	35
25.05.2005	28	30
20.12.2005	23	25
20.12.2006	27	29

**BANKALARCA KREDİ KARTLARINA UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN
EN YÜKSEK AYLIK FAİZ ORANLARI (*)
(YENİ TÜRK LİRASI)**

Bankalar(**)	Yürürlük Tarihi	En Yüksek Aylık Akdi Faiz Oranı (Nakit Çekilişi Dahil) (%)	En Yüksek Aylık Gecikme Faizi Oranı (%)
FİNANSBANK A.Ş.	02.10.2006	5,70	6,29
HSBC BANK A.Ş.	02.10.2006	5,70	6,29
TEKSTİL BANKASI A.Ş.	02.10.2006	5,70	6,29
YAPI VE KREDİ BAN. A.Ş.	02.10.2006	5,70	6,29
AKBANK T.A.Ş.	02.10.2006	5,65	6,29
CITIBANK A.Ş.	29.09.2006	5,65	6,29
DENİZBANK A.Ş.	30.09.2006	5,65	6,29
FORTIS BANK	02.10.2006	5,65	6,29
T.GARANTİ BANKASI A.Ş.	02.10.2006	5,65	6,29
ŞEKERBANK T.A.Ş.	02.10.2006	5,65	6,24
ANADOLUBANK	02.10.2006	5,62	6,29
TÜRK EKONOMİ BAN. A.Ş.	02.10.2006	5,45	6,29
T.İŞ BANKASI A.Ş.	02.10.2006	5,25	6,25
TEKFENBANK A.Ş.	31.03.2006	5,00	5,00
OYAK BANK A.Ş.	08.12.2006	4,75	6,17
MILLENNIUM BANK A.Ş.	03.10.2006	4,75	6,14
T.VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	10.02.2005	4,75	4,75
T.HALK BANKASI A.Ş.	15.07.2006	3,75	4,88
TURKISH BANK A.Ş.	27.06.2005	3,75	4,88
T.C.ZİRAAT BANKASI	05.10.2005	2,90	3,77
MNG BANK AS	07.09.2005	2,75	3,58

(ABD DOLARI)

Bankalar(**)	Yürürlük Tarihi	En Yüksek Aylık Akdi Faiz Oranı (Nakit Çekilişi Dahil) (%)	En Yüksek Aylık Gecikme Faizi Oranı (%)
ŞEKERBANK T.A.Ş.	02.07.2006	2,59	
HSBC BANK A.Ş.	02.10.2006	2,50	
T.VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	10.02.2005	2,50	
MNG BANK AS	07.09.2005	2,50	
TEKSTİL BANKASI A.Ş.	04.04.2006	2,50	
AKBANK T.A.Ş.	02.07.2006	2,00	
T.İŞ BANKASI A.Ş.	02.10.2006	2,00	
FİNANSBANK A.Ş.	03.04.2006	2,00	
TURKISH BANK A.Ş.	27.06.2005	2,00	
OYAK BANK A.Ş.	03.02.2006	1,90	

(EURO)			
Bankalar(**)	Yürürlük Tarihi	En Yüksek Aylık Akdi Faiz Oranı (Nakit Çekilişi Dahil) (%)	En Yüksek Aylık Gecikme Faizi Oranı (%)
T.VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	31.05.2006	2,50	2,50
T.İŞ BANKASI A.Ş.	02.10.2006	2,00	2,38

(*) "Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında" 2006/3 sayılı Bankamız Tebliği gereğince, 02.10.2006 tarihinden itibaren bankalarca kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranı, YTL için yüzde 5.70, ABD doları için yüzde 2.66 ve Euro için yüzde 2.50, aylık azami gecikme faiz oranı ise, YTL için yüzde 6.29, ABD doları için yüzde 2.93 ve Euro için yüzde 3.05'dir.

(**) Bankalar, akdi faiz oranı en yüksek olandan en düşük olana göre sıralanmış olup, akdi faiz oranı aynı olan bankalar ise gecikme faiz oranı yüksek olandan düşük olana göre sıralanmıştır.

Not: Yukarıdaki veriler www.tcmb.gov.tr genel ağ adresinden alınmıştır.

YENİDEN DEĞERLEME ORANI

1991 Yılı (1992 Yılında Uygulanacaktır.)	% 54,1
1992 Yılı (1993 Yılında Uygulanacaktır.)	% 61,5
1993 Yılı (1994 Yılında Uygulanacaktır.)	% 58,4
1994 Yılı (1995 Yılında Uygulanacaktır.)	% 107,6
1995 Yılı (1996 Yılında Uygulanacaktır.)	% 99,5
1996 Yılı (1997 Yılında Uygulanacaktır.)	% 72,8
1997 Yılı (1998 Yılında Uygulanacaktır.)	% 80,4
1998 Yılı (1999 Yılında Uygulanacaktır.)	% 77,8
1999 Yılı (2000 Yılında Uygulanacaktır.)	% 52,1
2000 Yılı (2001 Yılında Uygulanacaktır.)	% 56,0
2001 Yılı (2002 Yılında Uygulanacaktır.)	% 53,2
2002 Yılı (2003 Yılında Uygulanacaktır.)	% 59,0
2003 Yılı (2004 Yılında Uygulanacaktır.)	% 28,5
2004 Yılı (2005 Yılında Uygulanacaktır.)	% 11,2
2005 Yılı (2006 Yılında Uygulanacaktır.)	% 9,8
2006 Yılı (2007 Yılında Uygulanacaktır.)	% 7,8

VERGİ ORANLARI

213 sayılı Vergi Usul Kanununun Mükerrer 414 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında; "Bu Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş olan para ile ödenecek ceza miktarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan maktu had ve miktarların yüzde beşini aşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bakanlar Kurulu, bu suretle tespit edilen had ve miktarları yarısına kadar artırmaya veya indirmeye, nispi hadleri ise iki katına kadar artırmaya veya yarısına kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine getirmeye yetkilidir." hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm gözönüne alınarak, Vergi Usul Kanununun 104, Mükerrer 115, 177, 232, 252, 313, 343, 352 (Kanuna Bağlı Cetvel), 353 ve Mükerrer 355 inci maddelerinde yer alıp 2006 yılında uygulanan miktarların, 2006 yılı için %7,8 (yedi virgül sekiz) olarak tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle belirlenen ve 1/1/2007 tarihinden itibaren uygulanacak olan miktarlar ekli listede gösterilmiştir.

Tebliğ olunur.

**VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2007
TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN
HAD VE MİKTARLAR**

2007 Yılında**MADDE NO - KONUSU** **Uygulanacak Miktar (YTL)****MADDE 104- İlanın şekli**

1- İlanın vergi dairesinde yapılması 1.290

3- İlanın;

- Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan

bir veya daha fazla gazetede yapılması 1.290-129.000

- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden

birinde ayrıca yapılması 129.000 ve aşması halinde

MÜKERRER

MADDE 115- Tahakkuktan vazgeçme **15**

MADDE 177- Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri

1-Yıllık;

- Alış tutarı 100.000

- Satış tutarı 140.000

2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı 56.000

3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı 100.000

MADDE 232- Fatura kullanma mecburiyeti	560
MADDE 252- Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	1,60
MADDE 313- Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	560
MADDE 343- En az ceza haddi	
- Damga vergisinde	6,40
- Diğer vergilerde	13,90
MADDE 352- Usulsüzlük dereceleri ve cezaları	
(Kanuna bağlı cetvel)	
Birinci derece usulsüzlükler	
1- Sermaye şirketleri	75
2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	49
3 - İkinci sınıf tüccarlar	24
4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	12,70
5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	6,40
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3
İkinci derece usulsüzlükler	
1- Sermaye şirketleri	43
2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	24
3- İkinci sınıf tüccarlar	12,70
4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	6,40
5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	3
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	1,70
MADDE 353- Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil usul hükümlerine uyulmaması	
1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	139
- Bir takvim yılı içinde her bir belge nev'ine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	64.000

2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması 139

- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza 6.400

- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza 64.000

4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması 139

6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uyulmaması 3.000

7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara 160

8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine 490

9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getiren kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere 640

10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretili görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına 490

MÜKERRER

Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne

MADDE 355- uymayanlar için ceza

1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında 1.390

2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında 640

3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında 300

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 21, 23/8, 31, 47, 48, mükerrer 80, 82, 86, 103 ve mükerrer 121 inci maddelerinde yer alan maktu had ve tutarlar hakkında aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

1.Yeniden Değerleme Oranında Artırılan Had ve Tutarlar

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 123 üncü maddesinin 2 numaralı fıkrasında, Kanunun 21, 23/8, 31, 47, 48, mükerrer 80, 82, 86 ve mükerrer 121 inci maddelerinde yer alan maktu had ve tutarların, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanacağı, bu şekilde hesaplanan maktu had ve tutarların yüzde 5'ini aşmayan kesirlerinin dikkate alınmayacağı, Bakanlar Kurulunun, bu surette tespit edilen had ve tutarları yarısına kadar artırmaya veya indirmeye yetkili olduğu hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin 3 numaralı fıkrasında da 103 üncü maddede yer alan vergi tarifesinin gelir dilimi tutarları hakkında da yukarıdaki hükmün uygulanacağı öngörülmüştür.

Bu hüküm göz önüne alınarak Gelir Vergisi Kanununun 21, 23/8, 31, 47, 48, mükerrer 80, 82, 86, 103 ve mükerrer 121 inci maddelerinde yer alıp, 2006 yılında uygulanan had ve tutarların 2006 yılı için %7,8 (yüzde yedi virgül sekiz) olarak tespit edilen yeniden değerlendirme oranında¹ arttırılması suretiyle belirlenen ve 2007 takvim yılında uygulanacak olan had ve tutarlar aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

1.1. Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan İstisna Tutarı

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinde yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı, 2007 takvim yılında elde edilen kira gelirleri için 2.300 YTL olarak tespit edilmiştir.

1.2. Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müştemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin 8 numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlere ilişkin istisna tutarı, 2007 takvim yılında uygulanmak üzere 8,80 YTL olarak tespit edilmiştir.

1.3. Sakatlık İndirimi Tutarları

Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinde yer alan sakatlık indirimi tutarları, 2007 takvim yılında uygulanmak üzere; birinci derece sakatlar için 570 YTL, ikinci derece sakatlar için 280 YTL, üçüncü derece sakatlar için 140 YTL olarak tespit edilmiştir.

1 28/11/2006 tarih ve 26360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 363 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile açıklanmıştır.

1.4. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin 2 numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2007 takvim yılında uygulanmak üzere büyükşehir belediye sınırları içinde 3.700 YTL, diğer yerlerde 2.600 YTL olarak uygulanacaktır.

1.5. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartlarını Belirleyen Hadler

Gelir Vergisi Kanununun 48 inci maddesinde yer alan hadler, 2007 takvim yılında uygulanmak üzere yeniden değerlendirilmiştir.

Buna göre;

- 1 numaralı bent için 53.000 YTL ve 77.000 YTL,
 - 2 numaralı bent için 26.000 YTL,
 - 3 numaralı bent için 53.000 YTL ,
- olarak uygulanacaktır.

1.6. Değer Artışı Kazançlarına İlişkin İstisna Tutarı

Mükerrer 80 inci maddede yer alan değer artışı kazançlarına ilişkin istisna tutarı, 2007 takvim yılı gelirlerine uygulanmak üzere 6.400 YTL olarak tespit edilmiştir.

1.7. Arızı Kazançlara İlişkin İstisna Tutarı

Gelir Vergisi Kanununun 82 nci maddesinde yer alan arızı kazançlarına ilişkin istisna tutarı, 2007 takvim yılı gelirlerine uygulanmak üzere 15.000 YTL olarak tespit edilmiştir.

1.8. Tevkifata ve İstisnaya Konu Olmayan Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarına İlişkin Beyanname Verme Sınırı

Gelir Vergisi Kanununun 86 nci maddesinde yer alan tevkifata ve istisnaya konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarına ilişkin beyanname verme sınırı, 2007 takvim yılı gelirlerine uygulanmak üzere 900 YTL olarak tespit edilmiştir.

1.9. Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2007 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.

7.500 YTL'ye kadar	% 15
19.000 YTL'nin 7.500 YTL'si için 1.125 YTL, fazlası	% 20
43.000 YTL'nin 19.000 YTL'si için 3.425 YTL, fazlası	% 27

43.000 YTL'den fazlasının 43.000 YTL'si için 9.905 YTL, fazlası% 35

1.10. Ücretlilerde Vergi İndirimi Uygulamasında Esas Alınan Tarife

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 121 inci maddesinde yer alan ücretlilerde vergi indirimi uygulamasında esas alınan tarife 2007 takvim yılı harcamalarına uygulanmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.

3.800 Yeni Türk Lirasına kadar %8'i

7.700 Yeni Türk Lirasının 3.800 Yeni Türk Lirası için %8'i, aşan kısmı için %6'sı

7.700 Yeni Türk Lirasından fazlasının, 7.700 Yeni Türk Lirası için %7'si, aşan kısmı için %4'ü.

2. Kâr Hadleri Emsallerine Göre Düşük Olarak Tespit Edilmiş Bulunan Emtia İçin Özel Hadler

Milli piyango bileti, akaryakıt, şeker ve bunlar gibi kâr hadleri emsallerine göre düşük olarak tespit edilmiş bulunan emtia için özel hadler belirleme yetkisi Gelir Vergisi Kanununun 48 inci maddesi ile Maliye Bakanlığına verilmiştir. Bu yetki kullanılarak 2006 yılı için 41 ve 43 Seri No.lu Gelir Vergisi Sirküleri ile belirlenen tutarlar yeniden artırılmıştır.

Buna göre, anılan maddelerin ticaretini yapanların, 2007 takvim yılında da basit usulden yararlanabilmeleri için; alış, satış veya hasılatlarının 31/12/2006 tarihi itibariyle aşağıda belirtilen hadleri aşmaması gerekmektedir.

Emtianın Cinsi	Büyükşehir Belediye Sınırları Dışında Kalan Yerlerde		Büyükşehir Belediye Sınırları İçinde Kalan Yerlerde	
	Yıllık Alım Ölçüsü (YTL)	Yıllık Satış Ölçüsü (YTL)	Yıllık Alım Ölçüsü (YTL)	Yıllık Satış Ölçüsü (YTL)
Değerli Kağıt	80.000	90.000	110.000	129.000
Şeker -Çay	64.000	80.000	75.000	100.000
Milli Piy. Bileti, Hemen Kazan, Süper Toto vb.	64.000	80.000	75.000	100.000
İçki (Bira ve Şarap Hariç) -				
İspirto- Sigara-Tütün	64.000	80.000	75.000	100.000
Akaryakıt (LPG hariç)	90.000	105.000	129.000	140.000

Belirtilen bu malların alım satımı ile uğraşanlar hakkında, basit usulün özel şartları bakımından yukarıdaki hadler dikkate alınmak suretiyle, 136 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğindeki² hesaplamalar doğrultusunda işlem yapılacaktır.

3- Basit Usule Tabi Mükelleflerde Gün Sonunda Toplu Belge Düzenleme Uygulaması

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerle ilgili 215 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği³ ile getirilen, belge vermedikleri günlük hasılatları için gün sonunda tek bir fatura düzenlemesine ilişkin uygulamanın, 31/12/2007 tarihine kadar devam etmesi Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddenin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden uygun görülmüştür.

Tebliğ olunur.

DAMGA VERGİSİ ORANLARI

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun^(1a) mükerrer 30 uncu maddesinin 5281 sayılı Kanunun^(2a) 6 ncı maddesiyle değişik birinci fıkrasında, "...Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan maktu vergiler (Maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil) o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında arttırılır. Bu suretle hesaplanan vergi tutarlarının 10 Yeni Kuruşa kadarki kesirleri dikkate alınmaz." denilmiş, 14 üncü maddesinin 5281 sayılı Kanunun 43/2 nci maddesiyle değişik birinci fıkrasında ise, "Kağıtların Damga Vergisi bu Kanuna ekli^(1a) sayılı tabloda yazılı nispet veya miktarlarda alınır. Şu kadar ki her bir kağıt için hesaplanacak vergi tutarı^(1a) sayılı tabloda yer alan sınırlamalar saklı kalmak üzere 800 bin Yeni Türk lirasını aşamaz. Bir önceki yılda uygulanan bu azami tutar, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında arttırılır." hükmü yer almıştır.

Bakanlığımızca 2006 yılı için yeniden değerlendirme oranı % 7,8 (yedi virgül sekiz) olarak tespit edilmiş ve 363 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği^(3a) ile ilan edilmiş bulunmaktadır.

Buna göre, 488 sayılı Kanunun mükerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli^(1a) sayılı tabloda yer alan ve 5281 sayılı Kanunun 7 nci maddesi hükmüne göre tespit edilen maktu vergiler (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler da-

2 2/5/1982 tarih ve 17682 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3 6/12/1998 tarih ve 23545 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(1a) 11/7/1964 tarihli ve 11751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(2a) 31/12/2004 tarihli ve 25687 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(3a) 28/11/2006 tarihli ve 26360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

hil), yeniden değerlendirme oranında artırılmış ve 1/1/2007 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki ^(1a) sayılı tabloda gösterilmiştir.

Diğer taraftan, anılan Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan her bir kağıttan alınacak damga vergisine ilişkin üst sınır yeniden değerlendirme oranında artırılmış ve 1/1/2007 tarihinden itibaren 946.915,20 Yeni Türk Lirası olmuştur.

Tebliğ olunur.

(1) SAYILI TABLO

Damga Vergisine Tabi Kağıtlar

I. Akitlerle ilgili kağıtlar

A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:

1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler (Binde 7,5)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden) (Binde 1,5)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri (Binde 7,5)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler (Binde 7,5)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil) (Binde 1,5)

B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:

1. Tahkimnameler (21,20 YTL.)
2. Sulhnameler (21,20 YTL.)
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri (Belli parayı ihtiva edenler dahil) (118,30 YTL.)

II. Kararlar ve mazbatalar

1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:

- a) Belli parayı ihtiva edenler (Binde 7,5)
- b) Belli parayı ihtiva etmeyenler (21,20 YTL.)

2. İhale kanunlarına tabi olan veya olmayan daire ve kurumların yetkili organlarıncaya verilen her türlü ihale kararları

(Maliye Bakanlığının veya Sayıştayın vizesine tabi ihale kararlarının vize edilmemesi durumunda bu karara ilişkin vergi red ve iade olunur.) (Binde 4,5)

III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar

1. Ticari ve mütedavil senetler:

a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(7,60 YTL.)
ab) Rehin senedi (Varant)	(4,60 YTL.)
ac) İyda senedi	(1,00 YTL.)
ad) Taşıma senedi	(0,50 YTL.)
b) Konşimentolar	(4,60 YTL.)
c) Deniz ödöncü senedi	(Binde 7,5)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 7,5)

2. Ticari belgeler:

a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(7,60 YTL.)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(16,40 YTL.)
bb) Gelir tabloları	(8,10 YTL.)
bc) İşletme hesabı özetleri	(8,10 YTL.)
c) Barnameler	(1,00 YTL.)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(3,40 YTL.)
e) Ordinolar	(0,50 YTL.)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(3,40 YTL.)

IV. Makbuzlar ve diğerk kağıtlar

1. Makbuzlar:

a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havaalelerine tediyesini temin eden kağıtlar (Binde 7,5)

b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havaalelerine tediye olunduğu takdirde nakli veya tediye temin eden kağıtlar (Binde 6)

c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler (Binde 6)

d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar (Binde 6)

2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):

a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için (0,50 YTL.)

b) Vergi beyannameleri:

ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri (21,20 YTL.)

bb) Kurumlar vergisi beyannameleri (28,30 YTL.)

bc) Katma değer vergisi beyannameleri (14,10 YTL.)

bd) Muhtasar beyannameler (14,10 YTL.)

be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç) (14,10 YTL.)

c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler (28,30 YTL.)

d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler (10,50 YTL.)

e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri (10,50 YTL.)

3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümeleleri. (0,50 YTL.)

VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ ORANLARI

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun⁽¹⁾ istisnalar ile ilgili 4 üncü maddesinin son fıkrasında, "(b), (d) ve (e) bentlerine göre, her bir takvim yılında uygulanacak istisna hadleri, önceki yılda uygulanan istisna hadlerine bu yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu⁽²⁾ hükümleri uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artış yapılmak suretiyle tespit olunur. Artırım sırasında 1 milyon liraya kadar olan tutarlar dikkate alınmaz." hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, "Vergi tarifesi- ninin matrah dilim tutarları, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulanır. Bu şekilde hesaplanan dilim tutarlarının yüzde 5'ini aşmayan kesirler dikkate alınmaz...." denilmektedir.

5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanunun⁽³⁾ 1 inci maddesinde ise "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin para

(1) 15/6/1959 tarihli ve 10231 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(2) 10/1/1961 tarihli ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

(3) 31/1/2004 tarihli ve 25363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

birimi Yeni Türk Lirasıdır. Yeni Türk Lirasının alt birimi Yeni Kuruştur. Bir Yeni Türk Lirası (YTL) Yüz Yeni Kuruşa (YKr) eşittir." hükmü ile aynı Kanunun 2 nci maddesinde, "*Türk Lirası değerler Yeni Türk Lirasına dönüştürülürken, bir milyon Türk Lirası (1.000.000 TL) eşittir bir Yeni Türk Lirası (1 YTL) değişim oranı esas alınır.*" hükmü yer almaktadır.

Bakanlığımızca 2006 yılı için yeniden değerlendirme oranı % 7,8 (yedi virgül sekiz) olarak tespit edilmiş ve 363 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği(4) ile ilan edilmiştir.

Buna göre, 1/1/2007 tarihinden itibaren Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin (b), (d) ve (e) bentlerinde yer alan istisna tutarları;

- Evlatlıklar dahil, fûrûğ ve eşten her birine isabet eden miras hisselerinde 89.623 YTL (fûrûğ bulunmaması halinde eşe isabet eden miras hissesinde 179.352 YTL),

- İvazsız suretle meydana gelen intikallerde 2.068 YTL,

- Para ve mal üzerine düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyelerde 2.068 YTL olarak dikkate alınacaktır.

Öte yandan, Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 16 ncı maddesinde yer alan vergi tarifesi matrah dilim tutarları 1/1/2007 tarihinden geçerli olmak üzere yukarıda belirtilen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle tespit edilmiştir. Bu nedenle, 1/1/2007 tarihinden itibaren veraset yolu ile veya ivazsız surette meydana gelen intikallerde veraset ve intikal vergisi aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacaktır.

Veraset yoluyla intikallerde

Matrah

vergi oranı (yüzde)

İlk

140.000 YTL için

1 10

Sonra gelen

300.000 YTL için

3 15

Sonra gelen

640.000 YTL için

5 20

Sonra gelen

1.290.000 YTL için

7 25

Matrahın

2.370.000 YTL'yi aşan bölümü için

10 30

Tebliğ olunur.

İvazsız intikallerde

vergi oranı (yüzde)

ASGARİ ÜCRET ORANLARI

YÜRÜRLÜK TARİHLERİ	16 YAŞINI DOLDURANLAR			16 YAŞINI DOLDURMAYANLAR		
	GÜNLÜK	AYLIK	ARTIŞ ORANI %	GÜNLÜK	AYLIK	ARTIŞ ORANI %
01.07.1974 - 31.05.1976	40	1.200	-	34	1.020	-
01.06.1976 - 31.12.1977	60	1.800	50,0	50	1.500	47,1
01.01.1978 - 30.04.1979	110	3.300	83,3	70	2.100	40,0
01.05.1979 - 30.04.1981	180	5.400	63,6	120	3.600	71,4
01.05.1981 - 31.12.1982	333,33	10.000	85,2	223	6.690	85,8
01.01.1983 - 31.03.1984	540	16.200	62,0	370	11.100	65,9
01.04.1984 - 30.09.1985	817,50	24.525	51,4	562,50	16.875	52,0
01.10.1985 - 30.06.1987	1.380	41.400	68,8	950	28.500	68,9
01.07.1987 - 30.06.1988	2.475	74.250	79,3	1.710	51.300	80,0
01.07.1988 - 31.07.1989	4.200	126.000	69,7	2.895	86.850	69,3
01.08.1989 - 31.07.1990	7.500	225.000	78,6	5.175	155.250	78,8
01.08.1990 - 31.07.1991	13.800	414.000	84,0	10.125	303.750	95,7
01.08.1991 - 31.07.1992	26.700	801.000	93,5	19.590	587.700	93,5
01.08.1992 - 31.07.1993	48.300	1.449.000	80,9	37.230	1.116.900	90,0
01.08.1993 - 31.08.1994	83.250	2.497.500	72,4	67.950	2.038.500	82,5
01.09.1994 - 31.08.1995	139.125	4.173.750	67,1	116.250	3.487.500	71,1
01.09.1995 - 31.07.1996	282.000	8.460.000	102,7	236.250	7.087.500	103,2
01.08.1996 - 31.07.1997	567.000	17.010.000	101,1	480.000	14.400.000	103,2
01.08.1997 - 31.07.1998	1.181.250	35.437.500	108,3	997.500	29.925.000	107,8
01.08.1998 - 31.12.1998	1.594.650	47.839.500	35,0	1.355.475	40.664.250	35,9
01.01.1999 - 30.06.1999	2.602.500	78.075.000	63,2	2.212.125	66.363.750	63,2
01.07.1999 - 31.12.1999	3.120.000	93.600.000	19,9	2.652.000	79.560.000	19,9
01.01.2000 - 30.06.2000	3.660.000	109.800.000	17,3	3.120.000	93.600.000	17,6
01.07.2000 - 31.12.2000	3.960.000	118.800.000	8,2	3.375.000	101.250.000	8,2
01.01.2001 - 30.06.2001	4.665.000	139.950.000	17,8	3.965.250	118.957.500	17,5
01.07.2001 - 31.07.2001	4.898.250	146.947.500	5,0	4.164.000	124.920.000	5,0
01.08.2001 - 31.12.2001	5.598.000	167.940.000	14,3	4.758.300	142.749.000	14,3
01.01.2002 - 30.06.2002	7.400.025	222.000.750	32,2	6.290.025	188.700.750	32,2
01.07.2002 - 31.12.2002	8.362.500	250.875.000	13,0	7.107.000	213.210.000	13,0
01.01.2003 - 31.12.2003	10.200.000	306.000.000	22,0	8.550.000	256.500.000	20,3
01.01.2004 - 30.06.2004	14.100.000	423.000.000	38,2	12.000.000	360.000.000	40,4
01.07.2004 - 31.12.2004	14.805.000	444.150.000	5,0	12.600.000	378.000.000	5,0
01.01.2005 - 31.12.2005	16,29	488,70	10,0	13,86	415,80	10,0
01.01.2006 - 31.12.2006	17,70	531,00	8,7	15,00	450,00	8,02
01.01.2007 - 30.06.2007	18,75	562,50	6	15,89	476,70	
31.06.2007 - 31.12.2007	19,50	585,00		16,38	491,40	

YILLARA GÖRE KIDEM TAZMİNATI TAVANI

01.01.1995 - 31.03.1995 Arası	16.726.300,-TL
01.04.1995 - 14.04.1995 Arası	18.020.125,-TL
15.04.1995 - 14.11.1995 Arası	19.765.750,-TL
15.11.1995 - 31.12.1995 Arası	31.311.650,-TL
01.01.1996 - 30.06.1996 Arası	35.176.250,-TL
01.07.1996 - 31.12.1996 Arası	53.312.500,-TL
01.01.1997 - 30.06.1997 Arası	77.219.375,-TL
01.07.1997 - 31.12.1997 Arası	104.734.375,-TL
01.01.1998 - 30.06.1998 Arası	149.990.000,-TL
01.07.1998 - 30.09.1998 Arası	181.685.000,-TL
01.10.1998 - 31.12.1998 Arası	200.625.000,-TL
01.01.1999 - 30.06.1999 Arası	286.341.250,-TL
01.07.1999 - 31.12.1999 Arası	345.200.000,-TL
01.01.2000 - 14.06.2000 Arası	488.990.000,-TL
15.06.2000 - 30.06.2000 Arası	506.740.000,-TL
01.07.2000 - 31.12.2000 Arası	558.440.000,-TL
15.12.2000 - 31.12.2000 Arası	587.720.000,-TL
01.01.2001 - 14.04.2001 Arası	646.560.000,-TL
15.04.2001 - 14.05.2001 Arası	663.000.000,-TL
15.05.2001 - 14.06.2001 Arası	730.700.000,-TL
15.06.2001 - 30.06.2001 Arası	768.100.000,-TL
01.07.2001 - 14.09.2001 Arası	807.500.000,-TL
15.09.2001 - 14.10.2001 Arası	835.950.000,-TL
15.10.2001 - 14.11.2001 Arası	884.830.000,-TL
15.11.2001 - 14.12.2001 Arası	938.330.000,-TL
15.12.2001 - 31.12.2001 Arası	978.020.000,-TL
01.01.2002 - 14.05.2002 Arası	1.076.400.000,-TL
15.05.2002 - 30.06.2002 Arası	1.103.540.000,-TL
01.07.2002 - 30.09.2002 Arası	1.160.150.000,-TL
01.10.2002 - 31.12.2002 Arası	1.260.150.000,-TL
01.01.2003 - 30.06.2003 Arası	1.323.950.000,-TL
01.07.2003 - 31.12.2003 Arası	1.389.950.000,-TL
01.01.2004 - 30.06.2004 Arası	1.485.430.000,-TL
01.07.2004 - 31.12.2004 Arası	1.574.740.000,-TL
01.01.2005 - 30.06.2005 Arası	1.648.90,-YTL
01.07.2005 - 31.12.2005 Arası	1.727.15,-YTL
01.01.2006 - 30.06.2006 Arası	1.770.64,-YTL
01.07.2006 - 31.12.2006 Arası	1.857.44,-YTL
01.01.2007 - 30.06.2007 Arası	1.960.69,-YTL
01.07.2007 - 31.12.2007 Arası	1.988,48,-YTL

**BANKALARCA YTL ÜZERİNDEN AÇILAN MEVDUATA
UYGULANACAK AZAMİ FAİZ ORANI**

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
27.01.2000 - 23.02.2000	29 - 85	28 - 85	27 - 80	26 - 80
24.02.2000 - 27.02.2000	29 - 89	28 - 85	27 - 80	26 - 80
28.02.2000 - 20.03.2000	29 - 85	28 - 85	27 - 80	26 - 80
21.03.2000	25 - 85	28 - 85	27 - 80	26 - 80
22.03.2000 - 30.03.2000	25 - 85	25 - 85	26 - 80	26 - 80
31.03.2000 - 05.04.2000	25 - 70	25 - 55	26 - 60	26 - 70
06.04.2000 - 24.05.2000	25 - 70	25 - 55	26 - 60	26 - 65
25.05.2000 - 29.06.2000	25 - 70	25 - 50	26 - 46	26 - 48
30.06.2000 - 02.07.2000	25 - 96	25 - 50	26 - 46	26 - 48
03.07.2000 - 04.07.2000	20 - 85	25 - 50	26 - 46	26 - 48
05.07.2000 - 10.07.2000	20 - 80	25 - 50	26 - 46	26 - 48
11.07.2000 - 25.07.2000	20 - 80	25 - 50	26 - 46	25 - 48
26.07.2000 - 31.07.2000	18 - 80	20 - 50	20 - 46	20 - 48
01.08.2000	18 - 70	20 - 50	20 - 46	20 - 48
02.08.2000 - 28.08.2000	15 - 70	20 - 50	20 - 46	20 - 48
29.08.2000 - 30.08.2000	15 - 81	20 - 50	20 - 46	20 - 48
31.08.2000 - 03.09.2000	15 - 91	20 - 50	20 - 46	20 - 48
04.09.2000 - 21.09.2000	15 - 80	20 - 50	20 - 46	20 - 48
22.09.2000 - 24.09.2000	15 - 80	20 - 55	20 - 55	20 - 48
25.09.2000	15 - 81	20 - 55	20 - 57	20 - 48
26.09.2000	15 - 95	20 - 55	20 - 57	20 - 48
27.09.2000 - 02.10.2000	15 - 95	20 - 70	20 - 70	20 - 70
03.10.2000 - 04.10.2000	15 - 70	20 - 70	20 - 70	20 - 70
05.10.2000 - 14.11.2000	15 - 70	20 - 60	20 - 60	20 - 48
15.11.2000	15 - 87	20 - 60	20 - 60	20 - 48
16.11.2000	15 - 78	20 - 60	20 - 60	20 - 48
17.11.2000 - 20.11.2000	15 - 70	20 - 60	20 - 60	20 - 48
21.11.2000	15 - 71	20 - 60	20 - 60	20 - 48
22.11.2000	15 - 177	20 - 60	20 - 60	20 - 48
23.11.2000 - 27.11.2000	15 - 200	20 - 70	20 - 70	20 - 48
28.11.2000	15 - 210	20 - 85	20 - 70	20 - 48
29.11.2000 - 30.11.2000	15 - 300	20 - 300	20 - 300	20 - 50
01.12.2000 - 03.12.2000	15 - 550	20 - 300	20 - 300	20 - 50
04.12.2000	15 - 2500	20 - 1000	20 - 1000	20 - 100
05.12.2000	15 - 1750	20 - 1000	20 - 1000	20 - 100
06.12.2000 - 24.12.2000	15 - 1500	20 - 1000	20 - 1000	20 - 100
25.12.2000 - 15.01.2001	15 - 350	20 - 200	20 - 200	20 - 100
16.01.2001	15 - 200	20 - 200	20 - 200	20 - 100
17.01.2001 - 18.02.2001	15 - 200	20 - 100	20 - 100	20 - 100
19.02.2001	15 - 300	20 - 100	20 - 100	20 - 100
20.02.2001	15 - 1839	20 - 150	20 - 100	20 - 100
21.02.2001	15 - 5000	20 - 250	20 - 100	20 - 100

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
22.02.2001 - 25.02.2001	15 - 5000	20 - 600	20 - 100	20 - 100
26.02.2001	15 - 5000	20 - 500	20 - 100	20 - 100
27.02.2001	15 - 5000	20 - 500	20 - 200	20 - 200
28.02.2001	15 - 5000	20 - 300	20 - 200	20 - 200
01.03.2001	15 - 5000	20 - 250	20 - 200	20 - 200
02.03.2001 - 08.03.2001	15 - 5000	24 - 250	20 - 200	20 - 200
09.03.2001 - 18.03.2001	25 - 5000	25 - 250	20 - 200	20 - 200
19.03.2001 - 21.03.2001	25 - 3000	25 - 250	20 - 200	20 - 200
22.03.2001 - 05.04.2001	25 - 1500	25 - 250	20 - 200	20 - 200
06.04.2001 - 09.04.2001	25 - 500	25 - 200	20 - 200	20 - 200
10.04.2001 - 23.04.2001	31 - 250	25 - 200	20 - 150	20 - 150
24.04.2001 - 01.05.2001	31 - 250	25 - 200	20 - 150	20 - 120
02.05.2001 - 17.05.2001	31 - 150	25 - 140	20 - 120	20 - 120
18.05.2001 - 20.05.2001	32 - 150	25 - 140	20 - 120	20 - 120
21.05.2001 - 28.05.2001	32 - 140	25 - 140	20 - 90	20 - 80
29.05.2001 - 31.05.2001	34 - 140	27 - 140	20 - 90	20 - 80
01.06.2001 - 11.06.2001	34 - 95	27 - 90	20 - 90	20 - 80
12.06.2001 - 01.07.2001	40 - 95	27 - 90	20 - 90	20 - 80
02.07.2001 - 09.07.2001	40 - 85	27 - 85	30 - 82	30 - 80
10.07.2001 - 29.07.2001	40 - 85	27 - 87	30 - 87	30 - 80
30.07.2001 - 17.09.2001	40 - 85	27 - 85	30 - 80	30 - 80
18.09.2001 - 07.11.2001	40 - 80	27 - 80	30 - 80	30 - 80
08.11.2001	40 - 80	27 - 75	30 - 75	30 - 75
09.11.2001 - 15.11.2001	40 - 74	27 - 75	30 - 75	30 - 75
16.11.2001 - 18.12.2001	40 - 70	27 - 75	30 - 75	30 - 75
19.12.2001 - 27.12.2001	40 - 70	27 - 70	30 - 70	30 - 75
28.12.2001 - 10.01.2002	40 - 66	27 - 66	30 - 70	30 - 72
11.01.2002 - 14.01.2002	50 - 66	27 - 66	30 - 70	30 - 72
15.01.2002 - 20.01.2002	45 - 65	27 - 66	30 - 70	30 - 72
21.01.2002 - 28.01.2002	45 - 65	27 - 65	30 - 69	30 - 70
29.01.2002 - 12.02.2002	45 - 65	27 - 64	30 - 69	30 - 70
13.02.2002 - 25.02.2002	45 - 67	27 - 67	30 - 69	30 - 70
26.02.2002 - 11.03.2002	45 - 65	27 - 65	30 - 66	30 - 70
12.03.2002 - 13.03.2002	50 - 65	27 - 65	30 - 66	30 - 70
14.03.2002	50 - 65	27 - 65	30 - 66	30 - 69
15.03.2002 - 20.03.2002	49 - 65	27 - 63	30 - 66	30 - 69
21.03.2002 - 26.03.2002	50 - 65	27 - 63	30 - 66	30 - 69
27.03.2002 - 01.04.2002	50 - 62	27 - 63	30 - 66	30 - 69
02.04.2002 - 07.04.2002	49 - 62	27 - 63	30 - 66	30 - 69
08.04.2002	46 - 62	27 - 63	30 - 66	30 - 69
09.04.2002 - 10.04.2002	46 - 62	27 - 63	30 - 65	30 - 68
11.04.2002 - 29.04.2002	40 - 62	27 - 63	30 - 65	30 - 68

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
30.04.2002 - 02.05.2002	38 - 62	27 - 63	30 - 65	30 - 68
03.05.2002 - 11.06.2002	38 - 61	27 - 63	30 - 63	30 - 68
12.06.2002 - 13.06.2002	38 - 60	27 - 60	30 - 65	30 - 68
14.06.2002 - 20.06.2002	38 - 57	27 - 56	30 - 65	30 - 65
21.06.2002 - 25.07.2002	38 - 55	27 - 56	30 - 65	30 - 65
26.07.2002 - 30.07.2002	38 - 55	27 - 56	30 - 58	30 - 65
31.07.2002 - 22.09.2002	38 - 55	27 - 56	30 - 58	30 - 67
23.09.2002 - 23.10.2002	38 - 55	27 - 56	30 - 61	30 - 72
24.10.2002 - 03.11.2002	30 - 55	27 - 56	30 - 61	30 - 72
04.11.2002 - 11.11.2002	30 - 55	27 - 56	30 - 60	30 - 67
12.11.2002 - 25.11.2002	30 - 54	27 - 55	30 - 60	30 - 67
26.11.2002 - 02.12.2002	30 - 55	27 - 54	30 - 60	30 - 67
03.12.2002 - 22.12.2002	30 - 55	27 - 55	30 - 60	30 - 67
23.12.2002 - 12.03.2003	30 - 55	27 - 55	30 - 60	30 - 61
13.03.2003	30 - 55	27 - 55	30 - 58	30 - 61
14.03.2003 - 28.04.2003	30 - 51	27 - 53	30 - 58	30 - 60
29.04.2003 - 06.05.2003	30 - 49	27 - 51	30 - 56	30 - 58
07.05.2003 - 20.05.2003	30 - 48	27 - 49	30 - 54	30 - 56
21.05.2003 - 04.06.2003	30 - 48	27 - 49	30 - 53	30 - 55
05.06.2003	25 - 48	25 - 49	30 - 53	30 - 55
06.06.2003 - 03.07.2003	25 - 48	25 - 48	30 - 51	30 - 55
04.07.2003 - 15.07.2003	25 - 48	25 - 48	30 - 50	30 - 55
16.07.2003 - 24.07.2003	25 - 48	25 - 48	28 - 50	28 - 55
25.07.2003 - 29.07.2003	25 - 46	25 - 47	28 - 50	28 - 55
30.07.2003 - 05.08.2003	25 - 45	25 - 41	28 - 42	28 - 46
06.08.2003 - 13.08.2003	25 - 45	20 - 41	25 - 42	25 - 46
14.08.2003 - 17.08.2003	25 - 45	20 - 41	25 - 42	25 - 43
18.08.2003 - 14.09.2003	25 - 45	20 - 39	25 - 40	25 - 43
15.09.2003 - 17.09.2003	25 - 39	20 - 39	25 - 40	25 - 43
18.09.2003 - 24.09.2003	24 - 39	20 - 39	20 - 40	20 - 43
25.09.2003	24 - 36,5	20 - 35	20 - 36	20 - 38
26.09.2003 - 14.10.2003	24 - 36,5	20 - 35	20 - 35	20 - 38
15.10.2003 - 20.10.2003	21 - 36,5	20 - 33,5	20 - 34	20 - 38
21.10.2003 - 20.01.2004	21 - 36,5	20 - 33,5	20 - 34	20 - 37
21.01.2004 - 27.01.2004	21 - 29,5	20 - 29,5	20 - 30	20 - 31
28.01.2004 - 04.02.2004	21 - 29	20 - 29	20 - 30	20 - 31
05.02.2004	21 - 29	20 - 28	19 - 30	20 - 31
06.02.2004 - 08.02.2004	18 - 28	18 - 28	18 - 28	18 - 30
09.02.2004	18 - 28	18 - 28	18 - 27,5	18 - 30
10.02.2004 - 04.03.2004	18 - 28	18 - 28	18 - 27	18 - 28
05.03.2004 - 09.03.2004	18 - 27	18 - 27	18 - 27	18 - 28
10.03.2004 - 17.03.2004	18 - 27	18 - 27	18 - 26,5	18 - 28

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
18.03.2004 - 24.03.2004	18 - 27	18 - 27	18 - 26	18 - 28
25.03.2004 - 31.03.2004	18 - 26	18 - 26	18 - 26	18 - 28
01.04.2004 - 01.06.2004	18 - 26	18 - 26	18 - 26	18 - 26
02.06.2004 - 13.06.2004	18 - 26	18 - 27	18 - 27	18 - 26
14.06.2004 - 05.07.2004	18 - 27	18 - 27	18 - 27	18 - 26,20
06.07.2004 - 07.09.2004	18 - 27,5	18 - 27	18 - 27	18 - 27,25
08.09.2004	17 - 26,5	18 - 27	18 - 27	17,5 - 27
09.09.2004 - 15.09.2004	17 - 26	18 - 27	18 - 27	17,5 - 27
16.09.2004 - 05.10.2004	17 - 26	18 - 26	18 - 26	17,5 - 26
06.10.2004 - 16.11.2004	17 - 30	18 - 26	18 - 26	17,5 - 26
17.11.2004 - 25.11.2004	18 - 30	18 - 26	18 - 26	17,5 - 26
26.11.2004 - 20.12.2004	16 - 30	16 - 26	18 - 26	17,5 - 26
21.12.2004 - 30.12.2004	16 - 30	16 - 25	16,25 - 26	15,5 - 26
31.12.2004 - 03.01.2005	16 - 30	16 - 30	16,25 - 26	15,5 - 26
04.01.2005 - 11.01.2005	16 - 30	16 - 25	16,25 - 26	15,5 - 26
12.01.2005 - 31.01.2005	16 - 30	16 - 25	15,5 - 26	14,75 - 26
01.02.2005 - 06.02.2005	16 - 25	16 - 24	15,5 - 24	14,75 - 24
07.02.2005 - 09.02.2005	16 - 25	16 - 24	16 - 24	16 - 24
10.02.2005 - 22.02.2005	15 - 25	15 - 24	16 - 24	15,5 - 24
23.02.2005 - 09.03.2005	15 - 24	15 - 24	16 - 24	15,5 - 24
10.03.2005	14,5 - 24	14,5 - 24	15 - 24	14,5 - 24
11.03.2005 - 15.03.2005	14,5 - 24	14,5 - 23	14 - 23	14 - 23
16.03.2005 - 27.03.2005	14 - 24	14 - 23	14 - 23	14 - 23
28.03.2005 - 05.04.2005	14 - 24	14 - 24	14 - 24	14 - 24
06.04.2005 - 11.04.2005	14 - 24	14 - 23	14 - 23	14 - 23
12.04.2005 - 10.05.2005	13,5 - 24	14 - 23	14 - 22	14 - 22
11.05.2005 - 02.06.2005	13 - 24	13 - 23	13 - 22	13 - 22
03.06.2005 - 12.06.2005	13 - 24	13 - 22	13 - 22	13 - 22
13.06.2005 - 20.06.2005	12 - 24	12 - 22	12 - 22	12 - 22
21.06.2005 - 11.10.2005	12 - 22	12 - 22	12 - 22	12 - 22
12.10.2005 - 26.10.2005	10 - 22	10 - 22	10 - 22	10 - 22
27.10.2005 - 30.10.2005	10 - 22	10 - 22	10 - 22	10 - 23,5
31.10.2005 - 03.01.2006	10 - 22	10 - 22	10 - 22	10 - 22
04.01.2006 - 23.01.2006	10 - 21,25	10 - 21	10 - 21	10 - 21
24.01.2006 - 10.04.2006	10 - 21	10 - 21	10 - 21	10 - 21
12.12.2006 - 23.01.2007	10 - 25	10 - 25	10 - 25	10 - 26

01.01.1996 TARİHİNDEN İTİBAREN BANKALARCA AMERİKAN DOLARI ÜZERİNDEN AÇILAN DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARINA UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN AZAMI FAİZ ORANLARI

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
01.01.1996	0,50 - 10,00	2,00 - 10,50	2,50 - 11,25	2,50 - 12,00
02.01.1996-04.01.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,25	2,50 - 12,00
05.01.1996-17.01.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,50	2,50 - 12,00
18.01.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,50	2,50 - 13,00
19.01.1996-30.01.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,25	2,50 - 12,00
31.01.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,50	2,50 - 13,00
01.02.1996-04.02.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,25	2,50 - 12,00
05.02.1996-19.03.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,25	2,50 - 11,50	2,50 - 13,00
20.03.1996-11.04.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,00	2,50 - 11,25	2,50 - 13,00
12.04.1996-13.06.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,00	2,50 - 11,25	3,00 - 13,00
14.06.1996-12.08.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,00	2,50 - 11,25	3,00 - 12,00
13.08.1996-14.08.1996	0,50 - 10,75	2,00 - 11,00	2,50 - 11,65	3,00 - 12,00
15.08.1996-20.11.1996	0,50 - 11,00	2,00 - 11,00	2,50 - 12,00	3,00 - 13,00
21.11.1996-31.03.1997	0,50 - 11,00	2,00 - 12,00	2,50 - 12,00	3,00 - 13,00
01.04.1997-12.06.1997	0,50 - 13,00	2,00 - 13,00	2,50 - 13,00	3,00 - 13,00
13.06.1997-02.07.1997	0,50 - 13,50	2,00 - 13,75	2,50 - 14,00	3,00 - 14,00
03.07.1997-06.07.1997	0,50 - 13,00	2,00 - 13,00	2,50 - 13,00	3,00 - 13,00
07.07.1997-29.12.1997	0,50 - 15,00	2,00 - 15,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00
30.12.1997-29.04.1998	0,50 - 16,50	2,00 - 16,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,50
30.04.1998-16.11.1998	0,50 - 18,00	2,00 - 18,50	2,50 - 19,00	3,00 - 19,50
17.11.1998-29.11.1998	0,50 - 19,58	2,00 - 19,58	2,50 - 19,00	3,00 - 19,50
30.11.1998-15.12.1998	0,50 - 19,58	2,00 - 19,58	2,50 - 19,50	3,00 - 19,50
16.12.1998-27.12.1998	0,50 - 19,58	2,00 - 20,00	2,50 - 20,00	3,00 - 20,00
28.12.1998-03.01.1999	0,50 - 21,00	2,00 - 21,50	2,50 - 21,50	3,00 - 21,50
04.01.1999-12.01.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,00	2,50 - 25,00	3,00 - 25,00
13.01.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
14.01.1999-21.01.1999	0,50 - 27,65	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
22.01.1999-26.01.1999	0,50 - 27,65	2,00 - 29,96	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
27.01.1999	0,50 - 25,93	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
28.01.1999-03.02.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
04.02.1999-07.02.1999	0,50 - 26,50	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
08.02.1999-10.02.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
11.02.1999	0,50 - 25,92	2,00 - 28,81	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
12.02.1999-28.02.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
01.03.1999-03.03.1999	0,50 - 26,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
04.03.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,92	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
05.03.1999-09.03.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
10.03.1999	0,50 - 27,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
11.03.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
12.03.1999-18.03.1999	0,50 - 27,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
19.03.1999-21.03.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
22.03.1999-24.03.1999	0,50 - 27,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
25.03.1999-31.03.1999	0,50 - 27,00	2,00 - 26,00	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
01.04.1999-04.04.1999	0,50 - 26,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
05.04.1999-25.04.1999	0,50 - 25,00	2,00 - 25,50	2,50 - 26,00	3,00 - 26,50
26.04.1999-10.05.1999	0,50 - 28,00	2,00 - 28,00	2,50 - 28,00	3,00 - 26,50
11.05.1999-20.05.1999	0,50 - 28,00	2,00 - 28,00	2,50 - 28,00	3,00 - 27,75
21.05.1999-07.06.1999	0,50 - 28,00	2,00 - 28,00	2,50 - 28,00	3,00 - 28,00
08.06.1999-29.11.1999	0,50 - 30,00	2,00 - 30,00	2,50 - 30,00	3,00 - 30,00
30.11.1999-18.01.2000	0,50 - 29,00	2,00 - 29,00	2,50 - 29,00	3,00 - 29,50
19.01.2000-17.02.2000	0,50 - 28,00	2,00 - 28,50	2,50 - 29,00	3,00 - 29,50
18.02.2000-20.02.2000	0,50 - 28,00	2,00 - 28,00	2,50 - 28,00	3,00 - 26,00
21.02.2000-05.04.2000	0,50 - 18,50	2,00 - 20,50	2,50 - 20,00	3,00 - 19,00
06.04.2000-12.04.2000	2,00 - 18,50	2,50 - 20,50	3,00 - 20,00	3,50 - 19,00
13.04.2000-20.04.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 16,00	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
21.04.2000-25.04.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 18,50	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
26.04.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,57	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
27.04.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,50	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
28.04.2000-30.04.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,57	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
01.05.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,50	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
02.05.2000-25.05.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
26.05.2000-13.06.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 17,00	3,00 - 16,00	3,50 - 17,00
14.06.2000-26.06.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
27.06.2000-28.06.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00	3,50 - 18,00
29.06.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 17,00	3,00 - 16,00	3,50 - 17,00
30.06.2000-31.07.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00	3,50 - 18,00
01.08.2000-13.09.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,00	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
14.09.2000-20.09.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,50	3,00 - 15,00	3,50 - 15,00
21.09.2000	2,00 - 16,00	2,50 - 15,50	3,00 - 15,50	3,50 - 15,50
22.09.2000-24.09.2000	2,00 - 17,00	2,50 - 17,00	3,00 - 17,00	3,50 - 15,50
25.09.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,00	3,50 - 16,00
26.09.2000-27.09.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,00	3,50 - 16,50
28.09.2000-01.10.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,00	3,50 - 17,00
02.10.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,50	3,50 - 17,00
03.10.2000-08.10.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 17,50	3,00 - 17,00	3,50 - 17,00
09.10.2000-17.10.2000	2,00 - 17,50	2,50 - 19,50	3,00 - 19,50	3,50 - 19,50
18.10.2000-21.11.2000	2,00 - 18,00	2,50 - 19,50	3,00 - 19,50	3,50 - 19,50
22.11.2000-27.11.2000	2,00 - 18,50	2,50 - 19,50	3,00 - 19,50	3,50 - 19,50
28.11.2000	2,00 - 19,50	2,50 - 19,50	3,00 - 19,50	3,50 - 18,00
29.11.2000	2,00 - 23,00	2,50 - 20,00	3,00 - 18,00	3,50 - 18,00
30.11.2000	2,00 - 23,00	2,50 - 20,00	3,00 - 19,00	3,50 - 18,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
01.12.2000-03.12.2000	2,00 - 23,00	2,50 - 22,00	3,00 - 22,00	3,50 - 18,00
04.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 22,00	3,50 - 19,00
05.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 28,00	3,50 - 20,00
06.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 30,00	3,50 - 20,00
07.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 28,00	3,50 - 20,00
08.12.2000-11.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 28,00	3,50 - 19,00
12.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 28,00	3,50 - 22,00
13.12.2000-17.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 28,00	3,50 - 25,00
18.12.2000-19.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 27,00	3,50 - 25,00
20.12.2000	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 30,00	3,50 - 25,00
21.12.2000-09.01.2001	2,00 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 25,00	3,50 - 25,00
10.01.2001-18.02.2001	2,50 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 25,00	3,50 - 25,00
19.02.2001-21.02.2001	2,50 - 60,00	2,50 - 60,00	3,00 - 29,00	3,50 - 25,00
22.02.2001-26.02.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,75 - 29,00	4,75 - 25,00
27.02.2001-21.03.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,75 - 40,00	4,75 - 25,00
22.03.2001-09.04.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,75 - 40,00	4,75 - 30,00
10.04.2001-18.04.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,75 - 40,00	4,50 - 30,00
19.04.2001-01.05.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,50 - 40,00	4,50 - 30,00
02.05.2001	3,00 - 60,00	4,50 - 60,00	4,50 - 30,00	4,50 - 30,00
03.05.2001-15.05.2001	3,00 - 60,00	4,20 - 60,00	4,10 - 30,00	4,20 - 30,00
16.05.2001-20.05.2001	3,00 - 60,00	3,85 - 60,00	3,95 - 30,00	4,00 - 30,00
21.05.2001-23.05.2001	3,00 - 35,00	3,85 - 35,00	3,95 - 25,00	4,00 - 25,00
24.05.2001	3,00 - 35,00	3,80 - 35,00	3,80 - 25,00	4,00 - 25,00
25.05.2001-10.06.2001	3,00 - 25,00	3,80 - 25,00	3,80 - 25,00	4,00 - 25,00
11.06.2001-27.06.2001	3,00 - 25,00	3,75 - 25,00	3,75 - 25,00	4,00 - 25,00
28.06.2001-04.07.2001	3,00 - 25,00	3,50 - 25,00	3,50 - 25,00	3,75 - 25,00
05.07.2001-19.07.2001	2,50 - 25,00	2,50 - 25,00	2,50 - 25,00	2,50 - 25,00
20.07.2001-23.07.2001	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00
24.07.2001-26.07.2001	3,00 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00
27.07.2001-29.07.2001	3,00 - 19,00	2,50 - 19,00	3,92 - 19,00	2,50 - 19,00
30.07.2001-13.08.2001	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00	2,50 - 19,00
14.08.2001-05.09.2001	2,50 - 18,00	2,50 - 18,00	2,50 - 17,00	2,50 - 17,25
06.09.2001-17.09.2001	2,50 - 18,00	2,50 - 18,00	2,50 - 17,00	2,50 - 17,00
18.09.2001	2,00 - 18,00	2,00 - 18,00	2,00 - 17,00	2,00 - 17,00
19.09.2001-02.10.2001	1,00 - 18,00	1,50 - 18,00	1,50 - 17,00	1,50 - 17,00
03.10.2001-04.10.2001	0,50 - 18,00	1,00 - 18,00	1,00 - 17,00	1,00 - 17,00
05.10.2001-21.10.2001	0,50 - 15,00	1,00 - 15,00	1,00 - 13,00	1,00 - 15,00
22.10.2001-07.11.2001	0,50 - 13,00	1,00 - 13,00	1,00 - 13,00	1,00 - 13,00
08.11.2001-15.11.2001	0,50 - 11,00	1,00 - 11,00	1,00 - 11,00	1,00 - 12,00
16.11.2001-19.11.2001	0,50 - 9,00	1,00 - 9,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00
20.11.2001	0,50 - 8,00	1,00 - 8,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00
21.11.2001-25.11.2001	0,50 - 7,50	1,00 - 8,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
26.11.2001-28.11.2001	0,50 - 9,00	1,00 - 8,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00
29.11.2001-02.12.2001	0,50 - 7,50	1,00 - 8,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00
03.12.2001-06.12.2001	2,00 - 7,50	1,00 - 8,00	1,00 - 9,00	1,00 - 10,00
07.12.2001-11.12.2001	2,00 - 7,50	1,00 - 7,50	1,00 - 8,50	1,00 - 9,00
12.12.2001	0,50 - 7,50	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
13.12.2001	0,50 - 7,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
14.12.2001-18.12.2001	1,50 - 7,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
19.12.2001	1,50 - 6,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
20.12.2001	1,50 - 6,25	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
21.12.2001-23.12.2001	1,50 - 6,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
24.12.2001-08.01.2002	0,50 - 6,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
09.01.2002-14.01.2002	1,25 - 6,00	0,75 - 7,50	0,75 - 8,50	0,75 - 9,00
15.01.2002-26.03.2002	1,25 - 6,00	0,75 - 7,00	0,75 - 8,00	0,75 - 9,00
27.03.2002-02.04.2002	1,25 - 5,00	0,75 - 7,00	0,75 - 8,00	0,75 - 9,00
03.04.2002-13.05.2002	1,25 - 5,00	0,75 - 7,25	0,75 - 8,00	0,75 - 9,00
14.05.2002	1,25 - 5,00	0,75 - 7,25	0,75 - 7,50	0,75 - 8,00
15.05.2002-24.06.2002	1,25 - 5,00	0,75 - 7,25	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
25.06.2002-31.07.2002	1,25 - 5,00	0,75 - 5,50	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
01.08.2002-23.10.2002	1,25 - 6,00	0,75 - 6,00	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
24.10.2002-06.11.2002	1,25 - 5,50	0,75 - 5,50	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
07.11.2002-02.12.2002	1,00 - 5,50	0,75 - 5,50	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
03.12.2002-18.03.2003	1,00 - 5,00	0,75 - 5,50	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
19.03.2003-20.03.2003	1,00 - 6,00	0,75 - 6,00	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
21.03.2003-26.03.2003	1,00 - 12,00	0,75 - 7,00	0,75 - 7,00	0,75 - 7,50
27.03.2003-02.04.2003	1,00 - 12,00	0,75 - 7,25	0,75 - 7,00	0,75 - 7,50
03.04.2003-14.04.2003	1,00 - 12,00	0,75 - 7,50	0,75 - 7,75	0,75 - 7,75
15.04.2003-11.05.2003	1,00 - 9,00	0,75 - 7,50	0,75 - 7,75	0,75 - 7,75
12.05.2003-14.05.2003	1,00 - 7,50	0,75 - 7,50	0,75 - 7,75	0,75 - 7,75
15.05.2003-25.06.2003	1,00 - 7,00	0,75 - 6,50	0,75 - 6,50	0,75 - 7,00
26.06.2003-03.07.2003	0,75 - 7,00	0,50 - 6,50	0,50 - 6,50	0,50 - 7,00
04.07.2003-21.07.2003	0,75 - 7,00	0,50 - 6,50	0,50 - 6,00	0,50 - 6,50
22.07.2003-29.07.2003	0,75 - 6,50	0,50 - 6,50	0,50 - 5,75	0,50 - 6,00
30.07.2003-17.09.2003	0,75 - 6,00	0,50 - 5,50	0,50 - 5,75	0,50 - 6,00
18.09.2003-30.09.2003	0,75 - 4,75	0,50 - 5,25	0,50 - 5,75	0,50 - 5,75
01.10.2003-01.01.2004	0,75 - 4,75	0,60 - 5,25	0,50 - 5,75	0,50 - 5,75
02.01.2004-22.01.2004	0,75 - 4,50	0,60 - 5,25	0,50 - 5,75	0,50 - 5,75
23.01.2004-14.03.2004	0,75 - 4,50	0,60 - 5,25	0,50 - 5,75	0,50 - 6,00
15.03.2004-16.03.2004	0,75 - 4,50	0,75 - 5,25	0,75 - 5,75	0,75 - 6,00
17.03.2004-17.05.2004	0,75 - 4,75	0,75 - 5,25	0,75 - 5,75	0,75 - 6,00
18.05.2004-13.06.2004	0,75 - 5,50	0,75 - 5,75	0,75 - 5,75	0,75 - 6,00
14.06.2004-30.06.2004	0,75 - 5,75	0,75 - 6,00	0,75 - 6,00	0,75 - 6,00
01.07.2004-01.09.2004	1,00 - 5,75	1,00 - 6,00	1,00 - 6,00	1,00 - 6,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
02.09.2004-07.09.2004	1,00 - 5,50	1,00 - 5,75	1,00 - 5,75	1,00 - 6,00
08.09.2004-21.09.2004	1,20 - 5,50	1,00 - 5,75	1,00 - 5,75	1,20 - 6,00
22.09.2004-23.11.2004	1,40 - 5,50	1,00 - 5,75	1,00 - 5,75	1,40 - 6,00
24.11.2004-19.12.2004	1,40 - 5,50	1,40 - 5,75	1,40 - 5,75	2,00 - 6,00
20.12.2004-02.02.2005	1,60 - 5,50	1,60 - 5,75	1,60 - 5,75	2,25 - 6,00
03.02.2005-29.06.2005	2,00 - 5,50	2,00 - 5,75	2,25 - 5,75	2,25 - 6,00
30.06.2005-04.07.2005	2,00 - 5,50	2,00 - 5,75	2,25 - 6,00	2,25 - 6,00
05.07.2005-08.08.2005	2,00 - 5,80	2,00 - 6,05	2,25 - 6,45	2,25 - 7,00
09.08.2005-26.09.2005	2,00 - 6,50	2,00 - 6,50	2,25 - 6,70	2,25 - 7,25
27.09.2005-11.10.2005	2,00 - 6,50	2,00 - 6,50	2,25 - 6,80	2,25 - 7,25
12.10.2005-07.11.2005	1,50 - 6,50	2,00 - 6,50	2,25 - 6,80	2,25 - 7,25
08.11.2005-18.12.2005	1,50 - 6,55	2,00 - 6,70	2,25 - 7,05	2,25 - 7,60
19.12.2005	1,50 - 6,55	2,00 - 6,75	2,25 - 7,05	2,25 - 7,60
20.12.2005-06.02.2006	1,50 - 6,80	2,00 - 6,95	2,25 - 7,30	2,25 - 7,65
07.02.2006-20.02.2006	1,50 - 7,05	2,00 - 7,20	2,25 - 7,35	2,25 - 7,65
21.02.2006-06.03.2006	1,50 - 7,05	2,00 - 7,20	2,25 - 7,35	2,25 - 7,75
07.03.2006-14.03.2006	1,50 - 7,15	2,00 - 7,30	2,25 - 7,45	2,25 - 7,80
15.03.2006-03.04.2006	1,50 - 7,15	2,00 - 7,30	2,25 - 7,45	2,75 - 7,80
04.04.2006-11.04.2006	1,50 - 7,30	2,00 - 7,45	2,25 - 7,60	2,75 - 7,80
12.04.2006-18.04.2006	1,50 - 7,50	2,00 - 7,50	2,25 - 7,75	2,75 - 8,25

**04.01.1999 TARİHİNDEN İTİBAREN BANKALARCA EURO
ÜZERİNDEN AÇILAN DÖVİZ TEVDİAT HESAPLARINA
UYGULANACAĞI BİLDİRİLEN AZAMİ FAİZ ORANLARI**

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
04.01.1999-05.01.1999	3,25 - 25,00	4,25 - 25,00	5,00 - 25,00	5,50 - 25,00
06.01.1999-05.05.1999	3,25 - 25,00	4,25 - 25,00	5,00 - 25,00	5,00 - 25,00
06.05.1999-07.06.1999	3,25 - 25,00	4,25 - 25,00	5,25 - 25,00	5,50 - 25,00
08.06.1999-30.06.1999	3,25 - 30,00	4,25 - 30,00	5,25 - 30,00	5,50 - 30,00
01.07.1999-29.11.1999	3,00 - 30,00	3,00 - 30,00	3,00 - 30,00	3,00 - 30,00
30.11.1999-23.02.2000	3,00 - 28,50	3,00 - 29,00	3,00 - 29,50	3,00 - 30,00
24.02.2000-21.03.2000	3,00 - 15,00	3,00 - 17,00	3,00 - 16,00	3,00 - 16,00
22.03.2000-27.03.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 17,00	2,00 - 16,00	2,25 - 16,00
28.03.2000-10.04.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 15,00	2,00 - 14,00	2,25 - 13,00
11.04.2000	1,25 - 15,57	1,75 - 15,00	2,00 - 14,00	2,25 - 13,00
12.04.2000-18.04.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 15,00	2,00 - 14,00	2,25 - 12,00
19.04.2000-25.04.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 15,00	2,00 - 13,50	2,25 - 12,00
26.04.2000-16.05.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 14,50	2,00 - 13,50	2,25 - 12,00
17.05.2000-23.05.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 14,50	2,00 - 13,00	2,25 - 12,00
24.05.2000-26.06.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 14,50	2,00 - 12,00	2,25 - 12,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
27.06.2000-31.07.2000	1,25 - 15,50	1,75 - 15,50	2,00 - 13,50	2,25 - 14,00
01.08.2000-02.08.2000	1,25 - 14,00	1,75 - 14,00	2,00 - 12,50	2,25 - 13,00
03.08.2000	1,25 - 14,00	1,75 - 14,00	2,00 - 13,00	2,25 - 13,00
04.08.2000-06.08.2000	1,25 - 14,00	1,75 - 14,00	2,00 - 12,50	2,25 - 13,00
07.08.2000-14.08.2000	1,25 - 13,00	1,75 - 13,00	2,00 - 12,50	2,25 - 13,00
15.08.2000-23.08.2000	1,25 - 13,00	1,75 - 13,00	2,00 - 12,50	2,25 - 12,50
24.08.2000-27.08.2000	1,25 - 13,00	1,75 - 13,00	2,00 - 13,00	2,25 - 12,5
28.08.2000-30.08.2000	1,25 - 13,50	1,75 - 13,50	2,00 - 13,50	2,25 - 13,00
31.08.2000-06.09.2000	1,25 - 14,37	1,75 - 14,37	2,00 - 14,00	2,25 - 13,50
07.09.2000-13.09.2000	1,25 - 15,00	1,75 - 15,00	2,00 - 14,50	2,25 - 14,00
14.09.2000-21.09.2000	1,25 - 15,50	1,75 - 15,50	2,00 - 15,00	2,25 - 14,50
22.09.2000-24.09.2000	1,25 - 16,00	1,75 - 16,00	2,00 - 15,50	2,25 - 15,50
25.09.2000-01.10.2000	1,25 - 17,50	1,75 - 17,50	2,00 - 16,00	2,25 - 16,00
02.10.2000-04.10.2000	1,25 - 17,50	1,75 - 17,50	2,00 - 16,50	2,25 - 16,00
05.10.2000-08.10.2000	1,25 - 17,50	1,75 - 17,50	2,00 - 16,00	2,25 - 16,00
09.10.2000-17.10.2000	1,25 - 17,50	1,75 - 18,00	2,00 - 18,00	2,25 - 18,00
18.10.2000-14.11.2000	1,25 - 18,00	1,75 - 18,00	2,00 - 18,00	2,25 - 18,00
15.11.2000-27.11.2000	1,25 - 18,00	1,75 - 18,50	2,00 - 18,50	2,25 - 18,50
28.11.2000-29.11.2000	1,25 - 18,50	1,75 - 18,50	2,00 - 18,50	2,25 - 18,00
30.11.2000-03.12.2000	1,25 - 18,50	1,75 - 20,00	2,00 - 18,50	2,25 - 18,00
04.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 20,00	2,25 - 19,00
05.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 21,00	2,25 - 20,00
06.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 30,00	2,25 - 20,00
07.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 25,00	2,25 - 20,00
08.12.2000-10.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 22,00	2,25 - 19,50
11.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 24,00	2,25 - 19,00
12.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 24,00	2,25 - 21,00
13.12.2000	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
14.12.2000	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
15.12.2000-19.12.2000	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 27,00	2,25 - 25,00
20.12.2000	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 30,00	2,25 - 25,00
21.12.2000-24.12.2000	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
25.12.2000	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 25,00	2,25 - 26,00
26.12.2000-15.01.2001	1,25 - 45,00	1,75 - 45,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
16.01.2001	1,25 - 31,00	1,75 - 30,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
17.01.2001	1,25 - 31,00	1,75 - 31,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
18.01.2001-23.01.2001	1,25 - 35,00	1,75 - 35,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
24.01.2001-06.02.2001	1,25 - 31,00	1,75 - 31,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
07.02.2001-18.02.2001	1,25 - 28,00	1,75 - 28,00	2,00 - 25,00	2,25 - 25,00
19.02.2001-21.02.2001	1,25 - 32,00	1,75 - 32,00	2,00 - 29,00	2,25 - 25,00
22.02.2001-25.02.2001	3,25 - 32,00	3,50 - 32,00	3,50 - 29,00	4,00 - 25,00
26.02.2001	3,25 - 39,00	3,50 - 36,00	3,50 - 29,00	4,00 - 25,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
27.02.2001-17.04.2001	3,25 - 50,00	3,50 - 50,00	3,50 - 40,00	4,00 - 25,00
18.04.2001-01.05.2001	4,30 - 50,00	3,50 - 50,00	3,50 - 40,00	4,00 - 25,00
02.05.2001-06.05.2001	4,30 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 25,00	4,00 - 25,00
07.05.2001-09.05.2001	4,30 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 25,00	4,00 - 22,00
10.05.2001	4,00 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 25,00	3,75 - 22,00
11.05.2001-21.05.2001	4,00 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 23,00	3,75 - 20,00
22.05.2001-10.06.2001	4,00 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 20,00	3,75 - 20,00
11.06.2001-13.06.2001	4,15 - 35,00	3,50 - 35,00	3,50 - 20,00	4,00 - 20,00
14.06.2001-17.06.2001	4,15 - 35,00	4,15 - 35,00	4,00 - 20,00	4,00 - 20,00
18.06.2001-19.06.2001	4,20 - 35,00	4,20 - 35,00	4,00 - 20,00	4,00 - 20,00
20.06.2001-01.07.2001	4,20 - 20,00	4,20 - 20,00	4,00 - 17,00	4,00 - 17,00
02.07.2001-04.07.2001	4,00 - 20,00	4,00 - 20,00	4,00 - 17,00	4,00 - 17,00
05.07.2001-11.07.2001	3,20 - 20,00	3,20 - 20,00	3,00 - 17,00	3,00 - 17,00
12.07.2001-17.09.2001	3,20 - 18,00	3,20 - 18,00	3,00 - 17,00	3,00 - 17,00
18.09.2001-04.10.2001	2,50 - 18,00	2,50 - 18,00	2,50 - 17,00	2,50 - 17,00
05.10.2001-21.10.2001	2,50 - 15,00	2,50 - 15,00	2,50 - 12,00	2,50 - 12,00
22.10.2001	2,50 - 12,00	2,50 - 12,00	2,50 - 11,00	2,50 - 11,00
23.10.2001-15.11.2001	2,50 - 11,00	2,50 - 11,00	2,50 - 11,00	2,50 - 10,50
16.11.2001-22.11.2001	2,50 - 8,00	2,50 - 11,00	2,50 - 11,00	2,50 - 10,50
23.11.2001-25.11.2001	2,50 - 8,00	1,50 - 11,00	1,50 - 11,00	1,50 - 10,50
26.11.2001	2,50 - 8,00	2,50 - 11,00	2,50 - 11,00	2,50 - 10,50
27.11.2001-04.12.2001	2,50 - 8,00	2,50 - 8,00	2,50 - 8,00	2,50 - 8,00
05.12.2001-06.12.2001	2,50 - 8,00	2,50 - 8,00	2,50 - 7,50	2,50 - 7,50
07.12.2001-12.12.2001	2,50 - 8,00	2,50 - 8,00	2,50 - 8,50	2,50 - 9,00
13.12.2001-18.12.2001	2,50 - 7,00	2,50 - 7,50	2,50 - 8,50	2,50 - 9,00
19.12.2001	2,50 - 6,00	2,50 - 7,50	2,50 - 8,50	2,50 - 9,00
20.12.2001	2,50 - 6,25	2,50 - 7,50	2,50 - 8,50	2,50 - 9,00
21.12.2001-14.01.2002	2,50 - 6,00	2,50 - 7,50	2,50 - 8,50	2,50 - 9,00
15.01.2002	2,50 - 6,00	2,50 - 7,00	2,50 - 8,00	2,50 - 9,00
16.01.2002-01.04.2002	2,25 - 6,00	2,50 - 7,00	2,50 - 8,00	2,50 - 9,00
02.04.2002-08.04.2002	2,25 - 6,00	2,25 - 7,00	2,50 - 8,00	2,50 - 9,00
09.04.2002-18.04.2002	2,25 - 6,00	2,25 - 7,00	1,75 - 8,00	1,75 - 9,00
19.04.2002-30.04.2002	2,00 - 6,00	2,25 - 7,00	1,75 - 8,00	1,75 - 9,00
01.05.2002-13.05.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 7,00	1,75 - 8,00	1,75 - 9,00
14.05.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,50	1,75 - 7,50	1,75 - 8,00
15.05.2002-25.07.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,00	1,75 - 6,50	1,75 - 7,00
26.07.2002-28.07.2002	2,00 - 5,50	2,00 - 5,50	1,75 - 6,50	1,75 - 7,00
29.07.2002-30.07.2002	2,00 - 5,50	2,00 - 5,50	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
31.07.2002	2,00 - 5,25	2,00 - 5,75	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
01.08.2002-22.09.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,00	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
23.09.2002-13.10.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,00	2,00 - 6,75	2,00 - 7,00
14.10.2002-20.10.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,25	2,00 - 7,00	2,00 - 7,00

Dönemler	1 Aya Kadar vadeli	3 Aya Kadar vadeli	6 Aya Kadar vadeli	1 Yıla Kadar vadeli
21.10.2002-19.11.2002	2,00 - 6,00	2,00 - 6,00	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
20.11.2002-02.12.2002	1,75 - 6,00	2,00 - 6,00	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
03.12.2002-10.12.2002	1,75 - 5,50	2,00 - 5,75	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
11.12.2002-22.12.2002	1,75 - 5,50	1,75 - 5,75	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
23.12.2002-06.01.2003	1,75 - 5,50	1,75 - 5,50	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
07.01.2003-18.03.2003	1,75 - 5,50	1,75 - 6,00	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
19.03.2003-20.03.2003	1,75 - 7,00	1,75 - 7,00	2,00 - 7,00	2,00 - 7,00
21.03.2003-23.03.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 7,25	2,00 - 7,00	2,00 - 7,50
24.03.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 7,50	2,00 - 7,50	2,00 - 7,50
25.03.2003-01.04.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 8,00	2,00 - 8,00	2,00 - 8,00
02.04.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 8,00	2,00 - 7,50	2,00 - 7,50
03.04.2003-13.04.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 8,00	2,00 - 7,75	2,00 - 7,75
14.04.2003	1,75 - 12,00	1,75 - 7,50	2,00 - 7,75	2,00 - 7,75
15.04.2003-11.05.2003	1,75 - 9,00	1,75 - 7,50	2,00 - 7,75	2,00 - 7,75
12.05.2003-14.05.2003	1,75 - 7,50	1,75 - 7,50	2,00 - 7,75	2,00 - 7,75
15.05.2003-05.06.2003	1,75 - 7,25	1,75 - 7,25	2,00 - 6,50	2,00 - 7,00
06.06.2003-03.07.2003	1,50 - 7,25	1,25 - 7,25	1,25 - 6,50	1,25 - 7,00
04.07.2003-23.07.2003	1,50 - 7,25	1,25 - 7,25	1,25 - 6,00	1,25 - 6,50
24.07.2003-29.07.2003	1,50 - 7,25	1,25 - 7,25	1,25 - 6,00	1,25 - 6,25
30.07.2003-17.09.2003	1,50 - 6,50	1,25 - 5,75	1,25 - 6,00	1,25 - 6,25
18.09.2003-24.09.2003	1,50 - 5,50	1,25 - 5,75	1,25 - 6,00	1,25 - 6,25
25.09.2003-22.01.2004	1,50 - 5,50	1,25 - 5,75	1,25 - 6,00	1,25 - 6,00
23.01.2004-14.03.2004	1,50 - 5,50	1,25 - 5,75	1,25 - 6,00	1,25 - 6,25
15.03.2004-17.05.2004	1,50 - 5,50	1,50 - 5,75	1,50 - 6,00	1,50 - 6,25
18.05.2004-20.05.2004	1,50 - 5,75	1,50 - 6,00	1,50 - 6,00	1,50 - 6,25
21.05.2004-23.05.2004	1,50 - 5,75	1,50 - 6,25	1,50 - 6,00	1,50 - 6,25
24.05.2004-13.06.2004	1,50 - 5,75	1,50 - 6,00	1,50 - 6,00	1,50 - 6,25
14.06.2004-07.09.2004	1,50 - 6,00	1,50 - 6,50	1,50 - 6,50	1,50 - 6,50
08.09.2004-14.10.2004	1,50 - 6,00	1,60 - 6,50	1,60 - 6,50	1,60 - 6,50
15.10.2004-21.11.2004	1,60 - 6,00	1,60 - 6,50	1,60 - 6,50	1,60 - 6,50
22.11.2004-23.11.2004	1,60 - 5,75	1,60 - 5,75	1,60 - 6,00	1,60 - 6,25
24.11.2004-10.04.2005	1,60 - 5,75	1,60 - 5,75	1,60 - 6,00	1,60 - 6,00
11.04.2005-20.07.2005	1,80 - 5,75	1,80 - 5,75	1,80 - 6,00	1,80 - 6,00
21.07.2005-18.12.2005	2,00 - 5,75	2,10 - 5,75	2,25 - 6,00	2,25 - 6,00
19.12.2005-22.01.2006	2,00 - 5,75	2,10 - 6,00	2,25 - 6,00	2,25 - 6,00
23.01.2006-14.03.2006	1,80 - 5,75	1,95 - 6,00	2,10 - 6,00	2,25 - 6,00
15.03.2006-06.04.2006	1,80 - 5,75	1,95 - 6,00	2,10 - 6,00	2,55 - 6,00
07.04.2006-19.04.2006	1,80 - 6,75	1,95 - 6,75	2,10 - 7,00	2,55 - 7,00

YASAL FAİZ ORANLARI

01.01.2000-30.06.2002 aras› için	%60
01.07.2002-30.06.2003 aras› için	%55
01.07.2003-31.12.2003 aras› için	%50
01.01.2004-30.06.2004 aras› için	%43
01.07.2004-01.05.2005 aras› için	%38
01.05.2005-31.12.2005 aras› için	%12
01.01.2006- "Bugüne kadar"	%9

GELİR VERGİSİ TARİFESİ

2006 yılında elde edilen gelirlere uygulanacak gelir vergisi tarifesi

7.000 YTL'ye kadar %15,

18.000 YTL'nin 7.000 YTL'si için 1.050 YTL, fazlası %20

40.000 YTL'nin 18.000 YTL'si için 3.250 YTL, fazlası %27

40.000 YTL'den fazlasının 40.000 YTL'si için 9.190 YTL, fazlası %35 oranında vergilendirilir.

2005 yılında elde edilen gelirlere uygulanacak gelir vergisi tarifesi

6.600 YTL'ye kadar %20,

15.000 YTL'nin 6.600 YTL'si için 1.320 YTL, fazlası %25

30.000 YTL'nin 15.000 YTL'si için 3.420 YTL, fazlası %30

78.000 YTL'nin 30.000 YTL'si için 7.920 YTL, fazlası %35

78.000 YTL'den fazlasının 78.000 YTL'si için 24.720 YTL, fazlası %40

2005 yılında elde edilen ücret gelirlerine uygulanacak vergi tarifesi

6.600 YTL'ye kadar %15

15.000 YTL'nin 6.600 YTL'si için 990 YTL, fazlası %20

30.000 YTL'nin 15.000 YTL'si için 2.670 YTL, fazlası %25

78.000 YTL'nin 30.000 YTL'si için 6.420 YTL, fazlası %30

78.000 YTL'den fazlasının 78.000 YTL'si için 20.820 YTL, fazlası %35

KİRA ARTIŞLARINDA UYGULANACAK ORANLAR

AYLAR	2004	2005	2006
OCAK	24,36	8,50	5,45
ŞUBAT	23,21	8,44	5,04
MART	11,38	7,94	4,21
NİSAN	10,18	8,18	4,96
MAYIS	18,19	8,53	4,27
HAZİRAN	16,51	8,69	4,97
TEMMUZ	15,11	8,68	5,82
AĞUSTOS	13,97	8,64	6,49
EYLÜL	12,87	8,63	7,06
EKİM	12,02	8,47	7,76
KASIM	11,29	8,38	8,60
ARALIK	10,58	8,18	9,34

Bknz: Sayfa 444 TABLO IV

ÜFE ve TÜFE ORANLARI

Sıra No	OCAK 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	1,96	0,75
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	1,96	0,75
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	5,11	7,93
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	5,45	8,07

Sıra No	ŞUBAT 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	0,26	0,22
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	0,97	2,22
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	5,26	8,15
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	5,04	8,03

Sıra No	MART 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	0,25	0,27
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	2,48	1,25
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	4,21	8,16
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	4,49	8,05

Sıra No	NİSAN 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	1,94	1,34
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	4,46	2,60
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	4,96	8,83
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	4,09	8,11

Sıra No	MAYIS 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	2,77	1,88
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	4,53	7,36
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	7,66	9,86
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	4,27	8,21

Sıra No	HAZİRAN 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	4,02	0,34
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	4,88	11,68
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	12,52	10,12
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	4,97	8,32

Sıra No	TEMMUZ 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	0,86	0,85
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	12,64	5,76
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	14,34	11,69
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	5,82	8,64

Sıra No	AĞUSTOS 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	-0,75	-0,44
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	11,80	5,30
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	12,32	10,26
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	6,49	8,84

Sıra No	EYLÜL 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	-0,23	1,29
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	11,54	6,65
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	11,19	10,55
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	7,06	9,05

Sıra No	EKİM 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	0.45	1.27
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	12.04	8.01
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	10.94	9.98
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	7.76	9.25

Sıra No	KASIM 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	-0.29	1.29
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	11.72	9.40
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	11.67	9.86
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	8.60	9.44

Sıra No	ARALIK 2006	ÜFE %	TÜFE %
1	Bir önceki aya göre değişim oranı	-0.12	0.23
2	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı	11.58	9.65
3	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı	11.58	9.65
4	12 Aylık Ortalamalara göre değişim oranı	9.34	9.60

AVUKATLIK TOPLULUK SİGORTASI PRİM 2007 TUTARLARI:

EN AZ

140,63 YTL;

EN ÇOK

914,06 YTL

SAĞLIK PRİMLİ TUTARI:

EN AZ

188,44 YTL;

EN ÇOK

1.224,84 YTL

2006 YILI ENFLASYON İSTATİSTİKLERİ**1**

(Bir önceki aya göre değişim oranları)

AYLAR	ÜFE %	TÜFE %
Ocak	1,96	0,75
Şubat	0,26	0,22
Mart	0,25	0,27
Nisan	1,94	1,34
Mayıs	2,77	1,88
Haziran	4,02	0,34
Temmuz	0,86	0,85
Ağustos	-0,75	-0,44
Eylül	-0,23	1,29
Ekim	0,45	1,27
Kasım	-0,29	1,29
Aralık	-0,12	0,23

2006 YILI ENFLASYON İSTATİSTİKLERİ**2**

(Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranları)

AYLAR	ÜFE %	TÜFE %
Ocak	1,96	0,75
Şubat	0,97	2,22
Mart	2,48	1,25
Nisan	4,46	2,60
Mayıs	4,53	7,36
Haziran	4,88	11,68
Temmuz	12,64	5,76
Ağustos	11,80	5,30
Eylül	11,54	6,65
Ekim	12,04	8,01
Kasım	11,72	9,40
Aralık	11,58	9,65

2006 YILI ENFLASYON İSTATİSTİKLERİ**3**

(Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranları)

AYLAR	ÜFE %	TÜFE %
Ocak	5,11	7,93
Şubat	5,26	8,15
Mart	4,21	8,16
Nisan	4,96	8,83
Mayıs	7,66	9,86
Haziran	12,52	10,12
Temmuz	14,34	11,69
Ağustos	12,32	10,26
Eylül	11,19	10,55
Ekim	10,94	9,98
Kasım	11,67	9,86
Aralık	11,58	9,65

2006 YILI ENFLASYON İSTATİSTİKLERİ**4**

(12 aylık ortalamalara göre değişim oranları)

(Bu istatistikte iki yılın 12 aylık ortalamaları baz olarak alınmaktadır)

(Ör. Yıllık 01.01.2006-31.12.2006, 1.01.2005-31.12.2005 arası)

AYLAR	ÜFE %	TÜFE %
Ocak	5,45	8,07
Şubat	5,04	8,03
Mart	4,49	8,05
Nisan	4,09	8,11
Mayıs	4,27	8,21
Haziran	4,97	8,32
Temmuz	5,82	8,64
Ağustos	6,49	8,84
Eylül	7,06	9,05
Ekim	7,76	9,25
Kasım	8,60	9,44
Aralık	9,34	9,60

Tüm istatistiki veriler
için Kaynak: TÜİK

DÜZELTİ

(443-444. sayfalardaki tablolar)

ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Aya Göre Artış Hızı

	TEFE	ÜFE			TÜFE		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	
OCAK	0,74	0,55	1,96	0,74	0,55	0,75	
ŞUBAT	0,55	0,02	0,26	0,55	0,02	0,22	
MART	0,89	0,26	0,25	0,26	0,89	0,27	
NİSAN	0,59	0,71	1,94	0,59	0,71	1,34	
MAYIS	0,38	0,92	2,77	0,38	0,92	1,88	
HAZİRAN	-0,13	0,10	4,02	-0,13	0,10	0,34	
TEMMUZ	0,22	-0,57	0,86	0,22	-0,57	0,85	
AĞUSTOS	0,58	0,85	-0,75	0,58	0,85	-0,44	
EYLÜL	0,94	1,02	-0,23	0,94	1,02	1,29	
EKİM	2,22	1,79	0,45	2,22	1,79	1,27	
KASIM	1,54	1,40	-0,29	1,54	1,40	1,29	
ARALIK	0,45	0,42	-0,12	0,45	0,42	0,23	

TABLO I

ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Artış Hızı

	TEFE	ÜFE			TÜFE		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	
OCAK	0,74	0,55	1,96	0,74	0,55	0,75	
ŞUBAT	1,29	0,57	0,97	1,29	0,57	2,22	
MART	2,19	0,83	2,48	2,19	0,83	1,25	
NİSAN	2,79	1,55	4,46	2,79	1,55	2,60	
MAYIS	3,18	2,49	4,53	3,18	2,49	7,36	
HAZİRAN	3,05	2,59	4,88	3,05	2,59	11,68	
TEMMUZ	3,28	2,00	12,64	3,28	2,00	5,76	
AĞUSTOS	3,87	2,87	11,80	3,87	2,87	5,30	
EYLÜL	4,85	3,93	11,54	4,85	3,93	6,65	
EKİM	7,18	5,79	12,04	7,18	5,79	8,01	
KASIM	8,83	7,27	11,72	8,83	7,27	9,40	
ARALIK	9,32	7,72	11,58	9,32	7,72	9,65	

TABLO II

ÜFE/TÜFE Endeksinde Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Artış Hızı

	TEFE	ÜFE		TÜFE		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
OCAK	16,22	9,23	5,11	16,22	9,23	7,93
ŞUBAT	14,28	8,69	5,26	14,28	8,69	8,15
MART	11,38	7,94	4,21	11,83	7,94	8,16
NİSAN	10,18	8,18	4,96	10,18	8,18	8,83
MAYIS	8,88	9,70	7,66	8,88	8,70	9,86
HAZİRAN	8,93	8,95	12,52	8,93	8,95	10,12
TEMMUZ	9,57	7,82	14,34	9,57	7,82	11,69
AĞUSTOS	10,04	7,91	12,32	10,04	7,91	10,26
EYLÜL	9,00	7,99	11,19	9,00	7,99	10,55
EKİM	9,86	7,52	10,94	9,86	7,52	9,98
KASIM	9,79	7,61	11,67	9,79	7,61	9,86
ARALIK	9,32	7,72	11,58	9,32	7,72	9,65

TABLO III

ÜFE/TÜFE Endeksinde 12 Aylık Ortalamalara Göre Artış Hızı

(Ör. Yıllık 01.01.2006 -31.12.2006, 1.01.2005-31.12.2005 arası)

	TEFE	ÜFE		TÜFE		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
OCAK	24,36	8,50	5,45	24,36	8,50	8,07
ŞUBAT	23,21	8,44	5,04	23,21	8,44	8,03
MART	21,67	8,40	4,49	21,67	8,40	8,05
NİSAN	20,01	8,42	4,09	20,01	8,42	8,11
MAYIS	18,19	8,53	4,27	18,19	8,53	8,21
HAZİRAN	16,51	8,69	4,97	16,51	8,69	8,32
TEMMUZ	15,11	8,68	5,82	15,11	8,68	8,64
AĞUSTOS	13,97	8,64	6,49	13,97	8,64	8,84
EYLÜL	12,87	8,63	7,06	12,87	8,63	0,05
EKİM	12,02	8,47	7,76	12,02	8,47	9,25
KASIM	11,29	8,38	8,60	11,29	8,31	9,44
ARALIK	10,58	8,18	9,34	10,58	8,18	9,60

TABLO IV

Yayın Kurulu Notu: Tablolarda 2004 endeksi 1994=100, 2005 ve 2006 yılları endeksleri 2003=100 temel olarak alınan TÜİK verileriyle hazırlanmıştır.